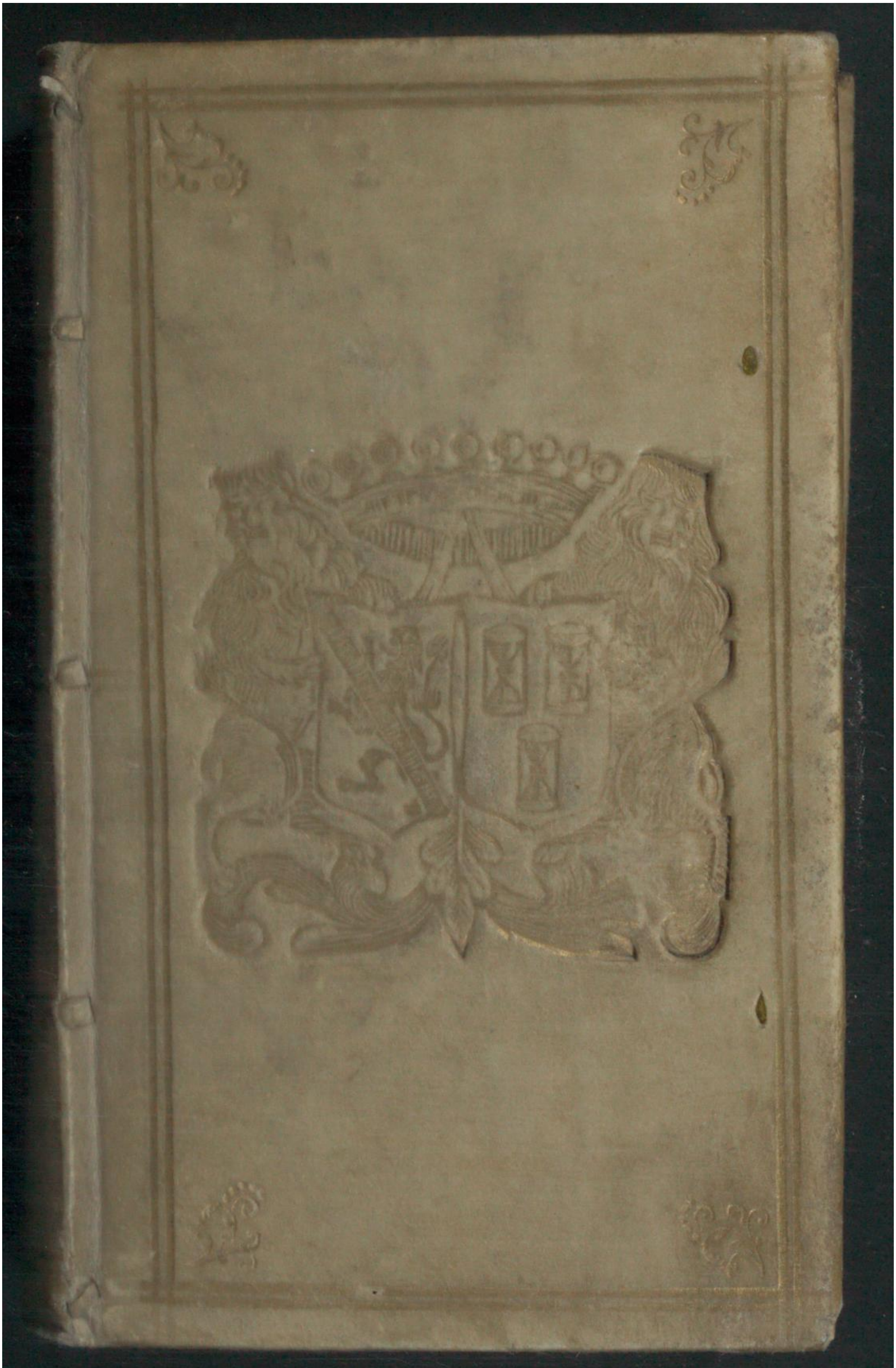
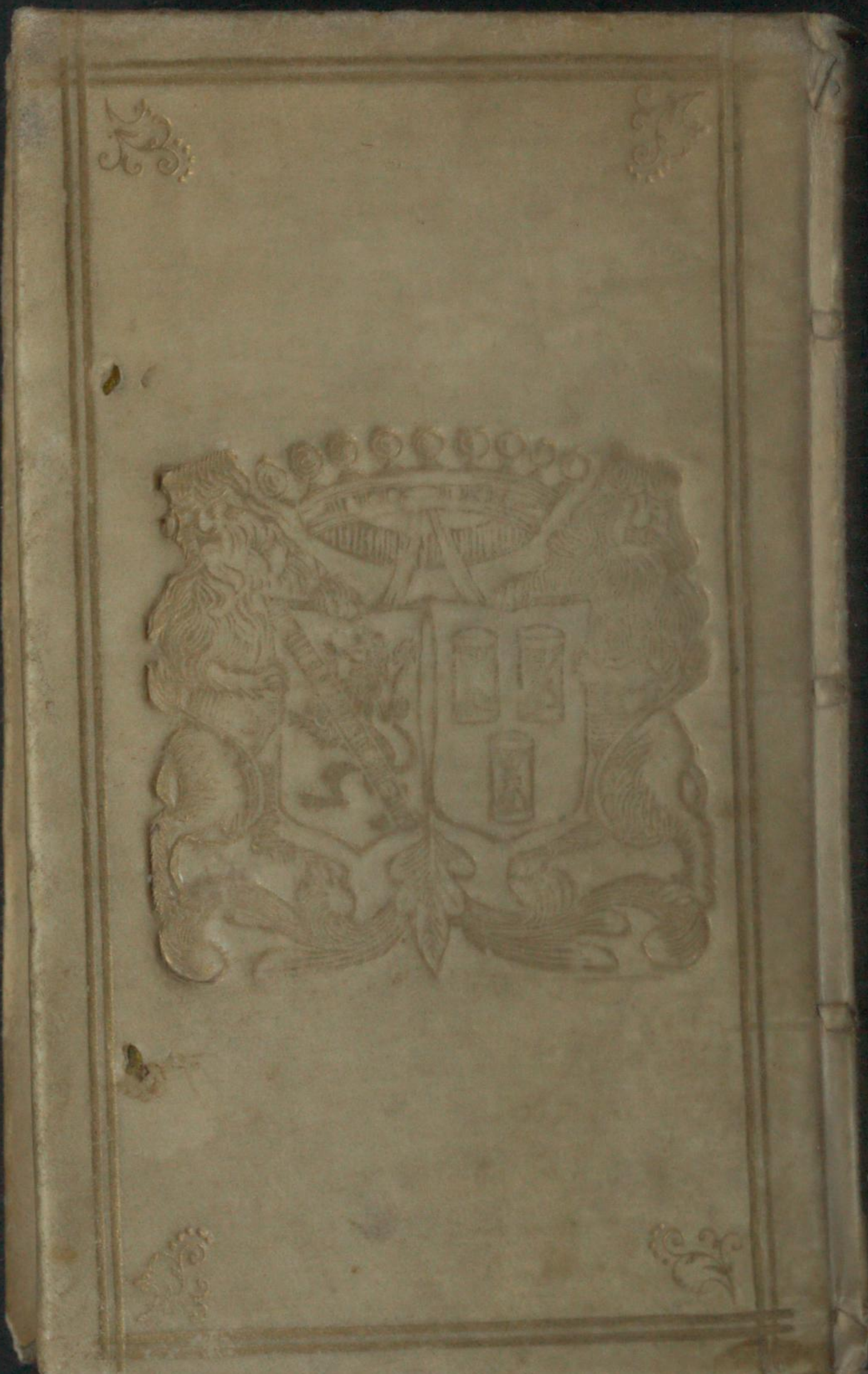

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

146 F 48
niet plakken
(boekband nr. 1775 E 3)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

L. ANNÆI FLORI RERUM ROMANARUM

Libri quatuor,

Annotationibus, in uſum ſtudioſæ Juventutis, inſtar Commentarii illuſtrati.

AUCTORE

JOHANNE MIN-ELLIO.

Quibus accedunt Excerptiones Chronologicæ, ad FLORI *Hiſtorias accommodatæ: additus denique L. Ampelius ex Bibliothecâ Salmaſii.*

ROTERODAMI,

Typis REGNERI LEERS.

Anno CIↃ IↃ CXCVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Nobiliſſimis, *Ampliſſimis*, *ac Prudentiſſimis*

V. V. D. D.

D. FRANCISCO VERBOOM, I. C. *Urbis Prætori.*

D. JOHANNI VANDER MEYDE, I. C. *Conſuli*, *Senatori*, *& Scholarchæ.*

D. GULIELMO VANDER AA. I. C. *Civitati Roterodamenſi à Secretis*, *Senatori*, *Scholarchæ.*

D. ADRIANO BOON, I. C. *Senatori*, *Scholarchæ.*

D. GULIELMO SOESTIO, *Verbi Divini Miniſtro*, *Scholarchæ.*

D. SEGERO VAN SON, *Verbi Divini Miniſtro*, *Scholarchæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Eruditis pariter & probis Viris.

D. SIMONI SIMONIDÆ.
D. JACOBO BORSTIO.
D. FRANCISCO RIDDERO.
D. CORNELIO LICOGTON.
D. HENRICO WEIMANS.
D. BARTHOLOMÆO DONIO.
} Verbi Divini Miniſtris.

D. CHARLES de ROCHEFORT, *Eccleſiæ Gallicanæ Paſtori fideliſſimo.*

D. ISAACO GRUTERO, *Gymnaſii Roterodamenſis Rectori vigilantiſſimo.*

D. BERNARDO HOVIO, *ejuſdem Gymnaſii Conrectori ſpectatiſſimo.*

Dominis & Mæcenatibus ſuis
ex affectu & officio
inſcribit

JOHANNES MIN-EL.

DE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

DEDICATIO.

SIc à rerum Arbitro, conſtitutum eſt, Viri Ampliſſimi, ut nutantibus ſenſibus innixa cognitio, arceri debeat à divinitatis arcanis. Qui tamen exiſtere voluit innumera potentiæ ſuæ documenta, tùm præcipuè, quod faciem ejus referret, unius Principatum. Quem adeò pro libitu ſuo dirigit ac moderatur, ut, cùm ſummo loco ſtare non poſſit, inferioris mundi leges experiatur. Sic ad Aſſyrios delapſa dominatio, à Medis Perſiſque aucta, Macedoniæ imperio ſubjugatur. Cujus gloriæ dùm invidet Parthus, nil niſi occaſio data Romano potentiæ ſuæ propagandæ; dùm enim mutuis vulneribus decertatur, ac pro ſe quiſque gnaviter annititur, Orbem univerſum agitabat. Neque exſpectationi deerat Virtus aut Fortuna, quò ſublimibus incrementis augeretur. Undè non alia major magiſque fundata imperii conſtantia, quæ florentibus rebus adderet perpetuitatem. Sicut autem ſemina primò diffunduntur, dein herbeſcen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tem oſtendunt viriditatem; ita inerat futuræ potentiæ fatis, ut per quaſdam velut ætates ad rerum faſtigium perduceretur. Quarum ſingulæ ita fœliciter temperatæ, prout Reipublicæ ratio poſtulabat. Principio rerum Regibus parêre cœpit, quò convenarum incondita multitudo eouſque in officio contineretur, donec conjugum ac ſoli charitas animos eorum conſociaſſet. Ab his cerimoniæ inſtitutæ, ſacra peracta, belli paciſque leges ſancitæ, pecuniæ publicæ diſpenſatæ; multa ſeveriùs vindicata, conſtituta ſapienter. Intereat autem Populi Romani, ut eorum ultimus, rapto per ſcelus imperio, vitalia peteret anxiè à prioribus conſervatæ libertatis, quò major poſteà ac illuſtrior exurgeret. Hinc duo Conſules inſtituti, quibus inſignia Regum concederentur. Sed neque ſtabilis erat Optimatum potentia, dùm plebs indiga, non modò omnis expers honoris, ſed adempto etiam connubiorum conſortio, maximâ cum indignitate ſerviret. Indè Tribunitiis procellis concuſſa Reſpublica, donec tranquilla moderatio imperii, Conſulum ac Senatorum injurias vindicaret. Nihil autem Populi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

puli fœlicitati deeſſe videbatur, quam ut Plebiſcita Patritios adſtringerent. Quibus impetrandis ita vehementer incubuit, ut difficilem paſſurus fuiſſet moderationem, niſi legum aliquo præſidio ſubſecuto. Intereâ per diverſa terrarum arma circumtulit, donec Italia conſummata, tranſmarinos triumphos auſpicaretur. Quo tempore præclara abſtinentiæ, juſtitiæ, civilis denique concordiæ exempla extitêre. Hinc nulla Nobilium diſſenſio, ſed omnium in Rempublicam ſtudium eſt impenſum. Paulatim verò horrêre cæpit humanæ fragilitatis viciſſitudines, ac in viſceribus ſuis experiri, quod ab Annibale aliquo debuiſſet. Igitur vetere labante diſciplinâ, ubi opes atque divitiæ ſæculi mores afflixêre, merſam vitiis ſuis Rempublicam peſſumdedêre.

Jamque univerſo orbi par eſſe cœperat Populus Romanus, cùm amentes Tribuniplebis, agrariis aliiſque legibus, judiciorum ad equites tranſlatione, civium animos perturbarent. Gliſcentibus igitur in dies odiis, ubi diſciſſa factionibus ſuis civitas ruinâ cladium involveretur, Syllam aliquem repperit, qui Senatus aſſertâ libertate, po-

pularium arbitria convulſit. Sed oborta per Pompejum tempeſtas, ubi judicia per legem Aureliam renovantur, majorem plebis audaciæ viam patefecit, quam ut novæ mutationis ſpecies confirmaretur. Igitur ſuffragiis largitione corruptis, Marii, Cinnæ, Piſonis, aliorumque conſpiratione laniata Reſpublica, ad unius iterùm imperium reſpexit. Erant in Urbe cives potentiſſimi: Craſſus, Cæſar, Pompejus, qui nimiâ felicitate florentes, mutuis viribus in ſuam gloriam nitebantur. Horum initâ ſocietate, Aſia, Gallia, Hiſpania, maximæ provinciæ occupantur. Sic divisâ inter ſe dominatione ſuborta ſtatim æmulatio, quæ in Reip. perniciem deflexit. Craſſo namque à Parthis cæſo, Pompeji neceſſitudine morte Juliæ, quæ malè cohærentis concordiæ pignus fuerat, abruptâ, ingemiſcere rerum omnium ſtatus, ac unius Cæſaris Dictaturam experiri cœpit. Qui alienæ libertatis impatiens, ærarium effringere, patrimonium populi exhaurire cœpit. Hinc tantum odium duces inceſſerat, ut, quærentibus eos hoſtibus, proprio ſcelere mori mallent, quam alienæ gratiæ ſupereſſe. Quorum clade

de excitus Cato, mortem etiam lætus accivit. Reverſo autem Cæſare, Ponticis aliiſque triumphis gravido, edita omnis generis ſpectacula, quò de exterorum Principum, civiumque ſuorum ſanguine triumpharet. Jamque, ſubactâ Hiſpaniâ, compoſitus videbatur terrarum orbis, cùm incruentâ primùm, dein horribili ſtrage rerum omnium tranſitum molitur. Erant, ut autor loquitur, in unum principem congeſti honores; circa templum imagines, &c. Præluſerant in Urbe prodigia, equorum fletus, Calpurniæ terriculamenta, quibus nihil cunctatus, ſpretâ etiam Haruſpicum religione: venit in curiam, ubi in curuli ſedens, tribus & viginti vulneribus trucidatur. Ingens exindè trepidatio Ciceronem exciverat ad novandam patriæ libertatem. Et exſtinctum fuiſſet domeſticum incendium, niſi fraudibus convulſa conſilia revireſcentem imperii ſtatum retardaſſent. Viam ad hanc converſionem Triumviri munivêre, qui non contenti venire in cruentiſſimi fœderis ſocietatem, niſi clariſſimi Ciceronis caput Fulviæ ludibrio exponeretur. Bruto autem & Caſſio cæſis, Pompejo in Aſiâ oppreſſo, Lepido

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

exarmato, Antonio in Ægypto interempto, tot civilibus bellis concuſſa Reſpublica, haud aliter reſpirare potuit, niſi unius imperio gubernaretur. Quod igitur magiſtratuum, Senatus ac populi fuerat, ad Octavium revolutum, qui, Jano clauſo, in luxuriem fluens ſæculum, ſeveriſſimis legibus adſtrinxit. Has populi Romani viciſſitudines, tot laboribus periculiſque jactatas, ad Auguſti Cæſaris principatum, noſter, quem illuſtrandum ſuſcepimus, Lucius Florus, quatuor libellis diſertè eleganterque conſcripſit. Quos qui compendium Livii aut breviarium faciunt, vel eo, præter cætera, redargui exiſtimo, quòd in iis à Livio ſæpenumerò abeat ac variet ſententia. Potiùs totius imperii florentis tabulam appellabimus, cùm præſertim ipſe in Prologo ſuo fateatur ſe ad exemplum eorum, qui terrarum ſitus pingunt, in brevi quaſi tabellâ univerſam imperii imaginem ac magnitudinem ob oculos poſuiſſe. Noſter itaque autor ſicuti nequaquam verboſus aut diffuſus, ita neque, ut illi, qui ſumma rerum capita aut nuda breviaria contexunt, in ſe reſtrictus eſt aut exanguis, ſed ſobriam & verbis cultam orationem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tionem amat, denſus interim ſententiis & rebus cum judicio prolatis, adeò frequens & fœcundus, ut verborum propè numerum ſententiarum numero conſequatur. Quæ profectò quemadmodum inſignis eſt, & noſtro cum maximis auctoribus communis laus, ita reliquas, ſi non adſint, facilè ſola compenſet. Nam ut in cibis ii præcipuè laudantur, qui minimum detrimentorum, ſucci plurimum habent; ita maximi facienda oratio, quæ pauciſſimis verbis plurimum frugis & rerum complectitur. Illud coronidis adhùc vice addam: olim ſicuti exiſtimaſſe magiſtrum dicendi Fabium accepimus, multùm profeciſſe eum, cui Cicero placeret; ita fidenter affirmare audeam, quicunque Lucium hunc Annæum Florum ſibi diligenti inſpectione familiarem reddiderit, eum exindè cum fructu maximoque operæ ſuæ pretio Polybium, Livium, Dionem, Tacitum, Appianum, Cæſarem, & id genus majorum gentium lecturum hiſtoricos. Platonis cœnam ejus fuiſſe indolis ajunt, ut eâ invitati atque excepti, poſtridiè, quaſi famem obſonaſſent, meliùs & majori cum appetitu pranderent; idem lectori ſtudio-

ſiſſimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſiſſimo ex hujus auctoris conſuetudine futurum ſpondeo. Nam ejus licet plenis ſe lymphis proluat, ſitim tamen & ſtudium maximarum rerum magis magiſque exſtimulabit.

Cùm verò Typographo, viro honeſtiſſimo, viſum eſſet, ſub incudem revocare opus hoc Florianum; iſque eam ad rem qualiquali induſtriâ meâ uti vellet, quò illuſtriora omnia atque emaculatiora, eòque etiam Juventuti ſtudioſæ gratiora, in publico apparerent: viſum mihi quoque eſt, Viri præſtantiſſimi, ſub ampliſſimi nominis veſtri auſpicio, iſta in publicum edere, & oculis veſtris hoc, quicquid eſt operæ illius, humiliter ſubjicere: quibus jure, privati mei otii, cujus etiam Cato reddendam operam putabat, ratio conſtare debet. Publicæ enim meæ functioni, ut ſcitis, pleraque temporis portio impenditur; privatis hujùſmodi ſtudiis & ſcriptionibus reliqua. Præſidium omne & ſplendorem FLORUS hic ab ampliſſimo nomine veſtro ſumit, quò calumniatoribus ſuis oculi dolere poſſint; auctoritatemque à vobis ſolis requirit, ut omnem vellicantis judicii aleam facilè prævertat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tat. Nota eſt enim ſingularis veſtra virtus, & erga bonas literas amor, quibus & ipſi dudùm non tam liberales animos veſtros excoluiſtis, quam exemplo etiam veſtro commendaſtis. Cæterùm veſtrarum virtutum ſolidiſſimam catenam hic magno verborum ambitu deprædicare, ſingularis veſtra modeſtia non patitur. Magis enim laudanda facere, vobis ſemper cordi fuit, quam laudari. Quin & laudari adeò jam familiare omnibus, ut, qui-nam laudem mereantur, vix dignoſci poſſit. Jam verò cùm & ego conſidero & recordor veſtra in me merita, non poſſum non verecundiâ ſuffundi: tot enim ac tanta ſunt, ut non ſim ſolvendo, nec pudebit me nominis: ſemper enim ingenui animi exſtimavi, ut, cui ſatisfacere nequeas, ei te plurimùm tamen debere agnoſcas. Certè doleo intimè, me aliud non habere majus, aut ſpecioſius munus, quo meæ in vos venerationi poſſem ſatisfacere. Sed aliud præ manu nunc non erat, & differre diutiùs poſſeſſionem æris alieni pudor meus & ingenuus animus recuſabant. Suſcipite igitur, Viri præſtantiſſimi, non pretium, vel præmium amori veſtro par, vel officio

meo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

meo, ſed pro meâ tenuitate tamen officioſum: & ſervate mihi illum animum, quem hactenùs magnoperè mihi faventem ſenſi. Et ſuppliciter Deum pacis orabo, ut compingat veſtras *Dominationes* in omni opere bono, ad præſtandam ipſius voluntatem, efficiens in vobis, quod gratum ſit in conſpectu ſuo, per Jeſum Chriſtum, cui ſit gloria in ſæcula ſæculorum, AMEN.

ROTERODAMI. 1664.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

AD LECTOREM.

TAntum blanda in me Amicorum vis potuit, ut hunc laboris mei fœtum publico juri vindicare ſuſtineam, & vadum hoc tentare publicæ famæ. Nihil enim mihi minùs in animo erat, quam huic me devovêre curæ, faſtidioſo hoc, ac delicatioris palati ſæculo, quo multi nunc ſunt Ariſtarchi, plures ſycophantæ, qui jejunè malevoli, nihil præter odium literarum profitentur; & ut nihil ſciunt, ita omnia carpunt, nihil admirantur. Vicit tamen eorum importunitas, quibus me totum debeo. Itaque non potui non ſuccinctas in Florum Notas in lucem dare, ſtudioſæ juventutis commodo impulſus, qui mihi unicus eſt ſcopus. Equidem ego ejus ſum animi, illi, qui docere velit, ſemper methodo ſtudendum, ut & breviter & dilucidè agat, nec auditorem aut ambagibus rerum, aut multiloquio oneret, nec de lanâ caprinâ, ut dicitur, diſputet, neque antiqua aut oblivione ſepulta ſine fructu quodam eruat & congerat; ſed rejectis omiſſiſque inutilibus, ipſum inculcet auctorem, textum ipſius manifeſtum det, ipſaſque res, & voces, & phraſes ſuccinctè explicet. En igitur tibi, benevole Lector, Florum à me notis ſelectiſſimis illuſtratum, ſed brevibus; omiſſis omnibus rerum & verborum ambagibus, quæ nihil lucis Auctori darent. Narrationem Auctoris, ſenſa ipſius, & hiſto-

rias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

rias manifeſtas facere allaboravi: vocum ſignificationes proprias exhibeo, ut & genuina noſcatur vocis vis, & ad quam aliam ſignificationem tranſlata ſit: phraſes earumque ſignificationes & vim breviter & dilucidè expono: urbium quoque, regionum, amnium ſitum & deſcriptionem, ſed ſuccinctam & brevem, addo: loca corrupta reſtituo, aliis mihi præeuntibus: varias lectiones, & inutiles conjecturas, ubicunque non opus eſt, omitto, nec de rebus nullius momenti diſputo. Longè petita item, nihilque ad rem facientia prætereo, nec tam delaſſare lectorem, & multa ingerere, quam paucis prodeſſe annitor. Quò verò rerum æſtimatoribus ſatisfiat, operæ pretium me facturum exiſtimavi, ſi, quos ſecutus ſim fontes, candidè aperirem. In exprimendo quidem Floro nullius editioni penitùs adhæſi, cùm varia occurrerent loca, quæ ab ingenio, vel meliorum codicum autoritate, lucem requirere videbantur. Interim fuêre plura, quæ tutò prætermiſi, vel quia indigna, quibus manum admoverem, vel quia minus religioſus, ut proptereà veterum ſcripturam ſollicitarem. Ubi tamen loco removenda erat, plurimùm tribui iis, qui tam inuſitatâ ingeniorum contentione, in limando hoc auctore allaborarunt, ut nihil ſordium, quæ per imperitos librarios irrepſerant, relictum videretur. Sic prodierunt Vineti, Stadii, Gruteri, Lipſii, Pontani, Freinshemii, Zevecotii ad eundem obſervationes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tiones. Quibus ego ſubſidiis inſtructus, nihil reliquum videbatur, quam ut ea, quæ ab eximiis his hominibus erant excogitata, uno velut faſciculo concluderem, & adhibitâ judicii rectitudine, abſolutum opus literatis exhiberem. Auſus etiam plurima inſerere, quæ non indigna viſa, quæ recenti huic editioni adderentur. Ac ſicubi fortè humani ingenii lege erratum, veniam merebor ab ætate, tùm & præcipiti typothetarum feſtinatione, quæ ſtudia mea ſæpiùs interrupit. Atque ea ſunt, erudite Lector, quæ de inſtituto noſtro te ſcire volebam. Tuum erit labori noſtro conatibuſque pro animi tui candore favere, ac ſtudio tuo meam in majoribus poſthac audendis atque ſuſcipiendis diligentiam promovere, quæ ad ſolius Dei gloriam, ac proximorum meorum utilitatem eſt comparata. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

In Viri

CLARISSIMI
JOHANNIS MIN-ELLII,

Præceptoris optimè de me meriti,

FLORUM ILLUSTRATUM.

IN Floro floret præclari fama MIN-ELLI,
Nec flos marceſcet nocte die-ve Viri.
Quin tumulo ex ipſo, fortunatâque favillâ,
Naſcentur laudis lilia perpetuæ.
Accipe mente piâ ſtudiis devota Juventus,
Et quoſcunque alios Muſa Latina juvat;
Accipite animis gratis monumenta MIN-ELLI,
Et meritâ tantum tollite laude Virum.

J. WESTERWYCK.

S E-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

SERIES CAPITUM.

LIBRI I.

PROOEMIUM.

1 *De Romulo.* 6

2 *De Numâ Pompilio.* 16

3 *De Tullo Hoſtilio.* 20

4 *De Anco Marcio.* 25

5 *De Tarquinio Priſco.* 26

6 *De Servio Tullio.* 30

7 *De Tarquinio Superbo.* 33

8 *Anacephalæoſis de* VII. *regibus.* 37

9 *De mutatione Reipublicæ.* 38

10 *Bellum Etruſcum, cum Rege Porſenâ.* 42

11 *Latinum.* 45

12 *Cum Etruſcis, Faliſcis, & Fidenatibus.* 49

13 *Gallicum.* 53

14 *Latinum.* 60

15 *Sabinum.* 61

16 *Samniticum.* 62

17 *Etruſcum, Samniticum, & Gallicum.* 66

18 *Tarentinum, & cum Pyrrho Rege.* 68

19 *Picenum.* 76

20 *Sallentinum.* 76

21 *Volſinenſe.* 76

22. 23. 24. 25. 26. *De Seditionibus.* 77. 78. 79. 80

L I.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

SERIES CAPITUM.

LIBRI II.

1 PROOEMIUM. 82
2 *Primum bellum Punicum.* 82
3 *Bellum Liguſticum.* 90
4 *Gallicum.* 92
5 *Illyricum.* 94
6 *Punicum ſecundum.* 95
7 *Macedonicum primum.* 109
8 *Syriacum regis Antiochi.* 112
9 *Ætolicum.* 115
10 *Hiſtricum.* 116
11 *Gallogræcum.* 117
12 *Macedonicum ſecundum.* 118
13 *Illyricum.* 121
14 *Macedonicum tertium.* 122
15 *Punicum tertium.* 123
16 *Achaïcum.* 126
17 *Res in Hiſpaniâ geſtæ.* 128
18 *Bellum Numantinum.* 132
19 *Tranſitio.* 136
20 *Bellum Aſiaticum.* 137

L I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

LIBRI III.

1	*Bellum Jugurthinum.*	139
2	*Allobrogicum.*	143
3	*Cimbricum Theutonicum ac Tigurinum.*	144
4	*Thracium.*	148
5	*Mithridaticum.*	150
6	*Piraticum.*	156
7	*Creticum.*	159
8	*Balearicum.*	160
9	*Expeditio in Cypron.*	162
10	*Bellum Gallicum.*	162
11	*Parthicum.*	168
12	*Anacephalæoſis.*	171
13	*Seditioſitas Tribuniciæ poteſtatis.*	174
14	*Seditio Tiberii Gracchi.*	175
15	*Caji Gracchi.*	177
16	*Appulejana.*	178
17	*Druſiana.*	180
18	*Bellum Sociale.*	181
19	*Servile.*	184
20	*Spartiacum.*	187
21	*Civile Marianum.*	189
22	*Sertorianum.*	195
23	*Civile ſub Lepido.*	197

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

LIBRI IV.

1 *Bellum Catilinarium.* 199
2 *Cæſaris & Pompeji.* 204
3 *Cæſar Auguſtus.* 226
4 *Bellum Mutinenſe.* 227
5 *Peruſinum.* 229
6 *Triumviratus.* 229
7 *Bellum Caſſii & Bruti.* 231
8 *Cum Sexto Pompejo.* 235
9 *Parthicum duce Ventidio.* 236
10 *Parthicum cum Antonio.* 238
11 *Cum Antonio & Cleopatrâ.* 241
12 *Bella adverſus exteras gentes.* 245

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

L. ANNÆI FLORI

1 RERUM ROMANARUM LIBRI IV.

PROOEMIUM.

I [2] POpulus Romanus, à Rege Romulo [3] in Cæſarem Auguſtum, [4] ſeptingentos per annos [5] tantum operum pace belloque geſſit, ut, ſi quis [6] magnitudinem imperii cum annis [7] conferat, [8] ætatem ultra putet. Ita latè per orbem ter-

1 Quidam codices habent *Epitome Rerum Romanarum.* Epitome eſt conciſior laxioris operis & compendioſior narratio. 2 Laborioſos populi Romani progreſſus, & incrementa illa, quibus per bellicam virtutem, per diſciplinam rei militaris orbis imperium acquiſiverit, auctor noſter Florus enarraturus, ordine & imagine ab hominis ætate deſumptis, eam per infantiam, adoleſcentiam, virilitatem ac ſenium diſtribuit: dicitque populum R. egiſſe infantiam ſub Regibus 246. annis; adoleviſſe principem populum ſub Coſſ. Dictatorumque magiſtratu 245. annis ad primum uſque bellum Punicum: maturuiſſe deinceps virilitate ſuâ 221. annis, id eſt, uſque ad Cæſaris Auguſti primum conſulatum. Atque tantam imperii molem magnitudine ſuâ, Imperatorum inertiâ, populi Romani luxu avaritiaque conſenuiſſe, confectamque videmus. 3 Uſque ad. Ita loquitur auctor noſter infrà in fine Præfationis: *in ſæculum noſtrum.* Item infrà 1, 17, 1. *in id tempus.* 4 Alii ab V. C. ad Auguſti primum conſulatum 9. annos; alii 10. adjiciunt. Tacitus poſt 720. urbis annum ſolum Auguſtum imperaſſe ſcribit. Florus autem maluit uti rotundiore numero: quòd aliis etiam auctoribus familiare eſt. Sic Livius l. 9. P. R. *octingenteſimum annum bellare* ſcribit. Ita etiam in enarrandis cladibus, ubi cæſorum numerus refertur, rara centenorum mentio eſt, ſed tot ferè millia cæſa dicuntur. Sic infrà 1, 12, 7. *Cæſi apud Cremeram trecenti.* 5 Tot res. *Opera* enim ſæpiùs ſumuntur pro rebus geſtis. Ita Vellej. 2. *Quanti voluminis opera geſſimus?* Hoc ſenſu *divina opera Cæſaris* reperias apud Val. Max. 9, 2, 4. & eundem 3, 2, 23. *C. Cæſar non contentus opera* ſua *Oceani claudere littoribus.* Dicit ergo P. R. tantum operum geſſiſſe. Hùc facit illud Virgilii 1. Æn. *Tantæ molis erat Romanam condere gentem!* Et Sal. in Cat. *Duabus his artibus, audaciâ in bello, ubi pax evenerat, æquitate ſeque, remque publicam curabant.* 6 Potentiam & præcellentiam. 7 Comparet. 8 Æſtimet tantum operum tam brevi ſpatio geri non potuiſſe. Adeò ut *putare*, nihil hîc aliud ſit, quam æſtimate. Ter. *Rectè* putas. Ut autem Latini *ætatem* vocant humanæ vitæ ſpatium ſuis progreſſibus diſtinctum; ita ſeptingentos annos, quibus infantiam, adoleſcentiam, juventutem P. Romani complectitur, *ætatem* vocat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

2 rarum arma circumtulit, ut, qui res [1] ejus legunt, no[n]
unius populi, ſed [2] generis humani facta diſcant. Na[m]
tot laboribus periculiſque [3] jactatus eſt, ut ad conſti-
3 tuendum ejus imperium, [4] contendiſſe [5] Virtus & [6] For-
tuna videantur. Quare cùm præcipuè hoc quoque, ſicu[t]
cætera, [7] operæ prætium ſit cognoſcere; tamen qui[a]
ipſa ſibi [8] obſtat magnitudo, rerumque diverſitas acien[...]

1 Populi Romani. 2 Sic l. 4. c. 3. *Cum Romanæ dominationis, id eſt humani generis converſione.* Solenne eſt bonis auctoribus per *Humanum genu[s]* intelligere *Orbem Romanum.* 3 Agitatus. Sic Virg. 1. Æn. *Multum ille & terris* jactatus *& alto.* 4 Certaſſe, pugnaſſe. Hinc *contenſio* pro certamine, pugna: ut infrà 1, 3, 4. 5 *Virtutis* exempla in P. R. multa fuerunt: adeò ut Polybius Romanis plus virtutis, quàm Fortunæ, impertiatur. Hinc illa elogia, ut Romam dicerent *Imperii Virtutumque Larem*; *Virtutum omnium matrem*; *Virtutum omnium latiſſimum templum*; *totius orbis, totius mundi.* Imprimis aureum hoc Virtutum ſæculum illuxit temporibus bellorum, cum Porſenâ, Pyrrho & Annibale geſtorum. 6 Non quam caſum dixêre, ſed voluntas Dei, qua arcana quadam ratione adminiſtrantur res, ut vel ſuccedant rectè, vel ſecùs, prout ipſi viſum fuerit. Nam niſi Deus ſucceſſus largitur, fruſtrà omnis opera ſumitur. *Fortunæ* non aliud majus exemplum fuit, quam quod *Bello* contigit *Gallico*, cùm Ducum negligentia, aut incuriâ Præſidiariorum Capitolio & Urbe captâ, Anſer illum ſervavit ſcopulum, qui reliquo Orbi Romano ſolus de tot ſupererat terris. Unde Vegetius: *Mira*, inquit, *Fortuna, Viros, qui univerſum Orbem erant miſſuri ſub jugum, una avis ſervavit.* Vide præter alios Plut. de Fortuna Romanorum. Adde de hac Fortuna populi Romani inſignem locum Tac. H. l. 3. c. 46. & c. 59. Habemus & illud Fortunæ Romanæ documentum, quod ſæpè Romani duces acie imperitiſſime inſtructa vicerint tamen. Cùm igitur Romanis de Fortunæ beneficio tam manifeſtè conſtaret, templis & aris eam venerati ſunt, nunc *Fortunæ Publicæ*, nunc *Fortunæ Reipublicæ*, nunc *Fortunæ populi Romani*, nunc *Fortunæ Romanæ* nominibus cohoneſtarunt. Meminit præter alios Ovid. Faſt. 5. *Nec te prætereo populi Fortuna potentis Publica, cui templum luce ſequente datur*, &c. Colebatur autem in cubiculo Principum, & unà cum Imperio tradebatur ſucceſſori. Tam ergo parùm ſine Fortuna Virtus effecerit, quam ſine virtute Fortuna. Senſit hoc Brutus, cùm exclamaret infrà 4, 7, 11. *Non in re; ſed in verbo tantùm eſſe virtutem.* Adeoque verum eſt interdùm illud: *Vitam regit fortuna, non ſapientia:* quod infirmat Sal. in Cat. *Profectò fortuna in omni re dominatur.* 7 Utile & dignum factu ſit, opera & labore dignum. Quoniam enim nihil vel gratius, vel dignius eſt, quam ut pro labore pretium, id eſt, merces debita perſolvatur, factum eſt, ut *operæ pretium* pro fructuoſo uſurpetur, & ad rem pertinente, vel quia decens, vel quia utile, vel quia glorioſum, vel quia jucundum. Cic. Operæ pretium *erat ludentes intueri.* Liv. *Facturuſ-ne ſim* operæ pretium, *ſi à primordio urbis res populi Rom perſcripſerim.* 8 Obeſt, officit. Eadem magnitudo obfuit Carthaginienſibus, ut infrà l. 2. c 2. ſcribit Florus noſter. Nec non Xerxi, non credenti Demarato, qui Regi multitudinem ſuorum obfuturam prædixerat.

intentionis [1] abrumpit; [2] faciam quod [3] ſolent, qui terrarum [4] ſitus pingunt: in brevi [5] quaſi tabellâ totam ejus imaginem amplectar, nonnihil, ut ſpero, ad admirationem principis populi [6] collaturus, ſi pariter atque [7] inſimul univerſam magnitudinem ejus oſtendero.
4 Si quis ergo populum Romanum, [8] quaſi hominem, conſideret, totamque ejus ætatem [9] percenſeat, [10] ut cœperit, utque [11] adoleverit, ut quaſi ad quendam juventæ [12] florem pervenerit, ut poſteà velut [13] conſenuerit, quatuor gradus [14] proceſſuſque ejus inve-
5 niet. [15] Prima ætas ſub Regibus fuit, propè [16] ducentos quinquaginta per annos, quibus circum ipſam

1 Interrumpit, avellit. Sic *Abrumpere ſermonem* dicimus. Hinc *Abruptus ſermo*, vel *oratio*, quæ caret exordio: quales ſunt orationes patheticæ. 2 In hoc opere imitabor Geographos. Alio ſimili uſus Sextus Rufus: *Morem ſecutus calculatorum, qui ingentes ſummas æris brevioribus exprimunt; res geſtas ſignabo, non eloquar.* 3 Sc. *facere.* 4 Qualitates & poſitiones. *Situs* enim nonnunquam dicitur qualitas & poſitio loci. Cæſ. *Ut* ſitum *caſtrorum cognoſceret.* Aliquando *ſitus* eſt lanugo ex humore creata, præſertim in locis Sole carentibus. Plin. *Peſſimum eſſe crocum, quod* ſitum *ebolet.* 5 Sæpiſſime vocem hanc elegantibus ſententiis & comparationibus addit Florus. Sic paulò poſt: *Si quis ergo populum Romanum*, quaſi *hominem, conſideret.* Sic infrà 1, 12, 9. Quaſi *templa & aræ poſſent defendere, quem nec montes ſui, nec arma potuiſſent.* 6 Additurus. 7 Simul, junctim. Sic infrà 2, 20, 1. *Populus R. ad Orientem pacem agebat, nec pacem modò; ſed inuſitatâ & incognitâ quadam felicitate relicta regiis hæreditatibus opes, & tota* inſimul *regna veniebant.* 8 Nam ſicut homines, ita civitates quoque & urbes naſcuntur, creſcunt, decreſcunt, moriuntur. Et ut homo, qui animalium ſolus rationis & cogitationis particeps eſt, cæteris omnibus præfertur animalibus; ita Rom. Imp. cæterarum gentium imperia atque Reſp. dignitate excelluit. Pari ſimilitudine Cicero 5. de Finib. utitur. *Earum* inquit, *etiam rerum, quas terra gignit, educatio quædam & perfectio eſt, non diſſimilis animantium. Itaque & vivere vitam, & mori dicimus; arboremque & novellam, & vetulam, & vigere & ſeneſcere.* 9 Recenſeat. 10 Quomodo natus ſit. 11 Creverit, incrementum ceperit. 12 Excellentiam vigorem, ἀκμήν. *Flos* enim ſæpiùs ſumitur pro excellentiſſimo in quoque genere, ornamento & decore. Cic. *Nobilitatis flos. Flos ætatis*, id eſt, vigor ſive integra ætas. Sic noſter infrà 3, 11, 25. *Flos ordinis equeſtris: ſanguinis Italici*, 4, 2, 5. *ſenatus* 3, 21, 25. 13 Evanuerit, tempore defecerit. Ita *conſeneſcere* dicitur *impetus* 3, 3, 5. Uſurpavit hoc verbum Livius de exercitu. 14 Progreſſus, profectus. Ovid. *Sic tua* proceſſus *habeat fortuna perennes.* 15 Hanc antiquiſſimam fuiſſe imperandi conſuetudinem, meminit Ariſt. l. 3. Polit. c. 10. & 11. Et Juſtin. l. 1. *Principio rerum, gentium nationumque imperium penes Reges erat.* 16 Qui exactiùs computaverunt, à Roma condita ad liberatam, annos 244. numerant. Florus ideò adjicit (*prope*) ut ſexennium 250. annorum ſummæ deeſſe admoneret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

6 [1] matrem ſuam cum [2] finitimis [3] luctatus eſt. Hæc erit
ejus Infantia. [4] Sequens à [5] Bruto Collatinoque Con-
ſulibus, in [6] Appium Claudium, [7] Quintum Fulvium
Conſules, ducentos quinquaginta annos [8] patet, qui-
bus Italiam [9] ſubegit: hoc fuit tempus [10] viris armiſque
[11] incitatiſſimum: ideo [12] quis Adoleſcentiam dixerit.
7 [13] Dehinc ad Cæſarem Auguſtum ducenti anni, quibus
totum orbem [14] pacavit: hîc jam ipſa Juventa imperii,
8 & quaſi quædam robuſta maturitas. A Cæſare Auguſto

1 Alii *mammam*; alii *mœnia ſua* legunt. Unde hos *Circummuranos* dicit
Marcellinus. 2 Vicinis, propinquis. 3 *Luctari* vocat, bella ut non
magna, ita difficilia gerere, viribus nondùm confirmatis. 4 Sc. *ætas*, id
eſt, ſecunda ætas. 5 Bini Conſules creati primùm ſunt, Regibus ob ty-
rannidem exactis, Junius Brutus, & Tarquinius Collatinus, A. V. C. 244.
6 Intelligit non Appium Claudium Cæcum, de quo infrà c. 18. ſed eum, cui
cognomen Caudex, de quo l. 2. c. 2. 7 M. Fulvium Faſti præferunt. 8 Ha-
bet, extenditur. *Patêre* enim dicitur *ætas*, id eſt, habere tot annos, per
tot annos extendi. Ita *patet tempus*, Sen. conſol. ad Marc. c. 24. *imperium*,
4, 2, 3. id eſt, extenditur, porrigitur. Suet. Tib. c. 16. *Toto Illyrico, quod
inter Italiam, regnumque Noricum, & Thraciam; & Macedoniam, interque
Danubium flumen, & ſinum maris Adriatici* patet, *perdomito & in ditionem
redacto.* 9 Domuit, imperio ſuo ſubjecit: ita *pop. Romanus* ſubegit *Sam-
nites*, infrà 1, 16, 8. Propriè ſignificat cogere, impellere. Sal. in Cat. *Am-
bitio multos mortales falſos fieri* ſubegit, id eſt, coëgit, impulit. 10 Cir-
cuitione ſignificat gentem Valeriam, Poſtumiam, Papiriam, Quintiam, Fu-
riam Corneliam, Fabiam, Curiam, Fabriciam, quæ, à Regibus exactis uſque
ad Italiam edomitam, magna & illuſtrata abſtinentiæ, modeſtiæ, fortitudi-
nis & virtutis Romanæ documenta præbuit. 11 Promptiſſimum, fortiſſi-
mum. *Sic incitatiſſimus furor* dicitur pro maximo. Nam *incitare* interdùm
augere eſt. 22 Aliquis. Impetum notat primum optati honoris. Cùm
enim ad Adoleſcentiam ventum, primamque juventutem, magnus eſt ſan-
guinis impetus; vireſque jam ſe nimis cognoſcunt. Ipſe Cicero in adoleſcen-
tibus maximè videtur æſtimaſſe impetum, qui in Orat. pro M. Cęlio ſic ait:
*Non loquor de ſapientiâ, quæ non cadit in hanc ætatem. De impetu animi
loquar, de cupiditate vincendi, de ardore mentis ad gloriam: quæ ſtudia in
his jam ætatibus noſtris contractiora eſſe debent: in adoleſcentiâ verò tan-
quam in herbis ſignificant, quæ virtutis maturitas, & quantæ fruges in-
duſtriæ ſint futuræ.* Vide C. Philip. 5. c. 17. Iphicrates, viginti annorum
adoleſcens, quantus Imperator fuerit, vide apud Juſt. 6, 5, 2. Alexander
M. itidem annos viginti natus, regnum orditur, & paulò poſt bellum Perſi-
cum; quo profligato, terrarum ſupremum imperium nationi ſuæ peperit.
Idem l. 11. c. 1. Hannibalem, cum A. V. C. 577. Romanos ad Cannas fu-
diſſet, annos unum & triginta fuiſſe natum, colligimus ex Livii lib. 30. cap.
37. ubi Hannibal ſemetipſum fatetur annorum 45. eſſe; cùm A. V. C. 531. pa-
cem cum Romanis, civibus ſuis ſuaderet. 13 Deinde. 14 Subegit, do-
muit. Sic infrà 4, 2, 1. *Jam pace toto orbe* pacato, *majus erat imperium
Romanum, quàm ut ullis externis viribus exſtingui poſſet*, & 4, 12, 61.
Omnibus ad Occaſum & Meridiem pacatis *gentibus*, &c. hoc ſenſu *pacatas
ſylvas* dixit Horat. Epiſt. 1, 2, 45.

1 in

[1] in ſæculum noſtrum haud multò minùs anni ducenti: quibus [2] inertiâ Cæſarum quaſi [3] conſenuit atque [4] decoxit: niſi quòd ſub Trajano [5] principe [6] movet lacertos, & [7] præter ſpem omnium, ſenectus imperii, quaſi redditâ juventute, [8] revireſcit.

1 Uſque ad: ut ſuprà. 2 Ignaviâ. 3 Evanuit, tempore defecit: vide ſuprà. Sic infrà 4, 2, 41. *ut ardentiſſimi ducis conſeneſceret impetus.* Cæſares curam Imperii abjiciebant: partim ne à voluptatibus ſuis avocarentur, partim quia ſubditos ſuos imbelles eſſe malebant: Cùm enim Tyranni eſſent, alios ſi militarem forte gloriam occupaſſent, favore exercitus & populi ſubnixos, ſibi nocere poſſe verebantur. 4 Decoctum, diſſipatum eſt imperium. Activum pro Paſſivo. Sic Livius: *Suſpicio* inſinuaverat *animis.* In verbo (*Decoxit*) egregia eſt ſimilitudo: ut enim ſi vitio noſtro illa diſſipemus, quæ noſtro labore parta non ſunt, ſed à majoribus relicta, *decoxiſſe* dicimus; ita quæ virtute & rei militaris gloria ſibi P. R. acquiſiverat, illa Imperatorum ignavia, hoſtium inſultu divulſa ſunt ab Imperio. Atque ita cum omnibus impiis comparatum eſſe, prudenter judicavit Sal. in Cat. *Ubi pro labore deſidia, pro continentiâ & æquitate lubido atque ſuperbia invasêre, fortuna ſimul cum moribus immutatur. Ita imperium ſemper ad optimum quemque à minus bono transfertur.* 5 Imperatore. 6 Convaleſcit, vires recipit. *Lacerti* enim ſæpius ſumuntur pro viribus ac robore. *Lacertus* alioqui dicitur in homine ſumma brachii pars inter ſcapulę & cubiti oſſa. 7 Contra. 8 Renaſcitur, reviviſcit, & vires reſumit: nam quæ viridiora ſunt, majorem vim habent. Sic Curt. *Non revireſcit ſolùm, ſed etiam floret imperium.* Prædixerat hanc temporum felicitatem Cornix, quæ in hæc effuſa verba, ἔϛαι πάντα καλῶς, clarè *innuit conſeneſcentem & decoctam* quaſi Remp. Romanam. *Revireſcere* autem propriè dicuntur arbores aut herbæ, id eſt, ad priſtinam viriditatem reverti; ut, *Laſtſque jubet revireſcere ſylvas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

LIBER PRIMUS.

CAP. I.

De Romulo, primo Romanorum Rege.

1 [1] PRimus ille, & [2] Urbis & imperii [3] conditor, [4] Romulus fuit; [5] Marte genitus, &

1 Reipublicæ Romanæ incrementa narraturus auctor noſter, ab Urbis conditore, Regibuſque, qui ſeptem eo, quem proſequetur, ordine regnarunt, initium ducit. In hoc autem capite Romuli & Remi ortum, educationem, & fortunam exponit: quomodo, poſtquam Numitoris avi & Silvię matris injurias ultus eſſet Romulus, Romam in Palatio condiderit, quam deinceps legibus, inſtitutis, armis, conſilio ita confirmavit: ut fundamenta tanto olim imperio jecerit: ipſe Romulus incertâ morte ereptus. Quirini nomine conſecratur. Hiſtoriam Romuli, pręter Florum, invenies apud Livium 1. Juſtin. 43. Eutrop. 1, 4. Plut. in Romulo. Valer. Max. l. 3. c. 2. & l. 5. c. 3. Virg. Æn. 8. Ovid. 3. & 4. Faſt. & 14. Metam. Horat. l. 3. Carm. Od. 3. Propert. l. 4. 2 Romę. *Urbem* cùm dicimus, *κατ' ἐξοχὴν* intelligimus Romam. Nam proprie hęc *urbs* dicta eſt, cæteræ, hac una excepta, *oppida* ſunt vocitata: vel ab *ope*, quòd *opis* cauſa mœnibus cingantur: vel ab *opere*, quod *opus* ſunt ad vitam gerendam: vel ab *opponendo* ſe hoſtibus: vel ab opibus. Hujus enim rei gratia mœnia conſtituta ſunt, ut homines *opes* ſuas eò conferrent, ubi nullum eſſet hoſtium periculum. *Urbs* autem ab *urvo*, id eſt, aratri curvatura, dicta eſt, quod antiqui Hetruſco ritu junctis bobus, tauro & vacca interiore aratro circumagebant ſulcum, intra quem urbem ædificarent. Alii ab *orbe* & *urvo* appellatam *urbem* opinantur, quod ſulcus in *orbem* duceretur. *Urbs* à *civitate* ita diſtinguitur, quod *urbs* mœnia ipſa ſignificat. Virg. Urbs *antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni, Carthago. Civitas* colonos, qui *cives* dicuntur: aut multitudinem civium, iiſdem legibus utentium. Apul. *Quod omnis* civitas *approbavit.* Aliquando tamen hæc confunduntur, & modò Contentum pro Continente ponitur. *Cùm pleraſque* civitates *viderimus terræ motu funditùs collapſas.* Modò Continens pro Contento. Vig. *invadunt* urbem, *ſomno vinoque ſepultam.* 3 Ædificator, conſtructor. *Condere* enim aliquando idem eſt quod ædificare, conſtruere. Virg. *Pallas, quas* condidit *arces, Ipſa.* 4 *Romulum* à *rumâ*, id eſt, ubere ſeu mamma, *Romum* appellatum, refert & damnat Feſtus: inde *Romulum* blandiendi cauſa dictum, eò quod parvulus & inhians ad ubera lupæ ſub fica repertus eſſet. Idem Feſtus *Romulum* à *robore* ſic dictum putat: ſiquidem Græci *ῥώμην robur* appellant. Verùm de Urbis Romæ conditoribus *Hiſtorici certant, & adhùc ſub judice lis eſt.* Quorum ſententię à Livio l. 1. à Plutarcho in vita Romuli recitantur & refutantur Florus noſter cum iis ſentit, qui à Romulo Romam eſſe conditam aſſerunt. Vide quæ nos ad Sal. p. 22. Condita eſt Roma eo loco, ubi expoſiti fuerant Romulus & Remus: anno à capta Troja 431. anno mundi 3213. undecimo Kalendas Maji, tempore Paliliorum, id eſt, paſtorum Deæ ſolemnitatis: quam ſententiam etiam amplectitur Proper. l. 4. El. 4. *Urbi feſtus erat, dixère Palilia patres, Hic cœpit primus mœnibus eſſe dies.* 5 Auctoritas magnum regnorum fulcrum eſt & ſalutis tutela. Ideò, ut eam ſibi pararent, multi olim Principes cœleſtem originem finxerunt. Unde, *ne ſucceſſibus deeſſet auctoritas, duæ Amazonum Reginæ, Martheſia & Lampeto, genitas ſe Marte prædicarunt*, Juſtin. l. 2.

1 Rheâ

2 [1] Rheâ Silviâ. [2] Hoc de ſe [3] ſacerdos gravida
confeſſa eſt : nec mox [4] fama dubitavit, cum [5] A-
mulii [6] imperio abjectus in [7] profluentem cum Re-
3 mo fratre, non potuit extingui. Siquidem & Ti-
berinus amnem [8] repreſſit : & relictis [9] catulis

1 Quidam *Serviam* appellant; quidam *Iliam*. Fuit virgo Veſtalis, Numitoris, Albani Regis, filia. Amulius, frater minor, Numitorem primogenitum & ſucceſſorem legitimum per vim regno depulerat, ejuſque filium, ne qua ſpes hęredis aut ultoris futuri ſupereſſet, in venatione percuſſit; filiam ad Veſtale ſacerdotium ceperat. Sed poſtquam furtivo concubitu gravidam deprehendit, eam cuſtodia ſepſit, ut partus enecaretur: ipſa quidem peperit gemellos, Romulum & Remum: qui Amulii imperio in profluentem projecti, beneficio Fauſtuli, regii pecoris magiſtri, in ripâ fluminis Tyberis reperti, inter paſtores ab ipſius uxore Laurentiâ, (quæ ob vulgatum corpus Lupa dicta fuit) educati ſunt: ipſa à partu liberata, & ſtupri rea, patrui juſſu, viva defoditur. Alii in carcerem, deprecante Antho, Amulii Regis filia, conjectam referunt, & inde filii Romuli beneficio, cùm Amulium interfeciſſet, ereptam & liberatam. 2 Scilicet quod Marte genitus eſſet Romulus. 3 Virgo Veſtalis ſeu Deæ Veſtæ: ſic dictæ, quod *Veſtæ* ſacra curarent. Has primùm ſacerdotes Numa Pompilius Veſtę ſacravit, ſtipendioque publico donavit, perpetuâque virginitate, aliiſque cæremoniis venerabiliores effecit. Amulius ergo, ejecto è regno Numitore fratre, exinde, quod legitimum hæredem ſexum ex nepte metueret virilem, Rheam Sylviam perpetuæ devovit virginitati. &, ne malitiæ deeſſet honos, eandem *Sacerdotis* titulo conſecravit Liv. l. 1. 4 Scilicet de origine Romuli, id eſt, conſtans fama fuit, omnes crediderunt, Romulum Marte genitum. Sic apud Virg. Æn. 4. divinitatem Æneæ inde collegit Dido, quod maximos quoſque caſus evaſiſſet: *Credo equidem (nec vana fides) genus eſſe Deorum. Degeneres animos timor arguit. Heu quibus ille Jactatus fatis! quæ bella exhauſta canebat!* Hùc referri poſſunt illa Soſthenis ad Leucippen apud Achillem Tatium, quæ Therſandri nuptias faſtidiebat. *Eum-ne virum piratam exiſtimas, quem adeò diligunt Dii, ut ex ipſis mortis faucibus eripuerint? Atque ſumpta hinc dicendi occaſione, naufragium recenſuit, Divinâ ope factum, inquiens, quod evaſerit.* Huic affine eſt, quod de Arionis Delphine fabulantur Poëtæ. 5 Avi ſui. 6 Juſſu, mandato. Sic infrà. c. 14. dicitur Manlius Torquatus *filium ſuum, quia contra* imperium *pugnaverat, quamvis victorem, occidiſſe.* Et paulò poſt: *quaſi plus in* imperio *eſſet, quam in victoria.* 7 Fluvium pręterlabentem, ſcilicet Tyberim. Ita Severus Albini filios *cum matre percuſſit, & in* profluentem *abjici juſſit.* 8 Coërcuit, contraxit, cohibuit, continuit. Ter. *Tandem* reprime *iracundiam.* 9 Fœtibus ſuis. *Catulus* proprie ſignificat juniorem canem: ab antiquo nomine *catus*, quod ſagacem ſignificat. Ponitur etiam pro fœtu omnium animalium, præterquam avium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] lupa ſecuta [2] vagitum, [3] uber admovit infantibus,
[4] matremque ſe geſſit. Sic repertos apud [5] arborem
4 [6] Regis paſtor tulit in [7] caſam, atque [8] educavit. [9] Alba
tunc erat [10] Latio caput, [11] Juli opus: nam
[12] Lavinium patris Æneæ contempſerat. Ab [13] his
Amulius jam [14] bis ſeptimâ ſobole regnabat, fratre
[15] pulſo Numitore, [16] cujus ex [17] filiâ [18] Ro-
5 mulus. [19] Igitur ſtatim [20] primâ juventæ face, patruum
Amulium ab [21] arce deturbat, [22] avum repo-

1 Utrùm vera lupa fuerit Romuli nutrix, an Laurentia, Fauſtuli uxor, quæ ob vulgati corporis vilitatem *Lupa* dicta fuit, diſſentiunt auctores. Priorem ſententiam confirmant Plutarch. Virg. 1. Æn. Cic. 1. de Divin. Ovid. 3. Faſt. Juſt. l. 43. Poſteriorem refert Livius, l. 1. 2 Fletum duorum infantium, Romuli ſcilicet & Remi. 3 Mammas dedit, præbuit, obtulit Romulo & Remo. Sic recens nato Tarteſiorum Regi Habidi, *poſt varios caſus in Oceanum abjecto, ac in littore leni fluctu expoſito, cerva affuit, quæ ubera parvulo offerret.* Juſtin. l. 44. Nec minùs Cyro, *in ſylvis expoſito, ubera præbuit canis, infantemque à feris ac alitibus defendit.* Idem l 1. Itidem Hieroni, Siciliæ principi, *expoſito, apes, congeſto circa jacentem melle, multis diebus aluêre.* Idem l. 23. Sic legimus, Semiramidem à columbis nutritam: Jovem & Platonem ab apibus: Midam à formicis. 4 Et matris officium fecit. 5 Ficum ſcilicet, ſub quâ mammas dederat infantibus lupa, quæ dicta fuit *Ruminalis*; vel quia pecora ibidem *ruminantia* æſtum ſub umbra vitabant: vel à *Romulo*, ibidem à Fauſtulo collecto: undè etiam *Romularis* vocàta fuit. 6 Fauſtulus. 7 Tugurium ſuum, domum ſuam ruſticam. 8 Aluit, nutrivit. 9 Urbs eſt in Latio, ab Aſcanio Julo, Æneæ ex Creusâ filio, condita. Appellatur *Longa, ab ſitu porrectæ in dorſo urbis*, Livius. 10 Latii Metropolis. *Caput* enim ſæpiùs ſumitur pro eo quod eminet, principemque locum obtinet, ſic etiam inter urbes caput *Achajæ Corinthum* appellat, infrà 2, 16, 1. *Campaniæ Capuam.* 1, 16, 1. &c. Idem eſt dicere *Caput gentis:* ut 2, 13, 1. 11 Juli Aſcanii ſtructura, κτίσμα: ſic Tarentum appellat *Lacedæmoniorum* opus, infrà, 1, 18, 2. 12 Urbem illam in Latio, ab Æneâ patre ſuo conditam, & à nomine Laviniæ uxoris, Latini Regis & Amatæ filiæ, ita appellatam, ſpreverat, deſeruerat in odium Novercæ. Unde Juvenal. Sat. 12. *Atque Novercali ſedes prælata Lavino.* Lege Liv. l. 1. 13 Æneâ & Aſcanio. 14 Decima quarta. Quatuordecim enim ab Æneâ & Aſcanio primis Latinorum Regibus, continua ſucceſſione Reges gubernàrunt. 15 Regno expulſo. Amulius enim regnum, quod Numitori fratri propter ætatem debebatur, fraude occupavit. 16 Numitoris. 17 Rheâ Sylviâ. 18 Scilicet *natus eſt.* 19 Itaque. 20 Primo impetu ſeu ardore fervoris juvenilis. Vide notam ad Prolog. 6. 21 Tutiſſimo ac validiſſimo præſidio, id eſt, regno cum violentia dejicit Romulus, adeòque obtruncat. 22 Numitorem in regnum reſtituit.

nit.

6 nit. [1] Ipſe [2] fluminis amator, & montium, apud quos
erat educatus, mœnia novæ urbis [3] agitabat. [4] Gemini erant: uter [5] auſpicaretur, & regeret, adhibuêre [6] piacula. Remus montem [7] Aventinum, [8] hic [9] Palatinum [10] occupat. [11] Prior ille ſex [12] vultures, [13] hic
7 poſteà, ſed duodecim videt. Sic [14] victor augurio,
urbem excitat, plenus ſpei, bellatricem fore: ita illi

1 Romulus. 2 Natale ſolum ſummè diligi, liquet ex illo Ovidii: *Neſcio quâ natale ſolum dulcedine cunctos Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui,* Unde Suet. de Veſpaſiano: *Princeps quoque & locum incunabulorum aſſiduè frequentavit, manente villâ, qualis fuerat olim: ne quid ſcilicet oculorum conſuetudini deperiret.* 3 Deliberabat, animo volvebat, conſilium capiebat. Ter. *Ergo quoque id quidem* agitans, *mecum ſedulò, inveni, ut opinor, remedium huic rei:* unde dicitur, *agitare conſilia. Agitare* propriè, eſt frequenter agere, movere: Frequentativa enim ſignificant frequentem actionem. 4 Reſtituto Numitore avo, ut Albam longam paſtorum advenarumque turba, quæ cum Romulo ad vindicandam Amulii tyrannidem confluxerat, exonerarent, capiunt ex avi auctoritate & ſubſidio novæ urbis condendæ conſiliam: ſed diſtrahebantur æmulatione fratres, utrius auſpicio, & quo loco urbs conderetur. 5 Inciperet, aggrederetur negotium illud novę urbis condendæ. *Auſpicari* propriè, eſt auſpicia ſumere, de rei eventu aves conſulere. Cicer. Auſpicari *eſt oblitus.* Et quoniam veteres nihil niſi auſpicatò, id eſt, auſpicio ſumpto, gerebant, fit, ut *auſpicari* ſumatur pro incipere, & negotium aliquod aggredi. Sic auſpicari *tranſmarinos triumphos* infrà 1, 18, 1. 6 Sacrificia. Sacris itaque legitimè peractis, rem auſpiciis permittunt: quæ quare *Piacula* vocet Florus, multi dubitant: ideòque hæc verba ſubſtituunt, *adhibuêre auſpicia*: aut, *adhibêre placuit Deos:* aut, *adhibuêre oracula. Oracula enim ex eo ipſo appellata ſunt, quod ineſt in his Deorum oratio*: ut ait Cicero in Topicis. Idem ergo fuerit, *adhibêre Deos*, & *adhibêre oracula*, hoc eſt, orationem Deorum. Cur autem Deos adhibuerint, ratio in præcedentibus verbis eſt, *gemini erant*, & ita nulla ætatis prærogativa. 7 Unum ex ſeptem collibus Romanis, ita appellatum ab *Aventino*, duodecimo Albanorum Rege, qui ibidem & habitavit & ſepultus eſt. Liv. l. 1. Dionyſ. l. 1. Remus autem Aventinum delegit propter Remuriam, jam utcunque ibidem à ſe extructam. 8 Romulus. 9 Unum quoque ex ſeptem Romæ montibus, à *palando* dictum; quod ibi *palare*, id eſt, errare pecudes ſolitę eſſent antè urbem conditam: ſive quod *palantes* Arcades cum Evandro ibi conſederint: vel à *Pallante*, Evandri avo: vel à *Palantio*, Arcadiæ oppido, Evandri patriâ. Cauſa, quare Romulus in hoc monte conſtituerit Imperii ac dominationis ſedem, hæc eſt, quod, cùm expoſitus eſſet unà cum fratre Remo, ibidem à Fauſtulo educatus fuerit, adeòque quandam prębuerit vitæ incolumitatem. Accedit, quod in hoc loco vultures ipſi addixerant regnum. 10 Invadit. 11 Remus. 12 Vultures ideò potiſſimùm in auguriis obſervatos teſtatur Plutarchus, quod rariſſimè, & niſi fortuitò conſpiciantur; quod innoxii ſint, nec ex rapto vivant, & ſui generis cadavera non devorent. 13 Romulus. 14 Melius auſpicium nactus: qui enim plures vultures vidiſſet, is & locum, & nomen urbi poneret.

8 aſſuetæ [1] ſanguine & prædâ [2] aves [3] pollicebantur. A[…]
[4] tutelam novæ urbis ſufficere [5] vallum videbatur: [6] cu[…]
jus dùm irridet anguſtias Remus, idque [7] increpat [8] ſal-
tu; [9] dubium an juſſu fratris, [10] occiſus eſt. [11] Prima
certè victima fuit, [12] munitionemque urbis novæ ſan-
9 guine ſuo [13] conſecravit. [14] Imaginem urbis magis
quàm urbem, fecerat: incolæ deerant. Erat in proxi-
mo [15] lucus: [16] hunc Aſylum facit: & ſtatim mira
[17] vis hominum, [18] Latini [19] Tuſcique paſtores: qui-

1 Sic infrà 4, 12, 17. ſignis militaribus & diſciplina, armis etiam *Romanis aſſueverat*. Ita Curt. l. 6. *gentes alterius* imperio *ac* nomine aſſuetas. 2 Vultures. 3 Id eſt, ex vulturibus colligebat & ſperabat, urbem bellatricem fore. Nam *polliceri* dicuntur omnia; quæ colliguntur & ſperantur ex iis. Sic *manifeſtam victoriam nata in prætoriâ puppe laurus* pollicebatur: l. 2. c. 7, 7. Vide infrà l. 1. c. 7, 8. Simile loquendi genus reperias infrà. 1, 6, 2. *clarum fore viſa circa caput flamma* promiſerat. 4 Ideò autem dicit vultures id pollicitos fuiſſe, quod tardo fere volatu comitari ſolent exercitus, triduoque ante aut biduo volare, ubi cadavera futura ſint. Plin. l. 10. c. 6, 5. Protectionem, cuſtodiam. 5 Propugnaculum: quod ex vallis, id eſt, palis fiat. 6 Valli. 7 Cùm vallum, ut nimis anguſtum, irrideret Remus, ſaltu etiam tranſilivit ſimul, increpans, & quaſi re ipſa demonſtrans eas valli anguſtias, ut etiam levi ſaltu tranſiliri poſſent. 8 Ipſo ſaliendi actu. 9 Cùm duo contraria, quorum uno propoſito, alterum non poteſt ignorari, eloqui volumus; hac phraſi ita utimur, ut alterutrum tantùm exprimamus. Sic mox, Dubium *clypeos an armillas*. Ita *oblata ſunt Cæſari Regni inſignia*, Dubium an *ipſo volente*: infrà 4, 2, 11. 10 Interfectus eſt à Celere, fabricæ præfecto. Unde Poëta: *Romulus aggreditur regnum, qui condidit urbem, Prima Remus quoniam mœnia tranſit, obit*. 11 Unde Lucanus l. 1. *Fraterno primi maduerunt ſanguine muri*. Nimis verum eſt, *ipſa natura vincula dominandi perversâ cupidine diſſolvi. Hoſtes facti, qui fratres erant: nihilque profuit, eodem ſanguine concretos eſſe; in iiſdem viſceribus, priuſquam naſcerentur, vel ut domo habitaſſe*. Prudenter Tacitus monet: *Arduum eodem loci potentiam & concordiam eſſe*. 12 Munimentum, vallum. 13 Sanctam fecit, & inviolabilem. 14 Ita apud Appian. legatis Carthaginienſium reſpondet Cenſorinus: *Vos, non veſtrum ſolum, putamus eſſe Carthaginem*. Ita Themiſtocles ait: *Patriam municipes eſſe, non mœnia*. Juſt. 2, 12, 14. 15 Locus arboribus conſitus. Lucos ac nemora veteres Deo alicui conſecrabant, Hoſce lucos violare vel ſubvertere, nefas erat & capitale. 16 Ex hoc loco templum, aliumve locum facit perfugis ad ſecuritatem. De hoc Romuli Aſylo lege Liv. 1. Plut. in Rom. Virg. Æn. 8. & alios. In ſacris literis *urbes perfugii* dicuntur aſyla, quæ Deus ipſe conſtituit certis quibuſdam caſibus, atque iis, qui delicta non voluntaria commiſerant. Vide Deut. 4, 17. 17 Multitudo, copia: ut magna *vis* auri atque argenti. Sic *vis hominum* l. 4. c. 13, 5. *imbrium* l. 2. c. 6, 45. *ſanguinis* l. 4. c. 2, 32. Ita vis *magna gladiorum*. Liv. l. 1. *hominum* Liv. l. 2. 18 Populi Italiæ in Latio, de quibus Livius: Primò Italiam tenuiſſe quoſdam, qui appellabantur Aborignes, hos, poſteà adventu Æneæ Phrygiis junctos, Latinos uno nomine nuncupatos. 19 Populi ex Tuſciâ ſive Tuſcaniâ, Italiæ regione, à ſacrificiis ita appellata (Græci enim *θύειν ſacrificare* dicunt, vel à *thure*, quo maxime in ſacrificiis utimur, originem habentes.

dam

dem etiam [1] tranſmarini; [2] Phryges, qui ſub Æneâ;
[3] Arcades, qui ſub Evandro duce [4] influxerant. Ita ex
variis quaſi [5] elementis congregavit [6] corpus unum; po-
10 pulumque Romanum ipſe fecit. Res erat unius ætatis
populus [7] virorum. Itaque [8] matrimonia à finitimis
petita: quia non impetrabantur, [9] manu [10] capta ſunt.
Simulatis [11] quippe [12] ludis equeſtribus, virgines, quæ
ad [13] ſpectaculum venerant, [14] præda fuere. Et hæc
11 ſtatim [15] cauſa bellorum [16] Pulſi [17] fugatique Vejen-
tes. [18] Cæninenſium captum ac [19] dirutum eſt oppi-

1 Trans mare habitantes. 2 Populi ſunt è Thraciâ oriundi. 3 Populi ſunt ex Peloponneſi intima regione oriundi: ab *Arcade*, filio Jovis & Calliſtonis, Lycaonis Arcadiæ Regis filiæ, ſic appellati. 4 Cum copia venerant. Sic *Influentia negotia* legimus apud Plin. Paneg. c. 81. 5 Partibus, principiis. 6 Totum unum, collectionem unam. *Corpus* enim à Floro noſtro ſæpiùs uſurpatur pro quolibet toto, qualibet collectione. Sic *Corpus imperii*, l. 4. c. 3. Ita *Romani* corpus *fecêre ex membris*, l. 3. c. 18. &c. 7 Conſtans tantùm ex viris: ſicut Amazones poſſis dicere *populum fœminarum*. Vel *populus virorum* hic eſt multitudo, vel copia virorum. Ita Juſt. 10, 1. 6. *Oſtenti prorsùs genus, ubi in tanto populi*, id eſt, in tantâ multitudine filiorum, *non ſolùm ſociari, verùm etiam ſileri parricidium potuit.* Et Sen. Benef. 6, 33. *populus amicorum.* Rem quod attinet, penuriâ mulierum concidunt quantumvis magnæ civitates. 8 Maris & fœminæ conjunctiones, connubia. 9 Vi. Sic infrà 4, 1, 5. Antonius conjurationem Catilinæ *manu* opprimit. Ita Curt. 8, 2, 22. *Anguſtias munitas ac validas barbari* manu *turbantur.* Sen. *Nobiles conſectatus viros ſupplicium* manu *ſumpſit.* Habent à Græcis, qui χειροδίκην dicunt, cùm *rigido jus dicitur enſe.* 10 Rapta ſunt. 11 Enim. 12 Spectaculis equeſtribus. Conſualia intelligit, Neptuno equeſtri dedicata, qui *Conſus* dictus, id eſt, conſiliorum Deus. Vide Plutarch. in Romulo. Contaminari ſanguinem ſuum putabant vicini, ſi matrimonia cum eâ gentium plebiſque colluvione miſcuiſſent; contemptæ ſunt itaque legationes Romanorum conjugii cauſa cum vicinis ſuſceptæ. Conſilium ex neceſſitate ſumpſerunt, & additur dolus, rapiendas ſcilicet ad ludos equeſtres invitatas virgines, quando oculos & mentem ad ſpectacula convertiſſent. Succeſſit fraus: raptæ ſunt enim virgines, maxima ex parte Sabinæ, anno V. C. quarto, die 15. Cal. Septembr. Notandum eſt *Ludos* eſſe publica ſpectacula, quæ vel placandæ Deorum iræ, vel pro ſalute populi, vel gratiæ populi demerendæ cauſa ſunt edita: & tùm *Ludi* ferè in numero plurali uſurpantur. 13 Ludorum equeſtrium. 14 Alii *prædæ*: utrumque rectè. Numerus raptarum apud Dionyſ. eſt 683. 15 Cæninenſes enim, Cruſtomini, Antemnates, Vejentes, Sabini hoſpitaliter vocati, & hac nunc raptarum virginum injuria irritati bellum movent. 16 Abacti, expulſi. 17 In fugam conjecti. 18 Incolarum Cæninæ, urbis vicinæ Romæ, à *Cænite* conditore. 19 Dejectum, everſum, deſtructum. Cæninenſes enim irâ magis, quam conſilio, rem gerentes, primo impetu fuſi fugatique ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

12 dum. Spolia inſuper [1] opima de [2] Rege, [3] Feretrio Jovi manibus ſuis Rex reportavit. Sabinis proditæ portæ per [4] virginem: [5] nec dolo: ſed puella [6] pretium rei, [7] quam gerebant in ſiniſtris, petierat: [8] dubium

1 Magnifica, egregia, ampla. *Opima ſpolia* vocantur Feſto, quæ dux duci detrahit: eaque trina tantùm contigerunt nomini Romano: prima, quæ dux Romulus de Acrone, ſecunda, quæ Cornelius Coſſus de Tolumnio Vejentium Rege: tertia, quæ M. Marçellus de Viridomaro Gallo fixerunt. Vide Val. Max. 3, 2, 3. 4. 5. 2 Acrone. Acron enim, Cæninenſium Rex, à rege Romulo interfectus eſt. 3 *Jupiter* dicitur quaſi *juvans pater.* Sunt qui *Jovem* à *juvando* dictum velint. Cæterùm varia *Jovi* à Romanis cognomina fuerunt indita: ut *Jupiter Elicius*, *Capitolinus*, *Latialis*, *Piſtor &c.* Sic hoc loco à Floro noſtro *Jupiter Feretrius*, à *ferendo* pacem, vel *feriendo* hoſtem (ut quidam volunt) dictus: vel potiùs à *feretro* inſtrumento, de quo ſuſpendebantur ſpolia. Erat *Feretrum* ligneum inſtrumentum, ad id aptè fabricatum, ut ſpolia ferret, id eſt, ſuſtineret. Livius l. 1. *Romulus*, inquit, *duce hoſtium occiſo, urbem primo impetu capit, indè exercitu victore ducto, ipſe, cum factis vir magnificus, tùm factorum oſtentator haud minor, ſpolia ducis hoſtium cæſi ſuſpenſa, fabricato ad id aptà feretro gerens, in Capitolium aſcendit; ibique cum ea ad quercum paſtoribus ſacram depoſuiſſet ſimul cum dono, deſignavit templo Jovis fines, cognomenque addidit Deo: Jupiter Feretri, inquit, hic victor tibi Romulus Rex regia arma fero, templumque his regionibus, quas modò animo metatus ſum, dedico, ſedem opimis ſpoliis, quo Regibus ducibuſque hoſtium cæſis, me auctorem ſequentes poſteri ferent.* Undè Apulejus *Tropæophoron* vocat. De Jove Feretrio plura Propert. l. 4. El. 11. quam ſic concludit: *cauſa Feretri, Omine quòd certo dux ferit enſe ducem. Seu quia victa ſuis humeris hæc arma ferebant: Hinc Feretri dicta eſt ara ſuperba Jovis.* 4 Tarpejam ſcilicet, Capitolio præfecti filiam. Legendus Livius, Dionyſius, Plutarchus, Val. Max. 9, 6, 1. *Romulo regnante, Sp. Tarpejus arci præerat; cujus filiam virginem aquam ſacris petitum extra mœnia egreſſam, Tatius, ut armatos Sabinos in arcem ſecum reciperet, corrupit; mercedis nomine pactam quæ in ſiniſtris manibus gerebant. Erant autem his armillæ, & annuli magno ex pondere auri. Loco potitum agmen Sabinorum, puellam præmium flagitantem, armis obrutam necavit: perindè quaſi promiſſum (quòd ea quoque lævis geſtaverant) ſolvens.* 5 Nec fraude, nec ulla malitia contra patriam. Nimirùm Florus totus ſtat ab eorum ſententia, qui ſcriptum reliquêre, Tarpejam Sabinos potiùs circumvenire voluiſſe, quàm cives ſuos. Cùm enim mercedem proditionis pepigiſſet, quod in ſiniſtris manibus Sabini haberent; non intellexiſſe armillas & annulos, ſed arma & clypeos; ut ſic intectos & nudos Romanis trucidandos objiceret. 6 *Pretium* hoc loco ſumitur pro quacunque re, quâ aliud quid comparatur & quaſi emitur. Ita *pretium victoriæ* dixit, infrà 1, 17, 7, & 1, 20, 2. 7 Illud *quam* pendet ex pręcedente voce *rei*, quæ duplicem hic ſignificationem complectitur, *pretium rei*, id eſt, proditionis, & rem, quam gerebant in ſiniſtris. 8 Sic ſuprà: *Remus, dubium an juſſu fratris occiſus eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] clypeos, an [2] armillas [3] Illi ut & [4] fidem ſolverent,
13 & [5] ulciſcerentur, clypeis [6] obruêre. Ita [7] admiſſis
intra mœnia hoſtibus, atrox in ipſo [8] foro pugna, adeò
ut Romulus Jovem oraret, *ut* [9] *fœdam ſuorum fugam*
14 [10] *ſiſteret.* [11] Hinc [12] templum & [13] Stator Jupiter.
Tandem [14] ſævientibus [15] intervenêre raptæ laceris comis.
Sic pax facta cum [16] Tatio, [17] fœduſque percuſſum:
ſecutaque res mira dictu, ut, relictis ſedibus ſuis,
novam in urbem [18] hoſtes demigrarent, & cum gene-
15 ris ſuis [19] avitas opes [20] pro dote ſociarent. Auctis

1 Scuta. 2 Ornamenta brachiorum. 3 Sabini. 4 Præſtarent quod promiſerant, Sabini fidem ſolverunt tradendo, quæ in ſiniſtris gerebant; & ſemetipſos, quos virgo per ſpeciem proditionis Romanis inermes objectum iverat, vindicarunt, obruendo clypeis. 5 Punirent. Sic infrà 1, 3, 5. *Hunc tam immaturum virginis amorem* ultus eſt *ferro.* 6 Oppreſſerunt, necaverunt. Sic & Ovid. *Arciſque viâ Tarpeja recluſâ, Digna animam pœnâ congeſtis exuit armis.* Tarpeja obruta clypeis oſtendit, *amari proditores, dum produnt, haberi odio, cum prodiderunt*; quod Antigonum dixiſſe Plut. ſcribit. 7 Cùm hoſtibus aditus eſſet præbitus. 8 Duo colles erant, Palatium & Capitolium. In Palatio erat Roma: in Capitolio opoſita arx Tarpeja, quæ firmo præſidio arceret hoſtes ab Urbe: ad quam Urbem illac tranſire neceſſe erat. Ergo arce tradita, ad mœnia uſque acceſſerunt: fuitque atrox pugna, egreſſo urbe Romulo cum ſuis, in ipſo Urbis aditu, ad veterem portam Palatii, ubi poſteà Romanum forum fuit, cùm creviſſet Urbs. 9 Turpem & effuſam. Sic fœda *clades*, infrà 2, 2, 23. 10 Stare faceret, reprimeret. 11 Exinde, ex eo. Ita auctor noſter loquitur, cùm alicujus rei cauſam originemve prædixit: ut infrà 1, 13, 6. *Exindè certamen.* 12 Situm fuit in Palatii radice. Hîc aliquando Senatusconſulta habebantur. 13 *Stator* à *ſiſtendo* dictus eſt, quod Romanos, à Sabinis in fugam verſos, *ſtiterit*, id eſt, corroboraverit, reſiſtere ac firmiter ſtare fecerit. *Stator* ergo propriè dicitur, qui aliquem *ſiſtit*, id eſt, ſtare facit: eſt enim à ſupino *ſtatum* verbi *ſiſto*, quod eſt ſtare facio, retineo. Undè *ſiſtere gradum, fugam, lachrymas*, id eſt retinere & comprimere. *Siſto* etiam aliquando pro repræſento, & quaſi præſentiam corporis exhibeo ſumitur: dictum ab eo, quod non tantùm comparêre quis debet, ſed etiam manere. Hinc *Stator* dictus nuntius Conſulis, aut alterius jus dicentis: & *ſtata ſacrificia*, quæ conſtitutis ac certis diebus fiebant. Præterea quæ ſuprà dicti ſcribunt de Jove Statore, lege Auguſtin. c. 13. de Civit. item Ovid. in fine 6. Faſt. 14 Furentibus. 15 Interceſſerunt. 16 Sabinorum Rege. 17 Scilicet poſt triennale bellum, hiſce conditionibus: ut Urbs à Romulo, Roma; Populus à Curibus, T. Tatii patriâ, Quirites vocarentur: ut mulieres, quæ vellent cum ſuis maritis vivere, liberæ ab omni opere & miniſterio, præter lanificium, haberentur. 18 Reſpectu animorum, quibus advenerant. Claudius apud Tacitum l. 11. *Conditor noſter Romulus tantum ſapientià valuit, ut pleroſque populos eodem die hoſtes, dein cives habuerit.* Ita Cic. *Romulus fœdere Sabino, docuit etiam hoſtibus recipiendis augeri hanc civitatem oportere.* 19 A majoribus relictas. 20 Loco dotis conjungerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

brevi viribus, hunc Rex ſapientiſſimus [1] ſtatum Reipu-
blicæ impoſuit: [2] juventus diviſa per [3] tribus, [4] in
equis & armis, ad ſubita belli excubaret: conſilium
Reipublicæ penes [5] ſenes eſſet, qui ex auctoritate [6] *Pa-*
16 *tres*, ob [7] ætatem [8] *Senatus*, vocabantur. His ita or-
dinatis, repentè, cùm [9] concionem haberet, antè

1 Alibi hoc vocat, *Ordinare Rempublicam:* Juſtinus *Formare.* 2 Juvenes diviſi. 3 Triplici modo vocabulum *Tribus* uſurpatur, aut pro loco, aut pro hominibus, aut pro jure. Quando pro loco ponitur, tùm partem quandam urbis Romæ ſignificat; quando verò pro hominibus, tùm partem quandam civitatis Romanæ, vel civium notat; pro jure acceptum, jus quo donati ſunt illi, qui in talem aliquam civitatis partem poſtea fuerunt à Cenſoribus diſtributi. Erant igitur *Tribus* populi Romani partes diſtinctæ locis in Urbe diverſis, ſic appellatæ, aut à *Tributo* dando, quia P. Romanus in Tribus diviſus tributa conferebat, aut quia primò tres tantùm fuerunt *Tribus*: quarum nomina hæc ſunt *Ramnenſis*, *Tatienſis*, & *Luceres*. *Ramnenſis* dicta fuit à *Romulo*, quam conſcripſit ex Albanis iis, qui ſecum eò ab Albâ convenerant & Palatium tenebant. *Tatienſis à Tito Tatio*, Sabinorum Rege, qui à Romulo prœlio victus, ab eodem in Urbem Romam & Imperii ſocietatem receptus fuit. *Luceres* vel à *Lucumonibus*, id eſt, Thuſcis; vel à *luco* Aſyli, in quem multi fugâ delati, civitateque donati fuerunt. Quælibet ex Tribubus decem Curias continebat, unde 30. Curiæ colliguntur, quæ de nominibus Sabinorum appellatæ ſunt. 4 Cum equis & armis ad bella ſubitò orta vigilaret. 5 Conſiderabat enim Romulus parva eſſe foris arma, niſi ſit conſilium domi: nec *prodeſſe foris eſſe ſtrenuum, ſi domi male vivitur*, ut ait Val. Max. l. 2. c. 9. Delegit itaque ſenes, *quibus corpus annis infirmum, ingenium ſapientiâ validum erat*, ut loquitur Sal. in Cat. ex quorum auctoritate omnia ageret, quæ publicè ſibi ſuſcipienda exiſtimaret. *Senibus enim labores corporis ſunt minuendi, exercitationes animi etiam augendæ videntur, danda verò opera, ut amicos, & juventutem, & maximè Rempublicam conſilio & prudentiâ quam plurimùm adjuvent.* Cic. l. 1. Offic. 6 *Pater* propriè is dicitur, qui aliquem genuit. Quidam deduci volunt à Græco nomine πατηρ, quia πάντα τηρεῖ, id eſt, *omnia ſervat.* *Pater* etiam nomen reverentiæ eſt: unde dicit hoc loco Florus noſter ſeniores iſtos appellatos fuiſſe *Patres* ex *auctoritate* ſive ab honore, vel (ut Salluſtii verbis utar) *curæ ſimilitudine*, quia ita Rempublicam adminiſtrabant, ut patres familiam ſolent; unde verſiculi iſti: *Eſt pater hic curâ, pater eſt alius geniturâ: Hic pater ætate: pater ille vocatur honore.* Varias hujus appellationis cauſas adferunt Plut. in Rom. & Dionyſ. 7 Senium: unde *Seniores* dicti ſunt. 8 Hæc fuit prima Senatus lectio majorumque gentium; qui verò cum progreſſu temporis ſublecti ſunt, *Patres Conſcripti* appellabantur. Ita Sal. in Cat. *Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium ſapientiâ validum erat, Reip. conſultabant.* At hæc ætas fuit inter Quinquageſimum & Sexageſimum annum. 9 Orationem, verba faceret ad populum. *Concio* enim tria ſignificat: primò (ut hoc loco) orationem ipſam, quæ ad populum habetur. Cic. *Legi* concionem *tuam, nihil illa ſapientius.* Secundò multitudinem populi congregatam ad audiendum aliquem orantem pro utilitate communi. Sal. *Itaque* concione *advocatâ, hujuſcemodi orationem habuit.* Tertio denique ſuggeſtum, ſeu locum ipſum, unde verba fiunt. Liv. l. 3. *Vocato ad concionem populo, in concionem aſcendit.* A *concio* fit *concilium*, id eſt, multitudo populi conſulendi gratia congregata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

urbem apud [1] Capreæ paludem è [2] conſpectu [3] ablatus
17 eſt. [4] Diſcerptum aliqui à Senatu putant, [5] ob aſpe-
rius ingenium: ſed [6] oborta tempeſtas, [7] Soliſque de-
fectio [8] conſecrationis ſpeciem præbuêre: cui mox
18 [9] Julius Proculus [10] fidem fecit, viſum à ſe Romulum
affirmans, [11] auguſtiore formâ quàm fuiſſet: manda-
re præterea, ut ſe [12] pro numine acciperent: [13] *Quiri-
num* in cœlo vocari, placitum Diis: [14] ita [15] gentium
Roma potiretur.

1 Al. *Capræ*. 2 Evanuit è mediis civium oculis, nullum prorſùs mortis ſuæ veſtigium relinquens. Sic de Amilcare, Carthaginenſium Rege, legimus apud Herodot. l. 7. è conſpectu ſuorum ablatum, neque uſquam gentium aut vivum aut mortuum comparuiſſe; fruſtrà Gelone ipſum quærente. Factum ſæpe antiquitùs, ut intercepti homines in ergaſtulis ſupprimerentur; ut ſcribit Suet. Aug. c. 31. Regnavit Romulus annos 37. diebus 77. 3 Ereptus. Atque is dies *Nonæ Caprotinæ* dictus eſt, eò quòd Romulus, exercitum eo die ad *Capreæ* paludem recenſens, ampliùs non comparuit. Variæ ſunt de Romuli morte ſententiæ apud ſcriptores. 4 Dilaceratum. Alii non in Capreæ palude, ſed in Vulcani templo dilaceratum tradunt, cùm forte Senatum coëgiſſet, de Republicâ conſulturus, & e Patribus ſuam quemque Regis partem in ſinu clam abſtuliſſe. Lege Val. Max. 5, 3, 1. Ovid. 2. Faſt. 5 Alias diſcerptionis cauſas Dionyſ. l. 2. c. 5. & Plut. in Rom. tradunt 1. Faſtum, cum contumelia conjunctum, fuiſſe intolerabilem; cùm affabilitas & modeſtia res ejus ſtabilire potuiſſet. 2 Quod præter conſuetudinem, inconſulto populo Vejentibus obſides reddidiſſet. 3 Contemptum novorum civium. 4 Crudelitatem in irrogandis ſuppliciis; quæ Caligulas, Nerones, Domitianos, alioſque innumeros mucronibus objecit. 6 Fortè, repentè exorta: hanc enim vim quandoque in compoſitionibus habet *ob* particula. Sic apud Liv. l. 23. Obnata *ripis ſalicta*. 7 Solis obſcuratio. Ter ſolis defectum in unius Romuli hiſtoria factum legimus: primùm quo die conceptus dicitur: alterum Natali urbis die, cùm prima fundamenta jacerentur: tertium cum in vivis Romulus eſſe deſiit. 8 Apotheoſis, ſive quod in Deorum numerum eſſet tranſlatus ſpeciem fecerunt. 9 Hic fuit nobilis ac clariſſimus vir, Albâ oriundus. 10 Effecit ut crederetur. Nam *facere fidem* eſt efficere ut credatur. Vide infrà 3, 16, 6. Plebs enim cum facibus ad Curiam decurſans à Julio Proculo revocata eſt, cùm ejus orationi fidem adhibuiſſet. Is enim primarius in civitate vir, ſe Romulum in monte aſpexiſſe dicit, ut qui humana auguſtior forma divinitatem aſſecutus eſſet. Simile quid Suet. Aug. c. 100. *Nec defuit vir prætorius, qui ſe effigiem cremati euntem in cœlum juraſſet*. Plura hùc pertinentia congeſſit Freinshemius: quibus adde Gruterum ad Liv. l. 1. c. 16. 11 Magnificentiore. 12 Loco Dei. 13 Rationes appellationis hujus varias adfert Ovidius 1. Faſt. ſive à *Quiri* ſeu *Curi*, id eſt, *haſtâ*, quod haſtâ aſſidue uteretur: ſive à *Curibus*, opulentiſſima Sabinorum urbe: ſive à *Quiritibus*, qui tamen ab ipſo nomen acceperunt. 14 Id eſt, ſi hoc fecerint, ſi ſe pro numine acceperint. 15 Populos ſub poteſtatem ſuam redigeret.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. II.

[1] *De Numâ Pompilio.*

1 [2] SUccedit Romulo [3] Numa Pompilius : quem [4] Curibus Sabinis [5] agentem, [6] ultrò petivêre, ob [7] inclitam viri [8] religionem. [9] Ille [10] ſacra, & [11] cæremonias, omnemque [12] cultum Deorum immortalium

1 Numæ geſta ſcribunt Liv. l. 1, 18, & ſeqq. Eutrop. 1, 1. Val. Max. 1, 2, 1. Plin. 13, 13. 14, 12, 18, 29. Ovid. Metam. 15. Fab. 44. Virg. Æn. 6, 808. Plut. in vita Numæ. Dionyſ. 2, 59. 2 In Romuli locum venit. In hoc capite Numa Pompilius à Curibus Sabinorum, eò quod æquitate prudentiaque excelleret populi juſſu, Patrum auctoritate evocatus alter Pop. Rom. Rex creatur : qui etſi nulla belli laude nobilitatus ſit, tamen pacis & religionis virtute floruit : idem Pontifices, Augures, Flamines, Salios, Veſtales, alioſque ſacerdotes primus creavit. Verùm notandum eſt, poſt Romulum repente ſublatum, interreges Reip. præfuiſſe, id eſt, regnaſſe Patres, per viciſſitudinem decuriarum, eo, quo Livius prodit, ordine, annum unum. *Interregnum* vero, intervallum illud temporis, à re vocatum eſt, quo regnum vacavit à demortuo Rege ad ſucceſſoris proximi creationem. *Interrex* ille dicebatur, qui intereà regno præerat, donec ſucceſſor deſignaretur ; ſed Interregia poteſtas quinque dierum tantùm erat : quibus exactis, alter iterùm creabatur Interrex. 3 *Numa* dictus eſt ἀπὸ τῶν νόμων, id eſt, *à legibus*, quas inſtituit. Pater erat Pompo Pompilius. Non multum à quadrageſimo anno aberat, cùm regnare inciperet. 4 *Cures* Sabinarum urbium tunc opulentiſſima : unde *Quirites* dicti putantur, ab *haſtis* ſcilicet, quas Sabini *Cures* vocabant. 5 Degentem, verſantem, habitantem. 6 Sponte, non laceſſiti aut moniti Numam Regem fecerunt. Sic ultrò *regnum datur Tullo*, infrà 1, 3, 1. 7 Celebrem & magni æſtimatam. Sic *incliti armis Romani* 3, 1, 2, 97. Sanctitatem. Id verò & in aureo ſæculo primùm obtinuiſſe volunt, ut ad regnum neminem vel generis dignitas, vel ambitio popularis, ſed ſpectata virtus proveheret. Sen. Ep. 40. *Inter homines pro ſummo eſt optimus. Animo itaque tunc rector eligebatur. Ideoque ſumma felicitas erat gentium, in quibus non poterat potentior eſſe niſi melior.* 9 Numa Pompilius. 10 Ritus ſacros, res divinas, omnia quæ ad divinum cultum ſpectabant. 11 Sacrificia. *Ceremoniæ* generaliter apud Latinos dicuntur omnes ritus ſacrificiorum, à *Cœrete oppido*, teſte Val. Max. 1, 1, 10. 12 Reverentiam, venerationem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

docuit : ille [1] Pontifices , [2] Augures , [3] Salios , cæteroſque per [4] ſacerdotia , [5] annum quoque [6] in duodecim menſes , [7] faſtos dies nefaſtoſque [8] de-

1 *Pontifex* verò appellatus eſt vel à *poſſe* & *facio* , vel (ut Varro ait) à *ponte faciendo* : nam à *Pontificibus* pons ligneus ſeu ſublicius primùm eſt factus , & poſteà ſæpe reſtitutus , nec non cæterorum pontium cura iis data. Erant autem *Majores* & *Minores Pontifices* , inter quos unus ſummus , qui *Pontifex Maximus* dicebatur , à Numa Pompilio inſtitutus , quod maximarum rerum , quæ ad ſacra & religionem pertinent , judex eſſet. Pontificum officium erat , de ceremoniis ac religione cognoſcere , leges ferre de ſacris , quæ nondùm ſcripta eſſent , nec uſu recepta : Sacerdotes inquirere. Ipſi nulli judicio mulctæ-ve erant obnoxii , neque Senatui , neque populo dictorum factorumque rationes reddebant. 2 Hi ab avium obſervatione nomen habent. Horum officium erat , non avium tantùm , ſed ſigna omnia divinitùs miſſa interpretari. 3 Sacerdotes Martis , dùm ancilia ferrent per urbem , ſalientes. *Salii* (teſte Livio 12.) in urbe fuêre à Numa conſtituti , & Marti Gradivo conſecrati , qui totidem ancilia per urbem cum ſaltibus geſtabant atque tripudiis : undè & nomen habent. 4 *Sacerdotes* vocantur omnes , qui quæ-ve res ſacras divinaſque tractabant , è quibus aliquot ſingulis Diis operabantur , aut promiſcuè omnium Deorum rationem habebant , de quibus jam diximus , Pontifices. Ex iis , qui ſingulis Diis operabantur , à Numa inſtituti ſunt , Salii 12. qui Marti : Flamines tres , quorum qui Jovi operabatur , Dialis , qui Marti , Martialis , qui Quirino , Quirinalis dictus eſt , quæ Veſtæ ſacra curabant , Veſtales erant virgines. Cæterum Floro *per ſacerdotia deſcribere* idem eſt , quod Tacito *per cohortes* , *per manipulos componere*. 5 De hac re vide Plut. in Numa. Ovid. Faſt. 1. Notandum hîc , Kalendarii corrigendi curam penes Reges , vel Imperatores fuiſſe ; ſic enim poſt Numam legimus C. Cæſarem faſtos correxiſſe. 6 Per. Sic infrà 1 , 6 , 3. in *claſſes digeſtus eſt populus Romanus*. 7 Numa , cùm annum in duodecim menſes diſtribuiſſet , eundem etiam in certa dierum genera diviſit , ita ut quidam dies eſſent *Feſti* ; alii *Profeſti* , alii *Interciſi*. *Feſti* dicebantur , in quibus vel ſacrificia Diis offerebantur , vel epulationes celebrabantur , vel ludi in honorem Deorum egebantur , vel feriæ obſervabantur. *Profeſti* , qui hominibus ad adminiſtrandam rem privatam , publicamque conceſſi erant : ſic dicti (ut ait Feſtus) *quòd procul* ſint à Religione numinis divini. Horum alii erant *Faſti* , quibus Prætori licebat fari tria verba ſollennia. *Do* , *Dico* , *Addico* : *Do* ſcilicet *agendi poteſtatem* ; *Dico* , ſcilicet *jus* ; *Addico* id eſt , adjudico rem , de quâ agitur. Quibus contrarii ſunt *Nefaſti* ; his enim non licebat Prætori tria verba ſolennia fari. Alii *Comitiales* , quibus licebat cum populo agere , concilio coacto , populuſque Romanus convenire ſolebat ad ferendum ſuffragium , *Faſtis* quidem lege agi poteſt ; ſed cum populo non poteſt : Comitialibus utrumque poteſt : Unde Ovid. 1. Faſt. *Ille* ne faſtus *erit* , *per quem tria verba ſilentur* : Faſtus *erit* , *per quem lege licebit agi*. *Interciſi* dicti , in quibus Deorum ſimul atque hominum res agere licet : nam manè & veſperi fari , id eſt , jus dicere inhibetur ; medio tempore inter cæſam hoſtiam & porrectam fari , ſive jus dicere permittitur. 8 Definivit , partitus eſt.

ſcripſit.

1 ſcripſit. Ille [1] Ancilia atque [2] Palladium, [3] ſecre
quædam imperii pignora; [4] Janumque geminum

1 *Ancile* eſt ſcutum breve & rotundum: de quo Virg. *Lævâque* ancile *gereb.* Dictum eſt *Ancile* ab *ancisione*, quod ſit ab omni parte veluti anciſum & r tundum. Ovid. *Idque ancile vocant, quod ab omni parte reciſum eſt: Quen que notes oculis, angulus omnis abeſt.* Freinshemius hîc citat Plutarchi lo cum in Numâ cap. 12. qui *Ancilia* vocat: ſic dicit, quoniam ἀγκυλὸν τ σχῆμα ποιῶσιν, id eſt, *curvam figuram faciunt.* Ferunt, regnante Numa breve ſcutum atque rotundum de cœlo lapſum: de quo Ovid. 3. Faſt. *Ecc levi ſcutum verſatum leniter aurâ Decidit: à populo clamor ad aſtra veni* Conſulti deinde haruſpices reſponderunt ibi futurum totius orbis imperium ubi ſcutum illud ſervaretur. Quo accepto reſponſo, & honoris gratia, & quò idem tutiùs ſervaretur, ne ab hoſtibus ſurripi poſſet. Numa Pompilius 12 alia ad ſimilitudinem cœleſtis illius fabricari juſſit; quæ in templo Martis re poſita fuêre: & cùm 12. adoleſcentes ſacerdotes Numa ipſi Marti Gravid delegiſſet, juſſit ipſa cœleſtia arma, quæ *Ancilia* nominavit, ſuſpenſa coll ab illis per urbem portari, cum ſaltatu atque tripudiis carmina decantari unde *Salii* dicti ſunt à *ſaltu*, teſte Ovid. 3. Faſt. *Jam dederat Saliis*, (*à* ſalt *nomina ducunt*) *Armaque*, *&* *ad certos verba canenda modos.* Inter cæter carmina hoc fuiſſe dicunt, veterem Mamurii memoriam: quia cùm Num acciviſſet undique fabros, qui ſcuta alia cœleſti ſimillima fabricarent, inventus eſt quidam Mamurius, qui adeò ſimilia fecit, ut à cœleſti diſcerni non poſſent. Juſſus itaque præmium petere quod vellet, nihil aliud petiiſſe dicitur, niſi ut Salii, Ancilia geſtantes, per urbem canerent in veterem Mamurii memoriam. 2 *Palladium* erat ſimulacrum Palladis, quod Æneas poſt excidium Trojæ, à Diomede acceptum in Italiam tranſportaſſe dicitur. Quem ideò *Penatigerum* vocat Ovid. Metam. 15. 3 *Fata* appellat Plautus: quibus nempe manentibus ſalus populi ſalva eſſet. *Pignus* enim dicitur omne illud, quod rem aut cauſam ſecuram facit, quoniam ea pignoris propriè dicti virtus eſt. Sic *pignus conjurationis* appellatur *ſanguis humanus* l. 4, 1, 4. Ita Capitolium *pignus imperii* vocat Tacit. Hiſt. 3, 72, 2. ſupercilium Conſulis Piſonis *pignus Reipublicæ.* Cic. pro Sex c. 8. *Secreta* vocat, quia illi maximè abſcondebantur, nec tractabantur, niſi rarò, & ab hominibus ei rei ſacris. Ergo *Pignora Imperii* ideò vocat, quod voce cœlitus miſſa exauditum eſt, civitatem omnium fore potentiſſimam, quamdiu Ancile de cœlo delapſum in eâ manſiſſet. Oraculum etiam de Palladio redditum erat, Urbem fore ſempiternam, ſi id ſimulacrum extra mœnia non portaretur. 4 *Janus* dictus eſt à *januis*, quod *januis* præeſſet. Primus docuit Italos vinum & far ad ſacrificia, & religionem magis, quam ad eſum & potum. Appellatur verò *Geminus*, ob ſingularem prudentiam, quâ prævidetit futura, & præterita ſciverit.

2 ſidem

1 fidem pacis ac belli; inprimis focum 2 Veſtæ virginibus colendum dedit; 3 ut 4 ad ſimulacrum cœleſtium ſiderum, 5 cuſtos imperii flamma vigilaret. 6 Hæc om-

1 Signum, argumentum quod indicaret, pacem ne haberent an bellum Romani. Mortuus enim Janus inter Deos relatus eſt, templumque habuit Romæ à Numâ Pompilio poſitum, cujus portæ tempore belli patebant, pacis verò tempore claudebantur. Hinc Janus *Patulcius*, hinc *Cluſius* cognominabatur. Conſtat autem templum hoc ter fuiſſe clauſum; primò regnante Numa; iterùm, poſt bellum Punicum ſecundum; tertiò poſt bellum Actiacum. Vide l. 2. c. 3. & l. 4. c. 12. Hujus autem claudendi vel aperiendi templi ratio varia eſt. Alii dicunt, Romulo contra Sabinos pugnante, cum jam propè vinceretur, calidam aquam ex hoc loco erupiſſe, quæ fugavit exercitum Sabinorum. Hinc ergo tractum morem, ut pugnaturi aperirent templum, quod in eo loco fuerat conſtitutum, quaſi ad ſpem priſtini auxilii. Alii dicunt, Tatium & Romulum, facto fœdere, hoc templum ædificaſſe. Undè & Janus ipſe duas facies habet, ut oſtendat duorum Regum coïtionem; vel quod ad bellum ituri debeant de pace cogitare: quò tutò poſſint reverti. 2 Quæ Veſtæ Deæ ſacratæ ferant. *Virgines* enim *Veſtales* dictæ ſunt, quod Veſtæ ſacra curarent. 3 Ut, ſicut ſidera æternùm lucent, ſic virginum aſſidua cura atque opera hic ignis lucere deberet; qui ſi fortè per negligentiam fuiſſet extinctus, nequaquam alio ex igni reparare fas erat, ſed accenſa per fomites ex Sole flamma, purus & cœleſtis ignis elicebatur. Alii dicunt, quod ideò ſervabant, ut ſignificarent ſe ita perpetuò puras & inviolatas eſſe debere, ſicut inviolatus ſervabatur ignis. 4 Ad exemplum, exemplo, more. 5 Putabant enim Romani poſt extinctionem, Urbis & imperii everſionem ſecuturam. Vide quæ diximus ad Saluſt. p. 62. & Ovid. 6. Faſt. & Roſin. Antiq. Rom. l. 3. c. 19. Primus æterni Ignis uſus fuit in Eccleſia Judaïca. Ab his procul dubio, ut alia, religionem hanc mutuati ſunt Ægyptii. Diod. Sic. Hinc Perſæ & Chaldæi; de quibus Curt. 4, 14, 24. ad quem locum videndus Freinshemius, & qui ab eo citantur. Ab his habuerunt Græci. Nam & Athenis & Delphis ignem æternum ſervatum fuiſſe legimus apud Plutarch. in Numa. A Græcis accepêre noſtri Romani, tanquam conditoribus ſuis. 6 Multi veterum gnari, rem ad multitudinem imperitam & rudem efficaciſſimam eſſe ſuperſtitionem, & ficta cum Diis colloquia, ſæpè hoc dolo uſi ſunt. Scipio Africanus Jovem in Capitolina cella conſulere dixit. Minos leges, quas ferebat, Jovi adſcripſit, ut violare eas homines vererentur, quas à Deo exiſtimabant profectas. Valer. Max. l. 1, 2. Sic etiam Mahometes ſimulatione colloquiorum cum Gabriele Angelo ſuos contra totum orbem armavit. Alii referunt, etiam colloquia cum columbis ſimulaſſe; ut Sertorium cum cerva alba. Val. Max. l. 1. c. . Plutarch. in vita Sertorii. Sic Caligulam invenio apud Suet. congreſſus & colloquia ſimulaſſe cum Jove, Lucinâ, Caſtore & Polluce.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

nia quaſi monitis [1] Deæ Egeriæ, quò magis [2] barba
[4] acciperent. Eò denique [4] ferocem populum [5] redo
git, ut, quod vi & [6] injuriâ [7] occupaverat [8] imperium
[9] religione atque juſtitiâ [10] gubernaret.

1 *Nymphæ* ſc. Hanc ab *egerendo* dictam vult Feſtus, quia ipſi ſacrificaba praegnantes, quod eam putabant facilè fœtum utero *egerere*. Iſtam Ege riam conſulere Numa ſeſe ſuper cultu religionum & cæremoniarum inſtitu tis ſimulabat: ut populum ſuperſtitione captum ad ea, quæ commentaba tur, faciliorem haberet. De hoc commento Numæ ſic dicit Liv. l. 1. *Om nium primùm rem ad multitudinem imperitam, & illis ſæculis rudem effi caciſſimam, Deorum metum injiciendum ratus eſt, qui cum deſcendere a animos ſinè aliquo commento miraculi non poſſet, ſimulat ſibi cum De Egeriâ congreſſus nocturnos eſſe, ejus ſeſe monitu, quæ acceptiſſima Dii eſſent ſacra, inſtituere.* Et paulo poſt: *Lucus erat, quem medium ex opac ſpecu fons perenni rigabat aquâ, quò quia ſe perſæpè Numa ſinè arbitri velut ad congreſſum Deæ inferebat, Camœnis eum Lucum ſacravit, quo Dearum ſibi conſilia cum conjuge ſua Egeria eſſent, & ſoli Fidei ſolenne inſtituit.* De Egeria etiam Ovid. 3. Faſt. & Met. 15. Cic. 1. de Leg. Val. Max. l. 1. c. 2. Dionyſ. l. 2. Plutarchus in Numâ. 2 Appellat ita, quod rudes & feroces fuerint, nullis cultioribus inſtitutis mitigati: quod Florus noſter tangit infrà 1, 22, 1. ſive quod ex Barbaris, id eſt, non Græcis, orti eſſent. *Barbari* enim dicebantur Græcis omnes aliæ gentes, etiam moribus legibuſque cultiſſimæ. Cato apud Plin. 29, 1. *nos quoque* (ſcilicet Romanos) *Græci* Barbaros *dictitant.* 3 Suſciperent, non reſpu rent. 4 Indomitum, ferum. 5 Deduxit, compulit. Ter. *Eo* redigis *me, ut, quid egerim, egomet neſciam.* 6 Iniquitate, injuſtitiâ. 7 Invaſerat, ſibi vendicaverat. Cic. *Tiberius regnum* occupare *conatus eſt.* 8 Regimen. 9 Sanctitate. 10 Regeret.

CAP. III.

De Tullo Hoſtilio.

I [1] EXcipit Pompilium Numam [2] Tullus Hoſtilius:

1 Sequitur, ſuccedit Pompilio Numæ Tullus Hoſtilius, tertius Romanorum Rex, populi juſſu, Patrum auctoritate creatus, militari iterùm diſciplina armiſque ſeneſcentem populi Romani virtutem acuit. Albanos tergeminorum Horatiorum pugna in poteſtatem redactos, Alba diruta, Romam traduxit. 2 Hunc Livius dicit nepotem fuiſſe illius Hoſtilii, qui fortiter pugnans adversùs Sabinos, in lacum Curtium lapſus eſt, qui deinde lacus Hoſtilius dictus eſt. Regnavit Hoſtilius annis 32. Fulmine ictum cum regia, uxore, filiis, omnique familia conflagraſſe, ex Plinio & Dionyſio liquet: qui de hoc incendio duas affert opiniones, & dicit incenſam domum alios putare per fulmen, ob quorundam ſacrorum intermiſſionem: plures tamen humanis inſidiis eſſe factum; id opus Anco Martio, ſucceſſori ſuo, adſcribentes. Vitam Tulli Hoſtilii Regis ſcribunt Liv. 1, 22. Dionyſ. l. 3. Eutrop. 1, 6. Val. Max. 3, 4, 1, 7. 4, 1, 9, 12, 1. Virg. Æn. 6, 813.

1 Cui

[1] Cui [2] in honorem [3] virtutis regnum [4] ultrò datum.
2. [5] Hic omnem militarem diſciplinam, artemque bellandi [6] condidit. Itaque [7] mirum in modum [8] exercitâ juventute, [9] provocare auſus Albanos, gravem & [10] diu principem populum. Sed cùm [11] pari robore [12] frequentibus prœliis [13] utrique [14] comminuerentur, [13] miſſo in compendium bello, [16] Horatiis, Curiatiiſque [17] tergeminis hinc atque indè fratribus, [18] utriuſque po-

1 Tullo Hoſtilio. 2 Propter. Sic *ultionem*: infrà 1, 11, 1. In *honorem mortuorum* 3, 5, 10. 3 In Numâ religio, magnum cujuſque ſtatus fulcimentum: in Tullo virtus ſpectata fuit. Confer Sen. Epiſt. 40. At quomodo potuit, ſi ſub Numâ duorum & quadraginta annorum pax fuit? Sed de avo ejus id referunt Livius & Dionyſius: ut ita non tam in honorem ſuum, qui virtutis avitæ regnum accepiſſe videatur: licet adeptum poſteà præclare adminiſtraverit. 4 Spontè. Referenda hæc ad locum ſuperioris capitis, num. 1. 5 Tullus Hoſtilius. 6 Perpolivit, correxit, & quaſi ex integro reſtituit, & in talem ſplendorem produxit, ut pro novo haberi poſſit. Sic Auguſtus *condidit* imperium l. 4. c. 12, 66. Gentem Tyriorum Alexander. Juſtin. 18, 4, 1. Imperium Carthaginenſium Mago, Juſtin. 19, 1, 1. Pulchrè in hanc rem Alexander Severus: *Diſciplina majorum Remp. tenet: quæ ſi dilabitur, & nomen Romanum, & imperium amittimus.* Urget eandem diſciplinam Papirius apud Liv. l. 8. cum ipſi ereptum irent. Q. Fabium Rullianum, qui contra mandatum illius, licet proſperè, cum Samnitibus pugnaverat. Vide & Val. Max. l. 2. c. 8. qui diſciplinam militarem acriter retinendam & retentam Romæ, Romanum imperium, ortum è Romuli casâ, totius terrarum orbis feciſſe columen ſcribit. 7 Valdè, optimè. 8 Exercitatis juvenibus. Sic *exercitum corpus*. Sal. in Jug. 9 Sc. *ad pugnam*, id eſt, laceſſere. Albani enim ex Romano agro prædas agebant. Lege Liv. l. 1. 10 Quia Alba condita fuit ab Aſcanio, Æneæ filio, antè Romam annis 400. diruta ſub hoc T. Hoſtilio A. V. C. 87. Stetit ergo res Albania annis 477. *Principem populum*, id eſt, qui reliquis plus poſſet polleretque, ideò vocat, quia & Romani Albanorum coloni erant, & genus & gentem Romani etiam patricii magna ex parte ad Albanos referrent. 11 Æquali fortitudine. 12 Crebris, multis conflictibus & certaminibus. 13 Albani & Romani. 14 Debilitarentur. Sic l. 2. c. 6, 28. *Itaque ſic maceravit Annibalem, ut, qui frangi virtute non poterat, morâ comminueretur*, id eſt, delibitaretur. 15 Paucioribus utrimque demandato bello. Sic mortis periculo plures erepti ſunt, dùm pauci ſe illi exponunt. Apud Virgilium Turnus & Æneas certamine ſingulari decertant, atque eo modo res definire æquum eſſe judicat Æneas. Lege 1. Sam. c. 17. Joſeph. Antiq. l. 6. c. 11. Herod. l. 1. Similia exempla collegit Zwingerus Theatri Hiſtor. Vol. 8. l. 4. p. 2113. 16 Horatios Tergeminos pro Romanis, Curiatios pro Albanis pugnaſſe plerique teſtantur. 17 Tribus eodem partu editis utrimque fratribus. 18 Romani & Albani populi fortuna, quæ fati decreto deſtinata eſt, commiſſa ac tradita eſt. Antequam verò hoc fieret. fœdus ictum inter Romanos & Albanos eſt his legibus: ut utrius populi cives eo certamine viciſſent, is alteri populo cum bonâ pace imperitaret, Liv. l. 1.

puli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

4 puli fata permiſſa ſunt. [1] Anceps, & pulchra [2] conten-
tio, [3] exituque ipſo mirabilis. Tribus quippe [4] illin
vulneratis, [5] hinc duobus occiſis, qui ſupererat Hora-
tius, addito ad [6] virtutem dolo, ut [7] diſtraheret ho-
ſtem, [8] ſimulat fugam: [9] ſingulosque, prout ſequi po-
5 terant, [10] adortus, [11] exſuperat. Sic (rarum alias de-
cus) unius manu [12] parta victoria eſt: quam [13] ill
[14] mox parricidio fœdavit. Flentem ſpolia circa ſe
[15] ſponſi quidem, ſed hoſtis, ſororem viderat. Hunc

1 Dubia. Aliquando *anceps* ponitur pro eo, quod ex utraque parte eſt acutum: ut, *anceps gladius, culter.* 2 Pugna, certamen: eſt enim a verbo *contendere*, id eſt, certare, pugnare: ut ſuprà in Præfat. *Contentio* propriè ſignificat vehementem conatum ad aliquid agendum. 3 Eventu: ut, Exitus *acta probat.* Sic incertus *exitus* & anceps fortuna belli. 4 Ex Albanis. 5 Ex Romanis. 6 Fortitudinem. 7 Diversè traheret, ſepararet ſeu disjungeret Albanos. 8 Præ ſe fert ac oſtentat ſe fugere, cùm tamen non fugeret. *Simulamus* enim *falſa*, ſeu ea eſſe, quæ non ſunt. Cic. Simulabat *ſe Romam rediturum, cum in Africam navigaturus eſſet. Diſſimulamus vera*, ſeu ea non eſſe, quæ ſunt. Virg. 4. Æn. Diſſimulare *etiam ſperaſti perfide tantum Poſſe nefas? Simulo* autem à *ſimul* derivatur, quod eſt Adverbium congregandi. Nihil enim aliud eſt *ſimulare*, quam ea, quæ abſunt, *ſimul* eſſe oſtendere. Iſta olim arte Cyrus Scythas, Scythæ Cyrum ſuperarunt. Juſtin. l. 1. Romanorum exercitum ſub jugum miſit Jugurtha. Sal. in Jugurth. Perſæ victi à Theſſalis Curt. l. 3. c. 1. Et ſæpiùs apud Tacitum fuga ſimulata locum fraudi quæſitum fuiſſe legimus. Hiſt. l. 1. c. 56. l. 2. c. 11. l. 6. c. 35. l. 13. c. 40. 9 Curiatios ſcilicet. 10 Aggreſſus. 11 Devincit. 12 Acquiſita. 13 Horatius. 14 Paulò poſt cæde ſororis ſuæ inquinavit, dehoneſtavit. Victoria & rerum ſucceſſus impotentes animi facit homines. Moniti verò hoc genus exemplis Romani, pulcherrimo ritu Victoribus animos veſtigarunt. Nam triumphantibus à tergo adſtabat in eodem curru *ſervus publicus*, qui *auream immenſi ponderis coronam* ſuſtinebat, ac triumphantem ad *inſtrumenta ultimi ſupplicii*, proximè *currui appenſa*, attendere monebat, quæ erant *tintinnabulum* & *flagellum*; indicantia, eum in tantas calamitates poſſe incidere, ut aut flagris cædatur, aut capitis damnetur. *Parricidium* Iſidorus dici putat, quaſi *parentis cadium*. Eſt autem à *parricida*, ſic dictus quaſi *patricida*, id eſt, qui patrem occidit: quamvis etiam extendatur ad eum, qui fratrem, aut matrem, aut ſororem (ut hoc loco) aut alium quemvis de ſanguine ſuo interfecit. Patriæ etiam oppreſſor, aut proditor, *parricida* jure vocatur: quia patria communis eſt omnium parens. Sic Senatores Catilinam vocant *parricidam*, quia conjuraverat in patriam. Sal. in Cat. 15 Soror Horatii, deſponſata uni ex Curiatis, illi obviam ad portam Capenam fuit: cognitoque ſuper humeros fratris paludamento ſponſi, quod ipſa confecerat, crines ſolvit, & flebiliter nomine ſponſum mortuum appellat. Movet feroci juveni animum comploratio ſororis in victoria ſua, tantoque gaudio publico: ſtricto itaque gladio ſimul verbis increpans, transfigit puellam. *Abi hinc cum immaturo amore*, inquit, *ad ſponſum, oblita fratrum mortuorum vivique, oblita patriæ. Sic eat, quæcunque Romana lugebit hoſtem.* Liv. l. 1.

tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tam [1] immaturum virginis amorem [2] ultus eſt ferro.
6 [3] Citavêre leges nefas : [4] ſed abſtulit virtus parricidam, & facinus [5] intra gloriam fuit. Nec diu in fide [6] Albanus. Nam [7] Fidenate bello miſſi [8] in auxilium [9] ex fœdere, [10] medii inter duos exſpectavêre [11] fortunam. Sed [12] Rex [13] callidus, ubi inclinare ſocios ad hoſtem videt, [14] tollit animos, [15] quaſi ipſe mandaſſet : ſpes

1 Intempeſtivum. 2 Punivit gladio : nam transfixit eam, ut diximus. 3 Scelus, facinus, parricidium Horatii examinatum eſt legibus, ob parricidium raptus in jus ad Regem. Lex horrendi carminis erat: *Duumviri perduellionem judicent. Si a Duumviris provocarit, provocatione certato: ſi vicerint, caput obnubito: infelici arbori reſte ſuſpendito. Verberato vel intra pomœrium, vel extra pomœrium.* Hac lege capitis damnatus à Duumviris, pater Horatius ad populum provocat. Populus filii vitam lachrymis patris condonat. Liv. l. 1. 4 Sed fortitudo ſeu victoria parta eripuit ac liberavit Horatium, ſororis ſuæ interfectorem, à pœnâ parricidii. Nam *abſolverunt magis, admiratione virtutis, quam jure cauſæ* : ut loquitur. Liv. l. 1. 5 Minus gloriâ. Sic *pulchritudo Cleopatræ* intrà pudicitiam *principis Auguſti fuit*, id eſt, minor pudicitia. 4, 11, 9. Ita Quintil. l. 11. *Scripta Hortenſii* intrà famam *ſunt*, id eſt, minora famâ. Sic *intrà pubertatem mori*, eſt nondùm puberem mori. Dicit ergo gloriâ è certamine, cum Curiatiis decertato, parricidii abſcondiſſe ſcelus. 6 Id eſt, Albani, ſcilicet *manſerunt*. Singularis pro plurali. Sic l. 3. c. 10. *Iterùm* de Germano *Tuncteri querebantur*, id eſt, de Germanis. 7 Quod Romani gerebant contra Fidenates & Vejentes uſuri occaſione ex eventu belli, quod inter ſe Romanus & Albanus gerebat, arma ex inſidiis parabant: quos ut fœdere junctos intelligunt, bellum quoque & ipſi ſopiebant. Fraude tamen Suffetii, ſocietatiſque promiſſione, ad arma contra Romanos ſollicitantur. Flagrabat enim Dictator Suffetius domeſtica invidia apud ſuos, eò quod publicam fortunam Tergeminorum fato experiundam commiſiſſet : eam ſe Suffetius tali in Romanos inſidiarum occaſione extincturum ſperabat. 8 Ad auxilium contra Fidenates. 9 Juxta fœdus, juxta fœderis leges. Sic *Ex meritis*. 4, , 12, 28. *Ex more* 4, 2, 79. 10 Ambigui, quò inclinarent, dubitantes. 11 Eventum belli, callido ſcilicet conſilio ducis, quod tamen ipſi in exitium vertit. Fuit hoc ingenium etiam pleriſque Græcis. Vide Curt l. 4. c. 5. *Democritus prætor Ætolorum, egregiè conſultum genti ajebat : nam utrius partis melior fortuna belli eſſet, ad ejus ſocietatem inclinaturos.* 12 Tullus Hoſtilius. 13 Prudens, ſolers, aſtutus. 14 Audaciam, animoſitatem Romanis facit. Sic Virg. Æn. de Turno : *Ultrò* animos tollit *dictis, atque increpat ultrò* : & Æn. 10. animos *tamen omne tollit.* Et Liv. l. 35. *Nec dubium eſt, quin omnis Hiſpania* ſublatura animos *fuerit* : quod Florus noſter *animos erigere* dixit 4, 9, 3, & *animis ingentibus* efferri. l. 3. c. 5. Vide noſtrum l. 4. c. 2. 15 Clariùs hoc explicat Livius l. 1. cùm addit, clara ipſum Regem voce ſuos inveniſſe milites, dixiſſeque. *Nihil trepidatione opus eſſe: ſuo juſſu Albanum circumduci exercitum*, (qui digreſſu ſuo latera Romanorum nudaverat) *ut nuda Fidenatium terga invadant.* Simili ſtratagemate uſus Jugurtha apud Sal. Jug. c. 102.

indè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

indè [1] noſtris, metus [2] hoſtibus. Sic fraus proditoru
8 [3] irrita fuit. Itaque hoſte victo, [4] ruptorem fœde
Metium Suffetium, [5] religatum inter duos currus, [6] p
9 nicibus equis [7] diſtrahit. Albamque ipſam [8] quam
parentem, [9] æmulam tamen, [10] diruit, cùm prius o
nes opes urbis ipſumque [11] populum Romam tranſtul
ſet: prorsùs ut [12] conſanguinea civitas non periiſſe, ſ
[13] in ſuum corpus rediiſſe [14] rursùs videtur.

1 Romanis. 2 Fidenatibus. 3 Inutilis, vana, nullius valoris. 4 V
latorem. 5 Albanorum Dictatorem: de quo Virg. Æn. 8. 642. & Ov
1. Triſt. El. 3. *Sic doluit Metius, tunc cùm in contraria verſus Ultro*
habuit proditionis equos. Ligatum, alligatum. 6 Celeribus. Virg.
dibus celerem, & pernicibus alis. 7 Diversè trahit, diſcerpit, dila
rat. Præter nominatos lege Val. Max. 7, 4, 1. Claud. in Gildon. 2
Varro *imperioſiùs, quàm humaniùs*, egiſſe hoc facto Tullum dicit. Liv
certe l. 1. *ſupplicium exempli parùm memoris legum humanarum* vocat.
ſupplicii Herculem inveniſſe ferunt. 8 Ita, ubi de imperio agitur, o
nia alia inferiora, ſunt, nec parentibus, nec filiis, aliis-ve ſanguine ju
ctis parcitur. Nam (ut ait Livius) *invidia regni, etiam inter domeſtico*
omnia invida atque infeſta facit: nimis enim altè infixum eſt animis h
minum illud Euripidis: *Nam ſi violandum eſt jus, regnandi gratiâ viola*
dum eſt: aliis rebus pietatem colas. 9 Invidam. 10 Dejicit, eve
tit atque deſtruit. Ter. *Hanc maceriam jube* dirui. Liv. l. 1. *Una ho*
quadringentorum annorum opus, quibus Alba ſteterat, excidio ac rui
dedit. Templis tamen Deorum (ita enim edictum ab Rege fuerat) tem
ratum eſt. 11 Idem l. 1. *Cum tranſlatus eſſet Romam, Principes A*
banorum in Patres, ut ea quoque pars Reip. creſceret, legit; Tullios, Se
vilios, Quintios, Geganeos, Curiatios, Clælios: templumque, ordine
ſe aucto, curiam fecit. Poſt, equitum decem turmas ex Albanis legi
12 Sanguine connexa. 13 Intra ſuum totum, Sic Juſtin. l. 5. 14 Suff
cerat *redire*: ſed gaudent interdùm hoc Pleonaſmo ſcriptores. Sic *rurs*
repetere, eſt apud Suet. in Cæſ. c. 2. & c. 17. Recidit rursùs *in diſcr*
men aliud. Ita *rursùm recipere* apud. Juſtin, l. 5.

CAP

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

C A P. IV.

De Anco Marcio.

1 [1] Ancus deindè Marcius, nepos [2] Pompilii, [3] pari
ingenio. Hic igitur [4] & mœnia [5] muro amplexus
2 eſt, & interfluentem Urbi Tiberinum [6] ponte [7] commiſit: [8] Oſtiamque, in ipſo maris fluminiſque [9] confinio, [10] coloniam poſuit: jam tùm videlicet [11] præſagiens animo, futurum, ut totius mundi opes & commeatus illo, veluti maritimo Urbis [12] hoſpitio, [13] reciperentur.

1 Ancus Marcius populi juſſu, Patrum auctoritate quartus rex declaratus, mœnia muro cingit, Sublicium pontem ſtruit, Oſtiam condit. Quæ compendiò hic tractantur, lege apud Liv. l. 1. Dionyſ. l. 3. Claud. 109. Virg. Æn. 6, 815. Dictus autem *Ancus ἀπὸ τȣ̃ ἀγκῶνος*, id eſt, *à cubito*, quem incurvum habuit. Regnavit annos 24. incertum quo genere mortis perierit: violento ſuſpicantur multi. Reliquit duos filios, qui poſtea cùm L. Tarquinium Priſcum interfeciſſent, à Servio Tullio in exilium acti ſunt. 2 Numæ ſc. 3 Æquali, quantum ſc. ad juſtitiam, religionem, paciſque artes attinet: ſed etiam *cuique ſuperiorum regum, belli paciſque & artibus & gloriâ par fuit*, teſte Livio l. 1. Septem autem bella geſſit; primum cum Latinis; alterum cum Fidenatibus; tertium & ſeptimum cum Sabinis; quartum & quintum cum Vejentibus; ſextum cum Volſcis. 4 *Intermœnia* legit Salmaſius, quæ ſunt intervalla, quibus mœnia deficiebant, nec conjungebantur. Illa intermœnia muro amplexus eſt Ancus Marcius. Nam in illis locis, in quibus crebra & juncta erant ædificia, mœnibus non erat opus, cùm objectu ſuo murorum vicem præſtarent ædificia. Sed ubi deficiebant, quæ intervalla rectè *intermœnia* appellat, illa muro amplexus eſt. Vulgata tamen lectio defendi poteſt. Nam Auctores per *mœnia* nonnunquam opera vel ædificia intelligunt. Sic Frontin. de limitibus agrorum: *Lignea in reparationem* mœnium *publicorum traherentur.* Adde Servium ad illud Virg. 2. Æn. *Fuſi per* mœnia *Teucri Conticuêre. Abuſivè*, inquit, *& publica & privata ædificia mœnia dicuntur.* Vitruvium; qui *mœnia affluentia* dixit, pro urbe amplâ ac ſpatioſâ. Florum ipſum 3, 10, 2. *Venêre ſedes petitum incenſis* mœnibus *ſuis*, id eſt, ædificiis & vicis. 5 Muro cinxit. Quid hoc ſit, oſtendit Liv. l. 1. c. 33. *Janiculum*, inquit, *quoque adjectum, non inopiâ loci; ſed ne quando ea arx hoſtium eſſet.* Addidit & porrò ibid. *id non muro ſolùm, ſed etiam, ob commoditatem itineris, ponte ſublicio, tùm primùm in Tiberi facto, conjungi urbi placuit.* Vide & Dionyſ. l. 3. c. 58. 6 Sublicio ſc. id eſt, ligneo, à *ſublicis*, id eſt, palis ligneis ad pontis ſuſtentationem in aquâ defixis, quò ponte in Tiberim facto, urbem & Janiculum commiſit. 7 Conjunxit: undè *commiſſura*: quod l. 4. c. 11. *Jungere ponte.* 8 Urbem: unde *Oſtienſes.* 9 Oſtio, confluente. *Confinium* propriè eſt finis agri, ubi cum altero conjungitur. Per translationem pro quavis vicinitate aut propinquitate ponitur. 10 Oppidum, in quod cives ex urbe traducebantur. 11 Mente prævidens, ſentiens. *Sagire* enim veteres acutè ſentire dicebant: ex quo *ſagæ anus*, qui multà ſcire volunt: & *ſagaces* dicti *canes*, id eſt, acutè odorantes. Is igitur, qui ante *ſagit*, quàm oblata res eſt, dicitur *præſagire*, id eſt, futura ante ſentire. Hinc *præſagium*, id eſt præſenſio, & prædivinatio. Ancus ergo Marcius non urbem modo cunctis vitæ commodis locupletavit; ſed etiam ad majora capeſſenda intendit. 12 Oſtiâ ſc. 13 Acciperentur, caperetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. V.

De Tarquinio Priſco.

1 [1] TArquinius poſteà Priſcus, quamvis [2] tranſmarin originis, regnum, [3] ultrò petens, [4] accipit, ob in duſtriam atque elegantiam: quippe qui [5] oriundus [6] Co rintho, Græcum ingenium Italicis [7] artibus miſcuiſſe
2 Hic & Senatus majeſtatem [8] numero ampliavit, & cen turiis [9] tribus [10] auxit, [11] quatenùs Attius Navius [12] num rum augeri prohibebat, vir [13] ſummus augurio: [14] que

1 Tarquinium Priſcum, patre Corinthio oriundum, populus Romanus r gnare jubet: qui novos Senatores legit. Augurum diſciplina, quia experie tia artis eventu probatur, ſacra habetur. Hinc Thuſcos domat, & Impe dignitatem triumphalibus ornamentis illuſtriorem facit. Hiſtoriam regis h jus ſcribunt Liv. 1. 35. Dionyſ. 3, 59. Eutrop. 1, 7. Val. Max. 1, 4, 1. 3, 4, 2. Plin. l. 33, 1. 2 Patre ſc. Demaratho Corinthio natus. Is fu potens mercator, qui Corintho patria per ſeditionem pulſus, in Italiam n vigat. Tarquinios, Etruriæ urbem, omnium fortunarum ſuarum ſedem d ligit: ibi filios Aruntem & Lucumonem procreat. Lucumo, patre & fra defunctis, jam lucem aliquam ſibi prudentiâ per divitias quæſiturus, Roma venit. Legitur ab Anco Martio in Senatum, fit Lucius pro Lucumone, & Ta quinius, à Tarquiniis, patria ſua appellatur: dignuſque habitus eſt, qui, Anc mortuo, regnaret. Priſcus autem dici cœpit, quando L. T. Superbus regna ret, quia avus nepotem jam ætate aliquâ præceſſerat. Cùm regnaſſet annis 37 occiſus eſt per Anci filios. 3 Sponte, non laceſſitus, aut monitus. 4 Con ſequitur. 5 Originem habet. 6 Urbe Achajæ, duobus inclyta portu bus. 7 Inſtitutis, moribus probè temperaverat. Sic Tacitus Maſſilian vocat locum Greca comitate, & provinciali parſimonia *miſtum*, ac ben compoſitum. Ita Sen. Nat. quæſt. l. 2. c. 50. *Attalus noſter, egregius vir qui Etruſcorum diſciplinam Græcâ ſubtilitate miſcuerat.* 8 Quia centun Patres ducentis, à Romulo lectis, Priſcus adjecit: qui deinde *Minorum gen tium* appellati ſunt. Hoc maximè pacto ſecuritati ſuæ conſuluit Priſcus, cùm enim ob tranſmarinam originem non omnibus indigenis acceptum ſe eſſe ſciret, ne Patres, quibus ſemper adeſſe non poterat, novi forte aliquid molirentur adjunxit iis, qui abſentiam ſuam propugnarent & tuerentur dignitatem 9 *Tribus* hic non eſt numerus vel Ablativus à Nominativo *Tres*; ſed eſt Accu ſativus à Nominativo *Tribus*. 10 Centurias equitum Romulus inſtituerat iiſque nomina impoſuerat, quibus alteras tres Tarquinius addere decreverat, ſed obnuntiante augure, Tarquinii inſtituti ita diremptum eſt, ut nomini bus Centuriarum relictis, ipſorum numerum duplicaret, id eſt, ut mille & trecenti equites in tribus Centuriis eſſent. 11 Quia, quoniam. Sic infrà 2, 15, 18, 3, 8, 1, 4, 11, & 4, 12, 12, Ita Juſt. 12, 11, 6. & Horat. l. 1. Sat. 1. & 3. & l. 2. Sat. 4 l. 3. Carm. Od. 24. 12 Non autem prohi bebant auguria Senatum ampliare; ſed equitum Centurias tres à Romulo le ctas. Senſus ergo eſt: Cùm Tarquinius per augurium prohiberetur augere tribus, id eſt, tribus adjicere veteribus, reliquit illas, nec novas addidit; ſed tamen veteres auxit centuriis, ita ut iſtæ ſub illis tribubus, quas Romulus in ſtituit, comprehenderentur. 13 Præſtantiſſimus, excellentiſſimus augur. *Summus* enim ſæpe ſumitur pro excellentiſſimo in quâque re; ita Summus *eſſ in audaciâ*. 2, 17, 13. 14 Attium Navium.

1 rex

[1] rex [2] in experimentum rogavit, *fieri ne poſſet quod ipſe* [3] *mente conceperat?* [4] Ille [5] rem expertus augurio, *poſſe*
4 reſpondit. *Atqui hoc*, inquit, [6] *agitabam, an* [7] *cotem illam* [8] *ſecare* [9] *novacula poſſem?* Augur, *Potes ergo*, inquit: & ſecuit. Inde Romanis ſacer [10] augura-
5 tus. Neque pace Tarquinius, quàm bello, promptior. Duodecim namque [11] Tuſciæ populos frequentibus armis [12] ſubegit. [13] Indè [14] faſces,

1 Tarquinius Priſcus. 2 Propter. 3 Cogitaverat. 4 Attius Navius. 5 Ea de re capto augurio, & conſultis avibus. 6 Cogitabam, deliberabam. 7 Duriſſimum lapidem, quo cultri acuuntur. 8 Diſcindere. 9 Cultro raſorio, cultro tonſorio. 10 Scientia vel dignitas auguris: quia propter auſpicia, id eſt, propter avium aſpectum intelligebatur, quid placeret diſpliceret-ve Diis. Unde Val. Max. 2, 1, 1. *Apud antiquos non ſolùm publicè, ſed etiam privatim nihil gerebatur, niſi auſpicio priùs ſumpto.* Cic. de Div. l. 1. *Romani nihil in bello ſine extis agunt, nihil ſinè auſpiciis domi habent.* Hoc inſtitutum apud Liv. l. 1. planè dignoſci poteſt, ubi dicit, non priùs regnum acceptum fuiſſe à Numâ Pompilio, ſecundo Romanorum rege, quàm Deos auſpiciis ille conſuleret. Claudius etiam *ad ſenatum retulit, ſuper collegio auſpicum, ne vetuſtiſſima Italiæ diſciplina per deſidiam exoleſceret.* Tac. 11. 15, 1. 11 Hi quondam Thyrreni & Etruſci dicti. Principes Etruriæ populi ſunt hi: Arretini, Cerites, Cluſini, Faliſci, Fæſulani, Perulini, Piſani, Populonienſes, Ruſellani, Vejentes, Volaterrani, & Vulſinienſes. 12 Imperio ſuo ſubjecit, domuit. 13 Cùm Tarquinius Priſcus Hetruſcos novennali bello fregiſſet, hac conditione pacem petentibus dedit, ut ſe civitatum ſuarum principem agnoſcerent. Illi facile aſſenſi, principatus inſignia, quibus ſuos reges ornare conſueverant, ad eum detulerunt. Alludit hùc Silius Ital. 8, 486. *Biſſenos hæc prima dedit præcedere faſces:* & Sal. in Cat. *Inſignia magiſtratuum à Thuſcis pleraque ſumpſerunt.* Vide quæ nos ad Sal. p. 165. 14 Inſignia magiſtratuum majorum, quæ ipſis à lictoribus præferebantur: Corona aurea, ſella eburnea, ſceptrum in ſummitate habens Aquilam, toga purpurea auro diſtincta. Utebantur autem inſignibus iſtis, ut præ cæteris internoſci, & à reliquo populo diſcerni poſſent. Habebant inſuper circa ſe lectos juvenes trecentos, eoſque robuſtiſſimos, ad cuſtodiam corporis ſui, qui, eò quod regi præſto eſſent quotidie, à *celeritate officii*, *Celeris* appellati ſunt: quidam tamen à Tribuno, vel Præfecto ſuo, cui hoc nomen fuerit, vel à *Celere* quodam, Romuli comite, qui Remum interfecerat, *Celeres* eos dictos affirmant. Præter Celeres habebant duodecim alios miniſtros, ſuccinctos veſtibus, & expeditos ad plectendos facinoroſos, quos lictores vocant, qui ipſis, curuli ſellâ vectis, præferrent faſciculos virgarum, intra quas obligata ſecuris erat, ſic ut ferrum in ſummo faſce emineret: cujus rei cauſam Plut. Probl. 8. explicat: & nos ex eo ad Sal. p. 73. *Faſces* porrò appellamus bacillos aliquot teretes colligatos in modum faſcis, qui antiquitùs ex ulmo fuerunt. Quoniam verò *faſces* erant magiſtratuum inſignia, factum eſt, ut pro ipſis etiam magiſtratibus & honoribus ponantur: ut apud Virg. 2. Georg. *Non illum populi* faſces *non purpura regum Flexit.* Hinc *ſubmittere faſces*, eſt auctoritatem vimque imperii majori atque auguſtiori imperio ſubmittere. Sic Publicola cum populo Romano acturus, ejus majeſtati *faſces ſubmiſit*, id eſt, lictores, cæteraque magiſtratus inſignia à ſe recedere juſſit, ut veluti privatus populi judicium ſubiret. *Faſcis* proprie eſt lignorum, aliarum ve rerum congeries, quam ligando facimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſces, [1] trabeæ, [2] curules, [3] annuli, [4] phaleræ, [5] p
ludamenta, [6] prætexta: indè, quòd aureo curru qu

1 Veſtes, quas honoratus quiſque ſuper tunicam ſumebat, quæ in extremit
purpuram habebant circumtextam. Hinc *Trabeati*, id eſt, trabeâ veſte indu
2 Sc. *ſella*. Erat autem ſella, cui inſidebant Coſſ. & Prætores, Ædiles etia
qui indè *Curules* dicebantur. Erat autem ea ſella eburnea, indeque Horatio *c*
rule ebur dicitur. Ep. l. 1. ep. 6, 52. *Cuilibet hic faſces dabit, eripietque cur*
Importunus ebur. Sic dicta vel à *Curibus*, civitate Sabinorum; vel quia ſel
illi rotæ ſubjectæ eſſent, ut in quamcunque civitatis partem vehi & impe
poſſet. Nam quia juriſdictionem habebant, & civitas magna erat, ideo mul
in locis jura dare cogebantur. Humiles erant Senatorum omnium ſedes, al
Conſulum & excelſæ. 3 De annulorum origine & apud Romanos uſu pr
lixe Plin. Hiſt. Nat. l. 33. c, 1. ubi vide. Sacra tamen Scriptura, antiquita
omnis princeps, Pharaonis annuli, quem Joſepho tradidit, meminit. Gen. 4
& Thamar à Judâ annulum popoſcit veluti obſidem. Gen. 38. E Græcia aute
demùm ad Romanos pervenit. Atque ab initio quidem, triumphantes tantù
nec hi quidem omnes, aureis utebantur. Mox ad equeſtrem ordinem devenêr
vilioribus geſtare non licebat. Adeòque proprium hoc equitibus ornamentu
erat, ut qui à Principe annulo aureo donarentur, in ordinem equeſtrem allec
intelligerentur. Suet. in Cæſ. c. 39. *Laberius eques Romanus mimum ſuu*
egit: donatuſque quingentis ſeſtertiis, & annulo aureo, ſeſſum in quatuordeci
è ſcenâ per orcheſtram tranſiit. Vide & c. 33. Hinc Florus noſter l. 2. c. 6. *d*
gnitatem equeſtrem pro annulis poſuit. Siniſtra manu ut plurimum geſtatos
Plinius auctor eſt. Medio digito à Romanis non geſtabantur. Ita autem dig
tis ii conſpicui fuêre, ut & ſinguli articuli iis graves eſſent. Unde Mart. *Sa*
donychas, Smaragdos, Adamantes, Jaſpides uno Portat in articulo, Stella, S
vere, meus. Et eò veſania profluxit ut, æſtivos & leviores, ac hyemales & por
deroſiores haberent. Unde Juv. *Ventilat æſtivum digitis ſudantibus aurum*
Inferioribus ſæculis ingenuitatis nota erat. 4 Ornamenta equorum, qu
bus inter dona militaria, equites ob rem benè geſtam donabantur. Exempl
apud Liv. l. 39. Plin. l. 7. ubi Siccium phaleris viginti quinque donatum ſcri
bit. Hinc *phaleratus*, id eſt, phaleris ornatus. Per ſimilitudinem item *phalera*
tum appellamus, quod fucatum eſt, & ad ſpeciem ornatum: metaphorâ petit
ab equis venalibus, qui, ut carius vendantur, *phaleris* ſolent exornari. Te
Adeo me te eſſe incogitantem atque impudentem, Phædria, ut phaleratis dicti
ducas me, id eſt ornatis, fucatis. 5 Indumenta ſeu veſtes Imperatoriæ: quar
quam & tribuantur aliquando aliis etiam militibus. 6 Veſtis ſeu toga pu
purea. *Togarum* enim varia fuerunt genera, nempe *Toga Prætexta, Candida*
Pura, Pulla, Sordida, Picta, Purpurea, Palmata: de quibus vide Roſ. Antic
Rom. l. 5. c. 32. & quæ nos ad Sal. p. 240. b. *Toga Prætexta* (quæ & *Puerilis* di
cebatur) dicitur à *prætexendo*, quia ei purpura prætexta erat, id eſt, quia pur
puram in orâ habebat. Hac utebantur pueri uſque ad annum decimum ſepti
mum, qui annus tyrocinii dicebatur: deinde *Virilem togam* ſumebant. Fuit ta
men tempus, quo *prætexta* non adoleſcentes, ſed viri, qui magiſtratum gere
rent, utebantur: Quippe Tullius Hoſtilius, tertius Romanorum Rex, debella
tis Hetruſcis, ſellam curulem, lictores, & togam pictam, atque prætextam, qu
inſignia magiſtratuum Hetruſcorum erant, Romam tranſtulit. Sed poſteà Ta
quinius Priſcus, Demarati filius, cùm de Sabinis egiſſet triumphum, quonia
eo bello filius ejus, annos quatuordecim natus, hoſtem manu percuſſerat, &
pro concione illum laudavit, & *prætexta* ac *bulla aurea* donavit: inſignien
puerum ſupra annos fortem, præmiis virilitatis & honoris. Nam ſicut *præ*
texta magiſtratuum, ita *bulla* triumphantium geſtamen erat. *A prætext*
Prætextati dicti ſunt, qui Toga Prætexta utuntur, ut l. 1. c. 6. ſicut à *Toga, To*
gati. Prætextati autem ſunt, quamdiu Virilem Togam non ſumpſerunt.

tuo

tuor equis [1] triumphatur, [2] togæ pictæ, [3] tunicæque palmatæ : omnia denique [4] decora & [5] inſignia, quibus imperii [6] dignitas eminet.

1 Triumphus agitur, ſeu cum triumpho ad urbem reditur. Hic triumphus curulis fuit, pedeſtri ſpecioſior & ornatior. Honor *Triumphi* fuit illud ſummum & magnificentiſſimum præmium, quo præcellentium Imperatorum, qui res in bello feliciter geſſerant, virtus & fortuna ornari ſolebat. Nemini, niſi qui Dictator, aut Conſul, aut Prætor, res geſſiſſet, licuit triumphare. Hujus verò apparatus pompaque variata fuit pro Reipublicæ incremento, & rerum geſtarum magnitudine. Triumphum petentes oportebat extra urbem ſubſiſtere, & ibi decretum integri Senatus exſpectare. Quis autem primus in urbe Romanâ triumphaverit, varia eſt Scriptorum ſententia. Plutarch. in Rom. contendit à Romulo inſtitutum pedeſtrem, ſed à Priſco curulem, id eſt, ut *aureo curru, quatuorque albis equis triumpharetur*; eumque triumphum alii à Valerio Publicola Conſule primum eſſe actum opinantur. De Pompâ triumphi vide quæ nos ad Sal. p. 106. b. & Val. Max. Cic. in Piſonem, &c. 2 Nempe acu, in quibus figuræ ita fingebantur, ut ad picturæ ſimilitudinem accederent. Hæc erat purpurei coloris, auro diſtincta, à triumphantibus geri ſolita. Uſus autem *togæ* proprius Romanorum fuit, ut Græcorum *pallium*. Itaque quemadmodum *Palliati* Græci, ita *Togati* Romani dicti fuêre. Virg. *Romanos rerum dominos, gentemque* Togatam. *Toga* autem à *tegendo* corpore, ut ait Varro. appellata eſt, fuit amictus exterior. Superimponebatur autem tunicæ. *Tunica* enim veſtis fuit apud Romanos interior, & primò ſine manicis, deinde manicata fuit: à *tuendo* corpore dicta, teſte Varrone. Ad materiam *Togæ* quod attinet, lanea ea fuit. *Togæ* verò menſura non eadem omnibus, ſed pro opibus varia fuit. Quibus enim erat res anguſta domi, iis togæ parvæ: quibus ampla, majores: atque adeò ad calceos demiſſæ. 3 Has plerique pro iiſdem habent cum togis pictis: ſed differunt tamen, ut paulò antè diximus. Hanc merebantur ii, qui de hoſtibus palmam, id eſt, victoriam reportaſſent: inde *Palmata* dicitur. 4 Ornamenta externa. Sic decus *Græciæ*, *Athenæ* lib. 3. cap. 5. 5 Notæ, ſigna: ut corona aurea, & ſceptrum eburneum, quod in ſummitate Aquilæ figuram habebat, &c. Sic etiam dicimus *inſigne regni*, pro diademate, quo reges utuntur. Dicuntur autem *inſignia*, quæ in veſtibus, vexillis, & hujuſmodi inſignita ſunt: aut ipſæ veſtes, vexilla, & alia quæ fiunt, aut feruntur, ita ab aliis diſcreta, ut noſci poſſint, cujus ſint, & ad quos pertineant: ut veſtes militares, & inſignia militaria; regalia, aut conſularia, quibus acies ab acie, eques ab equite, Rex & Conſul à viro privato cognoſci debent. Virg. 2. Æn. 2. *Mutemus clypeos, Danaumque* inſignia *nobis aptemus*. Hinc fit verbum *inſignire*, quod eſt, ſignis notare ſeu diſtinguere, ornare. Virg. 7. Æn. *At lævem clypeum ſublatis cornibus Io. Auro* inſigniebat. 6 Reverentia, majeſtas. Sic infrà lib. 1. cap. 8. *Jam verò Tarquinii ornamenta & inſignia quantam principi populo addiderunt ex ipſo habitu* dignitatem? Vide Val. Max. 2, 2, 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. VI.

De Servio Tullio.

1 [1] SErvius Tullius deinceps gubernacula [2] Urbis [3] invadit, nec [4] obſcuritas [5] inhibuit, quamvis [6] ma-
2 tre [7] ſervâ [8] creatum. [9] Nam eximiam indolem uxor Tarquinii Tanaquil liberaliter educaverat: & [10] clarum

1 Ser. Tullius matre ſervâ, id eſt, bello captâ natus, ob virtutem gener Tarquinio adſcitus, ſocrus auxilio regnum Romæ ſuſcipit. Ipſe cenſum inſtituit, per quem Pop. Rom. non viritim, ut anteà factum erat, deſcripſit, ſed pro fortunarum uniuscujuſque facultate in claſſes diſtribuit. De Rege iſto ſcribunt Liv. 1. cap. 41. Dionyſ. lib. 4. cap. 1. Valer. Max. 1, 6, &c. 2 Romæ. 3 Vi aut fraude occupat. Sic, *invadere regnum*, infrà 1, 1, 1. *rempublicam.* 4. 2, 11. 4 Ignobilitas. *Obſcurum* enim ſæpiùs ſumitur pro ignobili; ſicut *clarum* pro nobili: quæ metaphora indè petita eſt, quod viri nobiles omnibus conſpicui ſint, & cogniti; contrà, qui humili loco ſunt nati, tanquam in tenebris viventes, nemini innoteſcant. 5 Impedivit. Ignobilitas enim ad altiora nitenti impedimento eſſe ſolet: quo conſilio Aſtyages, cùm ſibi à nepote metueret, filiæ ex gente, obſcurâ tum temporis, Perſarum, maritum dedit, ut *paterna maternaque nobilitas nepoti animos extolleret.* Juſtin. 1, 4, 4. Plures quoque Romæ Imperatores fuêre, quos, ſi genus ſpectatum fuiſſet, illius vilitas tanto faſtigio pronuntiaſſet indignos. Unde non dubitavit Abdolonymum quendam ſuburbanum hortum exiguâ ſtipe colentem regem Sidoniis dare Alexander. Curt. lib. 4. 6 Ocriſiâ, ſcilicet bello Corniculano captâ prægnante, apud Tanaquilem, uxorem Tarquinii. 7 Idcircò *Servium* appellatum eſſe tradit Dionyſius, quod è *ſervâ* matre natus erat. Conſentit cum Floro noſtro Juv. Sat. 8, 259. Livius ſentit non eſſe ſerva natum, ſed captiva. 8 Natum. 9 Liv. lib. 1. cap. 39. *Erudiri cœpit artibus, quibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur.* Vide ibi Gruterum. 10 Celebrem.

fore,

3 fore, viſa circa caput [1] flamma [2] promiſerat. Ergo [3] inter Tarquinii mortem, [4] annitente reginâ, [5] ſubſtitutus in locum Regis, [6] quaſi ad tempus, Regnum dolo partum ſic [7] egit induſtriè, ut jure adeptus videretur. Ab [8] hoc

1 Lux: quia flamma lux ignis eſt, è quo illa oritur. Lucem puram indè fuiſſe colligimus, quod pilos colluſtrando, minimè combuſſerit. Ingens hoc naturæ miraculum. Hiſtoriam hanc ſcribunt Plin. lib. 2. & 36. Cic. de Divin. lib. 1. Val. Max. 1, 6, 1. Liv. 1, 39. Quod ſi ocyus quis actæ rei ſeriem exſpectat, audiat ſolum Dionyſium lib. 4. cap. 2. cujus vicariis utar vocibus: *Cum aliquandò circa meridiem in regio thalamo conſediſſet, ſomnoque eſſet oppreſſus, flamma è capite ejus emicuit. Idque non tantum mater ejus, & regina, quæ per thalamum inambulabant, inſpectarunt, ſed & omnes, qui cum mulieribus tùm fortè aderant: nec priùs totum ejus caput flammâ collucere deſiit, quam à matre accurrente excitaretur: quo facto, flamma ſimul cum ſomno diſperſa, evanuit.* Breviter omnia complectitur Ovid. Faſt. 6. *Signa dedit genitor, tùm cùm caput igne coruſco Contigit, inque comis flammeus arſit apex.* De hoc prodigio Freinshemius ad Curtii 3, 3, 3. & Gruterus ad Livii lib. 25. cap. 39. Parem aleam expertus eſt apud Virg. 2. Æn. Aſcanius: *Ecce levis ſummo de vertice viſus Juli Fundere lumen apex, tactuque innoxia molli Lambere flamma comas, & circum tempora paſci. Nos pavidi trepidare metu, crinemque flagrantem Excutere, & ſanctos reſtinguere fontibus ignes.* Hoc repetit Claud. in 4. conſulatu Honorii, 192. Diverſus Laviniæ novercę ſplendor, quia lucem flamma urens comitabatur, ut cecinit Virg. Æn. 7. *Præterea caſtis adolet dùm altaria tædis, Et juxta genitorem aſtat Lavinia virgo, Viſa (nefas) comis comprendere crinibus ignem, Atque omnem ornatum flammâ crepitante cremari.* De L. Marcio narrant Livius lib. 25. cap. 39. & Val. Max. 1, 6, 1. Pœnos aggreſſuro & ducem Aſdrubalem, flammam concionanti eluxiſſe è capite ſine ipſius ſenſu, cum magno pavore circumſtantium militum. 2 Portenderat, ſignificaverat: ut ſuprà *polliceri.* Sic infra 4, 7, 9. aves & victimæ victoriam promittunt: caput in Capitolii fundamentis repertum, caput terrarum. 1, 7, 8. Sicut enim ignis clarus eſt & ſplendidus; ita claros etiam futuros, quibus eveniunt, talia prodigia oſtendunt. Eâdem ratione apud Dionyſ. lib. 5. cap. 45. Romani, cùm pila arſiſſent, λαμπρῶν νίκην, id eſt, *ſplendidam victoriam* ſibi portendi interpretantur. Ita *Illuſtria Macedonum caſtra* Dario viſa, fulgorem Alexandro portendere augurantur quidam apud Curt. l. 3. c. 3. 3 Dum Tarquinius Priſcus moritur. 4 Valdè nitente, laborante: nam *ad* particula ſignificationem verbi auget; ut videre eſt ex illis Senecæ ep. 71, 7. *Si virtutem* adamaveris, *amare enim parùm eſt.* Sic annixus *ex ſummo ſtudio*, infrà, 1, 9, 4. *omnimodo.* 1, 11, 15. 5 Surrogatus, ſuffectus. *ſubſtituo* enim eſt in locum alterius ſurrogo, ſufficio. Cic. *Tùm iſte homo nefarius in eorum locum alios* ſubſtituere, *& ſupponere cœpit.* 6 Dùm ſcilicet Rex convaleſceret, cujus mors tegebatur, donec Servio confirmaretur poteſtas. Sic Auguſti mortem, ob ſuperſtitem Agrippam, non antè detexit Livia, *donec proviſis, quæ tempus monebat, ſimul exceſſiſſe Auguſtum, & rerum potiri Neronem, fama eadem tulit.* Tac. lib. 1. An. cap. 5. Nec aliter Agrippina ire in melius valetudinem Claudii finxit, ut imperium filio ſtabiliret Neroni. Tac. An. 12. cap. 60. Simile exemplum eſt Calligenis, qui mortem Philippi celavit, dum Perſeus regnum invaderet. Liv. 40. cap. 59. Adde Juſtin. lib. 30. cap. 2. 7 Adminiſtravit ingenioſè. 8 Servio Tullio.

populus Romanus [1] relatus in cenſum, [2] digeſtus [in]
claſſes, [3] curiis atque collegiis diſtributus: ſummâqu[e]
regis [4] ſolertiâ ita eſt ordinata Reſpublica, ut omnia [5] pa-
trimonii, [6] dignitatis, ætatis, [7] artium [8] officiorumqu[e]
diſcrimina [9] in tabulas referrentur; [10] ac ſi [11] maxim[a]
civitas minimæ domus diligentiâ contineretur.

1 Capita civium omnium numerata, & bona æſtimata ſunt, pro diverſ[itate] opum uniuſcujuſque & ætatis, & artium officiorumque ratione inſtituta. Hoc ideò factum, ut, cùm numerus & opes civium ſcirentur, quantum Reſpublica poſſet, conſtaret, nec ultra facultatum vires tributis aliqui onerarentur. Vide latiùs Dionyſ. lib. 4. cap. & Liv. lib. 1. cap. 49. *Cenſu[s]* verò eſt æſtimatio rerum ac bonorum facta, ſecundum quam tributa pendebantur. Unde *cenſum agere*, eſt recenſere hominum facultates. 2 Diſtinctus, diviſus, deſcriptus per ordines, pro cenſus ratione inſtitutos. *Claſſis* enim ſæpiùs ſignificat ordines, & civium partes pro cenſus ratione diſtributas. In ſex autem claſſes diſtributus fuit populus, quæ rursùs diſtributæ in centum nonaginta tres centurias: in harum claſſium primam allegebantur, qui centum millium æris, aut majorem cenſum habebant, id eſt, quorum patrimonium mille coronatos noſtrates vel æquaret, vel excederet. In ſecundam admittebantur, quorum ſeptuaginta quinque millium cenſus eſſet, id eſt, 750 coronatorum. In tertiam, quorum quinquaginta millium æris, id eſt, 500. coronatorum. In quartam veniebant, qui quinque & viginti millium æris poſſidebant, id eſt, 250. coronatos. In quintam, qui undecim millium æris, id eſt, 110. coronatos. In ſextam, aut ultimam *capite cenſi* conjiciebantur, *id* eſt, qui aut parvo aut nullo ære cenſebantur: ſic appellati, quod ob tenuitatem rei familiaris non ære, ſed *capitibus cenſerentur.* Vide quæ nos ad Sal. p. 325. a. & b. 3 In ſive per curias atque collegia, quæ Græci ἑταιρίας vocant. Plutarch. & Plin. Numæ inſtitutum hoc tribuunt. 4 Induſtriâ, ingenii acumine. *Solers* enim dicitur, quaſi totus ex arte conſiſtens, induſtrius, ingenioſus: à quo *ſolertia*, id eſt, ingenii acumen, & dexteritas ad rem aliquam agendam. 5 Bonorum paternorum. 6 Honorum. 7 Generum & modorum vivendi. 8 Opificiorum, aliorumque artium. 9 In tabulas redigerentur, & in iis jam extarent ac legenda proponerentur. *Tabulæ* dicebantur codicilli ex ligno, cerâ obducti, in quibus olim teſtamenta, actaque publica ſcribebantur: unde etiam hodiè; quamvis mutatâ re, *tabulas* accipimus pro teſtamento, aliiſve publicis ſcripturis, ex quavis materia confectis. Dicuntur item *tabulæ accepti & expenſi*, in quas rationes acceptæ & expenſæ pecuniæ referebantur. 10 Al. Ac ſic. 11 Cic. ad At. 6. *provincia gubernata ut domus.* Quod maximæ eſt prudentiæ. Nec enim, qui domum regere poteſt, poſſit etiam civitatem regere.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. VII.

De Tarquinio Superbo.

1 [1] POſtremus omnium fuit Regum Tarquinius, cui cog-
2 nomen [2] *Superbo* ex [3] moribus datum. Hic re-
gnum [4] avitum, quod à Servio [5] tenebatur, [6] rapere ma-
luit, quam exſpectare; [7] immiſſiſque [8] in eum [9] percuſſo-
ribus, ſcelere partam poteſtatem [10] non melius [11] egit,
3 quam acquiſierat. Nec [12] abhorrebat moribus uxor
[13] Tullia, quæ, ut [14] virum regem ſalutaret ſuper [15] cruen-

1 Septimus & ultimus Romanorum Rex Tarquinius à moribus, ſuperbi cognomen invenit; regnum, quod ſoceri parricidio ſcelerate rapuerat, Senatorum etiam clade, & ſanguine fœdavit. Fatigavit Patres populumque ſuperba dominatione per 22. annos. Bello etiam Volſcos & Sabinos fregit: Gabios dolo, & filii, transfugam ſimulantis, fraude in poteſtatem redegit. Serviit autem populus tyrannide oppreſſus, quouſque etiam vis pudicitię illata eſt, filiuſque alter Lucretiam ſtupraverit: quæ cives ſuos obteſtata, poſtquam ſe interemiſſet, populus irritatus, pro libertate & pudicitiâ, ejectis tyrannis, arma ſumſit. Hujus geſta ſcribunt Liv. l. 1. c. 49. & deinceps. Dionyſ. l. 4. c. 48. & deinceps. 2 Cognominis hujus rationem reddit Liv. lib. 1. quod inſepultum ſocerum abjecerit: meliorem Florus noſter, & Propert. lib. 3. El. 11, 48. *Nomine quem ſimili vita ſuperbi notat*, id eſt, cognomen hoc traxit, quoniam ſuperbè vixit & imperavit. 3 Indole, ingenio, & factis inde profectis. Sic 3, 4, 7. *Nec aliter cruentiſſimi hoſtium, quam ſuis* moribus *domiti*. 4 Quod ab avo Priſco ad Superbum hereditate ſucceſſerat. Indicat igitur Tarquinium Superbum nepotem fuiſſe Priſci; quod & Dionyſius teſtatur: alii filium ejus faciunt: inter quos Liv. 1. cap. 47. 5 Poſſidebatur, habebatur. 6 Vi invadere, nondùm debitum. Sic 4, 2, 21. *cenſumque & patrimonium populi Ramon antè rapuit, quam imperium.* Videtur alludere ad verba Livii lib. 1. cap. 47. *qui habere regnum, quàm ſperare, mallet.* Sic Tiberius, cùm periculum à Germanico, quem adoptaverat, ſibi timeret, eum veneno propinato creditur interfeciſſe. Tac. lib. 1. An. 7 Subornatis. 8 Contra. 9 Occiſoribus. 10 Ita ſolet fieri. *Nemo enim unquam imperium flagitio quæſitum bonis artibus exercuit.* Tac. lib. 1. cap. 30. nam plerumque *imperium iis artibus retinetur, quibus initio partum eſt.* Sal. in Cat. 11 Geſſit, adminiſtravit. 12 Aliena erat à moribus mariti. 13 Servii filia. 14 Maritum. 15 Sanguine ſuo infectum. Immanitas incredibilis. Sic legimus apud Juſt. lib. 41. cap. 6. *Eucratides à filio, quem ſocium regni fecerat, in itinere interficitur: qui, non diſſimulato parricidio, veluti hoſtem, non patrem interfeciſſet, & per ſanguinem ejus currum egit, & corpus abjici inſepultum juſſit.* Inde *ſceleratus vicus* dicitur, quo Tullia per patris corpus carpentum egiſſe fertur. Tulliæ facinus præter Liv. & Dionyſ. recenſet etiam Val. Max. 9, 11, 1. & Ovid. 6. Faſt. 603.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tum patrem, vecta [1] carpento, [2] conſternatos equos
4 egit. Sed ipſe in [3] Senatum cædibus, in omnes [4] ſuper-
biâ, [5] quæ crudelitate gravior eſt bonis, [6] graſſatus
cùm ſævitiam jam domi [7] fatigaſſet, tandem [8] in hoſtes
5 converſus eſt. Sic valida oppida in [9] Latio capta ſunt
[10] Ardea, [11] Ocriculum, [12] Gabii, [13] Sueſſa Pome-
6 tia. Tùm quoque [14] cruentus in ſuos: [15] neque enim
[16] filium verberare [16] dubitavit, ut [17] ſimulanti trans-

1 Vehiculo rotato, quod muli juncti trahebant. *Carpentum* quaſi *Carmentum* dicitur à *Carmentâ* Evandri matre. Hinc Ovid. 1. Faſt. *Non priùs Auſonias matres carpenta vehebant, Hæc quoque ab Evandri dicta parente reor.* 2 Attonitos equos compulit: adeò ut auriga, jubente Tullia, vi debuerit per cadaver agere. 3 Rationem hujus facti reddit Liv. 1. c. 49. Nam cùm Senatus ex optimis & ditiſſimis civibus conſtaret, hunc præcipuè ſublatum voluit, tam ut eorum præda diteſceret, quàm ut metum ſibi ab iis demeret, denique ut faciliùs orbæ Reip. dominaretur. *Regibus enim boni, quàm mali, ſuſpectiores ſunt, ſemperq; his aliena virtus formidoloſa eſt*, ait Sal. in Cat. 4 *Perdiccæ plus odium arrogantiæ, quàm vires hoſtium nocebant.* Juſt. l. 13. c. 8. 5 Quia ſc. homines alto ſupercilio deſpicit. Ad deſpectum ſemper graviorem exiſtimant homines ingenui, quàm vulnera, & vitæ pericula. Jaſonem Theſſalum, in quo tanta Græcię ſpes erat, quanta poſteà in Alexandro M. interfecêre quidam juvenes, quorum ſingulis denas plagas imponi Gymnaſiarchæ conceſſerat; ut ſcribit Val. M. 9, 10, 2. ext. Ubi prudenter adjicit, juvenes illos *animi, non corporis dolore, pœnæ modum æſtimaſſe.* Et mox vocat *irritamentum ingenui pudoris.* 6 Cum impetu & vi vaſiſſet. 7 Pari elegantia Seneca *laſſam crudelitatem* dicit l. 1. de Clement. c. 11. 8 Contra. 9 Eâ parte Italiæ, ubi ſunt Tiberina oſtia, & Roma terrarum caput. Dictum autem *Latium* putatur à *latendo*, quod illic *latuerit* Saturnus, dùm Jovem fugeret. Ovid. 1. Faſt. *Dicta quoq; eſt* Latium *terra, latente Deo.* Et Virg. 8. Æn. loquens de Saturno dicit Latiumq; *vocari Maluit, his quoniam* latuiſſet *tutus in oris.* 10 Urbs Latii, Turni & Rutuli regia: unde incolæ ejus *Ardeates* dicti. Belli cauſam prætexuit, quod Romanos exules excepiſſent, eoſque reducere in patriam conarentur: ſed revera inhiabat opulentiſſimæ urbis divitiis: eâ urbe potitus non eſt, quia antequam expugnaretur, ob tyrannidem in exilium pulſus eſt, teſte Dionyſ. l. 4. 11 Urbs Tuſcorum. 12 Volſcorum urbs opulentiſſima. 13 Urbs Volſcorum. Hanc diripuit Tarquinius Superbus, atque ex ejus manubiis fecit 40. talentorum, id eſt, 21060. 14 Crudelis. 15 Sextum Tarquinium. Hanc hiſtoriam, præter citatos ſuprà, lege Ovid. 2. Faſt. 691. Val. Max. 7, 4, 2. Plin. l. 19. c. 8. 16 Et non veritus eſt, id eſt, auſus eſt: is enim eſt elegans hujus verbi uſus. Cic. *Non dubitat*, inquit, *P. Lentulum æternis vinculis mandare*, id eſt, non veretur, audet. 17 Præ ſe ferenti ac oſtentanti ſe eſſe perfugam, ſeu transfugiſſe & ad hoſtes defeciſſe, Juſt. l. 1. c. 10. hac eâdem ſimulatione uſum fuiſſe Zopyrum, unum ex interfectoribus, & de principibus Darii, Perſarum regis, dicit: qui ut Babyloniam Perſarum imperio ſubjiceret, domi ſe verberibus lacerari toto corpore juſſit: naſum, aures, & labia ſibi pręcîdi: & transfugæ titulo Babyloniam profectus, hac eâdem arte urbem & imperium Dario prodidit. Apud Florum noſtrum l. 2. c. 6. in Cannenſi prœlio Annibal per ſimulatos transfugas terga Romanorum cecîdit. Apud eundem Florum l. 3. c. 11. Craſſus, dùm ſimulato transfugæ cuidam Mezeræ Syro credit, ab eo in mediam camporum vaſtitatem deductus, unà cum exercitu undique hoſti expoſitus, miſere periit. Vide Freinshem. ad Curt. 4, 6, 15.

fugam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

7 fugam, apud hoſtes hinc [1] fides eſſet. [2] Cui Gabiis, ut
voluerat, [3] recepto, atque per [4] nuncios [5] conſulenti
quid [6] *fieri vellet?* [7] eminentia fortè [8] papaverum [9] capita [10] virgulâ excutiens, cùm per hoc interficiendos eſſe
[11] principes intelligi vellet, ([12] quæ ſuperbia!) ſic
8 reſpondit. Tamen de [13] manubiis captarum urbium
[14] Templum erexit: quod cùm [15] inaugurraretur, cedentibus cæteris Deis (mira res dictu) [16] reſtitêre [17] Juventas, & [18] Terminus. Placuit [19] vatibus [20] contumacia nu-
9 minum: ſiquidem firma omnia & æterna [21] pollicebantur.
Sed illud [22] horrendum, quod [23] molientibus [24] ædem,

1 Ei crederetur. 2 Sexto Tarquinio. 3 Admiſſo, ſuſcepto. 4 *Nuntius* tam eum ſignificat qui nuntiat (ut hoc loco) quam rem ipſam, quam nuntiat. Plaut. *Citiùs præcurri, ut nuntiarem* nuntium *exoptabilem.* *Nuntium* verò neutro genere ſignificat rem, quæ nuntiatur. 5 Interroganti. 6 Ad expugnandos commodè Gabios. 7 Maxima & altiſſima. 8 Herbarum altè creſcentium, & quarum fructus ſoporem inducit. Conveniunt omnes præter Ovidium, qui dicit *liliorum* capita excuſſiſſe. 9 Calyces, quod formam *capitis* & ſitu & rotunditate referant. 10 Baculo decutiens. 11 Primores, excellentiſſimos quoſque Gabiorum. 12 Imò prudentia, ne cognitum miniſtro conſilium per eundem proderetur. Verùm *ſuperbiam* vocat Florus magis ex odio quodam adverſus cæteram regis ſuperbiam, quam ex vero. Multis in locis hac loquendi figurâ auctor utitur: ut infra lib. 3. cap. 4. (*ſimile prodigio!*) lib. 3. cap. 5. (*quanta felicitas!*) 13 Spoliis, præda ab hoſtibus capta. Dictæ ſunt *manubiæ*, quod *manu capiantur* ab hoſtibus. Hinc *manubias facere*, id eſt, prędari. 14 Capitolium: ut avi ſui vota perſolveret. Nam ille cum Sabinis dimicans, ſi pugna illâ vinceret, Jovi, Junoni, Minervæque templa voverat. Dionyſ. Templum hoc in monte Tarpejo extructum fuit, ac Jovi dicatum. Liv. lib. 4. cap. 55. 15 Dedicaretur, conſecraretur. Apud veteres enim nefas erat, quempiam in dignitatem aliquam, aut ſacerdotium aſſumi, aut etiam ædem alicui Deorum conſecrari, niſi *auguratò*, id eſt, addicentibus avibus. 16 Non ceſſerunt. Cùm enim omnium ſacellorum exaugurationes admitterent aves, in Termini fano non addixêre. Liv. l. 1. cap. 55. 17 Dea juventutis, Junonis filia, quam Græco nomine *Heben* vocamus: de quâ multa Torrentius ad Horat. 1. Carm. Od. 20. Ovid. ſolum reſtitiſſe Terminum dicit, Faſt. 2. *Terminus, ut memorant veteres, inventus in æde Reſtitit, & magno cum Jove templa tenet.* 18 Qui ſacellum ibi habebat à temporibus Numæ. Plutarch in Numâ: *Primum autem ferunt & Fidei & Termini templum condidiſſe.* *Terminus* apud antiquos Deus putabatur, in cujus tutela fines agrorum eſſe exiſtimabant. 19 Qui ſcilicet in urbe erant, quouſque ad eam rem conſultandam ex Etruria acciverat? 20 Inobedientia Deorum, Jovi non cedentium. 21 Promittebant. *Polliceri* dicuntur omnia, quæ colliguntur, & ſperantur ex iis. 22 Stupendum. 23 Incipientibus, ædificantibus, fundamenta jacientibus. 24 Templum.

in fundamentis [1] humanum repertum eſt caput : [2] ne
dubitavêre cuncti, [4] monſtrum pulcherrimum, imper
10 [4] ſedem, caputque terrarum [5] promittere. Tam di
ſuperbiam Regis populus Romanus perpeſſus eſt, done
aberat [6] libido : hanc ex [7] liberis ejus [8] importunitaten
11 tolerare non potuit. Quorum cùm [9] alter ornatiſſima
fœminæ [10] Lucretiæ [11] ſtuprum intuliſſet, [12] matron
dedecus [13] ferro expiavit. [14] Imperium tum regibu
abrogatum.

1 Caput illud *Toli* cujuſdam hominis fuiſſe, qui in Capitolino monte fuerit ſepultus, & inde *Capitolium* nominatum, quidam volunt. Ita in fundamentis Carthaginis caput bubulum, mox equinum inventum, bellicoſam potentemque fore ſignificavit. Juſtin. lib. 18. cap. 5. Omnia enim ex ſimilitudine rerum interpretabantur veteres. Ita vultures *aſſuetæ ſanguine & prædæ aves bellatricem fore*, quam conderet urbem, Romulo ſpoponderant, ſuprà, 1, 1, 7. Ita Servium *clarum fore circa caput flamma promiſerat* : ſuprà 1, 6, 1. Ita Carthaginenſibus bellatoris equi caput virtutem bellicam ; Romanis autem humanum caput, imperium orbis præſagiit, cùm omnia homo regat, hominem autem caput. 2 Non veriti ſunt, ſed auſi ſunt. 3 Oſtentum, omen. 4 Locum : ut *ſedes belli*, id eſt, locus, ubi bellum geritur. lib. 4. cap. 2. 5 Portendere. 6 Pravus ſeu iniquus appetitus. Injuria enim, quæ fœminis infertur, graviſſima minimeque tolerabilis habita ſemper fuit. 7 Sextum Tarquinium intellige potiſſimum. 8 Nefarium & execrandum ſcelus. 9 Sextus Tarquinius. 10 Filiæ Tricipitini, Præfecti urbis, uxoris Collatini. 11 Vitiaſſet. 12 *Matrona* Dicitur, quæ matrimonio viro eſt juncta, etſi liberi nondum ſint nati. Diſtinguitur tamen inter *matronam*, *matrem*, *& matrem familias*. Nam dictæ *matronæ*, quoniam convenerunt in matrimonium : *matres*, quia per quandam juris ſolemnitatem in familiam mariti tranſierunt. Feſtus tradit appellatas *matronas*, quibus ſtolas habendi jus erat. 13 Gladio, cultro purgavit, punivit. Lege Liv. lib. 1. De hoc Lucretiæ facto ſic Auguſtinus diſputat : *Si adultera, cur laudatur? Si pudîca, cur occiditur?* 14 Poteſtas imperandi tùm regibus adempta eſt. *Abrogare* propriè eſt per rogationem, id eſt, legem ad populum latam adimere. Sic *abrogati faſces Collatino* : infrà 1. 9, 3. Diem verò, quo Reges Româ pulſi ſunt, qui *Regifugium* dicebatur, bis quotannis celebrabant, ſeptimo ſc. Kal. Martii. & undecimo Kal. Jul. Ovid. 2. & 5. Faſt. Pulſus autem fuit regno Tarquinius 7. Kal. Martii, ex 2. Faſt. Regnatum Romæ ab V. C. uſque ad liberatam annos 244. Liv. lib. 1. cap. 60.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. VIII.

Anacephalæoſis de ſeptem Regibus.

1 [1] HÆc eſt prima ætas populi Romani, & quaſi infan-
tia, quam habuit ſub Regibus ſeptem, quadam
fatorum induſtriâ, tam [2] variis ingenio, ut Reipublicæ
2 [3] ratio & utilitas poſtulabat. Nam quid Romulo [4] ar-
3 dentius? tali opus fuit, ut [5] invaderet regnum. Quid
Numâ [6] religioſius? ita res popoſcit, ut [7] ferox popu-
4 lus Deorum metu [8] mitigaretur. Quid [9] ille militiæ ar-
tifex Tullus, [10] bellatoribus Viris quàm neceſſarius? Ut
acueret ratione virtutem. Quid [11] ædificator Ancus?
Ut Urbem [12] coloniâ extenderet, ponte jungeret,
5 muro tueretur. Jam verò Tarquinii ornamenta &
[13] inſignia quantam principi populo [14] addiderunt

1 Enumeratione artificioſâ, quam ἀνακεφαλαίωσιν, id eſt, *brevem recapitulationem*, in quâ repetitio rerum ſummatim fit, Græci vocant, totam ſimul populi Romani infantiam educationemque ſub regibus actam ſummatim colligit, ut memoriam repetitione prædictorum revocaret, & quæ jam fuſius per capita dixiſſet, ratione collecta confirmaret. 2 Differentibus naturâ, alius bellator, alius ſacricola, &c. Certe ſi omnes fuiſſent Romulo vel Tullio Hoſtilio ſimiles, non ad id magnitudinis perveniſſet Reſpublica Romana, quò pervenit. Nam qui toti bellicoſi ſunt, ſolida fundamenta imperii nunquam jaciunt. Sin omnes cum Numâ coluiſſent pacem, illa ipſa conſenuiſſent, acceſſio inſuper alieni imperii futuri. 3 Conditio, utilitas. 4 Animoſum magis, omnia audens. Sic *ardentiſſimus dux*. 4, 2, 42. 5 Conderet, inchoaret, vel vi aut fraude occuparet. Suprà quoque 1, 2, 4. violentum initium regni Romani facit, cùm de Numâ ſcribit, eò ferocem populum redegiſſe, ut, quod vi & injuria occupaverat imperium, religione atque juſtitia gubernaret. 6 Quis religiones ſanctiùs coluit, quam Numa? 7 Indomitus, ferus. 8 Leniretur, placaretur. Plutarch. de genio Socratis p. 580. Viris civilibus, & quibus neceſſe eſt vitam ſuam adversùs contumacem & diſſolutam turbam inſtituere, non inutile putat; ſi multitudinem ſuperſtitione, quaſi fræno, compeſcant, & ad utilia torqueant. 9 Ita ſuprà lib. 1. cap. 3. *Hic omnem militarem diſciplinam, artemque bellandi condidit.* 10 Bellicoſis, vel qui bellum gerunt. Certe ut Cic. de Orat. judicat: *Hæc duo invictos faciunt viros: Animus acer & præſens*, id eſt, ut Florus hic loquitur, *virtus, & acutus idem atque verſutus*, id eſt, *ratio*; ut idem noſter. Alioqui ſine ratione nihil poteſt virtus; quod exemplo majorum noſtrorum Sen. lib. 1. de Irâ cap. 11. pulchrè oſtendit. 11 Qui libenter ædificavit. 12 Oppido, in quod cives ad incolendum deducti erant, propagaret. 13 Notæ, ſigna. 14 Auxerunt, fecerunt. Ita Sal. in Cat. *Huic ſeveritas dignitatem addiderat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

6 [1] ex ipſo habitu [2] dignitatem? [3] Actus à Servio cenſu
7 quid effecit, niſi ut ipſa ſe noſſet Reſpublica? Poſtremò [4] Superbi illius [5] importuna dominatio nonnihil imò vel plurimum, profuit. Sic enim effectum eſt, ut [6] agitatus injuriis populus, cupiditate libertatis [7] incenderetur.

1 A Regnorum & Principatuum initiis legimus fuiſſe inſignia, quibus magiſtratus ſpectabiliores apparerent. Vetuſtiſſimum dignitatis ſignum erat *ſceptrum*, unde σκηπτοφόροι βασιλεῖς, & σκηπτοῦχοι Homero frequentiſſimè dicuntur. Tùm inventa *diademata, ſellæ curules, trabeæ, chlamydes purpureæ, pilei gemmis margaritiſque exornati, latus clavus, &c.* Quæ omnia maximam dignitatem conciliant, & plebis oculos imprimis perfringunt. Facit hùc quod Val. Max. dicit, 2,2,7. *Tribuni*, inquit, *inſtrui imperia argenteis vaſis, & annulis aureis publice prabitis patiebantur, quò talium rerum uſu auctoritas magiſtratuum eſſet ornatior.* 2 Reverentiam, majeſtatem? 3 Celebrata, facta à Servio Tullio bonorum æſtimatio. 4 Tarquinii ſc. 5 Parùm decorum, impertinens, moleſtum imperium, regimen. *Importunus* is dicitur, qui neque loci, neque temporis, neque perſonæ habet rationem, moleſtus. Ter. *Imo ille ſenex fuit* importunus *ſemper. Importunum* dicitur, quaſi ſine portu. 6 Impulſus, inſtigatus: pro quo tamen fortè rectiùs *fatigatus* legeres, Juſtinus lib. 14. cap. 4. hoc fermè modo *ſeditionibus agitare* dicit. 7 Animaretur, ſtimularetur, induceretur: unde dicimus *incendere aliquem amore*, vel *irâ*, id eſt, ad amandum vel iraſcendum inducere.

CAP. IX.

De mutatione Reipublicæ.

1 [1] IGitur [2] Bruto [3] Collatinoque [4] ducibus, &

1 Reipublicæ Romanæ converſio facta eſt à regiâ dignitate ad Conſulare imperium, quod duobus viris annuum ſub Conſulum nomine pari poteſtate à populo Romano mandatur, iiſque primis Coſſ. L. Junio Bruto & L. Tarquinio Collatino, libertatis & pudicitiæ aſſertoribus, quorum Collatinus, quia regiæ gentis & nominis Tarquinii eſſet, coactus a Bruto collegâ abdicavit, cui ſuffectus eſt P. Valerius. Voluſus, qui in hoc honore Poplicola, quia populum colebat, appellatus eſt. Brutus filios, conſilia de recipiendis regibus conſulentes, virgis cæſos ſecuri percuſſit, tanquam eos victimas pro libertate populi Romani mactaret. 2 Cognomen iſtud, ille obtinuit à ſimulata ſtultitia, cùm verum ei nomen L. Junio eſſet. Fuit autem Marci Junii filius, ex Tarquiniâ, regis Superbi ſorore, natus. Cùm enim ob opulentiam occiſo patre & fratre, ſibi quoque à Tarquinio metueret, ſub hac perſonâ latuit, donec captâ occaſione prorumperet. Ovid. 2. Faſt. *Brutus erat ſtulti ſapiens imitator, ut eſſet Tutus ab inſidiis, dire Superbe, tuis.* Cùm enim ſuſpecta ſit Tyrannis nobilium alacritas, nonnulli, ut loquitur Seneca, *in contemptu remedii causâ delituerunt*: ſicut hic noſter, ut & David 1 Sam. 21. 13. Dionyſius Corinthi apud Plut. & Juſt. l. 21. c. 5. Solon apud Cic. de Offic. l. 2. Undè rectè Cato: *Stultitiam ſimulare loco, prudentia ſumma eſt.* 3 L. Tarquinius Collatinus Lucretiæ maritus fuerat, regiæ gentis & nominis, Egerii filius: *Collatinus* dictus a *Collatia*, oppido propè Romam, ubi plurimùm morabatur. Hinc Ovid. 2. Faſt. 733. *Surgit, cui clarum dederat Collatia nomen.* 4 Concitoribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] auctoribus, quibus [2] ultionem ſui moriens [3] matrona
mandaverat, populus Romanus ad [4] vindicandum liber-
tatis ac pudicitiæ decus, quodam quaſi [5] inſtinctu Deo-
rum concitatus, regem repentè [6] deſtituit, [7] bona di-
ripit, [8] agrum Marti ſuo [9] conſecrat, imperium in eoſ-
dem libertatis ſuæ [10] vindices transfert, mutato tamen
2 & [11] jure, & nomine. Quippe [12] ex perpetuo [13] annuum
placuit, [14] ex ſingulari duplex: ne [15] poteſtas [16] ſolitu-

1 Suaſoribus. 2 Vindictam de ſe. 3 *Dare dextras fidemque* (inquit Lucretia apud Liv. l. 1.) cap. 58. *haud impunè adultero fore. Sextus eſt Tarquinius, qui hoſtis pro hoſpite priore nocte vi armatus mihi ſibique, ſi vos viri eſtis, peſtiferum hinc abſtulit gaudium. Vos*, inquit, *videritis, quid illi debeatur: ego me, etſi peccato abſolvo, ſupplicio non libero: nec ulla deinde impudica, Lucretiæ exemplo, vivet.* Ita apud Silium lib. 2, 422. *Ipſa pyram ſuper ingentem ſtans ſaucia Dido, Mandabat Tyriis ultricia bella futuris.* Ejus generis mandatum eſt Germanici apud Tacit. lib. 2. cap. 71. & Suet. Cal. cap. 3. Item Oehonis apud eundem Veſpaſ. cap. 6. 4 *Vindicare* hic duplici ſignificatione poſitum: *libertatem* enim *vindicare*, eſt uſurpare ſibi, aſſerere ſe in libertatem: *pudicitiam*, eſt ulciſci pœnas ob eam læſam ſumere. Sic infrà 1, 26, 5. 5 Impulſu, ſuaſione, inſtigatione. 6 Deſerit, eique ampliùs parêre non vult, oratione Bruti, quam in foro habuerat, concitatus. Hîc enim de vi ac libidine Sexti Tarquinii, de ſtupro infando Lucretiæ, ac miſerabili cæde, de orbitate Tricipitini, variè diſſerebat. Indignam Servii Tullii retulit cædem, & invectam corpori patris nefando vehiculo filiam. Liv. 1, 28. 7 Bona populatur, ſpoliat, juſſu ſcilicet & inſtinctu Patrum, *ut contractâ regiâ prædâ, omnem in perpetuum ſpem pacis cum his amitterent.* Ita Jugurtha apud Sal. *id modò feſtinabat, Bocchi pacem imminuere, ne, moras agitando, aliud quàm bellum mallet.* Ita Aſdrubal ultimus Carthaginenſium Imp. in captivos Rom. crudeliter ſæviit, *ne Carthaginenſibus ullam ſpem pacis à Romanis impetrandæ relinqueret.* 8 Undè Campus Martius, ſitus inter Urbem & Tiberim, equis & juventuti exercendæ accommodatus. Dicit autem *Marti ſuo*, quia conditor urbis originem ad eum referebat. 9 Devovet, dedicat. Quomodo *equos conſecrare* dixit Suet. Cæſ. cap. 81. 10 Tutores, aſſertores, ſcilicet Brutum & Collatinum. 11 Minus benè, Livio teſte lib. 2. cap. 1. *libertatis originem indè magis, quàm quòd diminutum quicquam ſit ex regiâ poteſtate, numeres. Omnia jura, omnia inſignia primi Coſſ. tenuêre: id modò cautum eſt, ne ambo faſces haberent, duplicatus terror videretur.* 12 Pro perpetuo. 13 Annuum imperium, id eſt, annui magiſtratus, non niſi unum annum duraturi. Undè *annuum* id dicitur, quod unius anni ſpatio continetur; ſicut *diurnum*, quod diei. Undè *ſpatium annuum* dicimus. *Annuum* quoque dicitur, quod fit ſingulis annis: ut apud Virg. *atque annui magna Sacra refer Cereri.* 14 Pro uno Imperatore duos fieri placuit: ſingulis enim annis duos Conſules creavit populus. 15 Imperium. 16 Ubi unus imperat.

dine vel [1] morâ corrumperetur : [2] *Conſuleſque* appellavit
pro Regibus, ut [3] conſulere ſe civibus ſuis debere me-
3 miniſſent. Tantumque libertatis novæ gaudium [4] in-
ceſſerat, [5] ut vix mutati ſtatus fidem caperent; [6] alte-
rumque ex Conſulibus, tantum ob [7] nomen & [8] genus
4 regium, [9] faſcibus abrogatis, Urbe [10] dimitterent. Ita-
que [11] ſubſtitutus [12] Valerius Publicola, [13] ex ſummo
ſtudio [14] annixus eſt ad augendam liberi populi majeſta-

1 Diuturnitate. Q. d. Duò Conſules ideò creati ſunt, ut, ſi unus improbus eſſe maluiſſet, alter eandem habens poteſtatem, collegam ſuum coërceret, & inſolentiæ ejus occurrere poſſet. Et *annuus* fuit *magiſtratus*, ne diuturnitate Conſules inſoleſcerent, nec ſuperbi fierent; ſed temporis exiguitate deterriti, abſtinerent ab iis perpetrandis, quorum paulò poſt privati rationem reddere cogerentur. Unde Sal. in Cat. *Poſt, ubi regium imperium, quod initio conſervandæ libertatis, atque augendæ Reip. fuerat, in ſuperbiam dominationemque convertit; immutato more, annua imperia, binos imperatores ſibi fecêre: eo modo minimè poſſe putabant per licentiam inſoleſcere animum humanum.* Adde Val. Max. 4, 1, 3. Ita *diuturnitate in ſuperbiam* mutavit Vannius apud Tacit. An. lib. 12. cap. 29. *Vetuſtate Imperii coalita audacia*, Idem lib. 14. cap. 1. 2 Prudenter hîc Romani, cum jugum excuſſiſſent, nomen aliud ſummo Magiſtratui impoſuerunt, ne, ſi Conſules Reges vocaſſent, regiam iis & ſolutam legibus poteſtatem conceſſiſſe viderentur. Plutarchus aſſerit, eos creatos Kal. Jan. Hinc ſervatum, ut deinceps ſemper Kal. Jan. Coſſ. crearentur. 3 Adeſſe ope, conſilio, conſilium dare. 4 Invaſerat, ceperat cives Romanos. Nec immerito: *libertas enim inæſtimabilis res eſt.* Igitur Tarquinii Superbi crudelitas ita ſuavitatem commendavit publicæ libertatis, ut hyemis ſolet aſperitas vernum laudare tempus. Dicitur autem *inceſſit me gaudium*, vel *inceſſit mihi gaudium.* Eſt autem à verbo *inceſſo* (quod derivatur à ſupino verbi *incedo*) quod ſignificat laceſſo, convitiis & maledictis peto. Ovid. *Quid ſi nulacra ferox dictis* inceſſis *amaris?* Ut vix poſſent credere ſtatum Reip. ſeu modum imperandi eſſe mutatum. *Capere* enim ſæpiùs ſumitur pro comprehendendæ continendæque rei ſufficere. Sic Liv. lib. 33. cap. 18. *Majus gaudium fuit, quàm quod univerſum homines* caperent. 6 Scilicet L. Tarquinium Collatinum, Lucretiæ maritum. Appoſite utitur Florus noſter voce *alterum: alter* enim plerumque de uno ex duobus dicitur: ſic narrat Livius Annibalem in tranſitu Alpium *alterum* amiſiſſe oculum. Sic hoc loco Florus duorum tantum Conſulum mentionem fecerat: benè ergo dicit *alterum*, id eſt, unum ex duobus iſtis Conſulibus, quos nominaverat. Atque in hoc diſtinguitur à voce *alius*, quod *alius* de pluribus dicatur: ut, *alii* virtutem præponunt, *alii* voluptatem, *alii* divitias, *alii* honores. 7 Quia appellabatur L. Tarquinius Collatinus. 8 Erat enim ex gente Tarquinia. 9 Poteſtate, cujus faſces ſunt inſignia, adempta, id eſt, abdicato conſulatu. 10 Pellerent, exigerent. Improbat hoc factum Cic. Offic. 3. 11 In locum Collatini ſuffectus. 12 A *colenda plebe* ſic dictus, quia plebem mirificè coluit. De hoc præter citatos vide Plutarch. in ejus vitâ. 13 Id eſt, ſummo ſtudio. Græciſmus eſt, ἐκ πολλῆς σπουδῆς. 14 Valdè nixus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tem. Nam & [1] faſces ei pro concione ſubmiſit, & [2] jus
provocationis adverſus [3] ipſos dedit. Et, ne [4] ſpecie ar-
cis offenderet, [5] eminentes ædes ſuas in [6] plana ſubmi-
5 ſit. Brutus verò favori civium, etiam [7] domus ſuæ cla-
de & [8] parricidio, [9] velificatus eſt. [10] Quippe cùm ſtu-
dere revocandis in Urbem Regibus [11] liberos ſuos com-
periſſet, protraxit in forum, & concione mediâ virgis
cecîdit, & [12] ſecuri percuſſit: ut planè publicus parens
in locum liberorum adoptaſſe ſibi populum videretur.
6 Liber jam hinc populus Romanus, prima adverſus ex-
teros arma [13] pro libertate corripuit; mox [14] pro fini-

1 Imperium & poteſtatem conſularem populo, quoties concio fieret, ſubjecit, id eſt, lictores, cæteraque conſulatus inſignia à ſe recedere juſſit, ut velut privatus populi judicium ſubiret. Nam *ſubmittere faſces*, eſt auctoritatem vimque imperii majori atque auguſtiori imperio ſubjicere. 2 Jus appellationis à Conſulibus. Legem hanc Valeriam, de provocatione latam, Antonius apud Ciceronem de Orat. 2. *patronam civitatis, ac vindicem libertatis* vocat: eâ enim effectum eſt, ne Conſul pro arbitrio in quemvis, ex odio forte, alia-ve injuſta cauſa animadvertere poſſet, ſed ubi populus comprobaſſet. Vide Liv. lib. 10. cap. 9. 3 Id eſt, Conſules; ut hic rursùs ſit Emphaticum, ut ſuprà 1, 1, 9. 4 Similitudine caſtri aut domus regalis populum ſibi infenſum redderet. Inter irritamenta invidiæ Piſonianæ numerat Tac. An. 3, 9, 3. fuiſſe *domum foro imminentem*. 5 Excelſo loco poſitas. Ædificaverat enim Conſul Poplicola in ſumma Velia, id eſt, in altiſſima parte Palatini montis, & propterea ſuſpicionem apud populum incurrerat, quaſi arcem eam regno pararet. Vide Liv. lib. 2. cap. 7. 6 Demolitus eſt, in planitie ædificavit. 7 Familiæ ſuæ exitio. 8 Cæde. Juſſit enim filios duos virgis cędi, & ſecuri percuti; quia cum illis ſenſerant, qui Tarquinios reges, ab ipſo paucis ante diebus exactos, in regnum reſtituere parabant. 9 Aucupatus eſt favorem civium, tanquam qui velis remiſque operam daret, ut verum vindicem ſeſe libertatis publicæ, ſevero etiam in filios ſupplicio, idque abrupto omni paternæ neceſſitudinis vinculo, præſtaret. Sic Cic. Ep. fam. 8, 10. *ne velificatus alicui dicaris*, id eſt, blanditus, gratificatus. Apud eundem legimus, *velificari honori ſuo*. *Velificare* autem eſt navigare, vela facere. 10 De conjuratione filiorum Bruti contra Remp. præter Liv. & Dionyſ. lege Val. Max. 5, 8, 1. Claud. in Eutrop. 1, 441. *natos hoc dedere pœnæ Profuit, & miſero civem præponere fratri.* Virg. 6. Æn. 820. *natoſque pater nova bella moventes. Ad pœnam pulchrâ pro libertate vocabit.* 11 Filios ſuos, Titum & Tiberium. 12 Decollavit. 13 Ad defenſionem, cauſâ libertatis, aut propter libertatem, de libertate ſumpſit, cepit. 14 Ad defenſionem, cauſa ditionis, territorii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

bus; deinde pro [1] ſociis, [2] tum gloria & imperio, [3] la-
ceſſentibus aſſiduè [4] uſquequaque finitimis: [5] quippe cu[m]
7 patrii ſoli [6] gleba nulla, ſed ſtatim hoſtile [7] pomœrium,
mediuſque inter Latium & Tuſcos, quaſi in quodam bi-
8 vio collocatus, omnibus portis in hoſtem incurreret:
donec quaſi [8] contagione quadam per ſingulos itum eſt,
& [9] proximis quibuſque correptis, totam Italiam ſub ſe
[10] redegerunt.

1 Fœdere conjunctis. Romani enim *ſocios* ſuos appellabant, quos ita fœdere conjunctos habebant, ut & belli & pacis eſſent participes. Hinc propriè *ſocii* dicuntur, qui pari conſilio, ſpe, & periculo rem aliquam inter ſe aggrediuntur. Virg. 2. Æn. *Addunt ſe* ſocios *Ripheus, & maximus armis Iphitus.* A quo *ſociale* dictum, quod ſociorum eſt: unde *ſociale bellum*, quod cùm ſociis geſtum eſt: & *ſocietas*, quaſi participatio. Vide Sal. noſtrum, p. 27. a. 2 Prætereà. 3 Irritantibus. 4 Paſſim, aſſiduè, ſemper. Plaut. *Mari terrâque illas* uſquequaque *quæritat*. 5 Roma à principio tantùm unam Tiberis ripam tenebat. Latium urbi ab Ortu, ab Occaſu Hetruria erat, à Meridie Vejentes, Sabini à Septentrione, hoſtes omnes. 6 Fruſtum terræ. Extenuat rem Florus, ut major inde admiratio oriatur. Jam enim ſub tot Regibus, & omnibus, præter Numam, bellatoribus, aliquantum agri acquiſiverant Romani. 7 Dicebatur ſpatium, illud auguratò conſecratum, quod intra murum & extra neque habitari, neque arari fas erat. Liv. l. 1. c. 44. Dictum *pomœrium* quaſi *poſt murium*. Nam veteres *mœrum* dicebant *murum*. 8 Morbo ſerpente, contaminatione malorum. Dicitur *hoc contagium*, *hæc contages*, & *hæc contagio*, quæ proprie eſt morbus, qui ex contactu contrahitur: *à contingendo*. Ad eundem locum illa num. 6. ſunt referenda: *Prima adverſus exteros arma pro libertate corripuit, mox pro finibus; deinde pro ſociis, tum gloriâ & imperio.* Et quod infrà 2, 9, 4. dicit: *Serpſit tamen latiùs in proximos bellum.* Denique quod 3, 5, 8. habet: *Sed hic terror Aſiæ Europam quoque Regi aperiebat.* Nimirùm ut Juſtin. 1, 1, 8. loquitur: *Proxima quæque victoria inſtrumentum ſequentis eſt.* Quam in rem pulchra congeſſit Freinshem. infrà 2, 1, 2. 9 Finitimis ſubactis. Ita Macedones apud Juſt. l. 7. c. 1. 10 Subegerunt.

CAP. X.

Bellum Etruſcum cum Rege Porſenâ.

1 [1] PUlſis ex Urbe Regibus, prima [2] pro libertate arma corripuit. Nam Porſena Rex Etruſcorum

1 Tarquinios ejectos Porſena, Etruſcorum Rex, armis ſummaque vi conatur reducere: ipſe Horatii virtute, Mucii fortitudine, Clœliæ Virginis audaciâ victus populum Romanum jubet eſſe liberum. Sed Tarquinienſium civium non priùs expugnata pertinacia eſt, quam Aruns Tarquinius & Conſul Brutus infeſto utrimque concurſu perierint. Hiſtoriam hanc ſcribunt Liv. 2, 10. Dionyſ. 5, 21. Eutrop. 1, 11, Sil. 10, 481. Virg. Æn. 8, 646. 2 Exſequitur jam per partes, quod propoſuerat ſuprà 1, 9, 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] ingentibus copiis aderat, & Tarquinios [2] manu reduce-
2 bat. [3] Hinc tamen, quamvis & [4] armis, [5] & fame
[6] urgeret, occupatoque [7] Janiculo ipſis Urbis [8] faucibus
incubaret, [9] ſuſtinuit, [10] repulit: [11] noviſſimè etiam
tantâ admiratione [12] perculit, ut [13] ſuperior ultrò cum
3 pænè victis amicitiæ [14] fœdera feriret. Tunc illa [15] Ro-
mana prodigia atque miracula, Horatius, Mucius, Clœ-
lia: quæ niſi in [16] annalibus forent, hodiè fabulæ vide-
4 rentur. Quippe Horatius [17] Cocles, poſtquam hoſtes
[18] undique inſtantes ſolus [19] ſubmovere non poterat,

1 Maximâ militum multitudine, maximo exercitu. *Copia* enim in plurali numero peculiariter ſignificat multitudinem exercitus: ut *Copiæ Pompeji*, *Copiæ Cæſaris*. Ter. *Viden' militem ſecum ad te quantas* copias *adducere?* 2 Exercitu. Sal. *Memorare poſſem, quibus in locis maximas hoſtium copias populus R. parvâ* manu *fuderit.* Quidam *manum* à *manando* appellatam exiſtimant, quod ex brachiis *manet*, vel quod ex eâ *manent* digiti. Hinc *plenâ manu*, id eſt copiosè. Aliquando *manus* accipitur pro poteſtate. Ter. *Uxor quid faciat, in* manu *non eſt meâ.* Vide quæ nos ad Sal. p. 34. a, & b. 3 Porſenam. 4 Bello. 5 Edendi cupiditate: quâ tamen invictiſſima quæque facile expugnantur. *Sæpius enim penuria, quàm pugna, conſumit exercitum, & ferro ſævior fames eſt*: ait Veget. lib. 3 & iterùm lib. 3. *fames (ut dicitur) intrinſecus pugnat, & vincit, ſæpiùs, quam ferrum.* 6 Premeret. Alias ſecundùm Virg. Æn. 1. 533. *Non ea vis animo, nec tanta ſuperbia victis.* Sed Romana gens nunquam plus animi, plus ſuperbiæ, plus roboris oſtendit, quàm cùm in extrema pericula conjecta eſt. Unde Polyb. lib. 3. cap. 75. *Quippe Romani, quâ publice, quâ privatim, tùm maximè ſunt terribiles, quando præſentis alicujus periculi metu acri tenentur.* 7 Oppido in Janiculo monte, trans Tyberim, à conditore dictum: vel quod *januæ* eſſet Romanis in Hetruriam proficiſcentibus. 8 Anguſtiis, ingreſſui, aut cervicibus pertinaciter inhæreret, incumberet, immineret: Porſena. 9 Retinuit, cohibuit. 10 Arcuit, rejecit. 11 Ultimò, ad extremum. 12 Permovit, perturbavit. 13 Victor. *Sæpe & ipſi virtutem mirantur hoſtes.* Sive ut Cic. in Piſon. *Habet hoc virtus, ut viros fortes ſpecies ejus & pulchritudo etiam in hoſte poſita delectet.* Hæc eadem Alexandrum M. permovit, ut Porum, Indorum Regem, a ſe victum & captum in regnum ſuum remitteret. 14 Conjunctiones, pactiones firmaret & ſanciret. *Fœdus* enim licet proprie pactionem illam ſignificat, quæ fit inter hoſtes, dùm à bello diſceditur; abuſivè tamen pro quacunque conjunctione accipitur: unde *fœdus amicitiæ, amoris, benevolentiæ, officii* dicimus. 15 Romani prodigiosè, id eſt, ultra modum mortalitatis affecti, aut Romani incredibilis fortitudinis. 16 Ita infra 1, 12, 11. de Vejis. *Laborat annalium fides, ut Vejos fuiſſe credamus.* 17 In facto Coclitis ſimili figurâ utitur Liv. *rem auſus plus famæ habituram ad poſteros, quàm fidei.* *Coclites* appellaverunt veteres, qui unum tantùm haberent oculum. 18 Ex omni parte urgentes. 19 Repellere, arcere. Sic infra 3, 10, 7. *Sed ille fortiter à Dolabellâ* ſubmotus eſt.

[1] ponte

[1] ponte [2] reciſo [3] tranſnatat Tiberim, nec arma [4] di-
5 mittit. Mucius [5] Scævola [6] Regem per [7] inſidias in caſtris
[8] ipſius aggreditur: ſed ubi fruſtrato circa [9] purpuratum
ejus ictu tenetur, ardentibus [10] focis injicit manum,
6 terroremque geminat dolo. *Ut ſcias*, inquit, [11] *quem vi-
rum effugeris idem trecenti juravimus*: cùm interim [12] (im-
mane dictu!) hic interritus, ille trepidaret, tanquam ma-
7 nus regis arderet. Sic quidem viri: ſed ne quis ſexus à
laude ceſſaret, ecce & [13] virginum virtus. Una ex [14] ob-

1 Sublicio ſc. ideſt, ligneo, Tiberi impoſito, ad eam partem, quâ Janiculum ab Urbe dirimitur, eâ arte conſtructo, ut trabes ſinè fulturis eximi poſſent. Dictus ergo eſt *ſublicius*, quod ligneus eſſet, & *ſublicis* fulciretur. *Sublicæ* enim eſt palus ſeu pertica, quæ in aquâ defigebatur ad pontis alicujus ſuſtentationem. Hic autem Pons primùm factus eſt à Pontificibus, & ſæpe reſtitutus; unde etiam *Pontifices* dicti ſunt. 2 Reſciſſo, revulſo. Cæſ. *Pontem jubet* reſcindi. Non abſimilis virtus Caſſii Scevæ, niſi quod ſcutum abjicere coactus ſit, cùm in mare ſe daret. Val. Max. 3, 2, 23. ext. 3 *Tiberine pater*, inquit, *te ſancte precor, hæc arma & hunc militem propitio flumine accipias*. Huic tantæ virtuti non ingrata civitas fuit. Statua illi in comitio poſita, & de publico donatus ager, ter quantum uno die circumducto aratro poſſet amplecti. Liv. lib. 2. cap. 10. 4 Relinquit. Sen. Epiſt. 120. *Non minùs ſollicitus ut armatus, quàm ut ſalvus exiret*. 5 Siniſtra utens manu, quam Græci σκαιὰν dicunt. Unde *Scævæ* & *Scævolæ*, qui ſiniſtrâ tantùm manu utuntur. Scevola enim cùm dextram foculo incenſo injeciſſet, enſemque à Porſena datum læva manu arripuiſſet, *Scævola* in poſterum cognominatus eſt. Patres C. Mutio reduci, virtutis cauſa, trans Tiberim agrum dono dedêre. Liv. 2. cap. 11. 6 Porſenam. 7 Fraudem. 8 Porſenæ. 9 Scribam vocat Livius, quem milites recenſentem unà cum rege Porſena in caſtris, & ſtipendium forte militibus dantem idem Livius ſcribit; & Mutium, qui ad regis cædem venerat, errore ductum, pro rege Scribam obtruncaſſe, quod ille corporis cultu nihil fermè à Rege differret. *Purpurati* autem vocantur amicorum regiorum principes, qui purpurea veſte utebantur. Hac voce ſæpiſſime pro ſatrapis utitur Curtius. 10 Ignibus, aut locis, in quo ignis Sacerdotis conſervabatur, imponit, immittit, intrò jacit. 11 Q. d. Cùm trecenti ſint è Nobilitate Romana, qui conjurarunt in caput tuum; facile conjicere potes, quantum effugeris virum, qui primus hoc decus ſuum eſſe voluit. Sunt qui legunt, *quàm vix effugeris*, id eſt, quam vix effugere poteris, ut iſtud *effugeris* futurum notet. 12 Mirum & incredibile. 13 Romanis hoc loco quadraret, quod de Scythis prædicat Juſtin. 2, 1, 2. *Non virorum imperio magis, quam fœminarum virtutibus claruêre*. 14 Ob fidem fœderis icti ſervandam. *Obſides* enim dicuntur, qui dati ſunt ob fidem ſervandam: ſive qui traduntur imperio alicujus, eâ conditione, ut, ſi is, qui obſides dedit, à fide recedat, recipienti ſit poteſtas in corpus & vitam eorum ſæviendi, qui dati ſunt obſides. Erant autem ex primariis familiis obſides viginti, imprimis Conſulum liberi, Marci Horatii filius, Publii Valerii filia, jam nubilis, Dionyſ. Cauſam cur fœminæ etiam obſides dari ſolitæ ſint, exprimit Tacitus: *Efficacius obligari animos eorum, quibus obſides imperatæ fuerint fœminæ: cùm infirmum charumque ſexum hoſtili ſævitiæ ac ludibrio facilè credatur expoſiturus*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſidibus [1] regi data, [2] elapſa cuſtodiam, [3] Clœlia, [4] per
8 patrium flumen equitabat. Et Rex quidem tot tantiſque virtutum territus [5] monſtris, *valere, liberoſque eſſe* juſſit. Tarquinii tamdiu [6] dimicaverunt, donec Aruntem [7] filium [8] Regis manu ſuâ Brutus occîdit, ſuperque ipſum mutuo vulnere exſpiravit; planè quaſi [9] adulterum ad inferos uſque [10] ſequeretur.

1 Porſenæ, Hetruriæ Regi. 2 Cùm locum, quo ſervabatur cum cæteris, aut cuſtodes ipſos, effugiſſet. Sic Tac. *pugnam & vincula elapſi.* Fugiendi occaſio hæc fuit. *Cùm ad dicendam cauſam veniſſent Romani oratores, petierant virgines licentiam in amne lavandi. Hac à cuſtodibus impetratâ, monentur tantiſper à flumine ſecedere, dùm ſe abluiſſent, & veſtimenta recepiſſent, ne illi nudas conſpicerent: cùm hoc quoque feciſſent cuſtodes, hortante ac præeunte Clœlia, natatu ſuperato flumine, in urbem ſe recipiunt.* Dionyſ. & *Romani novam in fœminâ virtutem novo genere honoris, ſtatuâ equeſtri, donavêre: in ſumma Sacra via fuit virgo inſidens equo.* Liv. lib. 2. cap. 13. 3 Virgo Romana. 4 In equo trajiciebat flumen patrium, & Romam aufugiebat. 5 Tam raræ virtutis ſpeciminibus, ut, pro monſtris haberi queant. Sic *miraculum audaciæ* dicit Livius, de Coclitis facto loquens. 6 Bellum geſſerunt. pugnaverunt. 7 Natu Maximum ſc. 8 Tarquinii Superbi. 9 Iſtis verbis Florus innuere videtur, Aruntem Tarquinium Lucretiæ vim intuliſſe, quem tamen omnes Sextum vocant. 10 Perſequeretur.

CAP. XI.

Bellum Latinum.

1 [1] LAtini quoque, [2] Tarquinios aſſerebant, [3] æmulatione & invidiâ: ut populus, qui foris dominabatur, ſaltem domi ſerviret. Igitur omne Latium, [4] Mamilio Tuſculano duce, quaſi

1 Italiæ populi ſeu Latii incolæ, eum tractum incolentes, qui eſt inter oſtia Tyberis & Circejos. Triginta Latinorum populi, duce Mamilio Tuſculano, quem Tarquinii excitaverant, arma ſumunt. Romani ad Regillum lacum, Dictatore Poſthumo, pro libertate pugnantes, ſtrenuè vincunt. Indè à viciniſ laceſſiti, fines etiam, dùm propulſant injuriam, producunt. Quinctius Cincinnatus ex agro ad Dictaturam extractus, Æquos, qui D. Minucium Conſulem in Algido monte circumſepſerant, ſub jugum miſit. Hiſtoriæ hujus auctores ſunt Liv. 2, 19. Dionyſ. 6, 2. Plutarch. in Coriol. cap. 31. Val. Max. 1, 8, 1. 2 Tarquinii filios defendebant, vindicabant, liberabant. 3 Neutra ferè eſt ſine alterâ, ut à ſcriptoribus rectè conjungantur. Plin. in Paneg. *Æmulatio maximè naſcitur ex conjunctione, alitur æqualitate, exardeſcit invidiâ, cujus finis eſt odium.* 4 Al. *Manilio.* Hunc florentibus adhùc rebus, ut dominationis ſuæ ſubſidio confirmaret, generum ſibi elegerat Superbus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

2 [1] in Regis ultionem, [2] tollit animos. Apud [3] Regilli la
cum [4] dimicatur, diu Marte vario, donec [5] Poſthumiu
ipſe [6] Dictator [7] ſignum in hoſtes [8] jaculatus eſt ([9] no-
vum & inſigne [10] commentum) uti [11] peteretur [12] curſu
3 [13] Coſſus [14] equitum magiſter [15] exuere frænos impera-
4 vit (& hoc novum) quo [16] acriùs incurrerent. Ea denique
atrocitas fuit prœlii, ut interfuiſſe ſpectaculo Deos fama
tradiderit duos, [17] in candidis equis, [18] Caſtorem atque

1 Propter. Hanc enim cauſam prætexebant, cùm invidia eſſet, & metus augeſcentis Rom. potentiæ. 2 Erigit. 3 *Regillus* eſt lacus in agro Tuſculano. 4 Prœlium fit, pugnatur. 5 Qui ob hanc victoriam *Regillenſis* eſt appellatus. 6 Summo illo magiſtratu, à quo non licebat provocare, ſed audiendum erat ejus dicto, fungens. Is ab altero Conſulum, vel belli gerendi, vel ſeditionis ſedandæ cauſâ nocte dicebatur, id eſt, creabatur. Poteſtas planè regia erat (omnes enim, exceptis tantùm Tribunis plebis, magiſtratu ſe abdicebant) ſed ne morâ corrumperetur, tantum ſemeſtris. Primus Sylla, & poſt eum Cæſar illam ſibi poteſtatem prorogari voluere. Vide Liv. l. 4. c. 17. & l. 9. c. 38. 7 Vexillum: ſic dictum ab effigie animalium, quæ in vexillis fieri conſueverunt; ut aquilæ, lupi, equi, apri; his enim uti Romanæ legiones ſolitæ ſunt. Vide Sal. noſtrum p. 41. b. 8 Projecit. Non meminit Livius illius ſigni in hac pugna jacti in hoſtes, ut repeteretur. Ait tantum Poſthumium Dictatorem cohorti ſuæ ſignum dediſſe, ut, quem ſuorum fugientem viderent, pro hoſte haberent. Signa deſerere pro magno ſcelere habebatur. Ovid. Faſt. 3, 113. *Non illi cœlo labentia ſigna tenebant*, id eſt, intelligebant: *Sed ſua: quæ magnum, perdere, crimen erat*: & propterea maximum ad pugnandum incitamentum, ſigna jeciſſe in hoſtes. Quod ſæpiùs tentatum Romanis, proſpero eventu. Vide Liv. 3, 12, 70, 4, 29, 3, 25, 14, 5. 34, 15, 11. 41, 4, 1. Cæſ. de Bel. Gal. 3, 25. Val. Max. 3, 2, 20. 9 Imò à Servio Tullio multis ante annis uſurpatum. 10 Stratagema, inventum. Ita Juſt. 21, 3, 1. *Dein cum rapinæ occaſio deeſſet, univerſam civitatem callido* commento *circumvenit*. Sic 22, 3, 7. 32, 4, 6. 11 Repeteretur ex hoſtium caſtris. 12 Freinshemius non *curſu* (quia manu & armis repetendum erat ſignum) ſed *rurſus*, vel *Rurſus Coſſus*, &c. legendum putat. 13 A. Cornelius ſc. 14 Cui ſumma poteſtas in equites erat: addebaturque ſemper Dictatori, cui ſumma poteſtas erat in populum: unde & *Magiſter Populi* dicebatur, ut ait Varro. *Magiſtri* propriè dicuntur artium præceptores, pædagogi. Transfertur tamen hoc nomen ad omnes quibus præcipua cura rerum incumbit, ſive ad quoſcunque præfectos: vel quod *magis* cæteris poſſint; vel quod *magis*, quam cæteri, diligentiam & ſolicitudinem rebus, quibus præſunt, debent. 15 Detrahere equis frænos. Simile apud Val. Max. 3, 2, 9. Liv. l. 40. c. 40. ubi dicit, *id Rom. equites ſæpè cum magnâ laude feciſſe ſuâ, memoriæ proditum eſt.* 16 Vehementiùs, majore vi & impetu irruerent. Polybius l. 1. c. 47. ridet Hiſtoricos, ut ignavos & inficetos, qui non verentur id genus ineptias libris inſerere. Verba ejus ſunt: *Ubi exitum non inveniunt, nec quomodo mendacium deponant, Deos, & Deorum filios, in hiſtoriam rerum geſtarum, veram & ſeriam narrationem profeſſam, inducunt*, &c. 17 Inſidentes candidis equis. 18 Fratres gemini fuerunt, Jovis ex Lædâ, ſub cygni forma compreſſa, filii. Hoc inter miracula, quæ Romanis contigêre, affirmant Val. Max. 1, 8, 1. Cic. Tuſ. Quæſt. 1. & de Nat. Deor. 2. Plur. in Coriol. Similia Florus noſter infrà 2, 12. Juſtin. 10, 3, 8. Plura congeſſit Zwinger, vol. 3. lib. 11.

Pol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Pollucem, nemo dubitavit. Itaque & imperator vene-
ratus eſt. pactuſque victoriam [1] templa [2] promiſit; &
reddidit, planè quaſi [3] ſtipendium [4] commilitonibus
5 Deis. Hactenùs [5] pro libertate: mox [6] de finibus cum
eiſdem Latinis aſſiduè & ſinè intermiſſione pugnatum
6 eſt. [7] Sora (quis credat?) & [8] Algidum [9] terrori fue-
runt. [10] Satricum atque [11] Corniculum provinciæ. De
[12] Verulis & [13] Bovillis [14] pudet; ſed triumphavimus.
7 [15] Tibur nunc ſuburbanum, & [16] æſtivæ Præneſte deli-
ciæ, [17] nuncupatis in Capitolio votis petebantur. Idem

1 Ædem Caſtorum in foro fuiſſe teſtantur antiqui. Verùm in quâ parte fori, dubitatur. 2 Vovit. 3 Æs militare, ſeu præmium quod militibus datur. Eſt compoſitum ex *ſtipe* & *pendo*, quia ante nummum ſignatum Quæſtores *ſtipem* militibus appendere ſolebant, non annumerare. 4 Simul militantibus, commilitibus. 5 Ad defenſionem libertatis pugnatum eſt. Ergo Tarquinios nec Porſenæ, nec Latinorum reduxit potentia. 6 Pro finibus, propter fines, id eſt, ditionem, territorium. Alterum membrum diviſionis propoſitæ, 1, 9, 6. 7 Oppidum Campaniæ. 8 Oppidum Æquorum, non procul à Tuſculo in alto monte ſitum. 9 Florus hoc dicit, ex præſenti habitu rem æſtimantibus, vix credibile fieri, tantam urbem ita debilem olim fuiſſe, ut hæc oppida terrori eſſe potuerint. 10 Urbs Antiatium in Latio, incenſa eſt à Latinis indignitate irritatis, quod Antiates urbem agroſque dediderant. 11 Latini nominis oppidum, à Tarquinio Priſco expugnatum, direptum & incenſum eſt; ſed poſteà inſtauratum. 12 Oppidum eſt Hernicorum, in Latio item, haud procul Româ. 13 Oppidum fuit in Latio, haud procul ab urbe Româ, viâ, quæ Ariciam ducebat. Dictum quaſi *bovis hillæ*, quod eò vulnerata bos ſua trahens inteſtina devenerit. 14 Hęc vox in oratione ſuſpendit vocem ſenſumve turpem, aut ominoſum. Ita *Pulſi fugatique*, pudet *dicere*, *hoſtes*, 3, 20, 11. Ovid. Met. 9, 530. in nefariis Byblidis literis magno artificio in tertium uſque verſum nomen ejus protelat: *Hanc tibi mittit amans*, pudet, ah pudet, *edere nomen*, &c. Eadem figura utitur Mart. Epigram. 1, 8. *Capto tuam*, pudet *heu! ſed capio*, *Maxime*, *canam*. 15 Latinorum urbs, ad vigeſimum ab urbe lapidem. Mart. Ep. 4, 57. ubi divites Romani prædia habuêre, in quibus æſtivo pręcipuè tempore commorabantur, propter aëris ibi temperiem. 16 Locus, in quem æſtate ſecedimus, ubi per æſtatem delectamur, De ęſtivis veterum deliciis vide Freinſhemium ad Curt. 5, 8, 1. Poſteriores Romanos plerumque in Campaniam per æſtatem ſeceſſiſſe, multi Scriptores docent. 17 Promiſſis Diis in Capitolio voce expreſſis ſeu factis, & non ſolum animo conceptis. Duplex enim eſt *Votum*, *Conceptivum* & *Nuncupativum*. *Conceptivum* eſt, quod animo & mente ſolum concipitur: ſed verbis non exprimitur. *Nuncupativum* verò, quod nominatim voce declaratur atque vovetur: ut ſi dixero: Si valetudinem recuperavero, ſtatuam argenteam in templo Apollinis conſtituam & erigam. Qui vota nuncupaſſent, ea libellis inſcripta porticibus affigebant. *Votum* eſt à verbo *vovêre*, quod propriè eſt aliquid Deo ſancte promittere. Unde promiſſio ejuſmodi, facta Deo, *votum* dicitur. Quoniam verò ea vehementer deſideramus, quæ voto à Deo poſcimus, fit ut aliquando *votum* pro deſiderio capiatur. Unde *voti compos* is dicitur, qui deſiderium ſuum aſſecutus eſt.

tunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

9 tunc [1] Fæſulæ, quod [2] Carræ nuper : idem nemus [3] Ar
cinum, quod [4] Hercynius ſaltus : [5] Fregellæ, quod [6] G
ſoriacum : [7] Tiberis , quod [7] Euphrates. [8] Coriol
quoque (pro pudor !) victos , adeò gloriæ fuiſſe , u
[9] captum oppidum Cajus Marcius Coriolanus quaſi Nu
10 mantiam aut Africam nomini [10] induerit. Exſtant &
parta de [11] Antio [12] ſpolia , quæ Mœnius in [13] ſuggeſt
fori , [14] captâ hoſtium [15] claſſe , [16] ſuffixit ; ſi tame
illa claſſis : nam ſex fuêre [17] roſtratæ. Sed hic numerus
11 illis initiis , navale bellum fuit. [18] Pervicaciſſimi ta
men Latinorum Æqui & Volſci fuere , & quotidiani
12 ut ita dixerim , hoſtes. Sed hos præcipuè Lucius Quin
tius domuit , ille Dictator [19] ab aratro : qui obſeſſa
ac pænè jam [20] capta Marci Minucii conſulis caſtra
13 egregiâ virtute ſervavit. Medium erat fortè tempus ſe-
mentis , cum patricium virum , innixum aratro ſuo, li-
ctor in ipſo opere deprehendit. Indè in aciem profectus,
ne quid à ruſtici operis imitatione ceſſaret, victos [21] mo-

1 Etruriæ civitas : unde incolæ ejus *Fæſulani* appellantur. In hujus agri oppido caſtra poſuit Catilina , teſte Cicerone & Salluſtio in Cat. 2 Meſopotamiæ urbs. 3 *Aricia* urbs fuit Latii à Roma viginti milliaria diſtans. 4 Hercynium nemus , Hercynia ſylva , omnium Germaniæ ſylvarum longè maxima. 5 Oppidum Latinorum non procul à Liri amne, à Samnitibus captum bello Samnitico , & à Romanis receptum. 6 Portus Morinorum in Gallia Belgica, quod nunc Caletum dicitur. 7 Nobiliſſima Orientis flumina. 8 *Corioli* oppidum Volſcorum à C. Marcio captum , ipſi cognomen Coriolano fecit. 9 Occupatum 10 Addiderit. 11 Volſcorum erat in Latio Metropolis , maritima urbs. 12 Nautica ſcilicet roſtra navium intelligit. 13 Loco edito , ubi concionabantur : à *ſuggerendo* , id eſt , aggerendo , dicto. Indè illud celebre nomen *Roſtra.* 14 Occupata. 15 Navium multitudine. 16 Affixit , in ſublimi fixit. 17 In prorâ æneo munitæ roſtro. Unde χαλκεμβόλους vocat Plutarch. in Ant. quod ſcilicet *roſtra* ſive ἔμβολαι facta eſſent ex *ære.* Hinc & *æratas naves* Virgilius vocat. 18 Pertinaciſſimi , nulli cedentes : nam cum iis annis 72. vario Marte pugnatum eſt , quouſque magna clade à Camillo Dictatore victi ſunt. De his lege Liv. lib. 3 , & 4. 19 Plin. lib 18. cap. 5. *Fortiſſimi viri & milites ſtrenuiſſimi ex agricolis naſcuntur.* De Quintio vide Liv. lib. 3. cap. 26. & ſeqq. 20 Occupata. 21 Inſtar pecudum , ut ſolent pecudes.

re

14 dum [1] ſub jugum miſit. Sic expeditione finitâ, rediit [2] ad boves rurſus [3] triumphalis agricola. [4] Fidem nu-
15 minum! quâ velocitate? intra quindecim dies cœptum, peractumque bellum; prorſùs ut feſtinaſſe Dictator ad relictum opus videretur.

1 Haſtas diſpoſitas in ſpeciem patibuli, in ſignum extremæ ſubjectionis. Nam *ſub jugum mitti* dicuntur hoſtes victi, ereptis omnibus armis, teliſque, cùm haſtis defixis duabus in terrâ, tertiâque ad ſummum earum deligatâ, ipſi eam jubentur ſubeuntes tranſire: idque potiſſimum apud Romanos fiebat, quoties hoſtes, traditis armis, deditionem facerent. *Jugum* enim ſæpiùs ſumitur pro eo, ſub quo ignominiæ gratiâ victi hoſtes mitti ſolebant: quod fiebat eo modo jam dicto. Ab hac ſignificatione vocis *jugi* derivatur verbum *ſubjugare*, id eſt, debellare, atque imperio ſuo ſubjicere. *Jugum* item eſt vertex, ſive cacumen montis. Virg. *Dum* juga *montis aper, fluvios dùm piſcis amabit*. *Jugum* quoque eſt ligneum inſtrumentum, quo junguntur boves & arctantur. Item lignum, quo textores telam convolvunt. Ovid. *Tela* jugo *juncta eſt, ſtamen ſecernit arundo*. *Jugum* apud Ciceronem etiam ſæpiùs ſumitur pro ſervitute, onere, vel tyrannide. *Juga* etiam ſunt tabulæ navium, in quibus remiges ſedent, quæ & *tranſtra* vocantur. Virg. *Indè alias animas, quæ per* juga *longa ſedebant, Deturbat, laxatque foros.* 2 Ad agriculturam. 3 Qui triumphaverat. Ita *triumphalis arator*, apud Plin. l. 18. c. 3. 4 Bone Deus? Sic *apud* Comicos *hominum fidem! Deûm fidem!*

CAP. XII.

Bellum cum Etruſcis, Faliſcis, & Fidentibus.

I 1 Aſſidui verò, & [2] anniverſarii hoſtes ab Etruriâ Vejentes: adeò ut extraordinariam manum adverſus eos promiſerit, [3] privatumque geſſerit bellum

1 Rebus Romanorum accifis, bellum Reipublicæ nomine contra Vejentes ſuo periculo 306. Fabii moverunt, qui ad Cremeram flumen cæſi ſunt: dies prœlii inter nefaſtos relatus: porta quâ ad bellum exierant, Scelerata pro Carmentali dicta eſt, Vejorum urbs decennio obſeſſa tandem cuniculis & duce Camillo expugnanda fuit. Fidenates Latini dùm facibus armati in prœlium ruunt, ut Romanam aciem percellerent, ipſis faces à Romanis ereptæ ſunt, profligantur, cæduntur, urbs eorum capta eſt. Faliſcos Etruſcorum populos Camilli Juſtitia vicit & probitas, remiſſo ad Faliſcos puerorum magiſtro proditore. Hiſtoriam 306. Fabiorum ſcribunt Liv. 2, 4, 8. Dionyſ. l. 9. cap. 17. Eutrop. 1, 11. Ovid. Faſt. 2, 195. Silius 2, 3, & 7, 40. 2 Qui ſingulis annis, velut ſtato tempore, eos laceſſerent. Sic apud Liv. l. 4. c. 45. *Æquorum jam velut* anniverſariis armis *aſſueverat civitas.* 3 Privatis copiis, & ſumptibus. *Privatum* enim *bellum* dicitur, quod privati gerunt, tanquam non concernens Remp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] gens una Fabiorum. Satis ſuperque [2] idonea cla
2 des. Cæſi apud [3] Cremeram [4] trecenti : [5] patriciu
exercitus : & [6] *ſcelerato* ſignata nomine , quæ [7] proficiſ
3 centes in prœlium porta [8] dimiſit. Sed ea clades ingen
tibus [9] expiata victoriis , poſtquam per alios atque alios
duces [10] robuſtiſſima capta ſunt oppida : [11] vario quidem
4 eventu. [12] Faliſci ſe [13] ſponte dediderunt. [14] Cremat

1 Familia ſola Fabiorum : cujus ſex ſtirpes fuêre. Prima eorum eſt, qui *Vibulani* (à *Vibone* forſan oppido , quod in Brutiis condidit Hercules) altera, qui *Ambuſti* dicti , (auctore Feſto , à Fabio Eburno , quòd fulmine *ambuſtus* ſit) tertia , qui *Maximi* (à Q. Fabio Rulliano , qui Cenſor cum P. Decio , omnem forenſem turbam ſecretam in quatuor tribus conjecit , Urbanaſque appellavit. Quæ res adeo gratis animis accepta eſt , ut *Maximi* cognomen , quod tot victoriis non pepererat , hac temperatione ordinum adeptus ſit. Liv. l. 9.) quarta, qui *Pictores* (à Q. Fabio , C. F. qui primus ædem Salutis pinxit. Plin. l. 35. c. 4.) quinta , *Buteones* ; poſtrema eorum , qui *Dorſones* appellati ſunt. De Fabiis , vide quæ nos ad Sal. p. 201. a. & b. & Val. Max. p. 71. Hoc ſolummodò addam , quòd cognomen hoc *Fabiorum* ſortiti ſint ex re ruſtica , nempè à *fabarum* ſatione, ſicut alii veterum haud infimæ ſortis. Ita Cicerones, Piſones , ac Lentuli ob ciceres , piſa , lenteſque eximiè ſatas , generoſum familiæ nomen adinvenêre. 2 Non modicâ , ſed ſatis magna ſtrages. Diem hujus cladis Ovid. 2. Faſt. de Idibus Februarii ita canit: *Hæc fuit illa dies , in quâ Vejentibus arvis Tercentum Fabii , ter cecidère duo.* 3 Fluvium Tuſciæ haud procul Vejis diſtantem. 4 Livius, l. 2. c. 49. & l. 2. c. 50. Dionyſ. l. 17. c. 9. Sen de benef. l. 4. c. 30. & Ovid. loco citato *ſex & trecentos* numerant. 5 Conſtans ex patritiis , id eſt , Senatorum progenie , hoc eſt , iis , qui à primis Senatoribus , à Romulo inſtitutis , oriundi erant. 6 Al. *Sceleratæ* legunt. Ea autem porta antea *Carmentalis* vocabatur , inter ſaxum Tarpejum & Tiberim ſita : ſed nomen mutavit ob emiſſos Fabios , quaſi ipſa in cædem eorum conſenſiſſet. Unde Ovid. Faſt. 2, 202. *Carmentis portæ dextra eſt via proxima Jano : Ire per hanc noli , quiſquis es , omen habet : Illâ fama refert Fabios exiſſe trecentos, Porta vacat culpâ : ſed tamen omen habet.* Ex ſimili argumento *Sceleratus vicus* dictus eſt apud Liv. l. 1. c. 48. *Sceleratus campus* apud eundem Liv. l. 8. c. 15. *Sceleratus collis* , ubi Phalaridis taurus fuerat apud Diodor. Ita *Scelerata Caſtra* apud Suet. in Claud. c. 1. Apud Creteuſes locus quidam *Impudentiæ* vocabatur. 7 Fabios. 8 Omiſit , vel exeundi poteſtatem dedit. 9 Placata , punita. *Expiare* propriè eſt verbum ſacerdotale. 10 Munitiſſima. 11 Diſpari certè exitu. 12 Populi Italiæ , ab *Haleſo* ita appellati. Ovid. Faſt. 4, 73. *Venerat Atridæ fatis agitatus Haleſus : A quo ſe dictam terra Faliſca putat* ; *Hi autem* (ait Servius ad 7. Æn.) *immutato H, in F. Faliſci dicti ſunt : ſicut Febris dicitur, quæ ante Hebris dicebatur. Nam poſteritas in multis nominibus F. pro H. poſuit.* Urbi autem *Falerii* & *Faliſca* fuit nomen. 13 Ultrò , non coacti in poteſtatem Romanorum ſe tradiderunt. 14 Combuſti. Non abſimilia deſperationis exempla referunt Polybius de Abydenis : Plut. in Bruto , de Xanthiis in Lyciâ : Liv. l. 21. c. 14. de Saguntinis : Florus noſter l. 2. c. 11. de Carthaginenſibus : & l. 2. c. 18. de Numantinis : & Val. Max. 3, 2, 7. Judæos quoque templum Hieroſol. efflagrantem urbem lætis vultibus aſpexiſſe , quod ita nihil eſſent hoſtibus relicturi, ſcribit Joſeph. bell. Jud. l. 6. c. 38.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſuo igne Fidenates. [1] Rapti [2] funditùs [3] deletique Ve-
5 jentes. [4] Faliſci cùm obſiderentur, mira viſa eſt [5] fides
[6] Imperatoris, nec immeritò: quòd [7] ludimagiſtrum,
urbis proditorem, [8] cum iis, quos [9] adduxerat, pue-
6 ris, vinctum [10] ſibi [11] ultrò remiſiſſet. Eam namque
vir [12] ſanctus, & ſapiens, veram ſciebat victoriam,
quæ ſalva fide, & [13] integrâ dignitate [14] pareretur.
7 Fidenæ, quia pares non erant [15] ferro, ad terrorem
movendum facibus armatæ, & [16] diſcoloribus, [17] ſer-
pentum in modum, [18] vittis, furiali more proceſſe-
rant: ſed habitus ille [19] feralis [20] everſionis omen fuit.
8 [21] Vejentium quanta [22] res fuerit, indicat [23] decennis
obſidio. Tunc primùm [24] hiematum ſub pellibus: [25]
taxata [26] ſtipendio [27] hiberna: [28] adactus miles ſua

1 Occupati. *Rapere* ſemper celeritatem notat, & violentiam. Hic *raptos* tamen dicit Vejentes, qui decenni obſidio vix ſubacti ſunt. 2 Prorsùs, à fundo. 3 Extincti, everſi. 4 Al. *Faliſcis, cùm obſiderentur*, &c. 5 Extat hiſtoria apud Liv. l. 5. c. 27. Val. Max. 6, 5, 1. Plut in Camil. 6 Camilli. Livius eum Tribunum militum conſulari poteſtate fuiſſe tradit. 7 Qui ludo litterario, id eſt, ſcholis publicis præerat. 8 Notat enim liberorum eam eſſe charitatem, ut omnia extorqueat, omnem pertinaciam frangat. 9 In caſtra Romana, ad Imperatorem. 10 Faliſcis. 11 Sponte, non laceſſitus, aut monitus. Sic medicum venale Pyrrhi caput offerentem ad eum remiſit Curius: infrà l. 1. c. 18. 12 Juſtus, integer. 13 Inviolatâ exiſtimatione, reputatione. Cic. de Invent. l. 2. ita definit: *Dignitas eſt alicujus honeſta, & cultu, & honore, & verecundiâ digna auctoritas.* 14 Parareturs. Sic ſuprà: *unius manu* parta *victoria.* 15 Armis. 16 Diverſorum colorum. 17 Effigie ac formâ anguium. Florus ergo fictos factoſque angues è diſcoloribus vittis fuiſſe innuit. Livius veros angues, cujus hæc ſunt verba l. 4. c. 17. *Indè terror maximus fuit, quod Sacerdotes eorum, facibus ardentibus, anguibuſque prælatis, inceſſu furiali militem Romanum inſuetâ turbaverunt ſpecie.* 18 Ligamentis capitis, id eſt faſciis, quas circùm caput veteres, vel crines, vel ſerta, aut flores, aut quidvis aliud religabant. 19 Funeſtus, exitialis. Veteres ſuperſtitioſi, qui omnium obſervationibus ſe totos addixerant, etiam genus veſtitus, ſive habitum & colorem eò vel imprimis trahebant. 20 Excidii augurium fuit. Victi enim ſunt à Dictatore Q. Servilio. 21 Hiſtoriam hanc lege apud Liv. l. 5. c. 29. &c. Eutrop. fin. l. 1. Plutarch. in Camil. c. 8. Val. Max. 5, 6, 8. 22 Reſpublica. Sic inf. a 3, 21, 5. *Satis tanto hoſti uno imperatore reſiſtere res Romana non potuit.* Ita ſæpiſſimè auctores. 23 Decem annorum. Sic etiam Troja decennem obſidionem pertulit. 24 Hyems peracta, ſtatio hyberna habita. 25 Æſtimata. Utitur hoc verbo Juſtin. 5, 7, 11. & Sen. *Turpi quodque malum eſt, quanti illud* taxavimus. 26 Militari ſc. 27 Loca, in quibus milites hyeme commorantur. 28 Adacti milites. Singularis pro plurali.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

9 ſponte jurejurando, *niſi captâ urbe*[1] *remearet.* Spolia de Larte Tolumnio [2] Rege ad [3] Feretrium reportata. Denique non [4] ſcalis, nec [5] irruptione; ſed [6] cuniculo, & [7] ſubterraneis dolis [8] peractum urbis exci-
10 dium. Ea denique viſa eſt prædæ magnitudo, cujus [9] decimæ [10] Apollini [11] Pythio mitterentur: univerſuſque populus Romanus ad [13] direptionem [13] urbis
11 vocaretur. Hoc tunc Vejentes fuêre: nunc fuiſſe quis meminit? quæ [14] reliquiæ? quod-ve veſtigium? [15] Laborat annalium fides, ut Vejos fuiſſe credamus.

1 Recederet, id eſt, ſi milites remearent niſi capta urbe, aut ſi remearent urbe non capta, omnes illæ exſecrationes in caput eorum verterentur. Nota hic ſtultitiam votorum & juramentorum. Apud Florum noſtrum l. 3. c. 10. occurrit ſimile factum Helvetiorum, qui mœnia ſua incenderunt, quaſi ſacramento, ne redirent. Simili juramento ſe aliquando obſtrinxêre Lacedæmonii, cùm Meſſenios obſiderent, *non priùs, quam Meſſeniam expugnaſſent, reverſuros.* Juſt. l. 3. c. 4. Cæſaris etiam milites bello civili jurarunt, *non redituros ex acie, niſi victores.* 2 Vejentium. 3 Jovem. Vide ſuprà 1, 1, 11. 4 *Scalæ* à *ſcandendo* dictæ ſunt, quod his altiora *ſcandamus.* 5 Impetu, incurſione. 6 Subterraneo meatu. *Cuniculus* enim eſt foramen ſub terra occultum, ad ſuffodiendas urbes inventum: à ſimilitudine animalis, quod cavernis ſubterrâneis delectatur. Hinc *agere cuniculos*, eſt ſpecus ſubterraneos effodere, per quos occultus in locum aliquem fiat aditus. 7 Cuniculis. 8 Confectum. 9 Decima pars prædæ. 10 Quòd ſcilicet ejus ope & conſilio vicerunt. 11 Pythonis ſerpentis interemptori, cujus pelle tripodes in templo Delphico tectæ erant. Ovid. Met. 1. *Inſtituit ſacros celebri certamine ludos, Pythia perdomitæ ſerpentis nomine dictos.* 12 Populationem, ſpoliationem. 13 Vejentanæ. 14 Veſtigia? Q. d. nulla. Ita cecidit Perſepolis, de quâ Curt. 5, 7, 9. eleganter: *Hujus veſtigium non inveniretur, niſi Araxes amnis oſtenderet.* Propert. l. 4. El. 11, 27. *Et Veji veteres, & vos tùm regna fuiſtis: Et veſtro poſita eſt aurea ſella foro. Nunc intra muros paſtoris buccina lenti Cantat, & in veſtris oſſibus arva metunt.* 15 Periclitatur. Sed profecto talium apud Sapientes nunquam laborat fides. Ipſe Seneca l. 1. Controv. 1. multis docet, *maxima & firmiſſima mutari, minui, tolli, abolêri; omnium inſtabilem & incertam felicitatem eſſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XIII.

[1] *Bellum Gallicum.*

1 [2] HInc ſive invidiâ Deùm, ſive [3] fato, [4] rapidiſſimus
procurrentis imperii curſus, parumper Gallorum
2 Senorum incurſione ſupprimitur. Quod tempus populo
Romano neſcio utrum clade [5] funeſtius fuerit, an virtu-
3 tum [6] experimentis ſpecioſius. [7] Ea certè fuit [7] vis cala-
mitatis, [8] ut in experimentum illatam putem divini-
4 tùs, ſcire volentibus immortalibus Diis, an Roma-
na virtus imperium orbis mereretur. [9] Galli Seno-

1 Hujus belli meminerunt Liv. 5, 36. Val. Max. 1, 5, 1. Plutarch. Camillo c. 27. Virg. Æn. 8, 652. Mart. 13, 74. Ovid. Faſt. 6, 351. Al. *hic.* Galli Senones, à legatis Romanorum irritati, dùm ſponte Cluſii obſidione ſolvunt, ad Alliam flumen occurrentes Romanos profligant: diſſipatos inſecuti, Urbem diripiunt, diruunt, incendunt: inde ad Capitolium ſedent menſes ſeptem, ſed Galli à Camillo Dictatore cæduntur: Roma liberatur. Galli iterùm ad Anienis ripam poſt triceſimum annum cæſi ſunt. Intra duodecimum annum deinceps in agro Pontino afflicti, tandem à Dolabella ad lacum Vadimonis ad unum omnes Senones deleti ſunt. Olet hoc paganicam impietatem: ſicut illud Curtii 6, 2, 19. *Nec ſibi ignaviam militum obſtare, ſed* Deorum invidiam, *qui fortiſſimis viris ſubitum patriæ deſiderium admoviſſent*, &c. Et ab eodem turbido fluit alveo querela Macedonum apud eundem 10, 5, 10. ſuper obitu Alexandri magni, *tam viridem, & in flore ætatis fortunæque*, invidia Deum *ereptum eſſe rebus humanis.* 3 Poteſtate illa, quæ res humanas inevitabili ſorte diſpoſuit. 4 Velociſſimus, id eſt, dùm imperium Romanum celeriter & inſigniter incrementum capit. Eâdem ſimilitudine utitur. Sen. Ep. 101. ubi de Cornelio Senetione loquitur: *in ipſo procurrentis pecuniæ impetu raptus eſt*, id eſt, dum & celeriter & inſigniter diteſcit, ac ſe collocupletat, dùm res familiaris ejus, & grande & velox incrementum capit, morte interceptus eſt. 5 Pernicioſius, exitialius. 6 Tentamentis, probationibus pulchrius, magnificentius. Nihil hoc membro in toto Floro gravius, ſapientius & argutius. 7 Moles. 8 Propter explorationem. Res adverſas Virtutum eſſe experimenta, judicavit etiam Plin. l. 9. Ep. 26. *Nequaquam par Gubernatoris eſt virtus, cùm placido, & cùm turbato mari vehitur: tunc admirante nullo illaudatus, inglorius ſubit portum; at cùm ſtridunt funes, curvatur arbor, gubernacula gemunt, tunc ille clarus, & Diis maris proximus.* 9 Galliæ Celticæ populi, inter Sequanam & Ligerim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

nes, [1] gens [2] natura ferox, moribus [3] incondita, [4] ad hoc ipſa corporum [5] mole, perindè armis ingentibus, adeò [6] omni genere terribilis fuit, ut planè nata ad hominum [7] interitum, urbium [8] ſtragem, videretur. [9] Hi quondam ab ultimis terrarum [10] oris, & cingente omnia [11] Oceano, ingenti [12] agmine profecti, cum jam media vaſtaſſent, poſitis inter [13] Alpes & [14] Padum [15] ſedibus, ne his quidem contenti, per Italiam [16] vagabantur. Tum [17] Cluſium

1 Natio. *Gens* enim modò nationem ſignificat. Virg. Gens *inimica mihi Tyrrhenum navigat æquor.* Quanquam *gentis* appellatio generalior eſſe videtur, multaſque ſub ſe comprehendere nationes. *Gens* enim Itala Latinos habet, Hetruſcos, Campanos, Umbros, Picentes, & hujuſmodi. Modò ſignificat familiam & domum: ut, *gens Ælia*, *Valeria*, pro Æliorum, & Valeriorum familia. Unde *gentiles* dicuntur, qui ex eadem familia ſunt: & *gentilitius*, quod eſt ex gente aut familia. 2 A natura, per naturam indomita, fera. *Natura* propriè ſumitur pro generatione & nativitate viventium: atque hæc eſt prima & germana, tam apud Latinos, quàm apud Græcos, hujus vocis ſignificatio, Dicitur enim Latinis *natura*, quaſi à *naſcendo*. Græcis verò *natura* dicitur Φύσις, ἀπὸ τῦ Φύειν, quod eſt *naſci*. 3 Agreſtis, rudis, impolita. 4 Inſuper, præterea. 5 Proceritate, magnitudine. 6 Similiter de Vercingetorige Florus noſter infra 3, 10, 20. 7 Exitium. 8 Everſionem. 9 Galli Senones. 10 Finibus. Virg. *Trojæ qui primus ab* oris. *Ora* propriè eſt extremitas cujuſque rei. Hinc veſtimentorum extrema *Ora* dicuntur. 11 Mari magno, *Oceanus* enim appellatur univerſum mare, quod univerſam circuit terram. *Oceanus* (ſecundum Poëtas) fuit Cœli & Veſtæ filius, & maritus Tethyos, quem Poëtæ maris Deum eſſe aſſerunt. Dictus eſt autem *Oceanus*, à Græcâ voce ὠκὺς, id eſt, *velox*, ut quidam putant. Hic Oceanus in varia maria ac ſinus varie diſtribuitur. Vide quæ nos ad Sal. p. 233. b. 12 Exercitu. 13 Montes altiſſimos, diſterminantes Galliam ab Italia. A candore nivium nomen habent. 14 *Padus* (vulgò *il po*) fluvius eſt Italiæ aurifer, ſicut Tagus Hiſpaniæ, Hebrus Thraciæ, Pactolus Aſiæ, Ganges Indiæ, ut l. 33. docet Plin. Hic fluvius nulli amnium claritate eſt inferior, Græcis dictus *Eridanus*, Ἠριδανὸς, ac pœna Phaëtontis inſignis, ex imis radicibus montis Veſuvii profluens. 15 Habitationibus, domiciliis. Virg. Sedes *ubi fata quietas Oſtendunt*. Proprie eſt ſella, in qua ſedemus. 16 Hùc illùc oberrabant. *Vagari* eſt à nomine *vagus*: *vagi* autem proprie dicuntur, qui ſine negotio modò hùc, modò illùc inutiliter diſcurrunt: ſic dicti, quòd *vacui*, id eſt, ſine negotiis, *agantur*. Hinc *vagari* dicimus inutiliter peragrare, huc illuc oberrare. Virg. 4. Æn. *Uritur infelix Dido, totâque* vagatur *Urbe furens*. Et *vagabundi* vocantur, qui modò huc, modò illùc diſcurrentes, tempus inutiliter abſumunt. 17 Urbem Etruriæ, Porſenæ quondam Regiam.

obſidebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

obſidebant. [1] Pro ſociis ac [2] fœderatis populus Romanus [3] intervênit. Miſſi ex more [4] legati. [5] Sed quod jus apud Barbaros? [6] ferocius agunt: exindè certamen. [7] Converſis igitur à Cluſio, Romamque venientibus, ad [8] Alliam flumen cum exercitu Fabius Conſul occurrit. Non [9] temerè fœdior clades. Ita-
8 que [10] hunc diem [11] faſtis Roma damnavit. [12] Fuſo exercitu, jam mœnibus Urbis appropinquabant. Erant

1 Ad defectionem ſociorum. Livius tamen l. 5. c. 35. expreſsè ſcribit, Cluſinis adverſus Romanos nullum jus ſocietatis amicitiæve fuiſſe. 2 Fœdere & amicitiâ conjunctis. 3 Interceſſit. Sic *interveniunt* raptæ pugnantibus: ſupra 1, 1, 4. 4 Viris ejuſmodi, qui legationem ſuſciperent, & mandata perferrent. *Legatus* enim is dicitur, qui legationem ſuſcipit, qui mandata perfert. Virg. Legati *reſponſa ferunt*. *Legatus* item in bello dicebatur, qui Imperatoris poteſtate fungebatur, maximamque eo abſente in exercitu obtinebat auctoritatem, aut qui ab Imperatore cum parte copiarum in expeditionem mittebatur, aut præſidio præficiebatur. Legati autem à Romanis miſſi fuêre três 'abii, quorum Q. Fabius Ambuſtus, quia contra jus gentium arma in Gallos moverat, repoſcebatur a Brenno Rege dedi eum ſibi aut puniri: qui cùm legationem ſuam à populo Romano contemptam intellexiſſet, exercitum, relicto Clúo, movet ad urbem Romam, armis injuriam vindicaturus. Fabio Ambuſto ob liberatam urbem Romam ob hanc cauſam Tribunus plebis diem dixit: ſed intempeſtiva mors judicio & pœnæ reum eripuit. 5 Hi enim, quoniam *plurimùm gladiis ac poteſtate valent ferri*, anteire ſe judicant. Undè Marcellinus: *Barbaris omne jus in viribus eſſe aſſuevit.* Ita Tiridates apud Tacit. An l. 15. c. 1. inquit: *Id in ſummâ fortunâ æquius, quod validius.* Nec tamen ad ſolos Barbaros hoc pertinet. Audi ex principe Græcorum urbe principem ysandrum: qui *Argivis, in controverſiâ de agris adverſus Spartanos juſtiora ſeſe afferre argumenta dicentibus, gladium ſtringens: Qui hunc,* inquit, *tenet, optimè de finibus agrorum diſputat.* Plutarch. in Apophth. Lacon. c. 9. 6 Al. *ferro cauſas*. Sic apud Tac. Germanorum *rixæ raro conviviis, ſæpius cæde & vulneribus tranſiguntur.* 7 Gallis ſcilicet. 8 Umbriæ fluvium in Sabinis, ex Cruſtumenis montibus in Tiberim defluentem: ubi Romanus exercitus à Gallis profligatus eſt. 9 Facilè. Quint. *Ingeniorum præcox genus non* temerè *pervenit ad frugem.* 10 Quo Romani à Gallis cæſi ſunt. 11 Inter atros & nefaſtos dies retulit, connumeravit. Lucan. 7, 403 *Et damnata diu Romanis Allia Faſtis:* dictuſque *Allienſis & Cremerenſis dies*: quem Liv. & Tac. faciunt ad diem 15. Kal. Sextiles, id eſt, poſtridiè Idus. 12 Profligato, proſtrato, victo. Virg. *Illi etiam, ſi quos obſcurâ nocte per umbram* Fudimu *inſidiis, totâque agitavimus urbe, Apparent.* Propriè *fundo* ſignificat diſpergo: diffundo, emitto. Et quia metalla igne liquefacta funduntur, *fundere* etiam dicuntur artifices aliquem, cùm effigiem alicujus arte fuſoria exprimunt: undè metalla dicimus *fuſa*, id eſt, liquefacta. Vid Sal. noſtrum p. 35. a.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

nulla [1] præſidia. [2] Tum igitur, aut nunquam aliàs, ap
9 paruit vera illa Romana [3] virtus. Jam primùm majore
natu [4] ampliſſimis uſi honoribus, in forum coëunt
ibi [5] devovente Pontifice, Diis ſe [6] manibus con
10 ſecrant: ſtatimque in ſuas quiſque ædes regreſſi, ſi
cut [7] in trabeis erant, & [8] ampliſſimo cultu, i
[9] curulibus ſellis ſeſe poſuerant: ut cum veniſſet ho
11 ſtis, [10] in ſuâ dignitate morerentur. Pontiſices,

1 Sive Romani multum Gallorum arma contempſerint ſecunda, quæ diu faverat, fortuna ebrii, ſive fato cum Floro adſcribere libeat, eos multum hic erraſſe certum. Quid enim inſanius, quàm nudare, quæ ſufficerent, præſidiis urbem? juventutem educere? *Præſidium* propriè dicuntur milites, qui unius præfecti imperio parent, & cuſtodia, vel defenſioni arcis, oppidi, vel perſonæ præſident. 2 Infrà 2, 2, 22. *Romanæ urbis magnitudo calamitatibus ferè approbatur.* 3 Robur & fortitudo animi. *Virtutis* enim vocabulum apud Latinos, teſte Cic. 2. Tuſc. Quæſt. à *viro* videtur deductum eſſe: unde etiam ſæpe pro fortitudine & vi (ut & hoc loco) quæ viri propria virtus eſt, propter excellentiam accipitur. Horat. *Eſt in juvencis, eſt in equis patrum* Virtus. Quoniam autem fortitudo cæteris omnibus virtutibus excellit, factum eſt, ut omnes rectæ animi affectiones *virtutes* appellentur. 4 Qui curules geſſerant magiſtratus. Hi enim honores ampliſſimi Romæ fuerunt. *Honore uſi* ſimpliciter dicebantur, qui magiſtratum geſſerant, quos & *Honoratos* dixerunt. 5 Morti addicente ſolenni prece. Devotionis formula hæc erat: *Jane, Jupiter, Mars, Pater Quirine, Bellona, Lares, Divi Novenſides, Dii Indigetes, Divi, quorum eſt poteſtas noſtrorum hoſtium, Diique Manes, vos precor, veneror, veniam peto, obſceroque uti Populo Romano Quiritium vitam ſalutemque proſperetis, hoſteſque populi Romani Quiritum terrore, formidine, morteque afficiatis; ſicut verbis nuncupavi, ita pro Republicâ Quiritium exercitu, legionibus, auxiliis pop. Rom. Quiritium, legiones auxiliaque hoſtium mecum Diis Manibus Tellurique devoveo.* Hoc igitur modo pro reliquis Romanæ Reipublicæ ſe devoverunt Senatores iſti decrepiti, quorum exemplum poſteà ſecutos Curtium & Decios, ex hiſtoria Romana conſtat. Videndus præter alios Caſaubonus ad Suet. Calig. c. 14. 6 Inferis devovent. 7 Trabeis amicti erant. Fuit enim hoc ſtudium Veteribus, ut extremo diſcrimini jam propinqui, quàm decentiſſime morerentur. Sic Cleopatra, *maximos induta cultus*, ad mortem ſe paravit: infrà 4, 11, 11. Et *Arus, liberti, quem id facere coëgerat, manu, cùm ſe inſignibus honorum velaret, jugulatus eſt.* Velle. 2, 71, 5. Suet. Aug. c. 99. *Supremo die petito ſpeculo, capillum ſibi comi, ac malas labantes corrigi præcepit.* Vide Curt. 5, 2. & Juſtin. 14, 6, 5. Socrates tamen hauſturus cicutam, oblatum ab Apollodoro talem cultum, animo magno reſpuit. 8 Auguſtiſſimo habitu. 9 Quibus ipſi, dùm Ædilis Curulis officio fungebantur, utebantur. *Sella curulis* fuit ſella eburnea, quâ in publico & privato loco ſedendi cauſa utebantur: vide ſuprà. 10 In ſuæ dignitatis inſignibus.

& [1] Flamines, quicquid [2] religioſiſſimi in templis erat, partim in doliis defoſſa [3] terræ recondunt, partim im-
12 poſita [4] plauſtris ſecum avehunt. Virgines ſimul [5] ex ſacerdotio Veſtæ, [6] nudo pede fugientia [7] ſacra comitantur. Tamen [8] excepiſſe fugientes unus è plebe fertur Lucius [9] Albinius, qui, depoſitis uxore & liberis, [10] virgines in plauſtrum recepit: adeò, tùm quoque in [11] ultimis, [12] religio publica [13] privatis affecti-
13 bus antecellebat. [14] Juventus verò, quam ſatis conſtat vix mille hominum fuiſſe, duce Manlio, [15] arcem Capitolini montis [16] inſedit, [17] obteſtata ipſum [18] quaſi præſentem Jovem, *ut, quemadmodùm ipſi ad defendendum templum* [19] *ejus concurriſſent,* [20] *ita ille virtutem eorum numine ſuo tueretur.* Aderant interim Galli, apertamque Urbem primò tre-

1 Sacerdotes. *Flamines*, ut Varro teſtatur, dicti ſunt, qui caput vinctum habent filo, & cognomen accipiunt ab eo Deo, cui ſacra faciunt. Ergo *flamen* dictus videtur quaſi *filamen*, à *filo* lanæ, quo caput vinctum habebat, quòd aperto omnino capite eſſe non liceret. Livius ſcribit, Numam flaminem Jovi aſſiduum ſacerdotem creaviſſe, inſignique eum veſte & curuli regiâ ſellâ adornaſſe, hinc duos flamines adjeciſſe, Marti unum, alterum Quirino. 2 Sanctiſſimi, quod maximâ religione colitur. 3 Humi abſcondunt. Loquitur de myſteriis, quæ non niſi initiati aut ſpectare, aut audire poterant. 4 Curribus. 5 Veſtæ Deæ conſecratæ. 6 Reverentiæ & humilitatis ergo. Κακοζηλίαν diabolicam hîc animadverte. Juſſerat Deus Moſen, cùm illi appareret in rubo, *excalceare ſe*, locum namque terram ſanctam eſſe, in quo ſtaret, ſicut legimus Exod. 3. 7 Cæremonias, religiones, rebus ipſis conſecratas, ut Deorum imagines, &c. Sic Virg. Æn. 2. *Tu, genitor, cape* ſacra *manu, patrioſque penates.* 8 Accepiſſe plauſtro ſeu curru. 9 Ita Livius lib. 5. cap. 40. At Val. Max. 1, 1, 10. L. Alvanium eum vocat. 10 Veſtales ſcilicet. 11 Periculoſiſſimis. 12 Sanctitas. 13 Propriis liberis & uxori prævalebat, plus poterat. 14 Juvenes Romani. 15 Ipſum Capitolium ſive templum Capitolinum. 16 Occupavit ad intercipiendos hoſtes. 17 Obnixè precata. *Obteſtari* enim eſt precari, orare vehementiùs, implorare. Hoc verbo utimur in ſummis negotiis, & ferè ſemper cum adjuratione. Sal. *Te, atque Senatum* obteſtamur, *conſulatis miſeris* civibus. 18 Quia opinio invaluerat jam apud Romanos, Jovem loco illi quaſi ſemper præſentem, peculiarem ejuſdem in ſe ſuſcepiſſe tutelam. Cic. in Ver. *Homines cùm* (ſimulacrum Cereris) *viderent, ipſam videre ſe Cererem arbitrabantur.* 19 Jovis. 20 Notanda hîc ſapientia Gentilium, qui cenſebant *manum movendam cum Minervâ*, id eſt, gratiæ Divinæ accedere debere ingenium atque induſtriam. Convenienter Euripidis: τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ Θεὸς συλλαμβάνει., *Laboranti enim & Deus ſuccurrit.*

pidi, [1] ne quis ſubeſſet dolus, mox ubi [2] ſolitudine
vident, [3] pari clamore & impetu invadunt: patent
paſſim domos adeunt: ubi ſedentes in [4] curulibus ſu
[5] prætextatos ſenes, velut D os genioſque venerati
mox eoſdem, poſtquam eſſe homines liquebat, alioq
nihil reſpondere [6] dignantes, [7] pari vecordia [8] mactan
faceſque tectis injiciunt: & totam Urbem igne, [9] ferro
15 manibus [10] exæquant. Sex menſibus [11] barbari (qui
crederet?) circa montem unum pependerunt, ne
diebus modò, ſed noctibus quoque omnia experti
cum tandem [12] Manlius nocte [13] ſubeuntes, clangor
16 anſeris excitatus, à [14] ſumma rupe dejecit: & ut ſpen
hoſtibus demeret, quanquam in [15] ſumma fame, tame
ad ſpeciem fiduciæ, [16] panes ab [17] arce [18] jaculatus eſt
Et [19] ſtato quodam die, per medias hoſtium [20] cuſto-
dias, Fabium Pontificem ab arce demiſit: qui [21] ſolemn

1 Imperatori egregio, omnia quæ hoſtis agit, maxime inſperata ſuſpecta eſſ debent. Tunc potiſſimùm inſidiis locus eſt, ubi nemo eas eſſe ſuſpicatur. It apud Liv. l. 44. c. 7. Coſ. Marcius Dium urbem, à Macedonibus relictam ingreſſus, *vix ſatis poterat credere in tantis rebus, ſine causâ relictis, non aliquem ſubeſſe dolum.* 2 Hominum vacuitatem & carentiam. 3 Æquali, ac ante, trepidatione. *Pari* enim refertur ad præcedens *primò*, ut paritas illa ſit trepidationis cum clamore & impetu, non autem horum inter ſe. Ita ſequitur *pari vecordiam*, ſc. ut ante, veneratione. 4 Sellis eburneis. 5 *Prætextati* fuerunt non puerilis tantùm ætatis juvenculi; ſed & qui jam vel geſſerant Magiſtratum, vel alio dignitatis honore præditi fuerunt. 6 Livius irritatos eſſe ad Senatorum cædem Gallos à Papirio tradit, qui Gallum, barbam ſibi demulcentem, eburneo Scipione percuſſerit. 7 Sc. ut antè, veneratione. 8 Trucidant, interficiunt. 9 Enſe. 10 Solo æqualem faciunt. 11 Galli Senones. 12 Capitolinus dictus. Prænomen ei Marcus. 13 Appropinquantes. *Mira Fortuna*, inquit Veget l 4. c. 26. *Viros, qui univerſum orbem erant miſſuri ſub jugum, avis una ſervavit.* Item Lucret: *Romulidarum arcis ſervator candidus anſer.* Diximus fere eadem ad Prolog. num 4. 14 Ab apice rupis. 15 Extrema, maxima. 16 Inde Jupiter Piſtor. Lege Ovid. Faſt. 6, 350. 17 Capitolini. 18 Dejecit. Præcipuum exiſtimatur in Duce, ſi celare poſſit inopiam ſuam. Id feciſſe Thraſybulum, Mileſiorum Ducem, ſcribit Herodot. l. 1. Nam Halyaten obſeſſorem ſic eluſit, cùm frumentum, quod Mileti habebat, omne in forum comportaret, & cives omnes juberet epulari. Hoc videns Caduceator, ab Halyare miſſus, perſuaſit illi, ſupereſſe copias diuturnæ obſidioni ſuffecturas. 19 Solemni, ſtatuto. 20 Stationes. 21 Sacrificium quod certis temporibus fiebat. Sic Veget. *diem ſolemnem* vocat, quem paulò ante *ſtatutum* dixerat. Notandum autem, talia ſacra non potuiſſe rite fieri, niſi propriis & ſuis locis: nec enim alia cauſa fuit Fabio tantùm adeundi diſcrimen. Liv. l. 5. c. 52. *Sacrificiis ſolemnibus non dies magis ſtati, quàm loca ſunt, in quibus fiant.*

ſacrum

ſacrum in [1] Quirinali monte [2] conficeret. Atque ille per
media hoſtium tela incolumis [3] religionis auxilio rediit,
17 [4] *propitioſque Deos* renunciavit. [5] Noviſſimè, cùm jam
obſidio [6] ſua [7] barbaros fatigaſſet, [8] mille pondo auri
[9] receſſum ſuum venditantes, idque ipſum per inſolen-
tiam, cùm ad iniqua pondera addito adhùc gladio, ſu-
perbè væ victis [10] increparent, ſubitò aggreſſus à tergo
Camillus adeò cecidit, ut omnia incendiorum veſtigia,
18 Gallici ſanguinis [11] inundatione, deleret. Agere gra-
tias Diis immortalibus, ipſo [12] tantæ cladis nomine,
libet. Paſtorum [13] caſas ignis ille & flamma pauperta-
tem Romuli abſcondit. Incendium illud quid [14] egit
aliud, niſi ut deſtinata hominum ac Deorum domicilio
civitas, non deleta, non obruta, ſed expiata potiùs, &
[15] luſtrata videatur? Igitur poſt aſſertam à Manlio, reſti-
19 tutam à Camillo [16] Urbem, [17] acrius etiam vehemen-
tiuſque [18] in finitimos [19] reſurrexit. Ac primum omnium
illam ipſam Gallicam gentem non contentus mœnibus
expuliſſe, cum per Italiam [20] naufragia ſua latius [21] tra-
heret, ſic perſecutus eſt duce Camillo, ut hodiè nulla
20 Senonum veſtigia ſuperſint. Semel apud Anienum tru-
cidati, cum ſingulari certamine Manlius aureum [22] tor-

1 In quo Quirini templum erat, eique ſacra fiebant. 2 Id eſt, ſacrificaret. 3 Sanctitatis. 4 Faventes. Sive tales extra reverâ monſtrarent, ſive propitios eſſe Fabius finxerit. Hoc ſaltem egit, ut, tacti ſuperſtitione animi, quia Diis ſe curæ eſſe credebant, nec obſidionis difficultatibus, nec hoſtium minis frangerentur. 5 Ad extremum, poſtremò. 6 Propria. *Suus* enim aliquando ponitur pro proprio, nativo, aut eo, quod quis affectu ſuum fecit: ut, *Sua fortuna*, *Sua natura*, id eſt, quam quis in poteſtate habet: infra 3, 5, 21. Sic, Suâ *magnitudine præpedita Antiochi acies* 2, 8, 17. 7 Gallos Senones. *Barbari* dicebantur Græcis omnes aliæ gentes, etiam moribus legibuſque cultiſſimæ. 8 Centum & duodecim millia Coronatorum, paulò ampliùs. Notum autem Romanos *aurum argentumque libraſſe*, id eſt, *ex pondere* ſummam ejus collegiſſe, ut nos ex numero & notis. 9 Diſceſſum, abitum ſuum ſæpe vendentes, aut ſpondentes. 10 Illuderent, dicteria in eos jacerent. Al. *gladio, inſuper væ victis increparent*. Sed aſſentior Freinshemio, qui mavult ea ſubintelligere, quàm contra tot manuſcriptorum conſenſum aliquid tentare. 11 Exundatione, diluvio. 12 Ob tantam cladem. 13 Tuguria, domos ruſticas. 14 Effecit, profecit. 15 Illuſtrata. Unde *Timagenes*, *felicitati urbis inimicus*, *ajebat*, *Romæ ſibi incendia ob hoc unum dolori eſſe*, *quòd ſciret meliora reſurrectura*, *quàm arſiſſent*. Sen. Ep. 91. 16 Romam. 17 Vehementiùs, majore vi & impetu. 18 Contra. 19 Rurſùs inſurrexit. 20 Cladem ſuam. Sic, *Naufragium belli*: infrà 4, 11, 7. 21 Circumferret. 22 Ornamentum colli ex auro contorto confectum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

quem [1] barbaro inter ſpolia detraxit : inde Torquat
Iterùm Pomptino agro, cùm in ſimili pugnâ Luciu
Valerius, inſidente galeæ [2] ſacrâ alite adjutus, retul
21 ſpolia : & indè [3] Corvini. Tandem [4] poſt aliquot an
nos, omnes reliquias [5] eorum in Etruriâ [6] ad lacum
Vadimonis [7] Dolabella delevit : ne quis exſtaret i
ea gente, quæ incenſam à ſe Romam urbem gloria
retur.

1 Gallo. 2 Corvo. *Sacram alitem* vocat ob augurium, cujus gratia mu tum obſervabatur hæc avis : vel quia, ut ſcribunt Liv. l. 7. c. 26. Va Max. 8, 15, 5. à Deo credebatur immiſſa. *Alitem Apollinis* vocat Apule jus. Silius Italicus *Phœbeam alitem.* 3 Al. *Corvi.* 4 Circiter ſeptu ginta. 5 Gallorum Senonum. 6 Ad eundem lacum à Romanis cæſo fuiſſe Etruſcos, è Livii 9, 29, 6. notavit Freinshemius in hunc locum Flori 7 Scilicet P. Cornelius.

CAP. XIV.

[1] *Bellum Latinum.*

1 [2] CONverſus à Gallis in Latinos, Manlio Torquato
Decimo Mure Conſulibus, ſemper quidem æmu-
latione imperii infeſtos, tùm verò contemptu Urbis
incenſæ; cùm [3] *jus civitatis*, [4] *partem imperii* ac *ma-
giſtratuum* poſcerent, atque jam amplius, quàm con-
2 gredi auderent : quo tempore quis ceſſiſſe hoſtem mi-
rabitur? cum [5] alter Conſulum [6] filium ſuum, quia

1 De hoc bello lege Liv. l. 8. Val. Max. 6, 9, 1. & 9, 3, 4. Cic. Offic. l. 3. c. 31. 2 Latini reſponſo feroci, quo alterum Conſulem è Latio fieri petebant, populi Romani arma in ſe converterunt. Manlius Torquatus Conſul filium ſecuri percuſſit, quia contra edictum Conſulis pugnaverat. P. Decius ſeſe pro legionum ſalute devovet. 3 Libertatem civis Romani, qua Tribum cum honorum petitione conſequerentur. Hoc pertinaciter ſociis negarunt Romani, donec poſt crudeliſſima bella *victis afflictiſque, ipſi exarmati, quàm integri univerſis civitatem dare maluerunt*, ut Vellejus loquitur. 4 Nempe ut alter Conſul Latinus eſſet, ſive ex Latio crearetur, & Senatus pars æqua ex utraque gente eſſet. 5 Manlius Torquatus. 6 T. Manlius.

contra

contra [1] imperium [2] pugnaverat, quamvis victorem, occiderit, [4] quaſi plus in imperio eſſet, quàm in victo-
3 ria : [5] alter [6] quaſi monitu Deorum, [7] capite velato
4 primam ante aciem [8] Diis manibus ſe devoverit : ut
in [9] confertiſſima ſe hoſtium [10] tela [11] jaculatus, novum ad victoriam [12] iter, ſanguinis ſui ſemita, [12] aperiret.

1 Præceptum, juſſum, ſcilicet patris ſui Manlii. Edixerant enim Conſules, ne quis extra ordinem in hoſtem pugnaret, ut ſc. militaris diſciplina ad priſcos redigeretur mores. Forte Titus Manlius, Conſulis filius, a gregario quodam Latino (nempe Geminio Metio, ad ſingulare certamen provocatus, ſive quòd ferocis animi juvenis eſſet, ſive ira, ſeu detrectandi certaminis pudore, oblitus imperii patris & Conſulum edicti, præceps ad id certamen agitur, ibique hoſtem aggreſſus occidit. Victor ergo ſpoliiſque potitus, ovans rediit ad patrem, dicens : *Ut me omnes tuo ſanguine natum eſſe intelligant, provocatus equeſtria hæc ſpolia capta ex hoſte cæſo reporto* : quem pater, advocata concione, ut exemplum cæteris ſtatueret ſervandæ militaris diſciplinæ, terroremque omnibus incuteret, ne quid auderent contra Imperatorum edicta moliri, ſtatim ſpoliari & virgis cædi ac ſecuri percuti juſſit : atque hinc *Imperioſi* cognomen Manlio datum multi contendunt. 2 Contra Geminium. 3 Necaverit : fuit enim virgis cæſus, & ſecuri percuſſus, ut diximus. 4 Quaſi majus emolumentum eſſet in juſſu, quam in victoria, id eſt, quaſi aliquid præter victoriam ex imperio & diſciplinâ exſpectandum ſit. 5 Sc. *Conſulum*, nempe Decius Mus. 6 Imò Deorum monitu id factum Livius teſtatur, cum utrique Conſuli viſa ſpecies viri ſupra humanum habitum denunciantis, ex unâ acie exercitum, ex altera Imperatorem Diis manibus Terræque matri deberi. 7 Quod in cultu religioſo, ut ſacrificiis & adoratione, moris erat apud paganos. Vide Plut. in Quæſt. Rom. Varro docet *Velatos* fuiſſe dictos, qui *caput cinctum licio laneo* habebant. 8 Diis inferis ſe morti addixerit, tradiderit, deſtinaverit. 9 Denſiſſima. Sal. *In* confertiſſimos *hoſtes incurrit*, id eſt, denſiſſimos. 10 Sagittas. 11 Cùm ſe jeciſſet, miſiſſet. 12 Viam faceret.

CAP. XV.

[1] *Bellum Sabinum.*

1 [2] A Latinis aggreſſus eſt gentem Sabinorum, [3] qui immemores factæ ſub Tito Tatio affinitatis,
[4] quodam contagio belli ſe Latinis adjunxerant.
2 Sed Catio [5] Dentato Conſule, omnem eum

1 Hujus belli, tanquam parvi momenti, pauci meminerunt. De Sabinis populis Plin. l. 3. c. 12. & Sil. l. 8, 4 3. 2 Manius Curius Dentatus Conſul Sabinos in poteſtatem populi Roman. redigit. 3 Nihil mirum. Nam imperandi cupiditas rumpit omnia id genus vincula. 4 Nota, ſæpe conjunctos Italiæ populos fuiſſe, ad premenda Romanorum incrementa. 5 *Dentati* cognomen invenit Curius, vel quia cum *dentibus* natus eſt, vel quia ſolidum unum os pro *dentibus* habuerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] tractum, quâ [2] Nar ambit, fonteſque [3] Velini, [4] Ha-
3 driatico tenus mari, igne ferroque vaſtavit. Quâ victo-
riâ, tantum hominum, tantum agrorum redactum in
poteſtatem, ut in [5] utro [6] plus eſſet, nec ipſe poſſet
æſtimare, qui vicerat.

1 Regionem. 2 Sabinorum fluvius in Fiſcello monte naſcens, qui per urbem Narniam fluens Tiberi immiſcetur. Videtur hoc Flori deſumptum ex 7. Æn. *Sulphureâ Nar albus aquâ, fonteſque Velini.* *Sulphureus* auctoribus dicitur, vel quod ſit ſulphurei ſaporis, vel ſubviridis coloris; cujus tamen aqua, quando hauritur, alba eſt. 3 *Velia* Lucaniæ oppidum eſt: undè *Velinus*, adject. ut *portus Velinus*. Virg. 4 Uſque ad Hadriaticum mare. 5 Hominibus captis, an agris. 6 Majus emolumentum.

CAP. XVI.

Bellum Samniticum.

1 [1] PRecibus deinde Campaniæ motus, non [2] pro ſe,
ſed, quod eſt [3] ſpecioſius, [4] pro ſociis [5] Sam-
2 nites invadit. Erat fœdus cum [6] utriſque percuſſum:
ſed [7] hoc Campani [8] ſanctius, & [9] prius, omnium
ſuorum deditione fecerant. Sic ergo [10] Romanus
3 bellum [11] Samniticum tanquam [12] ſibi geſſit. [13] Om-
nium non modo Italia, ſed toto orbe terrarum,
pulcherrima [14] Campaniæ [15] plaga eſt. Nihil [16] mollius

1 Pro Capuanis deliciis populus Romanus arma contra Samnites movet: indè Campaniæ laudes à ſitu & fertilitate proſequitur: adhæc quinquaginta annorum cum Samnitibus bellum, & Caudinarum furcarum ignominiam à Romanis acceptam, Samnitibus eâdem ignominiâ repoſitam. Prima pars capitis hujus, de precibus ſc. & deditione Campanorum, habebatur à Livio l. 7. c. 30. &c. reliquum l. 9. 2 Ad defenſionem ſui. 3 Magis conſpicuum, pulchrum, generoſum. 4 Tertium membrum diviſionis propoſitæ ſuprà l. 1. c. 9, 6. 5 Populi in Samnio, quæ regio eſt Italiæ. 6 Sc. *populis*, nempè Samnitibus & Campanis. Sed hoc falſum: nam cum ſolis Samnitibus fœdus percuſſum eſt. Eâ enim causâ repulſi primò Campani auxilium contra Samnites implorantes, quòd negaret Senatus opem dare ſe poſſe, fide fœderis illæsâ, externis, adverſus ſocios atque amicos. Coacti itaque Campani ſe & ſua Romanis dedêre, ut ſic illis liberet dedititios ſuos tueri. Tunc opem illis pollicitus eſt Senatus, quia jam inde pro ſuis rebus & hominibus illud auxilium dabatur. Nam dedititii in poteſtate ſunt ac dominio eorum, quibus dediti ſunt. 7 Fœdus. 8 Arctius. 9 Potius. 10 Sc. populus. 11 Adverſus Samnites. 12 In ſuam utilitatem. 13 Campaniæ laus ſumpta eſt ex Plin. l. 3. c. 5. Eleganter Silius Campaniæ laudes cecinit l. 8. 526. 14 Regionis Italiæ. 15 Regio, tractus. 16 Mitius, temperatius, clementius aëre. Sic dicuntur volucres *cæli* ros *cæli*, &c. Alioqui ſumitur pro æthereâ regione ſola, & totâ (quæ propriiſſima eſt acceptio) ſtellas omnes continente, tam fixas, quam errantes. Nomen habet *cœlum* aliis à *calando*, id eſt, ſculpendo, eò quod ſtellis quaſi *cælatum* & ornatum ſit.

coelo:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

cælo : [1] denique [2] bis floribus vernat. Nihil [2] uberius
4 ſolo : [3] ideò [4] Liberi [5] Cereriſque certamen dicitur. Ni-
hil [6] hoſpitalius [7] mari. Hic illi [8] nobiles portus, [9] Ca-
jeta, [10] Miſenus, & tepentes fontibus [11] Bajæ :
5 [12] Lucrinus & Avernus, quædam maris [13] otia. Hic
[14] amicti vitibus montes, [15] Gaurus, Falernus, Maſſi-
cus, & pulcherrimus omnium [16] Veſuvius, Ætnæi

1 Vox hæc ſæpè, ubi res una memoratur, aut cauſa una allegatur, ſtatim per ſe ex abrupto, & ante exſpectatum ſolet inferri, ut hoc loco. Q. d. adeò verum eſt, nihil eſſe cœlo mollius, ut bis ver in anno habeat. 2 Floribus gignendis bis habet ver. 2 Fertilius. 3 Ideò Liber Cereſque de eo certarunt. 4 Ob vini generoſiſſimi copiam. *Liber* autem appellatus eſt Bacchus, Deus vini, à *liberando*: quia vinum curas ſolvit, ſeu quòd vino uſi liberè loquantur. 5 Ob frugum optimarum fœcunditatem. 6 Placidus, portuoſus : multos enim commodos portus habet, qui ſunt velut hoſpitia navium in alto jactatarum. Non homines tantùm *hoſpitales*, ſed etiam loca. Unde *inhoſpita teſqua*, deſerta & cultu vacua, ac proinde accipiendis hominibus parùm idonea : ita & *inhoſpita maria* dici queunt, quorum littus importuoſum & acceſſu difficile eſt. 7 Quod Campaniam alluit. 8 Clari, illuſtres. *Nobilis* dicitur quaſi *noſcibilis*, id eſt, dignus, cujus nomen omnibus cognitum ſit. 9 Nomen habet (ut notat Freinshemius) à *Cajetâ*, Æneæ nutrice. Virg. Æn. 7. *Tu quoque littoribus noſtris Æneia nutrix, Æternam moriens famam Cajeta dediſti.* 10 Portus & promontorium eſt Campaniæ, olim urbs quoque ſatis celebris. Dictus à *Miſeno*, Æneæ tubicine illic ſepulto, teſte Virg. Æn. 6, 234. 11 Promontorium & urbs & portus, à *Baio*, Ulyſſis ſocio illic ſepulto. In hujus agro aquæ calidæ ſunt, & ad voluptatem, & ad varios morbos commodæ. Fuit hic locus temperie aëris, & Romanorum frequentiâ, atque ornamentis ædificiorum celeberrima. Horat. *Nullus in orbe locus Bajis prælucet amœnis.* 12 Dictus à *lucro*; propter multitudinem piſcium qui ibi capiebantur. 13 Eleganter Florus *quædam maris otia* eſſe dicit hæc æſtuaria, quibus infuſum mare velut quieſcit & otiatur. Non movetur quippe mare, nec procellis obnoxium, quod intra illos receptus conceptum tenetur. De bonis etiam portubus hoc poſſis dicere, *quædam* videri *maris otia*. Quales ſunt, in quibus naves haberi poſſunt ab omni ventorum flatu tectæ ac tutæ, ſic ut vinculis alligari, aut anchorâ fundari ibi opus non habeant. In ejuſmodi portubus *æquora tuta ſilent*, canit Virgilius. Freinshemius Indice in Florum noſtrum, per *otia maris* portum intelligit. Non benè. Eodem modo *pax maris*, *pax fluminis*, infrà 4, 2, 28. Porrò eâdem Metaphorâ tribuit quietem fluctibus Virg. 5. Æn. *Me-ne ſalis placidi vultum, fluctuſque quietos Ignorare jubes?* Ubi per *vultum* interpretes mutabilitatem maris intelligunt, quæ fit pro flatu & qualitate ventorum Q. d. Vis, Æneam committam cœlo & Auſtris fallacibus, qui ſum toties ſerenitatis fraude deceptus? Al. *Oſtia* legunt, quibus aquam ex mari recipiunt. 14 Veſtiti, cooperti. 15 Mons Campaniæ, in quo naſcitur vinum præcipuæ bonitatis. 16 Mons eſt Campaniæ, agros habens miræ fertilitatis, nobilis generoſiſſimo vino, & frequenti etiam incendio celebris. Eructat enim ſubinde flammas, & cinere quoque pingui vicina reſpergit. Flagravit ſub Tito maximo incendio. Plinium, Naturalis Hiſtoriæ ſcriptorem, dùm illud ſub Tito incendium Veſuvii, ejuſque cauſas propiùs inveſtigare contendit, craſsâ aëris caligine ſuffocatum interiiſſe, ad Tacitum Plinius, ejus nepos, l. 6. Epiſt. 16. ſcribit.

ignis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

6 ignis imitator. Urbes [1] ad mare, Formiæ, Cumæ
Puteoli, Neapolis, Herculaneum, [2] Pompeji, & ipſa
[3] caput urbium [4] Capua, quondam inter tres maximas
7 Romam, Carthaginemque numerata. Pro hac urbe
his regionibus populus Romanus Samnites [5] invaſit,
gentem, ſi opulentiam quæris, [6] aureis & argenteis
armis, [7] diſcolori veſte, [8] uſque ad ambitum armatam: ſi fallaciam, [9] ſaltibus ferè & montium fraude [10] graſſantem: ſi rabiem ac furorem, [11] ſacratis legibus, humaniſque [12] hoſtiis in exitium [13] Urbis [14] agitatam: ſi pertinaciam, [15] ſexies rupto
8 fœdere, cladibuſque ipſis [16] animoſiorem. Hos tamen quinquaginta annis per Fabios & Papirios pa-

1 Juxta mare. 2 Oppidum fuit ultra Herculaneum, paulum à mari remotum. 3 Metropolis, princeps. *Caput* enim ſæpiùs ſumitur pro eo, quod eminet, principem locum tenet. 4 De nomine hujus urbis variæ ſcriptorum ſententiæ. *A campeſtri agro appellatam*, credit Liv. l. 37. c. 2. Plerique à *Capy*. Sil. *Tùm Capys ut primus dederit ſua nomina muris.* 5 Aggreſſus eſt. 6 Commune hoc fuit pleriſque gentibus. Ita Perſæ armati erant, Curt. 3, 10, 15. Juſt. 11, 13, 11. ita Parthi, Juſt. 41, 2, 10. Sic Cæſar apud Suet. c. 67. milites *habebat tam cultos, ut argento & auro politis armis ornaret; ſimul & ad ſpeciem, & quò tenaciores eorum in prælio eſſent metu damni.* 7 Verſicolori, diverſorum colorum Semel aut bis armati ac veſtiti fuere Samnites, in eo prœlio, quo cæſi ſunt a L. Papyrio Dictatore. 8 Ambitioſe, ut non uſum magis armorum reſpicerent, quàm ornamenta. Quo fere ſenſu *ambitioſas copias* dixit Ammianus, ita magnas, ut ad oſtentationem potiùs, quàm uſum, comparatæ fuiſſe videantur. 9 Nemoribus, ſylvis. 10 Turbantem, turbas dantem. Deſumptum è Livii l. 9. c. 13. Similiter Florus infrà 4, 12, 10. *Dalmatæ plerumque ſub ſylvis agunt, indè in latrocinia promptiſſimi.* 11 Ita dicebantur, ut qui contra eas peccaſſet, *ſacer*, id eſt, devotus alicui Deorum eſſet. Tales Samnitum leges fuiſſe, docet Liv. l. 10. c. 38. Samnites enim à ducibus ſuis ad jusjurándum coacti erant, ſe non fugituros, & quemcunque fugientem occiſuros. Sic Labienus in exercitu Pompeji juravit, ſe, niſi victorem, in caſtra non rediturum. Cæſ. de Bel. Civ. l. 3. 12 Sacrificiis. Intelligit eos, qui propter altaria cæſi jacebant, eò quòd jusjurandum abnuerant. 13 Romæ. 14 Impulſam, inſtigatam. 15 Auctor Epit. Liv. l. 11. in conſulatu Fabii Gurgitis, qui de his triumphavit, ſcribit, *cum Samnitibus pacem petentibus, fœdus quartò revocatum eſſe.* Notatur ibidem, ſequentis anni Conſulem Curium Dentatum bis triumphaſſe in eodem magiſtratu, *Samnitibus cæſis & Sabinis qui rebellaverant* Sic quinquies fœdifragi Samnites. Et videtur tùm quoque fœdus cum his inſtauratum, quod tamen mox infregerunt. Atque ita ſexies fœdus ruperunt. 16 Majorem in ſe animi vehementiam habentem. Quod ſuprà docuimus ad cap. 10, 2. Certiſſimum magni animi indicium eſt iniquæ fortunæ non cedere, proſperâ non extolli. Salluſtius Cæſarem his verbis commendat: *In te præter cæteras unam artem egregiè mirabilem comperi: ſemper tibi majorem in adverſis, quàm in ſecundis rebus, animum fuiſſe.* Orat. 2. de Rep. Ord.

tres,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tres, eorumque liberos, ita [1] ſubegit ac domuit, ita [2] ruinas ipſas urbium diruit, ut hodiè Samnium in ipſo Samnio [3] requiratur: nec facilè appareat materia qua-
9 tuor & viginti triumphorum. Maximè tamen nota & [4] illuſtris ex hac gente clades, [5] apud [6] Caudinas furculas, Veturio Poſthumioque Conſulibus, accepta
10 eſt. Clauſo enim per inſidias intra [7] eum ſaltum exercitu, undè non poſſet evadere, ſtupens occaſione tantâ dux hoſtium Pontius, [8] Herennium patrem conſuluit, & ille, [9] *mitteret omnes, vel occideret,*
11 [10] ſapienter, ut [11] ſenior, ſuaſerat. Hic armis exutos mittere ſub [12] jugum maluit; ut nec amici forent beneficio, & poſt [13] flagitium hoſtes magis.
12 Itaque & Conſules ſtatim magnificè voluntariâ deditione turpitudinem [14] fœderis dirimunt, & [15] ultionem flagitans miles Papirio duce, (horribile dictu!) [16] ſtrictis enſibus [17] per ipſam viam ante pugnam

1 Imperio ſuo ſubjecit. 2 Sæpiùs diruit, donec vix veſtigium reſtet. 3 Quæratur, inveſtigetur. Sic Cic. Ver. 5. dixit: *Ætnenſis ager, ſic erat deformis atque horridus, ut in uberrimâ Siciliæ parte Siciliam quæreremus.* Similis locutio Sen. Ep. 91. *Lugdunum, quod oſtendebatur in Galliâ, quæritur.* 4 Memorabilis 5 Hiſtoria habetur à Liv. l. 9. c. 2. &c. Val. Max. 5, 1, 5. Ext. 7, 2, 14. Ext. Cic. Off. l. 3. c. 30. Lucan. 2, 137. 6 Anguſtias montium, ſpeciem furcarum repræſentantium, undè exire non poterant, à *Caudio* oppido dictas, ibi propinquo. 7 Id nemus, eam ſylvam. 8 Ab Herennio parte conſilium petit. 9 Dimitteret. 10 Scilicet ut vel tanto beneficio ad ineundam & colendam bonâ fide pacem obligaret Romanos, vel, occisâ juventute, deſtituros militibus, bellum & vindictam in longum tempus cogeret differre. 11 Senex. Notus verſiculus: *Conſilio pollet, cui vim Natura negavit.* Unde Plutarch. *Maximè ſalva eſt civitas, ubi conſilia ſenum & juvenum arma obtinent.* 12 Haſtas très, duas erectas, & unam tranſverſam in formam patibuli. 13 Impoſiti jugi. 14 Fœdus non fuiſſe vult Livius, quia (ut apud eum affirmat Poſthumius) injuſſu populi nihil ſanciri poterat, quod populum teneret. 15 Al. *ultione flagrant.* Hùc pertinet locus Tac. H. 2. c. 77. *Acriore hodiè diſciplinâ victi, quàm victores, agunt: hos ira, odium, ultionis cupiditas ad virtutem accendit; illi per contumaciam hebeſcunt.* Cui Silius l. 1. ſuccinit: *Et fractis rebus violentior ultima virtus.* 16 Dicit milites, antequam manus conſererent, in ipsâ procurſione atque impetu, quo in hoſtem vadunt, ſtrictis enſibus fuiſſe, id eſt, ſtrictos enſes habuiſſe. 17 Id eſt, in eo procurſionis ſpatio, quod pilis emittendis ſumitur. Mos enim prœlii fuit hic militi Romano, ut in concurſu auſpicando pila priùs emitteret, deinde gladiis ſtrictis rem gereret. At in pugna adeò avidus manus ſtatim conſerendæ cum Samnitibus fuit, ut pila, velut ſigno dato, abjiceret, ſtrictoſque gladios in ipſo concurſu præferret; ne qua mora daretur ardori pugnandi.

fuit:

fuit : & *in* [1] *congreſſu* [2] *arſiſſe omnium oculos*, hoſtis [3] a-
ctor fuit : nec prius finis cædibus datus, quàm [4] jugu
& [5] hoſtibus & [6] duci capto [7] repoſuerunt.

1 Conflictu, prœlio, pugnâ. 2 Narrat hoc è Liv. l. 7. c. 33. Turno ſ
tribuit hoc Virg. Æn. 12. 101. *Totoque ardentis ab ore Scintillæ abſiſtun
oculis micat acrius ignis.* Sic apud Homerum Iliad 15, 607. Hectori fulg
bant oculi torvis ſub ſuperciliis. 3 Dixit, narravit. 4 Ignominia
Caudinæ deditionis. 5 Samnitibus. 6 Pontio. 7 Viciſſim imp
ſuerunt, reddiderunt.

CAP. XVII.

Bellum Etruſcum & Samniticum.

1 [1] HActenus populus Romanus cum ſingulis gentium
mox [2] acervatim : tamen ſic quoque par omnibus
[3] Etruſcorum duodecim populi, Umbri [4] in id tempus
[5] intacti, antiquiſſimus Italiæ populus, Samnitium re-
liqui, in excidium Romani nominis repentè [6] conju-
2 rant. Erat terror ingens tot ſimul tantorumque po-
pulorum : latè per Etruriam [7] infeſta [8] quatuor agmi-
3 num [7] ſigna [9] volitabant. [10] Ciminius interim [11] ſaltus
in medio, [12] antè invius, planè quaſi [13] Calidonius,

1 Quæ hoc capite continentur, ſcribit Liv. l. 9. & 10. Eutrop. 2, 1. Samnites, Etruſci, Umbri armorum ſocietate bellum contra Romanos moverant : prœlio vincuntur à Fabio Maximo ad Ciminiam ſylvam. Inde in Sentinati agro dubio Marte pugnatur : ibi P. Decius Coſ. P. F. cujus ſiniſtrum cornu laborabat, ſeſe patris exemplo devovit. Q. Fabius V. Conſul victoria potitus eſt. 2 Conjunctim. 3 Inter hos populos, qui acervatim populo Romano ſuſtinendi fuêre, perperam omiſit Gallos. Nam Etruſci, Umbri, Samnites & Galli, hi quatuor ſimul populi, ſimul conjurarunt adverſus Romanos. Vide Liv. l. 10. Et mirum ſanè, quod tres tantùm populos hic recenſeat Florus, qui in excidium Romani nominis conſpirarunt, cùm mox *infeſta quatuor agminum ſigna per Etruriam volitaſſe* dicat. 4 Uſque ad. 5 Bello nondùm laceſſiti. 6 Conſpirant. 7 Nocivæ, adverſæ copiæ ſive acies, in hoſtem euntes, ut moleſtiam inferrent. 8 Sociaverant enim arma Etruſci, Galli, Samnites, Umbri, quorum ſigna ſeu vexilla ſingula ſingulis agminibus præferebantur. 9 Diſcurſabant. Sic 2, 6, 32. *Cùm hoſtes per Campaniam Apuliamque* volitarent. 10 Lege Liv. 9, 36, 1. & Florum noſtrum ſupra 1, 11, 8. ubi ſimilis comparatio. 11 Sylva Ciminia, nemus Ciminium. 12 Quà anteà ultrò citròque iri non poterat. Livium loco citato imitatur, à quo fermè hæc expreſſa: *Sylva erat Ciminia magis tùm invia atque horrenda, quàm nuper fuerunt Germanici ſaltus.* 13 Calidonia Britanniæ ſylva, eâ parte inſulæ, quæ nunc Scotia dicitur, quæ primùm aperta eſt Romanis Claudio imperante. Multi hanc urſis nobilitatam referunt, ut Calidoniam, Ætoliæ ſylvam, apris.

vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

vel [1] Hercynius, adeò tunc terrori erat, ut Senatus [2] Conſuli denunciaret, [3] ne tantum periculi ingredi
4 auderet. Sed nihil horum terruit [4] ducem, quin, [5] fratre præmiſſo, exploraret [6] acceſſus. Ille [7] per noctem [8] paſtorio habitu [9] ſpeculatus omnia, refert
5 [10] totum iter. Sic Fabius Maximus periculoſiſſimum bellum [11] periculo explicavit. Nam ſubitò [12] inconditos atque [13] palantes aggreſſus eſt; captiſque ſuperioribus [14] jugis, [15] in ſubjectos [16] ſuo jure detonuit.
6 [17] Ea namque [18] ſpecies fuit illius belli, quaſi in [19] terrigenas è cœlo ac nubibus tela [20] mitteren-

1 Hercyniæ ſylvæ Germanorum apud Romanos primus meminit Julius Cæſar l. 6. eamque latitudine novem dierum, longitudine ſexaginta dierum itinere, nec viſu nec auditum ſatis exploratam fuiſſe. 2 Q. Fabio. 3 Ne ſaltum Ciminium tranſiret. Denunciationem hanc à Senatu ſerò factum eſſe teſtatur Livius, utpote qui referat quinque legatos cum duobus Tribunis plebis, penetrata jam ſylva, & hoſtibus profligatis, ſuperveniſſe, nuntioſque victoriæ Romam reverſos. 4 Fabium. 5 Cæſone, vel, ut alii, C. Claudio. 6 Aditus, tranſitus ſylvæ: alibi vocat *Clauſtra.* 7 Imò interdiu & palam Etruſcis ſe immiſcuit, hoc ſolo tectus ac diſſimulatus, quod paſtorem præferret, linguæ etiam errore adjutus, qua ſe hoſtibus pro indigena inſinuavit. Livius Etruſcæ linguæ peritum fuiſſe hunc Fabii fratrem, qui Ciminiam ſylvam exploravit, & commercio linguæ fefelliſſe indicat. 8 Id eſt, pelle indutus. Simile factum occultantis ſeſe *alieno habitu* Cæſaris fuit apud Suet. in ejus vitâ c. 58 licet hoſtium caſtra non ingreſſus eſſet, ut explorator, ſed ut per ea penetraret ad ſuos, quos hoſtes obſidebant. 9 Exploratis, indagatis, perquiſitis, & veluti è ſpecula proſpectis omnibus. Hinc *ſpeculatores* dicti, qui vel è ſpeculis aſpiciunt; vel in bello ante exercitum explorandi gratia mittuntur. 10 Al. *tutum iter*; ut ſit ſenſus: ubi acceſſus exploraſſet, & omnia ſpeculatus eſſet, refert, tutò accedi & tranſiri poſſe. 11 Per periculum expedivit, extricavit. 12 Inordinatos, confuſos. 13 Diſperſos, ſine duce errantes. 14 Montis Ciminii. 15 In hoſtes, qui in plano erant, impetum fecit, eoſque delevit. 16 Suo arbitrio. Sic ſæpè loquitur Florus. Ita infrà 3, 17, 3. *Interceptis vectigalibus*, ſuo jure *peculabantur Rempublicam.* Al. *Jovis more*: ut infra 2, 6, 9. ubi ſimilis comparatio. 17 Talis. 18 Forma, imago prœlii ſeu certaminis. 19 Gigantes ex terra genitos, γηγενεῖ. Lucan. *Aut ſi terrigenæ tentarent aſtra gigantes.* Alludit enim ad Gigantomachiam, de qua Poëtæ paſſim, adeòque ad ipſum Jovem. Sed nimis Poëtice & præter veri fidem. Fabius enim (ut rem geſtam narrat Livius) ideò juga montis Ciminii tenuiſſe dicitur, ut conſpectum ex ſuperiori loco caperet ad contemplandum ſitum & arva Etruriæ. Hoc cùm feciſſet, milites emiſit extra ſaltum, nempè in agrum eos hoſtium emiſit. Ex quo, ingenti jam abacta præda, in occurſu habuerunt tumultuarias aliquot cohortes agreſtium Etruſcorum, quas principes ejus regionis ad hoc concitaverant, ut prędas abactas recuperarent. Eas adeò incompoſitas fuiſſe & inconditas dicit Livius, ut vindices prædarum propè ipſi prædæ fuerint. 20 Jacerentur, ingererentur.

7 tur. [1] Nec incruenta tamen illa victoria : nam [2] oppr-
ſus in [3] ſinu vallis alter Conſulum Decius, [4] more p
trio [5] devotum Diis manibus obtulit caput : [6] ſolei
nemque familiæ ſuæ [7] conſecrationem in victoriæ [8] pi
tium redegit.

1 Referenda hæc ſunt non ad illam expeditionem, quâ Ciminii ſaltus clan
perruptaſ unt, ſed ad totum bellum : *victoria* enim, ſicut *victor* & *vince*
tam ad bellum, quàm prœlium, referuntur. Abſque explicatione confu
oriretur hiſtoriæ; non enim idem in tempus incidit illa victoria cum mo
Decii, ſed 53. annis diſtant. 2 Hoc nunquam factum. Nam pugna illa, q
ſe devovit Decius hic, in agro Sentinate commiſſa eſt, non intra Cimin
ſaltus. Vide Liv. l. 10. 3 Receſſu & cavitate. 4 More patris ſui. H
enim ad Decium hujus Decii patrem, referendum eſt, qui ſeſe Latino prœl
ante annos 45. devoverat, quando ipſius etiam cornu ſiniſtrum laboraret. Vi
ſupra 1, 14, 3. Val. Max. 5, 6, 6. Cic. de Divin. 1, 24. Tres fuêre Decii, q
pro Republica ſe devovêre; Pater bello Latino & Gallico; filius bello Hetruſc
nepos bello Pyrrhi, quod geſſit pro Tarentinis. Unde Cic. l. 2. Tuſcul. Quæ
Si mors, inquit, *timeretur*, *non cum Latinis pater Decius decertans*, *cu*
Hetruſcis filius, *cum Pyrrho nepos hoſtium telis objeciſſet*. Idem l. 2. de Fi
5 Voto & ſolennibus verbis addictam morti & inferis obtulit vitam. 6 Sol
tam, receptam, conſuetam. 7 Devotionem ſive addictionem per votum &
verba ſolennia morti & inferis. 8 Comparationem & quaſi emptione
fecerit.

CAP. XVIII.

Bellum Tarentinum, & cum Pyrrho Rege.

1 [1] SEquitur bellum [2] Tarentinum, unum quidem titulo & nomine; ſed victoriâ multiplex. Hoc enim Campanos, Apulos, atque Lucanos, & [3] caput belli Tarentinos, id eſt, totam Italiam, & cum iſtis omnibus [4] Pyrrhum, [5] clariſſimum Græciæ Regem, [6] una ve-

1 Succedit. 2 Quod cum Tarentinis geſtum eſt. De hoc bello ſcribit. Val. Max. 2, 1, 5. Plut. in vitâ Pyrrh. Epit. Liv. l. 12, 13, 14 Eutrop. 2, 1. Juſt. l. 18. c. 1. Tarentinum bellum omnium, quæ Populus Romanus in Italiâ geſſit, nobiliſſimum eſt. Cœptum A. V. C. CDLXXII. debellatum eſt A. V. C. CDLXXVIII. ſexennio enim duravit. 3 Unde bellum incepit, cauſas belli. 4 Epirotarum Regem, paterno genere ab Achille, materno ab Hercule oriundum: qui tanta virtute crevit, ut, cum imperium orbis agitaret, & Romanos potentes videret, Apollinem de bello conſuluerit. Ille ambigue reſpondit. *Aio te Æacida Romanos vincere poſſe*. Hoc ad ſe dictum putans, auxilio Tarentinis contra Romanos venit : adversùs quos vario eventu pugnavit. 5 Celeberrimum. 6 Uno veluti exitio. *Ruina belli* dicitur, quod vicina plerumque ſecum trahat, ut accidere ſolet in ruinis ædificiorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

luti ruina pariter [1] involvit: ut eodem tempore & Ita-
liam [2] conſummaret, & tranſmarinos triumphos [3] au-
2 ſpicaretur. [4] Tarentus Lacedæmoniorum [5] opus, Cala-
briæ quondam, & Apuliæ, totiuſque Lucaniæ caput,
cùm magnitudine & muris, portuque nobilis, tùm mi-
3 rabilis [6] ſitu: quippe in ipſis Hadriatici maris [7] faucibus
poſita, in omnes terras, Hiſtriam, Illyricum, Epi-
rum, Achajam, Africam, Siciliam, vela [8] dimittit.
Imminet portui, ad proſpectum maris poſitum, [9] majus
[10] theatrum: quod quidem cauſa miſeræ civitati fuit
4 omnium calamitatum. [11] Ludos fortè [12] celebrabant,
cum [13] adremigantem littori Romanam claſſem [14] in-
dè vident: atque hoſtem rati, [15] emicant, ſinè diſcri-
mine [16] inſultant: [17] *qui enim, aut undè Romani?* nec
5 ſatis. [18] Aderat ſinè morâ [19] querelam ferens lega-
tio. Hanc quoque fœde per [20] obſcœnam turpemque

1 Corripuit, complexum eſt, traxit. Sic infra 3, 5, 21. *Mithridates itaque converſus ad proximas gentes, totum pœnè Orientem & Occidentem* ruina ſua involvit. 2 Integram ſub ſe redigeret. *Conſummare* enim eſt totam ſummam colligere. 3 Inchoaret, inciperet: à veteri more, quo pleraque auſpicato incipere ſolebant. 4 Magnæ Græciæ urbs clariſſima. Hæc à Tarente, Neptuni filio, primùm condita fuit, à quo & nomen accepit: deinde à Lacedæmonis aucta, qui, duce Phalanto, illùc adventantes, expulſis incolis (ut Juſt. 3, 4, 11. ſcribit) eam tenuerunt. Hujus incolæ dicuntur Tarentini. Tarenti originem, ſitum, potentiam, &c. lege apud Plin. l. 3. c. 10. Sil. 12, 432. 5 Structura. 6 Qualitate, poſitione loci. 7 Anguſtiis. 8 Hùc illùc mittit. 9 Dici hoc poteſt reſpectu minoris: nam forte Tarentinis duplex fuit theatrum, majus & minus. 10 Ædificium ad viſenda ſpectacula factum: ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι, id eſt, *à ſpectando*. 11 Publica ſpectacula. 12 Cum celebritate quadam faciebant Tarentini. 13 Navigantem ad littus. 14 E theatro. 15 Subitò exoriuntur, cum impetu excurrunt, proſiliunt. Sen. *Ex humili atque depreſſo in eum* emicuit *locum*. Idem Epiſt. 79. *Purus ac levis in cogitationes divinas* emicuit. 16 Vehementius invehuntur, inſurgunt, contumelioſius aliquid in Romanos faciunt. 17 Videtur hæc formula uſitata fuiſſe in contemptu, & faſtidio, cum etiam notos per ſuperbiam ſe non noſcere ſimularent. Sic Arioviſtus infrà 3, 10, 11. *Quis eſt autem Cæſar?* Et 4, 12, 14. Dux Myſorum ad Romanos: *Qui vos*, inquit, *eſtis?* Ita Ovid Ep. Phyl. 106. *Hei mihi, ſi quæ ſim Phyllis, & undè rogas*. Alias etiam ignotos ita compellare ſolebant: *Quis genus? undè domo*. Virg. Æn. 8, 114. 18 Rectè ſcribit Cic. Ver. 1. nomen legati ejuſmodi eſſe debere, quod non modò inter ſociorum jura, ſed etiam inter hoſtium tela incolume verſetur. 19 Expoſtulationem de injuria, utque ea luatur, petitionem. 20 Pudendam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

6 dictu [1] contumeliam violant : [2] exhinc bellum. Sed
paratus horribilis, cùm tot ſimul populi pro Tarent
conſurgerent, omnibuſque vehementior Pyrrhus :
[3] ſemigræcam ex Lacedæmoniis conditoribus civitat
vindicaturus, cum totius viribus Epiri, Theſſaliæ, M
cedoniæ, [4] incognitiſque [5] in id tempus [6] elephant
mari, terrâ, viris, equis, armis, addito inſuper
7 rarum terrore, veniebat. Apud Heracleam, & Ca
paniæ fluvium Lirim, Lævino Conſule, prima pugn
quæ tam atrox fuit, ut Frentanæ turmæ præfectus O
ſidius [7] invectus in Regem, turbaverit, coëger
8 que, [8] projectis inſignibus, prælio excedere. [9] Act
erat, niſi elephanti converſi in ſpectaculum belli pr
curriſſent : quorum cum magnitudine, tum deform

1 Injuriam. Occiſum à Tarentinis Duumvirum, id eſt, claſſis præfectu bona claſſiariorum & mercatorum ab iiſdem fuiſſe direpta, legatoſque fui pulſatos, ſcribit Liv. Epit. 12. Valerius Max. 2, 2, 5. unum etiam urinâ ſperſum fuiſſe affirmat. 2 Et hinc bellum. Ob legatos malè habitos mul ſæpe bella ſuſcepta fuiſſe docent Hiſtoriæ. Ob appellatos ſuperbiùs Legat Corinthum totius Græciæ lumen extinctum eſſe voluerunt Romani, *jus leg tionis verbo violatum bello perſecuti.* Nec aliud eos magis in Mithridate accendit, quàm cædes indigna Legati conſularis. Cic. pro leg. Manil. facris etiam David eo nomine bellum geſſit adverſus Ammonitas 2. Sam. 1 3 Hoc referendum eſt non ſolùm ad originem, ſed & ad mores, & ad di lectum Græcam; quæ nondùm apud Tarentinos prorſùs exoleverant. A mores ſive vitia, quæ illis cum Græcis communia, indicant illa Poëtaru epitheta; cùm Horatio dicitur *molle*, item *imbelle*; ſicut Ovidio *madidum* Juvenali *coronatum* & *petulans madidumque Tarentum.* Nihil autem mi rum, ſi à Lacedæmoniorum conditorum lingua, tanquam in alieno ſolo in totum degeneraſſent. 4 Maximum autem hoc fuit belli momentum Ita cùm Fidenates facibus armati erumperent, *forma inuſitatæ pugnæ Rom milites terruit.* Liv. l. 4. c. 33. & à Britannis *novo genere pugnæ* perter riti ſunt Cæſariani. Cæſ. de bello Gal. 5. *Subita* enim *conterrent hoſtes, uſitata vileſcunt.* Veget 3. Plin. l. 8. c. 6. *Elephantes Italia primùm vidit Pyrrhi regis bello, & boves Lucas appellavit, in Lucaniâ viſos.* 5 Uſque ad. 6 *Elephantus* ſive *elephas* (utroque enim modo dicitur) maximum terreſtrium animalium eſt. Romæ juncti primùm ad currum fuère Pompeji Magni Africo triumpho. Vide quæ nos ad Sal. p. 277. a. & b. 7 Magno impetu aggreſſus Pyrrhum. 8 Abjectis inſignibus, ſcilicet ne per ea noſceretur, aut eo indicio hoſtibus proderetur. Sic Antonius conſularem veſtem abjecit inter cædem Cæſaris. Dio. l. 44. Curt. 3, 11, 11. de Dario. *Veritus, ne vivus veniret in hoſtium poteſtatem, deſilit, & in equum, qui ad hoc ſequebatur, imponitur: inſignibus quoque imperii, ne fugam proderent, indecorè abjectis.* Vide ibi Freinshemium. 9 Actum fuiſſet.

tate,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tate, & [1] novo odore ſibi [2] belluas, [3] amplius quàm
erant, ſuſpicarentur, [4] fugam ſtragemque latè [5] de-
9 derunt. [6] In Apuliâ deinde apud Aſculum melius [7] di-
micatum eſt, [8] Curio, Fabricioque Conſulibus: jam
quippe belluarum terror [9] exoleverat, & Cajus Minu-
cius [10] quartæ legionis [11] haſtatus, [12] unius [13] pro-
boſcide [14] abſciſsâ, mori poſſe [15] belluas oſtenderat.
10 Itaque & in ipſas pila [16] congeſta ſunt, & in [17] turres
vibratæ faces tota hoſtium agmina ardentibus ruinis ope-
ruêre: nec antè cladi finis fuit, quam nox [18] dirime-
ret; [19] poſtremuſque fugientium ipſe Rex à ſatellitibus

1 Liv. 30, 18, 6. *Ad quorum ſtridorem odoremque & aſpectum territi equi, vanum equeſtre prælium fecerunt.* Equos ad omnia (ſc. inſolita) *pavidum animal*, ut vocat Curt. l. 8. c. 14. odore & ſtridore elephantorum territos non ſemel legimus. Adde Plut. Pyrrho c. 37. & Hirt. de bel. Afr. c. 72. 2 Elephantos. Vide paulò inferiùs. 3 Majores. 4 Hæc ſepiùs juncta reperias: ut apud Liv. l. 26. c. 4 l. 30. c. 6. 5 Fecerunt. 6 Sudarunt in hoc quoque loco viri docti, quod ex notâ Freinshemii doceberis. Sed nihil mutandum. *Aſculum* duplex: alterum Picenæ gentis caput, antiquiſſimum, Epiſcopatus hodiè dignitate nobile. De hoc non eſt intelligendus Florus. Alterum ejuſdem nominis in Apulia Daunia; quæ hodie titulo Ducatus itidemque Epiſcopatus celebris. 7 Pugnatum eſt. 8 Curio nunquam in conſulatu collega fuit Fabritius. Scribendum itaque *Fabricio & Æmilio Coſſ.* quibus ad Aſculum cum Lucanis, Brutiis, Tarentinis, & Samnitibus pugnatum eſt. 9 Inveteraverat, defecerat. 10 Communis agnominatio Legionum à numero fuit, idque diſcretionis causâ, ut diceretur Prima, Secunda, Tertia, &c. Id autem ab ordine temporis & delectus, quo conſcriptæ. Vide quæ nos ad Val. Max. p. 139. 11 *Haſtati* dicebantur, qui primi in acie cum haſtis conſtitui ſolebant. 12 Elephanti ſcilicet. 13 Roſtro. Dicta autem *προβοσκὶς*, quòd *antè depaſcat*, compoſito nomine ex *πρὸ* & *βόσκεσθαι*. Elephanti ergo roſtrum & naſus eſt, quo & pro manu utitur: unde etiam *manum* appellant. 14 Quod erat facile. Vide Freinshem. in Curt. 8, 14, 29. 15 Elephantos. Ter. *Dic quæſo, inquam, Strato, Eone es ferox, quia habes imperium in belluas?* id eſt, elephantos. *Bellua* enim propriè dicitur de immani ferâ. Quod vocabulum nonnulli derivatum volunt à ſubſtantio *bellum*, eò quòd *beſtiæ* ſæpiùs ſibi mutuò *bellum* inferant, quibus natura in hunc finem arma videtur conceſſiſſe. 16 Confertim jacta, conjecta. 17 Machinas altiores, ex quibus in urbem jaciebantur tela. *Turris* autem dicta eſt à *terrendis* hoſtibus. 18 Deſtrueret, diſſiparet, diſſolveret. *Dirimere* proprie, eſt dividere, ſeparare, diſtrahere. Plaut. *Sed prælium id tandem* diremit *nox interventu ſuo.* Sic *dirimere litem, controverſiam*, id eſt, diſſolvere, & decidere. 19 Liv. l. 21. c. 4. de Hannibale: *Equitum peditumque longè primus erat. Princeps prælium inibat: ultimus conſerto prælio excedebat.* At contrà Xerxes *primus in fugâ, poſtremus in prælio ſemper viſus eſt.* Juſt. 2. c. 23, 10.

humero

11 humero ſauciùs [1] in armis ſuis referretur. In Lucan
ſuprema pugna ſub Aruſinis, quos vocant, campi
ducibus iiſdem, qui ſuperiùs: ſed tunc ad totam vict
riam [2] exitum, quem datura virtus fuit, caſus dedi
12 Nam productis in primam aciem rurſus elephantis
unum ex his [3] pullum adacti in caput teli gravis ict
avertit: qui cum per ſtragem ſuorum percurrens, ſtr
dore quereretur, mater agnovit, &, quaſi vindicaret
exſiluit: tum [4] omnia circa quaſi hoſtilia gravi timor
13 permiſcuit: ac ſic cædem feræ, quæ primam victoria
abſtulerant, ſecundam parem fecerant, tertiam [5] ſin
14 controverſiâ tradidêre. Nec verò tantum armis, &
in campis, ſed conſiliis quoque & domi intra Urbe
cum Rege Pyrrho [6] dimicatum eſt. Quippe [7] poſ
primam victoriam Rex callidus, intellecta virtut
Romana, ſtatim deſperavit armis: [8] ſeque ad dolo
15 contulit. Nam interemptos cremavit: [9] captivoſ
que [10] indulgenter habuit, & ſinè pretio reſtituit
[11] Miſſiſque deinde legatis in Urbem, omni mod
16 [12] annixus eſt, ut in amicitiam reciperetur. Se
bello & pace, foris & domi, omnem in parten

1 Super armis ſuis, ut moris erat ſaucios plerumque è prœlio referri. *Arm* autem hic ſcutum propriè notant vel clypeum. Nam Livius, eandem ren narrans, ſcuta habuiſſe perhibet auro & argento cælata. 2 Sic Virg. Æn. 5, 201. *Attulit ipſe viris optatum caſus honorem.* Ita *Romanis in ſinum victoria de cœlo devolavit.* Liv. l. 7. c. 11. Sed id contumeliæ, quàm laudi proprius eſſe, prudenter animadvertens Florus, addit, *quem datura virtu fuit.* Q. d. abſque caſu fuiſſet, Romanis victoriam dediſſet virtus ſua. 3 Elephanti ſcilicet. 4 Lucretius elephantos l. 5. egregiè dixit *commune malum*, ut ſcilicet, *communem* Martem Cic. l. 6. Ep. fam. 4. ut *communes* Deos, qui utriſque partibus favent. Nimirùm & illi nunc ſuos, nunc ipſum hoſtem juvant. Hinc & Curt. 9, 14, 16. vocat *anceps auxilii genus*: ubi plura Freinshemius. 5 Incruentam. 6 Pugnatum eſt. 7 Ideòque dixit, *alterâ ſibi pari victoriâ haud eſſe opus*: ſcilicet optimum quemque ex ſuo exercitu occubuiſſe cernebat. 8 Nam (ut ait Plut. in Laconicis, c. 64) *ubi non ſufficit leonina pellis, aßuenda eſt vulpina.* 9 Sicut priùs Alexander Scythis hoſtibus *captivos omnes ſinè pretio remiſerat, ut fidem faceret, ſibi cum ferocißimis gentium fortitudine, non de irâ, fuiſſe certamen.* Curt. 7, 9, 18. Sic aſtutus ille Annibal ſocios Rom. captos dimiſit. Ut ſibi civitates ſuas populoſque conciliaret: quod & poſteà in Hiſpania imitatus eſt Scipio, & Nicomede victo, Mithridates. 10 Leniter tractavit. Ter. *Nunquam ſecùs habui illam, ac ſi ex me eſſet nata.* Sal. *L. Sylla exercitum nimis liberaliter* habuerat, 11 Hujus legationis præter cæteros meminit Cic. Tuſc. Quæſt. 1. 12 Valde nixus eſt.

Romana

Romana [1] virtus tùm ſe [2] approbavit: nec alia magis, quàm Tarentina victoria, oſtendit populi Romani fortitudinem, Senatus ſapientiam, ducum magnanimitatem.
17 [3] Qui nam illi fuerunt viri, quos ab elephantis primo prœlio [4] obtritos accepimus? omnium vulnera [5] in pectore: [6] quidam hoſtibus ſuis immortui: omnium in manibus enſes: & relictæ in vultibus minæ: & [7] in ipſa
18 morte ira vivebat. Quod adeò Pyrrhus miratus eſt, ut diceret: *O quàm facile erat, orbis imperium occupare, aut*
19 *mihi Romanis militibus, aut me Rege Romanis!* Quæ autem eorum, qui ſuperfuerunt, in reparando exercitu feſtinatio? cùm Pyrrhus, *Video me*, inquit, *planè* [8] *Herculis ſydere procreatum, cui quaſi ab* [9] *angue Lernæo, tot cæſa hoſtium capita* [10] *de ſanguine ſuo* [11] *renaſcuntur.* [12] Qui autem ille Senatus fuit? cùm, [13] perorante Appio

1 Fortitudo. 2 Probum ſe oſtendit. 3 Al. *Qui enim.* 4 Contritos, ſuffocatos. 5 Non à tergo, quæ *honeſta* ſunt *vulnera*. Hinc apparet, eos ſumma animi præſentia fuiſſe, neque terga vertere in animo habuiſſe. Vide Sal. in Cat. c. 61. Juſt. l. 9. c. 3. Lucan. 6, 132. In tergo autem vulnera accipere *inhoneſta* ſunt *vulnera*. Undè Ovid. Faſt. 2, 211. *Diffugiunt hoſtes, inhoneſtaque vulnera tergo Accipiunt.* 6 Hic fuit mos veterum, qui, deficientibus telis ac viribus, cùm brevi morituros ſe ac lapſuros animadverterent in terram, collectis extremis viribus in adverſarii ſui corpus ſe conjiciebant. Lucan. 6, 207. de Scæva: *Jam gradibus feßis, in quem cadat, eligit hoſtem.* Statius l. 11. de Polynice: *Nec plura locutus Concidit, & totis fratrem gravis obruit armis.* 7 Inter mortem, dum moriebantur. Idem expreſſit Sil. fine l. 5. *Fronte minæ durant, & ſtant in vultibus iræ.* Sic de Catilina Sal. *Ferociam animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens.* 8 Quarta Luna natum, id eſt, quarto à novilunio die. *Quartâ lunâ nati* dicuntur, qui parùm fœliciter nati ſunt, ut quorum omnis vita voluptatum expers laboribus periculiſque aſſiduis, ut alteri Hercules, involvuntur. De laboribus Herculis, vide quæ nos ad Sal. p. 327. & ſeqq. 9 Alludit Florus ad notiſſimam fabulam & anguem illum, qui ἐφιπτοκολυκαίρηνος dicitur. Poëtæ enim finxerunt anguem ſive Hydram multorum capitum in Lernæâ palude fuiſſe, quorum aliquot excisis, totidem continuò renaſcebantur. Hinc omnes, quibus unius mali ſublati loco plura oriuntur: dicuntur ὕδραν τέμνειν, id eſt, hydram ſecare. Quod monſtrum, cùm totam eam regionem devaſtaret, tandem ab Hercule clavâ primò ictum, deinde propter peſtiferum afflatum ſagittis petitum, poſtremò cum ſeſe ſolitis cavernis condidiſſet, lignorum congeſta ſtrue, igne conſumptum eſt. 10 Ex. 11 Iterum naſcuntur. 12 Al. *Quis.* 13 Orationem finiente, dicendi finem faciente. Cic. *Quoniam ſat multa dixi, eſt mihi* perorandum. Appii Cæci oratio apud Plut. in Pyrrho exſtat. Cyneas enim orator eloquentiſſimus erat miſſus à Pyrrho legatus ad Senatum pacis cauſa, quando Romani prœlio ad Sirin utcunque fracti erant: agebatque Cyneas pacem iiſdem conditionibus, ut Pyrrhus in Urbem reciperetur. Mox Appius & cœcus & ſenex in Senatum ſeſe juſſit deferri, & ſuâ oratione obtinuit, ne Pyrrhus reciperetur, dixitque (ut refert Cic. in Catone) verſus Ennii. *Quò vobis mentes, rectæ quæ ſtare ſolebant Antehac, dementi ſeſe flexere ruinâ?*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] Cæco, [2] pulſi cum muneribus ſuis ab Urbe [3] legati
interroganti [4] Regi ſuo, quid de hoſtium ſede ſenti-
rent? *Urbem templum ſibi viſam, Senatum Regum* [6] *con-*
21 *ſeſſum eſſe*, confiterentur. Quis porrò ipſi duces? ve
in caſtris: [7] cum [8] medicum, venale regis Pyrrhi caput
offerentem, [9] Curius remiſit: Fabricius oblatam ſibi
22 à Rege imperii partem repudiavit: vel in pace: cùm
Curius [10] fictilia ſua [11] Samnitico præferret auro: [12] Fa-
bricius decem pondo argenti circa Rufinum [13] conſula-
rem virum, quaſi [14] luxuriam, [15] cenſoriâ gravitate
23 damnaret. Quis ergo miretur his moribus, virtute,
militiâ, victorem populum Romanum fuiſſe? unoque
bello Tarentino intra quadriennium maximam partem
Italiæ, fortiſſimas gentes, [16] opulentiſſimas urbes,
24 uberrimaſque regiones in [17] ditionem redegiſſe? Aut
quid adeò fidem ſuperet, quam ſi [18] principia belli cum
exitu [19] conferantur? Victor primo prœlio Pyrrhus, totâ

1 Viſu privato: quod Herculis ſacra ad humile ſervorum miniſterium tranſtuliſſet. Valer. Max. cap. de Negl. Rel. 17. 2 Repulſi, aut non recepti. 3 Legatum hunc Cyneam, Demoſthenis 1. diſcipulum, à Pyrrho de agenda pace ad Romanos miſſum refert Plutarchus: nec minus ipſum eloquentiâ, quam Pyrrhum armis confeciſſe; ſed victum fuiſſe Romanorum integritate & continentia, qui munera & eloquentiam cum paupertatis gloriâ conjunctam ſolùm admirabantur. 4 Pyrrho. 5 Plutarch. in Pyrrho cap. 42. de Senatu tantùm: *eum multorum Regum viſum eſſe concilium.* 6 Concilium. 7 Al. *quòd.* 8 Timocharem Ambracienſem. Hanc hiſtoriam præter cæteros lege apud Val. Max. 6, 5, 1. latius apud Agel. 3, 8. Multa Cic. Off. 3, 22. 9 Al. *Fabricio*: quia Conſule Fabricio inſidiæ Medici Pyrrho ſignificatæ ſunt. Sed in iſto diverſa eſt opionum controverſia, fuerit-ne Fabricii imperio medicus ſuo domino remiſſus, an ipſius medici literæ ad Fabricium datæ? Itidem, fuerit-ne ex Senatus auctoritate alterutrum confectum? 10 Vaſa eſcaria ex cera atque argilla ficta ſeu formata. Hanc hiſtoriam lege apud Valer. Max. 4, 3, 5. Plutarch. Cic. &c. 11 Quod Samnites ad eum miſerunt. 12 Fabricius Cenſor cum Æmilio, Cornelium Rufinum bis Conſulatu, & ſemel dictatura functum Senatu movit, quia decem pondo argenti facti, id eſt, argenteorum vaſorum haberet; ſtrenuum alioqui ducem, ſed furacem avarumque. Hiſtoria habetur Epit. Liv. 14. Valer. Max. 2, 9, 4. 13 Qui bis Conſul fuerat. 14 Luxum. 15 Cenſoria auſteritate & rigiditate. 16 Ditiſſimas. 17 Imperium, dominium. 18 Sic apud Tacit. Artabanus *primo congreſſu fuſus, reparat vires, regnoque potitur.* 19 Comparentur?

tre-

tromente Campaniâ, [1] Lirim, Fregellaſque populatus,
propè captam Urbem à Præneſtinâ arce proſpexit: & à
viceſimo [2] lapide, oculos trepidæ civitatis fumo ac pul-
25 vere implevit. Eodem poſtea bis exuto caſtris, bis ſau-
cio, & in Græciam ſuam trans mare ac terras fugato,
pax & quies: & tanta de opulentiſſimis tot gentibus
26 ſpolia, ut victoriam ſuam Roma non [3] caperet. Nec
enim [4] temerè ullus pulchrior in Urbem, aut ſpecioſior
27 triumphus intravit. Ante hunc diem nihil, [5] niſi pecora
Volſcorum, greges Sabinorum, carpenta Gallorum,
fracta Samnitum arma vidiſſes: tùm ſi captivos aſpice-
reres; [6] Moloſſi, Theſſali, Macedones, [7] Brutius,
Apulus, atque Lucanus: ſi [8] pompam, aurum, pur-
28 pura, [9] ſigna, [10] tabulæ, Tarentinæque deliciæ. Sed
nihil libentiùs Populus Romanus aſpexit, quam illas,
quas timuerat, [11] cum turribus ſuis belluas: quæ non
ſinè [12] ſenſu captivitatis, [13] ſubmiſſis cervicibus, victo-
res equos ſequebantur.

Liris eſt nomen fluvii apud alios, qui Campaniam à Latio diſterminat. ...oc loco videtur nomen oppidi; de quo tamen nullibi legitur. Puto igi- ...ur legendum: *totam trementem Campaniam, uſque ad Lirim Fregellaſque:* ...t ſit ſenſus: Pyrrhum tunc totam Companiam populatum eſſe, uſque ...d initium Latii, ubi Liris fluvius, & fluvio adſitum oppidum Fregellæ. ...reinshem. in Indice, Lirim hic putat eſſe oppidum. Veriſimile videtur, ...lorum locutum -Poëtarum in morem; *Lirim* ſcilicet dixiſſe pro accolis ...uſdem fluvii. 2 Militario: eò quòd apud veteres lapidibus milliaria ...ſignabantur. Undè legimus, *ad tertium, ad quartum lapidem.* 3 Con- ...neret, & ſufficeret ad tantam victoriam capiendam. Terent. *Dii boni, ...id turbæ? Ædes noſtræ vix* capient, *ſcio.* 4 Facile. 5 Præter. ...Populi Græciæ celeberrimi. 7 Brutii. Apuli, atque Lucani, Singu- ...ris pro Plurali. Extrema Italiæ verſus ortum habebant. 8 Splendo- ...n ac magnificentiam triumphi. 9 Imagines, ſtatuæ ad vivum ex- ...lptæ. 10 Picturæ. 11 Hoc anno nimirùm CDLXXIX. primùm ducti ...t in triumpho elephanti. 12 Intellectu. Plin. *Miror, quoſdam exiſti- ...ſe aquatilibus nullum ineſſe* ſenſum. Hac ſignificatione dicuntur animalia ...*ſu carere.* 13 Inclinatis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XIX.

Bellum Picenum.

1 [1] OMnis mox Italia pacem [2] habuit. [3] Qui enim 4 poſt Tarentum 5 auderent? niſi quòd ultrò per-
2 ſequi [6] ſocios hoſtium placuit. Domiti ergo [7] Picentes, & [8] caput gentis Aſculum, [9] Sempronio duce: qui tremente inter prœlium campo, Tellurem Deam, [10] promiſſa æde, placavit.

1 Quæ in hoc capite ſcribit Florus, habentur Epit. Liv. 15. 2 Tractavit. 3 Al. *Quid.* 4 Deletâ Tarento. Sic infra 2, 7, 1. dicit: Poſt Carthaginem *vinci neminem puduit.* 5 Nempe ubi fortior & potentior victus eſt, alii debiliores victorem laceſſere metuunt. 6 Nam duobus potiſſimum modis ex obliquo pax læditur; cum aut noſtri ſocii infeſtantur, aut hoſtes adjuvantur. 7 *Picenum* regio eſt Italiæ trans montem Apenninum, ab ipſis montibus uſque ad mare Adriaticum extenſa. Hinc *Picentes*, qui & *Piceni* dicuntur. 8 Metropolis Picentium Aſculum. 9 De Picentibus triumphatum eſt ab utroque Conſule. Sempronio Sopho, & Appio Claudio. 10 Promiſſo templo. De ejus in urbe Rom. æde, Plin. l. 34. c. 9. Val. Max. 6, 3, 1.

CAP. XX.

1 *Bellum Sallentinum.*

1 [2] SAllentini Picentibus [3] additi, caputque regioni Brundiſium 4 inclyto portu, Marco Atilio duce Et in hoc certamine, victoriæ pretium templum ſibi 5 paſtoria Pales ultrò popoſcit.

1 Hoc bellum ſcribit Epit. Liv. 15. 2 Populi in finibus Italiæ. 3 Iſto nemp jure, quo omnia ſibi commoda invadere, & occupare ſe poſſe exiſtimaru Romani, utile ubique præferentes honeſto. Hujus certè belli alia cauſa no fuit, quam inclyti illius portus occupandi cupido. 4 Celebri. 5 Paſtoru Dea: cujus feſta *Palilia* ſunt appellata: quoniam pro *partu* pecoris eidem ſacr fiebant. Eo feſto paſtorum, ſc. 20. Aprilis, Romam à Romulo & Remo con ditam, ſuprà annotavimus. De Pale Deâ lege Ovid. Faſt. 4, 720.

CAP. XXI.

Bellum Volſinenſe.

1 [1] POſtremi Italicorum [2] in fide manſere [3] Volſini 4 opulentiſſimi Etruſcorum, implorantes opem a

1 Quod hic ſcribit Florus, lege apud Val. Max. 9, 1, 2. Ext. 2 Al. *in fide* id eſt, in poteſtatem, ditionem, *venêre.* Significaret enim omnes Italos deſ viſſe à Romanis ante Volſinos. 3 Populi Hetruriæ. 4 Ditiſſimi.

verſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

2 verſus ſervos quondam ſuos : qui libertatem, à [1] domi-
nis datam, [2] in ipſos [3] erexerant : [4] tranſlatâque in ſe
3 Republica dominabantur. Sed hi quoque, duce Fabio
Gurgite, [5] pœnas dederunt.

1 Patronis. 2 Contra, adverſus dominos. 3 Al. *exercuerant*, id eſt, uſi erant. 4 Suæ poteſtatis factâ. 5 Puniti ſunt. Civitas enim everſa fuit, ſervi non ſinè cruciatu occiſi.

C A P. XXII.

De Seditionibus.

1 HÆc eſt ſecunda ætas populi Romani, & quaſi ado-
leſcentia; qua maximè viruit, & [1] quodam flore
virtutis exarſit, ac ferbuit. Ita, quæ inerat quædam ad-
hùc ex paſtoribus feritas, quiddam ſpirabat indomitum.
2 Indè eſt, quòd exercitus [2] Poſthumium Imperatorem,
[3] inficiantem quas promiſerat prædas, facta in caſtris
ſeditione, [4] lapidavit : quòd ſub Appio Claudio [5] no-
luit vincere hoſtem, cùm poſſet : quòd [6] duce Vole-
3 rone, [7] detrectantibus pleriſque militiam, fracti Con-
ſulis faſces : indè, quòd clariſſimos principes, cùm
adverſarentur voluntati ſuæ, [8] exſulatione multa-
vit : ut Coriolanum, [9] colere agros jubentem;
([10] nec minùs ille ferociter injuriam armis [11] vin-
dicaſſet, niſi quòd jam [12] inferentem ſigna [13] filium
4 mater Veturia lacrimis ſuis [14] exarmavit :) ut ipſum

1 Quædam excellentia. 2 Vide Liv. l. 4. c. 50. 3 Negantem. 4 Lapidibus obruit. 5 Imò *non vincere tantùm noluit, ſed vinci voluit*. Liv. l. 2. Adde Val. Max. 9, 3, 5. 6 Hiſtoriam habet Liv. l. 2. c. 55. 7 Recuſantibus, ſcilicet ob certamina cum Patribus, non ob formidinem, ſicut poſterioribus temporibus, cum *pollices* ſibi præciderent, ut tanquam inhabiles, dubio Marti ſubtraherentur. 8 Exſilio punivit. 9 Quod per ſeditiones primò (Liv. l. 2. c. 29.) mox frumentarias largitiones omittebatur. 10 Hiſtoriam lege apud Liv. lib. 2 cap. 31. &c. Val. Max. 5, 4, 1. 11 Ultus fuiſſet. 12 Admoventem exercitum. 13 Coriolanum. 14 Mitigavit, placavit. Quò alluſit Sen. in Thyeſte: *Nulla vis major pietate verâ eſt: Jurgia externis inimica durant, Quos amor verus tenuit, tenebit. Ira cùm magnis agitata cauſis Gratiam rupit, cecinitque bellum*, &c. *Opprimit ferrum, manibuſque juncti, Ducit ad pacem pietas negantes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] Camillum, quòd iniquè inter plebem & exercitum diviſiſſe [2] Vejentem prædam videretur. Sed [3] hic melior [4] obſeſſis, in captâ [5] Urbe [6] conſenuit; & mox ſupplices de hoſte Gallo vindicavit. Cum Senatu quoque vehementiùs [7] æquo bonoque certatum eſt; adeò ut relictis ſedibus ſolitudinem & interitum patriæ ſuæ minaretur.

1 Sc. *exſulatione multavit*. Nam M. Furius Camillus injuſtè, & per civium ſuorum ingratitudinem, die ipſi dicta à L. Appulejo Trib. pleb. ob prædam Vejentanam, non ſatis æquè diſtributam, in exſilium Ardeam abiit: ipſe tamen hujus injuriæ oblitus, patriam è Gallorum manibus eripuit, Urbemque liberavit. 2 Vejentanam. 3 Camillus. 4 Ni fallor, ſenſus hic eſt: Exſulavit patriæ, & ut obſeſſæ quondam prodeſſet, in Urbe captâ ærumnoſam ſenectutem traxit. 5 Vejis ſc. quò exſulatum conceſſerat: undè poſteà tamen ultor civibus ſuis advenit, quos de hoſte Gallo vindicavit. 6 Sc. mœſtitia, tœdio, languoreque & inerti otio, quæ ſenio afficiebant hunc virum. Hinc *ſenium* ſæpè Latini pro re ingratâ & odioſa dicunt. 7 Al. *de æquo*.

CAP. XXIII.

1 [1] PRima diſcordia ob [2] impotentiam fœneratorum: quibus, in terga quoque, [3] ſerviliter ſævientibus, in [4] Sacrum montem plebs armata [5] ſeceſſit: [6] ægrèque, nec niſi [7] Tribunos impetraſſet, [8] Menenii Agrippæ, facundi & ſapientis viri, [9] auctoritate [10] revocata eſt.

2 Exſtat orationis antiquæ ſatis efficax ad concordiam [11] fabula, quâ [12] *diſſediſſe inter ſe quondam humanos* dixit *artus, quòd, omnibus* [13] *opere fungentibus, ſolus venter immunis* [14] *ageret: deinde moribundos à* [15] *ſejunctione* [16] *rediiſſe in gratiam, quando ſenſiſſent, quòd ejus operâ,* [17] *redactis in ſanguinem cibis,* [18] *irrigarentur.*

1 De hac diſcordia Liv. l. 2. c. 32. Val. Max. 8, 9, 1. Eutrop. 1, 11. Ovid. Faſt. 3, 663. 2 Potentiam immoderatè exercitam. 3 Servile enim ſupplicium hoc erat. 4 Quoniam Jovi fuerat conſecratus. Trans Anienem montem fuit. 5 Seorſum receſſit, abiit. *Secedere* enim eſt ſeorſim ab hominum frequentia recedere. Hinc fit *ſeceſſus*, id eſt, diſceſſus, ſive receſſus in locum ſecretiorem. 6 Summa cum difficultate. 7 *Tribunatus* eſt plebejus Magiſtratus in Rep. Romanâ, quovis alio major, & ſacroſanctus, eum in finem inſtitutus, ut plebs tutior eſſet contra vim & injurias Conſulum ac Senatorum, horum decretis & legibus intercedendi, ac injuriam plebi inferentes prehendendi, inque carcerem mittendi, invictam habens auctoritatem. Unde & *Tribuni-plebis* ſunt appellati. Vide quæ nos ad Sal. p. 189. 8 Val. Max. vocat hunc *Valerium*, non *Menenium*. 9 Dignitate, eminentiâ. 10 Reducta, redire juſſa eſt. 11 Apologus, ut dicit Livius. 12 Diſcordaſſe, diſſenſiſſe. 13 Officio. 14 Degeret. 15 Separatione ac ſegregatione. 16 Reconciliatos eſſe. 17 Digeſtis, converſis. 18 Vegetarentur.

CAP.

CAP. XXIV.

1 [1] SEcundam in Urbe mediâ, [2] decemviratus libido
[3] conflavit. [4] Allatas [5] à Græciâ leges, decem prin-
cipes lecti, jubente populo conſcripſerant: ordinataque
erat in duodecim tabulis tota juſtitia: cum tamen tradi-
2 tos [6] faſces [7] regio quodam furore retinebant. Ante cæ-
teros [8] Appius eò inſolentiæ elatus eſt, ut [9] ingenuam
[10] virginem ſtupro deſtinaret, oblitus & Lucretiæ, &
3 Regum, & juris, quod ipſe compoſuerat. Itaque cum
oppreſſam judicio filiam trahi in ſervitutem videret Vir-
ginius pater; nihil cunctatus, in medio foro manu ſuâ
interfecit: [11] admo:iſque ſignis commilitonum, totam
eam dominationem obſeſſam armis, [12] in carcerem &
catenas ab Aventino monte detraxit.

1 Sc. *diſcordiam*. De hac lege Liv. l.3. c.44. &c. Val. Max. l.6. c.1,2. 2 *Decemviratus* eſt ſummus, ſed extraordinarius & annuo ſpatio definitus, in Romana Rep. Magiſtratus, quo Senatorii ordinis nobiliſſimi viri decem, Legum ſcribendarum cauſa, donari, cæteris omnibus Magiſtratibus intereà abrogatis, donec deinde ex legibus reſtituerentur, Conſul[illegible]em & verè regiam, adeòque maximam, omnem Remp. adminiſtrandi, deque privatorum contractibus ac cauſis omnibus cognoſcendi habebant poteſtatem. 3 Excitavit. Propriè *conflare* eſt ſimul flare, id eſt, ſimul ſpirare, cùm diverſi venti ſimul ſpirant. Præterea de metallis dicitur, quæ *conflari* dicuntur, cum igne liquefacta miſcentur ac confunduntur. *Æs alienum conflare*, eſt debitorum ſe facere alienæ pecuniæ. 4 Cæſar apud Sal. in Cat. *Majores noſtri neque conſilii, neque audacia unquam eguère: neque ſuperbia obſtabat, quò minùs inſtituta aliena, ſi modo proba erant, imitarentur.* 5 Ab Athenienſibus & Lacedæmoniis. 6 Poteſtatem, cujus ſunt inſignia. 7 Dominandi cupidine, quâ Decemviri regiam poteſtatem, etiam nudo nomine odioſiſſimam, captabant. Hinc ubi quid inſolentius gerebatur, aut ubi quis alterius potentiam ad invidiam vocabat, *regnandi* & *dominandi* verbo utebantur. 8 Claudius ſc. ex Decemviris unus ad eam arrogantiam evectus eſt. Sic dicitur, *eò magnitudinis procedere*, *eò ſapientiæ devenire*, id eſt, ad eam magnitudinem, ſapientiam. 9 In libertate natam, honeſtam. 10 L. Virginii filiam, L. Icilio tribunitio viro deſponſatam. 11 Adductis. 12 Intra locum maleficorum.

CAP. XXV.

TErtiam [1] ſeditionem excitavit [2] matrimoniorum dignitas; ut plebeji cum [3] patriciis [4] jungerentur: [5] qui tumultus in monte Janiculo, duce Canulejo Tribuno plebis, exarſit.

1 Diſcordiam. De hac late Liv. l.4. 2 Conjugiorum decor. Benè ait Poëta: *Quàm male inæquales veniunt ad aratra juvenci; Tam premitur magno conjuge nupta minor.* 3 A Patribus ortis, vel Patrum progenie, ut Loquitur Livius. 4 Matrimonio ſcilicet. 5 Quæ ſeditio connubiorum promiſcuorum incenſa eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XXVI.

1 [1] QUartam [2] honorum cupido, ut [3] plebeji quoque
2 magiſtratus crearentur. Fabius [4] Ambuſtus [5] dua-
rum pater, alteram Sulpicio patricii [6] ſanguinis dederat,
3 alteram [7] plebejo Stoloni: hæc quodam tempore, quòd
[8] lictoriæ virgæ ſonum ignotum penatibus ſuis [9] expa-
verat, à ſorore ſatis inſolenter irriſa, injuriam non
4 [10] tulit. Itaque nactus [11] tribunatum, honorum & ma-
giſtratuum conſortium, quamvis invito Senatui [12] ex-
5 torſit. Verùm in his ipſis ſeditionibus, principem popu-
lum non immeritò [13] ſuſpexeris. Siquidem nunc liberta-
tem, nunc pudicitiam, tum natalium [14] dignitatem, ho-
norum decora & inſignia [15] vindicavit; interque hæc om-
6 nia, [16] nullius acrior cuſtos, quàm Libertatis fuit; nul-
laque in pretium ejus potuit [17] largitione corrumpi; cum,
[18] ut in magno, & indies majore populo, [19] interim per-

1 Scilicet *ſeditionem excitavit.* De hac Liv. verſus finem l. 6. & Val. Max. 8, 6, 3. 2 Magiſtratuum cupiditas. 3 Ex plebe deſumpti. 4 Quod fulmine eſſet ambuſtus. 5 Scilicet *filiarum.* 6 Generis. 7 Ex plebe viro. 8 Quem lictor fecerat virga: lictor enim fores percutiebat. Tangit morem hunc Plin. l. 7. c. 30. 9 Conſternata, metu ſubito correpta erat: ab *expaveſco.* 10 Paſſa eſt. 11 Plebis ſcilicet. 12 Per vim eripuit. *Extorquere* enim eſt aliquamdiu retinenti per vim eripere: aut tormentis, vel alia quavis vi aliquid auferre, eripere. Undè *extorquêre veritatem*, eſt adhibitis tormentis veram exprimere confeſſionem. 13 Reveritus, veneratus fueris, cum admiratione laudaveris. Sicut *deſpicere* ſumitur pro contemnere, ita *ſuſpicere* pro venerari & laudare: quia *deſpicere* eſt deorſum inſpicere, quæ verò infrà nos ſunt, contemnimus: *ſuſpicere* autem ſurſum aſpicere: at quæ ſuprà nos ſunt, veneramur fermè. 14 Decorem. 15 *Vindicare* hoc loco duplici ſignificatione (ut ſuprà 1, 9, 1.) ponitur: *libertatem* enim *vindicare*, eſt uſurpare ſibi, aſſerere ſe in libertatem: *pudicitiam*; eſt ulciſci, pœnas ob eam læſam ſumere. 16 Nullius rei. Ita Nullo *magis exprimi poteſt* 3, 10, 13. Sic Horat. in Ar. 329. *præter laudem nullius avaris.* Sic etiam *ullius* voce uſus Liv. 2, 59. *Nemo* ullius, *niſi fugæ, memor.* 17 Liberalitate aut muneribus allici. 18 Ut ſolet in magno, &c. Liv. 45, 24. *Nulla eſt civitas, quæ non & improbos cives aliquando & imperitam multitudinem ſemper habeat.* Sal. in Cat. *In magnâ civitate multa & varia ingenia ſunt*, &c. 19 Interdum. Sic apud Sen. de irâ l. 1. c. 16. Interim *optimum miſericordiæ genus eſt occidere.*

niciosi

7 nicioſi cives exiſterent. Spurium Caſſium, [1] Agraria le-
ge; Mœlium, [2] largitione [3] ſuſpectum regiæ [4] domi-
nationis, [5] præſenti morte multavit: ac de Spurio qui-
dem ſupplicium [6] pater ipſius ſumpſit: [7] hunc Quinctii
Dictatoris [8] imperio, in medio foro [9] magiſter equi-
8 tum [10] Servilius Ahala [11] confodit. Manlium verò Capi-
tolii [12] vindicem, quia pleroſque debitorum liberaverat,
altius ſe & [13] incivilius efferentem, ab illa, quam de-
9 fenderat, [14] arce dejecit. Talis domi ac foris; talis
pace belloque Populus Romanus, [15] fretum illud Ado-
leſcentiæ, id eſt, ſecundam imperii ætatem habuit;
in quâ totam inter Alpes fretumque Italiam armis
[16] ſubegit.

1 Propter legem, quam tulerat de agro, quem populus Romanus bello acquiſiverat, æquis portionibus dividendo. Liv. 32, 38. hanc legem numerat inter faces *novantibus res, ad plebem in optimates accendendam.* 2 Liberali donatione frumenti conſequendi honoris gratiâ. Nam Sp. Mœlius frumento privata pecunia coëmpto, largitiones frumenti in populum fame laborantem facere inſtituit, ut hoc munere plebs ſibi obnoxia facta honores demandaret. Unde *largitas* & *largitio* inter ſe differunt, quod *largitas* humanitatis ac liberalitatis ſit; *largitio* ambitionis. 3 In ſuſpicionem adductus. 4 Tyrannidis. 5 Morte, quæ non differebatur, punivit. 6 Spurius Caſſius. 7 Sp. Mœlium. 8 Juſſu. 9 Cui ſumma poteſtas in equites erat. 10 Quem pro præmio liberatæ Reipublicæ exſilium ab ingratis civibus tuliſſe, ſcribit Val. Max. 5, 3, 3. 11 Occidit. Liv. 4, 14. Val. Max. 6, 3, 1. addunt, etiam domum ejus dirutam, areamque, id eſt, ſpatiolum, ubi ſteterat domus ejus, *Æquimelii*, id eſt, æquoris ſeu planitiei factæ ex domo Mœlii ſolo æquata, appellationem traxiſſe. 12 Defenſor: undè dictus *Capitolinus.* 13 Supra æqualitatem civium ſe erigentem, ſurgentem. Tacito eſt *plus quam civilia agitare.* 14 Capitolio. Damnati enim de Tarpejo monte præcipitabantur. 15 Fervorem. Adoleſcentes concito mari comparat, *quorum* (ut ait Lactantius) *cùm ſit ætas lubrica, frænari ac regi debet. Tempus* enim à Bruto Collatinoque Coſſ. in Appium Claudium & Q. Fulvium Coſſ. *viros armiſque incitatiſſimum*, in libri exordio *Adoleſcentiæ* comparavit. Sic ſuprà 1, 22, 1. *Hæc eſt ſecunda ætas populi Romani, & quaſi Adoleſcentia, quâ maximè viruit, & quodam flore virtutis exarſit, ac ferbuit.* Idem ergo hoc loco repetens, *fretum Adoleſcentiæ* vocat, & ſecundam imperii ætatem. *Fretum* itaque à *fervendo.* 16 Domuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

LIBER SECUNDUS

CAP. I.

Procœmium.

1 1 DOmitâ ſubactâque Italia, Populus Roma
nus [2] propè quingenteſimum annum a
gens, [3] cum bonâ fide adoleviſſet ; ſ
quod eſt robur, ſi qua [4] juventas ; tun
ille verè robuſtus, & [5] par orbi terra-
2 rum eſſe cœpit. Ita, (mirum, & incredibile dictu) qui
propè quingentis annis domi [6] luctatus eſt, (adeò diffi-
cile fuerat dare Italiæ caput) his ducentis annis, qui ſe-
quuntur, Africam, Europam, Aſiam ; totum denique
orbem terrarum bellis victoriiſque [7] peragravit.

1 Enumeratione repetit quingentorum ferè annorum res à populo Rom. intra Italiam fortiter geſtas: hinc armis ipſorum Europam, Africam, Aſiam 200. annis domitam. 2 Quia ab V. C. ad primum bellum Punicum anni tantùm ſunt 489. Undecim itaque annos, qui ad quingenteſimum uſque deſiderabantur, unicâ dictione (*propè*) incluſit. 3 Cùm, extra omnem controverſiam, eſſet verè *ἐν ἀκμῇ*, ac vigoris ſui felicitatem intueretur. 4 Juventus: ſumitur enim hic pro ætate. 5 Sufficienter reſiſtere. 6 Bella, ut non magna, ita difficilia geſſit, viribus nondùm confirmatis. 7 Perluſtravit.

CAP. II.

[1] Primum bellum Punicum.

1 IGitur victor Italiæ Populus, cum à terrâ [2] fre-
tum uſque veniſſet, [3] more ignis, qui obvias po-
pulatus incendio ſilvas, [4] interveniente flumine

1 Primum bellum geſtum cum Carthaginenſibus. *Pœni* enim dicuntur Carthaginenſes, quaſi Phœni. Nam de Tiro, parte Phœnicis regionis, venerunt, qui Carthaginem condiderunt: indè *Punicus*, id eſt, Carthaginenſis. Tria autem Romani cum Pœnis ſive Carthaginenſibus bella geſſerunt: de quibus vide, quæ nos ad Sal. p. 205. a. & ſeqq. De hoc primo bello Punico Epit. Liv. 16. & ſeqq. Eutrop. 2, 3. Sil. lib. 6. 2 Siculum ſcilicet. *Fretum* à *fervendo* dictum vult Varro, à ſimilitudine ferventis aquæ, quod in *fretum* ſæpè concurrat æſtus, atque ferveſcat. Proprie enim *fretum* ſignificat loca maris anguſtiora, quæ, quod aqua minùs liberum habeat fluxum, vehementiùs ſolent concitari: quale eſt fretum Siculum & Gaditanum. Ponitur tamen frequenter pro mari. 3 Inſtar ignis. 4 Intercedente.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

2 [1] abrumpitur, pauliſper [2] ſubſtitit. [3] Mox cum videret
opulentiſſimam in proximo [4] prædam, quodammodò
[5] Italiæ ſuæ abſciſſam, & quaſi [6] revulſam; adeò cupi-
ditate ejus [7] exarſit, ut quatenus nec [8] mole [9] jungi,
nec pontibus poſſet, armis belloque [10] jungenda, & ad
3 [11] continentem ſuam [12] revocanda bello videretur. Sed
ecce ultrò ipſis viam [13] pandentibus fatis, nec occaſio
defuit; cum de [14] Pœnorum impotentia, [15] fœderata
Siciliæ civitas [16] Meſſana quereretur. [17] Affectabat au-
tem ut Romanus, ita Pœnus [18] Siciliam; & eodem
tempore, paribus [19] uterque [20] votis ac viribus, impe-
4 rium orbis [21] agitabat. Igitur [22] ſpecie quidem ſocios ju-
vandi, re autem ſollicitante præda, quanquam territaret
novitas rei, (tanta tamen in virtute fiducia eſt) ille rudis,

1 Disjicitur, avellitur. 2 Conſtitit, pedem fixit. 3 Ditiſſimam. 4 Hæc præda Sicilia eſt. Diod. Siculus l. 23. c. 1. *Sicilia inſularum omnium pulcherrima exiſtit, ut quæ multùm conducit ad imperii ſeu principatus incrementum.* Cic. Siciliam, Aſiam & Sardiniam vocat *tria frumentaria ſubſidia Reipublicæ.* Hæc igitur erat veriſſima cauſa primi belli Punici. 5 Ab Italia ſua ſeparatam, abruptam. *Abſcindere* enim hic de aquis dictum, terras dirimentibus. Siciliam à continenti abruptam fuiſſe, etiam Virgilius auctor eſt his verſibus: *Hæc loca vi quondam & vaſtâ convulſa ruinâ (Tantum ævi longinqua valet mutare vetuſtas) diſſiluiſſe ferunt, cùm protinùs utraque tellus Una foret; venit medio vi pontus, & undis Heſperium Siculo latus abſcidit, arvaque & Urbes Littore deductas, anguſto interluit æſtu.* Eadem inter Poëtas referunt Sil. lib. 14. Ovid. Lib. 5. Met. de raptu Pro erp. lib. 1. 6 Avulſam. 7 Incenſus, inflammatus eſt. 8 Aggeribus. 9 Mare enim diſſidium fecerat ac divortium inter Siciliam ac Italiam, continentemque terram interruperat. 10 Sicilia ſcilicet. 11 Scilicet *terram*, quam vulgò *Terram firmam* appellant, opponiturque *Inſulæ.* 12 Reducenda. 13 Aperientibus. 14 Carthaginenſium potentiâ immoderate exercitâ. 15 Fœdere & amicitia conjuncta. 16 Omnium Siciliæ urbium vetuſtiſſima. 17 Appetebat. 18 Maximam in Tyrrheno mari inſulam, Italiæ ad Brutios imminentem: à Græcis *Trinacriam* dictam, à tribus promontoriis, quibus ſeſe in mare protendit. 19 Populus Romanus & Pœnus. 20 Deſideriis. 21 Deliberabat. 22 Prætextu, obtentu. *Speciem* ergo vocat rem à verâ cauſâ diverſiſſimam, quæ erat, cupido prædæ atque imperii. Ob hanc ipſam ſæpè Romani inter exteros diſcordias ſeminarunt, ut ſcilicet ab alterâ parte in auxilium vocati, occaſionem haberent occupandi alieni ſoli, ſimul verò utramque conficerent partem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ille [1] paſtorius populus, [2] verèque terreſter, [3] oſtendi
nihil intereſſe virtutis, equis an navibus, terrâ an mar
5 [4] dimicaretur. [5] Appio Claudio Conſule primùm [6] fre
tum [7] ingreſſus eſt, [8] fabuloſis infame monſtris, [9] æſtu
que violentum: ſed adeò non eſt exterritus, ut illan
ipſam ruentis æſtus violentiam [10] pro munere amplecte-
6 retur: ſtatimque ac ſinè mora Hieronem, Syracuſanum
Regem, tanta celeritate vicit, ut ille ipſe ſe prius
7 victum, quàm hoſtem videret, fateretur. Duillio Cor-
nelioque Conſulibus, etiam mari congredi auſus eſt.
[11] Tum quidem ipſa velocitas claſſis comparatæ, [12] au-
ſpicium fuit. [13] Intra enim ſexageſimum diem, quàm
cæſa ſilva fuerat, centum ſexaginta navium claſſis in
anchoris ſtetit; ut non arte factæ, ſed quodam mu-
nere Deorum converſæ in naves atque mutatæ arbores
8 viderentur. [14] Prœlii vero forma mirabilis: cum illas
celeres volucreſque hoſtium naves, hæ graves tardæ-
que comprehenderent. [15] Longe illis nauticæ artes,
[16] detorquere remos, & ludificari fugâ roſtra. In-

1 Romanos intelligit. 2 Γηγενὴς, id eſt, *terrâ natus*, qui mare nunquam viderat, nec à terrâ longius receſſerat, ſed ſuum tantùm littus norat: quem hic *maritimo* opponit. Ita dicebantur veteribus rudes adhuc & imperiti populi, quales tunc temporis erant Romani. 3 Hoc ipſum reſpicit Sal. cum in Cat. c. 7. de Romanis ait: *Talibus viris non labor inſolitus, non locus ullus aſper aut arduus erat, non armatus hoſtis formidoloſus; Virtus omnia domuerat.* 4 Pugnaretur, certaretur. 5 Qui *Caudex* indè appellatus eſt, quod primùm *caudicem*, id eſt, navem belli gerendi cauſa in Siciliam conſcenderit. 6 Siculum. 7 Intravit populus Romanus. 8 Malè audiens propter Scyllam & Charybdim, de quibus multa finguntur. Vide Juſtin l. 4. c. 1. Liv. Epit. 16. 9 Acceſſu & incremento. 10 Quod velocitas navium mare juvaretur. 11 Vult Florus rem auſpicatam illam fuiſſe Romanis; & benè ominatam, quod tam velociter claſſem comparaverint; ipſi anteà rerum nauticarum rudes. 12 Omen. 13 Non minus admirabilis Scipionis celeritas in eâdem re, qui *ita inſtitit operi, ut die quadrageſimo quinto, quàm ex ſylvis detracta materia erat, naves inſtructæ ornataque in aquam deductæ* ſint. Liv. 28, 45, 19. 14 Duo omninò contraria hoc capite Florus proponit, ſcilicet Carthaginenſibus nec celeres priùs & expeditas naves quippiam contra Romanos gravioribus inſtructos, profuiſſe; nec poſteà graviores, cum promptas & leves haberent Romani. 15 Artes nauticæ nihil profuerunt Carthaginenſibus, nihil illos juverunt. Nam quæ præſentia, auxilio eſſe ſolent: longinqua fruſtra implores. Itaque & *adeſſe* dixerunt pro *juvare* & *patrocinari*. Vide infrà, 2, 3, 9, & 4, 2, 6. Sic explicat ipſe Florus 2, 6, 34. *Longè illi triplex murus, &c. niſi quòd hactenus profuêre.* Sic Virg. Æn. 12, 52. *Longè illi Dea mater erit.* 16 Torquendo agitare. Al. *detergere*.

jectæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

jectæ enim [1] ferreæ manus, [2] machinæque aliæ, [3] ante
certamen multùm ab hoſte deriſæ, coactique hoſtes
9 quaſi [4] in ſolido decernere. Victor ergo apud [5] Liparas,
merſa & fugata [6] hoſtium claſſe, primum illum [7] mari-
10 timum egit triumphum, Cujus quod gaudium fuit? cùm
Duillius Imperator, non contentus unius diei triumpho,
[8] per vitam omnem, ubi à cœna rediret, prælucere [9] fu-
nalia, [10] præcinere ſibi tibias juſſit, quaſi quotidiè
triumpharet. [11] Præ tanta victoria leve hujus prælii
11 damnum fuit. Alter Conſulum [12] interceptus [13] Aſina
Cornelius: qui [14] ſimulato colloquio evocatus, atque
ita oppreſſus fuit: [15] perfidiæ Punicæ [16] documentum.
[17] Calatino Dictatore, ferè omnia præſidia Pœnorum,
[18] Agrigento, [19] Drepanis, [20] Panormo, [21] Ery-

1 Ferrei harpagones, quos, ut agilitatem Punicarum mole ſuarum navium retardaret, Duillius Conſul excogitaverat. 2 Inſtrumenta alia. 3 Ita cum Annibal omne ſerpentium genus in fictiles lagenas conjici, eaſque in hoſtiles Eumenis naves medio prœlio mitti juſſiſſet, ridicula ea res hoſtibus viſa, fictilibus dimicare, qui ferro nequeant. Sed ubi ſerpentibus repleri naves cœpere, ancipiti periculo circumventi, hoſti victoriam ceſſêre. Vide Juſt. l. 32. c. 4. 4 Terreſtri prœlio, non maritimo, dimicare: ita ut pedeſtre magis, quàm navale prœlium videretur, omniſque in virtute militum, non agilitate navium, aut arte ſcientiâque gubernatorum ſpes victoriæ conſiſteret. 5 Inſulam. 6 Pœnorum. 7 In mari partum celebravit triumphum. 8 Cato apud Cic. de Seneɛt. c. 13. *C. Duillium, Marci filium, quòd Pœnos primus claſſe devicerat, redeuntem à cœnâ ſenem ſæpè vidi puer; delectabatur cereo funali, & tibicine, quæ ſibi nullo exemplo privatus ſumpſerat, tantum ei licentiæ dabat gloria.* Vide etiam Val. Max. 3, 6, 4. 9 Faculas. 10 *Præcinere* dicuntur *tibiæ* præcedentes, ad quarum ſonum modumque aliquid fit. 11 Comparatum cum tantâ victoria. 12 Captus. 13 C. Duillii collega. 14 Hoc modo plures etiam decepti ſunt. Ariarathes Cappadox apud Juſt. lib. 38. cap. 1. Tyranni Athenienſes apud eundem Juſtin. lib. 5. cap. 10. 15 Quæ in proverbium abiit. Hinc Val. Max. 9, 6, 1. Ext. Carthaginem *ipſum fontem perfidiæ* vocat. 16 Probatio, exemplum. 17 Scilicet A. Atilius. 18 Siciliæ oppido, medio ferè inter Pachynum & Lilybæum promontoria ſpatio. 19 *Drepanum* à Lilybæo in Septentrionem diſtabat ſtadiis ferè viginti: nomen habet ab incurvato ſinu inſtar falcis: δρέπανον enim Græcis *falcem* ſignficat. 20 *Panormus* ultra Drepanum in Septentrionem ſita eſt, diſtatque à Lilybæo 48. mill. p. 21 *Eryx* mons eſt inter Drepanum & Panormum mari imminens; ſed Panormo, quàm Drepano, vicinior; in ejus vertice planities erat, ubi Veneris Erycinæ templum.

ec,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

13 ce, [1] Lilybæo detraxit. Trepidatum eſt ſemel circ
[2] Camerinenſium [3] ſaltum : ſed eximiâ [4] virtute Calpur
nii Flammæ, Tribuni militum, evaſimus : qui lecta tre
centorum [5] manu [6] infeſtum & inſeſſum ab hoſtibus tu
multum occupavit, adeòque moratus hoſtem, dùm
exercitus omnis evaderet : ac ſic [7] pulcherrimo exitu
14 [8] Thermopylarum & [9] Leonidæ famam adæquavit : hoc
illuſtrior [10] noſter, quòd expeditioni tantæ ſuperfuit &
15 ſupervixit, [11] licet nihil ſcripſerit ſanguine. Lucio Cor-
nelio Scipione, cùm jam Sicilia [12] ſuburbana eſſet po-
puli Romani provincia; ſerpente latiùs bello, in Sar-
16 diniam annexamque Corſicam tranſit : ubi & ſic Olbiæ
[13] urbis excidio incolas [14] terruit : adeoque omnes
[15] terra, mari Pœnos expugnavit, ut jam victoriæ nihil,

1 *Lilybæum* extremum Siciliæ in brumalem occaſum promontorium. Erat in hoc quoque promontorio urbs firmiſſima & Carthaginenſium præſidio munita; de quâ hic loquitur Florus. 2 *Camarinæ* urbs Siciliæ. 3 Sylvam, nemus. 4 Fortitudine. 5 Multitudine. 6 Iniquum Romanis, quia eum hoſtes circumſidebant. Liv. Epit. 17. *Attilius Calatinus Conſul, cùm in locum iniquum, Pœnis circumſeſſum, temerè duxiſſet exercitum, M. Calpurnii Tribuni militum virtute & opera evaſit.* 7 Lætiſſimo, feliciſſimo eventu. 8 *Thermopylæ* anguſtiæ montium atque ſaltuum ſunt in Theſſaliâ. Ibi Leonidas cum trecentis civibus Spartanis, quos ſecum duxerat, tantâ virtute dimicavit, ut non ſolum multos ac prope innumerabiles ex hoſtibus de monte repulerit, ſed etiam Rex ipſe ter de ſede ſuâ conſternatus fuiſſe dicatur. Multos ex ſatellitibus, quos ad cuſtodiam ſui corporis ſervabat, quoſque ἀθανὰτȣς, id eſt, *immortales* appellabat, Leonidas ſuperavit, & docuit eſſe mortales. 9 Lacedæmoniorum Regis. 10 Calpurnius Flamma. 11 Stadius putat Leonidæ tribui, quod Othryadis proprium erat. Cùm enim de Thyreatium agro inter Spartanos & Athenienſes controverſia eſſet, ita prœlio convenerat inter utroſque populos, ut lis ea armatis utrimque trecentis prœlio decerneretur, & dùm hi pugnarent, reliqui omnes in caſtra diſcederent. In hac pugna tanta animorum pertinacia certatum eſt, ut cæteri omnes occubuerint, unus tantùm Othryades, Spartanorum dux, pugnæ ſuperſtes extiterit; qui, ne ſolus in caſtra rediret, ſe ipſum inter hoſtilia cadavera gladio transfixit, & ſanguine proprio ſcuto ſuo literas inſcripſit, *Vici*: ſuiſque eâ ratione agrum aſſeruit. 12 Proxima omnium provinciarum, & propemodum in conſpectu Urbis. 13 Sardiniæ. 14 Per tria bella Punica Scipionum virtus enituit. Hoc primo L. Cornelius Scipio Pœnos & Sardos & Corſos divicit. P. Cornelius Scipio Africanus Major ſupplici Carthagini pacem dedit, & finem bello Punico impoſuit ſecundo. Tertio bello enituit P. Scipio Æmilianus Africanus Junior, ut poſtea Numantiæ. 15 Al. *mare ac terram Pœnis repurgavit*, id eſt, tanquam purgamenta rejecit.

niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

17 niſi Africa ipſa, reſtaret. [1] Marco Attilio Regulo duce
jam in Africam [2] navigabat bellum: nec deerant, qui
[3] ipſo Punici maris nomine ac terrore [4] deficerent, au-
gente inſuper Tribuno Mannio metum: in quem, niſi
paruiſſet, [5] ſecuri [6] diſtricta, Imperator metu mortis
18 navigandi fecit audaciam. Mox ventis remiſque prope-
ratum eſt: tantuſque terror hoſtici adventus Pœnis fuit,
19 ut apertis penè portis Carthago caperetur. Prima belli
præmium fuit civitas Clypea: prima enim à Punico lit-
tore quaſi [7] arx & [8] ſpecula [9] procurrit. Et hæc, & tre-
20 centa ampliùs caſtella vaſtata ſunt. Nec cum homini-
bus, ſed cum monſtris quoque dimicatum eſt; cum
quaſi in vindictam Africæ nata, [10] miræ magnitudinis
21 ſerpens, poſita apud [11] Bragadam caſtra vexaret. Sed
omnium victor Regulus, cum terrorem nominis ſui latè
[12] circumtuliſſet; cumque magnam vim juventutis, du-
ceſque ipſos, aut [13] cecidiſſet, aut [14] haberet in vincu-
lis; claſſemque ingenti præda onuſtam, & [15] triumpho
gravem, in Urbem præmiſiſſet; jam ipſam [16] belli caput
Carthaginem urgebat obſidio, ipſiſque portis inhærebat.

1 Lege Val. Max. 1, 1, 14. & 9, 2, 1. ext. Sil. 6, 301. & Horat. Carm. 3, 5. Cic. Off. l. 1. c. 13. & in Paradoxis. 2 Tranſportabatur. Cic. *Quam celeriter Cn. Pompejo duce belli impetus* navigavit? 3 Emphaticum hîc eſt. Sic Ovid. Ep. 13. 53. *Ilion, & Tenedos, Simoïſque, & Xanthus, & Ida, Nomina ſunt* ipſo *pœnè timenda ſono.* 4 Animo linquerentur, metu debilitarentur. 5 Olim *ſecuri* puniebantur ſontes, poſteà *gladio.* 6 Stricta, evaginata. Tac. *Diſtringit acinacem.* Sic Cæſ. *Diſtrictis gladiis.* 7 Munimentum, præſidium. 8 Locus editus, & eminens, undè aliquid eminùs videri & proſpici poteſt. 9 Prominet. 10 De quâ Val. Max. 1, 8, 19. ext. Plin. l. 8. c. 14. CXX. pedum longitudinis fuiſſe; pellemque ejus & maxillas uſque ad bellum Numantinum, id eſt, CXV. annis Romæ in templo duraſſe teſtatur, eamque baliſtis tormentiſque, ut oppidum aliquod, expugnatam. Vide Liv. Epit. 18. 11 Fluvium Africæ inter Uticam & Carthaginem in mare labentem. 12 Hùc illùc tuliſſet. 13 Interfecit. Al. *cepiſſet.* 14 Captivos detineret. 15 Spoliis in triumpho ferendis. 16 Locum, unde bellum incepit, & inſtauratum eſt.

Hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

22 Hîc paululum [1] circumacta fortuna eſt ; tantum, u
plura eſſent Romanæ [2] virtutis inſignia : cujus ferè
23 magnitudo calamitatibus approbatur. Nam converſis
ad externa auxilia [3] hoſtibus ; cum Xanthippum illis
ducem Lacedæmon miſiſſet, à viro militiæ peritiſſimo
vincimur. [4] Tùm fœdâ clade, Romaniſque [5] uſu incognita,
vivus in manus hoſtium venit fortiſſimus [6] Imperator.
Sed ille quidem [7] par tantæ calamitatis [7] fuit.
24 Nam nec Punico carcere [8] infractus eſt, [9] nec legatione
ſuſcepta : quippe [10] diverſa, [11] quàm hoſtes mandaverant,
cenſuit ; ne pax fieret, ne commutatio captivo-
25 rum [12] reciperetur. [13] Sed nec illo voluntario ad hoſtes
ſuos reditu, nec [14] ultimò, ſive carcere, ſive [15] crucis

1 Verſa, mutata. Meritò. Carthaginenſes à Regiulo pacem petierant: hujus conditiones ille proponit adeò iniquas, ut Carthaginenſes pati quidvis, atque omnia experiri, quamlibet denique fortunam ſubire, cuncti præoptarent. Igitur duce Xânthippo iterum congreſſi, totum exercitum Romanorum profligant, ipſum quoque Regulum capiunt. Lege Polyb. l. 1. c. 35. 2 Quæ alibi *monſtra virtutis* vocat. 3 Carthaginenſibus. 4 Magnâ ſimul & turpi ſtrage. 5 Conſuetudine aut exemplo ſaltem ignotâ, id eſt, quæ nunquam venit uſu. 6 Regulus. 7 Sufficiens fuit, id eſt, reſiſtere potuit. 8 Fractus eſt. 9 Neque officio legati ſive nuncii ſuſcepto. 10 Contraria. 11 Pœni à Metello Conſule ad Panormum victi, Regulum, jam quadriennio captivum, Romam de pace, aut de captivis commutandis, una cum ſuis legatis miſerunt. Ille utrumque in Senatu diſſuaſit, & Carthaginem rediit, etſi ad crudeliſſimum hoſtem & exquiſita ſupplicia proficiſci ſeſe non ignorabat; tamen jusjurandum, quo ſe reverſurum adſtrinxerat, niſi utrumque impetraret, conſervandum putabat. 12 Admitteretur. 13 Multis heroicum hoc Reguli factum commendat Cicero Off. 3. 14 *Ultimò* hîc adverbialiter ſumitur. Neque enim ultimum carceris aut crucis ſupplicium hoc loco intelligendum. Dixerat Florus, non carcere Punico infractum eſſe Regulum, cùm primùm in carcerem conjectus eſt, non deindè legatione ſuſceptâ, quâ diverſum cenſuit, quàm hoſtes mandaverant, ne pax fieret, ac ne captivorum commutatio admitteretur. Sed ne illo voluntario ad hoſtes reditu infractus eſt: nec ultimò aut carcere, in quem retruſus eſt cum rediit, nec crucis ſupplicio deformata majeſtas. 15 Alii aliter referunt de ſupplicio Reguli: dicunt enim, Carthaginenſes in atris & profundis tenebris clauſiſſe, ac diu retentum, poſt ubi Sol viſus erat ardentiſſimus, repente eduxiſſe, & adverſus ictum Solis oppoſitum continuiſſe, atque intendere in cœlum oculos coëgiſſe, palpebraſque ejus, ne connivere poſſet, ſurſum deorſum ductas inſuiſſe. Alii ſomno diu prohibitum, atque ita vita privatum referunt. Cicer. in Orat contra Piſonem, Regulum in machina religatum ſcribit, & reſectis palpebris vigilando enecatum. Florus crucis ſupplicio enecatum tradit.

ſuppli-

ſupplicio [1] deformata majeſtas, imò his omnibus admi-
rabilior, quid aliud [2] quàm victus de victoribus, atque
etiam, quia Carthago non [3] ceſſerat, de fortunâ trium-
26 phavit? Populus autem Romanus multò [4] acrior in-
feſtiorque [5] pro ultione Reguli, quàm [6] pro victoria
27 fuit. Metello igitur Conſule ſpirantibus altiùs Pœnis,
& reverſo in Siciliam bello, apud Panormum ſic hoſtes
28 cæcidit, ut nec ampliùs eam inſulam concitarent. [7] Ar-
gumentum ingentis victoriæ, centum circiter elephan-
torum captivitas: ſic quoque magna præda, ſi [8] gregem
29 illum non bello, ſed venatione cepiſſet. Appio Clau-
dio Conſule, non ab hoſtibus, ſed à Diis ipſis ſupera-
tus eſt, [9] quorum auſpicia contempſerat: [10] ibi ſtatim
claſſe demerſa, ubi ille præcipitari [11] pullos juſſerat,
30 quòd pugnare ab his vetaretur. Marco Fabio Buteone
Conſule, claſſem hoſtium in Africo mari apud [12] Ægi-
murum, jam in Italiam ultrò navigantem, cæcidit.
31 Quantus ô tunc [13] triumphus tempeſtate [14] intercidit,
cùm opulentâ præda claſſis, adverſis acta ventis, naufra-
gio ſuo Africam & [15] Syrtes, omnium imperia gentium,
32 inſularum littora, implevit! Magna clades, ſed non ſinè
aliqua principis populi dignitate; [16] interceptam tempe-
ſtare victoriam, & [17] triumphum periiſſe naufragio; & ta-
men, cùm Punicæ prædæ omnibus promontoriis inſuliſ-

1 Polluta, inquinata. 2 Tale illud Horatii: *Græcia capta ferum victorem cepit.* Et iſtud Cic. *Ipſam victoriam viciſſe videri*: nec non Sen. *Ipſam hoſtis ſui victoriam vicit.* 3 Obvenerat hoſtibus. 4 Vehementior. 5 Ad ulciſcendum ſeu vindicandum Regulum. 6 Ad conſequendam victoriam. 7 Plin. lib. 7. cap. 43. *Metellus primus elephantos primo Punico bello duxit in triumpho.* 8 Elephantos illos. 9 Adeò ſtulti erant veteres, ut, niſi auſpiciis addicentibus, ſuos in pugnam non educerent, etiamſi pulchra occaſio & ſpes de victoria certa invitaret. 10 Ex hiſtoricis obſervamus, ſceleris & pœnæ eundem ſæpè locum fuiſſe. Alexander Beſſum eo loco, in quo Darium ipſe occidit, necari juſſit. Curt. 7, 5, 43. ibidemque Freinshemius. Turullius ea in ſylvâ occiſus eſt, in quam impius fuit. Val. Max. 1, 1, 19. ext. 11 Gallinarum ſcilicet. 12 Inſulam in mari Africano. 13 Spolia in triumpho ferenda. 14 Periit, interceptus eſt. 15 Africæ loca vadoſa & arenoſa, ideòque exitioſa navigantibus. 16 Alii deſtinatas, ab alio exceptas tempeſtate manubias eâ victoriâ partas. 17 Spolia in triumpho ferenda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

que [1] fruſtrarentur & [2] fluitarent, populus Romanus
33 ſic triumphavit. Lutatio Catulo Conſule tandem bel
finis impoſitus, apud inſulas, quibus nomen Ægate
34 Nec major alias in mari pugna; quippe commeatibus
exercitu, [3] propugnaculis, armis gravis hoſtium claſſis
& in ea quaſi tota Carthago: [4] quod ipſum exitio fui
35 Romana claſſis prompta, levis, expedita, & quodan
genere caſtrenſis: [5] ad ſimilitudinem pugnæ equeſtris
[6] ſic remis, quaſi habenis agebatur: & in hos vel in illo
36 mobilia roſtra, ſpeciem viventium præferebant. Itaqu
momento temporis laceratæ hoſtium rates, totum inter
Siciliam Sardiniamque pelagus naufragio ſuo operue-
37 runt. Tanta denique fuit illa victoria, ut de [7] exſcin-
dendis hoſtium mœnibus non quæreretur. Superva-
cuum viſum eſt, [8] in arcem muroſque ſævire, cum jam
in mari eſſet deleta Carthago.

1 Fruſtratim diſcerperentur, & lacerarentur. 2 Sæpè ſive continuò fluerent. 3 Turribus. Sic Horat. Epod. 1, 1. *Ibis Liburnis, inter alta navium, Amice, propugnacula.* 4 Adde Liv. l. 21. c. 14. 5 Ad exemplum, exemplo, more pugnæ equeſtris. In pugna ad Actium erant Cæſariani equitibus ſimiles, modò irruentibus, modò ſe recipientibus, eò quod appellere ſubindè, ac retrò abducere naves ipſi ſuas tantum poterant. Hoc autem eſt *ad ſimilitudinem equeſtris pugnæ*, ut Florus loquitur: nempè ſumptis tergis & redditis. 6 Pulchra comparatio claſſis levis & expeditæ cum re equeſtri. Sic Euripides in Medeâ navem vocat *currum*. 7 Eruendis. 8 Arcem muroſque diruere.

CAP. III.

[1] *Bellum Liguſticum.*

1 [2] PEracto Punico bello, ſecuta eſt brevis ſanè, & quaſi ad [3] recipiendum ſpiritum requies: argumen-

1 Al. *Bellum Ligurium.* Sic enim & *Ligurius* lapis à *Liguribus* dictus, apud quos inveniebatur. 2 Confecto, finito. Quæ hoc capite continentur, ſcribit Epit. Liv. 20. Eutrop. 3, 1. 3 Reſumendum, recolligendum. Methaphora à luctatoribus petita, aliiſque, qui vehementer exerciti, difficulter reſpirant, & ita ad recipiendum ſpiritum interquieſcere coguntur.

tumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tumque pacis, & [1] bona fide ceſſantium armorum, tunc primum poſt Numam [2] clauſa porta Jani fuit: ſed ſtatim
2 ac ſinè mora [3] patuit. Quippe jam [4] Ligures, jam [5] Inſubres Galli, nec non & Illyrii laceſſebant: ſic [6] deſub Alpibus, id eſt, deſub ipſis Italiæ [7] faucibus, gentes, Deo quodam aſſiduè incitante, ne rubiginem ac
3 [8] ſitum ſcilicet arma ſentirent: denique [9] utrique quotidiani, & quaſi [10] domeſtici hoſtes [11] tirocinia militum imbuebant: nec aliter utrâque gente, quam quaſi [12] cote quadam, populus Romanus ferrum ſuæ acuebat virtu-
4 tis. Ligures imis Alpium jugis adhærentes, inter [13] Varum & Marcum flumen, [14] implicitoſque dumis ſilveſtribus, major aliquantò labor erat invenire, quàm vincere. Tuti locis, & fugâ, durum atque velox [15] genus, ex occaſione magis [16] latrocinia, quàm bella, [17] faciebat. Itaque cùm diu multumque eluderet Salyus, Deciates, Oxybius, Euburiates, Ingaunus, tandem Fulvius

Omninò, exactè. Ita Sen. Epiſt. 85. *Nunquam* bonâ fide *manſueſcunt vitia.* 2 Quod ſignum erat belli. 4 *Ligures imis Alpium jugis adhærentes, inter Varum & Macram flumen, implicitoſque dumis ſylveſtribus: major aliquantò labor eſt invenire, quàm vincere:* paulò poſt. 5 Populi Galliæ Ciſalpinæ. 6 Ex eo loco, qui eſt ſub Alpibus. Sic *Deſuper* dicitur pro *ſuper.* 7 Auguſtiis. 8 Squallorem ex ſitu contractum. Ita Virg. Æn. 6, 462. *loca ſenta* ſitu. 9 Ligures, Inſubres Galli, & Illyrii. Atque ita vocem *utroſque* de tribus uſurpat. Sic infra c. 11. cùm tres Galatiæ populos nominaſſet, Toliſtobogos, Trocinos & Tectoſagas, ſtatim infert: Utrique *fundis ſagittiſque acti, in perpetuam ſe pacem dediderunt.* 10 Vicini. 11 Prima rudimenta. 12 Scilicet *ne per otium torpeſceret manus aut animus.* 13 Varus fluvius eſt grandis, ex Alpibus fluens, Galliam Tranſalpinam à Ciſalpinâ ſeparans, vetuſtiſſimus Italiæ terminus. Macra fluvius eſt ex initio Apennini fluens, inter Ligurum montes. 14 Cinctos, circumdatos. 15 Gens. 16 Piraticam. 17 Exercebat.

latebras

latebras eorum ignibus [1] ſepſit : [2] Bæbius in plana d
duxit : Poſthumius ita [3] exarmavit , ut vix reliqu
ferrum , quo terra [4] coleretur.

1 Cinxit. 2 Ne locorum opportunitas iterùm eos ad rebellandum ex
taret. Hac ratione ſæpiùs ſibi conſuluerunt Romani , quibus hoc prim
omnium fuit , expugnatum debellatumque hoſtium agrum , ſi eminent
fuerit , ſolo æquare. Idem Florus 2, 15, 5. de Carthagine inquit , *ex co
ſiliis omnibus Senatum Romanum medium elegiſſe , ut urbs tantùm loco m
veretur.* Similiter 3, 5, 28. Pompejus Regem Colchorum juſſit in pla
deſcendere , ne videlicet fiducia montium rebellaret. Vide & eundem
12, 59. cum nota Freinshemiana. 3 Armis ſpoliavit. 4 Araretur.

CAP. IV.

[1] *Bellum Gallicum.*

1 GAllis Inſubribus , & his accolis Alpium , animi fer
rum , corpora [2] pluſquam humana erant : ſed exper
mento deprehenſum eſt , quippe, ſicut primus impetus e
major , quàm virorum eſt , ita ſequens minor , quàm fa
2 minarum. [3] Alpina corpora humenti cœlo educata , h
bent quiddam ſimile cum nivibus ſuis : quæ mox ut ca
luêre pugna , ſtatim [4] in ſudorem eunt : & levi motu
3 quaſi ſole , [5] laxantur. Hi ſæpè & alias , ſed Britomar
duce , [6] *non priùs ſoluturos ſe baltea , quàm Capitolium aſcen
diſſent* , juraverant. Factum eſt : victos enim Æmilius i

1 De hoc bello ſcribit Epit. Liv. 20. Eutrop. 3, 1. 2 Ultra ſtaturam ho
minum enormia. 3 Docent Philoſophi locatum conſequi locorum condi
tiones. Hinc ait Porphyrius , locum eſſe generationis principium , que
madmodum & patrem. Lege Cic. lib. de Fato cap. 4. Propert. 2, 3. Virg
Georg. 1, 57. 4 In ſudorem reſolvuntur , ſudore diffluunt. Nam fluid
& mollia corpora levi labore atque æſtu facilè in ſudorem eunt. 5 Lax
redduntur. 6 Veteres , ubi quid efficiendum ſuſcepiſſent , obſtringeban
ſe tali voto , tanquam aſſiduo monitore urgerentur ad maturandum , quan
propoſuerant.

Capi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

4 Capitolio [1] diſcinxit. Mox Arioviſto duce, [2] vovere *de noſtrorum militum præda* [3] *Marti ſuo* [4] *torquem.* [5] Intercepit Jupiter [6] votum: nam de torquibus eorum aureum
5 [7] tropæum Jovi Flaminius erexit. Viridomaro Rege *Romana arma Vulcano* promiſerant: [8] aliorſum vota ceciderunt: occiſo enim Rege, Marcellus [9] tertia poſt Romulum [10] patrem Feretrio Jovi arma ſuſpendit.

1 Cinctu ſolvit, baltea ademit. Militum inſigne erat cingulum, quod demebatur iis, cum exauctorarentur ignominiæ cauſa. Neque ſolum milites, ſeu quicunque ſerii aliquid facere parabant, cingulo veſtes fluxas conſtringebant. Undè Quintil. *Gracchos ad evertendam Rempubl. velut armis eloquentiæ* ſuccinctos, *acceßiſſe.* Contrà *diſcinctos* dicebant negligentes, ut Græci ἀζώςυς, λυσιζώνυς. 2 Voto promiſere. Mos antiquiſſimus gentium, *ſpolia hoſtium* Deo vovendi. Cùm Trajanus ad bellum Parthicum proficiſceretur, ſpolia, quæ de Getis ceperat, *Jovi Caſio* appendit; *crateres* ſcilicet *argenteos*, & *poculum deauratum* ex *uri* ſilveſtris cornu. Sæpè ſacrabant non tam hoſtium arma, quàm omnia illa, per quæ aliquid memorabile patratum erat. Nonnunquam *pecuniæ è prædâ* redactæ *decimas Apollini* perſolvebant ex voto, ut Camillum feciſſe è Liv. l. 5. & Val. Max. l. 1. c. 2. captis Vejis, conſtat. 3. Docet Freinshem. ex Cæſare de bel. Gal. 6, 17. Gallos quinque potiſſimùm Deos coluiſſe, *Mercurium, Apollinem, Jovem, Martem*, atque *Minervam.* 4 *Gallos cum auro* (quod in torquibus habebant) *pugnare ſolitos, Torquatus indicio eſt.* Plin. 33, 1. 5 *Intercipi* hoc loco dicitur, quod alii deſtinatum, ab alio excipitur. 6 Marti nuncupatum. 7 Monumentum propter hoſtes in fugam converſos. Belli uſus invenit, ut, in quo loco hoſtes ſuperati eſſent, ibi tropæa erigerentur. *Tropæum* enim eſt monumentum ſeu columna marmorea à victore erecta, eò in loco, ubi hoſtes in fugam convertit: *à* τρόπῳ, id eſt, *converſione*, dictum. 8 Alium exitum vota nacta ſunt. 9 Ita Virg. Æn. 6, 869. *Tertiaque arma patri ſuſpendit capta Quirino.* Nam prima Romulus, ſecunda Coſſus ſuſpenderant, de quibus Liv. Epit. 20. 10 Conditorem populi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. V.

[1] *Bellum Illyricum.*

1 ILlyrii, ſeu Liburni ſub extremis Alpium [2] radicibus
[3] agunt, inter Arſiam, [4] Titiumque flumen, lon-
giſſimè per totum Adriani maris littus effuſi. [5] Hi,
2 regnante [6] Teutanâ muliere, populationibus non con-
3 tenti, licentiæ ſcelus addiderunt. [7] Legatos quippe
noſtros, ob ea, quæ deliquerant, [8] jure agentes, nec
gladio quidem: [9] ſed ut victimas, ſecuri percutiunt:
[10] præfectos navium igni comburunt, idque [11] quò indi-
gnius foret, mulier imperabat. Itaque [12] Cnæo Fulvio
4 Centimalo duce, latè domantur. Strictæ in principum
colla ſecures, legatorum [13] Manibus [14] litavêre.

1 De hoc bello lege Liv. Epit. 20. Eutrop. 3, 1. 2 Imis partibus. 3 Degunt, verſantur, habitant. 4 Antiqui libri *Tcinum* appellabant, ut Galliæ fluvium, apud quem cæſi primùm ab Annibale Romani. 5 Illyrii. 6 Hæc vidua erat Agronis, Regis Illyriorum. 7 Hos Cajum & Lucium Coruncanos Polybius vocat. Publium Junium & Titum Coruncanum Plinius. Appianus unius Coruncanii meminit. 8 Jure gentium querentis de illatis injuriis. 9 Ignominioſo mortis genere. 10 Trierarchas. 11 Fœminarum enim juſſa pati, ignominioſum eſt. 12 Et collegâ ejus Poſthumio Albino. 13 Gentiles credebant dolere manes interfectorum, niſi vindictâ levarentur. Ideòque hac quoque in cauſa principes Illyrios eâdem ignominioſa morte confecerunt. 14 Sacrificio facto placaverunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. VI.

1 *Bellum Punicum ſecundum.*

1 POſt primum Punicum bellum 2 vix quadriennii requies: ecce alterum bellum, 3 minus quidem ſpatio (nec enim ampliùs, quàm decem & octo annos, habet) ſed adeò cladium atrocitate terribilius,

1 Bellum ſecnndum Punicum ſcribit Plutarchus in vitis Fabii, Scipionis, Marcelli, Hannibalis, Flaminii. Liv. l. 21. Eutrop. l. 3. Annibal, Amilcaris filius, in odium Romanorum ſacramento, ex patris auctoritate, à nono ætatis ſuæ anno obſtrictus, jam agens 26. & ab exercitu ſuo Imperator ſalutatus, deletâ Sagunto, Hiſpaniæ Tarraconenſis urbe, fœdera Pœnorum cum Rom. icta violat: ipſe Annibal ſuperato Pyrenæo ſaltu per Gallias, fuſis, qui reſiſtere ei conati erant, ad Alpes venit: & laborioſo per eas tranſitu, cùm montanos quoque Gallios obvios aliquot prœliis repuliſſet, deſcendit, ibique ſexdecim annos contra Romanos proſperè pugnavit: tandem à Scipione Africano (qui à devicta Africa cognomen iſtud invenit) bello finis impoſitus eſt. 2 Imò à fine belli Punici primi, ad initium ſecundi, ſunt anni tres & viginti. Quid ergo hic *quadriennii* requies? Stadius exiſtimat, cujus ſententiam hic recipit Freinſhemius, computaſſe Florum à tempore clauſi Jani, id eſt, A. V. C. 518. quod falſum eſt. Manifeſtè enim Florus requiem hic non intelligit à cæteris Reipublicæ Romanæ hoſtibus, ſed eam, quam habuerunt à Carthaginienſibus; neque computat à tempore Jani clauſi, ſed à tempore finiti belli Punici primi. Verba clara: *Poſt primum Punicum bellum vix quadriennii requies: ecce alterum bellum.* Et quomodo *quadriennii* quietem diceret, quæ fuit *paucorum menſium*, cùm Janus eſſet clauſus? An *Sardos*, *Corſos & Ligures*, qui coëgerunt Janum reſerare, non habuerunt inter hoſtes? Atqui dignos exiſtimarunt, de quibus acti triumphi exſtarent ad ſeram uſque poſteritatem. Atqui Florus Ligurum gentem ſupra c. 3, 3. agnovit pro *cote virtutis Romanæ*. Sed demus Stadio, Florum computaſſe à tempore Jani clauſi, id eſt, A. V. C. 518. An igitur poſt quadriennium, id eſt, annum 522. ortum eſt bellum Punicum ſecundum? Minimè. Dicendum ergo, Floro fuiſſe in animo, Romanos Carthaginenſibus, cùm jam profligaſſent bellum cum mercenariis, id eſt, quadriennio poſt primum bellum Punicum controverſiam moviſſe de poſſeſſione Sardiniæ, bellum etiam minatos; ſed cùm iſti è re ſuâ non exiſtimarent, iterùm cum Romanis collidi, viribus præſertim valdè fractis bello mercenariorum, non ſolùm Sardiniâ ceſſiſſe, ſed & mille ac ducenta Romanis talenta adjeciſſe. Hanc Romanorum violentiam cùm inter cauſas odiorum novorum, atque adeò belli ſecundi referat Polyb. lib. 1. cap. 88. Florus longiùs progreſſus, ab eo tempore ſcripſit ſurrexiſſe bellum, quo nova ſurrexerat cauſa belli. 3 Primum Punicum bellum cœpit anno DLXXXIIX. pax Pœnis data eſt anno DXII. ſunt itaque anni intermedii XXIV. Initum eſt hoc bellum, P. Cornelio Scipione, Tib. Sempronio Longo Coſſ. anno DXXXV. finitum debellato in Africâ Annibale, & pace Carthaginenſibus ſupplicibus data, Cn. Cornelio Lentulo, P. Ælio Pœto Coſſ. anno DLII. ſunt itaque anni intermedii in hoc ſecundo bello Punico ſeptendecim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ut ſi quis conferat damna utriuſque populi, [1] ſimili
2 victo ſit populus qui vicit. [2] Urebat nobilem populu
[3] ablatum mare, captæ inſulæ, dare tributa, quæ [4] j
bere conſueverat. Hinc ultionem puer [5] Annibal
3 aram patri juraverat: nec morabatur. [6] Igitur in cau
belli [7] Saguntus deleta eſt; [8] vetus Hiſpaniæ civit
& opulenta, fideique erga Romanos magnum quiden
4 ſed triſte monumentum: [9] quam [10] in libertatem con
muni fœdere exceptam, Annibal, cauſas novoru
motuum quærens, & [11] ſuis & [12] ipſorum manib
evertit, ut [13] Italiam ſibi rupto fœdere [13] aperire
5 [14] Summa fœderum Romanis [15] religio eſt: itaqu
ad auditum ſociæ civitatis [16] obſidium, memores ic
cum Pœnis quoque fœderis, non ſtatim ad arma pro
currunt, dùm priùs more legitimo [17] queri malun
Interim jam [18] novem menſibus [19] feſſi fame, [20] ma
chinis, ferro, verſa denique in rabiem fide, imma

1 Romani enim initio maximis attriti fuerant cladibus. Idem dicit Li
l. 21. c. 1. *Adeò varia belli fortuna ancepſque Mars fuit, ut propiùs per
culo fuerint, qui vicêre*, & Sil. l. 1, 77, &c. *Propiuſque fuêre pericl
Queîs ſuperare datum.* 2 Dolori erat Carthaginenſibus. 3 Hoc ad l
ges pacis à Romanis primo bello Punico datas, referendum eſt: quas i
fere Polybius refert: *Pœni Sicilia & omnibus inſulis, quæ inter Italia
& Africam ſunt, excedunto*; MCC. *talenta in annos* XX. *pendunto*: &
4 Imperare. 5 Narrat hoc juramentum Silius lib. 1, 77, &c. Q. d. Pue
Annibal novennis adhuc patri blandiens, altaribus admotus, tactis ſacris
juraverat, ſe, cum primum poſſet, hoſtem fore populo Romano: nec i
morâ erat Annibal, ſcilicet ex quo die imperium & ducatum exercitus ob
tinuit Annibal, nec ullam moram interpoſuit, quin bellum Saguntinis in
ferret, & per hujus cauſam Romanis. 6 Al. *Igitur in cauſam belli Sa
guntus delecta eſt.* Delegit enim Saguntum Annibal, cujus everſio cauſan
belli præberet inter ſe & Romanos. 7 *Saguntus* oppidum eſt opulen
tiſſimum in Hiſpaniæ finibus poſitum circa flumem Liberum, quod fui
quondam terminus imperii populi Romani & Carthaginenſium. 8 Quip
pe 200. antè excidium Trojæ annis condita. 9 Saguntum civitatem
10 Liberam relictam partium conſenſu. 11 Annibalis. 12 Sagunti
norum. Nam ſe ſuaque omnia in pyram conjecerunt, nec arbitrium victo
ris exſpectarunt. 13 In Italiam viam faceret. Ita Curt. l. 7, 1. *Primu
Aſiam aperuerat Regi.* Ideò miſſus à Senatu ad Annibalem Legatus dixiſſ
fertur, Carthaginenſes, dum Saguntum oppugnant, ipſa Romæ mœnia
pulſare. 14 Extrema, maxima. 15 Sanctitas. 16 Obſidionem.
17 Expoſtulare de injuria, utque ea luatur, petere. 18 *Octavo menſe,
quèm cœptum oppugnari, captum Saguntum*, ait Liv. 21, 15. 19 Fracti
fatigati fame Saguntini. 20 Inſtrumentis.

nem

nem in foro excitant [1] rogum : [2] tum deſuper ſe ſuoſque
cum omnibus opibus ſuis ferro & igni corrumpunt.
7 Hujus tantæ cladis [3] auctor Annibal [4] poſcitur. [5] Tergi-
verſantibus Pœnis, [6] dux legationis, *Quæ*, inquit,
mora eſt? Fabius. *In hoc ego ſinu bellum pacemque porto:*
utrum eligitis? [7] Succlamantibus, *Bellum. Bellum igitur*,
inquit, *accipite:* & excuſſo in media curia togæ gremio,
non ſine horrore, quaſi planè ſinu bellum ferret, effu-
8 dit. Similis exitus belli initio fuit: [8] nam quaſi [9] has
inferias ſibi Saguntinorum ultimæ [10] diræ in illo publico
parricidio incendioque [11] mandaſſent; ita Manibus eo-
rum, vaſtatione Italiæ, captivitate Africæ, ducum &
Regum, qui id geſsêre bellum, exitio [12] parentatum eſt.
9 Igitur ubi ſemel [13] ſe in Hiſpaniâ movit illa gravis & lu-
ctuoſa Punici belli [14] vis atque [15] tempeſtas; [16] deſti-
natumque Romanis jam diu fulmen Saguntino igne
[17] conflavit: ſtatim quodam impetu rapta, medias

1 Struem lignorum ad cremanda cadavera, pyram ardentem. 2 Saguntinorum cladem præter cæteros ſcribit Val. Max. 6. 6, 1. ext. & Sil. 1. 3 Cauſa. 4 Ad ſupplicium. 5 Totus enim Senatus Annibalis erat, eumque fovebat. 6 Caput, princeps. Hi autem legati fuerunt Fabius Pamphilus, & Valerius Publicola. Eleganter hanc legationem canit Silius in principio ſecundi. 7 Acclamantibus Pœnis ſive Carthaginenſibus. 8 Non leve momentum habere putabantur pereuntium imprecationes adverſus eos, qui ſalutem eorum aut impugnaverant injuſtè, aut, cùm poſſent, deberentque, opem ferre neglexerant. Ita & Saguntinis, cùm à Pœnis quidem everſi, à Romanis autem deſtituti eſſent; hinc Italiæ vaſtatione, illinc Africæ captivitate, ſatisfactum eſt. Sic Eumenes ab exercitu proditus, infit apud Iuſtin. 14, 4, 12. *Ultimæ nunc ego perſidorum victima, has vobis diras atque inferias dico; ut inopes extorreſque omne ævum in hoc caſtrenſi exſilio agatis, devorentque vos arma veſtra, quibus plures veſtros, quam hoſtium duces, abſumpſiſtis.* 9 Hæc ſacrificia, quæ inferis ſolvuntur. Unde *inferias facere*, eſt Manes ſacrificiis placare. 10 Execrationes, imprecationes, 11 Iuſſiſſent, delegaſſent. 12 Iuſta perſoluta ſunt. 13 In Hiſpania cœpit. 14 Tota moles. 15 Procella. 16 Martii Vatis carmen innuit, quo, diu ante, Romanis Cannenſis clades prædicta fuerat, ut tradit Liv. lib. 25. cap. 12. Notandæ verò venuſtiſſimæ comparationes bellorum cum tempeſtatibus, fulminibus, procellis, &c. Ipſi bellatores *fulmina*. Virg. Æn. 6, 842. *Quis Gracchi genus, aut geminos, duo fulmina belli Scipiadas, cladem Lybiæ?* 17 Confecit, excitavit. Al. *conflagravit*.

[1] perfregit Alpes; & in Italiam ab illis fabuloſæ alti
10 dinis nivibus, velut cœlo [2] miſſa, deſcendit. Ac pri
quidem impetus turbo inter Padum & Ticinum vali
ſtatim fragore detonuit. Tunc, [3] Scipione duce, f
ſus exercitus: ſaucius etiam ipſe veniſſet in manus h
ſtium Imperator, niſi [4] protectum patrem [5] prætext
11 tus admodùm filius ab ipſa morte rapuiſſet. [6] Hic e
Scipio, qui in exitium Africæ creſcit, nomen ex ma
12 ejus habiturus. [7] Ticino [8] Trebia ſuccedit: hîc ſecu
da belli Punici [9] procella deſævit, Sempronio Conſ
le: tunc callidiſſimi hoſtes frigidum & nivalem na
diem, cùm ſe ignibus priùs [10] oleoque foviſſent (ho
ribile dictu!) homines à meridie & Sole venientes n
13 ſtra nos hyeme vicerunt. [11] Thraſymenus lacus [12] te
tium fulmen Annibalis, Imperatore Flaminio: i
quoque ars nova Punicæ fraudis: quippe nebula lacus
[13] paluſtribuſque virgultis [14] tectus eques, terg

1 Nam aceto maceratas rupes & igni domitas demum ferramentis amolitus e
Tranſitum Annibalis per Alpes deſcribit Sil. l. 3. Virg. Æn. 10, 13. Iu
Sat. 10, 147. Lege Plutarch. in vita Annibalis. 2 Demiſſa. Frequens e
loquendi genus, ut, quæ ſupra communem altitudinem attolluntur, dicant
οὐρανομήκη. Hinc de Alpibus etiam dictum, *in cœlum aſſurgere*. Sil. lib.
Proindè polo creſcant Alpes, aſtriſque coruſcos Appenninus agat ſcopulo
Adeòque qui de Alpibus deſcendêre, Florus egregiè dixit, *velut cœlo miſſ*
deſcendiſſe. De hac altitudine Alpium idem Silius: *caligat in altis Obrutu*
ſaxis, abeuntque in nubila montes. 3 P. Cornelio Africano. 4 Egre
gio huic facto verſum iſtum Virg. Æn. 10, 100. compoſuiſſe videri poſſit
Dum genitor nati parmâ protectus abiret. 5 Non amplius adhuc qua
prætextatus, id eſt, puer. Intendit enim rem hæc particula, & admiratio
nem auget. Sic apud Iuſt. 17, 2, 4. *poſt menſes* admodum *ſeptem*. 6 Si
Liv. *Hic erit juvenis, penes quem perfecti hujuſce belli laus eſt, Africanu*
ob egregiam victoriam de Annibale & de Pœnis appellatus. 7 Fluvio
Inſubriæ in Eridanum fluenti. 8 Fluvius prope Placentiam in Galli
Ciſalpina. 9 Tempeſtas ſævit, ſævitiam ſuam exercet. 10 Hoc
enim conferre putabant ad robur corporis: nam uncta membra frigus commodius ferunt. 11 Peruſinus. Lege Cic. de Divin. 1, 35. Valer. Max.
1, 6, 6. 12 Tertia clades, quâ Annibal attrivit Romanos. 13 Hæc
ars Punicæ fraudis, quâ paluſtribus virgultis tectus eques terga ſubitò pugnantium invaſit, non eſt adhibita ab Annibale in hoc prælio ad Thraſimenum lacum; ſed in altero ad Trebiam flumen. In ea quippe pugna, quæ ad Thraſimenum lacum pugnata eſt, nihil aliud fraudis commentus eſt Pœnus, nec aliud curavit, quam ut clauſum lacu & montibus, copiiſque ſuis circumfuſum haberet hoſtem. Eumque ſic circumfuſum militi ſuo ad ſatietatem præbuit cædendum. 14 Tecti equites.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

14 ſubitò pugnantium invaſit. Nec [1] de Diis poſſumus
queri : imminentem quippe [2] temerario duci cladem
[3] prædixerant inſidentia ſignis [4] examina, & [5] Aquilæ
prodire nolentes, & [6] commiſſam aciem ſecutus
[7] ingens terræ tremor : niſi illorum horrorem ſoli
equitum virorumque diſcurſus, & mota vehementiùs
15 arma fecerunt. [8] Quartum, id eſt, pœnè [9] ultimum
vulnus imperii, Cannæ; [10] ignobilis Apuliæ vicus : ſed
magnitudine cladis emerſit, & quadraginta millium
cæde [11] parta nobilitas. Ibi in exitium infelicis exerci-
tus, dux, terra, cœlum, dies, tota denique rerum na-
16 tura conſenſit. Siquidem non contentus ſimulatis
transfugis Annibal, qui mox terga pugnantium ceci-
derunt, inſuper callidiſſimus Imperator, patentibus
in campis, [12] obſervato loci ingenio, [13] quòd &
Sol ibi acerrimus, & plurimus pulvis, & [14] Eurus

1 De iniquitate Deorum. 2 Flaminio. 3 Præſagierant, præſignificaverant. 4 Multitudo apum. Livius pro examine apum aliud habet, Flaminii ſcilicet caſum, ſupra ceſpitantis equi caput evoluti, cùm in eum inſiluiſſet. At examen apum pro malo omine fuit Scipioni in eo prælio, quod commiſſum eſt inter Padum & Ticinum. 5 Aquilæ non cedentes, cùm revellerentur humo. Mali res ominis, quaſi Diis expugnationem aſpernantibus. Aquila enim legionis ſignum defigebatur in terram, quæ ſi evelli non poſſet, cum in hoſtem eundum eſſet, inter prodigia numerabatur. 6 Aciem Romanam & Punicam pugnantem. 7 Quippe *qui multarum urbium Italiæ magnas partes proſtravit, avertitque curſu rapido amnes, mare fluminibus invexit, montes lapſu ingenti proruit.* Liv. 22, 5. Eum tamen neminem pugnantium ſenſiſſe, teſtatur idem. 8 Cannenſem cladem ſcribunt latè, Liv. lib. 22. cap. 45. &c. Valer. Max. 1, 1, 16. 2, 4, 4. 4, 5, 2. 7, 4, 2. ext. Silius in toto nono. 9 Clades quæ planè jugulabat: poſtquam alteri non erat locus. 10 Sic infra 3, 19, 8. de Euno: *Magnitudo cladium facit, ut meminerimus.* 11 Facta. Q. d. Nobilis ille factus vicus & poſteritati innotuit quadraginta millium cæde. Sic apud Curt. 9, 6, 22. Alexander daturum ſe *nobilitatem ignobilibus locis*, magnitudine ſcilicet rerum à ſe geſtarum, jactat. 12 Obſervata loci naturâ, 13 Exercitatus Imperator, dum pugnandum eſt, quantum licet, ſtudet, ut nec ventum, nec Solem patiatur iniquum. Hic enim fulgore excæcat, ille pulvere. Imitatus hoc poſtea Marius, inſignem ex Cimbris victoriam retulit: infra 3, 3, 15. 14 Is *Vulturnus* Livio dicitur, qui ab incolis ejus regionis, ubi tum pugnatum eſt, ita vocari ſcribit. Ab amne Vulturno qui veniebat ventus, quod ab Oriente his flaret, ſic appellarunt indigenæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ab Oriente ſemper quaſi ad [1] conſtitutum , ita [2] i
ſtruxit aciem , ut Romanis [3] adverſus hæc omnia o
verſis , quaſi [4] ſecundum cœlum tenens , vento , pu
17 vere , Sole pugnaret. Itaque duo maximi exercit
cæſi ad hoſtium ſatietatem , donec Annibal dicer
militi ſuo ; *Parce ferro.* Ducum effugit alter , alt
occiſus eſt : dubium uter majore animo. Paulu
18 puduit , [5] Varro non deſperavit. [6] Documenta cl
dis , cruentus aliquamdiu [7] Aufidus : [8] pons de cada
veribus , juſſu ducis , factus in torrente [9] Vergelli
[10] modii duo annulorum Carthaginem miſſi , [11] digni
19 taſque equeſtris taxata menſurâ. Dubium deinde no
[12] erat , quin [13] ultimum illum diem habitura fueri
Roma , quintumque intra diem epulari Annibal i
[14] Capitolio potuerit , ſi (quod Pœnum illum dixiſſ
Adherbalem [15] Bomilcaris ferunt) [16] *Annibal quem-
admodum ſciret vincere , ſic* [17] *uti victoriâ ſciſſet.* Tu
20 quidem [18] illum , ut dici vulgò ſolet , aut [19] fatum urbi

1 Scopum. 2 Ordinavit. 3 Soli., vento & pulveri adverſis , Pœnis verò averſis. 4 Quia ſecundo Sole ac vento pugnabat. 5 Ideò ab occurrente Senatu gratiæ huic hoc nomine actæ ſunt , quod de reſtituenda Republica non deſperaſſet. 6 Argumenta , ſigna. 7 Fluvius eſt in Hirpinorum montibus naſcens. 8 Vide Val. Max. 9, 2, 2. ext. 9 Al. *Vergello.* 10 Val. Max. 7, 2, 13. ext. aliique afferunt fuiſſe modios tres. Liv. autem l. 23. c. 12. *Ad fidem* , inquit , *deinde lætarum rerum effundi juſſit in veſtibulo curiæ annulos aureos , qui tantus acervus fuit , ut metientibus dimidium ſupra tres modios expleſſe ſint quidam auctores. Forma tenuit , quod propior eſt vero, haud plus fuiſſe modio.* Ob acceptam hac clade ignominiam uſque ad Severi Imperatoris tempora , non niſi Tribunis aureorum annulorum uſus in expeditionibus conceſſus fuit: cæteris fuerunt ferrei. Interim cùm annuli diſtinguerent ordinem Equeſtrem à plebejo , immanis peremptorum Equitum numerus procul dubio fuit , ſi detracti ſingulorum digitis annuli tantam menſuram expleverint. 11 Annuli , quibus equites utebantur , æſtimati menſurâ. 12 Al. *erit.* 13 Extremum , ſummum , periculoſiſſimum. 14 Summa arce. 15 Scilicet filium. 16 Scilicet quod occaſionem & fortunam majoris rei , Romæ ſcilicet potiundæ , quam illi hæc victoria obtulerat , de manibus amitteret , nec eâ uti vellet. 17 Quia cùm à victoria Cannenſi Romam capere poſſet , rem tantam ſtatim animo concipere non potuit. Simile dictum Cæſaris de Pompejo apud Suet. in ejus vita c. 36. 18 Annibalem. 19 Fortuna illa , quæ fati decreto deſtinata eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

imperaturæ, aut ipſius [1] mens mala, [2] & averſi à Car-
21 thagine Dii, [3] in diverſum abſtulerunt. [4] Cùm victo-
riâ poſſet uti, frui maluit: relictâque Româ, Campa-
niam Tarentumque [5] peragrare: ubi mox & [6] ipſe, &
exercitus [7] ardor elanguit; adeò ut [8] verum dictum ſit:
22 [9] *Capuam Annibali Cannas fuiſſe.* Siquidem invictum Al-
pibus, indomitum armis, Campaniæ (quis crederet?)
[10] Soles, & tepentes fontibus Bajæ, [11] ſubegerunt.

1 Hic *mala mens* opponitur *bonæ menti*, quæ in illo eſſe dicitur, qui ſuæ mentis eſt compos. Qui eâ caret, is demens eſt. Hoc ſenſu Virg. Ecl. 1, 16. & Æn. 2, 55. *ſi mens non læva fuiſſet*, id eſt, ſi ſibi conſtitiſſet, ſi non fuiſſet abrepta in deteriora conſilia. 2 Hæc communis erat ſententia veterum, Deos indigenas iratos eſſe iis, qui captivitati exponerentur victorum, aliiſque calamitatibus. Sinon apud Virg. 2. Æn. *Ex illo ruere, & retro ſublapſa referri Spes Danaûm, fractæ vires*, averſa Deæ *mens.* 3 Aliud perſuaſerant, aliò impulerunt. Contra decebat, & arcere primùm apes, ac deinde mel commodius legere. 4 Acumen hujus Flori ſententiæ obſcurus eſt, dum ait, Annibalem, victoriâ cum poſſet uti, frui maluiſſe. Imò vel fructum hujus victoriæ ampliſſimum tuliſſet, ſi Romam cepiſſet, quod illi fortuna tum videbatur quaſi in manum dare, ſi eâ uſus eſſet. Negari quidem non poteſt, aliarum rerum uſum eſſe, aliarum, imò & in eadem re potiunda & uſurpanda, uſum à fructu plerumque diſtingui. Cæterum nihil hic tale fingi aut accommodari poteſt. Aliquid eſſet, ſi Annibal poſt hanc victoriam Cannenſem, ab armis ac bello in totum ceſſaſſet, atque otio deſidiæque, ut victoriæ bonis frueretur, ſeſe dediſſet. Tum ſane dici poſſet, victoria illum frui maluiſſe, quam uti. Quòd enim, relictâ Româ, in Campaniam flexit, non eo id fecit animo ac propoſito, ut deliciis Campaniæ frueretur, ſed voto ac ſpe nobiliſſimæ urbis capiundæ Capuæ, quæ duarum tum toto orbe maximarum, Romæ & Carthaginis, erat æmula. Sed robur ejus exercitus luxuria Campana enervatum eſt. Quid tum? Hoc noluerat Annibal, & magno redemptum vellet, non accidiſſe. Certe cum à victoria Cannenſi Romam capere poſſet, rem tantam ſtatim animo concipere non potuit, ſic victoriâ (ut diximus) uti neſcit. *Mira ejus duci*, ut Livius tradit, *ſatis creditur ſaluti fuiſſe Urbi atque Imperio.* Hæc Salmaſius. 5 Perluſtrare. 6 Annibal. Unde Seneca ad Lucil. Epiſt. 11. *Una hiberna*, inquit, *Annibalem ſolverunt, & indomitum illum nivibus atque Alpibus virum enervavêre Campaniæ fomenta, armis invictus, vitiis victus eſt.* 7 Vehementia animi languore confecta eſt, torpeſcendo periit, plane extincta eſt. 8 Al. *verè.* 9 Hoc dictum ſumptum eſt ex oratione Marcelli ad milites, quæ apud Livium eſt lib. 23. cap. 45. *Reliquias illorum virorum, vix arma membraque ſuſtinentes, pugnare: Capuam Annibali Cannas fuiſſe: ibi virtutem bellicam, ibi militarem diſciplinam, ibi præteriti temporis famam, ibi ſpem futuri extinctam.* 10 Calor, quo gaudebant Pœni ſeu Afri. Liv. lib. 23. & Val. Max. 9, 1, 1. ext. tradunt, intra muros ac tecta urbis Capuæ majorem partem hyemis Annibalem exercitum habuiſſe, ibique tempus illud in vino, epulis, balneis, ſcortis tranſegiſſe. 11 Vicerunt, perdiderunt.

Interim [1] reſpirare Romanus, & quaſi [2] ab infer
23 emergere. [3] Arma non erant: [4] detracta ſunt templis
deerat juventus; in [5] ſacramentum militiæ [6] liberat
ſervitia: egebat [7] ærarium: opes ſuas libens Senatu
24 in medium protulit: nec præter quod in [8] bullis ſingu
liſque annulis erat, quicquam ſibi auri reliquêre. Eque
25 ſecutus exemplum, imitatæque equitem [9] tribus: de
nique vix ſuffecêre [10] tabulæ, vix ſcribarum manus
Lævino Marcelloque Conſulibus, cùm privatæ ope

1 Spiritum recipere. *Multum unus dies Reip. contulit ad ſalutem*, dixi quondam Demoſthenes. Hoc cum neglexiſſet Annibal, Romam erexit, ever tit Carthaginem. Liv. l. 23. c. 31. *Mora ejus diei ſatis creditur ſalut fuiſſe Urbi atque Imperio.* Quod ipſum arguto epigrammate reddit Ovvennu lib. 2. n. 119. *Hannibal in paucas fortunam diſtulit horas, Non benè Romanas præmeditatus opes. Vincere cum ſciret, fortunâ neſciit uti Pœnus homo, quamvis Afer, eoque vafer. Heu! quantum Hannibali nocuit differre parato! Servata eſt minimâ maxima Roma morâ.* 2 Ex deſperatis rebus eluctari, & quaſi à mortuis redire. Simile eſt illud Virg. *Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.* 3 Exequitur hic quædam ultimæ neceſſitatis tela, ad quæ confugerunt Romani Cannenſis cladis vi ſubacti. 4 Moris enim fuit, tam apud Græcos, quam apud Romanos olim, ut ſpolia, hoſtibus erepta, templis affigerentur. Lege Val. Max. 7, 6, 2. ext. Lucan. l. 6. Horat. l. 7. Od. 15. denique præter illos Sil. lib. 1. *In foribus ſacris, primoque in limine templi, Captivi currus, belli decus, armaque rapta Pugnantum ducibus, ſævæque in Marte ſecures, Perfoſſi clypei, & ſervantia tela cruorem, Clauſtraque portarum pendent.* 5 Iuramento. Eleganter hoc verbum transfert auctor ad quamcunque neceſſitatem, quâ quis ad bellum gerendum adigitur. Ita Sen. de brev. vitæ 6, 6. *Juvenes adulterio, velut* ſacramento, *adacti.* 4 Liberati ſervi, non ad delectum, ſed publicè empti, diuque in ea conditione retenti, donec, poſt fortem fidelemque in bello navatam operam meruêre libertatem. Sic etiam olim Agathocles, bellum in Africam translaturus, omnes ſervos militaris ætatis, libertate donatos, ſacramento adegit. Iuſt. lib. 22. cap. 4. Quondam is fuit Romanorum in bello mos, ut non niſi liberis & probatæ famæ militibus uterentur, nec eos 17. annis minores, vel 45. majores conſcriberent: ſi quid contra fieret, hoc in dubiis Reip. rebus, ut neceſſitati imperanti obediretur, accidit. 7 Locus ubi pecunia publica reponitur. 8 *Bulla* erat ornamentum puerorum, & præſertim nobilium, quod à collo in pectus deſcendebat, ut ſignificaretur, eam ætatem alterius regendam conſilio. 9 Plebs. 10 Codicilli. Referebatur enim in tabulas quantum quiſque contuliſſet, ut, meliori Reip. ſtatu, redderetur: quod etiam, finito hoc bello, tribus æquis portionibus factum eſt. Liv. l. 24. c. 18. Similis in Cicerone locutio Philip. 2. *Quis nomen non dedit? quanquam nec ſcribæ ſufficere, nec tabulæ nomina illorum capere potuerunt.*

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

26 in publicum deferrentur. Quid autem in deligendis ma-
giſtratibus, quæ centuriarum ſapientia, cùm juniores
à [1] ſenioribus conſilium de creandis Conſulibus peti-
vêre? Quippe adversùs [2] hoſtem toties victorem, tam
callidum, non virtute tantùm, ſed [3] ſuis etiam pug-
27 nare conſiliis oportebat. Prima redeuntis, & ut ſic
dixerim, reviviſcentis imperii ſpes Fabius fuit: qui
novam de Annibale victoriam [4] commentus eſt, [5] non
pugnare. Hinc [6] illi [7] cognomen novum, & Reipubli-
cæ ſalutare, *Cunctator*. Hinc [8] illud [9] ex populo, ut
28 *Imperii* [10] *ſcutum* vocaretur. Itaque per Samnium to-
tum, per Falernos Gauranoſque ſaltus ſic [11] macera-
vit Annibalem, ut, qui [12] frangi virtute non poterat,
29 [13] mora comminueretur. Indè Claudio Marcello duce
etiam congredi auſus eſt. [14] Cominùs venit, & pe-
pulit in Campania ſua, & ab obſidione Nolæ urbis
30 [15] excuſſit. Auſus &, Sempronio Graccho duce, per
Lucaniam ſequi, & [16] premere terga cedentis: quam-
vis tunc (ô pudor!) [17] manu ſervili pugnaret. Nam
hucuſque tot mala compulerant. Sed libertate donati.
31 Fecerat [18] de ſervis virtus Romanos. O [19] horribilem
in tot adverſis fiduciam! ô ſingularem animum ac [20] ſpi-
ritum populi Romani! tam [21] arctis [22] afflictiſque re-

1 Senibus. 2 Annibalem intelligit. 3 Propriis. Q. d. uſu edocti virtutem ſuam adverſus tam callidum hoſtem non ſufficere, & ipſi tandem leoninæ vulpinam aſſuerunt, atque ita ſuis (quod dicitur) pennis Hannibalem ceperunt. 4 Invenit, excogitavit. 5 Ratio eſt, ut, qui frangi virtute non poſſe videbatur, morâ & tædio frangeretur. 6 Fabio. 7 Fabio huic quatuor fuêre cognomina, *Maximus*, *Ovicula*, *Verrucoſus*, *Cunctator*. 8 Scilicet *cognomen*. 9 Quod populus impoſuit. 10 Sicut contra Marcellus *enſis*. 11 Attenuavit & vexavit. 12 Vincendo debilitari. 13 Cunctando, bellum trahendo frangeretur ac debilitaretur. 14 Auſus eſt congredi. 15 Expulit. Vide Liv. 23, 14. & deinceps. 16 Inſtare fugienti Annibali. 17 Volones Livii intelligit, hoc eſt, ſervos publicè redemptos, qui voluntate ſuâ ſacramento dixerant, octo millium numero. 18 Ex ſervis, cum prius ſervi fuiſſent. Sic Iuvenalis. Sat. 6, 185. *de Tuſca Græcula facta eſt*. Al. *Fecerunt ſe de ſervis virtute Romanos* Libertatem enim virtute meruerunt: ita fecerunt ſe de ſervis Romanos, ac liberos propriâ virtute. 19 Stupendam. 20 Magnum animum. 21 Livio aliquoties *acciſæ res* ſunt. Sic Iuvenali Sat. 3, 165. dicitur, Res anguſta *domi*. 22 Perditis, proſtratis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

bus, cum de Italia ſua dubitaret, auſus eſt tamen in di-
32 verſa reſpicere, cumque hoſtes in jugulo per Campaniam Apuliamque [1] volitarent, mediamque [2] de Italia Africam facerent; eodem tempore & hunc ſuſtinebat, & in Siciliam, Sardiniam, Hiſpaniam, diviſa per terrarum orbem arma mittebat. [3] Sicilia mandata Marcello, [4] nec diu reſtitit. Tota enim inſula in una urbe ſu-
33 perata eſt. Grande illud, & ante id tempus, invictum caput Syracuſæ, quamvis [5] Archimedis ingenio defen-
34 derentur, [6] aliquando ceſſerunt. [7] Longe illi triplex murus, [8] totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons [9] celebratus Arethuſæ, niſi quòd hactenus profuêre, ut pulchritudini victæ urbis parceretur. [10] Sardi-
35 niam Gracchus arripuit: [11] nihil [12] illi gentium feritas, [13] Inſanorumque (nam ſic vocantur) immanitas montium [14] profuêre. [15] Sævitum in urbes, urbemque

1 Diſcurſarent. 2 Ex Italia. 3 Scribuntur hæc à Livio 25, 23. &c. Sil. l. 14. in princ. 4 Imò diu. Multos enim labores, multa pericula circa mœnia Syracuſana Marcellus exhauſit. Agrigentum quoque adhuc valido Carthaginenſium præſidio tenebatur, quod ille expulit, & ſic, quod reliquum erat belli in Sicilia, perfecit. 9 Archimedes diverſarum quas indies excogitabat, machinarum operâ, per integrum fere triennium Marcelli impetum eluſit. Speculis ex ære uſtoriis non ſemel Claſſiarios, ipſasque hoſtium naves combuſſit. De hoc Archimede Claudianus in Epigram. Item Liv. 24, 34. Plutarch. in vita Marcelli, Et Silius 14, 343. 6 Aliquo tempore Marcello obvenerunt. 7 Triplex murus nihil profuit illi, quo minus caperetur. Sic ſuprà 2, 2, 8. cum vellet dicere parum valuiſſe artes nauticas Carthaginenſibus: *Longe illis nauticæ artes; detergere remos, & ludificari fuga roſtra.* Cæterùm ut *adeſſe* alicui dicitur, qui eum defendit ac protegit; ita *abeſſe* & *longe eſse*, à quo non poteſt præſens auxilium ſperari. Nuſquam vero triplici fuiſſe muro cinctam Syracuſarum urbem legimus. Ampliſſimam quidem civitatem fuiſſe Syracuſas conſtat, ſed in plures diviſam partes, quæ ſingulæ feré inſtar urbium fuêre. Eæ partes muro etiam invicem diſcluſæ & interceptæ. 8 Livius duas tantum commemorat. 9 Poëtis decantatus. 10 In Sardinia eo anno, quo expugnatæ ſunt Syracuſæ, quidquam egiſſe Gracchum non legimus. Tribus aut quatuor annis ante domita fuit Sardinia per T. Manlium Prætorem, qui triginta millia Sardorum uno prœlio cecîdit. Vide Liv. lib. 23. cap. 40. Sempronius Gracchus tum Conſul Campanos cecîdit. 11 Sardiniæ. 12 Valde magnorum. 13 De Syracuſis idem dixerat alio modo: *Longe illi triplex murus, totidemque arces.* 14 Quo minus Sardinia caperetur. 15 Dirutæ ſunt urbes, & metropolis Caralis.

urbium

urbium Caralim, ut gens contumax, [1] viliſque mortis,
ſaltem [2] deſiderio patrii ſoli domaretur. In Hiſpaniam
miſſi [3] Cnæus & Publius Scipiones, pœnè totam Pœ-
nis eripuerant; ſed inſidiis Punicæ fraudis oppreſſi rur-
ſus amiſerunt, magnis quidem illi prœliis, cum Pu-
nicas opes cecidiſſent: ſed Punicæ inſidiæ alterum,
ferro caſtra [4] metantem, alterum, cum evaſiſſet in
37 turrim, cinctum facibus oppreſſerunt. [5] Igitur in ul-
tionem patris ac patrui miſſus cum exercitu [6] Scipio,
cui tam grande de Africa nomen [7] fata decreverant,
38 bellatricem illam, viris armiſque nobilem Hiſpaniam,
[8] illam [9] ſeminarium [10] hoſtilis exercitus, illam Anni-
balis eruditricem, [11] (incredibile dictu) totam à Py-
renæis montibus in Herculis [12] columnas & Oceanum
39 recuperavit: neſcias citius, an [13] felicius: quàm
velociter, quatuor anni fatentur: quàm facilè,
vel una civitas probat: [14] eodem quippe, quo
obſeſſa eſt, die capta eſt: omenque Africanæ vi-
ctoriæ fuit, quod tam facilè victa eſt Hiſpana
40 Carthago. Certum eſt tamen, ad [15] profligan-
dam provinciam maximè [16] profeciſſe ſingularem

1 Al. *viliſque morti*, id eſt, facilis ad mortem excipiendam, & mortem nihili faciens. 2 Cariſſimarum enim rerum periculis compelluntur hoſtes ad deditionem. 3 Hiſtoriam hanc ſcribunt Liv. libris 23, 24, 25. Plutarch. in vita Scipionis. Val. Max. 1, 6, 2. & 3, 7, 1. Sil. 23, 381. & 15, 3. 4 Deſcribentem & collocantem. 5 Cùm cæteri omnes oblatam Hiſpaniæ provinciam recuſarent, quia fortunam ibi Romanam reſtitui poſſe deſperabant, Scipio eam ſe petere profeſſus ſummo centuriarum conſenſu & applauſu obtinuit. 6 Quæ hic ſcribuntur de Scipione ſuperiori, habentur laté à Liv. lib. 26. & ſeqq. Plutarch. in vita Scipionis. Val. Max. 3, 7, 4. 7 Poteſtas illa, quæ res humanas inevitabili ſorte diſpoſuit, conſtituerat. 8 Per appoſitionem hæc dicuntur. 9 Fontem & originem. Ita Curt. 8, 6, 6. *Hæc cohors velut* ſeminarium *ducum præfectorumque apud Macedonas fuit.* Sic Cic. in Piſon. Seminarium *triumphorum Macedonia.* 10 Punici. 11 Nam hi ſunt utrimque ejus termini. Iuſt. 44, 1, 3. *Hiſpania inter Africam & Galliam poſita, Oceani freto, & Pyrenæis montibus clauditur.* 12 *Speculas* vocat 4, 2, 76. 13 Facilius. 14 Vide Liv. 46, 42. &c. Eutrop. 3, 15. Sil. 15, 220. Plutarch. in Scipione, & noſtrum infra 2, 17, 7. 15 Conficiendam. 16 Aſſecutam eſſe, quod conferat ad profligandam provinciam.

[1] ducis [2] ſanctitatem : quippe qui [3] captivos pueros
puellaſque præcipuæ pulchritudinis, barbaris reſtitueri
ne in conſpectum quidem ſuum paſſus adduci, ne qu
de virginitatis integritate [4] delibaſſe ſaltem oculis v
41 deretur. Hæc inter [5] diverſa terrarum populus Rom
nus : nec ideò tamen Italiæ viſceribus inhærenter
[6] ſubmovere poterat Annibalem. Pleraque ad hoſter
defecerant : & dux acerrimus [7] contra Romanos Itali
42 cis quoque viribus utebatur. Jam tamen eum pleriſqu
oppidis & regionibus [8] excuſſeramus. [9] Tarentus [10] a
nos redierat : jam & Capua, ſedes & domus, &
[11] patria altera Annibalis, tenebatur : cujus amiſſi
tantum Pœno duci dolorem dedit, ut inde totis viribu
43 Romam converteretur. O populum [12] dignum orbi
imperio ! dignum omnium favore, & admiratione ho
minum ac Deorum ! [13] Compulſus ad ultimos metus
ab incepto non deſtitit : & de ſua Urbe ſollicitus,
Capuam tamen non omiſit ; ſed parte exercitu
ſub Appio Conſule relicta, parte Flaccum in ur-
bem ſecuta, abſens ſimul, præſenſque pugnabat.
44 Quid ergo miramur, moventi caſtra à tertio

1 Scipiònis. 2 Integritatem, abſtinentiam. 3 Hiſtoriam hanc habet Liv. 26. Silius 15, 268. Val. Max. 4, 3, 1. Quantæ autem ad conciliandos hoſtium animos efficaciæ ſit iſta continentia & humanitas; patet exemplo Alexandri & Darii apud Curt. 4, 10, 34. & Plut. Orat. de virtute Alex. Itemque Val. Max. 5, 1. toto capite. 4 Leviter deguſtaſſe. 5 Diverſas terras. Sic *profunda camporum*, *prærupta collium*, *ardua montium* : Iuſtin. 41, 1, 11. *Opportuna locorum*. Tac. 4, 24. *opaca locorum*. Virg. Æn. 2, 7, 5. *Opaca viarum*. Idem Æn. 6, 633. 6 Depellere, removere, abire facere. Liv. I. lictor, ſubmove *turbam*. 7 Perſuaſum enim erat Annibali, Romanos, niſi Italiæ viribus, vinci non poſſe : qua de cauſa quoque poſterius Antiocho Regi auctor fuit bellum in Italiam transferendi. 8 Expuleramus. 9 Tarentini. 10 Qua arte Tarentum à Fabio recuperatum, docet Liv. 27, 17. Sil. 15, 320. 11 Urbs caritate proxima poſt veram patriam. Sil. 11, 425. *Altera jam patria, atque æquo ſub honore vocatur, Altera Carthago Capua.* Cic. in Ver. 4. *Tua te altera patria, quemadmodum dicere ſolebas, Meſſana circumvenit.* 12 Ob virtutem ſcilicet & conſtantiam. Pertinet huc, quod ſupra 1, 13, 3. dixit : *Ea certe fuit vis calamitatis, ut in experimentum illatam putem divinitus, ſcire volentibus immortalibus Diis, an Romana virtus imperium orbis mereretur.* 13 Al. *Compulſus ad ultimas metas*, id eſt, ad incitas redactus.

[1] lapide Annibali, iterùm ipſos Deos, Deos inquam,
45 (nec fateri pudebit) reſtitiſſe? Tanta enim ad ſingulos
illius motus [2] vis imbrium effuſa, tanta ventorum vio-
lentia coorta eſt, ut divinitus hoſtem [3] ſubmoveri;
[4] neque cœlo, ſed ab Urbis ipſius mœnibus & Capito-
46 lio, ferri videretur. Itaque fugit, & ceſſit, & in ul-
timum ſe Italiæ recepit [5] ſinum, cum Urbem [6] tantum
47 non [7] adoratam reliquiſſet. Parva res dictu, ſed ad
magnanimitatem populi Romani probandam ſatis effi-
cax: quòd illis ipſis, quibus obſidebatur, diebus,
[8] ager, quem Annibal caſtris inſederat, venalis Ro-
mæ fuit, [9] haſtæque ſubjectus, invenit emptorem.
48 Voluit Annibal contrà fiduciam imitari; ſubjecitque
[10] argentarias Urbis tabernas: nec [11] ſector inventus
49 eſt: ut ſcias, etiam [12] præſagia ſatis fuiſſe. Nihil
[13] actum erat tanta virtute, tanto favore etiam Deo-
rum: ſiquidem [14] Aſdrubal, frater Annibalis, cum
exercitu novo, novis viribus, nova belli mole ve-
50 niebat. [15] Actum erat procul dubio, ſi [16] vir ille ſe
cum [16] fratre junxiſſet: ſed hunc quoque [18] caſtra me-
tantem Claudius Nero cum Livio [19] Salinatore [20] de-
51 bellat. Nero in ultimo Italiæ angulo ſubmovebat

1 Milliari. 2 Multitudo. 3 Depelli, removeri. 4 Q. d. Tanta imbrium & ventorum vis coorta, ut divinitus hoſtem ſubmoveri putares, nec illam vim imbrium cœlo ferri, ſed ab ipſis mœnibus urbis & Capitolio, diceres. 5 Angulum. 6 Propemodum, fermè. 7 *Adorare urbem*, eſt non in conſpectum ejus modo, ſed ita prope accedere, ut & colloqui cum civibus poſſit. Apud Apul. Metam. 2. & 3. *adorare populum*, eſt verba ad populum facere. Al. *adortam*, legunt, id eſt, quam quis adortus eſt. 8 Refert hoc præter cæteros Plutarch. in Annibale. Item Val. Max. 3, 7, 10. 9 Auctioni ſubjectus, id eſt, publicè venditus. Solebant enim in auctionibus publicis haſtæ præfigi. 10 Intelligit eas, quas Argentarii, ſive qui Argentariam faciebant, & nummariæ rei negotiationem exercebant, circa forum habebant. 11 Qui bona, haſtæ ſubjecta, ſimul emit. 12 Id eſt, fata, quæ manſura erant utrumque, ſcilicet populum Romanum & Annibalem, his velut ominibus eſſe ſignificata: vel ea fiducia privatorum vel diffidentia fuit velut præſagium felicitatis Romanæ, & infortunii Carthaginis. 13 Effectum, profectum. 14 Auctores hiſtoriæ ſunt Liv. 2, 7, 38. &c. Valer. Max. 3, 7, 4. & 7, 4, 4. Sil. 15, 494. 15 Scilicet *de imperio Romano*, id eſt, petiiſſet. 16 Aſdrubal. 17 Annibale. 18 Caſtra locantem, ſive ponentem. 19 *Salinator* dictus eſt à lege, quam arctiſſimam & populo maximè moleſtam de vendendo *ſale* tulerat. Ob quam deinde damnatus eſt. 20 Bello vincit ad Metaurum fluvium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Annibalem. Livius in diverſiſſimam partem , id eſt
in ipſas [1] naſcentis Italiæ [2] fauces , [3] ſigna convertera
52 Tanto , id eſt , omni , [4] quâ longiſſima Italia , ſol
interjacente ; quo conſilio , qua celeritate Conſules ca
ſtra conjunxerint , inopinanterque hoſtem [5] collati
53 ſignis compreſſerint , neque id fieri Annibal ſenſerit
difficile dictu eſt. Certè Annibal , re cognitâ , cùm
projectum [6] fratris caput ad ſua caſtra vidiſſet , [7] *Agno-
ſco* , inquit , *infelicitatem Carthaginis*. Hæc fuit [8] illius
viri , non ſine præſagio quodam [9] fati imminentis ,
54 prima confeſſio. Jam certum erat , Annibalem , etiam
ipſius confeſſione , poſſe vinci : ſed tot rerum proſpe-
rarum fiduciâ plenus populus Romanus , magni æſtima-
55 bat , aſperrimum hoſtem in ſua Africa debellare. Duce
igitur Scipione , in ipſam Africam tota mole converſus,
imitari cœpit Annibalem , & Italiæ ſuæ clades in Afri-
56 cam vindicare. Quas [10] ille (Dii boni !) Aſdrubalis
copias , quos [11] Syphacis exercitus [12] fudit ? quæ quan-
taque utriuſque caſtra facibus illatis unâ nocte delevit ?
denique jam non à tertio [13] lapide , ſed ipſas Carthagi-
57 nis portas obſidione quatiebat. Sic factum eſt , ut in-
hærentem atque [14] incubantem Italiæ [15] extorqueret
58 Annibalem. Non fuit major ſub imperio Romano dies,
quàm ille , cùm duo omnium & antea & poſtea ducum

1 Incipientis. 2 Anguſtias. 3 Exercitum intulerat, admoverat. 4 Ubi. Adverbialiter poſitum. 5 Iuſta acie , juſto prœlio ſuppreſſerint , coërcuerint , & in arctum deduxerint. 6 Aſdrubalis. 7 Ita derivantur in fortunam publicam pleraque. Darius poſt infelicem pugnam , hortantibus ſuis , ut equum conſcenderet , reſpondit : *Deos ultores adeſſe*. Curt. 5, 13, 16. id eſt , Pertinacem illam fortunam , quæ Perſas urgere non deſineret. 8 Annibalis. 9 Mortis. 10 Scipio. 11 Regis Numidiæ : qui cùm Scipioni per Lælium fuiſſet conciliatus , bellique ſocietatem , amicitiæ fœdera , & contra Pœnos conſilia cum eo iniiſſet , paulò poſt ſollicitatus à Carthaginenſibus per nuptiarum occaſionem formoſiſſimæ fœminæ Sophonisbæ , Aſdrubalis filiæ , amicitiæ Scipionis renunciavit , ab eoque defecit , & Carthaginenſium arma ſecutus , brevi tempore à Lælio & Maſſiniſsâ captus ad Scipionem catenatus ductus eſt , à quo in triumpho circumductus , & deinde in carcerem incluſus , inediâ vitam finit : atque ſic perfidiæ illius pœnas dedit. Lege Val. Max. de hac perfidia diſputantem 6, 9, 7. ex. 12 Profligavit , proſtravit , vicit. 13 Milliari. 14 Pertinaciter inhærentem , incumbentem. Loquitur autem de Annibale , tanquam ſerpente quodam vel dracone , qui , quod complexus eſt , ægré dimittit. 15 Expelleret , extraheret.

maxi-

maximi, ille Italiæ, hic Hiſpaniæ victor, [1] collatis
59 cominùs ſignis direxêre aciem. Sed & colloquium fuit
inter ipſos [2] de legibus pacis. [3] Steterunt diu mutua ad-
miratione [4] defixi: ubi de pace non convênit, [5] ſigna
60 cecinêre. [6] Conſtat utriuſque confeſſione, *nec meliùs
[7] inſtrui aciem, nec acriùs potuiſſe pugnari.* Hoc Scipio
de Annibalis, Annibal de Scipionis exercitu prædica-
61 verunt. Sed tamen Annibal ceſſit: præmiumque vi-
ctoriæ Africa fuit, & ſecutus Africam ſtatim terrarum
orbis.

1 Iuſtâ acie, juſto prœlio de prope ſive à propinquiore loco inſtruxerunt & ordinarunt exercitum. 2 De conditionibus pacis. 3 Quæ hîc ſcribuntur, lege apud Liv. 30, 33. Plut. in Scipione. Sil. l. 17. 4 Quòd in vehementi admiratione ſtupor quidam oriatur, quo in unum aliquem locum defiguntur oculi. Sic *Defixus ob metum.* Tac. 1, 68. *Extremo metu corpora defixêre in his veſtigiis.* Idem Agr. 4, 4. 5 Vexilla cantu tubarum, aut cornuum erecta ſunt. Unaquæque enim legio tubicines, cornicines, & buccinatores habebat. Tubicines, vocabant milites ad bellum, & rurſum receptui canentes revocabant Cornicines, buccinatores erant ornamentum totius legionis, in ingreſſu conflictus, & ejus reditu: & quotieſcunque ad aliquod opus exituri ſunt ſoli milites, tubicines canunt, & ſoli milites ad ſigna eorum obtemperant: quotieſcunque ſigna movenda ſunt, cornicines canunt: quotieſcunque pugnatur, & tubicines, & cornicines claſſicum canunt. Vide quæ nos ad Sal. p. 185. b. 6 Certum eſt. 7 Diſponi, præparari, ſc. ad *pugnam.*

CAP. VII.

Bellum [1] Macedonicum primum.

1 [2] POſt Carthaginem vinci neminem puduit. Secutæ
ſunt ſtatim Africam gentes, Macedonia, Græ-
cia, Syria, cæteraque omnia, quodam quaſi [3] æſtu
2 & torrente fortunæ. [4] Sed primi omnium [5] Ma-
cedones, affectator [6] quondam imperii populus:
itaque quamvis tunc [7] Philippus [8] regno præſideret,

1 Sic dictum à *Macedoniæ* Rege Philippo, Demetrii filio. Ea, quæ hoc capite continentur, ſcribunt Liv. libris 31, 32, 33, 34. Val. Max. 4. 8, 5. & 5, 2, 6. Iuſt. l. 20. & 30. Eutrop. 4, 1. Plut. in Flaminio. Sil. 15, 298. 2 Poſt deletam Carthaginem. 3 Qui ubi incurrit & ingruit, fruſtra ei ſolus reſiſtes. 4 Al. *ſic.* 5 Scilicet cum quibus bellum, Africâ devictâ, aut pacatâ, Romani geſſerint. 6 Olim. Reſpicit autem ad tempora Philippi & Alexandri Macedonis: poſt quos Reges nulla imperia inveniuntur affectaſſe, ut qui multum à viribus & virtute majorum excidiſſent. 7 Demetrii filius, 8 Rex eſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Romani tamen [1] dimicare ſibi cum Rege Alexandro v
3 debantur. Macedonicum bellum [2] nomine amplius
quàm [3] ſpectatione gentis fuit. Cauſa cœpit à [4] fœder
4 Philippi, [5] quo [6] Rex jampridem dominantem in Itali
Annibalem ſibi [7] ſociaverat: poſteà crevit, imploran
tibus Athenis auxilium contra Regis injurias, cùm ill
ultra jus victoriæ [8] in templa, aras, & ſepulcra ipſ
5 ſæviret. Placuit Senatui opem tantis ferre [9] ſupplicibus
Quippe jam gentium Reges, duces, populi, nationes
6 præſidia ſibi ab hac urbe petebant. Primò igitur, Lævi
no [10] Conſule, populus Romanus Ionium mare in-
greſſus, tota Græciæ littora veluti triumphanti claſſ
7 peragravit. Spolia quippe Siciliæ, Sardiniæ, Hiſpaniæ,
Africæ [11] præferebat; & [12] manifeſtam victoriam nata
in [13] in prætoria [14] puppe [15] laurus [16] pollicebatur.

1 Bellum gerere. 2 Famâ, opinione majus. 3 Conſideratione, reſpectu. Q. d. amplius id bellum nomine fuiſſe, propter nomen & memoriam olim virtutis Macedonum, quàm conſideratione & reſpectu ipſius gentis, quæ illo tempore non multum laudata erat. 4 Fœderis & ſocietatis iſtius leges ita Liv. l. 43. recitat: *Philippus ducentarum navium claſſe in Italiam trajiceret, vaſtaret oram maritimam, bellum pro parte ſua terra marique gereret: ubi debellatum eſſet, Italia omnis, cum ipſa urbe Roma, Carthaginenſium atque Annibalis eſſet, prædaque omnis Annibali cederet: perdomita Italia navigarent in Græciam, bellumque, cum quibus Regibus placeret, gererent: quæ civitates continentis, quæ inſulæ ad Macedoniam vergunt, ea Philippi regnique ejus eſſent.* 5 Philippus. 6 Aliquanto abhinc tempore. 7 Conjunxerat. 8 Templa, aras, & ſepulchra ipſa dirueret. 9 Auxilium orantibus. 10 Valerio Levino, non Conſuli, ſed Prætori, contra Philippum in Græciam imperium mandatum eſſe, ex Livio 3, 3, 2. & 24, 40. Iuſtin. 29, 4, 4. 11 De triumpho ſemper ferè hæc vox apud veteres dicitur. 12 Haud dubiè obventuram victoriam. 13 Livius hæc paulò aliter refert 32, 1, 7. *Prætoriam puppem* non intellige, quâ Prætor vehitur; ſed eam, quam hodie vocant *Admiralem*, id eſt, quâ dux vehitur, quiſquis ille ſit, & quemcunque magiſtratum gerat: ut *prætorium* dicitur tabernaculum ducis, quod de Regum etiam tabernaculis dicunt Curt. 5, 2, 7. & Iuſtin. 2, 11, 15. Sic poſtea ſub Imperatoribus *prætoriani milites* & *præfecti prætorio* dicti. 14 Navi. Pars pro toto. Al. *prætoriæ* (ſc. navis) *puppe*: ut non modò navis, ſed & locus ejus annotetur; & verò in puppi navis enatam laurum etiam Livius prodit. 15 Laurum victoriæ gloriæque omen fuiſſe conſtat. Addebatur militum lanceis, & pilis, & faſcibus imperatorum. Ex iis in gremio Iovis deponebatur, quoties victoria novam aliquam lætitiam attulit. Idque non quia perpetuo viret ſed quia ſpectatiſſima eſt in monte Parnaſſo; ideoque gratiſſima Apollini. Quidam etiam hanc cauſam adferunt, quod ſola hæc arbor ex omnibus manu ſatis, & in domos receptis, non icitur fulmine. Tiberium principem, tonante cœlo, coronari eâ ſolitum ferunt contra fulminum metus. 16 Id eſt, ex lauro, in prætoria puppe nata, colligebatur & ſperabatur victoria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

8 Aderat ſponte in auxilium [1] Attalus Rex Pergameno-
rum : aderant Rhodii, nauticus populus ; [2] qui navibus
à mari, Conſul à terris, omnia equis viriſque [3] quatie-
9 bat. Bis victus Rex, bis fugatus, bis [4] exutus caſtris :
cùm tamen nihil terribilius Macedonibus fuit ipſo vul-
nerum aſpectu : quæ non ſpeculis, non ſagittis, nec
ullo [5] Græculo ferro, ſed ingentibus [6] pilis, nec mi-
noribus adacta gladiis, [7] ultra mortem patebant.
10 [8] Enimverò, Flaminio duce, invios anteà [9] Chaonum
montes [10] Aoumque amnem per abrupta [11] vadentem,
id eſt, [12] ipſa Macedoniæ clauſtra penetravimus. [13] In-
11 troiſſe victoria fuit : nam nunquam poſtea auſus con-
gredi Rex, ad tumulos, quos [14] Cynoſcephalas vocant,
uno, ac ne hoc quidem [15] juſto prælio, opprimitur. Et
illi quidem Conſul pacem dedit, regnumque conceſſit :
12 mox, ne quid eſſet hoſtile, Thebas, & [16] Eubœam, &
[17] graſſantem ſub [18] Nabide ſuo [19] Lacedæmona com-

1 Regis Eumenis filius, ſocii quondam commilitoniſque Romani. 2 Hic naves viris equiſque opponit, ut Conſulem Rhodiis, terram mari. 3 Moleſtabat Plin. 2, 27. *Cum Rex Philippus Græciam* quateret. 4 Caſtra ejus occupata. 5 Græci levioribus & brevioribus utebantur armis & telis; contrà Macedones vaſtis clypeis. Inde *Græculum ferrum* dicit per contumeliam : nam & Græcos *Græculos* ignominiosè vocabant. 6 *Pilum* telum miſſile eſt, quod longitudine trium pedum, craſſitudine digitali lignum habebat. 7 Id eſt, altius latiuſque adacta erant, quam requireretur ad inferendam mortem. 8 Sed. 9 *Chaonia* Epiri regio eſt, quæ à Meridie Ceraunis montibus clauditur, ab Occaſu mari Ionio ; ab Ortu Pindo monte, amne & urbe clauditur ; à Septentrione Macedonia. 10 Non procul Apollonia in mare Ionium euntem : ad quem Flaminio res primum cum Macedone fuit. 11 Labentem, fluentem. 12 Ipſas Macedoniæ anguſtias, per quas in Macedoniam iter eſt. 13 Indicat auctor ſummam celeritatem illius victoriæ, ut vult Freinshemius. Pertinet huc exemplum, quod refert Sal. Iug. cap. 76. Iugurtham ſtatim profugiſſe, *cùm Metello nihil infectum cerneret ; quippe loca, tempora, denique naturam ipſam, cæteris imperitantem vicerat.* Ita quoque Annibalem Romanos valde perculiſſe audaciſſimo per Alpes in Italiam tranſitu, ſcribit Polyb. lib. 1. cap. 61. Hoc igitur vult Florus, maximum ad victoriam momentum attuliſſe, quod T. Quinctius Flaminius, velut naturæ victor, per invia & inacceſſa irrupiſſet in Macedoniam. 14 Nomen hoc à figura canini capitis habent : Græcè enim κυνὸς κεφαλαὶ illi tumuli vocantur. Vide Liv. 33, 1. 15 Toto, pleno. 16 Maris Ægæi inſulam. 17 Turbantem, turbas dantem. 18 Spartanorum tyranno. 19 Al. *Lacedæmoniam*, Hiſtoriam habes ex Liv. 34, 26. &c. Iuſtin. 31, 1, 1.

peſcuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

peſcuit. Græciæ verò veterem ſtatum reddidit, ut le
13 bus viveret ſuis, & avitâ libertate frueretur. Quæ ga
dia, quæ vociferationes fuerunt, cum hoc forte [1] N
14 meæ in theatro, quinquennalibus [2] ludis à præcone c
neretur? [3] quo certavêre plauſu? [4] quid florum in Co
ſulem profuderunt? Et iterum iterumque præconem r
15 petere illam vocem jubebant, quâ libertas Achaiæ pro
nunciabatur: nec aliter illâ conſulari ſententiâ, quà
[5] modulatiſſimo aliquo tibiarum aut fidium cantu, frue
bantur.

1 Sylva, locus, urbs, ludi. Quatuor Græciæ certamina ſacra fuerunt, N
mea, Pythia, Iſthmia, Olympia. Quod ergo Florus hic dicit factum in N
meis, Liv. 33, 18. & 34, 40. & Plut. in Flaminio, id dicunt factum in Iſthmi
primùm, deinde in Nemeis, & magis etiam in Iſthmiis. 2 Spectaculi
3 Quâ comploſione, id eſt, concuſſione manuum certavêre Græci? 4 Hc
fieri ſolitum erat honoris atque benevolentiæ causâ, *Diis, hominibuſque* ben
meritis. Imagines quoque floribus ſparſas legimus apud Tacit. 24, 61, 1. & H
1, 53, 3. 5 Cum menſura & numerorum ratione compoſit.

CAP. VIII.

Bellum Syriacum Regis Antiochi.

1 MAcedoniam [1] ſtatim, & Regem Philippum Antiochus [2] excepit, quodam caſu, quaſi induſtriâ, ſic [3] adgubernante fortunâ, ut quemadmodum ab Africa in Europam, ſic ab Europa in Aſiam, ultrò ſe [4] ſuggerentibus cauſis, imperium procederet, & cum terrarum orbis ſitu, ipſe ordo victoriarum
2 navigaret. Non aliud [5] formidoloſius [6] famâ bellum fuit: quippe cum Perſas, & Orientem, [7] Xerxem at-

1 Bellum, adverſus Antiochum Regem à Romanis geſtum, ſcribunt Liv. l. 34. & ſeqq. Iuſtin. l. 31. Val. Max. 2, 5, 1. 4, 1, 9. ext. 7, 3, 4. in damnat. 9, 1, 4. ext. Plut. in Scipione. Eutrop. 4, 1. Videtur autem hîc inſerenda vox *Macedoniam ſtatim Syria*, &c. nam regnum regno, Regem opponit Regi. 2 Secutus eſt. 3 Regente. 4 Offerentibus. Hoc etiam felicitatis magnæ eſt, acquirere regna aliena juſto titulo, & abſque noſtra iuvidia. 5 Terribilius. Sic *Formidoloſus hoſtis*, apud Sal. in Cat. 6 Nomine, opinione. 7 Darii Hyſtaſpis filium, qui, patre in apparatu belli moriente, intra quadriennium conſcribit, ut in Græciam moveret, exercitum numero & fide majorem: quinquagies enim & bis centena octoginta tria millia militum cenſa fuerunt: flumina quoque ipſis prandentibus epota, & mare ſex millium omnis generis navium claſſe quaſi conſtratum fuit, &c. Lege Iuſtin. l. 2, c. 10, & ſeqq.

que

que [1] Darium [2] cogitarent ; quando perfoſſi [3] invii mon-
3 tes , quando velis opertum mare nunciaretur : [4] ad hoc
[5] cœleſtes minæ territabant , cum humore continuo Cu-
manus Apollo [6] ſudaret. Sed hic faventis [7] Aſiæ ſuæ nu-
4 minis timor erat. Nec ſanè viris , opibus , armis , quic-
quam copioſius Syriâ : ſed in manus tam ignavi [8] Regis
inciderat , ut nihil fuerit in Antiocho [9] ſpecioſius ,
5 quàm quòd à Romanis victus eſt. Impulêre Regem in
id bellum , illinc Thoas Ætoliæ [10] princeps , [11] inhono-
ratam apud Romanos querens adverſus Macedones mi-
litiæ ſuæ ſocietatem : hinc Annibal , qui in Africa vi-
ctus , profugus , & pacis impatiens , hoſtem populo
6 Romano toto orbe quærebat. Et quod illud fuiſſet
periculum , [12] ſi ſe conſiliis ejus Rex tradidiſſet , id eſt,
ſi Aſiæ viribus uſus fuiſſet miſer Annibal ? Sed Rex
7 ſuis opibus , & nomine regio fretus , ſatis habuit
[13] bellum movere. Europa jam dubio procul jure
ad Romanos pertinebat : hic [14] Lyſimachiam urbem ,

1 Hyſtaſpis filium , qui hinnitus equini prærogativâ Rex Perſarum deſignatus & inauguratus erat. 2 Id eſt , hæc omnia in animo haberent & perpenderent , quid virium haberent , habuerint-ve. 3 Per quos utro citroque iri non poterat. 4 Inſuper. 5 Prodigia in cœlo viſa. 6 Plut. in Coriol. diſputat hoc naturalibus ex cauſis quandoque poſſe fieri. Meminit hujus prodigii Cic. de Divin. 1. Idem Apollo Cumanus etiam lacrumaſſe legitur apud Liv. 43, 13, 14. idque triduum ac tres noctes. Etiam tunc bovem locutum fuiſſe referunt , *Cave tibi , Roma.* 7 Quid ſibi velit hic Florus, intelligas ex Obſequente c. 87. *Apollinis ſimulacrum lacrumavit per quatriduum : vates portenderunt , Græciæ fore exitum , unde deductum eſset.* 8 Antiochi. Quantum momenti ſit in bono duce , teſtatur noſter infra 2, 18. 11. *Tanti eſse exercitum , quanti Imperatorem , vere proditum eſt.* 9 Uti infame eſt planè , & nulla conſolatione minuendum , ab imbecilliore ſuperari ; ita minus turpe , & ideo tolerabile magis eſt , vinci à potentiore. Apud Virg. Æn. 10, 829. ait Æneas , dum Lauſum occidit : *Hoc tamen , infelix , miſeram ſolabere mortem , Æneæ magni dextra cadis.* Innuens id illi in malis ſuis indulgere fortunam , ut non ab ignavo aut vili occidatur, ſed à forti. Antiocho profectò nec ulli bellum cum Romanis ſuadere debuiſſent , nec ipſe ſuſcipere. 10 Qui erat ex primoribus regionis illius Græciæ. 11 Nunquam magis offenduntur generoſorum animi , quàm cùm debita illis gloria aut præmia negantur. 12 Si ſe regi conſiliis ejus permiſiſſet. 13 Excitare , ſumere. Tac. H. 4, 67. *Sumi bellum etiam ab ignavis , ſtrenuiſſimi cujuſque periculo geri.* 14 *Lyſimachia* , à *Lyſimacho* , Macedoniæ Rege , condita eſt in Iſthmo : eam cùm poſt Lyſimachi mortem Thraces deleviſſent , Antiochus iterum inſtaurat , coloniſque donat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

8 in littore Thracio [1] poſitam à majoribus ſuis, Ant-
chus ut hæreditario jure repoſcebat: hoc velut [2] ſid-
Aſiatici belli [3] mota tempeſtas. Et maximus Regu
contentus fortiter indixiſſe bellum, cùm ingenti ſt-
pitu ac tumultu moviſſet ex Aſia, occupatis ſtatim in-
lis, Græciæque littoribus, otia & luxus tanquam i-
9 ctor [4] agitabat. Eubœam inſulam continenti adhæn-
tem [5] tenui freto, [6] reciprocantibus aquis [7] Euri
[8] abſcidit. Hic ille [9] poſitis aureis ſericiſque tentori,
ſub ipſo freti murmure, cùm inter fluenta tibiis fidib-
que concineret, collatis undique, quamvis per hyeme,
roſis, ne non aliquando ducem genere agere videret,
10 virginum puerorumque delectus habebat. Talem er
Regem jam [10] ſuâ luxuriâ debellatum, populus Rom-
nus, Acilio Glabrione Conſule, in inſula aggreſſu
ipſo ſtatim adventus ſui nuncio coëgit ab inſula fuger
11 Tum præcipitem apud Thermopylas aſſecutus, locu
trecentorum Laconum ſpecioſâ cæde memorandum, i
ibi quidem fiduciâ loci reſiſtentem, mari ac terrâ cede
12 coëgit. Statim & è veſtigio itur in Syriam. Claſſis r
gia [11] Polyxenidæ Annibalique commiſſa: nam Re
prœlium nec ſpectare poterat. Igitur duce Æmilio R
13 gillo, adremigantibus Rhodiis, rota laceratur. Ne ſil
placeant Athenæ; in Antiocho vicimus Xerxem; i
Æmilio Themiſtoclem æquavimus; Epheſis Salamin
14 penſavimus. Tum Conſule Scipione, cui frater, ill
modò victor Carthaginis Africanus, voluntari

1 Conditam. 2 Quod ut Sol tempeſtates, ita illæ cauſæ bella conciverint 3 Cœpta. 4 Agebat. 5 Anguſto. 6 Per æſtum huc illuc jactatis 7 Fretum inter Aulidem Bœotiæ portum, & Eubœam inſulam, quod uniu diei & noctis ſpatio ſepties recurrit eo impetu, ut navigia repugnantibus ven tis plena ſecum rapiat. Inde proverb. *Homo Euripus*, de inconſtanti & in quieto. 8 Avulſit: de aquis dictum terram dirimentibus. 9 Fixis erectis. 10 Suo luxu. *Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec ho- ſtes, Quantum ſola nocet animis illapſa voluptas*: ut canit Sil. lib. 5. 11 Polyxenidas exul Rhodius erat, claſſis Regiæ præfectus, qui ab Æmilio Regillo Prætore ad Mioneſum Ionium promontorium navali prælio victus eſt, tredecim navibus captis, 28. aut incenſis aut depreſſis.

lega-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] legatione aderat, debellari Regem placet: & jam
15 toto ceſſerat mari: ſed nos imus ulterius. [2] Mæan-
drum ad amnem, montemque Sipylum, caſtra ponun-
tur. Hîc Rex, incredibile dictu! quibus [3] auxiliis, qui-
16 bus copiis conſederat: trecenta millia peditum; equi-
tum, falcatorumque curruum [4] non minor numerus.
Elephantis ad hoc immenſæ magnitudinis, auro, pur-
pura, argento, & [5] ſuo ebore fulgentibus, aciem utrim-
17 que [6] vallaverat. Sed hæc omnia [7] præpedita magnitu-
dine ſua: ad hoc imbre, qui ſubitò ſuperfuſus, mira
felicitate Perſicos arcus corruperat: primùm trepidatio,
mox fuga, [8] dehinc triumphus fuerunt. [9] Victo & ſup-
plici pacem atque partem regni dari placuit, eò liben-
tiùs, quòd tam facilè [10] ceſſiſſet.

Officio legati ſive locum tenentis amore fratris, utque ei provincia iſta xtra ſortem daretur. Liv. 73, 1. 2 *Mæander* Cariæ fluvius, multis adeo exibus ſinuoſus, ut tortuoſa & involuta *Mæandros* à ſimilitudine vocemus. Propriis viribus. 4 Quam multitudo pedeſtrium copiarum requireret. Nativo, proprio. 6 Muniverat, protexerat. 7 Impedita. Omnibus nim in rebus ſuus eſſe debet modus. 8 Deinde. 9 Antiocho. 10 Vi-:us eſſet. Plerumque mitior victoria, ubi minor victi hoſtis pertinacia.

CAP. IX.

Bellum Ætolicum.

SYriatico bello ſucceſſit, ut debebat, [1] Ætolicum. Victo quippe Antiocho, Romanus [2] faces Aſiatici belli perſequebatur. Ergo Fulvio Nobiliori mandata ultio eſt. Hic protinùs caput gentis Ambraciam, regiam Pyrrhi, machinis quatit. Secuta deditio eſt. [3] Aderant Ætolorum precibus Attici, Rhodii: & memineramus [4] auxilii: [5] ſic placuit ignoſcere. Serpſit tamen latius in proximos bellum, omnemque latè

Quod Ætoli cum Romanis geſſerunt. *Ætolia* Græciæ pars eſt. Hoc bellum ſcribunt Liv. 38. Iuſtin. l. 32. Eutrop. 4, 1. 2 Auctores: de quibus pra 2, 8, 5. *Impulêre Regem in id bellum: illinc Thoas: Ætoliæ princeps, honoratam apud Romanos quærens adverſus Macedones militiæ ſuæ ſo-ttatem: hinc Annibal, qui in Africa victus, profugus, & pacis im-tiens, hoſtem populo Romano toto orbe quærebat.* 3 Patrocinabantur :tolis. 4 Contra Philippum præſtiti. 5 Sapientes decet viros bene-iorum potius, quam injuriarum meminiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] Cephaleniam, Zacynthon: & quicquid inſularum
eo mari inter Ceraunios montes [2] jugumque Maleum,
Ætolici belli [3] acceſſio fuerunt.

1 Inſulam maris Ionii: ab ea Zacynthos in meridiem diſtat 60. ſtadi
2 Montem Maleum. 3 Additamentum, auctarium.

CAP. X.

Bellum Hiſtricum.

1 [1] HIſtri ſequuntur Ætolos: quippe bellantes eos n
per adjuverant: [2] & [3] initia pugnæ proſpera [4] ho
2 ſti fuerunt, eademque exitii cauſa. Nam cùm Cnæi Ma
lii caſtra cepiſſent, opimæque prædæ [5] incubarent; ep
lantes, ac ludibundos pleroſque, ac ubi eſſent, [6] pr
3 poculis neſcientes, Appius Pulcher invadit. Sic cum ſa
guine & ſpiritu malè partam [7] revomuêre victorian
Ipſe Rex [8] Apulo equo impoſitus, cum ſubinde cra
pula & capitis errore lapſaret, captum ſeſe vix & ægrè
poſtquam experrectus eſt, [9] didicit.

1 Hiſtris, quia maritimos populi Romani agros latrociniis infeſtaſſent, be
lum indictum eſt. 2 Al. *Sed.* 3 Nam *ferme* (ut ait Liv. 21, 61.) *fit u*
ſecundæ res negligentiam creent. Ideoque ſæpe accidit aliis, quod hîc H
ſtris. 4 Hiſtris. 5 Pertinaciter inhærerent. 6 Impedientibus poculi
Hoc modo Scythæ etiam perierunt, apud Iuſtin. 1, 8, 7. 7 Iterum evomuê
re, effudêre. Dictum de ebriis interemptis ad inſtar illius Virgiliani Æn. 5
349. *Purpuream vomit ille animam, & ſanguine miſta Vina refert m*
riens. 8 Nomen proprium reguli hujus. Al. *ab epulo.* 9 Inte
lexit.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XI.

[1] *Bellum Gallogræcum.*

1 [2] GAllogræciam quoque Syriaci belli ruina [3] convol-
vit: [4] fuerant inter auxilia Regis Antiochi. [5] An
2 fuiſſent, an cupidus triumphi Manlius eos viſos ſimula-
verit, dubium eſt. [6] Certè negatus eſt victori trium-
phus; quia cauſam belli non [7] approbavit. Cæterùm
3 gens Gallogræcorum, ſicut ipſum nomen indicio eſt,
mixta, & [8] adulteratæ reliquiæ Gallorum, qui Brenno
duce vaſtaverant Græciam: mox Orientem ſecuti, in
4 media Aſiæ parte ſederunt. Itaque ut frugum ſemina mu-
tato ſolo degenerant, ſic illa [9] genuina feritas eorum
5 Aſiatica amœnitate mollita eſt. Duobus itaque prœliis
fuſi fugatique ſunt: quamvis ſub adventu hoſtis relictis
ſedibus, in altiſſimos ſe montes recepiſſent, quos To-
loſtobogi, Tectoſagique jam inſederant. Utrique fun-
6 dis ſagittiſque [10] acti, in perpetuam ſe pacem dedide-
runt. Sed alligati miraculo quodam fuêre, cùm catenas
morſibus & ore tentaſſent, cùm [11] offocandas invicem
7 fauces præbuiſſent. Nam [12] Orgiagontis [13] Regis uxor
à [14] Centurione ſtuprum paſſa, memorabili exem-

1 Hoc bellum latè ſcribit Liv. lib. 38. Meminit Iuſtin. lib. 23. Val. Max. 6, 1, 2. ext. Faciunt huc quæ ſcribit Iuſtin. lib. 24. & 25. 2 Regionem Aſiæ minoris: cujus incolæ *Gallo-Græci dicuntur*, quia ſunt populi è Gallis orti, & in Græciæ parte regnantes. 3 Corripit, complectitur, trahit. 4 Vult eis illatum bellum fuiſſe, quod auxilia tuliſſent Antiocho. 5 Al. *An fuiſset cupidus triumphi Manlius, ac eos viſos ſimulaverit*: præcedit enim, *fuerant inter auxilia Regis*. Hoc in dubium revocat, iis quæ ſequuntur, an, inquit, triumphi cupiditas eò Manlium impulerit, ut iis attribueret, quod fuiſſent in auxiliis Regis Antiochi, ac eos viſos ſimulaverit, dubium. 6 Imo decretus, tamen ſine controverſia. Liv. 38, 50. 7 Probam eſſe oſtendit. 8 *Adulteratum* dicitur, quidquid ex alienæ rei commixtione corruptum eſt. 9 Ingenita. 10 Abacti, exacti, deturbati. 11 Strangulandos ſeſe Gallo-Græci obtuliſſent. Ovid. Met. 12, 11. *Et ſe præbentem valuit diſtringere Cygnum.* 12 Gallo-Græcorum. 13 Chiomata. 14 Ordinis ductore, qui centum peditibus præerat, quibus ferè captivorum turba mandabatur cuſtodienda. Hiſtoriæ meminerunt. Val. Max: 6, 1, 2. ext. Liv. 38, 24.

plo [1] cuſtodiam evaſit, [2] revulſumque militis caput [3]ad
maritum ſuum retulit.

1 Livius dicit, non evaſiſſe cuſtodiam, ſed à centurione eductam ad duos … cellarios ſeu proximos ſanguine mulieris, qui ad flumen eam ſpectabant; quibus duobus centurio, aurum pendendo exquirens, interfectus eſt. Id … ſentit Valerius. 2 Amputatum, abſciſſum à Gallo-Græcis. 3 Ad c… jugem ſuum Orgiagontem reportavit.

CAP. XII.

[1] *Bellum Macedonicum ſecundum.*

1 DUm aliæ aliæque gentes, Syriatici belli ſequunt…
[2] ruinam, Macedonia ſe rurſus erexit. Fortiſſimu…
2 populum memoria & recordatio ſuæ nobilitatis [3] agit…
bat: & ſucceſſerat Philippo filius Perſes; qui ſemel i…
perpetuum victam eſſe Macedoniam, non putabat e…
3 gentis [4] dignitate. Multò vehementius ſub [5] hoc Mac…
dones, quam ſub [6] patre, [7] conſurgunt: quippe Thra…
ces in vires ſuas [8] traxerant: atque ita induſtriam Ma…
cedonum, viribus Thracum; [9] ferociam Thracum, di…
ciplina Macedonum [10] temperaverunt. Acceſſit his con…
4 ſilium ducis, qui ſitum regionum ſuarum [11] ſummo ſpe…
culatus Hæmo, poſitis per [12] abrupta caſtris, ita Mace…
doniam ſuam armis ferroque [13] vallaverat, ut no…

1 Bellum Macedonicum ſcribunt paſſim omnes. Liv. lib. 40. & ſeqq. Iuſtin. lib. 33. Plutarch. in Paulo Æmilio. Valer. Max. 4, 3, 8. 5, 1, 8. Eutrop. 4, 1. 2 Caſum. 3 Impellabat, inſtigabat. *Memoriâ nobiliſſimorum Majorum ingens flamma egregiis viris in pectore creſcit, neque prius ſe datur, quàm virtus eorum famam atque gloriam adæquaverit.* Sal. Iug. cap. 4. Sic Pyrrhum in bella Romana præcipitem agere cœperant exempla Majorum. Iuſtin. 18, 1, 2. Hinc Aſtyages filiam ſuam neque claro viro, neque civi in matrimonium dedit, ne paterna maternaque nobilitas nepoti animos extolleret. Iuſtin. 1, 4, 4. 4 Dignitate. De vetuſtate & nobilitate Macedonum. Iuſtin. lib. 7. 5 Perſe. 6 Philippo. 7 Bellum capeſſunt. 8 Involverant, in ſocietatem aut partes traduxerant. 9 Fortitudinem. 10 Miſcuerunt. 11 Hæmus mons, qui Thraciam à Myſia dividit, tantæ altitudinis eſſe putatur, ut ex ejus ſummo vertice Adria versùs occaſum, Euxinus verſus ortum cernatur. 12 Præcipitia. 13 Muniverat, protexerat.

reli-

5 reliquiſſe aditum, [1] niſi à cœlo venturis hoſtibus vide-
retur. Nam, Marcio Philippo Conſule, eam provin-
ciam ingreſſus populus Romanus, [2] exploratis diligenter
accessibus, per Aſtrudem paludem, per acerbos [3] du-
bioſque tumulos, [4] illa, quæ volucribus quoque vide-
6 bantur invia, acceſſit: [5] Regemque ſecurum, & nihil
tale metuentem, ſubita belli irruptione terruit. [6] Cu-
jus [7] tanta trepidatio fuit, ut [8] pecuniam omnem in
mare juſſerit mergi, ne periret: [9] claſſem cremari, ne
7 incenderetur. [10] Paulo Conſule, cùm majora & [11] cre-
bra eſſent impoſita præſidia, per alias vias Macedonia
deprenſa eſt; ſumma quidem arte & induſtria ducis,
8 [12] cùm [13] aliâ minatus, aliâ irrepſiſſet. [14] Cujus ad-
ventus ipſe adeo terribilis Regi fuit, ut intereſſe non
auderet, ſed gerenda ducibus bella mandaverit. Ab-
9 ſens ergo victus, fugit in maria, inſulamque [15] Sa-
mothracen, fretus celebri religione, quaſi templa &
aræ poſſent defendere, quem nec montes ſui, nec
10 arma potuiſſent. [16] Nemo Regum diutius amiſſæ

1 In eadem opinione erat Arimazes, qui altitudine petræ, quam occupaverat, fretus, interrogavit, *an Alexander volare poſſit?* Curt. 7, 11, 5. 2 Quod omnino in re tali faciendum eſſe monet cautiſſimus ille ducum apud Sil. l. 8. *Tu protinus arma, Tu campum noſcas ante, exploreſque trahendo Quantum hoſtis ritus valeat, quæ copia rerum, Quæ natura loci, quod ſit, rimabere ſolers, Armorum genus; & ſtantem ſuper omnia tela Fortunam aſpicies.* Obſervavit Cæſar apud Suet. in ejus vita cap. 58. 3 Periculoſos, non exploratos colles. 4 Simile proverbium fuit veterum, cum dicerent de altis ac præruptis locis, aut de re tecta & cognita, *ne avibus quidem notam eſſe.* Nam quid non latebunt, ſi aves latuerint? 5 Perſen. 6 Perſei. 7 Tantus pavor. 8 Hanc per urinatores poſtea rurſus extraxit. 9 Videtur alluſum ad iſta Martialis 2, 80. *Hoſtem cum fugeret, ſe Fannius ipſe peremit, Dic rogo, non furor eſt, ne moriare, mori?* 10 Æmilio ſcilicet Maximum Lunæ deliquium, ea nocte, quæ prælium præceſſit. Sulpicius Gallus Tribunus militum, explicata cauſa, & condicta hora futurum prædixit, convocata ex Pauli Conſulis permiſſu concione, ut ne lunæ obſcuratæ caligine exercitus conſternaretur. 11 Al. *crebriora.* 12 Nihil frequentius hoc ſtratagemate Sæpe enim urbem, quam minimè obſidere vult, velle ſe ſimulat hoſtis, ut, quam deſiderat, præſidio aut neceſſariis nudatam obtineat facilius. 13 Scilicet *viâ.* Vide de hoc locutionis genere Gronov. ad Liv. l. 21. c. 6. & l. 22. c. 53. 14 Simillimus Antiocho, de quo ſupra 2, 8, 12. 15 *Samothrace* inſula eſt in mari Ægæo ſita, à *Samone*, Mercurii filio, & *Thracia* vicina, conflato nomine *Samothracia* dicitur. Hæc tota ſacra erat, & omnibus jus aſyli aperiebat, exceptis iis, qui homicidio polluti erant. 16 Irridet Perſen, qui rebus perditis ſpecioſorum majorem rationem haberet, quam ſalutis.

fortu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

fortunæ [1] conſcientiam retinuit. Supplex cum ſcribe
ad Imperatorem ab illo, [2] quò confugerat, [3] temp
nomenque [4] epiſtolæ [5] notaret ſuum, *Regem* addid
11 Sed nec [6] reverentior captæ majeſtatis alius Paulo fu
Cùm in conſpectum veniſſet hoſtis, in [7] templum re
pit, & conviviis adhibuit, liberoſque admonuit ſuo
[8] ut fortunam, cui tantum liceret, revererentur.
12 ter pulcherrimos hunc quoque populus Romanus de Ma
cedonia duxit atque vidit triumphum: quippe cujus ſp
13 ectaculo triduum impleverit. Primùs dies ſigna tabul
que: ſequens arma, pecuniaſque tranſvexit: terti
captivos, ipſumque [9] Regem, [10] attonitum adhu
14 tanquam ſubito malo ſtupentem. Sed multò prius ga
dium victoriæ populus Romanus, quàm epiſtolis vict
ris perceperat: [11] quippe eodem die, quo victus Perſ
15 in Macedonia, Romæ cognitum eſt. [12] Duo juvenes ca

1 Memoriam. 2 Ad quod. 3 Samothraces ſcilicet. 4 Quomo
autem excepta fuerit ea epiſtola à Coſſ. lege apud Liv. 45, 4, 3. 5 Subſcri
ret. 6 *Reverens* tam de eo dicitur, qui meretur reverentiam, quàm q
exhibet. 7 Al. *tentum*, id eſt, tabernaculum vel tentorium. *Tende*
eſt tentorium figere: *tentum*, eſt tentorium vel tabernaculum. Narrat igi
Florus tantâ humanitate ſeſe præditum oſtendiſſe circa Regem captivum,
tabernaculo ſuo receperit, & conviviis adhibuerit. 8 Oratio plena gravi
tis & ſapientiæ extat apud Liv. lib. 45. cap. 8. *Exemplum inſigne cerni
rerum humanarum. Vobis hoc præcipue dico juvenes. Ideo in ſecun
rebus nil in quenquam ſuperbe ac violenter conſulere docet, nec præſe
credere fortunæ, cùm, quid veſper ferat, incertum ſit. Is demum
erit, cujus animum nec proſpera ſtatu ſuo efferet, nec adverſa infring*
Hoc idem monet Horat. lib. 2. Carm. Od. 2. *Æquam memento rebus in
duis Servare mentem.* 9 Perſen. 10 Quaſi tonitru edito perculſu
11 Cic. de Nat. Deor. *P. Vatienus, cùm è præfectura Reatina Romam
nienti noctu duo juvenes cum equis albis dixiſſent, Regem Perſen illo
captum, Senatui nuntiavit: & primò, quaſi temere de Republica locut
eſſet, in carcerem conjectus eſt: poſt à Paulo literis allatis, cum idem d
conſtitiſſet, & agro à Senatu, & vacatione donatus eſt.* Vide Liv. 45,
Plutarchum in Æmilio. Sic illâ ipsâ, quâ periit, horâ, Domitianum occid
auditoribus ſuis indicavit Apollonius Thyanæus. Plura ejuſmodi exemp
collegit Zwingerus theatri volum. 5. lib. 4. p. 1380. 12 Caſtor
Pollux.

did

didis equis apud [1] Juturnæ lacum pulverem & cruorem
16 abluebant: hi nunciavêre, Caſtorem & Pollucem fuiſſe creditum vulgo, quòd gemini fuiſſent: [2] interfuiſſe bello, quòd ſanguine maderent: à Macedoniâ venire, quòd adhùc [3] anhelarent.

1 Sc. Nymphæ. De hoc lacu Virg. Æn. 12. & Ovid. Faſt. 2. Propert. 3. Eleg. 11. Fuit & in foro, juxta Dionyſium, ſed alius ab eo, qui juxta Numicum fluvium. Uter autem intelligatur, differunt auctores. Quod ad Iuturnam attinet, qui propè Numicum fluvium eſt, ex Albani montis radicibus, & ex Albano lacu ſubterraneis meatibus ſub ipſa via Appia tanta aquarum vi ſonorus, ut inquit Virgilius, erumpit, ut ſtatim à capite molas circumvolvat: undè non longè progreſſus amnis, in lacum diffunditur haud perindè magnum: ex lacu deinde ad Tiberim defertur. Lacum hodiè vocant *Lago di Turno*, cùm ab initio eſſet *Lago di Juturnæ*. Hic verò fons in Urbe intelligi videtur ſc. in foro Romano, qui exiguum lacum fa iebat. 2 Sic ſuprà lib. 1. cap. 11. *Ea denique atrocitas fuit prœlii, ut interfuiſſe ſpectaculo Deos fama tradiderit, duos in candidis equis; Caſtorem atque Pollucem nemo dubitavit. Itaque & imperator veneratus eſt, pactuſque victoriam templa promiſit, & reddidit planè quaſi ſtipendium commilitonibus Diis.* 3 Ægrè halarent.

CAP. XIII.

[1] *Bellum Illyricum.*

1 MAcedonici belli [2] contagio [3] traxit Illyrios. Ipſi quidem ut [4] Romanum à tergo [5] diſtringerent, [6] à Perſe Rege conducti pecuniâ, militavêre. [7] Sinè morâ
2 ab Anicio Prætore ſubiguntur. [8] Scordam [9] caput gentis deleſſe ſuffecit: ſtatim ſecuta deditio eſt. Denique [10] hoc bellum antè finitum eſt, quàm geri Romæ nunciaretur.

1 Bellum hoc deſcribit Plutarchus in Æmilio. Meminit Epit. Liv. 43. & 44. Eutrop. 4, 1. Val. Max. 3, 3, 2. 2 Contaminatio. Proprie eſt morbus ſerpens, qui ex contactu contrahitur: à *contingendo*. Transfertur deinde ad alias quoque res, ut *Contagio belli*, hoc loco. 3 Involvit, in ſocietatem aut partes traduxit: ut ſupra 2, 12, 3. 4 Romanos. 5 Diſtraherent, diſtinerent. 6 Pactus erat Gentius, Illyricorum Rex, trecenta talenta, ſed avarus Perſes miſit tantùm decem; ideòque tardiùs & minùs generoſè Macedonibus ſuccurrerunt Illyrii. 7 Statim, intrà 30. ſcilicet dies. Liv. 44, 32. 8 Al. *Scodram.* 9 Metropolin. 10 Liv. 44, 32. *Hoc unum bellum priùs perpetratum, quàm cœptum, Romæ auditum eſt.*

CAP. XIV.

[1] *Bellum Macedonicum tertium.*

1 QUodam fato, quaſi ita [2] conveniſſet inter Pœnos
Macedonas, ut tertio quoque vincerentur, eode
2 tempore utrique arma moverunt: [3] ſed prior jugum e
cutit Macedo, [4] aliquantò, quam antè, gravior, du
3 contemnitur. Cauſa belli prope [5] erubeſcenda: quipp
regnum pariter & bellum vir [6] ultimæ ſortis Andriſcu
[7] invaſerat: [8] dubium liber an ſervus; [9] mercenariu
certè: ſed quia vulgò ex ſimilitudine Philippi, [10] *Pſeud*
philippus vocabatur, [11] regiam formam, regium nomen
4 animo quoque regio implevit. Igitur dum hæc ipſa con
temnit populus Romanus, Juventio Prætore conten
tus, [12] virum non Macedonicis modò, ſed Thra
ciæ quoque auxiliis ingentibus validum, temerè ten
tavit: [13] invictuſque à veris Regibus, ab illo [14] ima
5 ginario & [15] ſcenico Rege ſuperatur. Sed Conſule Me
tello, amiſſum cum legione Prætorem, pleniſſimè ultu
eſt. Nam & Macedoniam [16] ſervitute multavit: &

1 De hoc bello ſcribunt Epit. Liv. 50. Val. Max. 7. 5. 4. Eutrop. 4. 3
2 Complacuiſſet ex pacto. Undè pacta *conventa* dicimus. 3 S
priores ſervitutem abjecerunt, exuerunt Macedones. 4 Nullius hoſt
tam exiguæ vires ſunt, ut debeant contemni. In proverbiis legimus; *Ha
bet & muſca ſplenem:* & *formicæ ſua bilis ineſt.* Egregiè Annibal apu
Liv. 21. 43. *Sæpè contemptus hoſtis cruentum certamen edidit, & incly
populi Regeſque perlevi momento victi ſunt.* 5 Pudenda, turpis. Si
erubeſcenda ſentina. Val. Max. 2, 7, 1. 6 Infimæ conditionis. 7 V
& fraude occupaverat. 8 Vide ſuprà 1, 1, 8. 9 Operarius, qu
mercedis gratiâ operam ſuam præſtabat. 10 Falſus Philippus, qui ſe
falsò Philippi regis filium ob oris ſimilitudinem vocavit, & Perſei Regis ex
pellice filium conſtanti aſſeveratione mentitus eſt. 11 Ita Tac. de
Germanico: *Augebat intuentium viſus eximia ipſius ſpecies.* 12 An
driſcum. 13 *Leo quoque minimarum avium pabulum fuit: & ferrum
rubigo conſumit: nihil tam firmum eſt, cui periculum non ſit etiam ab in
valido.* Curt. 7, 8, 15. 14 Non juſto & legitimo. Sic *imaginarii faſces*
apud Liv. 3, 41. 15 Non vero, ſed quales ſolent introduci in dramati-
bus. Alio ſenſu *Scenicus* appellatur Nero apud Tac. 15, 59. quod ſcenis gau-
deret, & ipſe fabulas cantaret. 16 Victo enim Perſe, Macedonia libera
relicta fuerat, legibuſque optimis, quas Paulus præſcripſerat, utebatur. Vi-
de Liv. 45, 29, &c.

ducem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ducem belli deditum ab eo, ad quem confugerat, Thraciæ Regulo, in Urbem in catenis reduxit: hoc quoque illi in malis indulgente fortunâ, [1] ut de eo populus Romanus, quaſi de vero Rege, triumpharet.

1 Egregium verò ſolatium, quale Antiocho etiam contigit ſuprà 2, 8, 4*quod à Romanis victus eſt.*

CAP. XV.

[1] *Bellum Punicum tertium.*

1 Tertium cum Africa bellum, & tempore exiguum,
(nam quadriennio [2] patratum eſt) & in comparatio-
ne priorum minimum labore: (non enim tam cum vi-
ris, quam cum ipſa urbe pugnatum eſt:) ſed planè ma-
2 ximum eventu: quippe eo tandem Carthago [3] finita
eſt. Atque ſi quis trium temporum [4] momenta conſide-
ret, primo [5] commiſſum bellum, [6] profligatum ſecun-
3 do, tertio verò [7] confectum eſt. Sed hujus cauſa belli,
quòd contra fœderis legem adverſus Numidas quidem
paraſſet claſſem & exercitum, frequens autem Maſiniſ-
4 ſæ [8] fines territabat. Sed huic bono ſocioque Regi fave-
batur. Cùm bellum [9] ſederet, de belli fine tractatum
eſt. [10] Cato inexpiabili odio delendam eſſe Carthagi-
5 nem, [11] & cum de alio conſuleretur, pronunciabat:

1 Bellum Punicum tertium ſcribunt, Plutarch. in Catone. Eutrop. 4, 3. Aug. Civ. 3, 21. Epit. Liv. 48. & 49. 2 Confectum, finitum eſt. 3 Sublata, deleta eſt. Hoc ſenſu Ovidius: *Sunt aliquid manes, lethum non omnia finit.* 4 Puncta. 5 Inceptum. Sic Liv. 3, 28. & eodem ſenſu *Committere ludos.* Idem 2, 37. & Virg. Æn. 5, 113. *Et tuba* commiſſos *medio canit aggere ludos.* Sic *commiſſa proſcriptio*, & *finita* opponuntur apud Vellej. 2, 64. etſi non ignoro, *Committere bellum*, non de initio modò, ſed totâ ejus duratione dictum, infra 4, 2, 6. 6 Pœnè confectum, profligando pœnè finitum. Sic *profligatum urbis excidium*, hoc eodem capite. 7 Patratum, finitum eſt. 8 Ditionem, territorium. 9 Decretum, planè depoſitum & finitum non eſſet. Q. d. Cum vix bellum ſuſcipiendum eſſe decreviſſent Romani, jam de fine belli tractabant. 10 Vide Cic. de Senect. 11 *Erat quippe frequens Senatoribus, ſi quid è Republica crederent, loco ſententiæ promere.* Tac. 2, 23, & 13, 49.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Scipio Naſica ſervandam, [1] ne metu ablato [2] æmulæ u
bis, [3] luxuriari felicitas [4] Urbis inciperet. Medium S
6 natus elegit, ut urbs tantum [5] loco moveretur. Nil
enim [6] ſpecioſius videbatur, quàm eſſe Carthaginen
7 quæ non timeretur. Igitur Manilio Cenſorinoque Co
ſulibus, populus Romanus aggreſſus Carthaginem, ſ
pacis injectâ, traditam à volentibus claſſem, [7] ſub ip
8 ore urbis incendit. Tùm evocatis principibus, *ſi ſal
eſſe vellent, ut migrarent* [8] *finibus*, imperatum. Quod [9] pr
rei atrocitate adeò movit iras, ut extrema mallen
9 [10] Comploratum igitur publicè ſtatim, & pari voce cl
matum eſt, Ad arma: [11] ſeditque ſententia, quoqu
modo [12] rebellandum: non quia ſpes ulla jam ſupere
ſet, [13] ſed quia patriam ſuam mallent hoſtium, quà
10 ſuis manibus, everti. Qui rebellantium fuerit furor, v
hinc intelligi poteſt, quòd in uſum novæ claſſis tec
domoſque [14] reſciderunt: in armorum officinis au
rum & argentum pro ære ferroque [15] conflatum eſt
in tormentorum vincula matronæ crines ſuos contu
11 lerunt. Mancino deinde Conſule, terra mariqu

1 Ita & Sen. de Tranq. An. cap. 3, *Scias in florenti ac beatâ Republicâ pecu niam, invidiam, mille alia vitia inermia regnare.* Huc pertinet Cleomeni dictum apud Plut. apopth. Lacon. 76. qui, *dicenti, cur Argivos devictos qui ſæpè bellum contra vos ſuſceperunt, non deleviſtis? Nequaquam delena nobis ſunt, reſpondit, ne deſint, qui juvenes noſtros exerceant.* 2 Carthaginis imitatricis & invidæ imperio Romano: quia ei per quam ſimilis erat ideòque de imperio cum Roma certavit. Refert Plin. Nat. Hiſt. 15, 18. pe annos 120. de terrarum orbe æmulam Carthaginem fuiſſe. 3 Luxuriæ ſe dedere, laſcivire. Ovid. Luxuriant *animi rebus plerumque ſecundis.* Proprie *luxuriare* de plantis dicitur, cùm nimiâ alimenti ubertate quodammodò laſciviunt. 4 Romæ. 5 In alium locum transferretur. Situ enim maximè opportuna erat Carthago: undè præcipua illi opum initia & incrementa. 6 Pulchrius. 7 In conſpectu ipſo. Ita Sal. in Iug. *incedunt per* ora *veſtra magnifici.* 8 Ditione, territorio. 9 Secundum, juxta. 10 Simul ploratum. Verbum funebrè aptè hoc loco uſurpatum. Videtur autem *Comploratio* iſta ſecuta, cùm *Conclamatio* jam fidem feciſſet, actum eſſe. Porrò *Complorationis* vox ab hac ſignificatione transfertur etiam ad eos, qui imminens exitium velut in antecellum deplorant, ut hoc loco; & apud Iuſtin. 11, 9, 13. *Conſpectis armatis invicem ſe amplexæ, velut ſtatim morituræ*, complorationem *ediderunt.* 11 Placuit, fixa obſtinataque fuit. 12 Repugnandum. 13 Sic apud Curt. 5, 12, 11. in ultimis Darii verbis: *Forſitan mireris, quòd vitam non finiam; alieno ſcelere, quàm meo, mori malo.* 14 Demoliti ſunt. 15 Fictum, fuſum, formatum eſt.

1 fer-

[1] fervebat obſidio. [2] Operis portus nudatus; & primus,
& ſequens, jam & tertius murus; cùm tamen [3] Byrſa,
quod nomen arci fuit, quaſi altera civitas reſiſtebat.
12 Quamvis [4] profligato urbis excidio, tamen [5] fatale
Africæ nomen Scipionum videbatur. Igitur in alium Sci-
pionem converſa Reſpublica, finem belli repoſcebat.
[6] Hunc Paulo Macedonico procreatum, Africani [7] illius
magni filius, [8] in decus gentis aſſumpſerat, hoc ſcilicet
fato, ut, quam urbem [9] concuſſerat avus, nepos ejus
13 everteret. Sed ut quàm maximè [10] mortiferi eſſe mor-
ſus ſolent morientium beſtiarum: ſic plus negotii fuit
14 cum [11] ſemirutâ Carthagine, quàm integra. Compul-
ſis in unam arcem hoſtibus, portum quoque maris Ro-
manus obſederat. Illi alterum ibi portum ab alia ur-
bis parte foderunt: nec ut fugerent, ſed quia ne-
15 mo illos hac evadere poſſe credebat. Indè [12] quaſi
enata ſubitò claſſis erupit: cùm interim jam diebus,
jam noctibus, nova aliqua moles, nova machina,
nova perditorum hominum manus, [13] quaſi ex
obruto [14] incendio ſubita [15] de cineribus flamma,

1 Strenuè procedebat, urgebatur. Sic Cœlius in Cic. ep. fam. 8, 8. *De damnatione* ferventer *loqui cœptum* eſt. 2 Operibus. 3 Græcis *corium* ſignificat: nomen arci Punicæ ideo indè factum eſt, quòd Dido, cum à Tyro Pygmalions Regis tyrannidem fugâ vitaſſet, & in Africam appuliſſet; tantum certa pecunia agrî ab Iarba, Getuliæ Rege, compararet, quantum bovu tergo comprehenderetur, quæ ſectio in corrigias tenuiſſimas tergore tria fere millia paſſuum complexa, & arcem Byrſam & Carthaginis initia condidit. Vide Iuſtin. 18, 5. 4 Pœnè confecto. 5 Exitio Africæ deſtinatum. 6 Hic Scipio filius fuit Pauli Æmilii, qui de Perſeo, Macedonum Rege, triumphum duxit. 7 Egregii & clari. Sit *Cato* ille *Cenſorius*. 2, 17, 9. *pater* ille *Gracchorum*. ibid. 8 In nomen gentis adſciverat, adoptaverat. *In decus* enim *gentis*, hîc interpretor, non, ut eſſet decus gentis, ſed ut frueretur decore, honore, gloriâ hujus familiæ. 9 Commoverat. 10 Lethales, mortem adferentes. 11 Semidiruta. Ita Liv. 5, 49. *In* ſemirutæ *ſolo Urbis*. & 10, 4. *tecta* ſemiruta. 12 Quæ, undè tam ſubitò prodiret, ignorabatur. 13 Quoad rem, ſimilis locus illi, quem habuimus ſuprà 1, 18, 19. *Quaſi ab angue Lernæo tot caſa hoſtium capita de ſanguine ſuo renaſcuntur.* Quoad verba iſti, quem habebimus infrà 3, 5, 14. *Igitur ut extincta parum fideliter incendia majore flammâ reviviſcunt, ita ille de integro auctis majorem in modum copiis veniebat.* 14 Bello. 15 Ex.

16 prodibat. [1] Deploratis noviſſimè rebus, quadragin
ſe millia virorum dediderunt: quod minus credas, du
17 Aſdrubale. Quanto [2] fortius fœmina, & uxor [3] du
cis? quæ comprehenſis duobus liberis, à [4] culmine
domus in medium miſit incendium, imitata [5] Reginam
18 quæ [6] Carthaginem condidit. Quanta urbs deleta ſit
ut de cæteris taceam, vel [7] ignium morâ probari po
teſt: quippe per continuos decem & ſeptem dies vi
potuit incendium extingui, quod domibus ac templi
ſuis ſponte hoſtes immiſerant: ut, [8] quatenus urbs eri
pi Romanis non poterat, [9] triumphus arderet.

1 Deſperatis. 2 Scilicet *egit*. 3 Aſdrubalis. Hanc hiſtoriam, ut alic ſileam, lege apud Val. Max. 3, 2, 8. ext. 4 Vertice, faſtigio. 5 Di donem: quia cum ab Jarba, Gætulorum Rege, in matrimonium, ni pareret bello etiam indicto ſollicitaretur ipſa, ne Sichæo marito datam morienti fi dem violare cogeretur, vitam ſibi, conſcenſo priùs rogo, gladio finivit. Juſtin 18, 6. 6 *Condita eſt urbs hæc 72. annis antequam Roma.* Juſtin. 18, 6 7 Incendii duratione. Nam Carthago incenſa eſt. Horat. Carm. 4, 8. *incen dia Carthaginis impiæ.* Et Epod. 7, 5. *Non ut ſuperbas invidæ Carthagini Romanus arces ureret.* Vellejus *dirutam* ait. 8 Quia, quoniam. 9 Re de quâ triumphatur.

CAP. XVI.

Bellum [1] Achaicum.

1 QUaſi ſæculum illud everſionibus urbium curreret,
ita Carthaginis ruinam ſtatim Corinthus excepit,
Achaiæ [2] caput. Græciæ decus, [3] inter duo maria, Io-
nium & Ægeum, quaſi [4] ſpectaculo expoſita. Hæc
(facinus indignum!) antè oppreſſa eſt, quàm in nume-
2 rum certorum hoſtium referretur. [5] Critolaus cauſa

1 *Achaja* Peloponneſi regio huic bello nomen fecit. Hoc bellum ſcribunt Epit. Liv. 51, & 52. Juſtin. 34, 1. & 2. Val. Max. 7, 5, 4. Eutrop. 4, 3. Cic. pro M. Manil. & Off. 1. 2 Metropolis, in medio Iſthmi Peloponneſiaci ſita. *Lumen Græciæ* appellavit Cicero. 3 Indè *Bimaris*, Ἀμφιθάλασσος dicta Poëtis: Horatio 1. Carm. 8. Ovidio Ep. 12, 27. 4 Laudat pulchritudinem Corinthi. 5 Cic. de Nat. Deor. 3, 38. *Critolaus evertit Corinthum: Carthaginem Aſdrubal, Hi duos illos oculos oræ maritimæ effoderunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

belli, qui [1] libertate à Romanis data, adverſus ipſos
uſus eſt: Legatoſque Romanos, dubium an & manu,
3 certè oratione violavit. Igitur Metello, [2] ordinanti
tùm maximè Macedoniam, mandata eſt ultio: & hinc
Achaicum bellum: ac primam Critolai manum Metellus
[3] Conſul, per patentes [4] Elidis campos, toto cecidit
4 [5] Alpheo. Et uno prœlio peractum erat bellum: jam
& [6] urbem ipſam terrebat obſidio: ſed (fata rerum!)
cùm Metellus dimicaſſet, [7] ad victoriam Mummius ve-
5 nit. [8] Hic alterius ducis [9] Diæi latè exercitum ſub ipſis
[10] Iſthmi [11] faucibus fudit, geminoſque portus ſanguine
6 [12] infecit. Tandem ab incolis deſerta civitas, [13] direpta
primùm, deinde [14] tubâ præcinente [15] deleta eſt. Quid
[16] ſignorum, quid veſtium, quid-ve [17] tabularum ra-
ptum, [18] incenſum atque projectum eſt? Quantas opes
& abſtulerit & cremaverit, hinc ſcias, quòd, quicquid
Corinthii æris toto orbe laudatur, incendio ſuperfuiſſe

1 Suprà 1, 21, 2 *Volſinienſium ſervi libertatem à dominis datam in ipſos erexêrant.* 2 Formanti Macedoniam, ſtatum ei aliquem tùm maximè imponenti. Sic Curt. 7, 3, 5. *gentèm Evergetarum* ordinavit. 3 Erat Prætor tantùm. 4 Elis oppidum eſt, juxta quod Olympicum certamen celebrari ſolet. *Alpheus* fluvius eſt in Elide Peloponneſi regione. 6 Corinthum. 7 Minimè novum eſt, ut intervertantur præmia, alterius conſilio periculoque parta; victoriaque jam parata è manibus eripiatur ſucceſſoris novi ſuperventu. Undè ſæpiùs invidia decedentium & rerum gerendarum impedimenta. Vide Sal. Iug. cap. 38. & Valer. Max. 9, 3, 7. 8 Mummius. 9 Nomen Achaici Imperatoris. 10 *Iſthmos* inſula eſt inter duo maria concluſa. In hoc loco ludi fieri cònſueverunt in honorem matris Maturæ atque Portuni: ad quod ſpectaculum univerſa Græcia convenire ſolebat. 11 Anguſtiis. 12 Tinxit, commaculavit. 13 A militibus: nam ex more Romano expugnatæ urbis præda ad milites, deditæ ad Ducem pertinebat. 14 *Præcinere* dicuntur *tubæ*, ad quarum ſonum modumque aliquid fit. Hîc ergo tuba cecinit, ut omnibus innoteſceret, auctoritate juſſuque publico negotium iſtud peragi: vel ut eodem modo deſtrueretur, quo condi ſolebant urbes, niſi quod ibi tibiæ adhibitæ: quemadmodum etiam Athenienſium muros diruit Lyſander. 15 Everſa eſt. Iuſtin. 34, 2, 6. *Urbs ipſa Corinthus diruitur: populus omnis ſub coronâ venditur; ut hoc exemplo cæteris civitatibus metus novarum rerum imponeretur.* 16 Statuarum, imaginum. Sal. in Cat. *Signa mirari.* 17 Picturarum. 18 A militibus ſcilicet pretium eorum non æſtimantibus, ſub duce nihilo rerum illarum prudentiore. Mummius enim, ut traditur, magnanimitatis, quàm artificiorum, ſtudioſior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

7 comperimus. Nam & æris notam pretioſiorum ipſa [1] op
lentiſſimæ urbis fecit injuria : quia incendio permiſtis pl
rimis ſtatuis atque ſimulacris, æris, auri, argentique v
næ [2] in commune fluxere.

1 Ditiſſimæ. 2 In unum.

CAP. XVII.

Res in Hiſpaniâ geſtæ.

1 UT [1] Carthaginem Corinthus, ita Corinthum Numan
tia ſecuta eſt. Nec deinde toto orbe quicquam [2] inta
2 ctum armis fuit. Poſt illa duo [3] clariſſimarum urbium in
cendia, latè atque paſſim, nec per [4] vices, ſed ſimul pa
riter quaſi unum undique bellum fuit; [5] prorsùs ut illa
urbes, quaſi agitantibus ventis, diffudiſſe quædam bell
3 incendia toto orbe viderentur. Hiſpaniæ nunquam [6] ani-
mus fuit adverſus nos univerſæ [7] conſurgere: nunquam
[8] conferre vires ſuas libuit, neque aut [9] imperium expe-
riri, aut libertatem tueri ſuam [10] publicè: alioquin ita
undique mari Pyrenæoque [11] vallata eſt, ut [12] ingenio
ſitus [13] nec adiri quidem potuerit. Sed antè à Roma-
4 nis [14] obſeſſa eſt, [15] quàm ſe ipſa cognoſceret; & ſola

1 Bella, quæ poſt deletam Corinthum orta ſunt, lege in Epit. Livii 51. & 52. Iuſtin. l. 34. Eutrop. 4. 3. 2 Integrum, impollutum. 3 Celeberrimarum urbium, Carthaginis & Corinthi. 4 Intervalla. 5 Huic affine eſt illud, quod noſter ſcribit infrà 3, 18, 4. *Eadem fax, quæ illum cremavit, ſocios in arma & oppugnationem urbis accendit.* 6 Prudentia, rectum conſilium. 7 Bellum capeſſere. 8 Congregare, unire. 9 Tentare an rerum potiri poſſit. 10 Conjunctis viribus gentes enim Hiſpanas reſpectu totius corporis pro privatis habet: ſicut habenda ſunt imperia regnaque in magna illa *Republica generis humani*, ut Senecæ dicitur. Hiſpaniæ ſitum lege apud Iuſtin. lib. 44. Sil. 3. 325. &c. 11 Munita, protecta. Ducta vox à *vallo*, quo muniri ſolent caſtra. Alludit vox Scipionis. in Ep. Liv. 57, 2. *Cùm gladio te vallare ſcieris*, vallum *ferre deſinito.* 12 Natura loci. 13 Tantùm abeſt, ut oppugnari potuerit. 14 Occupata, infeſſa. 15 Benè igitur noſter ſuprà 1, 8, 6. cenſum Servii commendat eo, quod effecerit, *ut ipſa ſe noſſet Reſp.* Hinc Britanni apud Tac. Agricol. c. 15. monentur, *ut ſe numerent*, id eſt, vires ſuas cum Romanis conferant; ſtatim apparituram imbecillitatem populi Romani. Pertinet huc adagium noſtratium, quo dicunt, equum, ſi vires ſuas noſſet, homini, quippe debiliori, non ita patienter pariturum.

omnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

omnium provinciarum vires ſuas, poſtquam victa eſt,
5 [1] intellexit. In [2] hac [3] propè ducentos per annos [4] dimicatum
eſt, à primis Scipionibus, in Cæſarem Auguſtum,
non continuè nec [5] cohærenter, ſed prout cauſæ
laceſſierant: nec cum Hiſpanis initio, ſed cum Pœnis in
Hiſpania: indè contagio & ſeries cauſaque bellorum.
6 Prima per Pyrenæum jugum [6] ſigna Romana Publius &
Cnæus Scipiones [7] intulerunt: prœliiſque ingentibus Annonem
& Aſdrubalem fratrem Annibalis ceciderunt:
[8] raptaque [9] erat impetu Hiſpania, niſi [10] fortiſſimi viri,
in ipſa ſua victoria, oppreſſi Punica fraude cecidiſſent,
7 terra marique victores. Igitur quaſi novam [11] integramque
provinciam ultor patris & patrui Scipio [12] ille, mox
Africanus, invaſit: iſque [13] ſtatim, capta Carthagine,
& aliis urbibus, non contentus Pœnos expuliſſe, [14] ſtipendiariam
nobis provinciam fecit: omne citra ultraque
[15] Iberum ſubjecit imperio: primuſque Romanorum
8 ducum victor ad Gades & Oceani [16] ora pervenit.
[17] Plus eſt [18] provinciam retinere, quàm [19] facere:
itaque per partes jam hùc, jam illùc miſſi
duces, [20] qui ferociſſimas, & ad id temporis libe-

1 Idem verbum in ſimili ſententia Plauti: *Tum denique homines noſtra* intelligimus *bona, Cùm, quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.* 2 Hiſpaniâ. 3 Conſentit Liv. 28, 11, 10. 4 Bellum geſtum eſt. 5 Aſſiduè. 6 Exercitum. 7 Admoverunt. 8 Occupata, correpta. Ita Curt. 4, 14, 1. *Syriam Ægyptumque prætereuntibus* raptas. 9 Fuiſſet. 10 Publius & Cnæus Scipiones. 11 Cæſ. de bel. civ. 20, 5. *ſuos cohortatus, quos integros ſuperaviſſent, ut victos contemnerent.* Egregius & clarus. 13 Nempe eodem die, quo obſeſſa. Vide ſuprà 2, 6, 39. 14 Quæ ſtipendium pendit, ſive ſtipendium pendentem nobis regionem perdomuit, ut reciperet jugum. 15 Hiſpaniæ fluvium. 16 Oſtia. 17 Majoris operæ. 18 Regionem aliquam. *Viribus parantur, jure retinentur,* ut ait Florus 4, 12, 19. ubi eadem eſt ſententia. Similis apud Liv. 37, 35, 5. *Parari ſingula acquirendo faciliùs poſſunt, quàm univerſa teneri.* Curt. 1, 11, 9. *Facilius eſt quædam vincere, quàm tueri.* Sic. Claud. Paneg. 2. in Stiliconem: *Plus eſt ſervaſſe repertum, Quàm quæſiſſe novum.* Cauſam hujus difficultatis tangit etiam Ovid. de Arte 2, 21. *Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri: Caſus ineſt illic; hîc erit artis opus.* 19 Perdomare, ut recipiat jugum. 20 Similis locus infrà 4, 11, 2. *Nova quippe pax: nec dùm aſſuetæ frenis ſervitutis tumidæ gentium inflatæque cervices, ab impoſito nuper jugo reſiliebant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ras gentes, ideò impatientes [1] jugi, multò labore, r
9 incruentis certaminibus ſervire docuerunt. Cato [2] i
Cenſorius Celtiberos, id eſt, [3] robur Hiſpaniæ, aliqu
prœliis [4] fregit. [5] Gracchus, pater ille Gracchorui,
eoſdem centum & quinquaginta urbium everſione [6] mu
10 tavit. [7] Metellus ille, qui ex Macedonia cognomen m
ruerat, cùm & [8] Contrebiam memorabili cepiſſet exe
11 plo & [9] Nertobriges, majori gloriâ pepercit. [10] Luc
lus Turdulos, atque Vaccæos: de quibus [11] Scipio il
poſterior, ſingulari certamine, cùm Rex [12] fuiſſet pr
vocatus, [13] opima retulerat. [14] Decimus Brutus al
12 quantò latius, Celticos Luſitanoſque, & omnes Gall
ciæ populos, [15] formidatumque militibus [16] flumen Obl
vionis: [17] peragratoque victor Oceani littore, non pri
[18] ſigna convertit, quàm [19] cadentem in maria Sole

1 Servitutis. 2 Egregius & clarus. Geſta hujus Catonis contra Celtibero ſcribit Plutarch. in vitâ ejus, & in apophth. Val. Max. 4, 3, 11. Multa Cice in Catone Majore. 3 Fortiſſimos Hiſpanorum. Sic *Robur Italici ſangui* 4, 2, 5. *Orientis.* Ibid. *ſociorum.* 3, 18, 6. 4 Vincendo debilitavit. 5 Ti Sempronius. Quod hîc dicitur de Gracco patre, lege apud Val. Max. 4, 6, Cic. de Divinat. 1, 18, & alibi. Adde Liv. 41, 6. 6 Punivit. 7 M tellus, inquit ille, qui tulerat ex Macedoniâ cognomen, meruerat & ex Ce tiberia ferre, cùm duas urbes in Celtiberia cepiſſet, victis pepercit, nec eoru urbes evertit, & ita abſtinuit Celtiberici cognomine, quod ad æternam gent maculam & opprobrium retinuiſſet. Sed majorem laudem adeptus eſt ob hu manitatem & clementiam quâ erga victos uſus eſt, quàm ſi ex victoriâ cogno men tuliſſet. 8 Celtiberorum urbem in Hiſpania. 9 Valerius Maximu *Centobricenſes* appellat. 5, 1, 5. 10 Luculli geſta in Hiſpaniâ ſcribit Epi Liv. 48. 11 Æmilianus. Lege Val. Max. 3, 2, 6. 12 Provocaſſet. Pa ſivum uſurpatum ut Deponens. Sic Cic. pro Mil. *Punitus es inimicum.* Suet Aug. cap. 21. *Multatus eſt rebellantes.* 13 Spolia egregia, laxiore ſigni ficatione: nam alioqui *ſpolia opima* ſunt, quæ dux occiſo à ſe hoſtium du detrahit. Dicuntur autem ferè *Opima*, non addita voce *ſpoliorum*, intelle tamen. Ita Sen. Herc. Fur. Opima *vict. Regis ad ſuperos refert.* 14 Qua de Decio Bruto dicit Florus, ſumpta ſunt ex Epit. Liv. 55, & 56. 15 Quod formidant milites. 16 *Ferunt inter Celticos & Turdulos, cùm feciſſen expeditionem eò, Limæum flumen cùm tranſiiſſent, ortam ſeditionem: ad quam cùm acceſſiſſet ducis obitus, manſiſſe illos ibi diſperſos, indèque Oblivioni fluvio factum nomen.* Strabo. lib. 3. 17 Perluſtrato. 18 Exercitum. 19 Poëtico more, ſed & ex opinione communi. Antiquitas Apollinem quotidiè ad veſperam in Tethyos cubilia ſe recipientem fingebat. Ipſe apud Ovid. 2. Met. *Tunc etiam, quæ me ſubjectis excipit undis, Ne ferar in præceps, Thetis ſolet ipſa vereri.* Quò reſpiciens Sil. 3. Tethyn appellat *Phœbea cubilia.* Hinc ſubjicit noſter, *non ſinè quodam ſacrilegii metu & horrore.*

obrutum-

tumque aquis ignem, non ſine quodam ſacrilegii metu
13 & [1] horrore, deprehendit. Sed tota certaminum moles cum Luſitanis fuit & Numantinis, nec immeritò. Quippe ſolis gentium Hiſpaniæ duces contigerunt. Fuiſſet & cum omnibus Celtiberis, niſi dux illius motus initio belli oppreſſus eſſet, [2] ſummus vir [3] aſtu &
14 audaciâ, ſi res ceſſiſſet, Salondicus: [5] qui haſtam argenteam quatiens, velut cœlo miſſam, vaticinanti ſimilis, omnium in ſe mentes converterat. Sed cùm [6] pari temeritate ſub nocte caſtra Conſulis adiiſſet,
15 juxta tentorium ipſum pilo vigilis [7] exceptus eſt. Cæterùm Luſitanos [9] Viriatus erexit, vir calliditatis [9] acerrimæ: qui ex venatore latro, ex latrone ſubitò dux atque imperator, &, ſi fortuna [10] ceſſiſſet, Hiſpaniæ [11] Romulus: non contentus libertatem ſuam defendere, per quatuordecim annos omnia citra ultraque Ibe-
16 rum & Tagum, igni, ferroque populatus; caſtra etiam [12] Prætorum, & præſidum aggreſſus, Claudium Unimanum penè ad [13] internecionem exercitus cecidit, & [14] inſignia trabeis & faſcibus noſtris, quæ ceperat, [15] in
17 montibus ſuis [16] trophæa fixit: tandem etiam Fabius Maximus Conſul oppreſſerat: ſed à ſucceſſore Pompilio violata victoria eſt: quippe qui conficiendæ rei cu-

1 Veneratione cum metu juncta, quæ ex religione incutitur. 2 Excellentiſſimus. 3 Aſtutiâ. 4 Succeſſiſſet. 5 Salondicus. Commento uſus eſt apud imperitam multitudinem efficaciſſimo, quæ ſuperſtitione capta, nullum pro Duce ſuo ſolet recuſare periculum, ſi cum Diis eum putat habere commercium. 6 Sicut aſtutia. 7 Oppreſſus eſt. 8 Hiſtoriæ hujus auctores ſunt, Epit. Liv. 52, & 54. Cic. de Offic. 2, 11. Valer. Max. 6. 4, 2. Sil. 3, 554. 9 Acutiſſimæ, ſolertiſſimæ. 10 Succeſſiſſet. Sic paulò ante: *Si res ceſſiſſet.* 11 Fundator & conditor imperii Hiſpani, ſicut Romani fuerat Romulus. 12 M. Vetilii & C. Plaucii. 13 Univerſalem cladem. 14 Inſignita. 15 Trophæa non figebantur, niſi in eminentioribus locis. 16 Monumenta victoriæ erexit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

pidus, [1] fractum ducem, & extrema deditionis [2] agitantem, per fraudem, & inſidias, & [3] domeſticos percuſſores aggreſſus, hanc hoſti gloriam dedit, ut videretur aliter vinci non potuiſſe.

1 Debilitatum. 2 Deliberantem. 3 Amicos, familiares occiſores, quos pro pace conſequentiâ miſerat. De facinore hoc ſic ſcribit Val. Max. 9, 6, 4. *Viriati etiam cædes duplicem perfidiæ accuſationem recepit: in amicis, quod eorum manibus interemptus eſt: in Q. Servilio Cæpione Conſule, quia is ſceleris hujus auctor, impunitate promiſſa, fuit: victoriamque non meruit ſed emit.*

CAP. XVIII.

[1] *Bellum Numantinum.*

1 NUmantia, quantum [2] Carthaginis, Capuæ, Corinthi [3] opibus inferior; ita [4] virtutis nomine & honore
par omnibus, ſummumque, ſi viros æſtimes, Hiſpaniæ
2 [5] decus: quippe quæ ſinè muro, ſinè turribus, modicè
edito in tumulo apud flumen Durium ſita, quatuor millibus Celtiberorum, quadraginta millium exercitum, per annos quatuordecim ſola ſuſtinuit; nec ſuſtinuit modò, ſed ſæviùs aliquantò perculit, pudendiſque fœderibus affecit. [6] Noviſſimè cùm invictam eſſe [7] conſtaret, opus
3 quoque [8] eo fuit, qui Carthaginem [9] everterat. Non [10]
temerè, [11] ſi fateri licet, ullius cauſa belli injuſtior. [12] Sedigenſes ſocios & conſanguineos. Romanorum manibus elapſos, [13] exceperant: [14] habita pro eis depreca-
4 tio nihil valuit: cùm ſe ab omni bellorum contagione removerent, in legitimi fœderis pretium, juſſi *arma depo-*

1 Bellum Numantinum ſcribunt. Epit. Liv. 57. & ſeqq. Val. Max. 2, 7, 1. 3, 2, 7. ext. 7. 1, 3. ext. Eutrop. 4, 3. 2 Fuit hæc urbs Celtiberorum in Hiſpania, obſidione ſuâ celeberrima. 3 Potentiâ minor. 4 Ob fortitudinem. 5 Ornamentum. 6 Ad extremum. 7 Certum, notum eſſet, 8 Nempe P. Cornelio Scipione. 9 Deleverat. 10 Facilè. 11 Simili præfatiône utitur infrà 3, 7, 1. *Creticum bellum*, ſi vera volumus noſcere, *nos fecimus.* 12 Incolæ Sedigæ urbis. 13 Numantini ſcilicet. Cùm Thebas diruiſſet Alexander, Athenienſibus quoque, quia contra interdictum portas refugiis profugorum aperuerant, bellum indixit. Juſtin. 11, 3, 10. 14 *Habere deprecationem* idem eſt, quod deprecari.

nere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

nere. Hoc ſic [1] à barbaris acceptum, [2] quaſi manus abſcinderentur. Itaque ſtatim, Megara viro fortiſſimo duce, ad arma converſi, Pompejum prœlio aggreſſi, fœdus tamen
5 maluerunt, cùm [3] debellare potuiſſent. Hoſtilium deinde Mancinum: hunc quoque aſſiduis cædibus ita [4] ſubegerunt, [5] ut ne oculos quidem aut vocem Numantini
6 viri quiſquam ſuſtineret. Tamen cum hoc quoque fœdus maluêre, contenti armorum [6] manubiis, cùm ad [7] in-
7 ternecionem [8] ſævire potuiſſent. Sed non minùs Numantini, quàm [9] Caudini illius fœderis, flagrans ignominia ac pudore populus Romanus, dedecus quidem præ-
8 ſenti flagitii [10] deditione Mancini [11] expiavit: [12] cæterùm duce Scipione, [13] Carthaginis incendiis ad [14] excidia urbium imbuto, tandem etiam in ultionem [15] ex-
9 canduit. Sed tunc [16] acriùs in caſtris, quàm in cam-

1 Numantinis interpretatum, intellectum. 2 De Hiſpanis in genere Iuſt. 44, 2, 5. *Plurimis militares equi, & arma, ſanguine ipſorum cariora.* Liv. 34, 17. Hiſpanos pleroſque ſibi manus attuliſſe refert ob adempta arma. *Ferox gens,* inquit, *nullam vitam rati ſine armis eſſe.* Nam, ut ait Diodorus, *Fortes arma & vitam eodem æſtimant pretio.* Unde P. Furius maluit cum millenariâ cohorte perire, quàm redimere ſalutem traditis armis. Dionyſ. 9, 80. 3 Bello vincere. 4 Domuerunt. 5 Ut nemo Numantinis appropinquare auſus fuerit. Nonnulli exponunt hæc de ardore vultus & oculorum. Suprà jam docuimus, vanis ſæpè plus commoveri militum animos, quàm juſtis formidinis cauſis. Quidam enim ſolo *aſpectu*, quidam ſolo *clamore hoſtium* debellari ſe patiuntur. Hinc & pugnam βοὴν, id eſt, *vocem & clamorem* vocabant veteres. Homerus Iliad. β. Menelaum commendat, à clamore; βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος. Plura Gruterus diſcurſu 12. in Tac. Freinshemius in Curt. 3, 10. 1. At de verâ virtute Sen. *Adverſus apparatus terribilium rectos oculos tenet, nihil ex vultu mutat, ſive illi dura, ſive ſecunda oſtentantur.* 6 Prædâ. 7 Univerſalem cladem, *cùm ſpes nulla ſervandi exercitus eſſet.* Epit. Liv. 55. 8 Crudeliter agere. 9 Vide ſuprà, 1, 15. 10 Mancinus enim nudus à P. Furio Philo Conſule, manibus poſt terga revinctis, ante portas Numantinorum expoſitus, ibique in noctem à ſuis deſertus, ab hoſtibus non receptus, triſti ſpectaculo ſuiſque commiſerationem movit. 11 Purgavit, placavit. Romani enim hac Mancini deditione ſeſe ſatisfeciſſe fœderi credebant. 12 Sed. 13 Nimirùm, *Iter eſt, quacunque dat prior veſtigium:* ut loquitur P. Syrus, 14 Everſiones. 15 Exarſit, incenſus eſt. 16 Similiter Tacit. lib. 13. An. cap. 35. *Sed Corbuloni plus molis adverſus ignaviam militum, quam contra perfidiam hoſtium erat.*

po,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

po, [1] noſtro cum milite, quàm cum Numantino, pra
10 liandum fuit. Quippe aſſiduis & injuſtis & [2] ſervilibu
maximè operibus attriti, ferre plenius vallum, qui ar
ma neſcirent; luto inquinari, qui ſanguine nollent
jubebantur. Ad hoc ſcorta, [3] calones, ſarcinæ, nil
11 ad uſum neceſſariæ, [4] amputantur. [5] Tanti eſſe exerci-
tum, quanti Imperatorem, verè proditum eſt. Sic
redacto in diſciplinam [6] milite, [7] commiſſa acies
quodque nemo viſurum ſe unquam ſperaverat, factum
12 eſt, ut fugientes Numantinos quiſquam videret. De-
dere etiam ſeſe [8] volebant, ſi toleranda [9] viris impera-
rentur. Sed cùm Scipio veram vellet & [10] ſinè exceptio-
ne, victoriam, eò neceſſitatum compulſi, ut [11] deſti-
natâ morte in prœlium ruerent, cùm ſeſe prius epulis,
quaſi [12] inferiis, implevissent, carnis [13] ſemicrudæ, &
[14] celiæ: ſic vocant indigenam ex frumento potionem.
13 Intellectum ab [15] Imperatore conſilium: itaque non
eſt permiſſa pugna morituris. [16] Cum foſſâ, at-

1 Cum noſtris militibus. 2 Servis dignis maximè laboribus militaribus, ad uſum militiæ pertinentibus, ſenſim debilitati. 3 Servi militum caſtra ſequentes, qui fuſtes gerebant, vel qui militibus ligna ſubminiſtrabant. 4 Adimuntur, removentur. Idem fecit Alexander apud Curt. 6, 6. 5 *Scilicet in vulgus manant exempla regentum; Utque ducum lituos, ſic mores caſtra ſequuntur.* Claud. de laud. Stil. 1. 168. Hinc Liv. 5, 18. *multitudinem ſemper fermè regenti eſſe ſimilem.* Confeſſi id etiam ſunt Numantini: rogati enim poſt cladem, an non pudore ſuffunderentur, quod ab iis ſuperati eſſent, quos ipſi antè toties ſuperarant: Reſponderunt, fateri ſe eaſdem eſſe oves, ſed alium iis præeſſe paſtorem. 6 Militibus. 7 Prœliatum eſt. 8 Numantini. 9 *Vir* ſignificationem hîc habet fortitudinis. 10 Sinè conditione, ſinè ullâ pactione 11 Præconcepta, præpoſita. 12 Sacrificiis, quæ inferis ſolvuntur. Qui mortem ſibi conſciſcere volunt, ut omnem ſenſum ſibi doloris adimant, ſolent vino & epulis largiùs indulgere; ſic enim homines ad quidvis ſuſcipiendum audaciores efficiuntur. Atque hoc feciſſe dicitur Brennus, qui Gallos in Græciam duxit. Nam cùm profligatas res ſuas cerneret, tædio ac deſperatione victus cum ſe mero ingurgitaſſet, manus ſibi attulit. 13 Non planè coctæ. 14 *Celia* eſt cereviſiæ genus, ſeu potus ex frugibus confectus. Eſt item *Celia* Apuliæ oppidum. 15 Scipione. 16 Timebat tam paucos Numantinos tanto exercitu inſtructus Scipio, & quanquam prœlio victor, urbem vi tentare auſus non fuit. Eam igitur diutiùs, quàm per annum integrum, undique circumſepſit, ut quam ſuorum virtute obtinere ſe poſſe deſperabat, à fame obſeſſorum impetraret victoriam.

que

que [1] loricâ, quatuorque caſtris circumdatos, fames premeret; ab [2] duce orantes prœlium, ut tanquam [3] viros occideret, ubi non impetrabant, placuit [4] eru-
14 ptio: ſic [5] conſertâ manu plurimi occiſi: & cùm urgeret fames, aliquantiſper [6] indè vixere: [7] noviſſimè conſilium fugæ [8] ſedit: ſed hoc quoque, ruptis equorum cingulis, uxores ademêre, ſummo ſcelere, per amo-
15 rem. Itaque [9] deplorato exitu, in [9] ultimam rabiem furoremque converſi, poſtremò mori [10] hoc genere deſtinarunt: duces ſuos, ſeque, patriamque, [11] ferro & veneno, ſubjectoque undique igne [12] peremerunt.
16 [13] Macte fortiſſimam, &, meo judicio, beatiſſimam in ipſis malis civitatem! [14] aſſeruit [15] cum fide ſocios, populum [16] orbis terrarum viribus fultum, ſuâ manu, ætate tam longâ, ſuſtinuit. Noviſſimè, maximo duce oppreſſa civitas, nullum de ſe gaudium [17] hoſti reliquit.
17 Unus enim vir Numantinus non fuit, qui in catenis duceretur. Præda, ut de pauperibus, nulla: arma ipſi cremaverant. Triumphus fuit tantum de nomine.

1 Vallo & aggere. 2 Scipione. 3 Fortes milites. Nam ille aliter pereundi modus viliſſimos fortiſſimoſque non diſtinguit. Senſerunt hoc Alexandri milites, cum *quererentur clariſſimum Regem non in acie ſaltem, non ab hoſte deiectum; ſed abluentem aquâ corpus ereptum eſſe.* Curt. 5, 5. 4 Cum impetu egreſſio. *Eruptio* enim eſt, cum milites ex urbe impetum in hoſtes faciunt. 5 Poſtquam conflixiſſent. 6 Ex cadaveribus occiſorum. Meminit Valer. Max. 7, 6, 2. ext. *Capta jam urbe complures inventos, artus & membra trucidatorum corporum ſinu ſuo geſtantes.* 7 Ad extremum. 8 Placuit, fixum atque ratum fuit. 9 Deſperato eventu, Sic Suprà 2, 15, 16. *Deploratis rebus.* 9 Extremam, ſummam. 10 Theogenem quendam hujus facinoris auctorem facit Val. Max. 3, 2, 7. ext. 11 Armis, gladiis. 12 Interfecerunt, ne ſcilicet viri fortiſſimi noviſſimum ſpiritum per ludibrium & contumelias effundere cogerentur. Simili furore à victorum poteſtate ſe ſuaque vindicarunt Aſtapenſes, Liv. 28, 12. Cantabri, infrà 4, 12, 50. Cappadoces, Iuſt. 16, 6, 2. Carthaginenſes, Florus 2, 15, 17. Valer. Max. 3, 2, 8. Cimbricæ feminæ, infrà 3, 3, 29. Iudæ, Ioſeph. de bel. Iud. 6, 28, & 7. 18. Thalenſes, Sal. in Iug. & plurimi alii. 13 *Mactus* idem eſt, quod magis auctus. Solus autem vocativus utriuſque numeri eſt in uſu, *macte* & in pl. *macti*, quibus propriè utimur, cum aliquem ob rem pœnè cœptam laudamus, & ad perficiendum adhortamur. Virg. Macte *novâ virtute puer.* Liv. Macti *virtute, milites Romani eſte.* 14 Defendit. 15 Summâ fide, bonâ fide, fideliter. 16 Intelligendum hoc de orbe Romano. 17 Appianus tradit Scipionem, quinquaginta ad triumphum ſelectis, qui efferata maximè ſpecie eſſent, reliquos ſub corona vendidiſſe.

CAP.

CAP. XIX.

1 HActenùs populus [1] Romanus pulcher, egregius, piu
ſanctus, atque magnificus, reliqua ſæculi, ut gra
dia æquè, ita vel magis turbida & fœda; [2] creſcentib
2 cum ipſa magnitudine imperii vitiis: adeò ut ſi quis ha
tertiam ejus ætatem tranſmarinam, [3] quam ducentoru
annorum fecimus, dividat; centum hos priores, qu
bus Africam, Macedoniam, Siciliam, Hiſpaniam d
muit, [4] *aureos*, (ſicut Poëtæ canunt) jure meritòque f
3 teatur: centum ſequentes, *ferreos* planè & cruentos, &
ſi quid immanius: quippe qui Jugurthinis, Cimbricis
Mithridaticis, Parthicis bellis, Gallicis atque German
cis, quibus [5] cœlum ipſum gloria aſcendit, Graccha
4 nas, Druſinaſque cædes, ad hoc Servilia bella miſcue
runt: & ne quid turpitudini deſit, Gladiatoria. Deni
que, [6] in ſe ipſe converſus, Marianis, atque Syllanis
noviſſimè Pompeji, & Cæſaris manibus, quaſi per rabiem
5 & furorem, & nefas, [7] ſemetipſe laceravit. Quæ et

1 Quæ hoc capite continentur, patent ex antehabitis & poſthabendis capitibu
Proſequitur autem luxuriam per Aſiaticos triumphos in Urbem invectam, exte
rarum gentium metu amoto; virtutem Romanorum inclinatam, & in vitia de
generantem. Lege Liv. 39, 6. Iuſtin. 36, 4, 12. Iuvenal. Sat 3, 58. &c. & 6
298. &c. 2 Vide infrà 3, 12, 11. Adde Sal. Cat. cap. 20. *Sed ubi labore at
que juſtitia Reſpublica crevit; Reges magni bello domiti; nationes feræ & po
puli ingentes vi ſubacti; Carthago æmula imperii Romani ab ſtirpe interiit
cuncta maria terraque patebant; fortuna ſævire ac miſcere omnia cæpit*
3 Suprà Prol. num. 8. 4 Ex variis hominum moribus quatuor ætates Poëta
effecerunt, quibus pro morum qualitate à metallis nomina impoſuerunt. Prima enim *Aurea* fuit appellata, quòd optimis moribus illo tempore, quo Saturnus regnavit, homines floruerint. Secunda *Argentea*, quòd, quo tempore cœpit regnare Iupiter, in vitia homines inclinare cœperint. Tertia *Ærea*, quam bella occuparunt. Quarta *Ferrea*, quòd in ea à nullo crudelitatis genere homines abſtinuerint. Lege Ovid. Met. 1. Fab. 3, & 4. 5 Sic Daphnis Virgilianus uſque *ad ſidera notus*: Ecl. 5, 43. & Æn. 1, 291. de Iulio Cæſare: *famam qui terminat aſtris.* 6 Contra ſe. Iuſtin. 44, 2, 2. de Hiſpanis: *Si extraneus deeſt, domi hoſtem quærunt.* Hinc Liv. 30, 44. *Nulla magna civitas diu quieſcere poteſt. Si foris hoſtem non habeat, domi inveniet.* 7 More furentium ſuos ipſe artus & ſua membra cædens, quod de Macedonibus dixit Iuſtin. 13, 6, 17.

invo-

[1] involuta inter ſe ſunt omnia atque confuſa: tamen quò
6 meliùs appareant, ſimul &, ne ſcelera virtutibus obſtrepant, ſeparatim proferentur: priuſque, ut cœpimus, juſta illa, & pia cum exteris gentibus bella, memorabimus: ut magnitudo creſcentis in dies imperii appareat: tum ad illa civium ſcelera, turpeſque & impias pugnas revertemur.

1 Tenebris offuſa, obſcura. 2 Vult Florus, nolle ſe interrumpere ſeriem laudabilium commemoratione fœdiorum. Eodem conſilio Ovid Faſt. 1, 61. *Hæc mihi dicta ſemel, totis hærentia faſtis, Ne ſeriem rerum ſcindere cogar, erunt.* 3 Civiles. Ita Claud. in Ruf. 2, 62. *Impia certamina* vocat à cive concitata contra Remp. quæ parentis inſtar eſt. Quâ de causâ *Impii* etiam dicuntur, qui inſidiantur principi: ut apud Curtium ſæpius in cauſa Philotæ.

CAP. XX.

[1] *Bellum Aſiaticum.*

1 VIcta ad Occaſum Hiſpania, populus Romanus ad orientem pacem agebat; nec pacem modò, ſed inuſitata & incognita quadam felicitate, relictæ regiis hæreditatibus
2 opes, & tota [1] inſimul regna veniebant. [2] Attalus, Rex Pergamenorum, Regis Eumenis filius, ſocii quondam commilitoniſque noſtri, teſtamentum reliquit: *Populus Romanus bonorum meorum hæres eſto:* [3] in bonis [4] Regi fue-

1 Iunctim, ſimul. 2 Quæ hîc de Attali Regis teſtamento dicuntur, habentur à Plin. 33, 14. Val. Max 5, 2, 3. ext. Epit. Liv. 58, & 59. Iuſt. 36, 4, 5. Eutrop. 4, 3. Advertendum. Aſiam, bello captam, Attalo Regi muneris loco poſſidendam populum Romanum tribuiſſe, &c. Lege Val. Max. 4, 8, 4. Attalus enim contra Philippum, Macedoniæ Regem, & contra Antiochum pro Rom. pugnaverat. 3 *Hæres* is dicitur, qui defuncto ſuccedit in jus univerſum, quod habebat: ab *hærendo* quidam dictum putant, quia qui *hæres* eſt, hæres ſeu proximus eſt illi, cujus eſt *hæres*. Quidam hoc nomen ab *herus* derivant, & per ſimplex e ſcribendum, putant, quòd *Dominus* fiat bonorum, quæ ad eum perveniunt. *Secundus hæres* dicitur, qui hæredi inſtituto ſubſtituitur, eâ lege, ut ſi prior hæreditatem non adeat, devolvatur ad ſecundum. 4 Attali Al. *in bonis Regis hæc fuerunt.* Alii exiſtimant poſt hæc verba deeſſe multa, ſc. regionum, urbium, aliarumque ditionum nomina, quæ in hæreditatem venerant, aut in bonis fuerant Attali. Convenientior tamen eorum ſententia eſt, qui ad ſuperiora hæc referunt; ſc. *Tota inſimul regna veniebant*, & paulo poſt, *Populus Romanus bonorum meorum hæres eſto.* Vult enim dicere: *In bonis Regis*, quorum Attalus in teſtamento mentionem fecit, *fuerant hæc ipſa*, ſc. *regna.* Alioqui non omnia regna ita ſunt Regum, ut eorum hæredem externum aliquem inſtituere poſſint.

rant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

3 rant. [1] Aditâ igitur hæreditate, provinciam populus R
manus, non quidem bello, nec armis; ſed, quod e
4 æquius, teſtamenti jure retinebat. Sed hanc, diffici
dictu eſt, utrùm faciliùs amiſerit, an recuperaverit. Ar
ſtonicus [2] regii ſanguinis ferox juvenis, urbes, [3] Regibu
parere conſuetas, partim facilè [4] ſollicitat: paucas reſ
5 ſtentes, Myndum, Samon, Colophonem, vi recepi
Craſſi quoque Prætoris [5] cecidit exercitum, [6] ipſumqu
cepit: ſed [7] ille memor & [8] familiæ, & Romani nomi
nis, cuſtodem ſui barbarum virgulâ excœcat: [9] in exi
6 tium ſui, quod volebat, ita concitat. Mox à [10] Perpe
na [11] domitus, & captus, & per deditionem [12] in vin
7 culis habitus. [13] Aquilius Aſiatici belli reliquias confe
cit, mixtis (nefas!) [14] veneno fontibus ad deditionem
quarundam. Quæ res ut maturam, ita [15] infamem feci
victoriam: quippe cùm, contra fas Deûm moreſque ma-
jorum, [16] medicaminibus impuris, [17] in id tempus [18] ſa-
croſancta Romana arma violaſſet.

1 Cùm igitur pro hærede poulus Romanus ſe geſſiſſet. Notandum hîc obiter, *adire hæreditatem*, & *immiſcere ſe hæreditati* quoſdam ita diſtinguere, ut *adeant hæreditatem*, qui alieni ſunt, hoc eſt, qui non ſunt filii, nec filiorum filii: filii verò ſive filiorum filii *immiſcere ſe hæreditati* dicantur: ſed hæc confunduntur. 2 Erat enim Eumenis, cui Attalus ſucceſſerat, filius. Ejuſdem commatis locus cum illo, quem ſuprà habuimus 2, 12, 2. *Fortiſſimum populum memoria ſuæ nobilitatis agitabat.* 3 Plutarch. in Ant. Orientales vocat *homines ſervire aſſuetos, & regnari quærentes.* 4 In ſuas partes pertrahit. 5 Profligavit. 6 Craſſum. Idem Val. Max. 3, 2, 12. 7 Craſſus. 8 Non tam adoptivæ, quam agnatæ, Muciæ ſcilicet, undè *Mucianus* appellatus eſt: ſolebant enim Romani adoptantis quidem aſſumere nomen, ſed & ſuæ familiæ retinere. 9 Nam barbarus ille latus Craſſi ſicâ confodit. 10 Marco prænomine. Meminit hujus Perpernæ Valer. Max. 3, 4, 5. qui Conſul fuit, antequam civis, & Craſſo in Aſiam ſucceſſit: hic Ariſtonicum recenti victoria graſſantem & exultantem inopinato prælio aggreſſus fudit & in fugam vertit. 11 Victus Ariſtonicus. 12 Captivus detentus eſt. 13 Manius Aquilius Conſul, Perpennæ ſucceſſor, Attali gazas Romam deportavit, & de victoria, alterius labore parta, triumphavit. Ariſtonicus in carcere juſſu Senatus trucidatus. 14 Idem fecerunt Afri contra Curionem. Lucan. 4, 360. 15 Turpem. 16 Venenis. Sic Græcis interdùm Φάρμακον accipitur. 17 Uſque ad. 18 Pura, impolluta, nullis flagitiis inquinata.

LIBER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

[1] *Bellum Iugurthinum.*

1 HÆc ad Orientem: ſed non ad Meridianam [1] pla-
gam eadem quies. Quis [3] ſperaret [4] poſt Cartha-
2 ginem aliquod in Africa bellum? Atqui non levi-
ter ſe Numidia [5] concuſſit: & fuit in Jugurtha, quod
[6] poſt Annibalem timeretur. Quippe [7] Rex callidiſſimus
populum Romanum armis [8] inclytum, & invictum, opi-
bus [9] aggreſſus eſt: & citra ſpem omnium fortuna [10] ceſ-
ſit, ut Rex, [11] fraude præcipuus, fraude caperetur.
3 [12] Hic avo [13] Maſiniſsâ, & Micipsâ patre [14] per adop-

1 Bellum, quod populus Romanus cum Iugurthâ geſſit. Cæterùm hic Iugurtha ex pellice Manaſtabilis fillus, Manſiniſſæ nepos erat, quem Micipſa, Numidiæ Rex, Scipioni Æmiliano, rem cum Numantinis gerenti, auxilio miſit: cumque ibi res magnas feliciter & fortiter geſſiſſet, eaſque Scipio litteris etiam ad Micioſam datis teſtaretur, Rex eum, etſi Atherbalem & Hiempſalem filios haberet, tamen in filium adoptavit, atque dùm ſuis tutorem & patronum hoc beneficio ſibi demereri parat, percuſſorem in ſuos immiſit. De bello, contra Iugurtham geſto, exſtat liber integer Salluſtii. Epit. Liv. 62. & ſeqq. Plutarch. in Mario & Syllâ. Eutrop. 4, 3. 2 Regionem. 3 Timeret. Virg. 4. Æn. *Hunc ego ſi potui tantum* ſperare *dolorem.* 4 Emphaticè iſtud profertur. Q. d. neminem potuiſſe ſuſpicari in Africâ, Carthagine deletâ, hoſtem aliquem metuendum eſſe, qui hoſtium maximè erat formidoloſus & potens: cùm alias ſoleat fieri, ut, validiſſimis domitis, reliqui ſponte in poteſtatem veniant. 5 Commota, tumultuata eſt. 6 Q. d. neminem quoque potuiſſe ſuſpicari, hoſtem aliquem metuendum eſſe, victo Annibale. 7 Iugurtha. 8 Celebrem & magni æſtimatum. 9 Adortus eſt. Notat enim plus occultâ liberalitate, quàm aperto perfici bello. Hac arte luſit Philippus Alexandri Magni pater: de quo ita Horat. lib. 3. Od. 16. *Diffidit urbium Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos Reges muneribus, munera navium Sævos illaqueant duces.* 10 Succeſſit. 11 Callidiſſimus. 12 Iugurtha. 13 Rege Numidarum, & amico. Pop. Rom. patre Micipſæ; de quo Sal. in Iug. 14 In filii locum adſcriptione, filii factione. Erat enim Iugurtha verus filius Manaſtabalis, fratris Micipſæ.

tionem,

tionem, cùm interficere [1] fratres ſtatuiſſet, [2] agitatus
gni cupiditate, nec illos magis, quàm Senatum populu
que Romanum, quorum in fide & [3] clientela regnum er,
4 metueret: primum ſcelus [4] mandat inſidiis: potituſq
Hiempſalis capite, cùm ſe in Atherbalem convertiſſe,
iſque Romam profugiſſet, miſſa per legatos pecunia tr
xit in [5] ſententiam ſuam Senatum. Et hæc fuit de nol
5 ejus prima victoria. Miſſos deinde, qui regnum int
[6] illum Atherbalemque dividerent; ſimiliter [7] aggreſſu
cùm in Scauro ipſos Romani imperii [8] mores expugna
6 ſet, inchoatum [9] nefas perfecit audaciùs. [10] Sed d
non latent ſcelera: [11] corruptæ nefas legationis erupi
7 placuitque bello perſequi parricidam. Primus in Num
diam Calpurnius Beſtia Conſul [12] immittitur: ſed Rex
[13] peritus, fortius adverſus Romanos aurum eſſe, quà
8 ferrum, pacem emit. Cujus flagitii [14] reus, cùm [15] in
terveniente publica fide à Senatu accerſeretur, pari auda
cia & venit, &, [16] competitorem imperii Maſiniſſæ [17]
9 Maſſivam, immiſſo percuſſore, [18] confecit. Hæc alte
ra contra Regem fuit cauſa bellandi: igitur ſequens ulti
mandatur Albino. Sed hujus quoque (pro dedecus!

1 Atherbalem & Hiempſalem. 2 Impulſus, inſtigatus. 3 Tutelâ. 4 P
inſidias exequitur. Sic Iuſtin. 5, 2, 5. *Itaque cùm principes, velut omniu*
gloria ſua, interficiendum inſidiis mandaſſent, &c. 5 Partes ſuas. 6 I
gurtham. 7 Adortus. 8 Inſtituta viciſſet. Scaurus enim Majorem abſt
nentiæ & veræ virtutis fuerat ſpecimen: hîc autem ab ejus tramite defecit. V
rum igitur illud Cic. Ver. 1. *Nihil tam ſanctum eſt, quod non violari*
nihil tam munitum, quod non oppugnari pecunia poßit. 9 Scelus, facinu
10 Sic Claud. *Nam lux altißima fati Occultum nihil eſſe ſinit, latebraſque pe*
omnes Intrat, & abſtruſos explorat fama receßus. Item Lucret. Lib. 5. *Ne*
facile eſt placidam ac pacatam degere vitam; Qui violat factis communia fœder
pacis: Etſi fallit enim Divûm genus humanumque, Perpetuo tamen id for
clam, diffidere debet. 11 Corruptorum ſcelus legatorum divulgatum, de
tectum eſt. 12 Mandatur ei, ut in Numidiam impetum faciat. 13 Exper
tus. 14 Accuſatus. 15 Interpoſita ſeu data fide, publica, id eſt, ſecuri
tate promiſſâ. 16 Æmulum, affectatorem. *Competitores* dicuntur, qui in
magiſtratibus, in officiis, in honoribus petendis concurrunt: eſt enim à verbo
competo, id eſt, ſimul peto. 17 Guluſſæ filium, Maſiniſſæ nepotem. 18 In
terfecit.

ita

ita corrupit exercitum, ut voluntaria noſtrorum fuga vinceret [1] Numida, caſtriſque potiretur: [2] addito etiam turpi fœdere, in pretium ſalutis, [3] quod priùs emerat, [4] di-
10 miſit exercitum. [5] Eodem tempore [6] in ultionem non tam imperii Romani, quàm pudoris, Metellus [6] aſſurgit: qui [7] callidiſſimè hoſtem nunc precibus, nunc minis; jam ſimulata, jam quaſi vera fuga eludentem, [8] ar-
11 tibus ſuis aggreſſus eſt. Agrorum atque vicorum populatione non contentus, [9] in ipſa Numidiæ capita impetum fecit, & Zamam quidem fruſtrà diu [10] voluit; cæterùm Thalam, gravem armis, [11] theſauroque [12] Regis, [13] di-
12 ripuit. Tunc [14] urbibus exutum Regem, & jam [15] finium ſuorum, regnique fugitivum, per [16] Mauros at-
13 que [17] Getuliam ſequebatur. Poſtremò Marius auctis admodùm copiis, cum pro obſcuritate generis ſui [18] ca-

1 Iugurtha. 2 Al. *addito turpi fœdere in pretium ſalutis, quem priùs emerat, exercitum dimiſit.* Emerat exercitum Albini Iugurtha, quem corruperat pecunia, ut facili victoria potiretur. Alii *quod* retinendum cenſent, ut ſit ſenſus. Primus Iugurtha ſalutem ſuam pretio redemerat, corrupto Albini exercitu; ne ſcilicet vinceretur à Romanis: pòſt illi ipſi Romani, cùm voluntariam fugam feciſſent, turpi fœdere in pretium ſalutis ſancito, à Iugurtha dimiſſi ſunt; & ita ſalutem etiam redemerunt, quod priùs fecerat Iugurtha. 3 Alii (ut diximus) legunt, *quem priùs emerat*, id eſt, pecunia corruperat. Ita Valer. Max. 9, 6, 4. *emere victoriam.* 4 Abeundi poteſtatem dedit. 5 Al. *Eò demùm tempore*, id eſt, tùm demum, ſerò quidem, at tandem. 6 Ultionem capeſſit, ultioni accingitur: quod *conſurgere* vocat: ſuprà 2, 12, 3. & 2, 17, 3. cujus contrarium eſt *ſedere*, id eſt, otioſum eſſe, quieſcere. 7 Al. *callidiſſimum.* 8 Fraudibus, inventis callidis nativis ac propriis adortus eſt. Hæc ex Sal. Iug. 48, 2. 9 In ipſas Numidiæ urbes præcipuas, Zamam ſcilicet & Thalam, impetum dedit, irruit. 10 Oppugnando tentavit. 11 Al. *theſauroſque.* 12 Iugurthæ. 13 Populatus eſt, ſpoliavit. 14 Urbibus regis occupatis. 15 E finibus ſuis regnoque ſuo fugientem. Eadem fortuna Darii, qui de ſe ipſo apud Curt. 4, 8, 11. *Quouſque in regno exulabo, & per fines imperii mei fugiam externum & advenam regem?* Vide ibi Freinshemium. 16 Populos, Mauritaniam Africæ regionem Occidentalem versùs Gaditanum fretum incolentes. 17 Africæ regionem. 18 Pauperes, viliſſimos, id eſt, eos, qui obnoxii erant ad pendendum cenſum pro capite. Nam *Capite cenſi* dicebantur, qui pro ſuo capite tributi nomine æra pendebant: ſic appellati, quod ob tenuitatem rei familiaris non ære, ſed *capitibus cenſerentur.* Cæterum Servium Regem diſtinxiſſe ex cenſu populum Romanum, id eſt, ex facultatibus in ſex claſſes, 1. libro diximus. Hac de re lege Sal. Iugurth. 86, 2. Valer. Max. 2, 3, 1.

pite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

pite cenſos [1] ſacramento adegiſſet, jam [2] fuſum & ſau
cium Regem [3] adortus, non facilius tamen vicit
14 [4] quam ſi [5] integrum & recentem. Hic & urbem [6] Her
culi conditam Capſam in media Africa ſitam, anguibu
areniſque [7] vallatam, mira quadam felicitate ſuperavit
15 & ſaxeo [8] inditam monti [9] Mulucham urbem, per [10] Li
gurem, aditu arduo [11] inacceſſoque, penetravit. Mo
non ipſum modò, ſed Bocchum quoque Mauritaniæ Re-
gem, jure [12] ſanguinis Numidiam vindicantem, apu
16 oppidum Cirtam graviter cecidit. Qui, ubi diffiſus re-
bus ſuis, alienæ cladis [13] acceſſio fieri timet, [14] pre-
17 tium fœderis, atque amicitiæ, Regem facit. Sic frau-
dulentiſſimus Regum, fraude [15] ſoceri ſui in inſidias de-
ductus eſt, & Syllæ in manum traditus: tandemque
opertum [16] catenis Jugurtham in triumpho populus Ro-
18 manus aſpexit: ſed ille quoque, quamvis victus, &
vinctus, vidit [17] Urbem; quam [18] venalem, & quan-
doque perituram, ſi habuiſſet emptorem, fruſtra ceci-
nerat. Tamen [19] ut venalis fuiſſet, habuit [20] empto-
rem: & cum [21] ille [22] non evaſerit, certum erat eam
[23] non eſſe perituram.

1 Iuramento, quod milites tanquam rem ſacram Imperatori præſtabant, adſtrinxiſſet, obſtrinxiſſet, id eſt, milites feciſſet. *Sacramentum* enim genus erat militiæ, quo ſinguli milites jurabant pro Republica ſe eſſe facturos nec diſcedebant, niſi confectis ſtipendiis. 2 Profligatum, proſtratum. Al. *feſſum*, id eſt, fractum & fatigatum. 3 Aggreſſus. 4 Sc. *adortus eſſet*. 5 Intactum. 6 Ab Hercule. 7 Munitam, protectam. 8 Impoſitam, inædificatam. 9 Fluvius eſt *Mulucha* apud Sal. in Iug. Quem autem locum Marium Liguris operâ cepiſſe bello Iugurthino legitur, cum Salluſtius *caſtellum* appellat, non longè à flumine Mulucha in monte ſaxeo ſitum. 10 Virum ex Liguria, Italiæ regione. 11 Quò non poteſt accedi. 12 Affinitatis. 13 Additamentum, auctarium. 14 Foedus atque amicitiam tradito Rege velut emit. 15 *Generi* ſcribendum eſt, quia Bocchus, cui Iugurthæ filia nupſerat, ut Salluſtius teſtatur, gener erat Iugurthæ: atque is à Boccho proditus eſt L. Syllæ, tunc Quæſtori Marii Conſulis. 16 Iugurtha à Mario cum duobus filiis vinctus in triumpho ductus, nudus in barathrum detruſus eſt, ibidemque ſex totos dies cum fame colluctatus, dignas tandem flagitiis ſuis pœnas dedit, ut Plutarchus atteſtatur in vita Marii. 17 Romam. 18 Vendibilem. Iſtam Iugurthæ vocem annotarunt etiam Sal. Iug. 35. Ep. Liv. 64. 19 Etiamſi. 20 Iugurtham ſc. 21 Emptor. 22 Sed victus ſit & captus. 23 Sublato emptore de medio, quod fruſtra Iugurtha cecinerat.

CAP. II.

[1] *Bellum Allogobricum.*

1 SIc ad meridiem populus Romanus. Multò atrocius,
& multipliciter, & magis à Septentrione, ſævitum.
2 Nihil hac [2] plaga infeſtius. Atrox [3] cœlum, [4] perinde
ingenia. Omni igitur tractu violentus hoſtis, [5] à dextris
[6] atque lævis, & medio Septentrionis, [7] erupit. [8] Pri-
3 ma trans Alpes arma [9] noſtra ſensêre [10] Salyi; cùm de
[11] incurſionibus eorum fideliſſima atque [12] amiciſſima
4 civitas [13] Maſſilia quereretur. [14] Allobroges deinde, &
& [15] Arverni, cùm adverſus eos ſimiles Æduorum
[16] querelæ opem & auxilium noſtrum flagitarent. [17] Va-
ruſque victoriæ teſtis, [18] Iſaraque, & Vindelicus amnes,
5 & impiger [19] fluminum [20] Rhodanus. Maximus bar-
baris terror elephanti fuêre, immanitati gentium pa-
res. Nil tam [21] conſpicuum in triumpho, quàm Rex
ipſe Bituitus, [22] diſcoloribus in armis, argenteoque
6 [23] carpento, qualis pugnaverat. Utriuſque victoriæ quod
quantumque gaudium fuerit, vel hinc [24] exiſtimari po-

1 De hoc bello Liv. Ep. 61. Velle. 2, 3, 10. Val. Max. 9, 6, 3. Suet. Ner. cap. 2. Cæſ. de bel. Gal. 1, 45. 2 Regione. 3 Aër, temperies. 4 Alludit Florus ad illud, quod ait *Curt.* 8, 9, 26. *Ubique locorum ſitus ingenia hominum format.* 5 Videtur intelligere eos populos ſeptentrionalis plagæ, qui verſus ortum ſunt Italiæ reſpectu, ut Thracas, Dacos, Getas, Pannonios, Illyrios, &c. 6 Hîc verò deſignat Gallos & Germanos, alioſque ad ſeptentrionem vergentes. 7 Eruptionem fecit. 8 Id eſt, primi Gallorum Tranſalpinorum: primuſque Roman. M. Fulvius Flaccus Tranſalpinos Ligures bello domuit, ut habet Ep. Liv. 60. 9 Romana. 10 Populus Galliæ Narbonenſis. 11 Excurſionibus, impetu hoſtili Salyorum: erant enim vicini, & præter ſolita inter accolas odia, antiquitus hoſtes. Vide Liv. 5, 34. 12 Populo Romano amicitia devinctiſſima; adeo ut cum cæteræ civitates à populo Romano defeciſſent, Maſſilienſes ſoli in fide & officio permanerent. 13 Urbs in Narbonenſi provincia, à Medis, Aſtyage imperante, condita. 14 Allobroges cis Rhodani ripam ab ortu habitant ad Juram montem, & lacum Lemanum. 15 Galliæ populi ad Ligerim ſiti. 16 *Querelæ* hoc loco dicuntur, cum ſocii aut ſubditi ab aliis infeſtari ſe nunciant, contraque eos auxilium orant. Ita paulò ante *queri de incurſionibus hoſtium* dictum eſt. 17 Fluvius grandis, ex Alpibus fluens, Galliam Tranſalpinam à Ciſalpina ſeparans, vetuſtiſſimus Italiæ terminus. 18 Fluvius Allobrogum. 19 Inter flumina. Sic dicimus, *eximius virorum*, &c. 20 Fluvius Galliæ rapidiſſimus. Vulgò *Roſne.* 21 Illuſtre. 22 Diverſorum colorum. 23 Vehiculo. 24 Æſtimari.

teſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

teſt, quòd & [1] Domitius Ænobarbus, & Fabius Maximu ipſis quibus dimicaverant in locis, ſaxeas erexêre turres, deſuper exornata armis hoſtilibus [2] trophæa fixêre: cum h mos inuſitatus fuerit noſtris. Nunquam enim populus R manus hoſtibus domitis victoriam ſuam [3] exprobravit.

1 De quo Suet. in Ner. c. 2. 2 Spolia in ſtipitibus fixa erexêre. 3 Nem trophæa, erigendo, ut jugum patientius ferrent. Vide Iuſt. lib. 9. cap. 4.

CAP. III.

[1] *Bellum Cimbricum, Theutonicum, ac Tigurinum.*

1 [2] CImbri, [3] Theutoni, atque [4] Tigurini, ab extrem
Galliæ profugi, cùm [5] terras eorum inundaſſ
2 Oceanus, novas ſedes toto orbe quærebant: excluſiq
Gallia & Hiſpania, cum in Italiam [6] remigarent, miſê
legatos in caſtra Silani; indè ad Senatum, petentes,
[7] *Martius populus aliquid ſibi terræ daret quaſi ſtipendium*
3 *cæterùm, ut vellet, manibus atque armis ſuis uteretur.* Se
quas daret terras populus Romanus agrariis legibus int
ſe dimicaturus? Repulſi igitur, quod nequiverant prec
4 bus, [8] armis petere conſtituunt. Sed nec primum qu
dem impetum barbarorum Silanus, nec ſecundum Man
lius, nec tertium Cæpio ſuſtinere potuerunt: omnes fu
5 gati [9] exuti caſtris. [10] Actum erat, [11] niſi Marius illi ſæ
culo contigiſſet. [12] Ille quoque non auſus congredi ſta
tim, [13] militem tenuit in caſtris, donec invicta illa rabies
& impetus, quem pro virtute barbari habent, [14] conſene-
6 ſceret. Receſsêre igitur [15] increpantes, & (tanta erat ca-
piendæ Urbis fiducia) conſulentes, [16] *ſi quid ad uxore*

1 De bello Cimbrico Ep. Liv. 67. & 68 Plutarch. in Mario. Val. Max. 5, 8, 4 & 6, 9, 14. Cæſ. de bel. Gal. 1, 33. Eutrop. 5, 1. & 40. 2 Populi fuerunt Septentrionales. Hodiè *Dani* appellantur. 3 Germaniæ populi. Populi inter Helvetios Limagi fluminis accolæ. 4 Eorum metropolis eſt *Tigurum* urbs, vulgò *Zurich.* 5 In terras eorum copiosè incurriſſet. 6 Al. *remigrarent.* 7 Romanus. 8 In quibus omne barbarorum jus eſt. Vide 1, 13, 6. 9 Caſtra eorum occupata ſunt. 10 Actum fuiſſet. 11 Sal. in fine Iug. *Marius Coſ. abſens factus eſt, & ei decreta provincia Gallia, &c. ea tempeſtate ſpes atque opes civitatis in illo ſitæ.* 12 Vide Plut. in Mario c. 22. 13 Milites retinuit. 14 Evaneſceret, tempore deficeret. 15 Illudentes, dicteria jacientes. 16 Si quid uxoribus ſuis renunciari juberent.

ſuas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſuas mandarent. Nec ſegnius, quàm minati fuerant, [1] tri-
7 pertito agmine per Alpes, id eſt, [2] clauſtra Italiæ, [3] fere-
bantur. Marius mirâ ſtatim velocitate, occupatis [4] com-
pendiis, [5] prævenit hoſtem: prioreſque Theutonos,
ſub ipſis Alpium radicibus, aſſecutus, in locum, quem
[6] Aquas Sextias vocant, quo, [7] fidem numinum! prœ-
8 lio oppreſſit. Vallum fluviumque medium hoſtes tene-
bant: noſtris aquarum nulla copia, [8] conſulto-ne id
egerit [9] imperator, an errorem in conſilium verterit,
dubium: certè neceſſitate aucta virtus, cauſa victoriæ
fuit. Nam flagitante aquam exercitu, *Viri*, inquit,
9 *eſtis, en illic habetis.* Itaque tanto ardore pugnatum eſt,
eaque [10] cædes hoſtium fuit, ut [11] victor Romanus [12] de
cruento flumine non plus aquæ biberit, quàm ſanguinis
10 Barbarorum. Certè Rex ipſe Theutobochus, quater-
nos ſenoſque equos [13] tranſilire ſolitus, vix unum, cum
fugeret, aſcendit: proximoque in ſaltu comprehenſus,
inſigne ſpectaculum triumphi fuit: quippe vir procerita-
11 tis eximiæ ſuper, [14] trophæa [15] ipſa eminebat. Sublatis
funditus Theutonis, in Cimbros convertitur. Hi jam
(quis crederet?) per hiemem, quæ altius Alpes [16] levat.
Tridentinis jugis in Italiam [17] provoluti ruinâ deſcende-
12 rant. Ateſim flumen non ponte, nec navibus, ſed quadam
[18] ſtoliditate barbarica primum corporibus aggreſſi,
poſtquam retinere amnem manibus & clypeis fruſtrà

1 In tres partes diviſo. 2 Anguſtias, per quas in Italiam iter eſt. 3 Proficiſcebantur. 4 Brevioribus viis. Plin. fin. Paneg. *Quæ ad honores compendia paterent.* 5 Præoccupavit. 6 Galliæ Narbonenſis urbem, nunc Aquenſem civitatem, quam Sextius dux, redactis in poteſtatem Salyis, ædificavit, ubi exſtant aquæ calidæ. 7 Bone Deus! 8 De induſtriâ. Quod omnino veriſimilius. Alioqui ſumma fuiſſet temeritas & imperita, caſtra in loco aquarum inopi metari. 9 Marius. 10 Cæſa ſunt 150. millia Theutonum primo ac poſtero die. 11 Victores Romani. 12 Ex. 13 Raptim tranſgredi. 14 Spolia quæ triumphantibus præferebantur. 15 Al. *ſua*, id eſt, quæ de ipſo victo & ſuis ſpoliis inſtructa erant. 16 Extollit, altiores facit, ſc. mole nivium, quæ per hyemem frequentes, in immenſam altitudinem excreſcunt. Sic infra 3, 10, 22. *Hyeme creverant Alpes.* Ita Petronius de bel. civ. *Hunc* (ſc. locum in Alpibus) *nive durâ Claudit hyems, canoque ad ſydera vertice tollit.* 17 Spontè à ſummis jugis ruentes, & ſe demittentes, urſorum more. 18 Imperita, quod ſcilicet putarent flumina Italiæ ſuis ſimilia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tentaverant, [1] ingeſtâ obrutum ſilvâ tranſiluêre: &,
13 ſtatim [2] infeſto agmine Urbem petiiſſent, grande diſcr
men eſſet: ſed in [3] Venetiâ, [4] quo ferè tractu Ital
[5] molliſſima eſt, ipſa ſoli cœlique [6] clementiâ robu
[7] elanguit: ad hoc panis uſu, carniſque coctæ, & dul
cedine vini [8] mitigatos, Marius [9] in tempore aggreſſu
14 eſt. Jam diem pugnæ à noſtro [10] imperatore petierunt
& ſic proximum dedit. In [11] patentiſſimo, quem
[12] Raudium vocant, campo [13] procurrêre. Millia [14] in
dè ad ſexaginta [15] ceciderunt: [16] hinc trecentis minùs
15 [17] per omnem diem [18] conciditur barbarus. Iſtic quo-
que imperator addiderat virtuti dolum; ſecutus Anni-
balem, [19] artemque Cannarum: primùm, [20] nebulo-
ſum nactus diem, ut hoſti [21] inopinatus occurreret; tum
ventoſum quoque, ut pulvis in oculos & ora ferretur;
tum acie converſa in Orientem, ut, quod ex captivis
mox cognitum eſt, ex ſplendore [22] galearum, ac [23] re-
percuſſu, quaſi ardere cœlum videretur. Nec minor cum
uxoribus eorum pugna, quam cum ipſis, fuit: cum

1 Variis olim modis fluvios ſuperatos fuiſſe legimus. Multi utribus, multi aliis auxiliis uſi fuerunt. Annibal, per Padi ſuperiora traducens exercitum, elephantos ad impetum fluminis ſuſtinendum oppoſuit. A Cæſare, Rubiconem tranſituro, *Primus in obliquum ſonipes opponitur amnem Excepturus aquas: molli tùm cætera rumpit Turba vado fracti faciles jam fluminis undas.* Lucan. l. 1. Et in Hiſpania idem Cæſar magno numero jumentorum in flumine ſuprà atque infrà conſtituto, tranſducit exercitum, paucique ex militibus vi fluminis abrepti, excepti ab equitatu & ſublevati fuerunt. 2 Hoſtili, nocivo, vim inferente. 3 Togatæ Galliæ parte, ab occaſu Atheſi, ab ortu Adriatico ſinu, à meridie Pado, à ſeptentrione Natiſone claudebatur. 4 Quâ ferè regione. 5 Mitiſſima, temperatiſſima. 6 Miti temperie. 7 Languendo evanuit. 8 Mollitos, effœminatos. Victi igitur ſunt voluptatibus, armis invicti. Quod ne ſibi accideret, metuentes Nervii, Belgarum quondam fortiſſimi, *nihil* patiebantur *vini* reliquarumque rerum ad luxuriam pertinentium *inferri*. Cæſ. 2. de bel. Gal. cap. 15. 9 Opportunè. 10 Mario. 11 Spatioſiſſimo. 12 *Raudi* loci antiquâ voce vocabantur rudes & aſperi, quales iſti campi. 13 Al. *concurrêre*. 14 Ex parte Barbarorum, ſive ex Barbaris. 15 Occubuerunt. 16 Ex parte Romanorum, ſive ex Romanis vix trecenti. 17 Id eſt, poſt prœlium uſque ad noctem, quo ſpatio temporis infinita barbarorum multitudo cæſa eſt. 18 Minutatim vel ſimul cæditur. 19 Fraudem de quâ ſuprà 2, 6, 17. 20 Nebulis tectum, nebulis & nubibus plenum. 21 Præter ſpem & opinionem. 22 Apud Plut. in Mario legimus, equitum Cimbrorum galeas ſeu capitis tegmina & plumis & horrendis hiantium animalium formis ſpectabilia fuiſſe. 23 Reflexione ſolis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] objectis undique [2] plauſtris, atque carpentis, altæ de-
ſuper quaſi è turribus, lanceis [3] contiſque pugnarent.
16 Perindè [4] ſpecioſa mors earum fuit, quam pugna. [5] Nam
cùm miſſa ad Marium legatione, libertatem ac [6] ſacer-
17 dotium non [7] impetraſſent, (nec fas erat) ſuffocatis
[8] eliſiſque paſſim infantibus ſuis, aut mutuis concidêre
vulneribus, aut vinculo è crinibus ſuis facto, ab arbori-
18 bus, jugiſque plauſtrorum pependerunt. Bœorix rex in
acie dimicans, [9] impigrè nec [10] inultus occubuit. Tertia
Tigurinorum manus, quæ quaſi ſubſidio Noricos inſe-
derat Alpium [11] tumulos, in diverſa lapſi, fugâ igno-
19 bili & latrociniis evanuit. Hunc tam lætum, tamque fe-
licem liberatæ Italiæ, [12] aſſertique imperii nuncium,
non per homines, ut ſolebat, populus Romanus acce-
20 pit; ſed per ipſos, [13] ſi credere fas èſt, Deos. Quippe
eodem die, quo geſta res eſt, viſi pro æde Caſtoris &
Pollucis, juvenes laureati Prætori literas tradere: fre-
quenſque in ſpectaculo rumor, *Victoriæ Cimbricæ felici-*
21 *ter*, dixit. Quo quid admirabilius, quid inſignius fieri
poteſt? Quippe velut [14] elata montibus ſuis Roma
ſpectaculo belli intereſſet, quod in gladiatorio [15] mu-
nere fieri ſolet, uno eodemque momento, cum in acie
Cimbri ſuccumberent, populus in urbe [16] plaudebat.

1 Oppoſitis. 2 Germanorum aliorumque more: quem vide apud. Cæſ. de bellis Gallicis. 3 Haſtis ferro præfixis, ad percutiendum aptis. 4 Pulchra, conſpicua. 5 Præter citatos in hoc capite lege Val. Max. lib. 6. cap. 1. in fine. 6 Ut Virginibus Veſtalibus ſervirent. 7 Cim-brorum uxores. 8 Enecatis. 9 Fortiter. 10 Sine ultione mortuus eſt. Magnum id morientis ſolamen multum non mori. Hinc illæ adhor-tationes, miſerationes, querelæ, &c. Virg. Æn. 2, 670. *Nunquam omnes hodiè moriemur* inulti. Sic Sal. in Cat. *Cavete, ne inulti animum amit-tatis, non capti potiùs, ſicuti pecora, trucidemini.* Curt. 5, 3, 19. *Miſer-rimum fortibus viris erat, quòd* inulti *ferarum ritu, velut in foveâ depre-henſi, cæderentur.* 11 Colles. 12 Defenſi, vindicati, liberati. 13 Al. *ſic.* 14 Sic Cic. *Mihi ipſa Roma, propè ſedibus ſuis convulſa, obviam proce-dere viſa eſt.* In Piſon cap. 21. 15 Spectaculo. 16 Manus præ ſtudio complodebat, concutiebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. IV.

[1] *Bellum Thracium.*

1 POſt Macedonas, [2] ſi Diis placet, Thraces rebella
bant, ipſi quondam [3] tributarii Macedonum: nec ii
proximas modò provincias contenti incurrrere, Theſſa-
liam, atque Dalmatiam; in Adriaticum mare uſque ve-
nerunt: eoque fine contenti, quaſi [4] interveniente na-
2 turâ, [5] contorta in ipſas aquas tela miſerunt. Nihil in-
terim per id omne tempus reſiduum [6] crudelitatis fuit in
captivos ſævientibus: litare Diis ſanguinem humanum:
bibere [7] in [8] oſſibus capitum, & [9] cujuſquemodi ludibrio
fœdare mortem tam igni quam fumo: [10] partus quoque
3 gravidarum extorquêre tormentis. Sæviſſimi omnium
Thracum [11] Scordiſci fuêre: ſed [12] calliditas quoque ad

1 Hujus belli meminerunt Epit. Liv. 63. Eutrop. 4, 33. 75, 12. 2 Indignantis hæc vox eſt, & aſpernantis. Cato apud Liv. 34, 2. *Nos, ſi Diis placet, jam Remp. etiam capeſſere eas* (fœminas) *patimur.* 3 Tributum pendentes Macedonibus. 4 Intercedente. Ita ſuprà 2, 7, 1. 5 Tali ſtoliditate Xerxes, Perſarum Rex, pedicas aureas in profundum jecit, Neptunum ſe dictitans alligare, ut ſcribit Herodot. lib. 7. 6 Qua nota crudelitatis infames olim Thraces fuêre. 7 Ex. Ita Sen. Agam. 878. *Merumque in auro veteris Aſſaraci trahunt.* 8 Eò verba hæc referri poſſunt, ut intelligantur Thraces ex craniis interfectorum feciſſe ſibi pocula more barbarico: quem & Livius exponit, 13, 24, 25. De inimiciſſimorum capitibus hoc faciunt Scythæ; ut quiſque illud, quod eſt infra ſupercilia reciſum, prorsùs excutiat: & crudo tantùm bovis corio, ſi pauper ſit; ſin dives, non modò exterius inducat bovino corio, verùm etiam interiùs inauret, & ſic uterque pro poculo utatur. Herodot. 4, 65. 9 Senſus iſtorum verborum eſt, non contentos ſimplici morte, fœdaſſe inſuper ſuppliciis, alioſque igni, fumo alios necaſſe. Sicut Nero ſæviit ludibriis in Chriſtianos, apud Tac. 15, 44. 10 Embryones. 11 Gens originis Gallicæ, Ep. Liv. 63. Juſtin. 32, 3, 5. latiſſimè citra & ultra Iſtrum habitans. Cum Scordiſcis primum bellum geſtum eſt, quia in Macedoniam latrocinatum irruperant. 12 Ita ſupra 1, 3, 4. Horatius ſolus tres Curiatios vicit, *addito ad virtutem dolo.* Infrà 3, 11, 3. Parthi *præter armorum fiduciam ſimulant trepidationem, & in campos fugam.* Hæc mixtura calliditatis & fortitudinis facit invictos viros. Ab utrâque Salluſtius Jugurtham deprædicat in Jug. cap. 7. *Prœlio ſtrenuus erat*, inquiens, *& bonus conſilio: quorum alterum ex providentiâ timorem, alterum ex audaciâ temeritatem afferre plerumque ſolet.*

robur acceſſerat. [1] Silvarum & montium ſitus cum in-
4 genio conſentiebant: itaque non fuſus modò ab his, aut
fugatus, (ſed [2] ſimile prodigio) omnino totus [3] inter-
5 ceptus exercitus, quem duxerat [4] Cato. Didius Vagos,
& liberâ populatione diffuſos, intra ſuam repulit Thra-
ciam. Druſus ulteriùs [5] egit, & vetuit tranſire [6] Danu-
bium. [7] Minutius [8] toto vaſtavit Hebro, multis quidem
amiſſis, dùm per [9] perfidum glacie flumen equitatur.
6 [10] Piſo Rhodopen Caucaſumque penetravit. [11] Curio
[12] Dacia tenus venit: ſed tenebras ſaltuum [13] expavit.
Appius in Sarmatas uſque pervenit; Lucullus ad [14] ter-
7 minum gentium Tanaim, lacumque Mæotim. Nec ali-
ter [15] cruentiſſimi hoſtium, quàm [16] ſuis moribus, do-
miti: quippe in captivos igne ferroque ſævitum eſt. Sed
nihil Barbaris atrocius viſum eſt, quàm quòd, abſciſſis
manibus relicti, vivere ſuperſtites pœnæ ſuæ jubeban-
tur.

1 Supra 3, 2, 2. *Atrox cælum, perindè ingenia.* Cic. 2. Agra. *Non ingenerantur hominibus mores tam ab ſtirpe generis ac ſeminis, quam ex iis rebus, quæ ab ipsâ naturâ loci & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, quibus alimur & vivimus.* Ad. de Tac. An. lib. 4. cap. 45. de Thracibus: *qui montium editis inculti, atque eò ferociùs agitabant.* 2 Ita *ſimile portenti.* Cic. Phil. 2, 27. *monſtri ſimile.* Val. Max. 9, 11. 1. 3 Captus. 4 C. Porcius Cato. 5 Pepulit. 6 Maximum Europæ fluvium. Etiam *Iſter* dicitur. 7 M. Minutius cùm à Scordiſcis Daciſque premeretur, quibus impar erat numero, juſſit cum paucis equitibus ac æneatoribus ad vicinos montes deflectere fratrem, & ſub initium prœlii cum clangore accurrere: reſonantibus itaque montium jugis territi hoſtes, nova adventare auxilia ſuſpicati, terga dedêre. 8 In utraque ejus ripa. 9 Infidum. Ita vocat, quòd Minucius, dùm flumini congelato exercitum ſuum fideret, multos amiſerit, propter glaciei, nondùm ſatis firmatæ, fragile & lubricum. Eâdem Metaphora Tacitus 1, 61, 2. *fallaces campos* dixit. 10 Hic fuit ille Piſo, in quem acerrima Ciceronis extat oratio. 11 Videndi ſunt. Epit. Liv. 92, & 95. Eutrop. 6, 3. Ruffus cap. 7. Cic. in Piſon. cap. 19. 12 Uſque ad Daciam, Scythiæ Europeæ regionem. 13 Metuit. 14 Non intelligit ultra Tanaim nullas gentes colere; ſed Thraces omnem eum tractum habitare uſque ad Tanaim: Tanais enim *Europam & Aſiam medius interfluit.* Curt. 6, 2, 14. 15 Sanguinolentiſſimi hoſtium Thraces. 16 Nativis ac propriis factis, indole, ingenio. Adde ſuprà 3, 1, 17.

CAP. V.

[1] *Bellum Mithridaticum.*

1 POnticæ gentes ad Septentrionem in [2] mare ſiniſtrum
[3] jacent, à Pontico cognominatæ mari. [4] Harum
gentium atque regionum Rex antiquiſſimus Æetas
2 poſt Artabazes, à [5] ſeptem Perſis oriundus: indè [6] Mi
thridates omnium longè maximus; quippe cùm quatuor
Pyrrho, decem & ſeptem anni Annibali ſuffecerint
ille per quadraginta annos reſtitit, donec tribus in
gentibus bellis ſubactus, felicitate Syllæ, virtute Lu
3 culli, [7] magnitudine Pompeji [8] conſumeretur. Cauſam
quidem illius belli [9] prætenderat apud Caſſium legatum,
attrectari terminos ſuos à Nicomede [10] *Bithynico:* [11] cæte-
rùm elatus animis ingentibus, Aſiæ totius, &, ſi poſ-
4 ſet, Europæ cupiditate flagrabat. [12] Spem ac fiduciam
dabant noſtra vitia: quippe cùm civilibus bellis disjun-
geremur, [13] invitabat occaſio: [14] nudumque imperii
5 latus oſtentabant procul Marius, Sylla, Sertorius. In-

1 Hoc bellum ſcripſit Liv. à l. 76. uſque ad 102. ſed temporis injuriâ non extant, niſi eorum argumenta. Plut. in vitis Syllæ, L. Luculli, Cn. Pompeji. Val. Max. 4, 6, 1. ext. 8, 7, 16. ext. 9, 2, 3. ext. Cic. pro L. Manil. Juſt. lib. 37, & 38. Eutrop. 5, 2. 2 Mare ſiniſtrum Pontus Euxinus erit à Roma in Aſiam Minorem proficiſcentibus. 3 Sitæ ſunt. 4 Ponticarum. 5 Iis ſc. qui cum Dario ad recipiendum à Magis regnum conjuravêre. Septem enim Perſarum proceres Magis, qui regnum fraude & conſpiratione à Cambyſis morte occupaverant, interfectis, de novâ Regis ex Septemviratu ſuo creatione ita convenerant, ut, cujus equus primum, oriente ſole, ante palatium equis conſcenſis, hinnitum edidiſſet, is Rex ſalutaretur; equini hinnitus prærogativâ Darius, Hyſtaſpis filius, regnum obtinet. 6 Ponti & Bithyniæ Rex inclytus: de quo Plin. l. 25. Nat. Hiſt. ſic tradit: *Mithridates maximus ſuâ ætate Regum, quem debellavit Pompejus, omnium ante ſe genitorum diligentiſſimus vitæ fuiſſe, argumentis, præterquam famâ intelligitur. Uni ei excogitatum quotidie venenum bibere præſumptis remediis, ut conſuetudine ipſa innoxium fieret:* de cujus memoriâ paulò infrà ſic ait, *iſtum ſolum mortalium Mithridatem, 22. linguis locutum certum eſt, nec de ſubjectis gentibus ullum hominem per interpretem appellatum ab eo annis 56 quibus regnavit.* Alii, quod majus eſt, unumquemque ſuo nomine ex tot millibus appellare ſolitum fuiſſe dicunt, perinde linguâ & oratione uniuſcujuſque non minùs ſcitè, quàm ſi gentilis ejus fuiſſet, locutum fuiſſe. 7 Potentia & præcellentia. 8 Senſim abſumeretur, & attereretur. 9 Præbuerat. 10 Bithyniæ Rege. 11 Sed., 12 Multi inteſtinis diſſenſionibus ſuis & civilibus bellis exitium ſuum debent. Sic infrà 4, 2, 62. hujus Mithridatis filius magis diſcordiæ Romanæ *fiduciâ, quàm ſuæ virtutis*, bellum cœpit. 13 Ter. Eun. Act. 3. Sc. 5. *Ego ne occaſionem Mihi oſtentatam, tam brevem, tam optatam, tam inſperatam, Amitterem?* 14 Indefenſum. Metaphora à gladiatoribus deſumpta, quos, ut ait Sen. de Irâ 1, 11. *ars tuetur, ira denudat.*

ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ter hæc Reipublicæ [1] vulnera, & hos tumultus, repentè, quaſi captato tempore, in laſſos ſimul atque [2] diſtrictos, ſubitus turbo Pontici belli, ab ultimâ veluti [3] ſpeculâ
6 Septentrionis erupit. Primus ſtatim impetus belli Bithyniam [4] rapuit. Aſia deinde pari terrore correpta eſt. Nec cunctanter ad Regem ab urbibus noſtris, populiſque de-
7 ſcitum eſt. [5] Aderat, [6] inſtabat, ſævitiâ quaſi virtute utebatur. Nam quid atrocius uno ejus [7] edicto, cùm omnes, qui in Aſiâ forent, Romanæ civitatis homines [8] interfici juſſit? Tùm quidem domus, templa & aræ,
8 humana omnia atque divina jura violata ſunt. Sed hic terror Aſiæ Europam quoque Regi [9] aperiebat: itaque miſſis Archelao Neoptolemoque præfectis, [10] exceptâ Rhodo, quæ pro nobis ſtetit, cæterum Cyclades, Delos, Eubœa, & ipſum Græciæ [11] decus [12] Athe-
9 næ, tenebantur. Italiam jam, ipſamque urbem Romam [13] regius terror [14] afflabat. Itaque Lucius Sylla feſtinat, [15] vir armis optimus: [16] parique violentiâ
10 ruentem ulterius hoſtem, quadam quaſi manu, repulit: primumque Athenas urbem (quis crederet?) fru-

1 Bella civilia. 2 Diſtractos, diſtentos. 3 Extremâ. 4 Occupavit, corripuit. 5 Urgebat, inſtabat. Hoc ſenſu Sen. Ep. 53, 9. *Domina eſt, adeſt & jubet.* Sentio ergo cum Grutero, non abeſſe debere vocem, *Aderat.* Simile quoque illud Cic. Ver. 2. Adeſt, *inſtat, urget Dolabella, ut quamprimum ſecuri feriantur.* 6 Urgebat, imminebat. 7 Edictum Mithridatis hujuſmodi erat, ut ad triceſimam diem obſervationis, omnes pariter Romanos, qui apud eos eſſent, & Italos, eorumque mulieres cum pueris & liberis, qui Romani ſanguinis eſſe cenſerentur, interficerent. 8 Interfecta autem ſunt hominum 150000. auctore Plutarch. in Sylla cap. 18. Val. autem Max. 9, 2, 3. ext. dicit 80000. civium Romanorum. Idque eadem die atque horâ. Simile huic edictum fuit, quod Haman adverſus Judæos procuraverat, Eſther. 3, 13. Cato multas Hiſpaniæ urbes uno die muris nudavit. 9 Viam faciebat. Ita Curt. 7, 1, 3. *Primus Aſiam aperuerat Regi.* & 5, 3, 22. *mari quoque novum iter* aperuerat. 10 Præter Vellejum 2, 18, 3. quem Freinshemius citat, Cic. Ver. 3. *Rhodii bellum illud propè ſoli ſuperius cum Mithridate Rege geſſerunt, omneſque ejus copias acerrimumque ejus impetum mœnibus, littoribus claßibuſque ſuis exceperunt.* 11 Ornamentum. 12 Liv. Ep. 78. 13 Mithridatis Regis. 14 Tam propè erat, ut quaſi ſpiritu contingere poſſit. Ad hunc modum videtur dictum illud Virg. Georg. 1, 250. *Noſque ubi primus equis Oriens afflavit anhelis.* & Æn. 5, 739. *Et me ſævus equis Oriens* afflavit *anhelis.* Sic *fulmine afflari* dicuntur, qui non prorſùs feriuntur, ſed ejus fervore & halitu perſtringuntur, apud eundem Æn. 2, 649. 15 Idemque pace peſſimus. 16 Æquali impetu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

gum [1] parentem, obſidione, ac fame [2] ad humanos ci
bos compulit. Mox [3] ſubruto Piræei portu, ſex quoqu
& amplius muris, poſtquam domuerat *ingratiſſimos*, u
ipſe dixit, *hominum*, [4] in honorem tamen [5] mortuorum
11 [6] ſacris ſuis famæque donavit. Mox cum Eubœâ, atqu
Bœotiâ, præſidia Regis [7] diſpuliſſet, omnes copias
uno apud [8] Chæroneam, apud [9] Orchomenon altero
bello [10] diſſipavit: ſtatimque in Aſiam tranſgreſſus,
[11] ipſum opprimit: & [12] debellatum foret, [13] niſi de
12 Mithridate triumphare citò, quâm verè, maluiſſet. Ac
tunc quidem hunc Aſiæ ſtatum Sylla dederat. Ictum
cum Ponticis fœdus: recepit Bithyniam [14] Regi Nico-
medi, [15] Ariobarzani Cappadociam: ac ſic erat Aſia
13 rurſus noſtra, ut cœperat: Mithridates tantum [16] re-
pulſus: itaque non [16] fregit ea res Ponticos, ſed [18] in-
cendit. Quippe rex Aſia & Europa quodammodo [19] in-
eſcatus, non jam quaſi alienam, ſed quia amiſerat, quaſi
14 [20] raptam [21] belli jure repetebat. Igitur ut extincta pa-
rum fideliter [22] incendia majore flamma reviviſcunt; ita

1 Inventricem. 2 Ad eſum humanæ carnis. 3 Suffoſſo, vel funda-
mento diruto. Ovid. Subruere, *eſt, arces & ſtantia mœnia, virtus.* 4 Ad
honorem. 5 Majorum ſc. rebus pace belloque geſtis, adhæc artium mul-
tarum inventione cultuque nobiliſſimorum. 6 Sic Juſtin. 38, 6, 6. 38, 9, 9.
Suet. Aug. 5, 2. Liv. Ep. 122. 7 Expuliſſet, diſſipaſſet. 8 Bœotiæ
urbem ad Cithæronem montem, Plutarchi patriam, juxta quam Sylla Ar-
chelaum, Mithridatis Imperatorem, 120. millium exercitu ſuffultum præ-
ruptiſque locis vallatum, cæſis centum decem millibus fudit fugavitque;
ipſe autem 14. tantùm milites ſe in eo prœlio deſideraſſe ſcribit. 9 Achajæ
urbem. 10 Diſperſit, diffudit. 11 Mithridatem. 12 Bellum fini-
tum fuiſſet. Liv. Debellatum eſt *cum Græcis* 13 Hi tùm mores erant,
non triumphabant, quia vicerant; ſed viciſſe videbantur, ut triumpharent.
14 Al. *Rex Nicomedes.* 15 Al. *Ariobarzanes Cappadociam.* 16 Re-
jectus. 17 Vincendo debilitavit. Claud. de bello Getico 149. fregitque
furentem Cunctando. 18 Animavit, ſtimulavit. Sic ſupra 1, 8, 7. *cupi-
dine libertatis* incenditur *populus* 19 Eſca objecta illectus. 20 Ereptam.
21 Ea nimirum humani ingenii conſuetudo eſt, quæ ſemel poſſederunt,
jure ſive injuriâ, putare pro ſuis. Eâ indole fuit Evagoras, Cypri Rex,
qui cùm antea privatam vitam egiſſet, in exilium actus, regnum ſibi vin-
dicandum arbitrabatur; ut eſt apud Iſocratem. Et eâdem plane perſuaſione
triginta illi Tyranni Athenienſium urbem repetunt apud Juſt. 5, 10, 8. ibi
*Tyranni ſe in exilium actos indignantes, quaſi vero aliorum libertas ſua ſervi-
tus eſſet, bellum Athenienſibus inferunt.* 22 Eodem ſimili de incendio
utitur Florus ſupra 2, 15, 15. & infra 4, 2, 53. Eodem Curt 6, 3, 11. *Parva
ſæpè ſcintilla contempta, magnum excitavit incendium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ille[1] de integro, [2] auctis majorem in modum copiis,
[3] totâ denique regni ſui mole, in Aſiam rurſus mari,
15 terra, fluminibuſque veniebat. [4] Cyzicum nobilis civi-
tas, arce, mœnibus, portu, turribuſque marmoreis, Aſia-
ticæ [5] plagæ littora illuſtrat: hanc ille, quaſi alteram
16 Romam, toto invaſerat bello: ſed [6] fiduciam [7] oppida-
nis reſiſtendi nuncius [8] fecit, docens adventare [9] Lucul-
lum, qui (horribile dictu!) per medias hoſtium naves
[10] utre ſuſpenſus, & pedibus iter [11] adgubernans, [12] vi-
17 dentibus procul quaſi marinâ priſtrix evaſerat. Mox
[13] clade converſa, cum ex mora obſidentem Regem fa-
mes, & ex fame peſtilentia urgeret, recedentem Lu-
cullus aſſequitur: adeòque cecîdit, ut Granicus & Æ-
18 ſapus amnes, cruenti redderentur. Rex callidus [14] Ro-
manæque avaritiæ peritus, ſpargi à fugientibus ſarcinas &
pecuniam juſſit, qua [15] ſequentes moraretur. Nec fe-
licior in mari, quam in terra, fuga: quippe centum
ampliùs navium claſſem, [16] apparatumque belli gravem,
in Pontico mari aggreſſa tempeſtas, tam [17] fœda ſtrage
laceravit, ut navalis belli [18] inſtar efficeret: planè
quaſi Lucullus quodam cum fluctibus procelliſque
[19] commercio, [20] debellandum tradidiſſe [21] Regem
ventis videretur. [22] Attritæ jam omnes validiſſimi

1 De novo, denuò. 2 Quam antea habuerat, cum ipſi bellum cum Sylla eſſet. 3 Ita loquitur Tacitus 6, 36, 1. *Mox Artabanus totâ mole regni ultum iit.* 4 Quæ hic dicuntur, lege præter alios, Plin. 5, 32, & 36, 15. Tac. 4, 36, 3. 5 Regionis. 6 Animum. 7 Oppidum Cyzicum incolentibus. 8 Addidit. 9 Quem inter ſummos Imperatores merito ſuo numerat Juſtin. 37, 1, 8. cujuſque ingentes, ſed veræ laudes apud Cic. Quæſt. Acad. 4, 1. 10 Utri, id eſt, pelli, qua vinum aut oleum deferri ſolet, incumbens, & ſuper eum hærens. Suet. de Cæſare 57, 4. *ſi flumina morarentur, nando trajiciens, vel innixus inflatis utribus, perſæpè nuncios de ſe prævenit.* Hi utres vel inflabantur follibus, vel ſtramentis infarciebantur; ut apud Curt. 7. Poſtea inventi ſunt à Romanis pontes utribus junctis conſtantes. Hiſtoriam recitat etiam Sal. H. 3, 3, 7. 11 Regens. 12 Hoc eſt, qui procul ſpectabant, iis apparebat quaſi *priſtrix*, id eſt, genus piſcis marini longiſſimi, atque anguſti corporis. Ab hujus ſimilitudine, navis oblonga dicta eſt *priſtrix*. 13 Mutata belli fortuna. 14 Adde ſupra 3, 1, 7. 15 Inſequentes Romanos. 16 Al. *apparatuque*: ita ut vox *gravis* commodiùs ad *claſſem*, quam *apparatum*, referatur. Sic ſupra 3, 1, 11. *Thalam, gravem armis, theſauroque Regis, diruptit.* 17 Magnâ ſimul & turpi clade. 18 Speciem, ſimilitudinem. 19 Pacto fœdere. Ad hanc formam Claud. *O nimiùm dilecta Deo, cui militat æther, Et conjurati veniunt ad claſſica venti.* 20 Bello vincendum. 21 Mithridatem. 22 Diminutæ, tractæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

21 regni vires erant; [1] ſed animus malis augebatur. Itaque
converſus ad proximas gentes, totum pænè Orientem
ac Septentrionem ruina ſuâ [2] involvit. Iberi, Caſpii,
[3] Albani, & [4] utræque ſollicitabantur Armeniæ: per-
que omnia & [5] decus, & [6] nomen, & [7] titulos Pom-
22 pejo [8] ſua fortuna quærebat. Qui ubi novis motibus
[9] ardere Aſiam videt, [10] aliosque ex aliis prodire Re-
ges; nihil [11] cunctandum ratus, [12] priusquam inter ſe
gentium [13] robora coïrent, ſtatim ponte navibus facto,
23 omnium antè ſe primus tranſit Euphratem: Regemque
fugientem media nactus Armenia (quanta felicitas viri!)
uno prœlio [14] confecit. [15] Nocturna ea dimicatio fuit,
& Luna [16] in partibus; quippe quaſi commilitans, cùm
à tergo ſe [17] hoſtibus, à facie Romanis præbuiſſet,
Pontici per errorem longiùs cadentes umbras ſuas,
24 quaſi hoſtium corpora, petebant. Et Mithridates qui-
dem nocte illa debellatus eſt: nihil enim poſteà [18] va-
luit, quanquam omnia expertus, [19] more anguium,
qui [20] obtrito capite, poſtremum caudâ minantur.
25 Quippe cum effugiſſet hoſtem Colchos, Siciliæ quo-
que littora, & Campaniam noſtram ſubito adventu
terrere voluit, [21] Colchis tenus jungere Boſphorum,

1 Magnæ indolis ſignum eſt ſuperare ſemper. Vide ſuprà 1, 16, 7. Ita infrà 3, 21, 10. *redit ab Africâ Marius clade major.* Adde Juſt. 27, 2, 4. 2 Circumdedit, texit, implicuit. 3 Aſiæ populi. 4 Utraque Armenia, Major & Minor, in partes pertrahi ſtudebantur. 5 Gloriam. 6 Honorem. 7 Laudem & dignitatem. 8 Propria, quam in poteſtate habebat. Al. *ſuo.* Sic enim & Lucan. 8, 730. *Pompejus, fortuna, tuus.* 9 Turbari, exagitari. 10 Id eſt, quibuſdam debellatis, nihilo ſegniùs alios arma moviſſe. 11 Ceſſandum, morandum. 12 Magnum boni ducis τεκμήριον, diſcretos viribus aggredi; ut enim tunc validiſſimi ſunt hoſtes, cùm omnes ſuas vires conjunxêre, ita infirmiſſimos eſſe liquet, cùm diſperſas habent copias. 13 Fortiſſimæ gentes convenirent, congregarentur. 14 Debellavit. 15 Noctem aliis ad audaciam, aliis ad formidinem opportunam eſſe, Tacitus ſcribit, An. 11. 16 Ab altera partium, ſcilicet *erat*, id eſt, favebat partium alterutri, ſcilicet Romanis. Tradunt enim ſcriptores, Lunam, in occaſum devergentem, Romanis à tergo fuiſſe, & hinc ut propiùs ad Horizontem prolabitur, ita productiores Romanorum umbras porrigit, deceptos inani imagine Ponticos, in umbrarum ſpectra in irritum tela conjeciſſe, & Romanos in Ponticos, ita exarmatos, irrupiſſe, victoriâque potitos eſſe. 17 Ponticis. Ita ut legendum ſit, *à facie hoſtibus, à tergo Romanis.* 18 Potuit. 19 Inſtar anguium, id eſt, ut ſolent angues. 20 Contrito, contuſo. 21 Uſque ad Calchos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

indè per Thraciam, Macedoniam & Græciam [1] tranſi-
26 lire: ſic [2] Italiam nec opinatus invadere [3] tantum cogi-
tavit: nam per defectionem civium, Pharnaciſque filii
[4] ſcelere præventus, [5] malè tentatum veneno [6] ſpiri-
27 tum [7] ferro expulit. Cnæus interim Magnus [8] rebelles
Aſiæ reliquias ſequens, [9] per diverſa gentium terrarum-
que volitabat. Nam ſub Orientem ſecutus Armenios,
captis [10] ipſo capite gentis [11] Artaxatis, ſupplicem juſſit
28 regnare [12] Tigranem. At in Septentrionem Scythicum,
iter tanquam in mari [13] ſtellis ſecutus, Colchos ce-
cîdit: ignovit Iberiæ: pepercit [14] Albanis: Regem
Colchorum Orodem, [15] poſitis ſub ipſo Caucaſo [15] ca-
ſtris, juſſit [16] in plana deſcendere: [17] Arthocen, qui
Iberis imperabat, & obſides liberos dare. [18] Orodem
etiam remuneratus eſt, ultrò ab Albaniâ ſuâ lectulum
29 aureum, & alia dona mittentem. Nec non & in meri-
diem [19] verſo agmine, Libanum Syriæ, Damaſcumque
tranſgreſſus, per nemora illa odorata, per thuris & bal-
ſami ſylvas Romana [20] circumtulit ſigna. Arabes, ſi quid
30 impetraret, [21] præſto fuêre. Hieroſolymam defendere

1 Raptim tranſgredi. 2 Antea invitatus ab Italis. 3 Al. *tamen*. *Tamen* enim quandoque pro *tantùm* ſumitur: ut apud Liv. 29, 35, 12. 4 Defectione. 5 Nequicquam, fruſtrà. Inſidias enim tutorum metuens, *antidota ſæpius bibit, & ita ſe exquiſitis tutioribus remediis munivit, ut ne volens quidem ſenex veneno mori potuerit.* Juſtin. 37, 2, 6. Hinc certum antidoti genus hodièque *Mithridaticum* appellant. Sic & Agrippina, Neronis mater, præſumendo remedia, contra venena munierat corpus, auctore Tac. An. 2. cap. 3. 6 Vitam. 7 Gladio, cultro, ſeu pugione ejecit, id eſt, ſe gladio interfecit. 8 Rebellium Aſiaticorum reliquos. 9 Per diverſas gentes terraſque diſcurſabat Pompejus. 10 Ipſa Metropoli. 11 *Artaxata, orum*, clariſſima Armeniæ urbs. 12 Armeniæ Regem. Hic tertio Pontico bello perdomitus eſt. 13 Proverbio Græci dicebant de iis, qui longum iter, & per deſertas terras faciebant, διὰ τῶν ἀστέρων ὑποσημαίνεσθαι τὴν ὁδόν. Curt. 7, 4, 28. *Qui tranſeunt campos* (in Bactrianis) *navigantium modo noctu ſidera obſervant, ad quorum curſum iter dirigunt.* Lucan. 9, 495. *Sideribus novere vias.* 14 Quippe fratribus. Juſtin. 42, 2, 4. 15 Caſtrametatus. 16 Ne ſcilicet fiducia montium rebellaret: ita factum ſuprà 2, 3, 5. & infrà 4, 2, 59. 17 Id eſt, juſſit Arthocen non ſolum in plana deſcendere, ſed etiam obſides liberos dare. 18 Orodi etiam viciſſim dono dedit. 19 Converſo exercitu. 20 Hùc illùc tulit, circumduxit exercitum. 21 Imperata promptè fecere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tentavêre Judæi : verùm hanc quoque intravit ; & vidit
illud grande [1] impiæ gentis arcanum patens , [2] ſub aureo
vitem cœlo : diſſidentibuſque de regno fratribus , arbi-
31 ter factus , regnare juſſit Hircanum. [3] Ariſtobulo ,
[4] quia renovabat eam rem , [3] catenas dedit. Sic [5] Pom-
pejo duce populus Romanus totam , qua latiſſima eſt ,
Aſiam pervagatus , [6] quam extremam habebat imperii
provinciam , mediam fecit. Exceptis quippe Parthis ,
qui fœdus maluerunt , & Indis , qui adhùc nos non no-
verant ; omnis Aſia inter Rubrum mare , & Caſpium ,
& Oceanum , Pompejanis domita , vel oppreſſa [7] ſignis ,
tenebatur.

1 Judaicæ gentis arcanum. Claud. de bel. Get. 103. arcanum tanti *deprendere* regni. 2 Vitis aurea magnæ artis & pretii in Judæorum templo fuit, quam Pompejus illic ſive repperit, ut Florus & Tacitus volunt, ſive oblatam ab Ariſtobulo recepit, ut Joſephus 14, 5, 9. &c. narrat. In hanc vitem ludit & dentem ſtringit nunc Florus : & En, inquit, hoc illud ſecretum & grande arcanum, quod templi ſui adytis Judæi celant & colunt. Vitis ergo hæc non ſimplex fuit, ſed monti aureo implexa, totumque opus in formam horti flexum. Ideò Florus hic dicit, *ſub aureo vitem cœlo.* Dicit autem, *patuiſſe grande impiæ gentis arcanum*, quia fuit Gentilibus incognitum, quem Deum colerent Judæi. Sed cùm viderent in templum *auream vitem*, credebant Romani jam illud arcanum patere, & deprehendi Judæos in Bacchi cultu. 3 Ariſtobulum in catenas dedit. 4 Ariſtobulus enim Romæ in Capitolio auream vitem dedicavit. 5 Cic. in Cat. 3. de Pompejo. *Fines veſtri imperii non terræ, ſed cœli regionibus, terminavit.* Et in eadem : *Pompeji res geſtæ atque virtutes iiſdem, quibus Solis curſus, regionibus ac terminis continentur.* 6 Geſta Pompeji compendiosè habes à Plin. 7, 26, & 37, 1. Val. Max. 8, 15, 8. Lucan. 2, 276. 7 Pompejano exercitu.

CAP. VI.

[1] *Bellum Piraticum.*

1 INterim dùm populus Romanus per [2] diverſa terrarum
diſtractus eſt , [3] Cilices invaſerant maria : ſublatiſque
commerciis , [5] rupto fœdere generis humani , ſic ma-
2 ria bello , quaſi tempeſtate , [5] præcluſerant. Auda-
ciam perditis furioſiſque [6] latronibus dabat inquieta

1 De Piratico bello Liv. Ep. 99. Plut. in Pompejo, c 37. Val. Max. 8, 15, 8. 2 Diverſas terras. 3 Incolæ Ciliciæ, Aſiæ Minoris regionis. 4 Ea de cauſa Cicero in Ver 4, 9, & 5, 29. appellat piratas *communes hoſtes gentium nationumque omnium.* Et Plin 2, 46. *omnium mortalium hoſtes* Adde Cic. Off. 3, 29. 5 Intuta reddiderant. 6 Piratis. Sic *Latrocinium maris* pro piratica eſt apud Juſtin. 43, 3, 5.

Mithri-

Mithridatis prœliis Aſia: dùm ſub [1] alieni belli tumul-
3 tu [2] exterique Regis invidia, impunè [3] graſſantur: ac
primùm duce Iſidoro, contenti proximo mari, Cretam
inter atque Cyrenas, Epirum & Achaiam, [4] ſinumque
4 Maleum, quod à ſpoliis *Aureum* ipſi vocavêre, [5] latroci-
nabantur: miſſuſque in eos [6] Publius Servilius, quamvis
leves & [7] fugaces [8] myoparonas gravi & Martia claſſe
5 turbaret, non incruenta victoria ſuperat. Sed nec mari
[9] ſubmoviſſe contentus, validiſſimas urbes eorum, &
diutina præda abundantes, [10] Phaſelin, & Olympon
[11] evertit, [12] Iſaurumque ipſam [13] arcem Ciliciæ: undè
conſcius ſibi magni laboris, [14] *Iſaurici* cognomen adama-
6 vit. Non ideò tamen tot cladibus domiti, terra ſe con-
tinere potuerunt: ſed ut quædam animalia, quibus
aquam terramque incolendi gemina natura eſt, ſub ipſo
hoſtis receſſu impatientes ſoli, [15] in aquas ſuas reſilue-
7 runt: & aliquantò latius, quam prius. Sic ille quoq; antè
felix, dignus nunc victoria Pompejus viſus eſt; & Mithri-
daticæ provinciæ facta [16] acceſſio. [17] Ille diſperſam toto
mari [18] peſtem, ſemel & in perpetuum volens exſtinguere,

1 Quod ab aliis gerebatur. 2 Hoc eſt, exteri Regis nomen prætendunt, eique invidiam concitant. 3 Turbant, turbas dant Cilices. 4 *Sinus* Geographis dicitur, ubi mare terris, utrimque abſcedentibus, quaſi in gremium admittitur. 5 Piraticam faciebant. 6 Hiſtoriam habent Val. Max. 8, 5, 6. Claud. in Eutrop. 1, 2, 17. Cic. in Ver. 5, 26. 7 Celeres. Confer ſupra 2, 2, 35. 8 Navium piraticarum. *Myoparo* enim dicitur ſcapha, id eſt, navicula & navis piratica: unde ipſi piratæ *Myoparones* aliquando dicuntur. *Myoparo* ex *Myo* & *Parone* componitur. A forma autem *μυῶνες*, id eſt, *anguſta & oblonga*. Porro *Parones* dictos volunt ab inſula *Paro*. Alii Germanicam vocem eſſe volunt: nam & *Parones*, ſive *Varones* à *navigando* dicti ſunt. *Vaeren* enim navigare. 9 Pepuliſſe. 10 Urbes Lyciæ maritimas & maximas, quæ piratarum & prædonum ſemper domicilium & receptaculum fuerunt, & ea de cauſa hoc bello etiam & à Servilio expugnatæ & deletæ ſunt Cic. in Ver. 4, 9. 11 Delevit. 12 Quæ poſtea *Claudiopolis* a *Claudio*, qui eò coloniam deduxit, denominata eſt. 13 Munimentum, præſidium. 14 Quod *Iſauros* in Cilicia domuerit. Val Max. 8, 5, 6. *majorum ſuorum titulis Iſaurici cognomen adjecit*. 15 De hac gente Ammianus 15, 4. *Atque (ut Tullius ait) ut etiam ferè monitæ plerumque ad eum locum ubi aliquando paſtæ ſunt, revertuntur: ita omnes inſtar turbinis digreſſi montibus impeditis & arduis, loca petivêre mari confinia.* 16 Additamentum, auctarium. 17 Pompejus. 18 Piratas utpote homines noxios. Cic. Phil. 5, 6. *Hanc peſtem agmen armatorum ſequebatur*, & Phil 8, 3. *omnes Caphones, omnes Saxæ, cæteræque peſtes, quæ ſequuntur Antonium.* Florus noſter hujuſmodi homines *Portenta* 4, 2, 60. & *Prodigia* 1, 10, 3, vocat.

divino,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

8 [1] divino quodam apparatu aggreſſus eſt. Quippe cùm
[2] claſſibus ſuis & ſocialibus Rhodiorum abundaret, plu-
ribus [3] legatis atque præfectis utraque Ponti & Oceani
ora complexus eſt. Gelius Tuſco mari [4] impoſitus:
9 Plotius [5] Siculo: Gratilius Liguſticum ſinum: Pom-
pejus Gallicum obſedit: Torquatus Balearicum: Tibe-
rius Nero Gaditanum fretum, [6] quâ primum maris noſtri
10 [7] limen aperitur. Lentulus Lybicum; Marcellinus
Ægyptium; [8] Pompeji juvenes Adriaticum; Varro
Terentius Ægæum & Ponticum; Pamphylium Metel-
lus; Aſiaticum Cæpio; ipſas Propontidis [9] fauces Por-
cius Cato; ſic [10] obditis navibus, quaſi portam, obſe-
11 ravit. Sic per omnis æquoris portus, ſinus, latebras,
receſſus, promontoria, freta, [11] peninſulas, quicquid
12 piratarum fuit, [12] quadam indagine incluſum & oppreſ-
ſum eſt. Ipſe Pompejus in originem fontemque belli
Ciliciam verſus eſt: nec hoſtes detrectavêre certamen,
[13] non ex fiduciâ; ſed quia oppreſſi erant, auſi videban-
tur: ſed nihil tamen ampliùs, quàm ut ad primum
13 ictum concurrerent. Mox ubi [14] circumfuſa undique
roſtra viderunt, abjectis ſtatim telis remiſque, [15] plauſu
undique pari, quod ſupplicantium ſignum fuit, vitam

1 Maximè admirabili, cœleſti, quaſi communem humanitatis infirmitatem excedente. 2 Claſſem quingentarum navium habuiſſe dicitur, peditum CXX. M. equitum. V. M. 3 Sc. militaribus, quos locum tenentes ſive *lieutenants* hodiè vocamus, quòd vicariam Imperatori præſtent operam. 4 Præpoſitus, præfectus. Ita crebro Tacitus. 5 Sc. *mari*. 6 Ubi. Adverbialiter poſitum: ut ſuprà 2, 6, 52. Quà *longiſſima Italia*. 7 Oſtium ſive primus ingreſſus aperitur, id eſt, ubi incipit mare noſtrum. Sic *aperta Oceani* dicit Tacit. 2, 23, 5. pro medio mari. 8 Pompeji Magni filii, legati patris. 9 Anguſtias. 10 Oppoſitis navibus, quaſi peſſulis vel clauſtris, clauſit. Q. d. Ut obditis peſſulis vel ſeris portæ obſerantur, ſic ille obditis navibus Propontidis fauces, quaſi portam, obſeravit. 11 Penè inſulas, id eſt, terras undique ferè aquis clauſas. 12 Quodam quaſi reti. *Indago* propriè eſt venatorium rete, ſeu ſeries plagarum, quibus ſaltus ſtabulaque ferarum cinguntur à venatoribus. Virg. *Saltuſque* indagine cingunt. Sumitur item pro quavis indagatione ſeu inquiſitione. Hîc autem & alibi Metaphorice de iis dicitur, qui undique opprimuntur & cinguntur. Plin. paneg. c. 34. *Mille pœnarum* indagine *incluſi delatores*. Eâdem ſimilitudine utitur infrà 4, 2, 32. & 4, 12, 48. 13 Eodem ſenſu apud Liv. 21, 40, 6. *Nec nunc illi quia audent, ſed quia neceſſe eſt, pugnaturi ſunt*. 14 Circumdata, circumcincta. Sic apud Liv. 2, 65, 4. Circumfuſi *ducibus equites*. & apud Tacit. 3, 5, 3. circumfuſæ *lecto imagines*. 15 Comploſione ſeu concuſſione manuum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

14 petiverunt. Non [1] aliàs tam incruentâ victoriâ [2] uſi un-
quam ſumus : ſed nec fidelior in poſterum reperta gens
ulla eſt. Idque proſpectum [3] ſingulari conſilio ducis, qui
maritimum genus à conſpectu longè removit maris, &
15 mediterraneis agris quaſi [4] obligavit. Eodemque tempo-
re & uſum maris navibus recuperavit, & terræ homines
ſuos reddidit. Quid priùs in hac mirère victoria? velo-
citatem, quòd quadrageſimo die parta eſt? an felicita-
tem, quòd ne una quidem navis amiſſa eſt? an verò
perpetuitatem, quòd amplius piratæ non fuerunt?

1 *Al.* Legunt *aliâ*. 2 Id eſt, non alias tam incruentam victoriam nacti ſumus. 3 Simile infrà 4, 12, 59. 4 Nam Pompejus piratis agros dederat, quibus tolerare vitam poſſent, ne ex inopia ad piraticam relaberentur.

CAP. VII.

[1] *Bellum Creticum.*

1 [1] CReticum bellum, ſi vera volumus noſcere, nos
[2] fecimus, ſola vincendi nobilem [3] inſulam cu-
piditate : [4] faviſſe Mithridati videbatur : hoc placuit
2 armis vindicare. Primus invaſit inſulam [5] Marcus An-
tonius, cum ingenti quidem victoriæ ſpe atque fidu-
cia, adeò, ut plures catenas in navibus, quàm arma,
3 portaret. [6] Dedit itaque pœnas vecordiæ. Nam ple-

1 Creta inſula maximi olim nominis, centum urbes numeravit; undè Virg. Æn. 3. *Creta Jovis magni medio jacet inſula Ponto, Mons Idæus ubi & gentis cunabula noſtræ, Centum urbes habitant magnas uberrima regna.* Cretam alteram piratarum arcem ſive fontem Plutarchus vocat. De bello Cretico Liv. Ep. 99. Eutrop. 6, 4. Val. Max. 7, 6, 1. ext. 2 Concitavimus, movimus. Similem Romanorum iniquitatem arguit infrà 3, 9, 3. 3 Cretam. 4 Adde ſuprà 2, 11, 2. 5 Cujus meminit Cicero in Verrina quarta. Plut. in Antonio, cap. 1. 6 Nemo celeriùs opprimitur, quàm qui nihil timet, & frequentiſſimum initium calamitatis ſecuritas eſt. Spes nulla militum animos abjicit, nimia enervat; debere enim ſe vincere etiam ſinè armis credunt, qui ſtultæ ſpei ſe totos dederunt, ideòque ſæpiùs non leves temerariæ ſuæ vecordiæ pœnas perſolvunt. Apud Juſtin. l. 34. Achæi, cum Romanis pugnaturi, prædam, non prœlium, cogitantes, & vehicula ad ſpolia hoſtium reportanda duxerunt, & conjuges liberoſque ſuos, ad ſpectaculum certaminis, in montibus poſuerunt. Sed prœlio commiſſo, ante oculos ſuorum cæſi, lugubre his ſpectaculum, & gravem luctus memoriam reliquerunt. Conjuges quoque liberique eorum, de ſpectatoribus captivi facti, præda hoſtium fuêre.

rasque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

raſque naves [1] intercepêre hoſtes: captivaque corpora [2] religata velis ac funibus pependêre: ac ſic [3] velificantes triumphantium in modum Cretes portibus ſuis adremigaverunt.
4 Metellus deinde totam inſulam igni ferroque populatus, intra caſtella & urbes [4] redegit, & Cnoſſum, & Erythræam, &, ut Græci dicere ſolent, *urbium ma-*
5 *trem* Cydoneam: adeòque ſævè in captivos [5] conſulebatur, ut veneno ſe plerique [6] conficerent, alii [7] deditio-
6 nem ſuam ad Pompejum abſentem [8] mitterent. Et cum [9] ille res in Aſia gerens, eò quoque [10] præfectum miſiſſet [11] Antonium; in [12] aliena provincia [13] inclitus fuit: eòque infeſtior Metellus [14] in hoſtes jus victoris exercuit: victiſque Laſthene & Panare Cydoneæ ducibus, victor rediit: nec quicquam amplius tamen de tam famoſa victoria, quàm cognomen *Creticum*, portavit.

1 Cepêre. 2 Ligata, alligata. 3 Vela facientes, navigantes. 4 Compulit. 5 Statuebatur, cum captivis agebatur. 6 Interficerent. Sic Ptolomæus infra 3, 9, 3. & Cantabri 4, 12, 50. 7 Tabulam, aut nuncium deditionis, aut legatos de deditione. 8 Miſerrima verò eorum conditio eſt, qui ad extrema redacti, cui dedere ſe debeant, non ſciunt. Hic in Cretenſes, quia Pompejum ſibi prætulerant, atrociùs ſæviit Metellus. Et Annibal, cum in Italia bellum gereret, promiſſam Romanis à Maharbale, cui ſe tradiderant, ſecuritatem & ſalutem præſtare noluit, negans injuſſu ſuo aliquid fieri aut promitti potuiſſe. 9 Pompejus. 10 Legatum. 11 Octavium vocat Dio lib. 36. 12 Non ſuâ. 13 Clarus, celeber. 14 Contra Cretenſes jure victoris uſus eſt. Sic *exercere victoriam*. Sal. Jug.

CAP. VIII.

[1] *Bellum Balearicum.*

I [2] QUatenus Metelli Macedonici [3] domus [4] bellicis nominibus aſſueverat; altero ex [5] liberis [6] ejus [7] Cretico facto, [8] mora non fuit, quin alter quoque

1 De hoc bello Epit. Liv. 60. 2 Quia, quoniam. 3 Familia. 4 Bello quæſitis. 5 *Liberorum* appellatione etiam nepotes & pronepotes, cæterique deſcendentes continentur, ut recte obſervat Freinshemius. 6 Metelli Macedonici. 7 A devictâ *Cretâ*. 8 Cunctatio nulla fuit, id eſt, ſtatim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

2 [1] *Balearicus* vocaretur. [2] Baleares per idem tempus in-
ſulæ piraticâ rabie [3] corruperant maria. Homines [4] feros
atque ſilveſtres mireris auſos à ſcopulis ſuis ſaltem maria
3 proſpicere. Aſcendére etiam [5] inconditas rates, &
[6] prænavigantes [7] ſubindè inopinato impetu terruêre.
4 Sed cùm venientem ab [8] alto Romanam claſſem pro-
ſpexiſſent, prædam putantes, auſi etiam occurrere: &
primo impetu, ingenti [9] lapidum ſaxorumque nimbo
5 claſſem operuerunt. Tribus quiſque fundis prœliatur:
certos eſſe quis miretur ictus, cùm hæc ſola genti arma
ſint: id unum ab infantia ſtudium. Cibum puer à matre
6 non accipit, niſi quem ipſa monſtrante [10] percuſſit. Sed
non diu [11] lapidatione terruêre Romanos: poſtquam
cominus ventum eſt, expertique roſtra, & pila venien-
tia, [12] pecudum in morem clamore ſublato, petierunt
fuga littora: dilapſique in proximos [13] tumulos, quæ-
rendi fuerunt, ut vincerentur.

1 A devictis *Balearibus*. 2 *Baleares* dictæ ſunt inſulæ duæ in mari Mediterraneo, Hiſpaniæ adjacentes, & haud longe inter ſe diſtantes: & à ſpatio ſuo cognominibus acceptis, *Maiores* & *Minores*, nunc vulgò *Maiorca* & *Minorca* appellantur. Dictæ autem *Baleares* ἀπὸ τȣ̃ βάλλειν, id eſt, à *jaculando*, propterea quòd fundæ jaculatione Baleares peritiſſimi habiti ſunt. Narrant enim Hiſtorici (ut & paulò poſt Florus noſter) eam hiſce in inſulis obſervatam fuiſſe conſuetudinem, ut eſurientibus filiis a matribus jentaculum in ſublimi trabe proponeretur, quod illi contingere non poterant, niſi priùs fundâ dejeciſſent. 3 Infeſta & intuta fecerant. 4 Agreſtes. 5 Rudes, impolitas naves. 6 Præternavigantes. 7 Frequenter, ſæpiùs. 8 Scilicet *mari*. Sic apud Virg. Æn 1, 7. *multùm ille & terris jactatus & alto*. 9 Densè conjectis lapidibus & ſaxis inſtar imbris. Sic *Nimborum in modum tela fuſa*. 3, 11, 8. Hoc locutionis genere Scriptura ſacra utitur. Sic apud Virg. Æn. 12, 284. *Tempeſtas telorum, ac ferreus ingruit imber*. 10 Fundâ dejecit. 11 Conjectione lapidum. 12 Pecudum more cum clamaſſent. 13 Colles.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. IX.

[1] *Expeditio in Cypron.*

1 ADerat [2] fatum inſularum : igitur & [3] Cypros recepta
2 ſine bello. Inſulam [4] veteribus divitiis abundantem,
3 & [5] ad hoc Veneri [6] ſacram, Ptolemæus regebat. Sed
divitiarum tanta erat fama, nec falsò, ut [7] victor gen-
tium populus, & donare regna conſuetus, [8] Publio
Clodio Tribuno duce, ſocii vivique [9] Regis [10] confiſca-
4 tionem mandaverit. Et ille quidem [11] ad rei famam ve-
5 neno [12] fata præcepit : cæterùm Porcius Cato [13] Cyprias
opes [14] liburnis per Tiberinum oſtium invexit : quæ res
latiùs ærarium populi Romani, quàm ullus triumphus,
implevit.

1 Quod hoc capite continetur, habetur abundè à Plut. in vitâ Catonis junioris. 2 Fortuna, quæ fati decreto deſtinata eſt. 3 *Cyprus* inſula in Pamphylio ſinu, à *Cypro*, Cinyræ Regis filia, ita appellata, vel ab ubertate *Cypri* arboris. 4 Hac forma Ἀρχαιόπλουτος apud Græcos dicitur, & Παλαιόπλουτος apud Ælianum. Tacitus 14, 31, 1. *longam opulentiam.* 5 Inſuper. 6 Conſecratam: quia mos erat Cypriis, virgines ante nuptias proſtituere, ut dotalem pecuniam quærerent, ut refert Juſt. 18, 5, 4. vel quòd ibi Venus præcipuo honore coleretur. Hinc etiam *Cypris* & *Cypria* creberrimè vocatur à Poëtis. 7 Id eſt, Romani. 8 Hic hoſtis Ciceroni acerrimus fuit. 9 Ptolomæi. 10 Publicationem, in fiſcum redactionem. Sic Suet. Cal. cap. 41. *confiſcare equites*, id eſt, bona eorum in fiſcum redigere. 11 Cùm ea res nunciaretur. 12 Mortem præoccupavit, antecepit. Sic infra 4, 12, 50. 13 Confectam pecuniam ſeptem millium talentorum ſcribit Plutarch. Cat. cap. 54. 14 Navium genere leviſſimo, velociſſimoque. Horat. *Ibis* Liburnis *inter alta navium, amice, propugnacula.*

CAP. X.

[1] *Bellum Gallicum.*

1 ASiâ Pompeji manibus ſubactâ; [2] reliqua, quæ [3] reſta-
2 bant in Europâ, fortuna in Cæſarem tranſtulit. [4] Re-
ſtabant autem [5] immaniſſimi gentium Galli, atque

1 Quæ hoc capite continentur, ſcribit Plutarch. Cæſ. c. 26. &c. Suet. Cæſ. c. 25. Lucanus in primo, & latiùs Cæſar ipſe in ſeptem libris ſuorum commentariorum de bello Gallico. 2 Reliquias. 3 Supererant. 4 Supererant. 5 Ferociſſimi. Vocabulum hoc referendum, tùm ad animorum incredibilem audaciam, tùm ad ingentem corporum magnitudinem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Germani : & quamvis [1] toto orbe diviſa, tamen qui
vinceret, habuit Britannia. Primus Galliæ motus ab
[2] Helvetiis cœpit : qui Rhodanum inter & Rhenum ſiti,
non ſufficientibus terris, venêre ſedes petitum; incenſis
[3] mœnibus ſuis : hoc [4] ſacramentum fuit, ne redirent.
3 Sed [5] petito tempore ad deliberandum, cùm inter moras
Cæſar, Rhodani ponte [6] reſciſſo, [7] abſtuliſſet fugam :
[8] ſtatim bellicoſiſſimam gentem ſic in ſedes ſuas, quaſi
4 greges in ſtabula paſtor, deduxit. Sequens longèque
[9] cruentior pugna [10] Belgarum; quippe pro libertate
pugnantium. Hic cùm multa Romanorum militum [11] in-
ſignia, tum illud egregium ipſius [12] ducis, quòd [13] nu-
tante in fugam exercitu, [14] rapto [15] fugientis è manu
ſcuto, in primam [16] volitans aciem, manu prœlium re-
5 ſtituit. Indè cum Venetis etiam navale bellum : ſed ma-
jor cum Oceano, quàm cum ipſis navibus, [17] rixa : quippe
illæ rudes & informes, & ſtatim naufragæ, cum roſtra
ſenſiſſent. [18] Sed hærebat in vadis pugna, cum æſtibus
ſolitis cum ipſo certamine [19] ſubductus Oceanus [20] inter-
6 cedere bello videretur. Illæ quoque acceſsêre diverſita-

1 Virg. Ecl. 1. *Et penitus toto diviſos orbê Britannos.* Claud. de laud. Stil. 3. *Vincendos alio quæſivit in orbe Britannos.* 2 Helvetios Cæſar ab ortu à Germaniâ Rheno dividit; à meridie Jurâ monte, Lemanno lacu, Sequanâ & Rhodano fluvio à Narbonenſi Gallia & provincia diſtinguit: hodiè *Switſers* dicti. 3 Urbibus, ædificiis. 4 Eleganter hoc verbum transfert Florus ad quamcunque neceſſitatem, quâ quis ad bellum gerendum adigitur. Sic de trucidatis legatis à ſociis 3, 18, 9. de crematis centurionibus à Germanis 4, 12, 24. Ita Sen. de brev. vitæ, 5, 6. *Juvenes adulterio, velut* ſacramento, *adacti.* 5 Sciebat Cæſar primum Gallorum impetum pluſquam virorum eſſe, cæteros minùs quam fœminarum. Itaque ut cum feroce gente non ſtatim dimicare cogeretur, nihil miſſis ad ſe Legatis denegavit, nihil etiam conceſſit : donec opportunum ad pugnandum tempus adveniſſe judicans, cum ſecuri illi nihil minùs, quam pugnam, timerent, uſus occaſione facili negotio ſuperavit. 6 Deſtructo, demolito. 7 Impediiſſet, obſtruxiſſet. 8 Eâdem ſimilitudine utitur Juſtin. 8, 5, 7. 9 Crudelior. 10 Al. *Nerviorum* legunt ex Cæſ. com. 2, 17. & Val. Max. 3, 2, 19. qui ſunt Galliæ Tranſalpinæ populi. 11 Sc. *facta.* 12 Cæſaris. 13 Inclinante ad fugam. 14 Similia Cæſaris facta apud Val. Max. 3, 2, 19. Suet. 62, 1. & noſtrum infra 4, 2, 82. 15 Militis. 16 Celeriter accurrens. 17 Pugna. Sic infra 4. 2, 27. 18 Sed propter vada naves non poterant congredi. 19 Paulatim ſubtractus. *Subducere* enim habet hic ſignificationem paulatim & propè ſine ſenſu rei ſubtrahendi. Velle. *quos præſenti periculo fortuna* ſubduxerat. 20 Impedire pugnam & vetare videretur; quo ſenſu & Tribuni pleb. dicebantur intercedere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tes pro gentium locorumque natura. [1] Aquitani, callidum genus, in ſpeluncas ſe [2] recipiebant; juſſit includi:
7 [3] Morini dilabebantur in ſilvas; juſſit incendi. Nemo tantùm feroces dixerit Gallos, fraudibus agunt: Induciomarus [4] Treviros, Ambiorix [5] convocavit [6] Eburones: utrique, abſente Cæſare, [7] conjuratione facta, [8] in-
8 venêre legatos: ſed [9] ille fortiter à [10] Dolabellà [11] ſubmotus eſt, relatumque Regis caput: [12] hic, inſidiis in valle diſpoſitis, dolo perculit: itaque & caſtra direpta ſunt, & aurum ablatum. Cottam cum Titurio Sabino legato ibi amiſimus. Nec ulla de Rege mox ultio: quippe
9 perpetua trans Rhenum fuga latuit. Nec Rhenus ergo immunis: nec enim fas erat, ut liber eſſet [13] receptator
10 hoſtium atque defenſor. Sed prima contra Germanos illius pugna, juſtiſſimis quidem ex cauſis. Hædui enim de
11 [14] incurſionibus eorum querebantur. Quæ Arioviſti ſuperbia? Cùm legati dicerent, *Veni ad Cæſarem. Quis eſt autem Cæſar?* &, *Si vult, veniat*, inquit; &, *Quid ad illum, quid agat noſtra Germania? nùm ego me* [15] *interpono*
12 *Romanis?* Itaque tantus gentis novæ terror in caſtris, ut [16] teſtamenta paſſim, etiam in [17] principiis, ſcriberentur. Sed illa immania corpora, quò erant majora, [18] eò
13 magis gladiis ferroque patuerunt. Qui [19] calor in prœ-

1 Incolæ Aquitaniæ regionis & tertiæ Galliæ partis: vulgò *Guienne*. 2 Conferebant. *Recipere* enim plerumque cedentium eſt, & locum munitiorem quærentium. Sic C. Gracchus in Aventinum ſe *recipit* infrà 3, 15, 5. 3 Quorum caput *Teroana*, urbs Epiſcopalis: vulgò *Terouane*. 4 Qui hodie *Trierische* appellantur, à Metropoli *Trier*. 5 Al. *commovit*, aut *concitavit*. 6 Horum urbs hodie *Leodium* dicitur; vulgò *Luyk*. 7 Conſpiratione initâ. 8 Offenderunt vicarios Imperatorum, *lieutenans*. 9 Induciomarus. 10 Cæſar. T. *Labienum* eſſe ſcribit, qui hanc meruit laudem. 11 Repulſus eſt. 12 Ambiorix. 13 Receptatores enim perinde puniuntur, ac meruerunt ii, quos receperunt *Receptator* verò dicitur, qui latrones, eorumque ſurrepta recipiunt, occultantque. 14 Excurſionibus, irruptionibus. 15 Interſero 16 Expreſſit verba Cæſaris de bel. Gal. 1, 39. Teſtamenta militaria, qui in aciem prodituri erant, antequam ſcuta caperent, & togis ſe præcingerent, id eſt, in procinctu, tanquam ad certam mortem eundum eſſet, faciebant tribus aut quatuor audientibus. 17 Locis caſtrorum, in quibus Tribuni mil. jus dicebant, aliaque militaris jurisdictionis exercebant: ut in quæſtorio Quæſtor, Imperator in prætorio. 18 Adde Liv. 38, 22, 8. Tacit. 2, 20, 4. 19 Ardor, Vehementia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

liando militum fuerit, [1] nullo magis exprimi poteſt,
quàm quòd elatis ſuper caput ſcutis, cùm ſe [2] teſtudine
[3] barbarus tegeret, [4] ſuper ipſa Romani ſcuta ſaliêrunt:
14 & [5] indè in [6] jugulos gladiis [7] deſcendebant. Iterum de
[8] Germano Tencteri querebantur. Hic verò jam Cæſar
[9] ultrò [10] Moſulam [11] navali ponte [12] tranſgreditur,
ipſumque Rhenum: & Hercyniis hoſtem quærit in ſil-
vis: ſed in [13] ſaltus & paludes [14] genus omne diffuge-
rat: tantum pavoris [15] incuſſit [16] intra ripam ſubitò
15 [17] Romana vis. Nec ſemel Rhenus, ſed [18] iterùm
quoque, & quidem [19] ponte facto, penetratus eſt.
Sed major aliquantò trepidatio: quippe cùm Rhenum
ſuum ſic ponte, quaſi jugo, captum viderent, fugâ
16 rurſus in ſilvas ac paludes: &, quod [20] acerbiſſimum
Cæſari fuit, non fuere, qui vincerentur. Omnibus terra
marique captis, reſpexit Oceanum: & quaſi hic [21] Ro-
manis orbis non ſufficeret, [22] alterum cogitavit. Claſſe
igitur comparata, Britanniam [23] tranſit, mira celeri-
tate: quippè cum tertia vigilia Morino [24] ſolviſſet à

1 Nulla re. Sic Horat. in arte 329. *præter laudem* nullius *avaris*. 2 Integumento quodam ex ſcutis inter ſe connexis. *Teſtudo* enim hoc loco dicitur congregata militum multitudo, conſertis ſuper capita ſcutis ſeſe adverſus impetum lapidum, aliorumque telorum deſuper cadentium protegens. *Teſtudo* proprie eſt animal tardigradum, à *teſtâ*, quâ tegitur, nomen habens. Teſtudines item in ædificiis dicuntur fornices, ſive cameræ, teſtudinei tegminis inſtar convexæ. Eſt item *teſtudo* muſicum inſtrumentum. 3 Barbari tegerent. 4 In ipſa ſcuta Romani inſilierunt. 5 Deindè. 6 *Jugulus* vel *jugulum* eſt colli pars anterior, in quâ aſpera arteria cernitur eminere. 7 Liv. lib. 1. de Tarquinio cæſo: *Ferrum non altè deſcendiſſe in corpus*. 8 Germanis. 9 Spontè ſuâ, non laceſſentibus Germanis. 10 Al. *Moſellam*. 11 Hujus pontis ſtructuram Cæſar de bel. Gal. 4, 17. elegantiſſimè deſcribit. 12 Tranſit. 13 Silvas, nemora. 14 Gens omnis. 15 Incuſſit, id eſt, terruit. 16 In citeriore ripâ. Sic Ovid. Triſt. 2, 127. voce *citra* utitur. 17 Arma Romana. 18 Bis, ſecundò. 19 *Notâ atque inſtitutâ ratione*, ait Cæſ. de bel. Gal. 6, 9. 20 Maximum dolorem Cæſari inuſſit. 21 Al. *Romanus*. *Romanum orbem* vocat τὴν οἰκουμένην: nam ita Romanos vocat *gentium dominos*, *orbis dominos*. Cæſaris ambitionem & Φιλαρχίαν tangit: cui exſaturandæ non erat ſatis orbis & terrarum, & quicquid parebat Romanis, niſi alterum orbem quæſiſſet. 22 Brittanniam intelligit, de quâ in continenti ſequitur, quem *novum orbem* & *alterum orbem* appellant Romani. 23 Al. *petit*. Intelligebat enim Cæſar Britannos hoſtibus populi Romani auxilia ſubminiſtrare, aut profugos etiam excipere, ideò in eos proficiſci decrevit. 24 *Solvere* hic de navibus dicitur, iter auſpicantibus.

portu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

portu, minùs quàm medio die [1] inſulam ingreſſus e
17 Plena erant tumultu hoſtico littora, & [2] trepidan
[3] ad conſpectum rei novæ [4] carpenta volitabant: itaq
trepidatio pro victoriâ fuit. Arma, & obſides accep
à trepidis: & ulteriùs iiſſet, niſi [5] improbam claſſe
18 naufragio [6] caſtigaſſet Oceanus. Reverſus igitur in Ga
liam, claſſe majore, auctiſque admodùm copiis, [7] i
eundem rurſus Oceanum, eoſdemque rurſus Britannos
Calidonias ſecutus in ſilvas, unum quoque è Regibu
19 [8] Cavelanis [9] in vincula dedit. Contentus his (no
enim provinciæ, ſed [10] nomini ſtudebatur) cum majo-
re, quàm prius, prædâ revectus eſt; ipſo quoqu
Oceano tranquillo magis, & [11] propitio, quaſi [12] im-
20 parem ſe fateretur. Sed maxima omnium, eademque
[13] noviſſima conjuratio fuit Galliarum, cum omnes
pariter [14] Arvernos atque [15] Biturigas, Carnutas ſimul
Sequanoſque [16] contraxit, ille corpore, armis, [17] ſpi-
rituque terribilis, [18] nomine etiam quaſi [19] ter-
21 rore compoſito, Vercingetorix: ille feſtis diebus, &

1 Britanniam. 2 Cum cura & metu feſtinantia. Ita, *non eſt trepidandum*, dixit Sen. benef. 6, 43, 4. 3 Propter. 4 Vehicula diſcurſabant. Quis ille pugnandi modus ſit, luculenter deſcribitur Cæſari de bel. Gal. 4, 33. adde ſup. 3, 2, 8. 5 Audacem, impudentem, nimis avidam, nimis alta ſpirantem. Sic *improbâ ſpes* eſt apud Juſt. 21, 7, 4. Ita Sen. Ep. 12, 6. *Nemo tam ſenex eſt, ut* improbè *unum diem ſperet.* Mart. Epigr. 8, 2, 4. Improba *non fuerit ſi mea charta, dato.* Sic quod apud Homerum Odyſſ. 11, 597. eſt ἀναιδὴς, id eſt, *impudens*, illud eſt *improbus* apud Virg. Æn. 12, 687. Sicut *probus* apud Feſtum, quaſi *prohibus*, qui ſe à delinquendo prohibet: ſic *improbus*, qui non *inhibetur*, ἀπαραίτητος. Illud verò Virgilii Georg. 1, 145. *Labor omnia vincit* Improbus, in bonam partem ſumitur. 6 Cecidiſſet. Eadem phraſis infra 4, 2, 75. Sic Liv. 39, 25, 11. *equum tenacem frænis aſperioribus* caſtigare. 7 Sc. *convertitur.* 8 Al. *Caſſi velauni* legunt ex Cæſ. de bel. Gal. 5, 22. 9 In carcerem conjecit. 10 Famæ, gloriæ. Juſtin. 1, 1, 7. de Vexore de Tanao Regibus: *Longinqua, non finitima bella, gerebant: nec imperium ſibi, ſed populis ſuis gloriam quærebant.* Et de Scythis idem 2, 3, 7. *nihil victores præter gloriam concupiſcunt.* Similis locus occurrit infrà 3, 12, 4. *Armenios etiam & Britannos, ut non in uſum, ita ad imperii ſpeciem magna nomina acquiſiviſſe, pulchrum atque decorum.* 11 Favente, benè affecto. 12 Debiliorem. 13 Ultima. 14 Celtarum populos. Hodiè *Auvergne.* 15 Hodiè *Berri.* 16 Adunavit. 17 Magno animo. 18 Cùm ſæpè vana plus poſſint in bello, quam veræ formidinis cauſæ; non adeò vanè iſte Vercingetorix. Stilico apud Claud. de bel. Gildonico 384. *Plus nominis horror, Quàm tuus enſis aget.* Et hùc pertinet illud Ovidii: *Nomina ſunt ipſe pœnè timenda ſono.* 19 Al. *ad terrorem.*

[1] comitialibus, cum frequentiſſimos in lucis haberet,
22 [2] ferocibus dictis ad jus priſtinum libertatis [3] erexit.
Aberat tunc Cæſar, Ravennæ [4] delectum agens: & hieme [5] creverant Alpes: ſic [6] interclusum putabant iter. Sed ille [7] qualis erat ad nuncium rei [8] feliciſſimæ temeritatis? Per invios [9] ad id tempus montium tumulos, per [10] intactas vias & nives expeditâ manu [11] emerſus, occupat Galliam; & ex diſtantibus hibernis caſtra [12] contraxit; & antè in media Gallia fuit, quam ab ul-
23 timâ timeretur. Tum ipſa [13] capita belli aggreſſus, urbes, [14] Avaricum cum quadraginta millibus [15] propugnantium [16] ſuſtulit: Alexiam ducentorum quinquaginta millium juventute ſubnixam flammis adæquavit.
24 [17] Circa Gergoviam [18] Arvernorum, tota belli moles fuit: quippe cum octoginta millia muro, & arce, & abruptis defenderent; maximam civitatem, vallo, [19] ſudibus, & foſſa, inductoque foſſæ flumine, ad hoc decem & octo caſtellis, ingentique [20] lorica circumdatam, primum fame domuit: mox [21] audentem eruptiones, in vallo, gladiis, ſubdibuſque [22] concî-

1 Quibus licebat cum populo agere concilio coacto, populuſque Romanus onvenire ſolet ad ferendum ſuffragium. Al. legant *conciliabulis*, id eſt, ocis ubi in concilium venitur. Cæſar *concilia* vocat. 2 Fortibus. Sic *erociter* pro fortiter Liv. 3, 47, 2. 3 Animavit. 4 Delectum celerans, id eſt, milites deligens antiquo more. 5 Altiores factæ erant enſâ nive & glacie. Ita ſupra 3, 3, 11. *per hiemem, quæ altiùs Alpes evat.* 6 Impeditum. 7 Ut erat, id eſt, ſe habebat, ὡ εἶχεν. Vult, i fallor, eundem ardorem animi, in vindictam hoſtium feſtinantis, deſcribere, qualem in Semiramide Val. Max. 9, 3, 4. ext. quæ, qualis erat, d nuncium defectionis Babylonem advolavit. Vide locum. 8 Videtur lorus tribuere Cæſari, quod Alexandro Seneca de benef. 1, 12. *felicem temeritatem.* 9 Eouſque. 10 Per quas nemo iter fecit. Sic *Intactum ectum* eſt apud Claud. belli Getici principio. 11 Similis propè locus pud Cic. pro Sextio cap. 5. *cùm è pruinâ Apennini atque è nivibus illis merſiſſes.* 12 Adunavit. 13 Loca, undè bellum incepit, & inſtauraum eſt. 14 Biturigum oppidum trans Ligerim, ferè ab omni parte fluine aut palude circumdatum 15 Defendentium. 16 Delevit. 17 Erat Florus: fruſtra enim tentatam reliquit Cæſar, & Vercingetorigem, qui um octoginta millibus Alexiam ſe receperat, obſedit, & undique circumallavit; undè fame domiti, & redacti ad extrema præſidiarii & cives, ſe um Rege Cæſari dediderunt. 18 Scilicet *oppidum.* 19 Perticis. o Aggere. De loricis, incredibili labore per maximum ſpatium ductis, xempla ſunt in Floro noſtro ſupra 2, 18, 13. & infra 4, 2, 39. 21 Ita epiſſime Tacitus. 22 Simul cecîdit.

dit:

26 dit : noviſſimè in deditionem [1] redegit. [2] Ipſe i
Rex, maximum [3] victoriæ [4] decus, ſupplex cùm
caſtra veniſſet, tum & phaleras, & ſua arma ante C
ſaris genua projecit : [5] *Habes*, inquit, *fortem virum*,
fortiſſime, viciſti.

1 Compulit. coëgit. 2 Vercingetorix. 3 Gallicanæ. 4 Ornamentu Ita ſupra 3, 2, 5. 3, 10, 3. 5 Victus es. Videtur enim ſingulari quad ſignificatione poſitum, quomodo & alias *Habendi* verbo peculiariter ſunt: ut in ludis gladiatoriis & funeribus. Terent. Andr Act. 1. Sc. *Egomet continuò mecum, certe captus eſt*, habet : Sen. Habet, *peractu eſt ; quas petis, pœnas dedit.* Ita fortaſſis hoc loco deditionis fo mula eſt.

CAP. XI.

[1] *Bellum Parthicum.*

1 DUm Gallos per Cæſarem in Septentrione [2] debella
interim ad Orientem [3] grave vulnus à [4] Parthis popu
2 lus Romanus accepit. [5] Nec de fortuna queri poſſumus
caret ſolatio clades. [6] Adverſis & Diis, & hominibus
[7] cupiditas Conſulis Craſſi, dum Parthico [8] inhiat aur
undecim [9] ſtrage legionum, & ipſius capite multa
3 eſt. Et tribunus plebis Metellus, exeuntem [10] du
cem hoſtilibus [11] diris devoverat : & cum [12] Zeugm
tranſiſſet exercitus, [13] rapta ſubitis ſigna turbinibus hau
4 ſit Euphrates : [14] & cum apud Nicephorum [15] caſtr

1 De hoc bello ſcribit Epit. Liv. 106. Plut. in M. Craſſi vita Juſt. 42, 4. Eutrop. 6, 6. Val. Max. 1, 6, 11. Lucanus paſſim. Propert. 4, 6, 8 2 Bello vincit. 3 Gravem cladem. 4 Incolis Parthiæ, regionis Aſſyria 5 Nec de iniquitate fortunæ poſſumus conqueri : ut alioqui mortales ſo lent. Hanc enim ferè proſcindimus, quoties noſtræ levitati perfidiæqu ſtigma inurendum eſt. Sic ſupra 2, 6, 14. *Nec de Diis poſſumus quer* 6 Non meliore Numinum favore legimus in eoſdem Parthos iviſſe Cæſen nium Pætum apud Tac. An. l. 15. c. 7, & 8. 7 Avaritia. 8 Vehemen ter appetit Luporum proprium eſt, quia aperto ore, cibum appetere di cuntur. 9 Clade. 10 Craſſum. 11 Execrationibus, imprecationi bus. 12 Aſſyriæ urbem, ad citeriorem Euphratis ripam poſitam. It dicta eſt, quod ibi Alexander Magnus ponte catenis juncto exercitum tran ſportaverat 13 Celeriter capta. Multa in hac expeditione omina nota runt Cic. de Divin. 1, 40. Plin. 15, 19. quibus Plut. c. 36. ipſius etian Craſſi vocem addit; quâ *ſe pontem ideò reſcindere* militibus dixit *ne qui eorum reverteretur.* Quæ vox valdè terruit animos Rom. Nam antiquitù ex verbis temerè prolapſis captabantur omina : ut ejus exemplum eſt i Val. Max. 1, 5, 4. & Tac. 15, 74, 3. Quapropter ſedulò dabant operam, n quid ominoſæ vocis excideret. 14 Al. *ſed.* 15 Caſtra metatus eſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

poſuiſſet, miſſi ab Orode [1] Rege legati denunciavêre,
5 [2] *Percuſſorum cum Pompejo fœderum, Syllâque, meminiſſet.*
[3] Regiis inhians [4] ille theſauris, nihil, [5] ne imaginario
quidem jure; ſed [6] *Seleuciæ ſe reſponſurum eſſe*, reſpondit.
6 Itaque Dii, fœderum ultores, nec inſidiis, nec virtuti ho-
7 ſtium [7] defuerunt. Jam primùm, qui ſolus & [8] ſubvehere
commeatus, & munire poterat à tergo, [9] relictus Euphra-
tes: tùm [10] ſimulato transfugæ cuidam [11] Mezeræ Syro cre-
ditur, dùm in mediam camporum [12] vaſtitatem eodem duce
8 ductus exercitus, undique hoſti [13] exponeretur. Itaque vix
dùm [14] venerat [15] Carras, cùm undique [16] præfecti Regis,
Sillaces & Surenas, oſtendêre ſigna auro [17] ſericiſque
vexillis [18] vibrantia. Tum ſinè morâ [19] circumfuſi undique
[20] equitatus, in modum grandinis atque nimborum den-
ſa pariter tela fuderunt. Sic miſerabili ſtrage deletus exer-

1 Parthorum. 2 Legatorum Parthicorum ad Syllam meminit Velle. lib. 2. cap. 24. 3 Regis Orodis. 4 Craſſus. 5 Ne quocunque quidem prætextu. Sic Antonius infrà 4, 10, 2. *neque cauſâ, neque conſilio, ac ne imaginariâ quidem belli indictione, in Parthos impetum fecit.* Quo facto Craſſus barbaros omnes longè ſuperavit. Vix enim unquam quiſquam tam barbarus, tamque profligatæ improbitatis fuerit, qui aliena invadens non aliquam ſuo facto juris ſpeciem prætexat; ut Brennus ille apud Plutarch. Camil. cum aliena invaderet, in eo *naturæ legem antiquiſſimam* dicebat ſe ſuoſque ſequi, ut nimirum validioribus ſubderentur infirmiores. Sic nec Annibali defuêre prætextus, cum Saguntum oppugnaret, apud Polyb. lib. 3. cap. 15. Græci vocant προφάσεις. 6 Syriæ oppidi. Similis ſuperbiæ ſimiles eventus habuit Democritus, Ætolorum Prætor, qui reſpondit Quintio, *decretum reſponſumque brevi in Italiâ, caſtris ſuper ripam Tiberis poſitis, daturum.* Liv, 35 33, 6. poſteà captus. Idem 36, 25, 4, & ſuamet manu interfectus in eâdem *ripâ Tiberis.* Idem 37, 46, 5. 7 Non adfuerunt, non juverunt. 8 Navibus adferre. Hinc fluminum præcipua cura maximis Imperatoribus. Exemplum Germanici apud Tacit. 2, 5. 9 Senſus eſt, Euphratem, niſi relictus, & in aliam partem iter verſum eſſet, potuiſſe tutum præſtare Rom. exercitum à tergo. 10 Græcis χεμδαυλομάλω. Conſtat apud omnes, hunc transfugam ſubornatum à Perſis fuiſſe, ut Craſſi credulitate in ipſius perniciem abuteretur. 11 *Agbarum Arabum præfectum*, Appian. vocat. *Ariamnem* Plutarch. 12 Immenſam planitiem. 13 Opportunus præberetur exercitus. 14 Craſſus. 15 Meſopotamiæ urbem, Craſſi cæde nobilitatam. Urbs nomen accepit à *Carrâ*, Syriæ flumen. 16 Duces Orodis. 17 Ex ſerico confectis. 18 Nitentia, micantia. 19 Circumdati, circumcincti. 20 Equites mille, qui ad Craſſum cum P. Craſſo, Craſſi filio, à Julio Cæſare è Gallia miſſi erant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

9 citus. [1] Ipſe in colloquium [2] ſollicitatus, ſigno dato, v
vus in hoſtium manus incidiſſet, niſi Tribunis [3] reluctan
tibus, fugam [4] ducis [5] barbari ferro occupaſſent. [6] Si
quoque relatum [7] caput ludibrio [8] hoſti fuit. [9] Filiu
10 ducis, pænè in conſpectu patris, eiſdem telis operuêr
Reliquiæ infelicis exercitus, [10] quò quemque [11] rapu
fuga in Armeniam, Ciliciam, Syriamque [12] diſtractæ
[13] vix nuncium [14] cladis retulerunt. Caput [15] ejus [16] re
11 ciſum cum dexterâ manu, ad [17] Regem reportatum, lu
dibrio fuit, neque indigno. Aurum enim [18] liquidum i
[19] rictum oris infuſum eſt; ut, cujus animus [20] arſera
auri cupiditate, ejus etiam mortuum & [21] exſangue cor
pus auro [22] ureretur.

1 Craſſus. 2 Evocatus à Surenâ, tanquam de pace acturo. De inſidioſ hoc genus colloquiis dictum ſuprà, 2, 2, 11. 3 Repugnantibus. 4 Craſſ 5 Parthi gladio prævenitſent, præcepiſſent, id eſt, niſi Parthi Craſſum cec diſſent, priuſquam fugeret. 6 *Sic quoque* uſurpari ſolet, cum interven actui quoddam impedimentum, tamen ad eum tollendum ſufficiens. 7 Craſſ 8 Parthis. 9 Filium Craſſi, ſcilicet P. Craſſum. 10 Quò quiſque f fuga proripuit. Ut ſolet in rebus afflictis & ſublato duce, Curt. 5. 13, 18 *Barbari ducibus deſtituti, quà quemque aut ſpes ducebat, aut pavor, diſſipa bantur.* 11 Impulit, celeriter egit. 12 Diſſipatæ. 13 Cic. pi L. Manil. cap. 2. *Tanta clades, ut eam non ex prælio nuntius, ſed ex fam rumor adferret.* Liv. 4, 10, 4. *Vix nunciis cædis relictis.* Sic olim in clade Cy ri, à Scythis accepta, *etiam illud memorabile fuit, quòd ne nuncius quiden tantæ cladis ſuperfuit.* Iuſtin. 1, 8, 12. Adde Zwingeri theatrum p. 512. f. 11 14 Quanta hæc fuerit clades, ſatis explicat Appian. *nam ex centum millibu vix decem millia refugerunt in Syriam.* 15 Craſſi. 16 Amputatum 17 Orodem. 18 Solutum & liquefactum. 19 Diſtentionem oris. Si Scytharum regina Tamyris *caput Cyri amputatum, in utrem humano ſanguin repletum conjici juſſit, cum hac exprobatione crudelitatis, Satia te, inquit ſanguine, quem ſitiſti, cujuſque inſatiabilis ſemper fuiſti.* Iuſt. 1, 8, 13. 20 Vehementiſſimè aurum concupiverat. Sic Virg. Æn. 11, 782. *ſpoliorum ar debat* amore. 21 Exanimatum. 22 Al. *ureretur.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XII.

Anacephalæoſis.

1 HÆc eſt illa tertia ætas populi Romani tranſmarina, quâ Italiâ progredi auſus, orbe toto arma 2 circumtulit. Cujus ætatis ſuperiores centum anni, ſancti, pii, &
2 ut diximus, *aurei*; ſinè flagitio, ſinè ſcelere, dùm ſincera adhuc & innoxia 3 paſtoriæ illius ſectæ integritas, dumque 4 Pœnorum hoſtium imminens metus diſciplinam vete-
3 rem continebat. Poſtremi centum, quos à Carthaginis, Corinthi, Numantiæque excidiis, & Attali Regis Aſiaticâ hæreditate deduximus in Cæſarem & Pompejum, ſecutumque hos, de quo dicemus, Auguſtum, ut 5 claritate rerum bellicarum magnifici, ita domeſticis cladibus miſeri
4 & 6 erubeſcendi. Quippe ſicut Galliam, Thraciam, Ciliciam, Cappadociam, uberrimas validiſſimaſque provincias, Armenios etiam, & Britannos, ut non in 7 uſum, ita ad imperii ſpeciem magna nomina acquiſiiſſe, pulchrum atque
5 decorum: ita eodem tempore dimicaſſe domi cum civibus,

Enumeratione comparat Florus res ſuperiore ſæculo geſtas, quæ laudem habent, cum ſequenti, quod ad vitia degenerat, & ſeditionum facibus ardet, quæ vix civili ſanguine reſtinguuntur, adhæc quod ſervilibus & gladiatoriis bellis omnia contaminentur: mox ambitum ex opulentiâ invaſiſſe, ex luxuriâ geſtatem, quæ quia invaluerint, univerſum malorum fontem aperuiſſe. Continet ergo hoc caput compendiosè materiam 17. capitum immediatè præcedentium, & 13. immediatè ſequentium. 2 Hùc illùc tulit. 3 Romanæ illius rationis & modi vivendi ſinceritas. Sic ſuprà 2, 2, 4. Romani *poſterius populus* appellantur. Simile quid exprimit Sen. in Hippolyto: *Non alia magis eſt libera & vitio carens, Ritusque melius vita quæ priſcos colat, Quàm quæ relictis mœnibus ſilvas amat.* Hoc eſt illud, quod de Scythis dicit Iuſtin. 2, 2, 5. *Tanto plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quàm in his* (ſcilicet Græcis) *cognitio virtutis.* 4 Vide Claud. de bel. Gild. Eleganter Iuv. 6, 291. *Nunc patimur longæ pacis mala: ſævior armis Luxuria incubuit, victumque ulciſcitur orbem.* Dicit Ergo Florus, mala ſequentia ex otio accidiſſe Romanis. Rectè Appius Claudius apud Val. Max. 7, 2, 1. *negotium populo Rom. melius, quàm otium, committi.* Huc igitur reſpexit Catullus Carm. 52. cum cecinit: *Otium reges priùs & beatas Perdidit urbes.* 5 Celebritate. 6 Pudendi, turpes. Suprà 2, 14, 3. erubeſcendi *cauſa belli.* 7 Commodum.

ſociis, mancipiis, gladiatoribus, totoque inter ſe Senat
6 turpe atque miſerandum. Ac neſcio an [1] ſatius fuerit p
pulo Romano, Siciliâ, & Africâ contento fuiſſe, aut h
etiam ipſis carere, dominanti [2] in Italia ſua, quàm [3] e
magnitudinis creſcere, ut [4] viribus ſuis [5] conficeretu
7 Quæ enim res alia [6] furores civiles peperit, quàm [7] nim
felicitas? [8] Syria prima nos victa corrupit: mox Aſiatic
[9] Pergameni Regis hæreditas. Illæ opes atque diviti
[10] afflixêre ſæculi [11] mores: merſamque vitiis ſuis, qua
8 [12] ſentina, Rempublicam peſſumdedêre. Undè enim po
pulus Romanus à Tribunis agros & [13] cibaria flagitaret
niſi per famem, quam luxu fecerat? Hinc ergo Gracchan
& prima & ſecunda, & illa tertia Appulejana ſeditio
9 Undè [14] regnaret judiciariis legibus divulſus à Senat
eques, niſi ex avaritia, ut [15] vectigalia Reipublicæ, atqu
ipſa judicia [16] in quæſtu haberentur? Hinc rursùs & [17] pro
10 miſſa [18] civitas Latio, & per hoc [19] arma ſociorum. Quic

1 Melius, 2 Al. *Italiæ ſuæ.* 3 Ad eam potentiam ſive præcellentiam 4 Hor. Ep. 16. *Suis & ipſa Roma viribus ruit.* 5 Debellaretur. 6 Bella civilia. 7 Prima cauſa: ex quâ ut multa ſuppullulant vitia, ita & qua indè naſci ſolent variæ naſcuntur calamitates. Infrà 4, 2, 8. *Cauſa tantæ calamitatis eadem quæ omnium, nimia felicitas.* Ep. 91, 4. *Cladis cauſas, ſi aliæ deficiunt, nimia ſibi felicitas invenit.* 8 Manlius ad milites ſuos apud Liv. 38, 17, 18. *Vobis me herculè Martis viris cavenda ac fugienda quamprimùm amœnitas eſt Aſiæ: tantum hæ peregrinæ voluptates ad exſtinguendum vigorem animorum poſſunt; tantum contagio diſciplinæ moriſque accolarum valet.* Prudenter ergo *Spartana civitas, ſeveriſſimi Lycurgi legibus obtemperans, aliquamdiu civium ſuorum oculos à contemplandâ Aſiâ retraxit; ne illecebris ejus capti, ad delicatius vitæ genus prolaberentur. Quod eos non fruſtrà timuiſſe, dux ipſorum Pauſanias patefecit, qui maximis operibus editis, ut primùm ſe Aſiæ moribus permiſit, fortitudinem ſuam, effeminato ejus cultu, mollire non erubuit*, ut ait Val. Max. 2, 6, 1. 9 Attali. 10 Perdiderunt, proſtraverunt. Vere Iuven. Sat. 7. *Prima peregrinos obſcœna pecunia mores Intulit, & turpi fregerunt ſæcula luxu Divitiæ molles.* 11 Inſtituta. 12 Receptaculo ſordium in baſe navis. 13 Alimenta. 14 Dominaretur. Sic *regnum judiciale* dixit Cic. ad Attic. 1, 1. Appoſite autem hoc dicit: *nam* (ut Memmius ait apud Sal. Iug) *impunè quælibet facere, id eſt, Regem eſſe.* Iam autem tale erat *judiciorum* hoc *regnum*, ut iterum appellat Florus noſter 3, 13, 3. ut eâ *poteſtate ſubnixi fata fortunaſque principum haberent in manu.* infrà 3, 17, 3. 15 Tributa. Infrà 3, 17, 3. *Equites Rom. interceptis vectigalibus ſuo jure peculabantur Rempublicam.* 16 Inde rem facerent. 17 Per Druſum, infrà 3, 17, 6. 18 Ius civitatis. 19 Bella.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

autem bella ſervilia ? undè nobis , niſi ex [1] abundantia fa-
miliarum ? Undè gladiatorii adverſus dominos ſuos exer-
citus , niſi ad [2] conciliandum plebis favorem effuſa [3] lar-
gitio, cùm ſpectaculis indulget , [4] ſupplicia quondam ho-
11 ſtium [5] artem facit ? Jam ut [6] ſpecioſiora vitia tangamus,
non-ne [7] ambitus honorum [8] ab iiſdem divitiis incitatus?
12 Atque indè Mariana , indè Syllana tempeſtas. Aut ma-
gnificus apparatus conviviorum , & [9] ſumptuoſa largitio;
non-ne ab opulentia , paritura mox egeſtatem ? [10] Hæc
13 Catilinam [11] patriæ ſuæ impegit. D nique illa ipſa [12] prin-
cipatus & dominandi cupido , undè , niſi ex nimiis opi-
bus venit ? Atqui hæc Cæſarem atque Pompejum , [11] fu-
rialibus in exitium Reipublicæ [14] facibus armavit. Hos
14 igitur populi Romani omnes [15] domeſticos motus, [16] ſe-
paratos ab externis juſtiſque bellis , ex ordine proſeque-
mur.

1 Copia ſervorum. Erat enim numerus ſervorum bellicoſis nationibus major, ut loquitur Sen. de Benef. lib. 7. cap. 10. Sic infrà 3, 10, 9. *Athenis paſtor, interfecto domino*, familiam *ergaſtulo liberatam ſub ſignis ordinat*. Tac. Annal. 4, 27. *Urbs trepidat ob multitudinem* familiarum, *quæ gliſcebat immenſum, minore indies plebe ingenuâ*. 2 Plebs enim Romana talibus ſpectaculis ad furorem uſque dedita fuit. Undè Iuv. Sat. 10. de pop. Romano: *Duas tantùm res anxius optat, Panem & Circenſes*. 3 Editio gladiatorii muneris, aliorumque ſpectaculorum. 4 Reſpicit Florus ea tempora, *cùm ſontes ferro depugnabant*, ut ait Cic. Tuſc. Quæſt. 2, 17. 5 Nomen & auctoritatem artis indit. 6 Quæ majorem ſpeciem habent. Aptiſſimo vocabulo uſurpat *ſpecioſiora vitia*, quæ propiùs virtutem erant: quod ipſum de ambitione cenſet. Sal. Cat. cap. 11. 7 Illicita affectatio honorum. Nam *ambitus honorum* eſt, cum magiſtratus illicitis mediis, ut pecuniâ, aliiſque lenociniis ambiuntur. Hoc ſenſu *ambitus rei* dicuntur infra 3, 17, 5. 8 Sal. Cat. *Primà pecuniæ, deinde imperii cupido crevit; ea quaſi materies omnium malorum fuêre*. 9 Nimios ſumptus requirens. 10 Egeſtas. 11 Contra patriam ſuam impulit. 12 Dominationis. 13 *Faces* Furiis tribuuntur, quod illæ turbarum incentrices crederentur. 14 Motibus in arma concitavit. 15 Civiles, quod cives unius civitatis, quaſi ejuſdem domus, incolæ ſint. Sic *domeſtico ſcelere oppreſſus Druſus*, infra 3, 18, 4. 16 Vide ſupra 2, 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XIII.

Seditioſitas tribuniciæ poteſtatis.

1 SEditionum omnium cauſas Tribunicia poteſtas excita-
vit: quæ [1] ſpecie quidem plebis tuendæ, cujus in auxi-
lium comparata eſt, re autem dominationem ſibi acqui-
rens, [2] ſtudium populi ac favorem, [3] agrariis, [4] frumenta-
2 riis, [5] judiciariis legibus [6] aucupâbatur. Inerat omni-
bus ſpecies æquitatis. Quid enim tam juſtum, quàm reci-
pere plebem jus ſuum à patribus? ne [7] populus gentium
victor, [8] orbiſque poſſeſſor, [9] extorris [10] aris ac focis
3 [11] ageret. Quid tam æquum, quàm inopem populum vive-
re ex [12] ærario ſuo? Quid ad jus libertatis æquandæ magis
efficax, quàm ut Senatu regente provincias, ordinis eque-
4 ſtris auctoritas ſaltem judiciorum [13] regno niteretur? Sed
hæc ipſa in perniciem [14] redibant: & miſera Reſpublica in
5 exitium ſuum [15] merces erat. Nam & à Senatu in equitem
tranſlata judiciorum poteſtas, [16] vectigalia, id eſt, imperii

1 Sal. in Cat. cap. 38. *Quicunque Rempublicam agitavere honeſtis, nominibus, alii, ſicuti jura populi deſenderent, pars, quò Senatus auctoritas maxima foret, bonum publicum ſimulantes, pro ſuâ quiſque potentiâ certabant.* 2 Amorem. 3 De dividendis agris, militia partis, æquis portionibus. Agraria lex primum à Sp. Caſſio tertio Conſule promulgata eſt: ea erat, ne quis plus 500. jugera agri poſſideret, cætera plebi divideret. 4 Cajus Gracchus legem frumentariam tulit, ut frumentum in modios ſingulos plebi ſemis æris ac trientibus daretur: ita enim victus plebi ſuppeditabatur ſinè labore. Repugnabant boni, quia eâ lege plebem ab induſtria ad deſidiam avocari putabant, & ærarium exhauriri videbatur. 5 *Judicium* eſt poteſtas de rebus aut publicis ex jure & legibus Romanis judicandi: qui judicia obirent, *Judices* dicti ſunt. 6 Captabat, venabatur. 7 Id eſt, Romani. 8 Romani, ſcilicet. 9 Extra terram, id eſt, patriam, tanquam exul. 10 *Al. agris.* 11 Degeret, verſaretur, habitaret. 12 Loco ubi publica pecunia reponitur. Nam ex iſto depromebatur pecunia, quâ coëmeretur frumentum, quod poſteà viliſſimo pretio vendebatur plebi. 13 Dominatione, poteſtate. Vide ſuprà 3, 12, 13. 14 Vertebantur, id eſt, pernicioſa fiebant. 15 Pretium. Idem planè cum Floro dicit Val. Max. 7, 6, 4. *quo tempore non Reip. victoria, quærebatur, ſed præmium victoriæ res erat publica.* 16 Pecuniam, quæ vel portus, vel venditionis, vel circumvectionis nomine exigebatur.

[1] patrimonium, [2] ſupprimebat: & emptio frumenti, ipſos Reipublicæ nervos, [3] exhauriebat ærarium. [4] Reduci plebs in agros undè poterat ſinè poſſidentium everſione? qui ipſi pars pòpuli erant, & tamen relictas ſibi à majoribus ſedes, [5] ætate, quaſi jure hæreditario, poſſidebant.

1 Reditus & pecuniæ publicæ: his enim *Reſp.* ſuſtinetur. Tac. 13, 51, 2. 2 Intercipiebat. 3 Evacuabat, exinanibat. 4 Hac poſteriore capitis parte propugnat Florus agrorum poſſeſſores, recenſetque incommoda & iniquitatem, quæ ſequerentur leges iſtas, cum prius commoda earum æquitatemque propoſuiſſet. 5 Longo tempore.

CAP. XIV.

[1] *Seditio Tiberii Gracchi.*

1 PRrimam [2] certaminum facem Tiberius Gracchus [3] accendit, [4] genere, formâ, eloquentia [5] facilè princeps.
2 Sed hic, ſive [6] Mancinianæ deditionis, quia [7] ſponſor, fœderis fuerat, contagium timens, & indè [8] popularis: ſi-
3 ve æquo & bono ductus, quia depulſam agris ſuis Plebem miſeratus eſt, quacunque mente, rem auſus
4 ingentem, poſtquam [9] rogationis dies aderat, ingenti

1 Seditionem Tiberii Gracchi ſcribunt Liv. Ep. 58. Plut. in vita Gracchorum. Valer. Max. 1, 4, 2. 3, 2, 17. 4, 7, 1. 7, 2, 6. 2 Seditionum cauſam, initium. 3 Id eſt, ſeditionibus cauſam præbuit. 4 Nati enim ſunt Tib. & C. Gracchi fratres patre Tib. Sempronio Graccho, qui bis Conſul fuit, biſque triumphavit: matre Cornelia, fœmina lectiſſima, moribus ſanctiſſimis, P. Cornelii Scipionis, qui Annibalem debellavit, filia. 5 Hoc eſt, egregius, eximius. Hoc enim verbum civiliter capiendum eſt, non ita ſtrictè, quaſi Florus eum omnibus aliis, ipſique fratri præponat. Sic cum aliquem fortiſſimum, doctiſſimum, &c. dicimus, non continuò ſequitur, neminem ad idem fortitudinis doctrinæ-ve perveniſſe. Sic Cicero Gracchum hunc *ſummum Oratorem* fuiſſe dicit. 6 Ti. Graccho invidia Numantini fœderis, cui feriendo, Quæſtor C. Mancini Conſulis cum eſſet, interfuerat, & in eo fœdere improbando Senatus ſeveritas dolori & timori fuit, iſtaque res illum à gravitate patrum deſciſcere ad equites & plebem coëgit. De Mancini deditione vide ſuprà 2, 18, 5. 7 De fœderibus per Sponſionem latè Liv. 9, 9. & nos ad Sal. p. 257. a, & b. 8 Addictus & favens plebi. Sic *facta popularia* apud Liv. 6, 14, 2. His enim locis *populus* pro plebe accipitur. 9 Legis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] ſtipatus agmine [2] Roſtra conſcendit: nec deerat obvi
manu tota indè [3] nobilitas, & Tribuni [4] in [5] partibus. Se
5 ubi [6] intercedentem legibus ſuis [7] Cnæum Octavium vide
Gracchus, contra fas collegii, jus poteſtatis, injecta man
depulit Roſtris: adeòque præſenti [8] metu mortis exter
6 ruit, ut [9] abdicare ſe magiſtratu cogeretur. Sic [10] Trium-
vir creatus dividendis agris. Cùm ad perpetranda cœpta,
die [11] comitiorum [12] prorogari ſibi vellet [13] imperium,
obvia nobilium manu, eorumque, quos agris [14] moverat,
7 cædes à foro cœpit. Indè cùm in Capitolium profugiſſet,
plerumque ad defenſionem ſalutis ſuæ, [15] manu caput tan-

1 Cinctus, circumſeptus. Liv. Stipatus *agmine armatorum, in forum irrumpit. Stipari* enim dicuntur principes, qui cuſtodiæ causâ ſatellitio cinguntur: item, qui amicorum, clientum, comitum-ve turba ſepiuntur. A. Gel. 2, 13. recitans verba Sempronii Aſellionis de Tib. Graccho, *Gracchus*, inquit, *domo cum proficiſceretur, nunquam minùs terna aut quaterna millia hominum ſequebantur.* 2 Editum illum locum ante Curiam, undè edicta publica & ad populum verba fiebant, navium ab Antiatibus captarum roſtris adornatum. In Roſtris magiſtratus ſedentes jus dicebant, & ibidem leges ferebantur, & conciones habebantur. 3 Nobiles. 4 Scilicet *erant*, id eſt, favebant partium alterutri. Sic ſuprà 3, 5, 23. & infrà 4, 2, 5. 5 Factionibus. 6 Vetantem, impedientem, ne leges ſuæ perferrentur. Tribunorum autem plebis, inquit in hac Hiſtoria Plutarch. hæc poteſtas erat, ut uno intercedente, alii, etiamſi plures eſſent, nihil agerent. Intercedentium ſolennis vox erat, *Veto.* 7 Tib. Gracchi collegam: erat enim & hic Tribunus plebis. 8 Tac. H. 5, 26, 1. *ſc. ſpes vitæ magnos etiam animos infringit.* 9 Deponere ſive relinquere magiſtratum. 10 Triumviros, qui agros plebi lege ſuâ dividerent, quique quotannis crearentur, ut judicarent, qua publicus, qua privatus ager eſſet, lege ſanxerat, ſeque & Cajum fratrem, & Appium Claudium ſocerum primos Triumviros creavit. 11 Congregationum, conventus, & coitionum populi Romani, ad creandos ſeu eligendos novos magiſtratus. *Comitia* enim (à *coëundo*, vel *comeundo*, quod populus *coire* his, & unum in locum convenire ſoleret, dicta) fuerunt conventus & congregationes populi ad creandos magiſtratus, leges ferendas, & alia cum populo agenda *Comitia* differunt à *Conciliis*, quòd *Comitia* ſint, cùm univerſus populus convenit; *Concilia* autem, quando non univerſus populus, ſed pars tantum aliqua ejus congregata eſſet, quæ tamen differentia anxiè ab auctoribus non eſt obſervata. Neque verò omnes populi conventus *Comitia* dicta fuerunt, ſed ii tantum, qui ferendorum de aliqua re ſuffragiorum cauſa haberentur. Quando verò ludorum, vel cenſus gratia, univerſus populus conveniret, *Comitia* non fuerunt. Vide quæ nos ad Sal. p. 91. b. & ſeqq. 22 Longius protrahi, differri. 13 Tribunatum. 14 Expulerat, ejecerat. 15 Cæteris enim, qui longius aberant, mirantibus, & quid-nam rei ageretur, quærentibus, ipſe Tib. Gracchus, quia vox exaudiri non poterat, geſtu periculum, in quo verſaretur, ſcilicet capitis ſui periculum agi, indicaturus, manu caput ſuum tetigit.

gens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

gens, hortaretur, [1] præbuit ſpeciem regnum ſibi & [2] diadema poſcentis : atque ita duce Scipione Naſica, concitato in arma populo, quaſi jure [3] oppreſſus eſt.

1 Similem ex geſto errorem prodit Suet. in Cæſ. cap. 33, 2, & 3. ubi Cæſar *exiſtimatur equeſtres cenſus pollicitus ſingulis* (militibus :) *quod accidit opinione falsâ. Nam cùm in alloquendo exhortandoque, ſæpiùs digitum lævæ manus oſtentans, affirmaret ſe ad ſatisfaciendum omnibus, per quos dignitatem ſuam defenſurus eſſet, annulum quoque æquo animo detracturum ſibi : extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quàm audire, pro dicto accepit, quod viſu ſuſpicabatur : promiſſumque jus annulorum cum millibus quadringenis fama diſtulit.* 2 Coronam regiam. Adeò Romanis erat invitum iſtud imperii aut regni potius ſignaculum. 3 Interfectus eſt, ictus fragmentis ſubſelliorum. De cujus nece lege Plutarch. & quæ nos ad Sal. p. 252. b. & 253. a.

CAP. XV.

[1] *Seditio Caji Gracchi.*

1 STatim & mortis, & legum [2] fratris [3] ſui vindex non
2 minore impetu [4] incaluit Cajus Gracchus : qui cùm
[5] pari tumultu atque terrore plebem in [6] avitos agros
[7] arceſſeret ; & recentem Attali hæreditatem in alimen-
3 ta populo polliceretur ; jamque [8] nimius, & potens al-
4 tero tribunatu, [9] ſecunda plebe volitaret : [10] obro-
gare auſo legibus ſuis Minucio Tribuno, fretus, co-
mitum manu, [11] fatale familiæ ſuæ Capitolium inva-
ſit. [12] Indè proximorum cæde pulſus, cùm ſe in Aventi-
5 num recepiſſet ; indè quoque obvia Senatus manu, [13] ab

1 Quæ hîc ſcribuntur, habentur latius à Liv. lib. 60, & 61. Plutarch. in vita Gracchorum. Val. Max. 1, 7, 6. 4, 7, 2. 6, 8, 3. 8, 10, 1. 9, 4, 3. 2 Tiberii Gracchi, natu majoris. 3 Ultor. 4 Exarſit. 5 Æquali, ac antè frater. Comparatio enim hîc inter Gracchos eſt, non inter tumultum & terrorem. Vide ſuprà 1, 13, 14. 6 A majoribus relictos. 7 Vocaret. 8 Intolerabilis. Sic Horat. 2, 12, 6. *nimium mero.* 9 Favente. 10 Intercedere, abrogare. Sic. 3, 17, 8. 11 Exitio domus ac generis ſui deſtinatum. Sic fatale *nomen Scipionum Africæ*, ſupra 2, 15, 12. Credebant enim veteres, quibuſdam gentibus, familiis, hominibus, loca alta aliis feliciora eſſe, aut iniquiora. 12 E Capitolio. Al. *Undè.* 13 Refert Val. Max. 6, 8, 3. a ſervo ſuo Philocrate interfectum, *ne in poteſtatem inimicorum* (ſc. L. Opimii, & aliorum nobilium) *veniret* : cujus rei exemplum infra 4, 7. de Caſſio & Bruto ; & paſſim apud auctores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

6 Opimio Conſule oppreſſus eſt. [1] Inſultatum quoque mortis
reliquiis : & illud [2] ſacroſanctum caput Tribuni plebis per-
cuſſoribus auro penſatum eſt.

1 Contumelioſius actum, illuſum. 2 Tribuni enim plebis ἱεροὶ erant. Promulgatum erat, ſi quis C. Gracchi caput adferret, quod æquale auri pondus ipſi de publico rependeretur. Septimulejus itaque ejus familiaris illud, pilo transfixum, ad Opimium Conſulem retulit, plumboque in cerebri detracti locum infuſo, ita ut ſeptendecim librarum & ſemiſſis penderet, parricidio etiam ſuo Rempublicam avaritiaque circumſcripſit.

CAP. XVI.

[1] *Seditio Appulejana.*

1 Nihilominùs Appulejus Saturninus Gracchanas [2] aſſe-
rere leges non deſtitit. Tantum [3] animorum viro Ma-
rius dabat : qui nobilitati ſemper inimicus, conſulatu [4] ſuo
præterea [5] confiſus, occiſo palam [6] comitiis [7] Annio com-
petitore Tribunatus, [8] ſubrogare conatus eſt in ejus lo-
cum [9] Cajum Gracchum, hominem [9] ſine tribu, ſine no-
mine : ſed [10] ſubdito titulo, in [11] familiam ipſe ſe [12] ad-
2 optabat. Cùm tot, tantiſque ludibriis exultaret impunè,
[13] rogandis Gracchorum legibus ita vehementer [14] incu-
buit, ut Senatum cogeret [15] in verba jurare; cùm [16] ab-
nuentibus [17] *aquâ & igni interdicturum ſe minaretur.*

1 De Appulejanâ ſeditione ſcribunt Liv. 69. Plut. in Mario. Val. Max. 3, 2, 18. 2 Defendere, vindicare. 3 Spiritus, ſuperbiæ. 4 Al. *ſexto* ex Ep. Liv. 5 Poteſtate ſuâ multos abuti ad res novas, exempla teſtantur innumera. Similis locus infrà cap. 17, 3. de Equitibus Romanis: *Tanta poteſtate ſubnixi, ut qui fata fortunaſque Principum haberent in manu, interceptis vectigalibus, peculabantur ſuo jure Rempublicam.* 6 Scilicet *in.* 7 Val. Max. hunc *A. Numinum* vocat 9, 7, 3. 8 Subſtituere per rogationem. 9 Val. Max. 9. 7, 2. & 3, 2, 18. & 3, 8, 6. hominem *L. Equitium* appellat, *qui ſe Ti. Gracchi filium ſimulabat.* Cic. *Numerum* & *Quinctium.* 9 Hoc eſt, ſervum, aut fugitivum. Libertini enim tribum habebant, Eſquilinam, aut quamcunque urbanam, in quâ cenſebantur. Tanti apud Romanos Gracchi fuerunt, ut non ſtatuas tantum mortuis iis erexerint, ſed & hominem ſinè tribu, ſinè nomine, pro Tribuno plebis agnoverint. 10 Suppoſito. 11 Domum, genus. 12 Inferebat, immiſcebat. 13 Ferendis ad populum : rogandus enim erat populus, utrum vellet eam legem, & juberet. 14 Summo ſtudio urſit Appulejus. 15 Se legi Saturnini conſentire. 16 Recuſantibus. 17 Id eſt, pœnam exilii irrogaturum; ſiquidem earum rerum uſu privati, quæ maximè ad vitam ſuſtentandam ſunt neceſſariæ, abire ab urbe cogebantur.

3 [1] Unus tamen extitit, qui mallet exilium. Igitur poſt Me-
telli [2] fugam [3] omni nobilitate perculſa, cùm jam tertium
annum dominaretur, eò veſaniæ progreſſus eſt, ut [4] con-
4 ſularia quoque comitia [5] nova cæde turbaret. Quippe ut
[6] ſatellitem furoris ſui [7] Glauciam Conſulem [8] faceret,
Cajum Memmium [9] competitorem [10] interfici juſſit: &
in eo tumultu *Regem* ex ſatellitibus ſuis ſe appellatum, læ-
5 tus accepit. Tùm verò jam [11] conſpiratione Senatus, ipſo
quoque jam Mario Conſule, quia tueri non poterat, ad-
verſo; [12] directæ in foro acies: expulſus indè, [13] Capito-
6 lium invaſit. Sed cùm, [14] abruptis [15] fiſtulis, obſidere-
tur, Senatuique per legatos [16] pœnitentiæ fidem faceret,
[17] ab arce [18] degreſſus, cum [19] ducibus factionis receptus
7 in [20] curiam eſt. Ibi eum, facta irruptione, populus [21] fu-
ſtibus ſaxiſque coopertum, in ipſa quoque morte lacera-
vit.

1 Hic fuit Metellus Numidi us. Vide Cic. pro Sextio cap. 16. Val. Max. 3, 8, 4. 2 Exilium. Sic Tacitus & Iuſtin. Hinc Ovidio Triſt. 2, 193. *fugare*, eſt in exilium mittere. 3 Omnibus nobilibus attonitis, conſternatis. 4 Conventus populi, quibus conſules creabantur. 5 Alia præter eam, quam jam commiſerat. 6 Miniſtrum. Ita enim per irriſum vocantur plerumque alienæ potentiæ miniſtri. 7 Prætorem urbanum, ſuæque factionis ſtudioſiſſimum. 8 Crearet. 9 Conſulatus. 10 Quia eum actionibus ſuis adverſari judicabat. 11 Conſenſu, conjunctione: nam in bonam partem hic ſumitur. 12 Inſtructæ, ordinatæ. 13 Notandum autem, ſolenne fuiſſe hoc refugium ſeditioſis & tumultuantibus. Exempla apud Liv. 3, 15, 7. Florum noſtrum ſuprà, 3, 14, 7. Tac. 3, 69, 7. 14 Inciſis. 15 Per quas aqua deducitur fuſa: ſic dictæ, quod *fiſtulæ* & tibiæ ſimiles ſint. *Fiſtulæ* item à Medicis appellantur ulcera manantia. 16 Efficeret ut Senatus crederet, Saturninum factorum ſuorum pœnitere. 17 A Capitolio. 18 Deorſum greſſus. Nam particula *de* in compoſitionibus fere denotat motum ad inferiorem locum. 19 Auctoribus, concitoribus. 20 Hoſtiliam. 21 Locus inſignis de levitate vulgi, quos modò provexerat ſummo conatu, rurſus deſtruentis. Quam mobilitatem ſale Satyrico multum perfricat Juvenalis Sat. 10, 65. ubi de Sejano verba facit: *Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum Cretatumque bovem: Sejanus ducitur unco Spectandus; gaudens omnes.* Et mox v. 72. *Sed quid turba tremens? ſequitur fortunam ſemper, & odit damnatos. Idem populus, ſi Norſcia Tuſco Faviſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus Principis, hac ipſâ Sejanum diceret horâ Auguſtum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XVII.

[1] *Druſiana ſeditio.*

1 POſtremò Livius Druſus non tribunatus modò viribus;
ſed ipſius etiam Senatus auctoritate, totiuſque Italiæ
conſenſu, [2] eaſdem leges [3] aſſerere conatus, dùm aliud
2 [4] captat ex alio, tantum [5] conflavit incendium, ut ne pri-
ma illius flamma poſſet ſuſtineri: & ſubita morte [6] corre-
ptus, [7] hæreditarium in poſteros ſuos bellum [8] propagaret.
3 [9] Judiciaria lege Gracchi diviſerant populum Romanum,
& [10] bicipitem ex una fecerant civitatem: Equites Roma-
ni, tanta poteſtate ſubnixi, ut qui [10] fata fortunaſque
[11] principum haberent in [12] manu, [13] interceptis vectiga-
libus, [14] peculabantur [15] ſuo jure Rempublicam: Senatus
[16] exilio Metelli, [17] damnatione Rutilii debilitatus,
4 omne decus majeſtatis amiſerat. In hoc ſtatu rerum [18] pa-
res opibus, animis, dignitate, (undè & nata Livio Druſo
æmulatio acceſſerat) [19] equitem Servilius Cæpio, Senatum
5 Livius Druſus [10] aſſerere. Signa, & aquilæ, & vexilla ade-
rant: cæterùm ſic urbe in una, quaſi in binis caſtris diſſide-

1 Scribunt hoc idem Ep. Liv. 70, & 71. Val. Max. 9, 5, 2. 2 Gracchanas. 3 Defendere, vindicare. 4 Venatur, petit. 5 Confecit, excitavit bellum. 6 Captus. 7 Hæreditate relictum. Nam *bellum hæreditarium* dicitur quod à vivente conflatum, poſt mortem ejus, velut hæreditate relictum, geritur. 8 Tranſmitteret. 9 Duo capita habentem. Nam plebe à Senatu ſeparatâ, gemina quædam civitatis facies apparet. Hinc Varro quoque ejuſmodi civitatem *bicipitem* appellavit. *Diductam civitatem* nominat Tac. H. 4, 17, 4. 10 Fortunam illam, quæ fati decreto deſtinata eſt. 11 Primorum cujuſque civitatis. 12 Poteſtate. 13 Ad ſe tranſlatis. Vide ſupra 3, 12, 13. 14 Furabantur ea, quæ ad remp. pertinent. 15 Hoc eſt, conceſsâ legibus poteſtate ad peculatum abutebantur. 16 De quo ſuprà 3, 16, 3. 17 Vide Val. Max. 6, 4, 4. 18 Æquales, Iuſtin. 16, 3, 1. *Inter pares aſſiduum diſcordiæ malum.* & 13, 2, 3. *Inter ipſos verò æqualitas diſcordiam augebat.* Nam cùm idem competunt, illud Senecæ valet de Irâ, 3, 34. *Quod vinculum amori eſſe debebat, ſeditionis atque odii cauſa eſt, IDEM VELLE.* 19 Equites. 20 Liberare, vindicare. Sic *aſſertores* dicuntur Suet. Cæſ. cap. 80. liberatores populi, vindices libertatis.

batur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

batur. Prior Cæpio, in Senatum impetu [1] facto, [2] reos ambitus Scaurum & Philippum, [3] principes nobilitatis [4] ele-
6 git. His motibus ut reſiſteret Druſus, plebem ad ſe Gracchanis legibus, eiſdem ſocios ad plebem ſpe civitatis [5] erexit. Extat vox ipſius. *Nihil ſe ad largitionem ulli reliquiſſe,*
7 *niſi ſi quis aut cœnum dividere vellet, aut cœlum.* Aderat promulgandi dies; cùm ſubitò tanta [6] vis hominum undique apparuit, ut hoſtium adventu obſeſſa civitas videretur. Au-
8 ſus tamen [7] obrogare de legibus Conſul Philippus: ſed apprehenſum faucibus [8] viator non antè dimiſit, quàm ſan-
9 guis in ora & oculos redundaret. Sic per vim [9] latæ, [10] juſſæque leges: ſed pretium [11] rogationis ſtatim ſocii flagitavêre, cùm interim [12] imparem Druſum, [13] ægrumque rerum temerè [14] motarum, [15] matura, [16] ut in tali diſcrimine, mors [17] abſtulit: [18] minus ſocii promiſſa Druſi à populo Romano repoſcere armis deſierunt.

1 Dato, id eſt, cùm irrupiſſet. 2 Utpote qui honores & magiſtratus illicitis mediis, ut pecunia, aliiſque lenociniis affectaſſent: quod crimen apud Romanos variis legibus coërcitum eſt. 3 Primores nobilium. 4 Al. *ejecit.* 5 Id eſt, plebem ſibi Gracchanis legibus, eiſdem ſocios plebi ſpe civitatis faventes reddidit. Pro *erexit*, quidam legunt *traxit.* 6 Multitudo hominum. 7 Intercedere rogationi. Sic ſupra 3, 15, 4. obrogare *auſo legibus ſuis Minucio tribuno.* 8 Publicus miniſter. Diſſentit expreſſè a Val. Max. 9, 5, 2. qui *obtortâ gulâ, & quidem non per viatorem, ſed per clientem ſuum* hoc factum dicit. *Viatores* olim dicti ſunt, qui ex agris in curiam Senatores accerſebant. 9 Rogatæ, promulgatæ. 10 Ratæ habitæ, factæ. Notandum autem, *ferre* pertinere ad magiſtratus; *jubere* ad populum. 11 Legis. 12 Non ſufficientem cœptis. 13 Sic *æger conſilii.* Sal. H. 4, 5, 17. *Ægra animi.* Liv. 1, 58, 6. 14 Turbatarum. 15 Opportuna. 16 Reſpectu talis periculi. 17 Exemit, ſubduxit. In atrio domus ſuæ incerto percuſſore, quem tamen *C. Varium* Cic. de Nat. Deor. 3, 33. nominat, occiſus inventus eſt. 18 Ideò tantum. Nam duæ negationes non ſemper negant. Vide Nonium in *Duæ negationes.*

CAP. XVIII.

[1] *Bellum Sociale.*

1 [2] SOciale bellum vocetur licet; ut [3] extenuemus invidiam: ſi verum tamen volumus, illud civile

1 Bellum ſociale ſcribunt. Ep. Liv. 71, & ſeqq. Val. Max. 8, 6, 4. Eutrop. 5, 1 Plin. 33, 1. 2 Quia cum Italicis, ſociis populi Romani, geſtum eſt. 3 Minorem faciamus, quam revera ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

bellum fuit : quippe cum populus Romanus Etruſcos , La
tinos , Sabinoſque miſcuerit , & [1] unum ex omnibus ſan
guinem ducat ; [2] corpus fecit ex membris , & ex omnibu
2 unus eſt. Nec minore flagitio ſocii intra Italiam , quam
intra urbem cives [3] rebellabant. Itaque cùm jus civitatis
3 quam viribus auxerant , ſocii juſtiſſimè poſtularent , a
quam ſpem eos cupidine dominationis Druſus [4] erexerat
4 poſtquam ille [5] domeſtico ſcelere oppreſſus eſt , eaden
[6] fax , quæ illum cremavit , ſocios in arma & oppugnatio
5 nem Urbis [7] accendit. [8] Quid hac clade triſtius? quid ca
lamitoſius ? cùm omne Latium , atque Picenum , Etruria
omnis , atque Campania , poſtremò Italia contrà [9] ma-
trem ac [10] parentem ſuam [11] Urbem [12] conſurgerent
6 cùm [13] omne robur [14] fortiſſimorum fideliſſimorumque
ſociorum [15] ſub ſuis quoſque ſignis haberent [16] municipa-
lia illa prodigia : Popedius [17] Marſos , & Latinos Afra-
nius ; Umbros totus Senatus, & Conſules ; Samnium Lu-
caniamque Teleſinus : cùm Regum & gentium arbiter po-
pulus ipſum ſe regere non poſſet , ut victrix Aſiæ Europæ-

1 Eandem ex omnibus originem trahat , id eſt , ejuſdem originis ſive generis ſit. 2 Collectionem ſive totum. Sic ſuprà 1, 1, 9. Romulus ex *variis quaſi elementis congregavit corpus unum.* 3 Repugnabant, bellum inſtaurabant. 4 Animaverat. 5 Civili. 6 Cauſa & initium motus , incendium. Hoc loco *fax* & propria ſignificatione & tranſlata ſumitur : ſicut infrà 3, 23, 1. Fax *illius motus ab ipſo Syllæ rogo exarſit.* Ita Catilina *ex rogo filii maritalem* facem *accendit.* Valer. Max. 9, 1, 9. 7 Incitavit. 8 Plin. 2, 85. *Bellum ſociale, quod haud ſcio , an funeſtius ipſi Italiæ fuerit , quàm civilia,* 9 Hoc ad Colonias pertinet. 10 Propinquam , conſanguineam. Hoc ad reliquas urbes nationeſque pertinet. Hoc ſenſu *parentes* hodièque pro conſanguineis efferuntur : quod oſtendit exemplum Curtii 6, 10, 30. 11 Romam. 12 Bellum capeſſerent : cujus contrarium eſt *ſedère*, id eſt , otioſum eſſe , quieſcere. 13 Omnes fortiſſimi. 14 Sæpius ita conjunctim hæc reperias apud ſcriptores : ut apud Liv. 31, 9, 3. Fortis fideliſque *opera.* Liv. 28, 9, 13. 40. 45, 4. *ſatis conſtat ſervos* (Ciceronis periclitantis) fortiter fideliterque *paratos fuiſſe ad dimicandum.* 15 Senſus eſt , illa municipalia prodigia ſocios adverſus Romanos duxiſſe , *ſub ſuis quoſque ſignis.* 16 Municipes illi ſumme ſcelerati , duces Italici belli ex municipiis oriundi , id eſt , quibus cum ſuffragii latione civitas eſt data , hoc eſt , quibus honores dare & petere licebat. 17 Fortiſſimum populum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

8 que à [1] Corfinio Roma peteretur. Primum fuit belli [2] in
Albano monte conſilium, ut feſto die [3] Latinarum Ju-
lius Cæſar, & Martius Philippus Conſules, inter ſacra
9 & aras [4] immolarentur. Poſtquam id nefas proditione
[5] diſcuſſum eſt, [6] Aſculo furor omnis erupit, in ipsâ
quidem [7] ludorum frequentiâ trucidatis, qui tùm aderant
ab Urbe, [8] legatis: hoc fuit impii belli [9] ſacramentum.
10 Indè jam paſſim ab omni parte Italiæ, duce & auctore
belli diſcurſante Popedio, diverſa per populos & urbes
11 [10] ſigna cecinere. Nec Annibalis, nec Pyrrhi fuit tanta
vaſtatio. Ecce Ocriculum, ecce [11] Grumentum, ecce Fe-
ſulæ, ecce Carſeoli, Reate, Nuceria, & Picentia; cæ-
12 dibus, ferro & igne vaſtantur. Fuſæ Rutilii copiæ,
fuſæ Cæpionis. Nam ipſe Julius Cæſar, exercitu amiſ-
ſo, cùm in Urbem cruentus referretur, miſerabili fu-
13 nere mediam etiam Urbem [12] perviam fecit. Sed magna
populi Romani fortuna, [13] & ſemper in malis major,
totis denuò viribus [14] inſurrexit: aggreſſique ſingu-
li populos; Cato diſcutit [15] Etruſcos; Gabinius Mar-
ſos; Carbo Lucanos; [16] Sylla Samnites. Strabo verò

1 Urbe Peligna, quam communi conſilio muniverant Itali, *Italicamque* vocaverant. 2 Ubi fieri ſolebat Iovi Latiali feriis Latinis. Conſules die initi magiſtratus, Iovis Opt. Maximi templum adibant, Latinas indicebant, ad diem condictam ferias celebrabant, Iovi Latiali ſacrum ſolenne in monte Albano faciebant. 3 Scilicet *feriarum.* 4 Ut victimæ mactarentur. Eoſdem conceptus habuit. Val. Max. 9, 7, 2. de Q. Pompeji cor. nece; *ſacrificare incipientem adorti, in modum hoſtiæ mactaverunt.* 5 Oppreſſum & impeditum. Sic *Diſcuſſi hoſtes*, ſuprà 1, 18, 13, *Diſcutio* enim per ſimilitudinem ponitur pro impedio, removeo. Dic. Diſcuſſa *eſt caligo*, quam paulò antè dixi. *Diſcutio* propriè eſt in diverſas partes rejicio, diſpello. Aliquando eſt variis modis examino, inveſtigo. Cic. 4. Acad. *Oportet igitur non eſſe armatos, ut occurrere poſſimus interrogationibus eorum, captioneſque* diſcutere. Undè *diſcuſſum* dicitur, quod eſt examinatum aut judicatum. 6 Oppido Piſeni. Initium autem belli à Picentibus ortum eſt in Ep. Liv. 72. 7 Spectaculorum. 8 Id eſt, illis, qui pro conſulibus, aut prætoribus erant. 9 Neceſſitas, quâ ad bellum gerendum adigebantur. 10 Id eſt, cantu tubarum, aut cornuum ſigna erecta ſunt. Unaquæque enim legio tubicines, cornicines, & buccinatores habebat. Vide ſuprà 2, 6, 60. 11 Picentinorum oppidum. 12 Al. *permadefecit.* 13 Vide ſuprà 2, 2, 22. 14 Conſurrexit. 15 Etruſco tum animos, dum moliuntur bellum, à Senatu Romano in amicitiam civitatis donatione fuiſſe præoccupatos alii ſcribunt. 16 Idem Valer. Max. 1, 6, 4. Cic. de Divin. 1, 33.

Pom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Pompejus omnia flammis ferroque populatus, non prius [1] f
nem cædium fecit, [2] quàm Aſculi everſione, manibus t
exercituum conſularium, direptarumque urbium Diis, lita
retur.

1 Deſiit cædere. 2 Hoc enim maximè neceſſarium credebant, hoſtium eve
ſione ſatisfacere Manibus ſuorum.

CAP. XIX.

[1] *Bellum Servile.*

1 UTcunque, etſi cum ſociis, (nefas!) cum liberis tamen & ingenuis dimicatum eſt: [2] quis æquo animo ferat in
2 principe gentium populo bella ſervorum? Primum [3] Servile bellum inter initia Urbis Herdonio Sabino duce in ipſa Urbe tentatum eſt: cum occupata tribuniciis ſeditionibus civitate, Capitolium obſeſſum eſt, & à Conſule captum: ſed hic [4] tumultus magis fuit, quàm bellum. Mox imperio [5] per diverſa terrarum occupato, quis crederet Siciliam multò cruentius ſervili, quam Punico bello, eſſe
3 vaſtatam? [6] Terra frugum ferax, & quodammodo [7] ſuburbana provincia, [8] latifundiis civium [9] Romanorum tenebatur. Hîc ad cultum agri, frequentia [10] ergaſtula, [11] ca-

1 Servile bellum, quod in Sicilia geſtum eſt, ſcribunt Ep. Liv. 56. Plut. Craſſo 6, 18. Eutrop. 4, 3. 2 Eadem indignatio Senecæ l. 1. de Clem. cap. 9. ubi de iis, qui Auguſto inſidiati ſunt: *Taceam alios*, inquit, *quos tantùm auſos pudet.* Sed præcipua hujus indignationis cauſa eſt, quòd ſervorum eſſet peſſima conditio, ita ut vix hominum numero haberentur. 3 De quo Liv. 3, 15, 7. 4 Tumultus erat, cum ex ſubito, & vicino plerumque bello ſumma oriebatur perturbatio. Ideò tunc indicto Senatus decreto juſtitio ſaga ſumebantur. Nec enim Iuri dicendo vacare ſe debere prudenter exiſtimarunt, cum ſecuros fortè cives aut mitiora ſperantes præſentis ac magni periculi ſuo ipſi exemplo admonere debebant, & leges fruſtra exerceri oſtendere, ni imminens iis pernicies armis omnium averteretur. Nec id ſufficiebat, etiam delectus iſto tempore & in Urbe & Italia habebatur promiſcuè, nec ullum excuſabat vacatio. 5 Per diverſas terras. 6 Quo reſpectu *benigniſſimam urbis nutricem Siciliam* nominat Val. Max. 7, 6, 1. Infra 4, 2, 22. *annonæ pignus.* Plura de ejus fertilitate Claud. de raptu Proſerp. lib. 1. Lucret. lib. 1. Sil. 14, 23. 7 Quæ proxima eſt omnium provinciarum, & propemodùm in conſpectu Urbis. 8 Magnis & amplis fundis. 9 Al. *lautiorum.* 10 Loca ſive carceres, in quibus ſervi ad labores compellebantur. 11 Servi ergaſtularii.

tena-

4 tenatique cultores, materiam bello præbuêre. Syrus qui-
dam nomine Eunus (magnitudo cladium facit, ut memine-
rimus) [1] fanatico furore ſimulato, [2] dum Syriæ Deæ [3] co-
5 mas jactat, ad libertatem & arma ſervos, quaſi numinum
[4] imperio concitavit; idque ut divinitus fieri probaret, in
ore abdita nuce, quam ſulphure & igne [5] ſtipaverat, leniter
6 inſpirans, flammam inter verba fundebat. Hoc [6] miracu-
lum primum duo millia ex obviis; mox [7] jure belli [8] re-
fractis ergaſtulis, ſexaginta amplius millium [9] fecit exer-
citum: [10] regiiſque, ne quid malis deeſſet, decoratus in-
ſignibus, caſtella, oppida, vicos, miſerabili direptione
7 vaſtavit. Quin illud quoque, ([11] ultimum belli dedecus)
capta ſunt caſtra Prætorum; nec nominare ipſos pudebit,
caſtra Manilii, Lentuli, Piſonis, Hypſæi. Itaque qui per
[12] fugitivarios [13] diſtrahi debuiſſent, prætorios duces, pro-
8 fugos prœlio, ipſi ſequebantur. Tandem [14] Perperna
Imperatore ſupplicium de eis ſumptum eſt. Hic enim
victos, & apud [15] Ennam [16] noviſſimè obſeſſos, cum
fame quaſi peſtilentia [17] conſumpſiſſet, reliquias la-
tronum compedibus & catenis religavit, [18] crucibuſ-
que punivit: fuitque de ſervis [19] oratione contentus,

1 Inſano. *Fanatici* autem dicti ſunt, quòd in *fanis*, id eſt, in templis ſacerdotes oraculum edituri, hujuſmodi furore corripiebantur. 2 *Nihil in ſpeciem fallacius, quàm pravam religionem eſſe, ubi Deorum nomen prætenditur ſceleribus*, ait Liv. l. 39. 3 Al. *ceremonias*. Al. *comos*. *Comus* enim eſt ſaltationis genus, quod tibiâ & fiſtulâ in comeſſationibus, cujuſmodi erant Syriæ iſtius Deæ, paſſim agitabatur. 4 Juſſu. 5 Condenſaverat, claudendo coarctaverat. 6 Al. *miraculo*: ut ſequentia, *fecit exercitum*, referantur ad Eunum. 7 Al. *more belli*: quod enim jus belli ſervis? 8 Ruptis. 9 Comparavit. 10 Diadematibus. Inſuper mutato nomine, *Antiochum* ſe vocavit, alios ſervos ſubditos *Syros*. 11 Extremum. 12 Græci eleganter Φυγαδοδίφας vocant. 13 Diverſè trahi, divelli, disjungi. 14 Al. *P. Rupilio*. Hic enim cum fugitivis debellavit, ac bello confecto provinciam ordinavit. 15 Siciliæ civitatem. 16 Ad extremum. 17 Senſim abſumpſiſſet, & attriviſſet. 18 Servili ſupplicio. 19 Minoris triumphi genus eſt, quod concedebatur Imperatoribus, *cùm aut bella non ritè indicta, neq; cum juſto hoſte geſta eſſent, aut hoſtium nomen humile & non idoneum eſt, ut ſervorum piratarumque: aut deditione repentè factâ, in pulvere (ut dici ſolet) incruentaque victoriâ evenit*. Ovans nec curru vectus, nec trabeâ, nec togâ pictâ indutus, pedibus urbem exercitu præeunte ingreditur. *Ovationem* Plutarch. ab *ove*, quam immolabant ovantes, ut triumphantes in Capitolio Taurum, dictam contendit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ne [1] dignitatem triumphi [2] ſervili inſcriptione violar
9 Vix dùm [3] reſpiraverat inſula, cùm ſtatim [4] à ſervis, &
Syro reditur ad [5] Cilicem Athenio paſtor, interfecto d
mino, [6] familiam ergaſtulo liberatam [7] ſub ſignis or
10 nat. Ipſe veſte purpureâ, argenteoque [8] baculo, & [9] r
gium in morem fronte redimitâ, non minorem, quà
[10] ille fanaticus prior, [11] conflat exercitum: acriùſq
multò, quaſi & illum vindicaret, vicos, caſtella, opp
diripiens, in dominos, in [12] ſervos infeſtiùs, quaſi
11 transfugas, ſæviebat. Ab hoc quoque Prætorii exercit
cæſi; capta Servilii caſtra, capta Luculli. Sed Aquili
Perpernæ uſus exemplo, interclusum hoſtem commea
bus ad extrema compulit: communitaſque copias armi
fame facilè delevit: dedidiſſentque ſe, [13] niſi ſupplici
12 rum metu voluntariam mortem prætuliſſent. Ac ne
duce quidem ſupplicium [14] exigi potuit, quamvis in m
nus venerit: quippe dum circa [15] deprehendendum eu
multitudo contendit, [16] inter rixantium manus præda l
cerata eſt.

1 Decus. 2 Hoc eſt, ſi ita inſcribatur; *Triumphus de ſervis.* 3 Recep rat ſpiritum. 4 Al. *ſervi.* 5 *Cilix* gentile eſt, qui è Ciliciâ ortus e 6 Servos. 7 Per ſigna componit. 8 Sceptro, geſtamine regio. 9 Di demate revincta. *Diadema* enim erat faſcia candida, quâ frontem circum gabant. Hinc illud Favonii in Pompejum apud Val. Max. 6, 2, 7. *Non refert inquit, quâ in parte corporis ſit diadema, Exigui panni cavillatione regi ejus vires exprobrans.* 10 Eunus. 11 Conficit, excitat. 12 Nemp quòd communem cauſam proderent. 13 Uti multos *in ſumma pericula miſ Venturi timor ipſe mali.* Quam vecordiam his verbis inſequitur M. Brutus i quadam ad Atticum epiſtola: *O magnam ſtultitiam timoris, id ipſum, quo verearis, ita cavere, ut, cum vitare fortaßè potueris, ultrò accerſas & at trahas.* 14 Sumi. 15 Capiendum, prehendendum. 16 Sic infrà 3 21, 26. *Babius inter manus laceratus eſt.*

CAP.

CAP. XX.

[1] *Bellum Spartacium.*

1 ENimverò ſervilium armorum dedecus feras : nam & ipſi
per fortunam in omnia obnoxii , tamen [2] quaſi ſecun-
dum hominum genus ſunt ; & [3] in bona libertatis noſtræ
2 adoptantur. Bellum Spartaco duce concitatum , quo no-
mine appellem , neſcio : quippe cum ſervi militaverint ,
[4] gladiatores imperaverint : illi infimæ ſortis homines :
3 [5] hi peſſimam auxêre ludibrio calamitatem. Spartacus ,
[6] Crixus, Oenomaus , [7] effracto Lentuli ludo , cum trigin-
ta haud amplius ejuſdem fortunæ [8] viris eruperunt Capuâ ;
ſerviſque ad vexillum vocatis , cum ſtatim decem amplius
millia coïſſent hominum , [9] non modò effugiſſe contenti,
4 jam [10] vindicare volebant. Prima velut harena viris mons
Veſuvius placuit. Ibi cum obſiderentur à [11] Clodio Gla-
bro, per [12] fauces cavi montis [13] vitigineis delapſi vinculis,

1 De bello contra Spartacum geſto ſcribunt Ep. Liv. 59. Eutrop. 6, 2. Plut. in Craſſo. Claud. de bello Get. 155. Lucan. 2, 554. 2 Quaſi verò ſervitus differentiam quandam ſpecificam inter liberos & ſervos conſtituat , ita ut illi *homines* ſint , hi *quaſi homines*. Sic ille apud Iuv. 6, 221. *O demens , ita ſervus homo eſt* ; Homines autem eos eſſe , parumque diſcriminis inter eos & dominos , oſtendit Sen. Ep. 47. 3 Per manumiſſionem , quaſi adoptionem , libertatem conſequuntur. 4 *Gladiatores* ſervi erant , qui in ludo ſuo à Laniſtis pugnandi artem edocebantur , ut , cum munus gladiatorium à magiſtratu ipſi populo ad voluptatem præberetur , tunc illi à muneratoribus redempti in arenâ depugnarent , eâ quidem neceſſitate , ut vel adverſarium victum conficerent , vel ipſi conficerentur , idque toties , donec vel ætate emeriti , vel ſæpius victores libertate & miſſione digni haberentur , & rude à prætore donarentur ; qua accepta ab omni depugnandi neceſſitate lie abantur. 5 Al. *hi peſſima , nam , &c. & auxêre ludibrio calamitatem.* Cum enim calamitoſiſſimum ſervire , miſerius adhuc eſt gladiatorem eſſe : cujus vita , viliſque ſanguis , ludicris & ſpectaculis impenditur. 6 Gladiator. 7 Lentulus quidam Batbatus magnam gladiatorum familiam Capuæ alebat , qui à quodam Spartaco Thrace perſuaſi , ut pro ſuâ potius libertate , quam pro ſpectatorum voluptate , dimicarent , effracta cuſtodia & armis , quæ viatoribus obviis eripuerant , inſtructi , Veſuvium montem occuparunt. 8 Gladiatoribus. 9 Hæc enim eſt *ſeries cupiditatum : altera ex alterius ſinu naſcitur* , ut loquitur Sen. Ep, 9. Sed hoc cogitabat imprimis iſte Spartacus , ſcelus ſcelere majori propugnandum eſſe & obtegendum. 10 Al. *vindicari.* 11 In Ep. Liv. 95. *Claudius Pulcher* eſt. 12 Anguſtias. 13 Vimineis , quæ ex vite fiunt.

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ad imas ejus deſcendêre radices: & exitu [1] invio, nihil ta
le opinantis ducis ſubito impetu caſtra [2] rapuêre: ind
5 alia caſtra. Deinceps Coram, totamque pervagantu
Campaniam: nec villarum atque vicorum vaſtatione con-
tenti, Nolam, atque Nuceriam, [3] Thurios atque Meta
6 pontum terribili ſtrage populantur. Affluentibus in dien
copiis, cùm jam eſſet [4] juſtus exercitus; è viminibus pe-
cudumque [5] tegumentis [6] inconditos ſibi clypeos: è fer-
ro ergaſtulorum [7] recocto, gladios ac tela fecerunt. A
7 ne quod decus [8] juſto deeſſet exercitui, domitis obviis
gregibus, paratur equitatus: captaque de Prætoribus inſi-
8 gnia & faſces ad ducem detulêre. Nec abnuit ille de [9] ſti-
pendiario Thrace miles, de milite deſertor, indè latro,
9 deinde in honore virium gladiator: [10] qui defunctorum
quoque prœlio ducum funera imperatoriis celebravit exe-
quiis, captivoſque circa [11] rogum juſſit armis depugnare:
[12] quaſi planè expiaturus omne præteritum dedecus, ſi
10 [13] de gladiatore [14] munerator fuiſſet. [15] Indè jam con-
ſulares quoque aggreſſus, in Apennino Lentuli exercitum
percecidit: apud Mutinam [16] Caji Caſſii caſtra [17] delevit.
11 Quibus elatus victoriis, de invadendâ urbe Romana (quod
12 ſatis eſt turpitudini noſtræ) deliberavit. Tandem etiam
totis imperii viribus contra [18] mirmillonem [19] conſurgi-

1 Al. *non uno*. 2 Occuparunt, corripuerunt. 3 *Thurii* urbs Locrorum in ſinu Tarentino ad Sibarim fluvium. 4 Plenus. 5 Coriis. 6 Impolitos. 7 Iterùm igni immiſſo, & ad alios uſus formato. 8 Pleno, 9 Auctorato gladiatore. Similis climax ſuprà de Viriato, 2, 17, 15. 10 Al. *quin*. 11 Crixi, Spartaci ſocii. Eſt autem *rogus* ſtrues lignorum ad cremanda corpora. 12 Credebant enim Romani, ſi ſanguinem effudiſſent, ad umbrarum expiationem pertinere. 13 Ex gladiatore, cùm priùs gladiator fuiſſet. Sic *De ſervitute Romani*, 2, 6, 34. 14 Qui munera ſive ludos gladiatorios populo, emptis à Laniſtâ gladiatoribus ſuo ſumptu, exhibet. 15 Nimirùm, ut Juſt. 1, 1, 8. loquitur: *Proxima quæque victoria inſtrumentum ſequentis eſt*. 16 Galliæ Ciſalpinæ prætoris. 17 Spartacus. 18 Species pro genere. Nec enim mirmillo fuit iſte Spartacus, *Thrax* genere, ſicâ armatus, propria Thracibus armatura. *Mirmillones* & *Retiarii* gladiatores erant, qui inter ſe in Arenâ committebantur, & certare ſolebant, donec aut occideretur alter, aut ſe victum fateretur. Retiarius pugnabat adverſus *Mirmillonem*: dictus à *reti*, quod ſub ſcuto gerebat, ut Mirmillonem involveret atque implicaret. Mirmillo autem piſcem in galea habebat, quem Retiarius capere nitebatur, dictitans ſubindè: *Non te peto, piſcem peto, quid me fugis Galle?* Nam *Mirmillonium* genus eſt armaturæ Gallicæ, ideò & Galli *Mirmillones* ſunt appellati. 19 Prœlium capeſſitur.

tur:

tur : pudoremque Romanum Licinius Craſſus [1] aſſe-
ruit : à quo pulſi fugatique ([2] pudet dicere) hoſtes, in
13 extrema Italiæ refugerunt. Ibi circa Bruttium angulum
occluſi, cùm fugam in Siciliam pararent, neque navigia
[3] ſuppeterent, rateſque ex cratibus, & dolia connexa vir-
gultis in rapidiſſimo freto fruſtrà experirentur; tandem
14 [4] eruptione facta, [5] dignam viris obiêre mortem: & quod
ſub gladiatore duce [6] opportuit, [7] ſine miſſione pugnatum
eſt. Spartacus ipſe in primo agmine fortiſſime dimicans,
[8] quaſi Imperator occiſus eſt.

1 Defendit, vindicavit, liberavit. 2 Hæc vox (ut ſupra 1, 11, 6. diximus) in oratione ſuſpendit vocem ſenſum-ve turpem, aut ominoſum. 3 Adeſſent. 4 Cùm erupiſſent. 5 Quæ ſtrenue pugnantibus obvenit. Eadem appellatur *pulcherrima* infrà 4, 1, 13. Hoc ipſum ſuis inculcavit Catilina apud Sal. *Cavete, ne inulti animam amittatis, neu capti potius, ſicuti pecora trucidemini.* 6 Æquum fuit. 7 Hoc eſt, ad necem uſque. Ita Sen. de Irâ 1, 15, 14. *C. Cæſar ad pugnam vocavit Jovem, & quidem* ſine miſſione, *Miſſio* enim erat gratia deferendi pugnam, quæ dabatur quandoque victis gladiatoribus; cùm autem placeret, ut eò uſque pugnaretur, quoad alteruter occumberet, dicebatur pugna *ſine miſſione.* Hujuſmodi *miſſionum* in re militari multa ſunt genera. Eſt enim *miſſio honeſta*, quæ emeritis ſtipiendiis ab Imperatore indulgetur. Eſt *Cauſaria*, quâ quis propter valetudines à laboribus militiæ ſolvitur. Unde *Cauſarii milites* à Livio dicuntur. Eſt & *ignominioſa*, cùm quis propter delictum ſacramento ſolvitur. Denique eſt & *miſſio gratioſa*, quæ per ambitionem & gratiam impetrata eſt. 8 Simile eſt ſuprà 2, 14, 9. de Pſeudophilippo; *ut de eo pop. Rom. quaſi de vero Rege triumpharet.*

CAP. XXI.

[1] *Bellum civile Marianum.*

1 HOc [2] deerat unum populi Romani malis, jam ut ipſe intra ſe [3] parricidiale [4] bellum domi ſtringeret; & in urbe media ac foro, quaſi harena, cives cum civibus ſuis, [5] gladiatorio more concurrerent. Æquiore animo utcunque ferrem, ſi plebeji

1 Hoc bellum ſcribunt Ep. Liv. 77. & ſeqq. Plutarch in vitis Marii & Syllæ. Eutrop. lib. 5. Val. Max. 1, 5, 5. 2, 3, 1. 6, 8, 2. 6, 9, 14. 9, 2, 2, Lucan. 2, 67. 2 Aberat. 3 Civile, quia contra patriam communem parentem: etiam quia inter ipſam belli moram, multa parricidia perpetrantur. 4 Al. *telum*, aut *ferrum*: hoc enim *ſtringendi* verbo meliùs convenit. 5 Ut ſolent gladiatores.

duces;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

duces; aut ſi nobiles, mali ſaltem, [1] ducatum ſceleri pr
buiſſent: [2] cum vero, prò facinus, qui viri! qui imperat
res! decora & ornamenta ſæculi ſui Marius, & Sylla, pe
3 ſimo facinori ſuam etiam dignitatem præbuerunt. Tribu
ut ſic dixerim, ſideribus agitatum eſt: primo & levi,
modico tumultu [3] magis, quàm bello, intra ipſos [4] a
4 morum duces [5] ſubſiſtente ſævitiâ: mox atrocius,
cruentius, per totius viſcera Senatus graſſante victoriâ: u
5 timum non [6] civicam modò, ſed hoſtilem quoque [6] r
biem [7] ſupergreſſum eſt; cum armorum furor totius Itali
viribus niteretur, eouſque odiis ſævientibus, donec [8] de
6 eſſent, qui occiderentur. Initium & cauſa belli, [9] inex
plebilis honorum Marii [10] fames, dum decretam Syll
provinciam [11] Sulpiciâ lege [12] ſollicitat. Sed impatiens in
juriæ ſtatim Sylla legiones [13] circumegit: [14] dilatoqu
Mithridate, Eſquilinâ, Collinaque porta geminum [15] ag
7 men urbi [16] infudit. Undè cum [17] conſultò Sulpicius, &
Albinovanus objeciſſent catervas, [18] ſudeſque & ſaxa un
dique à mœnibus ac tela jacerentur; ipſe quoque jaculatu
incendio viam fecit, arcemque Capitolii, quæ Pœno
quoque, Gallos etiam Senones evaſerat, quaſi captivan
8 victor inſedit. Tum ex [19] conſulto Senatus adverſariis ho
ſtibus judicatis, in præſentem Tribunum, alioſque [20] di
verſæ factionis, jure ſævitum eſt. Marium ſervilis fug
[21] exemit; [22] imò fortuna alteri bello reſervavit. Corne

1 Duces ſceleri ſe præſtitiſſent, duces ſceleri fuiſſent. 2 Al. *jam.* 3 Al
majore. Cum hac autem periodo confer, quæ ſcribuntur infrà 4, 2, 2, & 3
4 Bellorum. Ut ſuprà 3, 12, 9. & infrà 4, 2, 73. 5 Conſiſtente, pedem figen
te. 6 Bella civilia. Ita Horat. Od. 3, 24. *& rabiem tollere* civicam. 7 Su
peravit. 8 Abeſſent, non eſſent. 9 Inſatiabilis. 10 Cupiditas. 11 Quam
P. Sulpicius tribunus pl. tulerat. 12 Hoc agit, ut ſibi decernatur. 13 Re.
duxit: alibi *convertere ſigna* appellat. 14 Repreſſo, ſubmoto. 15 Exer-
citum. 16 Immiſit. 17 Deditâ operâ, de induſtriâ. Plaut. Conſultò
factum eſt. 18 Tela tumultuaria, quæ Virgilius quoque conjunxiſſe videtu
in illis, Æn 154. *Jamque faces* (vel *ſudes*) *& ſaxa volant.* 19 Decreto.
20 Diverſarum partium. 21 Eripuit, ſervavit. 22 Lucanus de hoc Ma-
rio 2, 85. *Non ille favore Numinis, ingenti Superûm protectus ab irâ Vir fe-
rus, & Romam cupienti perdere fato Sufficiens.* Non adeò male, ſolet enim
Deus malis hominibus uti, ceu flagellis, ad caſtigandos eos, quibus iraſcitur,
imò quorum ſalutem quærit per hujuſmodi pœnas. Sic duo Veſpaſiani, cum
Iudæam & Iudæos perderent, & exſcinderent urbem ſacram, fecerunt id quidem
alio fine, gloriæ & propagandi imperii, ſed erraruntt. Revera lictores & ſatelli-
tes ultionis divinæ fuerunt in impiam gentem, & inſcii Chriſti mortem vindi-
carunt in Iudæâ.

lio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

9 lio Cinna, Cnæo Octavio Conſulibus, [1] malè obrutum
reſurrexit [2] incendium: & quidem ab ipſorum diſcordia,
cum de revocandis, quos Senatus hoſtes judicaverat, ad
10 populum [3] referretur. Cincta quidem gladiis [4] concione,
ſed vincentibus, quibus pax & quies potior, profugus
patria ſua Cinna confugit ad partes. Redit ab Africa Marius,
[5] clade major: ſiquidem carcer, catenæ, fuga, exi-
11 lium, [6] horrificaverant dignitatem. Itaque ad nomen
tanti viri latè [7] concurritur: [8] ſervitia (pro nefas!) & ergaſtula
armantur: & facilè invenit exercitum miſer im-
12 perator. Itaque vi patriam repoſcens, undè vi fuerat expulſus,
poterat videri jure agere, niſi [9] cauſam ſuam ſævitia
corrumperet. Sed cum Diis hominibuſque infeſtus
rediret, ſtatim primo impetu cliens & [10] alumna Urbis
[13] Oſtia nefanda ſtrage diripitur: mox in urbem quadru-

1 Obiter, vix, non ſatis. Ita malè *viva caro.* Ovid. Met. 15. 380. & Faſt. 3. 102. male *forte genus.* 2 Bellum ant clades. 3 Lex ad populum ferretur. 4 Multitudine, quæ concionantem audiebat. 5 Vide ſuprà 1, 16, 7. 6 Id eſt, admirabiliorem fecerant Marium, & quodam quaſi ſacro horrore & religione auxerant, reverentiamque conciliarant, quòd, cum tot periculis appetitus eſſet, non potuerit extingui: *Horror* enim ad res ſacras refertur, & venerationem. Virg. Æn. 1, 169. horrentique *atrum nemus imminet umbrâ.* Lucan. 3, 411. *Arboribus ſuus horror ineſt.* Hoc ipſum Virgilius expreſſit 4. Æn. ſub perſona Didonis, quam non tam nobilitas Æneæ, nec vultus & ſpecies corporis, quàm ipſum infortunium commovebat: *Credo equidem (nec vana fides) genus eſſe Deorum. Degeneres animos timor arguit: heu quibus ille Jactatus fatis! quæ bella exhauſta canebat!* Adde Tac. An. 2, 25, 6. 7 Prœlium inchoatur, quod curſu ferè fieri ſolebat, ut telorum jactum anteverterent: ut apud Iuſtin. 2, 9, 11. *Magna igitur in pugnam euntibus alacritas animorum fuit, adeò ut, cùm mille paſſus inter duas acies eſſent, citato curſu ante jactum ſagittarum ad hoſtem venerint.* Vel aliquando, ut citius ad gladios, tanquam certiora gravioraque tela, devenirent: vel, quoniam procurſu plurimum concitantur tela, teſte Liv. 34, 38, 3. 8 Servi. Non incommodè Val. Max. 8, 6, 2. 9 Notandum eſt, bonam quoque comœdiam indecenter agendo corrumpi. Tac. H. 1, 83, 4. *Sæpe honeſtas rerum cauſas, ni judicium adhibeas, pernicioſi exitus conſequuntur.* Ita Pompejani cauſæ ſuæ bonitatem corrupiſſe viſi ſunt Ciceroni: cujus verba ſunt ad Marium lib. 7. Ep. 3. *Fuerunt in oratione ita crudeles, ut ipſam victoriam horrerem.* Idem lib. 9. Ep. 6. *Victoriam etiam illorum timebam, ad quos veneramus; crudeliter enim otioſis minabantur.* 10 Quæ alit Urbem, ſcilicet commeatibus ex aliis regionibus eò convectis: quod tangit ſuprà, 1, 4, 3. *Alumnus* enim non is modò dicitur, qui alitur, ſed & qui alit. Contrario ſenſu *alumna Urbis* eſt apud Tac. 12, 11, 3. 11 Urbs in oſtiis Tiberinis ſita, ab Anco Martio condita, in ipſo maris fluminiſque confinio.

plici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

13 plici agmine intratur: diviſêre copias Cinna, Mariu
Carbo, Sertorius. Hic poſtquam manus omnis Octa
depulſa Janiculo eſt; ſtatim ad principum cædem [1] ſig
dato, aliquantò ſævius, quàm aut in Punicâ, aut in Ci
14 brica urbe, ſævitur. [2] Octavii Conſulis caput [3] pro R
ſtris exponitur: [4] Antonii [5] conſularis in Marii ipſi
[6] menſis: Cæſar, & Fimbria in penatibus domorum ſu
rum trucidantur; Craſſi pater & filius in mutuo alter a
15 terius aſpectu: Bæbium atque Numitorium per mediu
16 forum [7] unci traxêre carnificum: [8] Catulus ſe ignis ha
ſtu ludibrio hoſtium [9] exemit: Merula [10] flamen Dia
in Capitolio Jovis ipſius oculos venarum cruore reſperſ
[11] Ancharius, ipſo vidente Mario, confoſſus eſt, qu
[12] fatalem illam [13] ſcilicet manum non porrexerat ſal
17 tanti. Hæc tot Senatus funera [14] intra Kalendas & Id
Januarii menſis, ſeptima illa Marii [15] purpura [16] ded
Quid futurum fuit, ſi annum [17] conſularis impleſſe
18 Scipione & Norbano quinto Conſulibus, tertius il
turbo [18] civilis inſaniæ toto furore detonuit: quip

1 Inenndi prœlii. Solebat enim militibus, pugnam inituris, *ſignum da*
quando concurrerent. 2 Cujus necem præceſſit prodigium, quod refert V
ler. Max. 1, 6, 10. 3 In Roſtris, ut noſter loquitur 4, 6, 5. vel antè Roſtr
id eſt, editum illum locum antè Curiam, undè edicta publica, & ad populu
verba fiebant. 4 Hic fuit ille orator eximius, qui cunctos eloquentia ſua æt
te ſuperavit, teſte Cicerone, potuitque orationis ſuavitate Marianos mili
demulcere, ac cædis inferendæ cupiditatem reprimere, niſi P. Annius, qui ej
orationi non interfuerat, poſt illos ingreſſus, illum occidiſſet. Cujus caput M
rio inter epulas oblatum, tanta cum alacritate ſuſcepit, manibuſque pertract
vit, ut plane omnibus animi inſolentiam oſtenderet: deinde in Roſtris expo
juſſit. Vide Valer. Max. 9, 2, 2. Plutarch. in Mario. cap. 47. Hunc M. Ant
nium cum Craſſo de eloquentia diſputantem in Oratore ſuo Cicero introduc
5 Conſulatum geſſerat. 6 Sic de Antonio Triumviro Sen. fine epiſt. 83. V
ler. Max. 9, 5, 4. 7 Inſtrumenta incurva. 8 Q. Lutatius Catulus, cù
non incolumitatem, ſed exilium deprecaretur, ſævâ illâ Marii voce, *mori*
tur, finire vitam coactus eſt. Vide Cic. Tuſc. Quæſt. 5, 19. & de Orat. 3.
Val. Max. 9, 12, 4. 9 Eripuit, ſervavit. 10 Sacerdos Jovis. 11 A
cedentem ſe ac ſalutantem Marius occîdi juſſit. 12 Quæ fata vitaſque hom
num in poteſtate habet. 13 Scire licet. Ironicè dictum. 14 Nam Mari
deceſſit Idibus. Ep. Liv. 80. 15 Conſulatus, quod veſtes conſulares purpu
prætextæ eſſent, Marius enim primus omnium ſepties Conſul fuit. 16 Feci
17 Freinshemius legit, *conſulatus*. 18 Belli civilis.

cùm

cùm hinc octo legiones, [1] inde quingentæ cohortes ſta-
rent in armis, & indè ab Aſia cum victore exercitu Sylla
19 properaret. Et ſanè cùm tam ferus in Syllanos Marius
fuiſſet; quantâ ſævitiâ opus erat, ut Sylla de Mario vin-
dicaretur? Primùm apud Capuam ſub amne Vulturno
ſigna concurrunt: & ſtatim Norbani fuſus exercitus:
ſtatim omnes Scipionis copiæ, oſtentatâ ſpe pacis,
20 oppreſſæ. Tum [2] Marius juvenis, & Carbo Conſules,
quaſi deſperatâ victoriâ, ne inulti perirent, [3] in ante-
ceſſum ſanguine Senatus ſibi [4] parentabant: obſeſſaque
curia, ſic de Senatu quaſi de carcere, qui jugularentur,
21 [5] educti. Quid funerum in foro, in circo, in patentibus
templis? Nam Quinctus Mucius Scævola pontifex Ve-
ſtales [6] amplexus aras, [7] tantum non eodem igne ſepe-
22 litur. [8] Lamponius atque Teleſinus, Samnitum duces,
atrocius [9] Pyrrho & Annibale Campaniam Etruriamque
populantur: & ſub [10] ſpecie partium ſe vindicant.
23 Apud Sacriportum, Collinamque portam debellatæ
omnes hoſtium copiæ. Ibi Marius, hîc Teleſinus op-
preſſi. Nec idem tamen cædium, qui belli, finis fuit.
Stricti enim & in pace gladii, [11] animadverſumque in eos,
24 qui ſe ſponte dediderant. [12] Minus eſt, quòd apud Sacri-
portum, & apud Collinam portam ſeptuaginta amplius
millia Sylla concidit: [13] bellum erat. Quatuor millia
deditorum inermium civium in [14] villa publica inter-

1 Al. *atque*. Plut. etiam in Mario cap. 51. aſſerit, quadringentas & quinquaginta cohortes habuiſſe. Porrò cum legiones & cohortes opponuntur, in hoc loco, illæ ad cives Romanos, hæ ad ſocios & auxiliares referuntur. 2 Marius iſte, filius-ne Marii 7. Conſulis, an nepos fuerit, incertum eſt. 3 Ante juſtum tempus. 4 Juſta exſolvebant. Hujus ſceleris invidiam uni Damalippo impingere videtur Vellej. 20, 5. & Val. Max. 9, 2, 3. 5 Imò in ipsâ curia confoſſi. 6 Hoc autem factum, ſeu præſidii causâ, ut ad aras, tanquam aſylum, confugerent: quemadmodum Ioabus Reg. 3, 2, 28. ſeu ut execrarentur homicidas, & quaſi à præſentibus Diis ultionem peterent. Vide Velle. 2, 22, 3. 7 Propemodum, parum abeſt. 8 De his ſuprà 3, 18, 7. 9 Eadem comparatio ſuprà 3, 18, 11. 10 Prætextu, obtentu. 11 Apud Tac. 11, 17, 2. *trucidare deditos ſævum videbatur*. 12 Parùm eſt. 13 Q. d. belli jure iſti occidebantur: nullum erat in morte ipſorum nefas. 14 Domo ampliſſima in campo Martio, in quo hoſtium legati, quibus in Urbe hoſpitium non concedebatur, recipiebantur, & de publico alebantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

25 ſici juſſit. Iſti tot in pace, [1] non plures ſunt : quis au
illos poteſt [2] computare, quos in Urbe paſſim, quiſ
voluit, occidit? donec admonente Furfidio, *Vivere*
quos debere, ut eſſent, quibus imperarent : propoſita
[3] ingens illa tabula; & ex ipſo Equeſtris ordinis [4] fl
ac Senatus, duo millia electi, qui mori juberentur: [5]
26 vi generis edictum. Piget poſt hæc referre, ludibrio
bita fata Carbonis, fata Sorani Prætoris, atque Venuli
Bæbium ſinè ferro, ritu ferarum, [6] inter manus lan-
tum : Marium ducis ipſius fratrem [7] apud Catuli ſep-
chrum, [8] oculis, manibus, cruribuſque defoſſis, ſen-
tum aliquandiu, ut per ſingula membra moreretur. [9]
27 ſitis ſingulorum hominum ferè pœnis, [10] municipia I
liæ ſplendidiſſima, [11] ſub haſta venierunt, Spoletiu
28 Interamnium, Præneſte, Florentia. Nam Sulmone,
tus oppidum ſocium atque amicum (facinus indignu)
nondum expugnato, ut obſides jure belli, & mox m-
te damnati [12] duci jubentur : ſic damnatam civitatem j-
ſit Sylla deleri.

1 Al. *num.* 2 Rationem ſubducere, colligere. 3 Non potuit non
magna, quæ duorum millium Rom. nomina contineret. 4 Excellentiſſi
5 Non uſitati. 6 Vide ſuprà 3, 19, 12. 7 Vide infrà 4, 6, 6. 8 H
crudelitatem paſſim memorant & deteſtantur, imprimis Lucan. 2, 174. cui
ſimilis eſt illa, quam in Hannonem civem ſuum exercuerunt Carthaginien.
Juſtin. 21, 4, 7. 9 Abolitis, deſitis. 10 Tanquam hoſtilia, & be
capta; nam etiam urbes, ut cætera bello capta, vendebantur. 11 Sub auct
ne vendita ſunt: figebatur enim haſta in auctionibus publicis. 12 Scili
ad ſupplicium. Solemnis formula. Sen. Epiſt. 4. *At ſi fortè in manus hoſti*
incideris, victor te duci jubebit.

CA

CAP. XXII.

Bellum Sertorianum.

1 [1] BEllum Sertorianum quid aliud, quàm Syllanæ proſcriptionis [2] hæreditas fuit? [3] hoſtile potiùs, an [4] civile dixerim, neſcio: quippe quod Luſitani Celtiberique Ro-
2 mano geſſerint duce. Exul & [5] profugus [6] feralis illius tabulæ, vir [7] ſummæ quidem, ſed calamitoſæ virtutis, malis ſuis maria terraſque permiſcuit: [8] & jam Africæ, jam Balearibus inſulis fortunam expertus, [9] miſſuſque in Oceanum, Fortunatas inſulas penetravit: tandem Hiſpa-
3 niam [10] armavit. [11] Viro cum viris facile convenit. Nec alias magis apparuit [12] Hiſpani militis vigor, quàm Ro-
4 mano duce. Quanquam ille non contentus Hiſpania, [13] ad Mithridatem quoque Ponticoſque reſpexit, Regem-
5 que claſſe juvit. [14] Et quid futurum fuit? ſatis tanto hoſti uno Imperatore reſiſtere [15] res Romana non potuit: additus Metello Cnæus Pompejus: hi copias viri diu, & an-

1 Quæ hoc capite ſcribit Florus, lege Ep. Liv. 90. & ſeqq. Plutarch. in vita Sertorii. Val. Max. 1, 2, 4. Eutrop. in princ. ſexti. Hic Sertorius cervam candidam inſignis fortunæ per Luſitaniam ducebat, & ab eâ, quæ agenda aut vitanda eſſent, moneri ſe aſſeverabat, ut barbari ad omnia, tanquam divinitus imperata, obedirent. 2 Quod idem licet dicere de bellis ſequentibus: de quorum connexione lege Auguſt. De Civ. Dei lib. 3. cap. 30. Uſque adeò verum eſt, quod ait Sal. in Iugurth. cap. 88. *Omne bellum ſumi facile, cæterùm ægerrimè deſinere*; atque ita ſæpè bellum ad poſteros Σπονδὴν ſtruitur, ut appellat Cic. l. 9. ad Attic. Ep. 12. 3 Quod hoſtes, id eſt, peregrini, & diverſarum civitatum regionumque homines inter ſe gerunt. Quod autem *hoſtile* hoc loco appellatur, idem etiam *externum bellum* dicetur in fine hujus capitis, & infrà 4, 2, 4. 4 Quod inter ſe gerunt cives, & ejuſdem loci incolæ. 5 Ita ſuprà *fugitivum regni* dixit. 6 Funeſtæ, exitialis. 7 Extremæ, maximæ. 8 Al. *etiam Africæ, etiam Balearibus.* 9 Al. *niſuſque in Oceanum, Fortunataſque inſulas penetrare.* Non enim penetravit inſulas Fortunatas, ſed meditatus eſt tantùm id conſilium, non executus. 10 In arma concitavit Sertorius. 11 Significationem hîc habet fortitudinis. 12 Etiam ſuprà 2, 17, 13. dictum eſt. Hiſpanos non tam animis viribuſque, quàm ducibus defectos, nihil egregium auſos. 13 Cum Mithridate enim fœdus junxit. 14 Tò ET, reſpicit ad ſequentia eademque ita connectit ſuperioribus. Cùm Sertorius fœdus iniiſſet cum Mithridate, cumque jam claſſe poſſet juvare, quid futurum fuit? præſertim cum ſolus Sertorius tantum negotium faceret populo Romano, ut ad ipſum debellandum opus eſſet duobus maximis Imperatoribus. 15 Reſpublica.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

cipiti ſemper [1] acie attrivêre : nec tamen prius bell,
quam ſuorum ſcelere & inſidiis, exſtinctus eſt. Cop
6 ejus propè tota Hiſpania perſecuti, diu & ancipiti ſe
per [2] acie domuerunt. Prima per [3] legatos [4] certami
7 habita, cum [5] hinc Domitius, & [6] Thorius; [7] in
[8] Herculeji [9] proluderent : mox his apud [10] Segovian
illis apud Anam flumen oppreſſis; ipſi duces comin
invicem [11] experti, apud Lauronem, atque Sucrone
8 æquavêre clades. Tum illis ad populationem agrorum
his ad urbium excidia converſis, [12] miſera inter Rom
9 nos duces Hiſpania diſcordiæ pœnas dabat : donec [13] o
preſſo [14] domeſtica fraudê Sertorio, [15] victo deditoq
Perperna, ipſæ quoque in Romanam fidem venêre u
bes, Oſca, Termes, Tutia, Valentia, Auxima, & [16] in
fame [17] nihil non experta [18] Calaguris. Sic recepta i
10 pacem Hiſpania. [19] Victores duces externum id magis
quam civile bellum, videri voluerunt, [20] ut trium
pharent.

1 Prœlio ſenſim debilitaverunt & conſumpſerunt. 2 Prœlio. 3 Vic rios Imperatorum, *lieutenants.* 4 Conflictum, pugnatum eſt. 5 Ex pa tibus Metelli. 6 *Thoranius* eſt Plutarch. in Sertorio cap. 18. 7 Ex part bus Sertorii. 8 Duo fuerunt Herculeji fratres in partibus Sertorii. Plutarch Domitium & Luſium vocat. 9 Præluderent. Sen. Medeâ 907. proluſit *dolo per iſta noſter.* 10 Hiſpaniæ urbem. 11 Tentatis viribus. Sic infrà 4, 10, 1 Expertis invicem, *Parthis & Romanis.* 12 Ordo eſt: *Miſera Hiſpania da bat pœnas diſcordiæ inter duces Romanos.* Sic Aſia, bellum inter ſe gerentibu Antiocho & Seleuco fratribus, in medio quaſi præda relicta erat, & quod rege deliraverant, ſola plectebatur. 13 Interfecto, confoſſo in convivio illo quod deſcripſit Sal. H. 3, 5, 22. 14 Familiari. Sic *Domeſtici percuſſores* ſupra 2, 17, 17. 15 Is, quia eorum nobilium habebat epiſtolas, qui Sertorium ad invadendam Italiam invitaverant, juſſu Pompeji non auditus occiſu eſt, literæque omnes, ne novorum iterum in urbe motuum cauſa forent, igne conſumptæ. 16 Al. *in fame*, duabus dictionibus. Quæ lectio ſtabilitur ſimili loco infrà 4, 5, 3. & eo, quod de fame Calaguritanâ Val. Max. 7, 6, 3. ext. recenſet; eos *uxores ſuas natoſque ad uſum nefariæ dapis vertere, & cadaverum reliquias ſalire non dubitaſſe.* 17 Omnia. 18 Hiſpaniæ urbs. 19 Metellus & Pompejus. 20 Nam ex civilibus bellis non triumphatur: *quia ut neceſſariæ iſtæ, ita lugubres ſemper exiſtimatæ victoriæ ſunt, utpote non externo, ſed domeſtico partæ cruore.* Val. Max. 2, 8, 7. Hinc Lucan. 1. *Bella geri placuit, nullos habitura triumphos*, id eſt, civilia. Sic Cæſar de civibus non triumphavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. XXIII.

[1] *Bellum civile ſub Lepido.*

1 [2] MArco Lepido, Quinƈto Catulo Conſulibus, civile
bellum pænè citius oppreſſum eſt, quam inciperet:
ſed quantum, lateque [3] fax illius motus ab ipſo Syl-
2 læ [4] rogo [5] exarſit! Cupidus namque [6] rerum novarum
per inſolentiam Lepidus, [7] aƈta tanti viri reſcindere pa-
rabat; nec immeritò, [8] ſi tamen poſſet ſine magna clade
3 Reipublicæ. Nam cùm jure belli Sylla Diƈtator [9] pro-
ſcripſiſſet inimicos: qui ſupererant, revocante Lepido,
[10] quid aliud quam ad bellum vocabantur? Cumque dam-
natorum civium bona, [11] addicente Sylla, quamvis malè
capta, jure tamen, repetitio eorum procul dubio labefaƈta-

2 Scribunt hæc Ep. Liv. 91. Plutarch. Pompejo cap. 25. Valer. Max. 2, 8, 7. 2 M. Lepidus conſul dum Syllæ leges abrogare conatur, novo motu perturbat Rempublicam: ipſe profligatus, in Sardiniâ animi ægritudine perit. 3 Cauſa & initium. 4 Strue lignorum ad cremanda corpora. 5 Accenſa eſt. Nam crematus hic primus omnium Corneliorum, cùm majores ejus terrâ conderentur. Ejus rei cauſam fuiſſe dicit. Cic. de Leg. 2, 22. quod Sylla viƈtor C. Marii reliquias diſſipari juſſerat (quod etiam Val. Max. 9, 2, 1. refert) eòque timebat ſimilem forte caſum corpori ſuo poſſe accidere. 6 Turbarum. 7 Leges Syllæ abrogatæ. 8 Salus populi ſuprema lex eſt; cujus conſervandæ nonnunquam in unum vel alterum privatorum iniquitas admittenda eſt. Ita quos Sylla proſcripſerat, æquum fortaſſis erat reducere; ſed inutile Reipublicæ, quòd aƈta Syllana ſinè bello civili reſcindi non poterant. Vide Cic. Ver. 5. cap. 35. 9 Per ſcriptum prævium morti, ubicunque reperirentur, addixiſſet. *Proſcribere* enim idem eſt, atque publicè fixo libello aliquid edicere & denuntiare. Hinc *proſcribi bona* dicuntur, cùm fixis publice libellis, venditio eorum bonorum in diem certam edicitur & ſignificatur: hinc *proſcripti*, quorum nomina palam in foro ſcripta exſtabant, ut ad necem quærerentur, præmio percuſſori, & ſupplicio occultatori propoſito. Aliquando *proſcribo* eſt libellis propoſitis aliquid venale indico: unde *proſcriptum* dicitur, hoc eſt, venale expoſitum; quia quæ erant vendenda, publicè ſcribebantur. *Proſcribi* itaque *domus* dicuntur, quando oppoſitâ inſcriptione, venales vel locandæ ſignificantur. Cic. 3. Offic. *Itaque Calphurnius cùm præcognoviſſet Claudium ædes poſteà* proſcripſiſſe. 10 Hinc conſtat, quàm periculoſum ſit exules reducere, vindiƈtæ ſemper cupidos. 11 Adjudicante. Verbum prætoriæ juriſdiƈtionis. Liv. 6, 14, 10. *Ne quem veſtrum, Quirites, donec quicquam in re mea ſupererit, adjudicatum* addiƈtumve *duci patiar.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

4 bat [1] compoſitam civitatem. [2] Expediebat ergo quaſi æg
ſauciæque Reipublicæ requieſcere quomodocumque; [3]
5 vulnera curatione ipſa [4] reſcinderentur. Ergo cùm turb
dis [5] concionibus, velut [6] claſſico civitatem terruiſſet
profectus in Etruriam, arma inde & exercitum, urbi [7] a
6 moverat. Sed jam [8] Milvium pontem, collemque Jan
culum Lutatius Catulus, Cnæuſque Pompejus, Syllan
[9] dominationis duces atque [10] ſigniferi, alio exercit
7 [11] inſederant. A quibus primo ſtatim impetu retrò pulſus
[12] hoſtiſque à Senatu judicatus, incruenta fuga Etruriam
inde Sardiniam receſſit: ibique morbo & pœnitentia in
teriit. Victores, quod non temere alias in civilibus bellis
[13] pace contenti fuerunt.

1 Tranquillam & quietam. 2 Cavendum ergo, ne intempeſtivis remedi adhibitis mala civitatis exaſperentur. Nam *Curando fieri quædam majora vi demus Vulnera, quæ meliùs non tetigiſſe fuit.* 3 Elegans tranſlatio & fre quens ſcriptoribus. Ad eum ſenſum Sen. de Benef. 5, 16. *Ingratus L. Sylla qui patriam durioribus remediis, quàm pericula erant, ſanavit.* Contrà Cic *Appii vulnera non refricando*, ſaluti provinciæ ſuæ conſulebat, ad Attic. 1, 15 4 Iam coaleſcentia rursùs aperientur. Sic *reſcindere plagam*, 4, 2, 72. 5 Sermonibus. Extat una concionum ejus apud Sal. H. 1. 6 Signo ineundæ pugnæ dato. 7 Adduxit. 8 Qui ſuprà Tiberim in via Flaminia ab Urbe plus minùs duobus millibus paſſuum diſtat: extructus eſt à M. Scauro cenſore Syllæ tempore. 9 Tyrannidis auctores, concitores. Ita Sal. Cat. 6, 10. *Poſt, ubi regium imperium, quod initio conſervandæ libertatis, atque augendæ reip. fuerat, in ſuperbiam* dominationemque *convertit*, &c. Sic *Domini* pro tyrannis apud Iuſtin. 5, 12, 2. & 22, 3, 3. 10 *Signiferi* hoc loco dicuntur, qui præcipuè factionem aliquam juvant, quomodo & *Anteſignani* dicuntur. 11 Occupaverant, obſederant. 12 Quanquam non immeritò acta Syllæ reſcindere voluerit Lepidus, tamen quia intempeſtivè id tentavit, hoſtis judicatus fuit. 13 Alias enim dominatio, vel ſaltem vindicta peti ſolet.

L I B E R   Q U A R T U S.

C A P. I.

[1] *Bellum Catilinarium.*

2 CAtilinam [3] luxuria primùm, tùm [4] hinc [5] con-
flata egeſtas [6] rei familiaris, [7] ſimul occaſio,
quòd in extremis finibus mundi arma Romana
peregrinabantur; in nefaria conſilia opprimen-
2 dæ patriæ ſuæ compulêre; Senatum confodere, Conſules
trucidare, [8] diſtringere incendiis Urbem, [9] diripere æra-
rium, totam denique Rempublicam funditùs tollere, &
quicquid nec Annibal videretur optaſſe. Quæ omnia qui-
bus (ô nefas!) [10] ſociis aggreſſus eſt? ipſe [11] patri-
3 cius: ſed hoc [12] minus eſt: [13] Curii, [14] Porcii,

1 Bellum Catilinarium ſcribunt Ep. Liv. 102, & 103. Salluſtius, Plutarch. in vitis Syllæ, Ciceronis, Cæſaris. Val. Max. 5, 8, 5. ext. & 9, 1, 9. & 9, 11, 3. Extant quatuor Ciceronis invectivarum in L. Catilinam libri, quibus rem totam ſimul, & eleganter complexus eſt. Meminit Juv. Sat. 10. 2 Catilinæ & ſociorum ipſius conjurationem exponit. & Ciceronis Conſulis in eâ opprimendâ vigilantiam, dehinc Catilinam à C. Antonio Conſule cum ſuo exercitu cæſum eſſe. 3 Superfluus rerum uſus. 4 E luxuria. Igitur facetè Plaut. in prologo Trinummi fabulæ, *Luxuriæ filiam* facit *Inopiam:* quam quidem filiam ibidem ſe prædicat adoleſcenti luxurioſo nuptum dediſſe, ut cum ipsâ ætatem ageret, quoniam ei, quî ſe alat, nihil videat eſſe reliqui. Hinc Claud. in Ruffin. 1, 35. *Et luxus populator opum, cui ſemper adhærens Infelix humili greſſu comitatur egeſtas.* Adde Sal. in Cat. 5 Confecta, excitata. 6 Subſtantiæ, bonorum domeſticorum. *Familiaris* enim ſignificat, quod ad familiam pertinet, quod eſt familiæ: undè *familiaria negotia*, *res familiares* dicimus. 7 Vide ſupra 3, 5, 4. & 3, 6, 1. Idem dicit Sal. Cat. 16, 6. *in Italiâ nullus exercitus: Cn. Pompejus in extremis terris bellum gerebat*, 8 Diſtrahere, diſtinere: ut boni duobus ſimul implicati periculis, cui primum occurri oporteret dubii, minus conjuratis reſiſterent. 9 Populari, ſpoliare repoſitorium pecuniæ publicæ. 10 Præter iſtos autem ſocios, quos numerat Florus, *erant complures paulo occultiùs conſilii hujus participes nobiles; quos magis dominationis ſpes hortabatur, quàm inopia aut alia neceſſitudo.* Sal. Cat. 17, 6. ut nominatim *M. Craſſus* eodem loco: item *Cæſar*, Plut. Cæſ. cap. 11. 11 A Patribus ortus, vel *Patrum progenies*, ut Livius, vel *nobili genere natus*, ut Salluſtius loquitur. 12 Parùm eſt. Sic ſupra 3, 21, 24. 13 Q. Curius Quæſtorius fuit: aleator notiſſimus: ideòque damnatus eſt, ut Cicero refert. 14 *M. Porcius Lecca* a Salluſtio nominatur. Hic ille eſt, in cujus domo Catilinæ dies exeundi, tùm cæteris manendi conditio, tùm deſcriptio totam per Urbem cædis atque incendiorum conſtituta eſt. Hic quoque poſtea damnatus eſt: auctor eſt Cic. in oratione pro Syllâ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] Syllæ, [2] Cethegi, [3] Antronii, [4] Varginteji, a-
que [5] Longini: quæ familiæ? quæ Senatus [6] inſignia
[7] Lentulus quoque cum maximè [8] Prætor: hos om-
4 nes immaniſſimi facinoris [9] ſatellites habuit. Ac-
ditum eſt [10] pignus conjurationis, [11] ſangu-

1 P. Cornelius Sylla, & Servius Cornelius Sylla, filii Sèrvii Cornelii Sylla. Dion. narrat lib. 36. Cornelium Syllam, patrem eorum, qui conjurarunt fuiſſe fratrem L. Syllæ Dictatoris. 2 Cethegus in civilibus hiſce diſſentionibus u:be ejectus, ad Syllam ſupplex confugit: indè Syllanas partes ſecutus eſt. Hi C. Cethegus temeritate & audacia Catilinam ſuperabat. Plura de hoc lege apud Cic. in orationibus pro Syllâ & in L. Catilinam, Plutarch. in Cic. 3 Hi fuit condiſcipulus Ciceronis in pueritia, collega in quæſtura. Conſul deſignatus, ambitus judicium tollere ac diſturbare voluit: poſtremò ob conjurationem in exilium abiit. 4 L. Varguntejus Senator cum C, Cornelio equite conſtituerant cum armatis hominibus nocte, quæ ſecuta eſt poſtridiè Non. Novemb. ſalutatum *ire* Ciceronem, & eum in ſuo lectulo confodere: ſed Cicero per Fulviam mulierem de dolo, qui parabatur, certior factus, non admiſit ſalutatores tam pernicioſos. Sunt & iſti poſteà damnati lege Lutatia de vi publica. 5 Hic *L. Craßius Longinus ſibi procurationem incendendæ urbis depopoſcerat*, ut ait Cic. in 3. Invect. in Cat. 6 Ornamenta, homines qui Senatum decorant. 7 P. Cornelius Lentulus Sura conſularis: Conſul enim fuerat cum Cn. Aufidio Oreſte, & prætor iterum, conjurationis per indicia convictus, in carcerem ex Senatus conſulto, quod ex Catonis ſeveriore ſententia factum eſt, cum Cethego, Statilio, Cæpario, Gabinio conjectus eſt, atque de iis ſupplicium, gula laqueo fracta, in Tulliano ſumptum eſt. 8 *Prætor* dictus eſt, quaſi *Præitor*, à *præeundo*, quòd populo *præiret* jure & exercitu: & ſic Conſules primum *Prætores* appellati fuêre. Poſt autem cum Conſules ab Urbe bellorum finitimorum gratia evocarentur, neque eſſet, qui in civitate jus reddere poſſet, factum eſt, ut Prætor quoque crearetur, qui jus in Urbe diceret; qui propterea *Prætor Urbanus* appellatus eſt. Poſt aliquot annos non ſufficiente eo Prætore, quod multa turba peregrinorum ad jus petendum in Urbem veniret, creatus eſt & alius *Prætor*, is *Peregrinus* appellatus eſt, quia inter *peregrinos* jus dicebat. Ubi verò deſignati erant, ex Senatus conſulto ſuas juriſdictiones, Urbanam & Peregrinam ſortiebantur, quamque ſorte adepti erant, eam exercebant. Munus dicendi juris tribus hiſce continebatur verbis, *Do*, *Dico*, *Addico*: *Do*, ſcilicet agendi poteſtatem; *Dico*, ſcilicet jus: *Addico*, hoc eſt, adjudico rem, de qua agitur. Vide quæ nos ad Sal. p. 77. a. & b. 9 Miniſtros. Sic ſuprà 3, 16, 4. 10 Certitudo, ſecuritas. *Pignus* enim dicitur omne illud, quod rem aut cauſam ſecuram facit, ut ſuprà diximus. 11 Recenſet hoc Sal. Cat. cap. 22. Catilina pateris inſudit vinum ſanguine humano permixtum: deindè circumtulit, ut omnes id libarent, hac execratione, ut ita omnium ſanguis hauriri poſſet, niſi, quod promiſerant, feciſſent, uti ſanguinem illius hominis hauſiſſent. Mos hic ſanguine ſanciendi fœdera & amicitias à Scythis: *apud quos cùm amicitiarum fœdus initur, ac jus jurandum maximum fit, ſc. & victuros eos, pariter, & mortem oppetituros, ſi opus ſit, alterum pro altero: ſibi digitos incidunt, & ſanguinem in calicem diſtillant, ſummiſque intinctis gladiis, ambo pariter admoventes labra: nec quicquam deinde eſt, quod poßit eos dirimere.* Plutarch. in Cic,

1 hu-

[1] humanus : quem [2] circumlatum [3] pateris [4] bibêre : ſummum [5] nefas ; niſi [6] ampliùs eſſet , propter quod
5 biberunt. [7] Actum erat de pulcherrimo imperio , niſi illa conjuratio in [8] Ciceronem & [9] Antonium Conſules incidiſſet : quorum [10] alter induſtria rem patefecit , [11] al-
6 ter [12] manu oppreſſit. Tanti ſceleris indicium [13] per Fulviam [14] emerſit , viliſſimum ſcortum , ſed [15] parrici-
7 dii innocens. Tum Conſul [16] habito Senatu , in præſentem reum Cicero [17] peroravit : ſed non ampliùs profectum , quàm ut hoſtis evaderet , ſeque , palam [18] pro-

Id eſt , *humani corporis* , ut ait Sal. Cæſum enim puerum , memorat Dio, ſu-perque ejus viſcera juramentum conceptum. Ut autem fœdera Romani junge-bant cæſa porca , non ſine execratione ; ita Græci tauro , capro , aut ariete. 2 Circum geſtatum. 3 Poculis latis , & patentibus, 4 Ut plus poſſet execratio : ſic apud Maronem Dido , cum Æneæ imprecata eſſet , adjungit tandem : *Hæc precor , hanc vocem extremam cum ſanguine fundo.* 5 Scelus , facinus. 6 Majus. 7 Actum fuiſſet , id eſt , periiſſet pulcherrimum imperium. 8 Ob id factum Cicero *Pater patriæ* à Catone Uticenſi primum appellatus eſt. Plin. 7, 30. Plutarch. Cic. cap. 31. Iuv. 8, 224. Lucan. 7, 62. 9 Hic tamen parum ad opprimendum Catilinam contuliſſe legitur : imò pactione provinciæ vix perſuaſum à Cicerone , ut cum Rep. ſentiret ; nec ipſum adeò pugnaſſe in hoſtes , ſed bellum id per Petrejum legatum ſuum confeciſſe. Hæc ex Cicerone paſſim , & Salluſtio, 10 Præmium enim & impunitatem etiam meditati facinoris ſociis , ſi reſipiſcere vellent ac conſcios indicare , promiſit Cicero. Pertinet huc quod idem Cicero dixit Off. 1, 22. *Parvi ſunt foris arma , niſi ſit conſilium domi.* 11 Antonius. 12 Vi, bello, armis. 13 Ut pleraque per hunc ſexum , plenum rimarum : & inter rariora numerandum , quod de Leænâ ſcribit Plutarch. de Garrulitate ; de Porciâ , M. Bruti conjuge , idem in vitâ Bruti. 14 Detectum eſt. 15 Cædis Senatus , Conſulumque , imò ipſius patriæ ſubverſionis , quæ omnia peracturus erat Catilina. 16 Convocato Senatu 6. Idus Novembris in Iovis Statoris ædem , ut de Republica conſultarent. 17 Orationem habuit. Exſtant enim quatuor Orationes Invectivæ Ciceronis in Catilinam. In prima Catilinam ex Urbe egredi jubet : in ſecunda gratulatur populo & Reipublicæ , quod Catilina ex urbe ſit profectus : in tertia exponit, quid in Senatu actum ſit : in quarta de duabus contrariis ſententiis Cæſaris & Catonis ita diſputat , ut non obſcurè in ſeveriorem inclinet, 18 Cum profeſſus eſſet. Malim hîc legere , *profeßus :* ut ſit ſenſus , hoc ipſo ſeſe hoſtem profeſſum eſſe , cum diceret , *incendium ſuum* reſtincturum ruina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

feſſo, [1] *incendium ſuum reſtincturum ruinâ* minaretur.
8 [2] ille quidem ad præparatum à [3] Manlio in Etruria exe
citum proficiſcitur, [4] ſigna illaturus urbi. Lentulus [5] de
ſtinatum familiæ ſuæ [6] Sibyllinis verſibus [7] regnum [8] ſil
vaticinans, ad præſtitutum à Catilinâ diem, urbe tot
9 viros, faces, tela diſponit. Nec [9] civili conſpiration
contentus, legatis [10] Allobrogum, [11] qui tùm for
tè aderant, in arma [12] ſollicitatis, iiſſet ultra Alpe

1 Furorem ſuum, incommodum, inflammationem ex injuria ortam deleturu exitio atque damno Senatus vel Urbis minaretur. Q. d. ſe Senatores omnes pe diturum, & hoc pacto odium, quod in ſe conceperant, reſtincturum. Eſt Me taphora petita ab incendio in civitate aliquâ exorto: ubi incendium unius do mus eſt cauſa ruinæ alterius: ideòque ne vicinæ incendantur ædes, præcipites i ruinam trahi ſolent. Undè eleganter Horat. *Tùm tua res agitur, paries cùm proximus ardet.* Eadem Sal. Cat. 31, 10. Cic. pro Murænâ cap. 25. Val. Max 9, 11, 3. Vox inhumana; qualis illius fuit, quæ ſenario reddita in proverbiun abiit: Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί, id eſt, *Terra ignibus, me miſ ceatur mortuo.* Deteſtatur graviter Cic. 3. de Fin. & Sen. lib. 2. de Clem cap. 2. Nero adhùc in deterius vertit, cum diceret, ἐμοῦ ζῶντος, id eſt *me vivente.* Atque ita fecit Phaëton iſte orbis terræ, ut eum nominat Pli nius. Non abſimile illud Damonis apud Virgilium in Pharmaceutriâ: *omni vel medium fiant mare; vivite ſylvæ.* Idem animus Mithridati ſuprà 3, 5, 21
2 Catilina. 3 Duce exercitus Catilinarii. 4 Exercitum admoturus 5 Addictum. 6 Sibyllinis libris. Sal. Cat. 47, 4. *Sibyllinus* dicitur, quoc eſt Sibyllæ, vel quod à Sibyllâ factum eſt. Hinc *libri Sibyllini* dicti ſunt: de quorum origine, vide quæ nos ad Sal. pag. 148. a, & b. Appellantur autem *libri Sibyllini*, non quia fuerunt unius Sibyllæ, ſed quod omnes fœminæ vate *Sibyllæ* ſunt à veteribus nuncupatæ, à conſiliis Deorum denunciandis ſic dictæ Σιοὺς enim *Deos* vocant Æoles, non Θεοὺς, & conſilium non βουλὴν, ſed βυλὴν appellant. 7 Imperium Romanum. 8 Sal. Cat. ibid dicebat *ex libris Sibyllinis, regnum Romæ tribus Corneliis portendi: Cinnam atque Syllam anteà; ſe tertium eſſe, cui fatum foret urbis potiri.* Idem refert Cic. in 3. Orat. in Cat. 9 Conjuratione cum civibus tantum initâ. 10 Populorum Galliæ juxta Rhodanum fluvium, victoria Fabii, & Catilinæ conjuratione notorum. 11 Plutarch. in Cic. *Forte*, inquit, *tùm Romæ erant duo legati Allobrogum, quæ gens tunc maximè affligebatur, Romanorumque dominationem ægrè tolerabat. Hoc Lentulus exiſtimans utiles ſibi fore ad concitandam Galliam, conjurationis ſocios effecit, literaſque eis ad Senatum Allebrog. cum & Catilinam dedit, libertatem illi promittens, hunc hortans, ut ſervis libertate donatis, ſtatim Romam peteret.* 12 Allectis, impulſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] furor, niſi [2] alterâ proditione Vulturcii, [3] Prætoris litteræ tenerentur. Statim Ciceronis [4] imperio injecta eſt
10 barbaris manus. Palam Prætor in Senatu convincitur. De ſupplicio agentibus, [5] Cæſar parcendum [6] dignitati; [7] Cato [8] animadvertendum [9] pro ſcelere cenſebat. [10] Quam ſententiam ſecutis omnibus, in [11] carcere [12] parricidæ [13] ſtrangulantur. Quamvis parte conjurationis oppreſsâ, tamen ab incepto Catiſina non deſtitit: ſed [15] infeſtis ab Etruriâ ſignis patriam petens, obvio Anto-
11 nii exercitu [16] opprimitur. Quàm atrociter dimicatum ſit, exitus docuit: nemo hoſtium bello ſuperfuit: [17] quem quis [18] in pugnando [19] ceperat locum, eum, amiſsâ
12 [20] anima, [21] corpore tegebat. Catilina [22] longè à [23] ſuis inter hoſtium cadavera [24] repertus eſt; [25] pulcherrima morte, ſi pro patria ſic concidiſſet.

1 Catilinæ. 2 Prius enim patriæ proditor erat, conjurando cum hoſtibus ejus; mox ipſorum, cum quibus conjuraverat. An *altera proditio* dicitur, quia prior fuerat à Fulvia. 3 Lentuli. 4 Iuſſu. 5 Is tùm erat, ut oſtendit Suetonius, Prætor deſignatus: quare Cic. Ep. ad Attic. l. 12. ait eum loco prætorio ſententiam dixiſſe. Cæſaris & Catonis contrariæ orationes extant in Salluſtii Catilinaria, c. 51. & 52. 6 Majeſtati. 7 Hic fuit M. Porcius Cato, qui poſteà *Uticenſis* dictus eſt; erat tum deſignatus tribunus plebis, ut oſtendit Cic. pro Sextio: ſed antè Catonem Cicero orationem habuit, quæ eſt quarta in Catilinam. 8 Puniendum. 9 Secundum, juxta ſcelus. 10 Catonis. 11 Loco maleficorum, nempè Tulliano: à Tullo Hoſtilio exſtructo, undè & nomen accepit. Eſt enim *carcer* locus, in quo ſervantur malefici à *coërcendo* dictus, ut docet Varro; quod vincti in eo cuſtoditi prohibeantur exire. Undè & in circo, ex quo equi emittebantur ad curſum, *carceres* ſunt appellati, quod *coërceantur* equi, ne indè exeant, antequam magiſtratus ſignum miſerit. Virg. *Ut cùm* carceribus *ſeſe effudêre quadrigæ, Addunt ſe in ſpatia.* 12 Conjuratores adversùs patriam, nempè Lentulus, Cethegus, Statilius, Gabinius & Ceparius. 13 Suffocantur, laqueo gula frangitur. Hæc ſtrangulatio ſolebat ſemper fieri in Tulliano: præcipitatio verò ex Robore, quæ erat altera pars carceris. 14 Obrutâ, exſtinctâ. 15 Nocivis, adverſis. *infeſta* enim *ſigna* dicuntur, quæ ab hoſtibus irruentibus inferuntur. 16 Interficitur. 17 Totidem verbis Sal. in Cat. cap. 61. 18 Dum pugnaret in prœlio. 19 Occupaverat. 20 Vita. 21 Sic Iuſtin. 9, 3, 10. *quippe adverſis vulneribus, omnes loca, quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt.* Et Lucan. 6, 132. *jacuere peremti Debuerant quo ſtare loco.* 22 Procul. 23 Militibus. 24 Inventus eſt. 25 Quæ ſtrenuè pugnantibus obvenit, eadem appellatur *dignà viris*, ſupra 3, 20, 14.

CAP. II.

[1] *Bellum Cæſaris & Pompeji.*

1 JAm pænè toto orbe [2] pacato, majus erat imperium Romanum, quam ut ullis externis viribus extingui poſſet.
2 Itaque [3] invidens fortuna principi gentium populo, ipſum illum in exitium ſuum [4] armavit: ac Mariana quidem Cinnanaque rabies, intra Urbem [5] præluſerat, quaſi [6] experiretur. Syllana tempeſtas latiùs, intra Italiam tamen, de-
3 tonuerat. Cæſaris furor atque Pompeji Urbem, Italiam, gentes, nationes, [7] totum denique, qua [8] patebat, imperium, [9] quodam quaſi diluvio & inflammatione [10] corri-
4 puit: adeò ut non rectè tantum *civile* dicatur, ac ne *ſociale* quidem; ſed nec [11] *externum*: ſed potiùs *commune quoddam*

1 Bellum civile inter Cæſarem & Pompejum ſcribunt imprimis Cæſar ipſe tribus libris. Ep. Liv. 102, & ſeqq. Plutarch. in Cæſare & Pompejo. Eutrop. 6. Val. Max. 1, 5, 6. 1, 6, 12. & 14. 4, 5, 5. & 6. 4, 6, 4. 5, 1, 10. Lucanus. Plin. 7, 25. & 26. Cæſar, Pompejus. Craſſus coïtione ſibi dominationem confirmabant, Craſſo à Parthis cæſo, Pompeji & Cæſaris neceſſitudine ob Iuliæ mortem abrupta, cum Cæſar priorem, Pompejus parem non ferret, civilibus armis cum totius orbis & Urbis calamitate ſocer & gener contendunt. Pompejus in Ægyptum fugiens perfidiſſimi regis inconſtantia interfectus eſt. Cæſar victis inimicis, Rempublicam occupat, & invidia affectati regni, optimatium conſpiratione, poſt triennium in Senatu 23. vulneribus confoſſus eſt. 2 Subacto, domito à Romanis. Hoc ſenſu *Pacare ſylvas*. Horat. Ep. 1, 2, 45. 3 Adde ſuprà 1, 13, 1. 4 In arma concitavit. 5 Pugnam præmeditata erat. Cum hoc loco confer quod ſcripſit ſuprà 3, 21, 3. 6 Tentaret vires. 7 Undè Cic. 2. Ep. Fam. 16. *Nulla eſt acerbitas, quæ non omnibus hac orbis terrarum perturbatione impendêre videatur.* Prævidit idem 6. ad Att. 9. & 7. ad Att. 1. *Videre mihi videor tantam dimicationem, quanta nunquam fuit, &c.* 8 Extendebatur, porrigebatur. Sic Iuſtin. 2, 2, 2. de Scythiâ: *Multùm in longitudinem & latitudinem* patet. Et 42, 2, 9. *Siquidem Armenia à Cappadocia uſque mare Caſpium undecies centum millia* patet. Suet. Tib. 16, 4. *toto Illyrico, quod inter Italiam, regnumque Noricum & Thraciam, & Macedoniam, interque Danubium flumen, & ſinum maris Adriatici* patet, *perdomito & in ditionem redacto.* Et ſic *pateſcere* apud Tac. H. 2, 81, 4. 9 Videtur Floro in animo fuiſſe locus Senecæ lib. 3. Nat. Quæſt. cap. 1. *Philippus, Alexander, cæterique exitio gentium clari, non minores fuêre peſtes mortalium, quàm inundatio, quâ planum omne perfuſum eſt; quàm conflagratio, quâ magna pars animantium exaruit.* 10 Cepit, rapuit. 11 Alias *hoſtile* dicit.

5 *ex omnibus, &* [1] *plus quàm bellum.* Quippe ſi duces ejus in-
ſpicias; totus Senatus [2] in partibus: ſi exercitus; hinc un-
decim legiones, indè decem & octo, [3] flos omnis & [4] ro-
bur Italici ſanguinis; ſi auxilia ſociorum; hinc [5] Gallici
Germanique delectus: indè [6] Dejotarus, Ariobarzanes,
Tarchondimotus, [7] Cothus, omne Thraciæ Cappadociæ-
que, Ciliciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ætoliæ, totiuſque
6 [8] robur Orientis: ſi moram belli; [9] quatuor anni, & pro
clade rerum breve tempus: & locum & ſpacium, ubi
[10] commiſſum eſt; intra Italiam: indè ſe in Galliam
Hiſpaniamque [11] deflexit: reverſumque ab occaſu, to-
tis viribus in Epiro Theſſaliaque conſedit: hinc in Æ-
gyptum ſubitò tranſiliit: indè reſpexit Aſiam: indè A-
fricæ [12] incubuit: poſtremò in Hiſpaniam [13] regnavit,
7 & ibi [14] aliquando defecit. Sed non & odia partium
[15] finita cum bello. Non enim prius quievêre, quàm
in Urbe ipſa, medio Senatu, eorum, qui victi erant,
8 odia victoris ſeſe cæde ſatiarent. [16] Cauſa tantæ calamita-
tis eadem quæ omnium, [17] nimia felicitas. Siquidem

1 Id eſt, quod non ſatis exprimi poteſt hoc nomine. Sic Luc. 7, 639. *Plus eſt quàm vita ſaluſque.* Reſpexiſſe videtur Florus Lucanum primo Pharſal, qui *plus quàm civilia bella* ſe canere dicit. 2 Scilicet *eſt*, id eſt, favet partium alterutri, eſt ab altera partium. Sic ſuprà 3, 5, 23. 3, 14, 4. 4, 1, 5. Hoc vel imprimis cauſam Pompeji favorabilem reddidit, quod penè totus Senatus, quem *pulcherrimum Reipublicæ prætextum* ideò nominat Sen. Ep. 17. ejus partes ſequeretur. Sic enim factum, ut ab ipſius partibus Reſpublica, à Cæſaris, hoſtes Reipublicæ viderentur. 3 Excellentiſſimi. 4 Fortiſſimi. 5 Milites ipſi ex Gallicis Germaniſque delectibus. 6 Gallogræcus. 7 Thrax. 8 Fortiſſimi. 9 Confer ſuprà 2, 15, 1. 10 Non tantum inceptum, ſed etiam duravit. 11 Avertit. 12 *Incumbere* hoc loco de bello, quaſi mole aliqua dicitur. 13 Revolutum eſt, quaſi in orbem rediit. Al. *remigravit.* 14 Tandem deſiit, finitum eſt. 15 Sublata, deleta. 16 Has cauſas eleganter canit Lucan. 1, 7. *Fert animus cauſas tantarum exprimere rerum*, &c. Undè has aſſignat Lucanus cauſas: Fatum ipſum: nimiam Rom. potentiam: diſcordem concordiam Pompeji, Craſſi & Cæſaris: Craſſi & Iuliæ mortem: ducum ipſorum ſuperbiam, & tandem publica Romæ paſſim vitia. Lege Cæſarem, Appianum, Suetonium, Plutarchum. *Pulchris ſtare diu Parcarum lege negatur, Magna repentè ruunt, ſumma cadunt ſubitò*: Claud. Epigram. Lucan. 1, 71. *ſummiſque negatum Stare diu.* 17 Adde ſuprà 3, 12, 7. Eodem planè modo Sen. Ep. 91. *Cladis cauſas, ſi alia deficiunt, nimia ſibi felicitas invenit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Quincto Metello, Lucio Afranio conſulibus, cùm Ro
mana majeſtas toto orbe polleret, recenteſque victorias
Ponticos & Armenios [1] triumphos in [2] Pompejanis thea
tris Roma [3] cantaret: nimia Pompeji potentia apud otio
9 ſos, ut ſolet, cives [4] movit invidiam. Metellus ob [5] im
minutum Cretæ triumphum: Cato [6] adverſus potente
ſemper obliquus, [7] detrectare Pompejum, [8] actiſque eju
obſtrepere. [9] Hinc dolor [10] tranſverſum egit: & a
10 [11] præſidia [12] dignitati paranda impulit. Fortè tunc Craſ
ſus genere, divitiis, dignitate florebat: vellet tame
[13] auctiores opes: Cajus Cæſar eloquentia, & [14] ſpiritu,
ecce jam conſulatu [15] allevabatur: Pompejus tamen ſu-
11 per [16] utrumque eminebat. Sic igitur Cæſare [17] dignita-
tem comparare, Craſſo augere, Pompejo retinere cu-
pientibus, omnibuſque pariter potentiæ cupidis, de [18] in-
12 vadenda Republica facile convenit. Ergo cùm mutuis vi-
ribus in ſuum quiſque decus niteretur, Galliam Cæſar in-
vadit, [19] Craſſus Aſiam, Pompejus Hiſpaniam: [20] tres
maximos exercitus: & jam ſic [21] orbis imperium ſocie-
13 tate [22] trium principum occupatur. Decem annos
[23] traxit iſta dominatio. Exindè, quoniam [24] mutuo
metu tenebantur, Craſſi morte apud Parthos, & morte

1 Victorias. 2 Loquitur figuratè. Novimus enim *unum* ſaltem *Pompeji theatrum.* 3 An alludit ad *Muſica* illa *ſpectacula*, quæ Pompejus exhibuit? Malim referre ad ſolennem acclamandi ritum. 4 Invidia potentiæ comes. Sal. Cat. 6, 4. coaleſcente re Romanâ, *ſicuti pleraque mortalium habentur, invidia ex opulentiâ orta eſt.* 5 *Minutum: quippe ornamentum triumphi ejus captivos Pompejus ſubduxerat.* Vellej. 2, 4. Maximum enim triumphorum decus erant imperatores hoſtium ſupra 3, 10, 26. 6 Potentibus ſemper iniquus. 7 Vituperare. Sal. *Adverſæ res etiam bonos* detrectant. 8 Acta Pompeji ſugillabat, eorumque reſciſſionem ſuadebat. 9 Al. *hic.* 10 Aliò Pompejum impulit. 11 Auxilia, ſubſidia. 12 Honoribus, majeſtati ſuæ. 13 Ampliores. 14 Magno animo. Sic ſupra 2, 6, 31. 3, 10, 20. 15 Nitebatur, fretus erat, ſublevabatur. 16 Craſſum & Cæſarem. 17 Honores, majeſtatem acquirere. 18 Vi aut fraude occupanda. 19 M. Licinius Craſſus. 20 Al. *Hiſpaniam, tres maximi exercitus.* 21 Romani. 22 Pompeji, Cæſaris & Craſſi. 23 Duravit. 24 Thucydides 3, 2. *Tutiſſimas reddit ſocietates mutuus metus; quippe qui eam violare cupit, dùm ambigit, an ſuperior eſſe poſſit, abſterretur.*

Juliæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] Juliæ, Cæſaris filiæ, quæ nupta Pompejo, generi ſoceri-
que concordiam matrimonii fœdere [2] tenebat, ſtatim
14 [3] æmulatio erupit. [4] Jam Pompejo ſuſpectæ Cæſaris
[5] opes, & Cæſari Pompejana [6] dignitas gravis. [7] Nec hic
ferebat parem, [8] nec ille ſuperiorem. Nefas! ſic de prin-
cipatu laborabant, tanquam duos [9] tanti imperii fortuna
15 non caperet. Ergo Lentulo Marcelloque Conſulibus,
rupta prima [10] conjurationis fide, de ſucceſſione Cæſaris
[11] Senatus, id eſt, Pompejus, agitabat: nec ille abnue-
16 bat, [12] ſi ratio ſui proximis comitiis haberetur. Conſula-
tus [13] abſenti, quem [14] decem Tribuni plebis, favente
Pompejo, nuper [15] decreverant, tùm diſſimulante [16] eo-
dem negabatur: [17] *Veniret, & peteret* [18] *majorum more.*
17 Ille contrà flagitare decreta: ac *niſi in fide permanerent,*

1 Quæ pudore quodam continebat eorum animos, ne ſocer & gener ſceleſtis armis colliderentur. Vellej. 2, 47. *Malè cohærentis inter Cn. Pompejum & C. Cæſarem concordiæ pignus, Julia uxor Magni deceßit.* Adde Lucan. 1, 111. & Val. Max. 4 6, 4. 2 Continebat, cuſtodiebat. 3 Invidia. 4 De Pompeji livore in Cæſarem ita Lucan. 1, 120. *Stimulos dedit æmula virtus. Tu, nova ne veteres obſcurent acta triumphos, & victis cedat piratica laurea Gallis, Magne, times.* 5 Potentia, vires. Sic ſuprà 2, 18, 1. & Iuſtinus multis in locis. 6 Majeſtas moleſta. 7 Nec Pompejus patiebatur æqualem. Lucan. 1, 125. *Nec quenquam jam ferre poteſt Cæſar-ve priorem, Pompejus-ve parem.* Queritur & ipſe Cæſar belli civilis 1, 4. *Pompejus neminem dignitate ſecum exæquari volebat.* 8 Nec Cæſar potentiorem. Hunc animum ſuum ipſe Cæſar detexit apud Plutarch. Apopth. cap 43. nam *oppidulum in Alpibus tranſiens nullius nominis, amicis dubitantibus, an ibi quoque tumultus & contentiones eſſent de principatu? Mallem,* inquit, *hîc primus eſſe, quàm Romæ ſecundus.* 9 Totidem ferè verbis ſententiam hanc expreſſit Lucan. 1, 110. *Quæ mare, quæ terras, quæ totum poßidet orbem, Non cepit fortuna duos.* 10 Factionis. 11 Notiſſimum eſt, Pompejum ad arbitrium Senatum ductaſſe, & Senatum in partibus Pompeji fuiſſe. Al *Senatus, idemque Pompejus.* 12 Si liceret ſibi proximis congregationibus populi ad creandos conſules nomen ſuum profiteri, & honores petere. 13 Cæſari. Quod alias nón licebat. 14 Lege Cic. ad Attic. 7, 3. & 8, 3. 15 Aſſignaverant, attribuerant, detulerant. 16 Pompejo, 17 Hoſtilitas nimis manifeſta, exigere id à Principe civitatis, quod in cæteris non attendebatur. Quantus enim eorum numerus, qui Conſules creati ſunt abſentes? Longè prudentiores illi, qui, ne potentiores offendant, ſtatuunt, aliquid *generaliter & in omnes;* quod fecerunt illi Carthaginenſes apud Iuſtin. 21, 4, 5. 18 Majorum inſtitutis, legibus. More majorum præſentes & privati tantum in Urbe nomen ſuum profeſſi petebant magiſtratum: fuiſſet itaque Cæſari dimittendus exercitus, ipſeque inimicorum ſuorum ludibrio obnoxius, ut privatus coactus fuiſſet primi conſulatus ſui & adminiſtrati in Galliâ imperii reddere rationem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] *non ſe remittere exercitum.* Ergo ut in hoſtem decernitu
18 His Cæſar agitatus, ſtatuit præmia armorum armis de
fendere. [2] Prima civilis belli harena, Italia fuit; cuju
arces [3] levibus præſidiis Pompejus [4] inſederat: ſed omni
19 ſubito Cæſaris impetu oppreſſa ſunt. Prima [5] Arimin
[6] ſigna cecinerunt: tùm pulſus Etruria Libo, [7] Umbri
Thermus, [8] Domitius [9] Corfinio. Et [10] peractum era
bellum ſinè ſanguine, ſi Pompejum Brundiſii opprimer
potuiſſet: & ceperat: ſed [11] ille per obſeſſi clauſtra por-
20 tus nocturna fuga evaſit. [12] Turpe dictu! modò prin-
ceps patrum, pacis bellique moderator, per triumpha-
21 tum à ſe mare, lacera & pænè inermi nave fugiebat. Ne
Pompejum ab Italia, quam Senatus ab Urbe, fugatu
prior: quam pænè vacuam metu Cæſar ingreſſus, [13] Con-
ſulem ſe ipſe facit. [14] Ærarium quoque ſanctum; quia
tardiùs aperiebant Tribuni, juſſit [15] effringi: [16] cenſum-
que & [17] patrimonium populi Romani antè [18] rapuit,
22 quàm imperium. Pulſo fugatoque Pompejo maluit prius

1 Non ſe dimittere, ſed detinere. Al. *dimiſſurum.* 2 Primus locus, ubi commiſſum fuit civile bellum. 3 Infirmis. 4 Occupaverat, obſederat. 5 Civitate Italiæ, etiam Galliæ Aquitaniæ provinciæ. 6 Cantu tubarum aut cornuum ſigna erecta ſunt: quia tubæ & litui, quibus canitur claſſicum, ad ſigna erant. Vide ſuprà 2, 6, 60. 7 Expreſſa hæc ſunt ex Lucano 2, 462. Ubi etiam: *juſque ſuum pulſo jam perdidit Umbria Thermo.* 8 Ænobarbus. 9 Oppido in Pelignis. 10 Confectum fuiſſet: frequens iſta temporum enallage. Sic apud Tac. 1, 35, 8. *elatumque* (gladium) deferebat *in pectus, ni proximi prenſam dextram vi attinuiſſent*, & 3, 14, 7. *Populus effigies Piſonis* traxerat *in Gemonias, ni juſſu principis protectæ forent.* Adde infrà, 3, 3, 2. Si mox *ceperat*, id eſt, cepiſſet. 11 Pompejus. 12 Similis hypotypoſis apud Iuſtin. 2, 13, 10. apud Curt. 4, 1, 1. apud Tac. lib. 3. Hiſt. cap. 68. Hic tamen non fortuna, ſed imprudentia Pompeji accuſanda eſt, quam aliquoties notat Cic. ad Atticum, & ipſe Atticus, ἀλογίστως illum & urbem & Italiam reliquiſſe dicentes. 13 Imò poſteà hoc fecit, cùm ex Hiſpania victor Maſſiliam reverteretur. 14 In quo pecunia Gallici belli causâ ſervabatur, cum execrationibus publicis eam motum non iri, niſi Gallicum bellum impenderet: hoc Cæſar, fruſtrà obſiſtente Metello trib. pl. effregit, pecuniamque abſtulit, cavillans populum ex religione ſolutum, quia nihil eſſet quod ampliùs de Gallis metueretur, quos ipſe perdomuiſſet. Plutarch. Cæſ. cap. 53. & in apopth. cap. 43. Lucan. 3, 153. 15 Vi quadam & impetu frangi, perfringi. 16 Bona, reditus. Sic elegantiſſimè Plin. 36, 15. *Curio nihil* in cenſu habuit, *præter diſcordiam principum.* Ovid. *dat* cenſus *honores.* 17 Reditus & pecunias publicas. 18 Vi invaſit.

[1] ordi-

[1] ordinare provincias, quàm ipſum ſequi. [2] Siciliam &
23 Sardiniam, annonæ [3] pignora, per legatos [4] habet. Nihil
hoſtile erat in Gallia: pacem ipſe fecerat: ſed ad [5] Hiſpanienſes
Pompeji exercitus tranſeunti per eam duci [6] portas
claudere auſa Maſſilia eſt. [7] Miſera, dum cupit pacem,
belli metu in bellum incidit: ſed quia tutis muris
24 erat, vinci eam ſibi juſſit abſenti. [8] Græcula civitas,
[9] non pro mollitie nominis, & vallum [10] rumpere, &
25 incendere machinas auſa, & congredi navibus: ſed
[11] Brutus, cui mandatum erat bellum, victos terra marique
perdomuit. Mox dedentibus ſeſe ablata omnia,
præter, quam potiorem omnibus habebant, liberta-
26 tem. [12] Anceps, [13] variumque, [14] & cruentum in
Hiſpania bellum cum [15] legatis Cnæi Pompeji Petrejo

1 Formare provincias, ſtatum illis aliquem imponere. 2 Quam Cato obtinebat. 3 Certitudines. De Siciliæ fertilitate ſuprà 3, 19, 3. 4 Poſſidet, retinet. Sic infrà 4, 8, 1. Ita Sal. Cat. 6, 1. Curt. 8, 8, 12. 5 Non quidem Hiſpanos, ſed morantes in Hiſpaniâ. 6 Ea propter *fide melior, quàm conſilio prudentior* vocatur Vellejo 2, 50. 7 Hoc ſæpè fit in rebus humanis, ut, dùm aliquod incommodum vitare volunt homines, id ſibi attrahant, & vitando fata in ipſa fata incurrant. Quod oſtendit Gruterus ad Liv. lib. 6. cap. 16. Rectè verò reprehendit noſter Florus hoc factum Maſſilienſium, ſicut & Vellejus lib. 2. cap. 50. quod ſe interpoſuerint tam gravi bello. Inferiorum enim eſt quieſcere. Liv. lib. 9. cap. 14. de Papirio: *Signa indè ferre juſſit, & copias eduxit; vaniſſimam increpans gentem, quæ ſuarum impotens rerum, aliis modum pacis ac belli facere æquum cenſeret.* 8 Maſſilia. Per contemptum ita diminuerunt vocem Græci. Sic *Græculum ferrum* ſuprà 2, 7, 9. Ita *Græculus* eſt apud Cic. in Piſon. cap. 29. Iuven. 6, 185. 9 Nam Græci linguâ, quam viribus, promptiores habebantur. Vide Liv. 8, 23, 9. Ovid. Faſt. 3, 102. *Græcia facundum, ſed malè fortè genus.* Sic Freinshemius. Malim tamen intelligi Maſſilienſe nomen, ob *mollitiem* infame; quales pleræque *urbes maritimæ*, divites & otioſæ. Hinc T. Arius, qui Maſſiliam relegavit filium ſuum, apud Sen. lib. 1. de Clement. cap. 15. dicitur damnaſſe *exilio delicato*. Apud Plautum in Caſinâ, *mores Maſſilienſes* ſunt impudici & obſcœni. Sed cum contrarium de hac civitate affirment Cicero tum alibi, tum pro L. Flacco, Iuſtin. lib. 43. cap. 4. quidam per *impudicam Maſſiliam* intelligere maluerunt non Gallicam iſtàm, ſed *Lybicam* ſeu *Africanam*. Videatur Eraſmus in proverbio *Naviges Maſſiliam*, & *E Maſſilia venisti*. 10 Cædere. 11 Decius Iunius. 12 Neutro inclinante victoriâ. 13 Incertum. 14 Al. *ſed incruentum*; ut dicat anceps quidem fuiſſe bellum & varium, modò obſeſſore Cæſare, modò ipſo quaſi obſeſſo, (ut pergit dicere) ſed non ſtetiſſe multo ſanguine, cum nulla inſignis ibi clades illata vel accepta ſit, verum deditione bellum finitum fuerit. 15 Vicariis, *lieutenants*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

& Afranio : quos [1] Ilerdæ caſtra habentes , apud Sicori
amnem obſidêre , & ab oppido intercludere aggreditu
27 Interim [2] obundatione verni fluminis [3] commeatibu
prohibetur : ſic fame caſtra tentata ſunt : [4] obſeſſorqu
28 ipſe quaſi obſidebatur: ſed ubi [5] pax fluminis rediit; popu
lationibus & pugnæ campos aperuit : iterùm ferox inſtat
& cedentes ad Celtiberiam conſecutus , aggere & vallo
29 ac per hæc ſiti ad deditionem compulit. Sic [6] citerior Hi
ſpania [7] recepta eſt ; nec ulterior [8] moram fecit : [9] qui
enim una poſt quinque legiones ? Itaque ultrò cedent
Varrone , Gades , fretum , Oceanus , omnia felicitaten
30 Cæſaris ſequebantur. Aliquid tamen adverſus abſenten
ducem [10] auſa fortuna eſt circa Illyricum & Africam
quaſi [11] de induſtriâ proſpera ejus adverſis [12] radiarentur
31 Quippe cùm [13] fauces Adriatici maris juſſi occupar
[14] Dolabella & Antonius ille Illyrico , hic [15] Curictico
littore [16] caſtra poſuiſſent ; jam maria latè tenente Pom
pejo, repentè [17] legatus ejus Octavius & Libo ingentibu
32 copiis claſſicorum circumvenit [18] utrumque. [19] Deditio-

1 Oppidi citerioris Hiſpaniæ. 2 Inundatione , diluvio. Al. *abundatione* 3 Cibaris , victuariis. *Commeatus* enim ſæpius accipitur pro cibariis ad alimoniam exercitus, aut Reipublicæ , aut multitudinis , vel etiam privati alicujus pertinentibus. 4 Non abludit illud Iuſtin. 22, 5, 12. *Gloriam certè tam honeſtæ militiæ tantam in omne ævum futuram , ut terminari nullo tempore oblivione poßit ; ut dicatur eos ſolos mortalium eſſe, qui obſeſſores urbis ſuæ obſederint.* 5 Quies fluminis cum deſiiſſet exundare , & in ſuum alveum redire. Ita Silius *pacem æquoris* dixit , ut Lucretius ipſe lib. 5. *ventorum paces.* Non diſſimili forma Tacit. lib. 12. An. cap. 43. dixit *modeſtiam hyemis* , quâ frumentum navibus potuit ſubvehi. 6 Propior nobis. 7 Occupata , capta eſt. *Recipere* propriè , eſt iterum capere , id eſt , rem ſemel depoſitam , aut traditam rurſus aſſumere. Aliquando ponitur pro accipere , & honoris , vel beneficii , vel humanitatis cauſa admittere. Cic. *Quendam ſuadentem , ut in urbe manerent , Xerxemque* reciperent , *lapidibus obruerunt.* 8 Morata eſt. 9 Nam dementiæ potius , quam virtutis , ſit , ei reſiſtere velle , cui fortiores ceſſerint. Vide ſuprà 1, 19, 2. 10 Mutuatus eſt hæc , ſicut alia multa hoc capite , Florus ex Lucano 4, 402. *Non eadem belli totum fortuna per orbem Conſtitit : in partes aliquid ſed Cæſaris auſa eſt.* Suet. Cæſ. 35, 1. *Omnibus civilibus bellis , nullam cladem , niſi per legatos ſuos , paſſus eſt.* 11 Dedita opera. 12 Radiis diſtinguerentur, 13 Anguſtias. 14 Cæſaris legati. 15 A *Curicta* , quæ in faucibus Adriæ maris ſita eſt. 16 Caſtrametati eſſent. 17 Vicarius , *lieutenant.* 18 Dolabellam & Antonium. 19 Antonius enim cum quindecim cohortibus ſe Octavio dedidit.

nem

nem fames [1] extorſit Antonio. Miſſæ quoque à Baſilò in auxilium ejus rates, quales inopia navium fecerat, novâ Pompejanorum arte Cilicum, [2] actis ſub mare funibus,
33 captæ quaſi per [3] indaginem. Duas tamen æſtus [4] explicuit. Una, quæ [5] Opiterginos ferebat, in vadis hæſit, [6] memorandumque poſteris exitum dedit. Quippe vix mille juvenum [7] manus, [8] circumfuſi undique exercitus, per totum diem tela ſuſtinuit: & cum exitum virtus non haberet, tamen ne in deditionem veniret, hortante tri-
34 buno Vultejo, [9] mutuis ictibus in ſe [10] concucurrit. In Africâ quoque par & virtus & calamitas [11] Curionis fuit: qui ad recipiendam provinciam miſſus, pulſo fugatoque Varro jam ſuperbus, ſubitum [12] Jubæ regis adventum, equitatumque Maurorum ſuſtinere non potuit. [13] Patebat [14] victo fuga, ſed [15] pudor ſuaſit, ut amiſſum ſuâ te-
35 meritate exercitum, morte ſequeretur. Sed jam [16] debitum par fortunâ [17] flagitante, [18] ſedem bello Pompejus
36 Epiron elegerat: nec Cæſar moratur: quippe [19] ordinatis à tergo omnibus, quamvis hiems media prohiberet tempeſtate, ad bellum navigavit: [20] poſitiſque ad [21] Oricum caſtris, cum pars exercitus, ob inopiam navium cum Antonio relicta, Brundiſii moram faceret; adeò impatiens

1 Id eſt, fames eò adegit Antonium, ut deditionem faceret. 2 Al. *jactis*. 3 Venatorium rete. Sic *Cantabri ritu ferarum, quaſi* indagine, *debellati*, Infrà 4, 12, 48. *quicquid piratarum fuit, quadam* indagine *incluſum & oppreſſum*, ſuprà 3, 6, 11. 4 Expedivit, extricavit. 5 Incolas Opitergii, Venetiæ Mediterraneæ oppidi. 6 Memorabilem. 7 Copiæ, globi. 8 Circumdati, circumcincti. 9 Simile occurrit infrà num. 69. 10 Sic *adcucurrit* Tac. H. 3, 22, 6. & Apulejus Metam 1. *decucurrit*. Cæſ. de bell. Gal. 1, 19, & 21. *excucurriſſet*. Suet. Galbâ 18, 6. *præcucurriſti*. 11 C. Scribonii, ducis Cæſariani. 12 Mauritaniæ regis. 13 Cæſ. de bel. civ. 2, 24. *Curio nunquam, amiſſo exercitu, quem à Cæſare fidei ſuæ commiſſum acceperit, ſe in ejus conſpectum reverſurum, confirmat; atque ita prœlians interficitur.* 14 Curioni. 15 Nihil magis vir fortis metuit, quam ignominioſam vitam, ideòque mortem illi anteponit. Vide Freinshem. ad Curt. 5, 3. 21. & ad 7, 2, 18. Iunge exemplum Centenii apud Liv. 25, 19, 14. & Aſdrubalis. Liv. 3. lib. 17. 16 Deducta locutio ab athletis aut gladiatoribus, qui ita comparabantur. 17 Poſcente. 18 Locum, ubi bellum gereretur. 19 Formatis. 20 Caſtrametatus. 21 Maritimam Chaoniæ urbem.

erat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

erat, ut ad arceſſendos eos, [1] ardente ventis mar
[2] nocte concubiâ, ſpeculatorio navigio, ſolus ire te
taverit. Extat ad trepidum tanto [3] diſcrimine [4] gube
38 natorem vox ipſius: [5] *Quid times? Cæſarem vehis.* [6] Co
tractis in unum undique copiis, poſitiſque [7] cominu
caſtris, diverſa erant [8] ducum conſilia. Cæſar [9] pro na
turâ ferox, & conficiendæ rei cupidus, oſtentare acien
39 provocare, laceſſere; nunc obſidione [10] caſtrorum
quæ ſedecim millium [11] vallo obduxerat: (ſed quid h
obeſſet obſidio, qui patente mari omnibus copiis abun
40 darent?) nunc [12] expugnatione [13] Dyrrhachii [14] irritâ
(quippe quam vel ſitus [15] inexpugnabilem faceret:
[16] ad hoc aſſiduis [17] in eruptionem hoſtium prœliis
(quo tempore egregia [18] virtus Scævæ [19] centurioni
emicuit, [20] cujus in ſcuto centum atque viginti tel
41 [21] ſedêre:) jam verò direptione urbium ſociarum, cùm
Oricum, & Gomphos, & alia caſtella Theſſaliæ vaſtaret
42 Pompejus adverſus hæc [22] nectere moras, tergiverſari
ſimul ut hoſtem interclusum undique inopiâ [23] commea

1 Turbato, exagitato. Sic *novis moribus* ardet. *Aſiâ*, ſuprà 3, 5, 22
2 Nocte intempeſtâ, mediâ: à *concubando*, quòd omnia animalia tùm *cuben*
& dormiant. 3 Periculo. 4 *Amiclantem* vocat Lucan. 5, 531. 5 Quo
non vehis aliquod vile caput, quod Diis minùs curæ eſſe videatur: ſe
Cæſarem, in quem omnium & Deorum & hominum oculi ſunt conjecti
quique pluris unus eſt, quam cæteri omnes, *quem Numina nunquam De*
ſtituunt: de quo malè tunc fortuna meretur, Cùm poſt vota venit, ut e
apud Lucan. 5, 58. Appianus ita pronuntiat: *Cæſarem vobis Cæſariſque*
fortunam: & mox ſubjicit: *Multò plus fortunæ ſuæ Cæſarem, quàm conſiliis*
eſſe fiſum. 6 Adunatis. 7 Ex propinquo, & quaſi conjunctis manibus. 8 Cæſaris & Pompeji. 9 Secundum, juxta. 10 Pompeji.
11 Hæc ratio includendi hoſtes dicebatur *circumvallere*. 12 Al. *oppugnatione*: mox enim ſequitur *inexpugnabilem* 13 Urbis in eâ parte Macedoniæ, quæ mari Adriatico incumbit. 14 Vanâ. 15 Quod etiam Lucan. 6, 18. arguit, appellans *tutam vel ſolis turribus urbem*. 16 Præterea, inſuper. 17 In erumpentes hoſtes. 18 Fortitudo. 19 Cæſaris. 20 Et nihilominùs cuſtodiam portæ commiſſi caſtelli retinuit.
21 Inciderunt, pervenerunt. In hoc conſilio ſi perſiſtere potuiſſet, actum erat de Cæſare. Nihil enim contra veteranos, quos Cæſar ducebat, magis ſalutare, quàm cunctatio; nihil autem tyronibus, quos Pompejus, tam exitioſum, quàm maturata pugna. 22 Cunctari, morari. 23 Cibariorum, victualium.

tuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tuum [1] tereret, utque [2] ardentiſſimi ducis [3] conſeneſce-
43 ret impetus. [4] Nec diutiùs profuit duci ſalutare conſi-
lium: milites ocium, ſocii moram, principes am-
bitum ducis increpabant. Sic [5] præcipitantibus fatis,
prœlio [6] ſumpta eſt Theſſalia: & [7] Philippicis cam-
pis, Urbis, imperii, generis humani [8] fata com-
44 miſſa ſunt. Nunquam ullo loco tantum virium po-
pulus Romanus, tantum dignitatis fortuna vidit. Tre-
centa ampliùs millia hinc vel illinc, præter auxilia
45 Regum, & Senatus. Nunquam imminentis [9] ruinæ
manifeſtiora [10] prodigia: fuga [11] victimarum; [12] exa-

1 Senſim & progreſſu temporis imminueret, frangeret. Facit hùc ſimillimus locus ſuprà 2, 6, 28. *maceravit Annibalem, ut, qui frangi virtute non poterat, morâ comminueretur.* Al. *terreret*, id eſt, ſubito metu averteret. 2 Animoſiſſimi, omnia audentis. Sic ſuprà 1, 8, 2. *quid Romulo ardentius?* Egregium Epitheton. Græci tales διαπύρους appellant, vividos, acres, *ardentes*, & in quibus pectoris ille vigor, quem negotia requirunt. Sic Plin. l. 7. in Cajo Cæſare prædicat *celeritatem ingenti quodam igne volucrem.* 3 Evaneſceret, tempore deficeret. Sic ſuprâ 3, 3, 5. Prudens conſilium & ſæpiùs uſitatum. Vide ſuprà 2, 6, 28. 4 Certiſſimus hic eſt character tyronum, de quo Veget. lib. 8. cap. 12. *Ne confidas ſatis, ſi prælium tyro cupit; inexpertis enim dulcis eſt pugna: & noveris te oportere differre, ſi exercitati bellatores metuunt dimicare.* 5 Poteſtate illa, quæ res humanas inevitabili forte diſpoſuit, vel urgente (& agendi ſignificatu ſumitur; velut *præcipitare mentem* apud Virg. Æn. 2, 3, 6.) vel potiùs in exitium tendente; ſicut apud eundem Æn. 2, 8. *nox humida cœlo* Præcipitat, *ſuadentque cadentia ſidera ſomnos.* Cæſ. de bel. civ. 25. *hyems præcipitaverat.* Ovid. Triſt. 1, 3, 47. *Jamque moræ ſpatium nox* præcipitata *negabat.* 6 Electa eſt. 7 Pharſalicis, qui ſunt in Macedonia 8 Fortuna, quæ fati decreto deſtinata eſt. 9 Exitii. 10 Signa inſolita ſive res inſolitæ, quibus ruina portendi credebatur. 11 Hoſtiarum. Nam cùm altaribus hoſtias admoviſſet Pompe-
jus, ſtatim fugam adornarunt. Lucan *Admotus ſuperis diſcuſſâ fugit ab arâ Taurus.* Et hæc quoque inter prodigia habita. Videbantur enim irati Dii, & hoſtiam aſpernantes. Lege Val. Max. 1, 6, 12. Sicut è contra argumentum erat inſigniter propitiorum, ſi ſemet obtuliſſet victima. 12 Fœturæ ſive multitudo apum, quæ ex alvearibus ſuis evolâverant. Nam alias transfertur ad quamlibet multitudinem. Sic apud Liv. *examina avium.* Juſt. 25, 2, 8. *Quanquam Gallorum eâ tempeſtate tantæ fœcunditatis juventus fuit, ut Aſiam omnem velut* examine *aliquo implerent.* *Examen* quoque ſtylus eſt in lance, ſive ſtatera, qui, quò pondus ſe vergit, exit. Undè Metaphoricè ponitur pro exacto judicio. De hoc prodigio Lucan. *Nec non innumero cooperta examine ſigna.* Quod prodigium ſignificabat multitudinem nocituram eſſe Pompejo. Undè Vegetius de re militari: *Nil magis obfuit Pompejo, quam exercitus numeroſa copia: quod etiam ſenſiſſe fertur. Dixit enim, nihil aliud portendere apes, quàm numeroſam militum copiam.* Hoc ſæpiùs prodigii loco annotatum eſt; ſuprà 2, 6, 14. Exiſtimabant autem veteres per hoc *diſcrimen magnum portendi, conjecturâ videlicet tali, quòd hæ volucres poſt compoſitas ſedes, opeſque congeſtas, fumo pelluntur & turbulento ſonitu cymbalorum.* Ammianus 18, 6.

mina

mina in ſignis; [1] interdiu tenebræ; [2] dux ipſe & [3] noctu
nâ imagine, theatri ſui audiens plauſum, in modum plar
ctus circumſonare; & manè cum [4] pullo (nefas!) ap
46 [5] principia conſpectus. Nunquam acrior neque alacri
exercitus Cæſaris fuit: indè [6] claſſica prius, indè tel
Annotatum quoque [7] committentis aciem [8] Craſti
[9] pilum: qui mox adacto in os gladio, ſic inter cadave
repertus, [10] libidinem ac rabiem, quâ pugnaverat, ip
47 [11] novitate vulneris [12] præferebat. Sed nec minus adm
rabilior illius exitus [13] belli. Quippe cum Pompejus ade
equitum copia abundaret, ut facilè circumventurus fil
48 Cæſarem videretur; circumventus ipſe eſt. Nam cu
diu [14] æquo Marte contenderent, juſſuque Pompe
[15] fuſus à [16] cornu [17] erupiſſet equitatus; repentè hin

1 Per diem tenebræ. Hoc etiam ſæpiùs annotatum inter prodigia, ut apud Li
37, 4, 4. *cælo ſereno interdiu obſcurata lux eſt.* & 38, 36, 3. ſicut contrà, *noc*
interluxiſſe, & *inter noctem lux orta*, apud eundem Liv. 29, 14, & 23, 2
2 Pompejus. 3 Somnio. Hinc *imaginari* pro ſomniare apud auctore
Somnium hoc Pompejanum refert etiam Plut. Cæſ. cap. 61. & Obſequens c. 12
Ipſe Pompejus pridiè pugnæ ſibi viſus in theatro ſuo ingenti plauſu excip
4 Nigro & funebri colore ſc. amiculo. Virg. *Rejice, ne maculis infuſcet ve*
llera pullis. Juv. *Pullati proceres*, id eſt, atrâ veſte induti. Omen illud præc
puè infauſtum & ferale, præſertim apud Rom. qui pullis non utebantur, niſi i
luctu vel reatu. Idem obtigit M. Craſſo bello Parthico: huic enim *pullum tr*
ditum eſt paludamentum; cùm in prælium exeuntibus album, aut purpureu
dari ſoleret: referente Val. Max. 1, 6, 11. 5 Primam aciem, quæ po
Velites remanet, eò quod ipſi pugnam reverâ incipiant: nam Velitum prælu
dium magis, quam pugna, eſſe videbatur. 6 Signa ineundæ pugnæ data
7 Initium pugnandi facientis. 8 Is cum omnia ſtipendia impleviſſet, ſpont
iterùm militans, animo ſuo & virtute magnum ad victoriam momentum attuli
Scribit de eo Lucanus: *Dî tibi non mortem, quæ cunctis pœna paratur, Se*
ſenſum poſt fata tua dent Craſtine morti. *Cujus torta manu commiſit lance*
bellum, Primaque Theſſaliam Romano ſanguine tinxit. 9 Lancea. Si
Æn. 12, 460. annotatus eſt *Tolomnius augur, Primus in adverſos telum qu*
torſerat hoſtes. Al. *dictum* legunt: hoc enim pro omine annotarunt Plut
Pomp. c. 117. & ipſe Cæſar de bel. civ. 3, 91. cujus verba, quod & ea Craſtin
fuiſſe videntur, adſcribam. *Faciam hodiè, imperator, ut aut vivo mihi, au*
mortuo gratias agas. Nam hoc vel præcipuè pertinet ad alacritatem, quàm mo
dò Cæſaris militibus tribuerat auctor. 10 Ardorem. 11 Inſolentiâ vul
neris, forma non uſitata. Sic *Novi generis edictum*, ſuprà 3. 21, 25. 12 Pr
ſe ferebat, manifeſtè oſtendebat. 13 Proelii. Sic ſuprà 1, 18, 8. 14 Neu
trò inclinante victoria, & neuter eſſet ſuperior. 15 Effuſus, emiſſus. 16 Par
te, angulo, latere aciei. *Cornua* enim in proelio dicuntur aciei partes, a
utroque latere prominentes. In exercitu enim eſt *dextrum* & *ſiniſtrum cornu*
& quod inter utrumque eſt, dicitur *media acies*. Unde Ter. in Fun. *In medium*
huc agmen cum vecti, Donax, tu Simalio in ſiniſtrum cornu, *tu Siriſce in*
dextrum. 17 Eruptionem feciſſet.

[1] ſigno datò, Germanorum cohortes tantum in effuſos
equites fecêre impetum, ut illi eſſe pedites, hi venire [2] in
49 equis viderentur. Hanc [3] ſtragem fugientis equitatus,
[4] levis armaturæ ruina comitata eſt. Tunc terrore latius
[5] dato, turbantibus invicem copiis, reliqua ſtrages quaſi
una manu facta eſt: [6] nec ulla res magis exitio fuit, quàm
50 ipſa exercitus magnitudo. [7] Multus in eo prœlio Cæſar
fuit, [8] mediuſque inter Imperatorem & [9] militem. Voces quoque [10] obequitantis exceptæ, altera cruenta, ſed
docta, & ad victoriam efficax, [11] *Miles faciem feri*: altera ad [12] jactationem compoſita; *Parce civibus*: cum

1 Ineundi prœlii. 2 Inſidentes equis. Sic in equis candidis *conſpecti Caſtor & Pollux*, ſupra 1, 11, 4. Intelligere videtur pedites Germanos, qui inter equites prœliari conſueverant. Vide Cæſ. de Bel. Gal. lib. 1, & 7. 3 Cladem. 4 Leviter armatorum. 5 Facto. 6 Sen. de vita beata cap. 13. *Non eſt bonum, quod magnitudine laborat ſuâ.* Hæc ipſa magnitudo obfuit Carthaginenſibus, ut Florus prodidit ſupra 2, 1, 34. Hæc Xerxi, quod Demaratus Lacedæmonius prædixerat, cujus verba ſunt apud Sen. lib. 4. de Benef. cap. 31. *Ipſam illam, quâ ſibi placeret, multitudinem, indigeſtam & gravem, metuendam eſſe ducenti: immodica nunquam regi poſſe; nec diu durare, quicquid regi non poteſt.* 7 Aſſiduus, diligens, vehemens, ſive ut loquitur Tac. lib. 3. H. cap. 17 *nullum qui conſtantis ducis, aut fortiſſimi militis officium omiſit.* Ita Ovid. Triſt. 4, 10, 128. *in toto* plurimus *orbe legor.* Sal. Jug. 96, 3. *ad vigilias* multus *eſſe.* & 84, 1. *tùm verò* multus *atque ferox inſtare.* Cic. Offic. 2, 18. multus *in laudandâ magnificentiâ.* 8 Imperatoris & militum munere fungens. Sic Catilina *ſtrenui militis, & boni Imperatoris officia ſimul exequebatur.* Sal. Cat. 60, 3. & Veſpaſianus apud Tac. H. 2, 5, 1. 9 Milites. 10 Circumequitantis Cæſaris. 11 Milites, faciem ferite, id eſt, fœdate, vulnerate. Nonnulli putant id juſſiſſe Cæſarem, quia in Pompeji exercitu erant juvenes tenelli ac formoſi, quaſi ſperaverat illos, veritos ne vultus ſui deformarentur, in fugam ſe converſuros. Verùm alii eò factum id eſſe putant, ut noti vultus ferro turbarentur, neve quis ſuis, ſi agnoviſſet, parceret, eòque pugnandi ardor ſeneſceret. Quod & Lucanus intellexit, apud quem milites ſic Cæſar alloquitur: *Sed dum tela micant, non vos pietatis imago Ulla, nec adverſâ ſpectati fronte parentes Commoveant, vultus gladio turbate verendos.* Alii denique credunt, hanc pugnandi formam in quibuſlibet prœliis efficacem eſſe, cùm hoc modo, dum vitantur vulnera, facies avertatur, eòque motus creſcat, & adverſariis repercutiendi facultas adimatur: quò pertinet oculorum eſſe præcipuam homini curam; quos ideò natura quoque diligentiſſimè muniverit. Ideò Tac. G. 43, 11. *primi in omnibus prœliis oculi vincuntur.* Aliud etiam Cæſaris propoſitum arguere videtur Lucan. 7, 318. *nec cædere quiſquam Hoſtis terga velit*: q. d. non in fugientes, ſed reſiſtentes pugnandum. 12 Gloriationem. Valdè premit famam Cæſaris, tanquam hæc imitamenta clementiæ fuerint, & mera ſimulatio. Interim negari non poteſt, in hoſtes, quamtumvis acerrimos, extitiſſe clementiſſimum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

51 ipſe [1] ſequeretur. [2] Felicem utcunque in malis Pom-
jum; ſi eadem ipſum, quæ exercitum ejus, fortu
[3] traxiſſet? Superſtes [4] dignitatis ſuæ vixit, ut cum m-
jore dedecore per Theſſalica [5] Tempe equo fugeret,
unâ naviculâ [6] Lesbon [7] applicaretur: pulſus [8] Hed
in deſerto Ciliciæ ſcopulo, fugam in [9] Parthos, Africa,
52 vel Ægyptum [10] agitaret; ut denique in [11] Peluſio l-
tore, [12] imperio [13] viliſſimi regis, conſiliis [14] ſpad-
num, &, ne quid malis deſit, [15] Septimii [16] deſerto
ſui gladio trucidatus, ſub oculis [17] uxoris ſuæ liberoru-
53 que moreretur. Quis non peractum eſſe cum Pompe
crederet bellum? [18] at quin acriùs multò atque veh-
54 mentius Theſſalici [19] incendii cineres recaluêre. Et
Ægypto quidem adverſus Cæſarem ſine [20] partibus b
55 lum. Quippe cum Ptolomæus, Rex Alexandriæ, [21] ſu-
mum civilis belli ſcelus peregiſſet, [22] fœduſque amicit
cum Cæſare, medio Pompeji capite ſanxiſſet; ulti
nem [23] tanti viri Manibus quærente fortuna, cauſa n
56 defuit. Cleopatra, [24] Regis ſoror, affuſa Cæſaris ge-

1 Perſequeretur eos. 2 Hùc pertinet locus Ciceronis de Orat. 3. de Craſſo, cujus mortem aliquantò maturiorem in ſumma felicitate pot *Non vidit flagrantem bello Italiam, non ardentem invidiâ Senatum,* n *ſceleris nefarii Principes civitatis reos, non luctum filiæ, non exilium* *neri*, &c. Vide ſimilem locum apud Ovid. Faſt. 6, 185. 3 Involviſſ in ſocietatem aut partes ſuas traduxiſſet. 4 Exiſtimationis, reputation 5 Theſſaliæ loca, amne irrigua, cujus ripæ gramine viridi, amœniſſimiſ veſtiuntur arboribus. Undè quælibet loca amœna, nemora præſertim que aquas habentia, *Tempe* vocamus. 6 Inſulam in mari Ægæo, Æo carum urbium Metropolim. 7 Appelleretur: ut apud Juſtin. 2, 4, 21. *Igi* *cùm Hercules ad littus Amazonum* applicuit, &c. & 2, 2, 2. *Et, cùm co* *quendi copiam non haberet, quò* applicituri erant, &c. 8 Al. *ut pul* *Syedris deſerto Ciliciæ ſcopulo.* 9 Regionem Parthorum. Sic Juſt. 12, 3, *Hæc cùm nunciata* in Parthis *Alexandro eſſent*, &c. 10 Deliberar 11 Peluſi oppidi in extrema Ægypti ora. 12 Juſſu. 13 Ptolomæ 14 Eunuchorum. Pompeji cædem ſuaſerat Theodorus Chius, mercenari Rhetoricæ magiſter, Deducitur *ſpado ἀπὸ τοῦ σπᾶν*, id eſt, à *trahend* quia *trahuntur* & debilitantur genitalia, non penitùs tolluntur, ſed enerv tur quibuſdam inſtrumentis, ut virilia agere non poſſint. 15 Tribu militum: de quo Cæſar de Bel. Civ. 3, 104. & Cic fam. ep. 8, 8, 1 16 Ex exercitu Pompeji. 7 Corneliæ. 18 Atqui. 19 Belli a cladis. Eodem ſimili de incendio utitur ſuprà 3, 5, 14. 20 Factionib *Partes* enim propriè dicuntur unius Reipublicæ, in factiones ſciſſæ, civ 21 Pompeji necem. 22 Ars peſſimorum hominum, calamitatibus alior benevolentiam ſibi conciliare. 23 Tam clari. 24 Ptolomæi.

bu

bus, partem regni repoſcebat. [1] Aderat puellæ [2] for-
ma, & quæ duplicaretur ex illo, quòd talis paſſa vide-
57 batur [3] injuriam: [4] odium ipſius Regis, qui Pompeji
cædem, [5] partium fato, non Cæſari, dederat: haud
58 dubie idem in ipſum auſurus, ſi expediſſet. [6] Quam
ubi Cæſar reſtitui juſſit in regnum, ſtatim ab eiſdem
percuſſoribus Pompeji [7] obſeſſus in regia, quamvis
[8] exigua manu, ingentis exercitus molem mira virtute
59 ſuſtinuit. Ac primum ædificiorum proximorum, atque
[9] navalium [10] incendio, infeſtorum hoſtium tela [11] ſub-
movit; mox in pæninſulam Pharon [12] ſubitus evaſit:
indè [13] depulſus in maria, mira felicitate ad proximam
claſſem enatavit: relicto quidem in fluctibus [14] paluda-
mento, ſeu [15] fato, ſeu [16] conſilio, ut illud ingruen-
60 tibus hoſtium telis ſaxiſque peteretur. Tandem receptus
à [17] claſſicis ſuis, undique ſimul hoſtes adortus, debel-
lata perfida gente, [18] juſta [19] generi Manibus [20] dedit:

1 Patrocinabatur Cleopatræ, cauſam illius agebat. Nam *adeſſe* dicebantur cauſarum patroni: ut apud Luc. 3, 11, 2. *Piſoni, patronos petenti, M. Lepidus & L. Piſo, & Livenejus Regulus* adfuere. Sic *adeſſe dolori* apud Sen. Ovid. de Arte 3, 531. *jus qui profitebitur*, adſit. 2 Pulchritudo: in qua quantum patrocinii ſit, lege Juſtin. 12, 7, 9. Tac. 11, 51, 6. *Formoſa facies muta commendatio eſt*, ait P. Syrus. Zeno dixit *formam eſſe vocis florem.* Theophraſtus appellavit *ſilentem fraudem.* Ariſtoteles, *rem quavis epiſtolâ efficaciorem.* 3 Injuriam miſerationem, & inde favorem conciliare, notat etiam Florus noſter infrà 4, 4, 4. *Anguſtum ætate & injuriâ favorabilem.* 4 Al. *tùm*, ſive *jam odium*: dicit enim Cleopatræ patrocinio fuiſſe formam, injuriam, tùm odium Regis. 5 Factionis, alterius diſſentientis civitatis membri fortunæ, quæ fati decreto deſtinata eſt, id eſt, qui Pompeji cædem propter fatum partium, non propter Cæſarem fecerat. 6 Cleopatram. 7 Caſum hunc, totumque illud bellum lucu-lenter deſcripſit Cæſar fine Bellorum civilium, & Hirtius. 8 Exiguis copiis, exiguo exercitu. 9 Locorum, in quibus ſtant, vel fieri ſolent naves. Virg. *Diripientque rates alii navalibus.* 10 Quo inſtructiſſima illa Ptolomæi Philadelphi bibliotheca conflagravit. Cùm enim claſſis Cæſaris ab hoſtibus diriperetur, facibus eos ſubmovere coactus eſt; ideòque in tali rerum ſtatu pretioſa & vilia non diſtinguntur. Habet enim locum illa excuſatio, quam pro ſe affert Nabarzanes apud Curt. 6, 16. *Nihil eſt mortalibus ſpiritu carius; amore ejus ad ultima propulſus, ea magis ſum ſecutus, quæ coëgit neceſſitas, quàm quæ optabam.* 11 Repulit. 12 Subitò, repente. 13 Al. *delapſus.* 14 Indumento ſeu veſte imperatoriâ. 15 Neceſſitate. 16 Propoſito. 17 Scilicet *militibus*, qui in navibus merent; alias *ſocii navales* appellantur. 18 Exequias funebres, inferias. *Juſta* enim dicuntur exequiæ quæ mortuis impendiuntur, ita dicta quòd juſtè fierent his, qui de nobis viventes benè meriti fuerant. 19 Pompeji. 20 Fecit, celebravit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

quippe & Theodotus [1] magiſter, [2] auctorque totiu
belli, & ne [3] virilia quidem portenta, Pothinus atqu
Ganymedes, diverſâ per mare & terras fugâ & mort
conſumpti. [4] Regis ipſius [5] corpus obrutum limo reper
61 tum eſt in aureæ loricæ [6] honore. [7] In Aſiâ quoque no
vus rerum motus à Ponto: planè quaſi [8] de induſtri
[9] captante fortunâ hunc Mithridatico regno exitum, u
à Pompejo [10] pater, à Cæſare [11] filius vinceretur.
62 Rex Pharnaces [12] magis diſcordiæ noſtræ fiduciâ, quàm
virtutis ſuæ, infeſto in Cappadociam [13] agmine rue-
63 bat: ſed hunc Cæſar aggreſſus, [14] uno, &, ut ſic di-
xerim, non toto prœlio, obtrivit; [15] more fulminis,
quod uno eodemque momento [16] venit, percuſſit, ab-
ſceſſit. Nec vana de ſe prædicatio eſt Cæſaris; [17] *ante*
64 *victum hoſtem eſſe, quàm viſum.* Sic cum exteris: at [18] in
Africâ cum civibus multò atrocius, quàm in [19] Pharſaliâ.

1 Ptolomæi pueri præceptor, id eſt, qui eum quacunque in re inſtituebat. Virg. Æn. 5, 669. *nec exanimes poſſunt retinere* magiſtri. Fuit autem Samius, arte Rhetor. Plut. Pomp. c. 127. Hunc poſteà Brutus cruci affixit. Idem ibid. c. 133. 2 Suaſor. Sic ſupra 1, 9, 1. 3 Eunuchi, qui virilitatem ſola facie aut veſtitu mentiebantur, virilibus exſectis. *Ambigui mares* vocantur eunuchi Claudiano in Eutrop. 1, 462. *Portenta* verò appellat, id eſt, homines prodigiosè ſceleratos. 4 Ptolomæi. 5 Cadaver. 6 Decore, ornamento. Res alias ſatis periculoſa, ducem, prœlium committentem, in ornamentis ſuis conſpici; tamen & illam utilitatem habet, ut, ſi quid ſecùs accidat, ejus cadaver inter cætera poſſit agnoſci & dignè ſepeliri. 7 Hanc hiſtoriam ſcribunt Suet. Cæſ. c. 35. Plut. Cæſ. c. 73. Eutrop. l. 6. c. ult. Epit. Liv. 113. 8 Data opera. Similis obſervatio in Juſt. 11, 15, 2. 9 Per illecebras alias-ve artes venante, ſeu petente. 10 Mithridates. 11 Pharnaces. 12 Hoc vult Suetonius Cæſ. 35, 5. cùm inducit Pharnacem *occaſione temporum bellantem.* Vide ſupra 3, 5, 4. 13 Exercitu. 14 Simile ſupra 1, 7, 11. *uno, ac ne hoc quidem juſto prœlio opprimitur,* 15 Inſtar fulminis. Sic Val. Max. 1, 7, 6. ext. *Dionyſium fortuna, vel ut fulmen aliquod, otio ac tranquillitati injecit.* Hoc ſimili plerique Poëtarum & Oratorum celeritatem repræſentant. 16 Alludit ad titulum illum trium verborum, quem Julius Cæſar Pontico triumpho inter pompæ fercula prætulit, VENI, VIDI, VICI. Suet. in Cæſ. 37, 4. Eſt autem elegans loquendi modus, quo eâdem verborum celeritate res percurritur, qua geſta eſt. Tale eſt illud Velleji l. 2. c. 7. *Ego vix crediderim, tam maturè tantam urbem creviſſe, floruiſſe, concidiſſe, reſurrexiſſe.* Ovid. Faſt. 3, 21. *Mars videt hanc, viſamque cupit, potiturque cupitâ.* 17 Suet. loco citato ita rem narrat: *Pontico Triumpho inter pompæ fercula trium verborum prætulit titulum, VENI, VIDI, VICI: non acta belli ſignificantem, ſicut cæteris, ſed celeriter confecti notam.* 18 Bellum in Africa contra cives à Cæſare geſtum ſcribunt Hirtius ſingulari commentario. Liv. Ep. 113, & 114. Plutarch. Cæſ. cap. 74, &c. 19 Regione ad Pharſalum: aut forſan ipſa urbe.

Hùc reliquias partium [1] naufragarum quidam furores æſtus expulerat: nec reliquias diceres, ſed integrum bellum. [2] Sparſæ magis, quàm oppreſſæ vires erant.
65 [3] Auxerat [4] ſacramentum ipſa clades [5] Imperatoris: nec [6] degenerabat ducum ſucceſſio: quippe ſatis [7] amplè ſonabant in Pompejani nominis locum Cato & [8] Scipio. Acceſſit [9] copiis Mauritaniæ Rex Juba, videlicet ut la-
66 tiùs vinceret Cæſar. Nihil ergo inter Pharſaliam, & Thapſon, niſi quod [10] amplior, eòque acrior Cæſarianorum impetus fuit, indignantium poſt Pompejum creviſſe bellum. Denique, quod aliàs nunquam, antè [11] imperium ducis, [12] ſuâ ſponte ſigna [13] cecinerunt.
67 Strages à Jubâ cœpit: ejus elephanti bellorum rudes, & nuper à ſilva, conſternati ſubito [14] clangore: ſtatim & exercitus [15] in fugam, [16] & duces [17] fortiùs, quàm ut fugerent, [18] non inconſpicua tamen morte omnium. [19] Jam Scipio nave fugiebat: ſed aſſecutus eum hoſtibus,

1 Victarum. 2 Hæc itidem ex Lucano 8, 273. *Sparſit potius Pharſalia noſtras, Quàm ſubvertit, opes.* Ideòque duci ſollicite curandum, ut victis ſemel hoſtibus acriter inſtet, nec vires eorum denuò coaleſcere patiatur. Et hoc eſt *ſcire victoriâ uti*, quod ignoratum, aut neglectum Annibali, Carthaginem perdidit. 3 Imò ſtimulabat illa libertas, quæ armis Cæſarianis peti videbatur. Nunquam enim facile quieſcunt, qui pro libertate pugnant; quod ipſe Florus noſter dicit ſupra 3, 10, 4. 4 Scilicet *militiæ*, id eſt, neceſſitatem, quâ ad bellum gerendum adigebantur. Sic ſupra 2, 5, 23. 3, 10, 2. 3, 18, 9. 5 Pompeji. 6 A genere Pompeji deflectebat. 7 Amplum & magnum locum habebant. 8 Socer Cnæi Pompeji. 9 Exercitui Pompejano ſeu Catonis & Scipionis. 10 Major. Al *amplior hic hoſtium exercitus; eòque acrior*, &c. nam hoc arguunt ſequentia: *poſt Pompejum creviſſe bellum.* Aliter iſta comparatio inter Pharſaliam & Thapſon non conſtat. 11 Mandatum. 12 *Dubitante Cæſare, atque militum ſtudio cupiditatique reſiſtente, ſibique, eruptione pugnari, non placere clamitante, & etiam atque etiam aciem ſuſtentante, ſubitò dextro cornu, injuſſu Cæſaris, tubicen à militibus coactus canere cœpit.* Ita Hirtius de Bel. Afric. cap. 82. 13 Cantu tubarum erecta ſunt. Vide ſupra 2, 6, 60. 14 Sono tubarum. 15 Scilicet *ſe conjicit.* 16 Q. d. duces fugiſſe quidem, ſed non ut cuperent effugere, verùm ut ſuo arbitratu morerentur. Al. *nec duces fortiùs, quàm ut fugerent*: nam hoc dicit Florus, & exercitum fugiſſe, & duces ipſos; hos autem fugæ fœditatem emendaſſe decoro exitu. 17 Scilicet *egerunt.* Sic ſupra 2, 15, 17. *Quantò* fortiùs *fœminæ, & uxor ducis*, ſcilicet *egit*? 18 Non ingloriâ, non ignobili, id eſt, glorioſâ, nobili. 19 Al. *Nam*, ut cohæreat præcedentibus, & reliquis etiam Jubæ, Petrejo, Catoni, poſſit applicari: reſpondet enim præcedenti propoſitioni; *non inconſpicuâ tamen morte omnium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

gladium per [1] viſcera [2] exegit : & *ubi* [3] *eſſet*, [4] quoda
[5] requirente, [6] reſpondit hoc ipſum ; [7] *Benè ſe hab*
69 *Imperator.* [8] Juba cùm ſeſe recepiſſet in [9] regiam
[10] magnificè epulatus, poſtero die cum [11] Petrejc
fugæ comite, [12] ſuper menſas & pocula interficiendu
ſe ei præbuit : [13] ille & regi ſuffecit, & ſibi : cum int
rim [14] ſemeſi in medio cibi, & [15] parentalia fercul
70 regio ſimul Romanoque ſanguine madebant. Cato no
interfuit bello : [16] poſitiſque apud [17] Bagradam caſtris
[18] Uticam, velut altera Africæ [19] clauſtra, ſervaba
Sed accepta [20] partium clade, nihil cunctatus, [21] u
ſapiente dignum erat, [22] mortem etiam lætus [23] acci
71 vit. Nam poſtquam filium comiteſque ab amplexu dimi
ſit, in nocte [24] lecto ad lucernam Platonis libro, qu
immortalitatem animæ docet, paululum quievit : tun
circa primam vigiliam ſtricto gladio revelatum ma
72 nu pectus ſemel iterumque percuſſit. Auſi poſt ho

1 Præcordia ſua. 2 Egit, adegit De hujus Scipionis interitu præte alios lege Val. Max. 3, 1, 13. & Sen. ep. 24. 3 Imperator Scipio. 4 Ex Cæſarianis militibus. 5 Interrogante, quærente. 6 Ipſe Scipio. 7 Incolumis eſt & ſalvus : quia dedecus deditionis morte effugit. 8 Mauritaniæ Rex. 9 Al. *regnum* : nam bellum in provincia geſtum erat. 10 Hunc morem animadvertimus ſupra 2, 18, 12. 11 Duce Pompejano 12 In menſis & poculis, id eſt, inter edendum & bibendum. Curt. 7, 4, 7. *debellaturus* ſuper menſa *Alexandrum.* 13 Conſeutit Liv. Epit. 114. *Petrejus Jubam, ſeque interemit.* 14 Semi comeſti. 15 Miſſus ciborum ad exequias pertinentes. 16 Cùm caſtra locaſſet. 17 Fluvium, qui præter Uticam labitur. 18 Africæ oppidum ; ubi Cato ſibi mortem conſcivit : undè *Uticenſis* dictus eſt. 19 Anguſtias, per quas in Africam iter eſt. 20 Sociorum, qui erant factionis ſuæ. 21 Laudat Florus Catonis αὐτοχειρίαν ſive fortitudinem in conſciscenda ſibi morte, quam, ut Auguſtinus de Civitate Dei lib. 1. verè & docte declarat, nemo meritò laudaverit. Non enim penes nos eſt, animam, quam Deus cuſtodiendam nobis, donec eam evocaverit, dedit, pro libitu ejicere ; neque qui ſe ipſum necat, immunis eſt homicidii, neque fortitudinis, ſed puſillanimitatis eſt argumentum, ne duriora patiantur, leviora ſubire. De hoc Cæſar dictare ſolitus erat, invidiſſe gloriæ ſuæ, quod ſub ejus eſſe noluiſſet imperio : nam is erat Cato, qui niſi liber, & cum dignitate vivere potuiſſet, quem Uticenſes honore ſepulturæ decorarunt. 22 De interitu Catonis lege Val. Max. 3, 2, 14. Cic. Off. 1, 31. & Tuſc. Quæſt. 1, 30. & alibi ſæpè Catonem egregiè extollit Lucan. 9, 601. Horat. 2, 1, 24. Hirt. de bello Afric. c. 88. & Plutarch. in Cat. cap. 89, &c. Sæpiſſimè meminit ejus facti cum eximiis elogiis Seneca. 23 Sibi conſcivit. 24 Libros ſapientum legiſſe jam morituros, conſtat ex hiſtoriis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

[1] virum medici violare [2] fomentis : ille paſſus [3] dum
abſcederent, [4] reſcidit plagas : ſecutaque [5] vis ſanguinis
73 [6] moribundas manus in ipſo vulnere reliquit. Quaſi non
eſſet uſquam dimicatum, ſic [7] arma rurſus & [8] partes :
quantòque Africa [9] ſuprà Theſſaliam, tantò Africam
74 ſuperabat [10] Hiſpania. [11] Plurimum quantum favoris
[12] partibus dabat [13] fraternitas ducum : & pro uno duos
[14] ſtare Pompejos. Itaque nuſquam atrocius, nec tam
75 [15] ancipiti Marte [16] concurſum eſt. Primum in ipſo
[17] oſtio Oceani Varus [18] Didiuſque legati conflixêre :
ſed acrius fuit cum ipſo mari, quàm inter ſe navibus
bellum : ſiquidem velut [19] furorem civium [20] caſtigaret
76 Oceanus, utramque claſſem naufragio cecidit. [21] Quinam ille horror, cum eodem tempore fluctus, procellæ, viri, naves, [22] armamenta confligerent ? Adde
ſitus ipſius formidinem ; [23] vergentia in unum, hinc
Hiſpaniæ, indè Mauritaniæ littora : mare & [24] inteſtinum, & externum : imminenteſque Herculis [25] ſpeculas : cum omnia undique ſimul prœlio, & tempeſtate ſævi-
77 rent. Mox circa obſidiones urbium utrimque diſcurſum
eſt : [26] quæ miſeræ inter hos atque illos duces ſocietatis
78 Romanæ pœnas dabant. Omnium poſtrema certaminum
[27] Munda : hîc non [28] pro cætera felicitate, ſed anceps,

1 Catonem. 2 Medicamentis vulnerum dolorem mitigantibus : utuntur eo ſenſu Livius & Tacitus. 3 Donec diſcederent. 4 Rurſus aperuit jam coaleſcentia vulnera. Hoc ſenſu *Vulnera interdùm ipſa curatione reſcinduntur.* 5 Multitudo. 6 Morientes, morti vicinas. 7 Bella. 8 Factiones. 9 Superavit Theſſaliam, ſc. apparatu & crudelitate belli. 10 Bellum hoc ſcribunt Plut. Cæſ. c. 79 Late Hirtius ſingulari commentario. Appian. de bel. civ. l. 2. Val. Max. 7, 6, 5. 11 Helleniſmus, *πλεῖςον ὅσον* : ſic *nimium quantum*, *mirum quantum*, *immane quantum*, & ſimilia apud alios uſurpata. 12 Factionibus. 13 Nam Cnæus & Sextus Pompejus duces fratres erant. Vivebat igitur Pompejus in filiis. 14 Adeſſe. 15 Neutrò inclinante victoria. 16 Dimicatum eſt. 17 Introitu. 18 Legatus Cæſaris. 19 Bellum civile. 20 Cæderet, puniret. Eadem phraſis ſuprà 3, 10, 17. 21 Quæ-nam illa veneratio cum metu juncta? 22 Navium inſtrumenta Al. *elementa.* 23 Propè concurrentia. 24 Mediterraneum. Græci *τὴν εἴσω θάλασσαν* appellant. 25 *Columnas* vocat ſuprà 2, 6, 38. 26 Vide ſuprà 3; 22, 8. 27 Oppidum Hiſpaniæ, apud quod ultimum bellum à Cæſare geſtum eſt. De hac civitate, & bello, ibi à Cæſare geſto, Lucan. 1, 40. *ultima funeſtâ concurrant prœlia Mundâ.* 28 Secundum, juxta cæteram felicitatem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

& diu [1] triſte prœlium : ut planè videretur neſcio qu
79 [2] deliberare fortuna. Sanè & ipſe ante aciem mœſtic
non [3] ex more [4] Cæſar : ſive reſpectu fragilitatis hu
manæ : ſive nimiam proſperorum [5] ſuſpectam haben
continuationem : vel eadem timens, [6] poſtquam iden
80 eſſe cœperat, quod Pompejus. Sed in ipſo prœlio
quod nemo unquam meminerat, cùm diu pari Mart
acies [7] nihil aliud quàm occiderent, in medio ardor
pugnantium ſubitò ingens inter utroſque ſilentium
81 quaſi [8] convenifſet. [9] Noviſſimè illud inuſitatum Cæſa-
ris oculis nefas, poſt quatuordecim annos probata ve-
teranorum manus gradum retrò [10] dedit : quod etſ
nondum fugerat, apparebat tamen [11] pudore magis,
82 quam virtute, reſiſtere. Itaque [12] ablegato equo, ſi-
milis furenti, [13] primam in aciem procurrit. Ibi [14] pren-
ſare fugientes, [15] confirmare : per totum denique agmen
83 oculis, manibus, clamore [16] volitare. Dicitur in illa

1 Periculoſum. 2 Sic apud Liv. 21, 44, 10. *fortuna dubitat.* 3 Secundum, juxta conſuetudinem ſuam. 4 Cujus alias vigori mirabilique hilaritati milites in rebus dubiis innitebantur. 5 Suſpectans, diffidens. Forſan, enim ut cæteri gentiles, metuebat. Nemeſin, perpetuam comitem lætarum rerum. 6 Poſtquam ad idem imperii gloriæque culmen aſcenderat, eòque pervenerat, ut jam totius Orientis & Africæ victor eſſet, ac neminem parem haberet, ſicut anteà Pompejus Romanorum haud dubiè clariſſimus & potentiſſimus fuerat, ideòque æquari ſibi Cæſarem impatienter ferens, bellum civile excitarat. Et ſanè timendi cauſam habuit; *Maxima enim cuique fortunæ minimè credendum eſt*, ait Annibal apud Liv. 30, 30, 19. Sic Alexander *illam ipſam fortunam, quâ aſpirante res tam proſperè geſſerat, verebatur.* Curt. 3, 8, 10. Quomodo & ejus pater Philippus, rebus ex voto fluentibus, dicitur veneratus fortunam, ut quam minimo incommodo felicitatem iſtam lucret. Adde ſupra 3, 12, 7. & 4, 2, 8. 7 Tantùm. 8 Ex pacto complacuiſſet. Sic ſupra 2, 14, 1. & infra 4, 7, 14. 9 Ad extremum. 10 Fecit, id eſt, loco pulſa eſt, retroceſſit, pedem retulit. Id autem timoris erat indicium. 11 Al. *pudorem magis, quàm virtutem, reſiſtere.* 12 Dimiſſo equo, quo ſcilicet *exæquato periculo militibus animus amplior eſſet*, ut ait, Sal. in Cat. cap. 59. 13 In partem illam aciei, quæ proximè hoſtem eſt. 14 Comprehendere ut maneant. Vide Val. Max. 3, 2, 19. Eſt autem hoc orantis maximè, Tac. 2, 31, 2. *Prenſere* enim propriè de ſupplicibus dicitur, & candidatis, cùm magiſtratum aliquem ambientes, ſuffragatorum manus prehendunt. Lucan. 7, 574. de eodem Cæſare : *Ipſe manu ſubicit gladios, ac tela miniſtrat, Promovet ipſe acies, impellit terga ſuorum : Verbere converſæ ceſſantes excitat haſtæ.* 15 Robur atque animum addere. 16 Diſcurſare.

pertur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

perturbatione & [1] de extremis agitaſſe ſecum, & ita
[2] manifeſto vultu fuiſſe, quaſi [3] occupare manu mortem
vellet: [4] niſi cohortes hoſtium quinque per tranſver-
ſam aciem actæ, quas Labienus periclitantibus caſtris
84 ſubſidio miſerat, fugæ ſpeciem præbuiſſent: hoc aut
& ipſe credidit, aut dux [5] callidus arripuit in occaſio-
nem: & quaſi [6] in fugientem invectus, ſimul & [7] ſuo-
rum erexit animos, & hoſtes perculit: [8] nam hi dum
ſe putant vincere, fortiùs ſequi, Pompejani dum fugere
85 credunt ſuos, fugere cœperunt. Quanta fuerit hoſtium
cædes, ira, rabieſque victoribus, ſic æſtimari poteſt:
hoc à prœlio profugi cùm ſe Mundam recepiſſent, &
Cæſar obſideri ſtatim victos imperaſſet, ex congeſtis
cadaveribus agger [9] effectus eſt, quæ pilis jaculiſque
confixa inter ſe tenebantur: fœdum etiam inter barba-
86 ros! Sed videlicet victoriam deſperantibus Pompeji li-
beris, Cnæum prœlio profugum, crure ſaucio deſerta
& [10] avia petentem, Ceſonius apud Lauronem oppidum
conſecutus, pugnantem (adeò nondum deſperabat) in-
87 terfecit. Sextum fortuna in Celtiberiam interim abſcon-
88 dit: [11] aliiſque poſt Cæſarem bellis reſervavit. Cæſar in
patriam victor invehitur. Primum [12] de Gallia triumphum
tranſmiſerat Rhenus, & Rhodanus, & ex auro captivus
Oceanus. Altera [13] laurus Ægyptia: tunc in [14] ferculis
[15] Nilus, [16] Arſinoë, & ad [17] ſimulacrum ignium

1 De nece, de conſciſcendâ ſibi morte deliberaſſet ut fieri ſolet in inuſitatis. 2 Vultu aperte præ ſe tuliſſe. 3 Prævenire, præcipere, priuſquam inferatur ab inimicis. Hoc ſenſu, *Occupare ferrum*, infra 4, 11, 9. *Occupare* enim eſt prævenire, priorem aliquid facere. Ita Curt. 8, 6, 7. *Cùm aprum telo* occupaſſet, *quem Rex ferire deſtinaverat.* 4 En! quam levis occaſio tantæ victoriæ. Sapienter ipſe Cæſ. l. 1. de bel. civ. *In bello, parvis momentis ſæpè magni caſus intercedunt.* 5 Prudens, ſolers. 6 Fugientem perſecutus. 7 Milites ſuos animavit. 8 *Bellum plerumque opinione gubernatur*, ut teſtatur Cic. Philip 5. Nam verba ſunt Liv. 34, 12, 3.) *ſæpè vana pro veris maxime in bello valuere; & credens ſe aliquid auxilii habere, perindè atque haberet, ipſa fiduciâ & ſperando atque audendo ſervatus eſt.* Virg. Æn. 5, 31. *Hos ſucceſſus alit; poſſunt, quia poſſe videntur.* 9 Confectus eſt, exſtructus eſt. Vide Val. Max. 7, 6, 5. Hirt. de bello Hiſpan. cap. 32. in princ. 10 Loca invia, per quæ iri non poteſt. 11 Ad alia bella, quæ referuntur infra 4, 8. 12 Ex. 13 Triumphus. 14 Simulacris victarum urbium, fluviorum, montium, &c. quæ ferebantur in triumpho. Sic Suet. Cæſ. c. 37. *Ferre* de triumpho ſemper ferè dicitur apud veteres. 15 Ægypt. fluvius. 16 Ptolomæi filia. 17 Exemplum, ſimilitudinem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ardens [1] Pharus. Tertius de Pharnace [2] currus,
89 Ponto. Quartus Jubam & Mauros, [3] & bis ſubacta
oſtendebat Hiſpaniam, Pharſalia, & Tharpſos, & Mu
da [4] nuſquam: & [5] quantò majora erant, de quib
90 non triumphabat! Hic [6] aliquando finis [7] armis fui
reliqua pax incruenta: penſatumque clementia bellur
Nemo cæſus [8] imperio [9] præter Afranium: [10] ſatis ign
verat ſemel: & Fauſtum Syllam: didicerat [11] gener
timere: [12] filiamque Pompeji cum patruelibus ex Sylla
91 [13] hîc poſteris cavebatur. Itaque non ingratis civibus
omnes unum in principem [14] congeſti honores: cir

1 Inſula in medio mari. In eâ turris eſt ingens, in quâ noctu accenſæ faces navigantium curſum regebant. 2 Triumphus: quod curru deaurato triumphator veheretur. Sic infrà 4, 12, 53. 3 Bis à Cæſare Hiſpaniam ante hanc de Pompeji liberis victoriam eſſe ſubactam conſtat; ſemel cum Luſitaniam poſt urbanam præturam vicit, coactus triumphum dimittere, ut præſens conſulatum peteret. Iterùm cum Afranium & Petrejum, legatos Pompeji, itidem Varronem exercitibus exuiſſet. 4 Sc. *viſebantur*. Rationem reddit ſup. 3, 22, 10. *Victores duces externum id magis, quàm civile bellum, videri voluerunt, ut triumpharent.* 5 Sc. ipſis civibus, ipſis Romanis. Senſus eſt Cæſaris triumphum plus honoris habuiſſe, quod civium clades non oſtentarit: quomodo apud Tac. 3, 76, 5. in funere Junæ *præfulgebant Caſſius atque Brutus, eò ipſo, quòd effigies eorum non viſebantur.* 6 Tandem. 7 Bellis. 8 Juſſu Cæſaris. 9 Imò *ne hos quidem voluntate ipſius interemptos putant.* Suet. Cæſ. cap. 75. 10 Diod. Sic. *Qui ob delicta non reſipiſcunt, omninò puniendi ſunt.* Nihil igitur peccavit Cæſar, ſi juſſit interfici, qui veniam antè imperatam, iteratâ rebellione, corruperunt. 11 *Generos Cæſaris* vocat, Pompejum primò generum ipſius Cæſaris, deinde Pompeji ipſius generum Fauſtum Syllam, qui duxerat filiam generi Cæſaris, & ita erat progener Cæſaris. Vide Suet. Cæſ. cap. 27. Neptim enim Cæſar uxorem habebat, filiam Pompeji; ideò vocat *generos* Pompejum & Fauſtum Syllam. Pompejo filia Cæſaris nupſerat, Fauſto Syllæ neptis ejuſdem Cæſaris. Utrique igitur *generi* dicuntur Cæſaris, quamvis de Sylla minùs propriè, qui potiùs progener eſſet. 12 In Floro noſtro aut verbum (*conſervavit*) in contextu prætermiſſum eſt, aut diverſus abit ab Hirtio, qui Cæſarem *Pompeiæ Fauſti Syllæ conjugi, ejus liberis reliquiſque rebus omnia incolumia conceſſiſſe ſcribit* Duæ autem fuerunt Pompejæ, altera Pompeji Magni filia, L. Cornelii Syllæ Fauſti conjux, altera Sexti Pompeji filia, Magni neptis, L. Scribonii conjux. Intelligere videtur Florus Sexti filiam, quòd addit, *eam patrueles habuiſſe ex Syllâ:* ubi abutitur vocabulo *patruelium*, atque ita dicit, quos, propriè debuiſſet *conſobrinos*. Hæc igitur mens Flori: neminem juſſu Cæſaris occiſum eſſe, præter Afranium & Fauſtum Syllam, & hujus liberos cum conſobrina Pompeja, ſive Pompejam, Sexti Pompeji filiam cum conſobrinis ſuis, qui erant Fauſti Syllæ filii. 13 Id eſt, ſuſtulit domum Syllæ, ne ſc. ex illo genere ſupereſſent, qui aliquando bellum civile inſtaurarent, contra partes Cæſarianas inſurgendo. 14 Collati. Lege Dionem lib. 44.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

templa imagines: in theatro [1] diſtincta radiis corona:
[2] ſuggeſtus in curia: [3] faſtigium in domo: [4] menſis in
cœlo: ad hoc [5] pater ipſe patriæ perpetuuſque Dictator:
[6] noviſſimè, dubium an ipſo volente, oblata [7] pro
92 Roſtris ab Antonio Conſule [8] regni inſignia. Quæ
omnia velut [9] inſulæ in [10] deſtinatam morti victimam
congerebantur. Quippe clementiam principis vicit in-
vidia: graviſque erat liberis ipſa beneficiorum potentia.
93 Nec diutiùs dilatio [11] donata eſt: ſed Brutus & Caſſius,
aliique [12] patricii conſenſerunt in cædem principis.
94 Quanta vis [13] fati! [14] manaverat latè conjuratio: [15] li-
bellus etiam Cæſari datus: eodem die nec [16] perlitare
centum victimis potuerat: venit in curiam tamen,

1 Conſtabat ex duodecim radiis emicantibus ex aurea lamina, eaque lamina ſic imponebatur capiti, ut diadema. Hùc reſpicit Lucan. *cui tempora circum Aurati bis ſex radii fulgentia cingunt.* 2 Cippus modicæ altitudinis, in quo ſtatueretur ſella aurea. 3 Faſtigium quoddam refert Plutarchus ædibus Cæſaris, quaſi honoris cauſa & majeſtatis, ex Senatus auctoritate impoſitum fuiſſe, quod Calpurnia, uxor ejus per ſomnium eâ nocte, quæ cædem ejus præcedebat, collabi, maritumque in gremio ſuo confodi deflebat. 4 Julius menſis, qui anteà Quintilis erat, ex nomine Cæſaris dictus eſt. 5 Magna laus eſt principis, ut, *pater patriæ* vocetur, quaſi populos ſuos non terrore, non armis, non præſidiis militaribus, tanquam ſubditos, ſed humanitate, benevolentia, pietate, tanquam filios regat. Primus omnium hoc cognomen Cicero meruit; Catilinæ conjuratione detecta, & urbe incendio liberata. Plut. Cic. c. 31. Juv. 8, 44. Tunc enim civitas omnis Ciceroni, quacunque iter faceret, gratulans, illum *ſervatorem patriæ*, *illum conditorem urbis*, *illum optimum conſulem* vocitabant. Poſt hunc idem cognomen Auguſto univerſa civitas repentino maximoque conſenſu detulit. Sed cùm id præ modeſtia non recepiſſet, ineunti paulò poſt Romæ ſpectacula, non decreto Senatus, neque acclamatione populari, ſed per Valerium Meſſalam, id mandantibus cunctis rurſus delatum eſt. Multis præterea Imperatoribus hoc cognomen, ſed adulatione potiùs, blanditiiſque, quàm meritis, & vera gloria, inditum eſt. Tandemque eò deventum fuit, ut ſemper in theatris imperatorem populus & *dominum*, & *patrem patriæ* appellaret. 6 Ad extremum. 7 In vel ante Roſtra, i. editum illum locum ante Curiam, undè edicta publica, & ad populum verba fiebant. 8 Cùm Cæſar pro Roſtris in aurea ſella ſedens, amictus toga purpurea, ſpectaret Lupercos, Antonius Conſul unus è Lupercis ad ſellam acceſſit, & capiti ejus diadema lauro circumpoſita impoſuit, quod Cæſar cum plauſu populi rejecit. 9 Faſciæ in modum diadematis, à quibus dependent vittæ ab utraque parte. 10 Notus eſt mos inſulis ornandi victimas. 11 Data. 12 Patrum progenies. Al. *Patres*: al. *parricidæ* legunt. 13 Poteſtatis illius, quæ res humanas inevitabili ſorte diſpoſuit. 14 Emanaverat. 15 Sc. index conjurationis ſive inſidiarum: quem legere Cæſar neglexit. Simile quid Archiæ, Thebarum tyranno accidit Nam ſuper convivium allatam epiſtolam, quæ indicium conjurationis haberet, rejecit, cum voce εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα, id eſt, *in craſtinum ſeria*. Sed craſtinum non vidit. Nam ea nocte à Pelopida cæſus eſt. Plut. in Pelop. 16 Perfectè litare, ſacrificium abſolvere, Gel. *Si res divinæ factæ, ritéque* perlitatæ eſſent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

95 expeditionem [1] Parthicam meditans : ibi in [2] curuli ſe dentem eum Senatus [3] invaſit, tribuſque & viginti vul neribus 4 ad terram datus eſt. Sic ille, qui terrarum or bem civili ſanguine impleverat, tandem ipſe 5 ſanguin ſuo curiam implevit.

1 In Parthos. 2 Sc. *ſellâ*, quâ ipſe, Ædilis curulis officio dùm funge batur, utebatur. Fuit autem ſella eburnea, quâ in publico & privato loc ſedendi cauſa utebantur. Vide ſuprà 1, 5, 5. & 1, 13, 10. 3 Aggreſſus eſt 4 Confoſſus eſt. 5 Adeò vere Juv. 10, 112. *Ad generum Cereris ſinè cæd & vulnere pauci Deſcendunt Reges, & ſicca morte tyranni.*

CAP. III.

[1] *Cæſar Auguſtus.*

1 POpulus Romanus, Cæſare & Pompejo trucidatis, rediiſſe in ſtatum priſtinæ libertatis videbatur : & [2] redierat, [3] niſi aut Pompejus liberos, aut Cæſar hære-
2 dem reliquiſſet : vel, quod utroque pernicioſius fuit, 4 ſi non collega quondam, mox æmulus Cæſarianæ potentiæ, fax & turbo ſequentis ſæculi, ſuperfuiſſet 5 An-
3 tonius. Quippe dùm [6] Sextus paterna repetit ; trepidatum toto mari : dùm Octavius mortem 7 patris ulciſci-
4 tur, iterùm fuit [8] movenda Theſſalia : dum Antonius 9 varius ingenio, aut ſucceſſorem Cæſaris indignatur Octavium, aut amore Cleopatræ 10 deſciſcit in Regem : 11 nam aliter ſalvus eſſe non potuit, niſi confugiſſet
5 ad ſervitutem. Gratulandum tamen in tantâ perturbatione eſt, quòd potiſſimum ad Octavium Cæſarem

1 Caput iſtud tertium quaſi prooemium eſt ad Cæſaris Auguſti res geſtas: cujus ſi quis in unum *Tantarum ſperet cumulos advolvere, rerum, Promptiùs imponet glaciali Pelion Oſſæ.* Geſta autem Octavii Auguſti ſcribunt Liv. à l. 116. ad finem uſque operis. Appian. de bel. civ. l. 2, 3, 4. & 5. Suet. in ejus vita. Plut. Cæſ. Cic. Anton. Bruto. Val. Max. 1, 7, 1. & 7, 6, 6. Sex. Aurelius. Sextus Ruffus. Eutrop. l. 7. 2 Rediiſſet. 3 Exponit cauſas conclamatæ libertatis publicæ. 4 Aliud impedimentum libertatis, *Antonius.* 5 Hujus elogia præclara & multa lege apud Cic. in Philippicis. 6 Pompejus. 7 Adoptivi ſc. Cæſaris. 8 Turbanda. Vide infra 4, 7, 6. 9 Inconſtans, mutabilis. 10 Rex fit ex Imperatore Romano. Sic, *in [illegible] deſciverat*, infrà 4, 11, 3. Uſurpatur autem ita verbum hoc, cùm aliquis in pejus mutatur, ut *degenerare.* Romanis autem Regis nomen exoſum erat. 11 Freinshemius legit, *deferenda fuit populo libertas, nam aliter ſalvus*, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Auguſtum [1] ſumma rerum rediit: qui ſapientia ſua atque
6 ſolertia, perculſum undique & perturbatum [2] ordinavit
imperii corpus. Quod ita haud dubiè nunquam coïre &
7 conſentire potuiſſet, niſi [3] unius præſidis nutu, quaſi
animâ & mente regeretur. Marco Antonio, Publio
8 Dolabellâ Conſulibus, imperium Romanum jam ad
Cæſares transferente fortunâ, varius & multiplex civitatis motus fuit: quodque in annuâ cœli converſione fieri ſolet, ut [4] mota ſidera tonent, ac [5] ſuos flexus tempeſtate ſignificent; ſic [6] cum [7] Romanæ dominationis, [8] id eſt, humani generis converſione, [9] penitus intremuit, omnique genere diſcriminum, civilibus, terreſtribus ac navalibus bellis, omne imperii corpus [10] agitatum eſt.

1 Summum arbitrium. Intelligit autem Monarchiam Auguſti, ſive metum unius Principis abſolutum imperium. 2 Conſtituit totum imperium. 3 Eadem prope verba Tac. 1, 12, 4. *Unum eſſe Reip. corpus, atque unius animo regendum.* 4 Motus Sol. Sic Plin. Panegyr. c. 29. *quod terra genuit, quod* ſidus *aluit, quod annus tulit.* Et c. 80. *velociſſimi* ſideris *more, omnia inviſere.* 5 Suas revolutiones. 6 Al. *in.* 7 Romani imperii. 8 Vana opinio Romanorum, ſub Imperatoribus præcipuè, ſpiritus adeò inflaverat ut crederent ſe totius orbis dominos, cùm ſanè modicam ejus partem obtinerent. Sic Florus noſter ſuprà Præfat. 2. *qui res Rom. legunt,* generis humani *facta diſcunt.* 9 Non mirum: cùm *omnes mutationes Rerumpubl. cædem, fugam, aliaque hoſtilia portendunt,* ut ait Sal. in Jugurth. 10 Motum, concuſſum eſt.

CAP. IV.

[1] *Bellum Mutinenſe.*

1 PRima civilium motuum cauſa [2] teſtamentum Cæſaris fuit, cujus [3] ſecundus hæres Antonius prælatum ſibi Octavium [4] furens, [5] inexpiabile contra adop-

1 Bellum Mutinenſe ſcribunt Liv. l. 17, 118, 119. Appian. de bel. civ. l. 3. p. 588. Plut. Antonio c. 22. Cicero in Philippicis. Suet. Auguſto 2, 10 &c. Ovid Met. 15, 822 & Faſt. 4, 623. Octavius à Senatu contra Antonium, Reipublicæ hoſtem, Imperator declaratus, exercitum Antonii ad Mutinam profligat: Decimum Brutum Mutinæ obſeſſum liberat: undè & hoc bellum *Mutinenſe* à *Mutinâ* dictum fuit. 2 Teſtamentum Cæſaris, L. Piſone ejus ſocero poſtulante, invito Senatu, ad populum recitatum fuit, antequam Cæſaris cadaver in foro cremaretur. 3 Qui hæredi inſtituto ſubſtituitur. Secundi hæredes ideò poſt primos adſcribebantur, ut ſi quid illis primis humanitùs accidiſſet, tunc ſecundi ſuccederent. 4 Supra modum excandeſcens. 5 Implacabile.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

2 tionem acerrimi [1] juvenis ſuſceperat bellum. Quippe
cùm intrà decem & octo annos tenerum, [2] obnoxium
& [3] opportunum injuriæ juvenem videret, ipſe [4] plena
ex [5] commilitio Cæſaris dignitatis, [6] lacerare furtis hæ-
reditatem, ipſum inſectari probris, cunctis [7] artibus
[8] cooptationem Juliæ [9] gentis [10] inhibere non deſineret:
3 denique ad [11] opprimendum juvenem, palam arma mo-
liri: & jam parato exercitu in [12] Ciſalpinâ Galliâ re-
4 ſiſtentem moribus ſuis Decimum Brutum obſidebat:
Octavius Cæſar, [13] ætate & injuriâ [14] favorabilis, &
nominis majeſtate, quod ſibi induerat, revocatis ad
arma veteranis, [15] privatus (quis crederet?) Conſu-
lem aggreditur: obſidio Mutinæ liberat Brutum. [16] An-
5 tonium exuit caſtris. Tùm quidem etiam manu pulcher
apparuit: nam cruentus & ſaucius aquilam, à morien-
te [17] ſignifero traditam, ſuis humeris in caſtra refe-
rebat.

1 Auguſti. Decreverat Senatus, ne quis Auguſtum *puerum* diceret, ne majeſtas tanti imperii diminueretur. Virg. ſæpe Octavium *juvenem* nominat, ut Ecl. 1, 44. *Hîc illum vidi* juvenem: & Georg. 1, 500. *Hunc ſaltem everſo* juvenem *ſuccurrere ſæclo Ne prohibete.* Lege Cic. Philip. 4, & 5. 2 Obligatum ſeu addictum. Ter. *Tum uxori* obnoxius *ſum.* Ita Liv. 4², 46, 3. Ovid. Am. 2, 2, 17. 3 Cui facilè injuria inferri poterat. Ita de Atherbale Sal. Jug. 9, 3. 4 Adultæ, perfectæ. 5 Belli ſocietate. Ita Juſtin. 5, 10, 3, & 11, 5, 3. 6 Hæreditatem enim Cæſaris expilavit. Vellejus 2, 60, 5. ſcribit ſeſtertium ſepties millies depoſitum à Cæſare ad ædem Opis, ab Antonio fuiſſe occupatum. 7 Fraudibus, inventis callidis. 8 Adoptionem. 9 Familiæ. 10 Impedire. 11 Al. *deprimendum.* 12 Tota olim Gallia in tres partes diviſa eſt, Togatam ſive Ciſalpinam, quæ Alpibus Italiæque antiquo limite Rubicone flumine terminatur, & Comatam ſive Tranſalpinam (quæ iterum in Belgicam, Celticam, & Aquitanicam dividitur) & Braccatam, quæ erat Narbonenſis Romanorum provincia. 13 Juvenilis ætas in tantum favorabilis eſt, ut etiam in delictis mitiùs puniendis ejus habeatur ratio. 14 Gratioſus ac favoris plenus apud omnes. 15 Privato conſilio & privata impenſa. 16 Antonii caſtra occupavit. 17 Aquilifero.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

CAP. V.

[1] *Bellum Peruſinum.*

1 ALterum bellum [2] concitavit agrorum diviſio, quos
Cæſar veteranis in caſtris, pretium militiæ, per-
2 ſolvebat. Semper alias Antonii [3] peſſimum ingenium
[4] Fulvia, gladio cincta virilis militiæ, uxor [5] agitabat.
Ergo [6] depulſos agris colonos incitando, iterum in arma
3 ierat. Hic verò jam non privatis, ſed totius Senatus ſuf-
fragiis [7] judicatum hoſtem Cæſar aggreſſus, intra Peruſiæ
muros [8] redegit, compulitque ad extrema deditionis,
[9] turpi & [10] nihil non experta fame.

1 Hoc bellum ſcribunt Liv. lib. 126. Suet. Aug. cap. 14. & 15. Appian. de bel. civ. lib. 5. Eutrop. 7, 1. Plin. 7, 41. Bellum Peruſinum, & cætera ab Auguſto geſta bella explicat Propert. 2, 1. & Lucan. 1, 41. Lege quæ de Auguſto ſcribit Virg. Æn. 6, 791. 2 Excitavit. 3 Hic enim eſt Antonius teſtimonio Vel. 2, 74, 2. *vitiorum fratris conſors, ſed virtutum, quæ interdum in illo erant, expers.* 4 De tali muliere Juvenal. Sat. 6, 251. *Quem præſtare poteſt mulier galeata pudorem, Quæ fugit à ſexu?* 5 Impellebat, inſtigabat. 6 Qui coacti erant cedere veteranis, quibus agri iſti diſtributi erant. 7 Hoc eam habebat vim, ut, qui *hoſtis* judicatus eſſet, omnia jura & beneficia perderet civitatis Romanæ; deindè, ut ejus bona publicarentur: tertiò, ut ipſe quæreretur puniendus more majorum; quòd explicat Suet. Ner. c. 49. Denique adverſus hoſtem judicatum omnia licebant, perindè atque in hoſtem alienigenam. Cic. Philip. ult. 8 Compulit. 9 Turpem faciente, Sic Virg. Æn. 6, 276. *turpis egeſtas.* Sic *obſcœnam famem* dixit idem Poëta Æn. 5, 367. 10 Omnia, quidvis.

CAP. VI.

[1] *Triumviratus.*

1 CUm ſolus etiam [2] gravis paci, gravis Reipublicæ
eſſet Antonius, quaſi ignis [3] incendio Lepidus

1 Cum Antonius, Lepidus, Cæſar, ſe Reipublicæ conſtituendæ cauſa Triumviros in quinquennium renunciaſſent, proſcriptione ac cæde inimicorum civium Reſpublica convulſa eſt laçerataque. Ciceronis caput juſſu Antonii præciſum inter duas manus pro Roſtris poſitum eſt. Exponunt hoc capite contenta Liv. Lib. 119. & 120. Plutarch. Antonio cap. 24. Bruto cap. 39. Cicerone cap. 67. Appi. de bel. civ. lib. 3. & 4 Suet. Aug. cap. 12, 13, & 27. Eutrop. 7, 1. Plin. 7, 45. 2 Inimicus, infeſtus. 3 Bello, motui Antoniano.

accessit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

accesſit. [1] Quid contra duos exercitus neceſſe fu
2 venire in cruentiſſimi fœderis ſocietatem? [2] Diverſ
omnium nota incendia. Lepidum divitiarum cupido
quarum ſpes ex [3] turbatione Reipublicæ: Antoniun
ultiones de his, qui ſe hoſtem judicaſſent: Cæſa
rem inultus pater, & [4] Manibus ejus graves Caſſiu
3 & Brutus [5] agitabant. In hoc velut fœdus pax inte
tres duces componitur. Apud Confluentes inter Pe-
ruſiam, & Bononiam [6] jungunt manus, & [7] exerci-
tus conſalutant. Nullo bono [8] more Triumviratus in-
vaditur: oppreſſaque armis Republicâ, redit Syllana
[9] proſcriptio: cujus atrocitas nihil in ſe minus habet,
4 quàm numerum centum quadraginta Senatorum. [10] Exi-
tus [11] fœdi, truces, miſerabiles, toto terrarum orbe
fugientium: pro quibus quis pro dignitate reus inge-
miſcat, cùm Antonii Lucium Cæſarem avunculum
ſuum, Lepidus Lucium Paulum ſuum fratrem [12] pro-
5 ſcripſerit? Romæ capita cæſorum proponere in Roſtris
[13] jam uſitatum erat: verum ſic quoque civitas lacry-
mas [14] tenere non potuit, cum [15] reciſum Ciceronis

1 Al. *cui*; ut ſenſus ſit, duobus ex diverſa parte exercitibus ſtantibus, neceſſe fuiſſe Lepido, utpote debiliori, venire in ſocietatem. Al. *contrarios exercitus*, ut indignetur eos, qui nuper hoſtes erant, aliter non potuiſſe ſocietatem inire, quam in perniciem civium. Al. denique. *Quid unus contra duos exercitus? Itaque neceſſe fuit venire in cruentiſſimi fœderis ſocietatem*: ſic ut ſupra 4, 2, 29. *Quid enim una poſt quinque legiones? Itaque ultrò cedente Varrone*, &c. 2 Al. *Diverſa omnium vota*. Al. *Diverſa omnium nota ingenia*; q. d. ſatis conſtat, quam diverſa fuerint omnium ingenia & cupiditates. 3 Perturbatione. Vide Tac. 5, 3, 5. & H. 1, 21, 1. 4 Credebantur enim occiſorum Manes ultione placari, quod tangit Juſt, 16, 1, 16. Hinc intelligendum illud Virgilii Æn. 10, 519. *inferias quos immolet umbris*. Obſervabant autem imprimis, ut, ſi fieri poſſet, ad tumulos ipſos occiſorum mactarentur; quòd ſc. nullum gratiorem umbris liquorem ſpargi poſſe crederent, quam inimicorum ſanguinem. Sic Pyrrhus Polyxenam ferit *paterni vertice in buſti*. Sen. in Troadibus 1151. Sic L. Cæſar jugulatus ad buſtum Vari. Val. Max. 9, 2, 2. & Marius Prætor ad buſtum Catuli, ſupra 3, 21, 27. 5 Impellebant, inſtigabant. 6 Integratæ amicitiæ ſignum. 7 Adde Tacit. H. 2, 42, 3. Liv. 7, 42, 5. 8 Exemplo. Videtur alluſum ad exemplum Cæſaris patris, Pompeji, & Craſſi de quibus ſuprà 4, 2, 12. 9 Publicatio. 10 Proſcriptorum. 11 Miſerabiles, atroces, ſævi. 12 Per ſcriptum prævium morti, ubicunque reperirentur, addixerit? 13 Lucan. 7, 315. *Et caput hoc poſitum roſtris*, &c. Vide ſuprà 3, 21, 14. 14 Continere. Sic *tenere ora*, apud Virg. Æn. 2, 1. *riſum*, apud Horat, de Arte 5. 15 Amputatum.

1 caput

[1] caput [2] in illis ſuis Roſtris videretur, nec aliter ad vi-
6 dendum eum, quàm ſolebat ad audiendum, concurreretur. [3] Hæc ſcelera in Antonii Lepidique tabulis. Cæſar percuſſoribus patris contentus fuit. Hæc quoque [4] niſi multa fuiſſet, etiam juſta cædes haberetur.

1 Juvenalis dicit, non caput ſolum, ſed etiam dextram manum abſciſſam fuiſſe Ciceroni, quod eâ Philippicas in Antonium ſcripſerat. Dicit enim Sat. 10. *Ingenio manus eſt & cervix cæſa, nec unquam ſanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.* De hujus interitu lege præter ſupradictos Val. Max. 1. 4, 5, 5, 3, 4. Juv. Sat. 10, 118. 2 Pro illis ſuis Roſtris, loco præ aliis conſpicno: ut, undè in Antonium verba faciens auditus fuerat, ibi caput ejus inter duas manus conſpiceretur. 3 Hæ proſcriptiones virorum illuſtrium. Ita Sen. Nat. Quæſt. 6, 23. de rebus Alexandri: *Nihil tam magnum erit, quàm* ſcelus *Calliſthenes*, nempè occiſus. 4 Nam etiamſi juſta puniendi cauſa ſit, præſtat ignoſcere, cùm magna delinquentium copia eſt, aut paucorum ſaltem ſupplicio contentum eſſe, quàm acrioribus remediis, ac ipſa mala ſunt, civitatem labefactare.

CAP. VII.

[1] *Bellum Caſſii & Bruti.*

1 [2] BRutus & Caſſius ſic Cæſarem, quaſi [3] Tarquinium Regem, [4] depuliſſe regno videbantur: ſed libertatem, quam maximê reſtitutam voluerunt, illo ipſo
2 [5] parricidio perdidêre. Igitur cæde perfectâ, cùm veteranos Cæſaris, nec immeritò, timerent: ſtatim è curiâ in Capitolium confugerunt. Nec illis ad ultionem deerat

1 Bellum Caſſii & Bruti ſcribunt Liv. l. 121, 122, 123, 124. Plutarch. Anton. cap. 27. & Brut. cap. 54. Ap. de bel. civ. lib. 4. Val. Vax. 1, 5, 7. & 8, 5, 1, 11, 9, 9, 2. Eutrop. 7, 1. Suet. Aug. cap. 13 Lucan. 2, 234. 2 Republica utcunque per triumviros ordinata, M. Antonius & Cæſar Octavianus in Græciam contra Brutum & Caſſium proficiſcuntur; fit prœlium in campis Philippicis: ibi Caſſius ſibi errore dum ſuos fugere, qui vicerant, opinatur, caput præſecari jubet. Brutus etiam poſt paucos dies altero prœlio victus, exorato Stratone ut ſe gladio confoderet, vitam finivit. 3 Tarquinium Superbum, Regum Romanorum poſtremum, qui à Junio Bruto regno, ut tyrannus, expulſus eſt. 4 Sed valdè iſti decepti fuerunt, ut ex progreſſu patebit. Sapientius T. ille Q. Flaminius cenſebat, Nabidem tyrannum Lacedæmone relinquendum eſſe, quod ſinè graviſſimâ ruinâ totius civitatis opprimi non poſſet. Plutarch. in ejus vitâ. 5 Homicidio: quia, quem ex S. C. Patrem patriæ ſuperiori anno cognominaverant, eundem in Senatu occiderint. Teſtatur etiam Suetonius placuiſſe populo, ut Idus Martię *Parricidium* dicerentur: ſcilicet quia ii patrem patrię eo die in Senatu occidiſſent, quos ipſe hoſtes paulo antè ſervaverat.

animus :

3 animus: [1] ſed ducem non habebant. Igitur cùm appa-
reret, quæ ſtrages Reipublicæ immineret, diſplicuit ul-
4 tio [2] cum Conſulis [3] abolitione decretâ. Ne tamen [4] pu-
blici doloris oculos ferrent, in provincias ab illo ipſo,
quem occiderant, Cæſare datas, Syriam & Macedo-
niam, conceſſerunt. Sic vindicta Cæſaris [5] dilata po-
5 tiùs, quàm oppreſſa eſt. Igitur ordinatâ magis, ut po-
terat, quàm ut debebat, in Triumviros Republica, re-
licto ad Urbis [6] præſidium Lepido, Cæſar cum Antonio
6 in Caſſium Brutumque [7] ſuccingitur. Illi comparatis in-
gentibus copiis, [8] eandem illam, quæ [9] fatalis Cnæo
Pompejo fuit, [8] arenam [10] inſederant. Sed nec tùm
7 [11] imminentia cladis deſtinatæ ſigna latuêre. Nam &
[12] aſſuetæ cadaverum pabulo volucres, caſtra quaſi jam
[13] ſua circumvolabant: & in aciem prodeuntibus obvius

1 Ducibus enim repertis, moventur quicunque *non benevolentiâ continentur, reſumpturi arma, ubi metus abjeceſſerit.* Tac. H. 4, 76, 11. 2 Al. *Ciceronis conſilio abolitione decreta.* Al meliùs, *conſenſu Conſulis.* Per *Conſulem* intelligunt Antonium. Verum quidem, auctorem ἀμνηστίας fuiſſe Ciceronem; ſed tamen cùm decerneretur, conſenſus aderat ipſius Antonii. Cic. Phil. 1. cap. 1. 3 Ἀμνηστία, id eſt, *oblivione actorum ſive injuriarum.* Sic apud Suet. Tib. 4, 3. & Val. Max. 4, 1, 4. ext. quæ Athenienſium exemplo, & conſenſu etiam Antonii, ut diximus, fuit decreta, ſed ab eodem mox abolita, ſimulac amoto metu, ſecurus ad ingenium redire poterat. 4 Populi, plebis: plebs enim irritata ad percuſſorum domos facibus è rogo raptis contendebat. Cæſaris mortem vindicatura. 5 Submota. Ita Juſtin. 9, 6, 8 6 Defenſionem, cuſtodiam. 7 Expeditionem ſumit. Deducto loquendi uſu à militibus, quorum erat *cingi.* 8 Eundem illum locum, ubi civile bellum commiſſum fuerat. Sic ſuprà 4, 2, 8. Philippos, urbem Macedoniæ, intelligit, ubi hoc prœlium commiſſum eſt: undè & hoc bellum *Philippenſe* vocatur. Virg. Georg. 2, 490. *Romanas acies iterùm vidêre Philippi.* Ovid. Met. 15, 824. *Æmathiique iterùm madeſient cæde Philippi.* *Arenam* tranſlatitiè vocat campos Philippicos, in quibus depugnatum eſt: quia locus, ubi gladiatores committebantur, arena ideò inſpergebatur, ut ne ipſi ſanguinis ſui, dùm digladiantur, lubricitate lapſarent. 9 Exitio Cn. Pompeji immutabili neceſſitate deſtinata fuit. Sic ſupra 3, 15, 4 Fatale *Capitolium Gracchis*, & 2, 15, 12. fatale *nomen Scipionum Africæ.* Sic *fatalis locus* extat apud Juſtin. 12, 2, 14. & 12, 13, 3. ita *fatale munus*, apud eundem 13, 4, 24. 10 Occupaverant. 11 Al. *imminentis cladis deſtinata ſigna.* 12 Vultures præcipuè, qui præſagio quodam naturali, biduo aut triduo convolare eò ſolent, ubi cadavera ſunt futura, ut Plinius teſtatur. 13 Propria, quæ affectu ſua fecerant; Liv. 22, 16, 4. *Nec Annibalem fefellit, ſuis ſe artibus peti.*

Æthiops

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

8 Æthiops nimis apertè [1] ferale ſignum fuit. Ipſique Bruto per noctem, cùm allato lumine [2] ex more aliqua ſecum [3] agitaret, [4] atra quædam imago ſe obtulit: &, *quæ eſſet*, interrogata; *Tuus*, *inquit*, [5] *malus genius*. Hoc
9 dixit, & ſub oculis [6] mirantis evanuit. Pari in meliora præſagio in Cæſaris caſtris omnia aves, victimæque [7] promiſerant; ſed nihil illo [8] præſentius, quòd [9] Cæſaris medicus ſomnio admonitus eſt, *ut Cæſar caſtris*
10 *excederet*, *quibus capi imminebat:* ut factum eſt. [10] Acie namque commiſſa, cùm [11] pari ardore aliquamdiu dimicatum foret: & quamvis [12] duces non eſſent præſentes, quorum [13] alterum [14] corporis ægritudo, [15] illum metus & ignavia [16] ſubduxiſſent, [17] ſtaret tamen pro [18] partibus invicta fortuna & [19] ultoris, [20] & qui vindicabatur: primùm adeò anceps fuit, & par utrimque diſcrimen, ut exitus prœlii docuit. Capta ſunt

1 Funeſtum, exitiale omen. Nam abominantur Æthiopem propter colorem nigrum, qui funebris eſt. Nam lugentium veſtis nigra & fuſca, quæ Varroni dicitur *amiculum nigellum:* ut contra color candidus lætitiæ & felicitatis index. Spartianus in Severo auctor eſt, Æthiopis occurſum & vocem illam, *Totum fuiſti*, *totum viciſti*, *jam Deus eſto victor*, mox quaſi fatalem illius Imperatoris mortem ſubſecutam. 2 Juxta conſuetudinem ſuam. 3 Deliberaret. 4 Nigrum aliquod ſpectrum. 5 Addiditque, *Apud Philippos iterùm me videbis:* tùm ille imperterritus; *videbo*, inquit. Verùm idem ſpectrum, ſed mutum, ſe Bruto in Philippis obtulit, pridie quàm ultimo prœlio Brutus ſuperaretur. Sic Caſſio Parmenſi, cùm, fractis Antonii rebus, fugiſſet Athenas, paucis poſt diebus Octavii juſſu perituro apparuit homo immanis, niger & ſqualidus, qui ſe malum illius genium eſſe affirmavit. 6 Bruti. 7 Portenderant, ſcilicet *victoriam*. 8 Quod certiùs demonſtraret faventes Deos. 9 Artorius. Cæſar ex valetudine imbecilliore in caſtris decumbebat, ſed eâ medici denuntiatione admonitus, in aciem ſe recepit, quæ res ipſi ſaluti fuit: nam, captis forte caſtris, Brutiani milites Auguſti Cæſaris tentorium ingreſſi, lecticam ejus, in quâ illum cubantem putabant, gladiis transfixerunt, aſſeverantes Bruto, cui gladios cruentatos oſtendebant, ipſum quoque Cæſarem à ſe confoſſum eſſe. Vide Plutarch. Ant. cap. 28. Ap. de bel. civ. lib. 4. Vel. 2, 70, 4. Val. Max. 1, 7, 1. 10 Prœlio enim incepto, cùm confligeretur. 11 Æquali vehementia, ſtudio, impetu. 12 Cæſar & Antonius. 13 Cæſarem. 14 Morbus. Utitur hac Phraſi Curt. 3, 5, 10. 15 Antonium. Plutarch. Ant. cap. 28. *Sunt qui ſcripſerunt, non interfuiſſe prœlio Antonium, ſed poſt pugnam conſectantibus jam hoſtes ſuis, superveniſſe.* Adde eundem Bruto, cap. 61. 16 Paulatim ſubtraxiſſent. 17 Militaret. 18 Factionibus. 19 Cæſaris Octavii, qui necem patris ultum ibat. 20 Id eſt, ejus fortuna, qui vindicabatur, ſcilicet Julii Cæſaris.

hinc

11 hinc Cæſaris caſtra, indè Caſſii. [1] Sed quantò efficac
eſt fortuna, quàm virtus! & quàm verum eſt, qu
moriens [2] efflavit [3] non *in re, ſed in verbo tantum*
12 *virtutem!* Victoriam illi prœlio error dedit. Caſſius [4]
clinato cornu ſuorum, cùm captis Cæſaris caſtris, ra-
do impetu [5] recipientes ſe equites videret, fugere ar-
13 tratus, evadit in [6] tumulum: indè pulvere & ſtrepit
etiam nocte vicinâ, [7] eximentibus geſtæ rei ſenſum, cù
[8] ſpeculator quoque [9] in id miſſus, [10] tardius renunciar
[11] tranſactum de partibus ratus, [12] uni de proximis [13] a
14 ferendum præbuit caput. Brutus [14] cum in Caſſio etia
ſuum animum perdidiſſet, ne quid ex [15] conſtituti fi
[16] reſignaret (ita enim [17] par ſupereſſe bello [18] conv

1 Sc. in externis. Nam in hominum fortuna nihil poteſt, cùm is ſen habitum virtutis adeptus eſt. Hinc plerique veterum virtutem in cœl efferunt, & fortuna ſemper ſuperiorem faciunt cum eâdem congreſſa Quam magnificè Sal. in procem. Jug. *Animus, ubi ad gloriam virtu viâ graſſatur, abundè pollens, potenſque & clarus eſt, neque fortunâ eg quippe quæ probitatem, induſtriam, aliaſque bonas artes neque dare, ne eripere cuiquam poteſt.* 2 Effudit. Videtur ſingulariter uſus hoc ve auctor, quaſi voluiſſet dicere, ſimul cum animâ vocem hanc expiraſſe Br tum. 3 Ad hanc vocem alludere videtur Horat. Epiſt. 1, 6, 31. *Virtut verba putas, ut lucum ligna?* Hanc ipſam Bruti vocem Alciatus Embl. 1 ita expreſſit: *Jamjam ſtricturus moribunda in pectora ferrum, Audac Brutus protulit ore ſonos: Infelix virtus, & ſolis provida verbis, Fort nam in rebus cur ſequeris dominam?* Sed hujus tandem utilitatis eſt vir gentilium, ut, cùm ad rem ventum eſt, nihil adferat cultoribus ſuis. S alia virtus in regeneratis, & de quâ iſtud Flori dici non poteſt. 4 *fugam nutans*, ut loquitur ſuprà 3, 10, 4. *Inclinata acies* ſæpè apud Hiſt ricos. 5 Iter facientes non fugiendi gratia. 6 Editum collem. 7 In pedientibus, adimentibus. 8 Explorator, ſcilicet Titinius centuri Val. Max. 9, 9, 2. 9 Propter id. 10 Quam Caſſius ſperabat. Na Bruti equites, ut victores, Titinium mutuis amplexibus excipiebant, iiſq officiis ejus reditum remorabantur. 11 Actum. 12 Pindaro ſcilic quem ad hujuſmodi neceſſitatem jam à Craſſianâ clade ſecum duceba 13 Demendum, abſcindendum. 14 Ita ſolet in partibus. Alterum alt rius infortunium dejicit. 15 Pacti, Brutus & Caſſius eo animo in hoſte ſe ituros mutua fide antè prœlium receperant, ut aut vincerent, aut victore ſibi deinceps non metuerent: intelligebant enim, quod mortem ſibi niſi Deus ipſorum res ſecundaret, conſciſcerent. 16 Reſcinderet Cic pro Archiâ. 17 Id eſt, pariter. Ne videlicet altero defuncto, alt vita vellet frui. Vide Plutarch. in Bruto cap. 58. Al. *præſupereſſe*, id eſt potiùs quàm ſupereſſe. Al. *uti neuter ſupereſſet bello*, id eſt, uti neut poſt prœlium, ſi fortuna contra voluntatem ſuam id diſpenſaret, viveret ſed uterque morte ſpontanea in libertatem ſeſe aſſereret. 18 Compla cuerat ex pacto.

nerat) ipſe quoque uni comitum ſuorum [1] confodiendum præbuit latus. Quis ſapientiſſimos viros non miretur [2] ad ultimum non ſuis manibus uſos? niſi ſi hoc quoque ex perſuaſione defuit, ne violarent manus, ſed in [3] abolitione ſanctiſſimarum [4] piiſſimarumque animarum, judicio ſuo, [5] ſcelere alieno, uterentur.

1 Sic paulò antè, *auferendum præbuit caput.* 2 Poſtremò. Niſi fortè *ultimum* pro morte ponatur hoc loco, ficut *Extremæ*, ſuprà 4, 2, 83. 3 Morte quæſitâ. 4 Al. *pientiſſimarumque.* 5 Sic Darius apud Curt. 5, 12, 11. *Forſitan mireris, quòd vitam non finiam: alieno ſcelere, quam meo, mori malo.* Sed quomodo *ſcelere alieno* dicat, non capio: nam qui jubet & ſuadet, æquè eſt noxius, quàm qui facit.

CAP. VIII.

[1] *Bellum cum Sexto Pompejo.*

1 [2] Sublatis percuſſoribus Cæſaris, ſupererat Pompeij
[3] domus. [4] Alter juvenum in Hiſpaniâ [5] occiderat,
[6] alter fugâ evaſerat: contractiſque infelicis belli reliquiis, cùm inſuper [7] ergaſtula armaſſet, Siciliam, Sar-
2 diniamque [8] habebat. Jam & claſſe medium mare [9] in-
ſederat, ô quam diverſus à patre! Ille Cilicas exſtinxe-
3 rat: hic ſecum [10] piratas navales agitabat. Tanta mole
belli penitùs in Siculo freto [11] juvenis oppreſſus eſt:
magnique famam ducis ad [12] inferos ſecum tuliſſet,
ſi nihil tentaſſet ulterius: niſi quod magnæ indolis

1 Quæ hoc capite continentur, ſcribunt Liv. 127, 128, 129. Suet. Aug. cap. 16. Eutrop. 7, 1. Plin. 7, 45. Horat. Epod. Od. 9. 2 Sextus Pompejus cum Siciliam & Sardiniam claſſibus teneret, latrociniis commercia impediebat, ita ut Romæ fame laboraretur. Cæſar inſana tempeſtate & aliquot naufragiis vexatus, tandem Pompejum profligat, qui cum Aſiam ad rebellandum ſollicitaret, à Titio, Antonii legato, Mileti interfectus eſt. 3 Familia. Sic ſuprà 3, 8, 1. 4 Cn. Pompejus: de quo ſuprà 4, 2, 86. 5 Ceciderat, perierat. 6 Sextus Pompejus. 7 Servos ergaſtularios in arma concitaſſet. 8 Poſſidebat, retinebat. Sic ſuprà 4, 2, 12. 9 Occupaverat. 10 *Navales piratas* vocat claſſem Sexti Pompeji. Cum enim vulgo piratæ myoparronibus tantùm mare infeſtent: illi navibus & triremibus, ut in magna claſſe, infeſtum reddebant. 11 Pro homine quadraginta annorum. 12 Sepulchrum. Phraſis Sacræ quoque ſcripturæ uſitata, ut Gen. cap. 42. in fin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

4 [1] ſignum eſt, ſperare ſemper. Perditis enim rebus pr
fugit; Aſiamque velis petit, venturus ibi in manus h
ſtium & catenas, & quod miſerrimum eſt fortibus viri
5 ad hoſtium arbitrium ſub percuſſore moriturus. [2] N
alia poſt Xerxem miſerabilior fuga: quippe modò tr
centarum quinquaginta navium dominus, cum ſex ſe
tem-ve fugiebat, [3] extincto Prætoriæ navis lumine
[4] annulis in mare abjectis, [5] pavens atque reſpectans
& tamen non timens ne periret.

1 Argumentum. 2 Niſi fortè Pompeji patris. 3 Juſſit autem Pompej lumen ſuæ navis exſtingui, ut ne noctu, quò fugeret, id indicaret. 4 Com pedibus remigum quos abjici juſſit Pompejus, vel majoris ſtrepitus vitand causâ, vel ut, libertate remigibus datâ, fideliores ſibi redderet. Nam *annul* vocari compedes, docet illud Mart. Ep. 3, 29. *Has cum gemina compede d dicat catenas, Saturne, tibi Zoilus* annulos *priores*, & Ep. 11, 38. *Annul iſte tuis fuerat modò cruribus aptus.* Hinc Apul. ſervis *pedes annulatos* tr buit. 5 Videmus hic egregiam luctam in animis non benè compoſitis Metuunt & ſperant. Pompejus pavebat & reſpectabat, qui ſeſe perſeque bantur; & tamen non metuebat, id eſt, adhùc bene ſperabat, & in Antoni ſalutem ſuam collocabat.

CAP. IX.

[1] *Bellum Parthicum duce Ventidio.*

1 [2] QUamvis in Caſſio & Bruto [3] partes ſuſtuliſſet; in Pompejo totum partium nomen [4] aboleſſet; nondum tamen ad pacis ſtabilitatem [5] profecerat Cæſar, cum [6] ſcopulus, & [7] nodus, & [8] mora publicæ

1 Hoc bellum ſcribunt Liv. l. 127. & 128. Plut. Ant. cap. 44. Juſt 42, 4, 7. Eutrop. 7, 2. Val. Max. 6, 9, 9. 2 Ventidius Baſſus, Antonii legatus, Labienum Parthorum Imperatorem, Pacorumque, Regis Orodis filium, occidit, & Syriam recipit: atque eâ victoriâ Craſſi & Saxæ cladem à Parthis acceptam iiſdem reponit. 3 Factiones. 4 Pro *abolevisset*, id eſt, deleviſſet, extinxiſſet. 5 Aſſecutus erat quod conferret ad ſtabilem pacem. 6 Præcipitium, naufragium, ad quod ſecuritas publica alliſa naufragium faceret, ſicut navigia in veris ſcopulis. Ita Piſonem & Gabinium *voragines, & ſcopulos Reip.* vocat Cic. in Piſon. cap 18. ſicut & *ſcopulum patrimonii*, & *Voraginem bonorum*, de Orat. 3, 40. *ſcopulum libidinis*, de Orat. 2, 37. Sic Petronius Pompejum vocat *piratarum ſcopulum*: & apud Val. Max. 3, 7, 9. *L. Caſſii tribunal ſcopulus reorum dicebatur.* Vide quæ nos ibid. 7 Qui publicam ſecuritatem impediret, quaſi nodus obnexus. 8 Per quem ſtabat, ne publica ſecuritas reduceretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſecuritatis ſupereſſet Antonius. [1] Nec ille defuit vitiis, quin periret: imò omnia expertus [2] ambitu & luxuriâ, [3] primùm hoſtes, deindè cives, tandem etiam terrore
3 ſui ſæculum liberavit. Parthi clade Craſſianâ altiùs animos erexerant, [4] civileſque populi Romani diſcordias læti acceperant: itaque ut prima [5] affulſit occaſio, non dubitaverunt & erumpere, ultrò quidem invitante [6] La-
4 bieno: qui miſſus à Caſſio Brutoque ([7] quis furor ſcelerum!) ſollicitaverat hoſtes in auxilium: & illi, [8] Pacoro duce, regio juvene, [9] diſſipant Antoniana præſidia.
5 [10] Saxa [11] legatus, ne veniret in poteſtatem, à gladio ſuo impetravit. Denique ablatâ Syriâ, [12] emanabat latius malum, [13] hoſtibus [14] ſub auxilii ſpecie [15] ſibi vincentibus; niſi [16] Ventidius, & hic [17] legatus Antonii, incredibili felicitate & Labieni copias, ipſumque Pacorum, & omnem Parthicum equitatum, toto inter [18] Oron-
6 tem & [19] Euphratem [20] ſinu latè [21] cecidiſſet. Viginti amplius millium fuit: nec ſinè conſilio [22] ducis: qui ſimulato metu adeò paſſus eſt [23] hoſtem [24] caſtris ſuccedere, [25] donec abſumto jactus ſpatio, adimeret uſum

1 Hoc eſt, adfuit, juvit vitia, id eſt, ipſe facilem de ſe præbuit victoriam, cum vitiis eſſet immerſus & coopertus. 2 Ambitione. 3 Talis modus loquendi eſt apud Tac. 1, 47, 4. *primò prudentes, deindè vulgum, diutiſſimè provincias fefellit.* 4 Hor. Ep. 7. *Sed ut, ſecundùm vota Parthorum, ſuâ Urbs hæc periret dexterâ.* 5 Oſtenſa, oblata eſt. 6 Labieni ſuperioris filio. Lege Ep. Liv. 127. & Vel. 2, 78, 2. 7 Sic ſuprà 1, 7, 7. (*quæ ſuperbia!*) 2, 6, 30. (*ô pudor!*) infrà 4, 12, 24. (*ô ſecuritas!*) & alias paſſim. 8 Regis Orodis filio. 9 Removent, diſpellunt, expellunt. 10 *Decidius Saxa* vocatur Ep. Liv. 127. 11 Vicarius Antonii. 12 Pro *emanaſſet.* Sic alibi *erat*, pro *eſſet*, *redierat*, pro *rediiſſet.* 13 Parthis. 14 Sic & ſuprà habuimus 3, 21, 22. *ſub ſpecie partium ſe vindicant Samnitum duces.* 15 In ſuam utilitatem. Ita *bellum Samniticum populus Romanus ſibi geßit.* 16 Lege Val. Max. 6, 9, 9. Hic primus Romanorum Parthos ſuperavit. Victoriæ hujus Parthicæ meminit Juſtin. 42, 4, 6. Horat. Od. 3, 6 Plutarch. Ant. cap. 44. 17 Saxa vicarius Antonii. 18 Syriæ fluvium, juxtà Seleuciam in Syriacum mare defluentem. 19 Armeniæ majoris fluvium. 20 Terra fluminibus iſtis intercepta. 21 Profligaſſet, occidiſſet. 22 Ventidii Baſſi. 23 Parthos. 24 Propè accedere ad caſtra: eâdem ſignificatione eſt, quâ verbum *Subire.* 25 Romani duces ideò nonnunquam hoſtes propiùs accedere paſſi ſunt, ut, intra actum telorum conſiſtentes, ſagittarii minùs inferrent periculi, & ut ad gladios, quibus præcipuè pollebant Romani, eò citiùs deveniretur.

ſagitta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

7 ſagittarum. [1] Rex fortiſſimè dimicans [2] cecidit. Mo
[3] circumlato ejus per urbes, quæ deſciverant, capite
Syria ſinè bello recepta. Sic Craſſianam cladem Paco
cæde [4] penſavimus.

1 Pacorus. 2 Interfectus, cæſus eſt. Virg. Cadit *& Ripheus juſtiſſimus unus, Qui fuit in Teucris, & ſervantiſſimus æqui.* 3 Ita ſcribit Cic Phil. 2. Trebonii cervicibus abſciſſum caput, juſſu Dolabellæ, geſtatum fuiſſe in pilo. Variis de cauſis amputata virorum inſignium capita circum lata, aut aliò miſſa fuêre: præſertim autem in fidem victoriæ, & terrorem hoſtium. Exempla ſunt quamplurima, ut in capite M. Antonii oratoris quod in Marii menſis expoſitum: ſuprà 3, 21, 14. Aſdrubalis, quod ant Annibalis caſtra projectum. Liv. 27. Decimi Bruti, quod ad Antonium miſſum eſt. Cæſetii Ruffi, quod ad Antonium triumvirum delatum eſt. Val. Max. 9, 5, 4. Ciceronis, quod in Roſtris expoſitum, ſuprà 4, 6, 5. Craſſi, quod ad Regem Parthorum reportatum, ſuprà 3, 11, 11. Cyri quod *in utrem humano ſanguine repletum conjici regina* Tamyris *juſſit.* Juſtin. 1, 8, 13. Euryali, quod *arrectis in haſtis præfixêre Rutuli.* Virg. Æn. 9, 465. Goliathi, quod *David attulit in Jeruſalem.* 1. Reg. 17, 54. C. Gracchi, quod ad coſ. relatum *percuſſoribus auro penſatum eſt*, ſuprà 3, 15, 6. Induciomari, quod ad Cæſarem relatum, ſuprà 3, 10, 8. Nicanoris, quod Judæi *ſuſpenderunt contra Jeruſalem.* Maccab. 2, 7, 47. Niſi, quod *arrectis in haſtis præfixerunt* Rutuli. Virg. Æn. 9, 465. Octavii Coſ. quod *pro Roſtris expoſitum*, ſuprà 3, 21, 14. Olofernis, quod Judæi *ſuſpenderunt ſuper muros* Bethuliæ. Judith. 14, 7. Lege & Virg. Æn. 12, 511. Similis mos Scytharum apud Herod. 4, 54. De Thracibus eſt ſuprà 3, 4, 2. 4 Compenſavimus. Eòque magis, ſi, quod ſcribit Eutrop. lib. 7. interfectus eſt, *eo ipſo die, quo olim Orodes, Perſarum Rex, per ducem Surenam Craſſum occiderat.*

CAP. X.

[1] *Bellum Parthicum cum Antonio.*

1 [2] EXpertis invicem Parthis atque Romanis, cùm Craſ-
ſus atque Pacorus utrimque virium mutuarum [3] do-

1 Auctores hiſtoriæ ſunt Ep. Liv. 130. Plutarch. Ant. cap. 49. Juſtin. 42, 5, 3. Eutrop. 7, 1. M. Antonius nulla juſtâ de cauſa in Parthos arma movet: mens ejus amoribus Cleopatræ adhùc implicita, omnia boni imperatoris conſilia corrumpit; quippe tempeſtiviùs ad eam reditum accelerans. Quare exercitu ejus, dùm ſe turpiter recipere coactus eſt, variâ clade ad tertiam uſque partem attrito, Parthorumque inſultu lacerato, tandem fœda fuga per Armeniam in Syriam revertitur, & ſe Cleopatræ amplexibus recreat. 2 Benè Cæſar monuit Pompejum de bel. civ. 3, 10. hoc unum eſſe tempus de pace agendi, dùm ſibi uterque confideret, & pares ambo viderentur. 3 Signa, argumenta dediſſent, id eſt, docuiſſent.

cumenta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

cumenta feciſſent, [1] pari rurſus reverentiâ [2] integrata amicitia: & quidem ab ipſo fœdus Antonio cum [3] Rege percuſſum. Sed immenſa vanitas hominis, dùm [4] titulorum cupidine, [5] Araxem & Euphratem ſub imaginibus ſuis [6] legi concupiſcit; neque cauſa, nec conſilio, ac ne [7] imaginariâ quidem belli indictione, quaſi hoc quoque [8] ex arte ducis eſſet, obrepere; relicta repente Syria in Parthos [9] impetum facit. Gens præter armorum fiduciam callida, ſimulat trepidationem, & in campos [10] fugam: hic ſtatim quaſi victor ſequebatur: cùm ſubitò nec magna hoſtium manus, ex improviſo, & jam in feſſos via, ſub veſpere, velut [11] nimbus erupit, & miſſis undique ſagittis duas legiones operuerunt. Nihil acciderat [12] in comparationem cladis, quæ in poſterum diem imminebat, niſi interveniſſet Deûm miſeratio. [13] Unus ex clade Craſſiana Parthico habitu [14] caſtris adequitat, & [15] ſalute Latinè data, cum fidem ipſo feciſſet, quid immineret, edocuit: *jam affuturum cum omnibus copiis* [16] *Regem:* [17] *irent retrò, peterentque montes:*

Hoc eſt, ut neuter populus in ſuperiori conditione cauſaque poneretur. ſteà tamen ſub Auguſto videntur Parthi hoc genus fœderis admiſiſſe, ut ipſi eo inferiori conditione eſſent. Lege Tac. An. 12, 10, 4. 2 Renovatum dus. 3 Phraate, Parthorum rege. 4 Honorum, geſtorum, laudis ac gnitatis. Tituli adſcribebantur ſtatuis. Undè Ovid. Ep. 2, 68. *Inter & gidas mediâ ſtatuaris in urbe: Magnificus titulis ſtet pater ante ſuis.* Valer. ax. 8, 5, 6. de Servilio: *Majorum ſuorum titulis Iſaurici cognomen adjecit.* Armeniæ majoris fluvium, cum Euphrate orientem. 6 Al. *labi.* 7 Qualicunque, non ſolemni belli denunciatione. 8 Al. *arte ducis præriperet.* mpetum dat, irruit. 10 Proprio quodam gentis hujus inſtituto: de quâ . 41, 2, 7. *Sæpè etiam fugam ſimulant, ut incautiores adverſùm vulnera ſequentes habeant.* Hinc Virg. Georg. 3, 30. dixit: *Fidentemque fugâ Parthum, verſiſque ſagittis.* Atque de hac fugæ ſimulatione capiendum illud pertii, 2, 8, 54. *Parthorum aſtutæ tela remiſſa fugæ.* Quibus adde Lucan. 376. Plut. Craſſo. c. 46. Hac in re artifices Numidæ, de quorum rege Maſiſſa vide Liv. l. 29. c. 34. Hoc aſtutæ fugæ genus tribuit etiam Theſſalis Curt. 11, 26. Hoc ſtratagemate toti etiam exercitus circumventi. Vide Tac. An. 11, 3. 11 Denſus imber. *Nimbus* eſt ventus cum pluvia: eſt etiam denſitas bis in tempeſtate obſcurâ. 12 Si compararetur cladi. 13 Mardus, captivus aſſianus, hujus conſilii auctor dicitur. 14 Antonii. 15 Cùm ſalutaſſet tonium verbis Latinis. 16 Phraatem, Parthorum regem. 17 Ne multidine circumfunderentur. Conſtat enim, patentes campos vel imprimis vidos iis, qui multitudinem hoſtis timent. Quâ ratione commotus Parmenio d Curt. 3, 7, 9. Alexandro regi ſuo deliberanti de loco, ubi cum Darii imnſis copiis prœlio congrederetur, inſtillat, *planitiem ipſis campoſque eſſe andos: ubi circumiri, ubi ancipiti acie opprimi poſſent.*

ſic

ſic quoque hoſtem fortaſſe non [1] *defore:* atque ita ſecuta e
6 minor [2] vis hoſtium quàm imminebat. Adfuit tamen
deletæque reliquæ copiæ forent, niſi urgentibus telis
modum grandinis, [3] quadam ſorte, quaſi [4] docti
[5] procubuiſſent in genua [6] milites, & elatis ſuper capit
7 ſcutis, cæſorum ſpeciem præbuiſſent. Tùm Parthus a
cus [7] inhibuit: deinde Romani cùm ſe rurſus extulif
ſent, adeò res miraculo fuit, ut unus ex barbaris [8] mi
ſerit vocem; *Ite & benè valete, Romani: meritò vo*
[9] *victores* [10] *fama gentium* [10] *loquitur, qui Parthorum tel*
8 [11] *fugiſtis.* Non minor ex aqua poſteà, quàm ab [12] ho
ſtibus, clades: infeſta primum ſiti regio: tum quibuſ
dam [13] Salmacidis fluvius infeſtior: [14] noviſſimè equ
jam ab invalidis & avidè hauriebatur: cum noxiæ etiam
9 dulces fuère. Mox & [15] ardores per Armeniam; & ni-
ves per Cappadociam; & utriuſque cœli ſubita mutatio
10 pro peſtilentia fuit. Sic vix tertia parte de ſedecim [16] le-
gionibus reliqua; cum [17] argentum ejus paſſim dolabris
concideretur; & ſubindè inter moras mortem [18] à gla-
diatore ſuo efflagitaſſet [19] egregius Imperator: tan-

1 Defuturum. 2 Multitudo. 3 Quodam oraculo, reſponſo Dei. Horat. *Dicta per carmina* ſortes. 4 Moniti, juſſi. Sic *docta conſilia, docta dicta, docti doli*, frequenter apud Comicos. 5 Teſtudine facta, *elatis* (ut ſequitur) *ſuper capita ſcutis*, quibus ſe ſuoſque ab hoſtium ſagittis protexerunt. 6 Romani. 7 Remiſit. Romani enim ita teſtudine protecti ſubſidentes, opinionem hoſti præbuerant, veluti confecti vulneribus concidiſſent, qui, poſitis arcubus, contos ſumpſerunt, atque accurrerunt. Romani magno multoque armorum fragore ſe mutuò cohortati, proſiluerunt, atque primos pilis exceptos confodiunt, & univerſos in fugam conjiciunt. 8 Emiſerit vocem, id eſt, elocutus ſit. 9 Al. *victores gentium fama loquitur.* 10 Fama fert, fama eſt. 11 Al. *fudiſtis.* 12 Parthis. 13 Al. *Salinacidas*, voce ex *ſale & acido* compoſita. Idem Alexandri militibus evenit, qui fugientem Beſſum ad amnem uſque Oxum fuerant perſecuti. Monuerat Romanos Mardus, ut ab aquis noxiis & ab herbâ, quæ in ripâ frequens creſcebat, abſtinerent: verùm illorum multi ſiti & fame pœnè enecati, cùm ſuadenti non auſcultarent, inſaniâ correpti fuerunt, quam brevi poſt mors excipiebat. 14 Ad extremum. 15 Æſtus. 16 Antonii ſcilicet. 17 Hoc non ſolùm de Argento Antonii factum, ſed quicquid auri, argenti, pretioſi fuit in toto ejus exercitu, id omne ab ipſis ejus militibus direptum eſt, & conciſum; ipſique interfecti plerique qui haberent: ut Plutarch. Ant. cap. 64. narrat. 18 Rhamno. Multi rebus ſuis extremis, mortem à ſervis flagitarunt: ut Caſſius & Brutus ſuprà 4, 7, 13, & 14. 19 Antonius.

dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

dem [1] perfugit in Syriam: ibi incredibili quadam mentis vecordiâ ferocior aliquantò factus eſt: quaſi viciſſet, qui evaſerat.

CAP. XI.

[1] Bellum cum Antonio & Cleopatrâ.

1 Furor Antonii, [2] quatenus per [3] ambitum non [4] interierat, luxu & libidine exſtinctus eſt. Quippe poſt Parthos, cum exoſus arma in otio ageret, captus amore [5] Cleopatræ, quaſi benè geſtis rebus, in regio ſe ſinu refi-
2 ciebat. Hæc mulier Ægyptia, [6] ab ebrio Imperatore pretium [7] libidinum [8] Romanum imperium petit. Et promiſit
3 Antonius: quaſi [8] facilior eſſet Partho Romanus. Igitur dominationem [10] parare, nec tacitè: ſed patriæ, nominis, togæ, faſcium oblitus, totus in monſtrum illud ut

1 Al. *profugit.* 1 Quæ hîc ſcribuntur, habentur à Liv. 130. & tribus ſequentibus. Plut. Ant. Suet. Aug. c. 17, & 18. Eutrop. 7, 1. Val. Max. 3, 8, 8. Vel. 2, 84. Antonius Cleopatræ amoribus dementatus, ad viliſſimi mancipii obſequia ſe demittit, & in Regem barbarum degenerat. Amoris impotentia & opum licentia victus, Cleopatræ Romanum imperium promittit. Ea contumelia irritatus populus Romanus bellum Cleopatræ per Fecialem indicit. Antonius cum Cleopatra totum Orientem contra Cæſarem, Cæſar occidentem contra Antonium armat. Pugnatur prœlio navali ad Actium: fugiens Cleopatra, ſecum in fugam Antonium rapit. Cæſar victor poſt annum in Ægyptum profectus; Antonium aliquot prœliis debellat: ille ſibi manus infert, & Cleopatra ſibi necem aſpidis irritatæ morſu conſciſcit. 2 Quia, quoniam. 3 Ambitionem. 4 Al. *interierat.* Pendent hæc omnia ex dictis ſupra 4, 9, 1. 5 Ægypti Reginæ, ſororis & uxoris Ptolomæi ultimi, mulieris impudiciſſimæ: & deinde ab Antonio juſtæ uxoris loco habitæ. 6 Ebrioſitas illa creberrimè ei exprobrabatur à Cicerone, Pulcherrimè Sen. Ep. 83. *M. Antonium magnum virum & ingenii nobilis, quæ alia res perdidit, & in externos mores ac vitia non Romana trajecit, quàm ebrietas, nec minor vino Cleopatræ amor.* 7 Congreſſuum Venereorum. Sic Propert. 2, 16, 1. *Rumpat ut* aſſiduis *membra* libidinibus. 8 Propert. 3, 9. *Conjugis obſcœni pretium Romana poſcit Mœnia, & addictos in ſua jura patres.* Ovid. Met. 15, 826. *Romanique ducis conjux Ægyptia tædæ Non benè fiſa cadit; fruſtraque erit illa minata, Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.* Item Faſt. 1, 7 0. Idem ſcribit Horat. Carm. 1, 37. Propert. 2, 1, & 4, 6. Juv. Sat. 2, 107. Virg. Æn. 8, 675. 9 Faciliùs poſſet vinci. 10 Pro *parabat.* Eſt hæc Enallage modorum apta narrationibus ὑποτυπωτικαῖς; qualis illa apud Sal. Jug. 100. *Coſ. omnia providere, apud omnes* adeſſe, laudare, increpare merentes, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

mente, ita [1] animo quoque, & [2] cultu [3] deſciverat. Au-
reum in manu baculum; ad latus [4] acinaces; purpurea
veſtis ingentibus [5] obſtricta gemmis; [6] diadema aderat,
4 ut [7] Reginâ Rex ipſe frueretur. Ad primam novorum
motuum famam Cæſar à Brundiſio trajecerat, [8] ut ve-
nienti bello occurreret: [9] poſitiſque in Epiro caſtris,
[10] Leucadem inſulam, [11] montemque Leucaten, &
[12] Ambracii [13] ſinus [14] cornua, infeſta claſſe [15] ſuc-
5 cinxerat. Nobis quadringentæ [16] ampliùs naves; du-
centæ non minùs [17] hoſtium; ſed numerum magnitu-
do penſabat. Quippe [18] à ſenis in novenos remorum

1 Al. *amictu*: ut ſequentia volunt, *purpurea veſtis ingentibus obſtricta gemmis*: ad cultum referunt iſta alia. *Aureum in manu baculum*, &c. Vult igitur eum mentem ſuam, quæ patriæ charitatem, mores, diſciplinam pridem exuerat, etiam externis indiciis, amictu nempe cultuque teſtatum. 2 Habitu, veſtitu, ornatu. Ægrè in Alexandro Perſicas veſtes tulerunt Macedones. 3 Mutatus erat, degenerarat. Vide ſupra 4, 3, 4. 4 Gladius Perſicus. 5 Alligata, adſtricta. 6 Corona regia. 7 Cleopatra. 8 Cogitabat illud Senecæ: *Oriens adhuc extinguenda mali vis: vehementius contra inveterata pugnandum eſt.* Cui vicinum eſt illud Perſii 3, 63. *Helleborum fruſtrà, cùm jam cutis ægra tumebit, Poſcentes videas: venienti occurrite morbo.* Et illud Cic. Philip. 8. *Omne malum naſcens facilè opprimitur, inveteratum fit plerumque robuſtius.* Sapienter itaque Antipater apud Juſtin. 12, 1, 9. bellum Lacedæmoniorum *in ipſo ortu oppreſſit.* Nam (ut ait Curt. 6, 3, 17.) *parva ſæpè ſcintilla contempta, magnum excitavit incendium.* 9 Collocatis caſtris, id eſt, cùm caſtrametatus eſſet in Epiro, regione Græciæ, in quâ olim Pyrrhus regnavit. 10 Eſt *Leucas*, nomen declinatum ut *Pallas*, inſula Epiri. Eſt ejuſdem inſulæ urbs *Leucas*, & *Leucas* quoque ejuſdem loci promontorium. 11 Leucadis inſulæ. 12 *Ambracia* urbs eſt Epiri, quæ ſinui maximo, cui propinqua eſt, nomen dedit. 13 Receſſus, ubi mare terris utrimque abſcedentibus, quaſi in gremium admittitur. 14 Extremitates: Sic mox, *Ægypti Cornua.* Ita *utrumque portus cornu.* Cæſar apud Cic. ad Atticum 9, 17. Ita *Cornu tribunalis.* Tac. 1, 75. *Cornua comitii.* Plin. 34, 6, 6. 15 Inſederat & muniverat. 16 Al. *non minùs.* 17 Antonianarum navium. 18 Plutarch. Ant. cap. 83. auctor eſt, à trinis in denos. Stadius ex Plinio Flori locum conſiderat hoc pacto, cujus hæc ſunt ſuper hunc locum verba: Quinqueremis Caji (de quâ Plinius) remigum quadringentorum remis impellebatur. Utrumque ergo latus navis ducentos remiges habebat, quos ſi per quinque diſtribuemus (undè nomen eſt *quinqueremi*) quadraginta remiges ſingula ſedilia occupabunt, & ea ſedilia *ordines remigum* aut remorum dicuntur. Navibus itaque nomen non erat à *remorum*, quibus impellebantur, multitudine, ſed ab *ordinum* numero, qui in alterutro latere ſedilibus ſuis diſtinguebantur: ſic *novenis remorum ordinibus* dicebantur inſtructæ naves, quarum tabulati latera in novem ſedilia diſtributa erant, & ſingulis ordinibus remigum numerus ex Imperatoris juſſu imponebatur, vel pro arte gubernatorum, vel ſcientiâ remigum, vel mole navium.

[1] ordinibus, ad hoc [2] turribus, atque tabulatis allevatæ, caſtellorum & urbium ſpecie, non ſinè [3] gemitu maris, & labore ventorum ferebantur: quæ quidem [4] ipſa moles
6 exitio fuit. Cæſaris naves à triremibus in ſenos non ampliùs ordines [5] creverant. Itaque habiles in omnia, quæ uſus poſcebat, ad impetus & recurſus [6] flexuſque capiendos, illas graves, & ad omnia [7] præpeditas, ſingulas plures adortæ, [8] miſſilibus ſimul, tùm [9] roſtris, ad hoc
7 ignibus jactis, ad arbitrium diſſipavêre. Nec ulla re magis hoſtilium copiarum apparuit magnitudo, quàm poſt victoriam. Quippe immenſa claſſis, [10] naufragio belli facto, toto mari [11] ferebatur: Arabumque & Sabæorum, & mille aliarum gentium Aſiæ ſpolia; purpuram aurumque in [12] ripam aſſiduè [13] mota ventis maria [14] revo-
8 mebant. Prima [15] dux fugæ Regina, cum [16] aurea puppe, veloque purpureo, [17] ſe in [18] altum [19] dedit. Mox ſecutus

1 Sedilibus. 2 Machinis altioribus, ut in mari velut è muris pugnarent. *Turris* enim alioqui eſt machina altior, ex quibus in urbem jaciebantur tela: à *terrendis* hoſtibus dicta. Turribus etiam à prorâ & puppi fuiſſe Antonii naves inſtructas, ex Virg. Æn. 8. conſtat. 3 Statius Thebaid. 3, 595. *Quantus Tyrrheni* gemitus *ſalis?* 4 Vide ſuprà 2, 2, 34. Sic 4, 2, 49. Pompejo *nulla res magis exitio fuit, quàm ipſa exercitus magnitudo.* 5 Exſtructæ erant. 6 Curvationes, inflexiones faciendas ſeu peragendas. 7 Impeditas. Sic ſuprà 2, 8, 17. 8 Telis, quæ manu mittuntur. 9 Partibus navium exporrectis, & acuminatis, ex ære, ferrove in prorâ eminentibus. 10 Clade facti. Sic *Naufragia ſua latiùs trahere*, ſuprà 1, 13, 19. Ita *Naufragæ partes*, id eſt, victæ, ſuprà 4, 2, 64. 11 Jactabatur, fluctuabat. Al. *ferebat Arabumque:* minùs recte: nam Florus vult, ſpolia iſta non claſſe, ſed illa jam diſſipata, incenſa, merſa, mari fuiſſe lata, idque ea fluctibus jactata velut evomuiſſe. Nam de claſſe non poſſet dici ferre eam ſpolia claſſicorum ſuorum; ſed ea ſunt *ſpolia*, quibus alios ſpoliavimus; ut hoc loco mare fecerat. Arabes autem & Sabæi erant in claſſe Antonianâ. Virg. Æn. 8, 706. *Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.* 12 Littus: cum alioqui *ripæ* dicantur eſſe fluminum, *littora* maris. 13 Turbata. 14 Id eſt, ea hauſta reciprocabant, & ad littora rejiciebant. 15 Auctor fugæ Cleopatra: aut quia prima fugit, aut quia præcipua fuit. Ita Val. Max. 6, 1, 1. Dux *Romanæ pudicitiæ Lucretia.* Sic apud Cic. de Nat. Deor. 2, 41. *dux Nocturna.* Apud Liv. l. 2. *Clœlia* dux *agminis virginum.* Apud Juſt. *auctor urbs*, & *capra.* 16 Aureâ navi. Sic 2, 7, 7. Hoc vult Virg. Æn. 8, 677. his verbis: *auroque effulgere fluctus.* 17 Salmaſius illud delendum putat. 18 Profundum maris. *Altum* enim *mare* eſt medium, quum longius à terrâ recedimus: ibi enim aquæ conglobantur, & in convexi ſpeciem tumeſcunt. Virg. Æn. 1, 7. *Multùm ille & terris jactatus, & alto.* Vide Plin. 2, 65. 19 Vela dedit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

9 Antonius: ſed [1]inſtare veſtigiis Cæſar. Itaque nec [2]præ
parata in Oceanum fuga: nec munita præſidiis [3] utraqu
Ægypti cornua, [4] Parætonium atque [5] Peluſium, pro
fuere: propè manu tenebantur. Prior ferrum [6] occu
pavit Antonius. Regina ad pedes Cæſaris [7] provoluta
[8] tentavit oculos ducis fruſtrà. Nam [9] pulchritudo in
10 fra pudicitiam principis fuit. Nec illa de vitâ, quæ offe
rebatur, ſed de parte regni [10] laborabat. Quod ubi de
ſperavit à principe, ſervarique ſe [11] triumpho [12] vidit
[13] incautiorem nacta cuſtodiam, in [14] Mauſoleum ſe
11 (ſepulchra Regum ſic vocant) recipit: ibi maximos, [15] u
ſolebat, induta cultus, [16] in differto odoribus ſolio, juxta

1 Imminebat veſtigiis, id eſt perſequebatur Antonium & Cleopatram victo
in Ægyptum fugientes. 2 Debent autem hæc Nominativo caſu intelligi
referrique ad ſequens verbum *profuêre*: loquitur enim de machination
Cleopatræ, quam exponit Plut. Ant. c. 89. 3 Utræque Ægypti extre
mitates, quas *Clauſtra Ægypti* vocant Tac. H. 2, 82, 7. & Suet. Veſp. 7, 1
Vide paulò ſuperiùs. 4 Portus Ægypti. 5 Urbs Ægypti. 6 Prævenit
præcepit gladium, antequam ab hoſtibus inferretur. Vide ſuprà 4, 2, 83
7 Dejecta. 8 Experta eſt utrùm & Cæſarem in amorem ſui pellicere poſ
ſet, ut alios: *tentavit* igitur *oculos*, quod ſc. *ſint in amore duces.* Hin
illud Alexandri apud Plut. in vita ejus c. 36. *Magni dolores oculorum Per
ſides.* 9 Forma Cleopatræ minor caſtitate Auguſti fuit. Suprà 1, 3, 5
Intra gloriam *facinus Horatii*, id eſt, minus gloriâ; ubi vide notam. Han
pudicitiæ palmam retulit Alexander Magnus apud Curt. 2, 12, 15. ubi vid
Freinshemium. Poſt hunc Scipio apud Val. Max. 4, 3, 1. 10 Anxia
ſollicita erat: quemadmodum dicimus, *De filii tui eruditione quòd* labores
nihil eſt. Sic, *Non laboro de hac re*, id eſt, non curo, neque anxius ſum
11 Ad triumphum, id eſt, ut in triumphum duceretur. 12 Rectè *vidit*
Cæſar enim omnibus modis id contendebat: eâque re ſollicitè cuſtodiri juſſe
rat, ne ſibi manus inferret: quin etiam cùm illa cuſtodes fefelliſſet, *Pſyllo*
(populos Libyæ, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus
admovit, qui venenum ac virus exſugerent. Suet. Aug. 17, 10. 13 Im
prudentiores adepta cuſtodes. 14 *Mauſoleum* Mauſoli, regis Cariæ, ſe
pulcrum ab Artemiſia uxore exſtructum, tanta operis magnificentia, ut inte
ſeptem orbis miracula fuerit numeratum. Ab operis hujus ſimilitudine ſepul
chra omnia ſumptuoſiora, *Mauſolea* ſunt appellata. 15 Hæc verba ſuppo
ſititia cenſet Freinshemius, ejiciendaque putat, eò quod Florus morem potiù
moriturorum, quam Cleopatræ, exprimere voluerit. Antiquitùs enim ſola
tium quoddam mortis habebatur, in pretioſiſſimis veſtibus mori, & ita qua
ad tumulum componi: quem morem etiam Chriſtus Servator noſter non dam
naſſe videtur: unctus enim à muliere, diſcipulis indignantibus, inquit, *Pr
venit ungere corpus meum in ſepulturam.* Adde ſupra 1, 13, 10. 16 Referto
repleto odoramentis loculo, ubi conduntur mortui. More exterorum ſi
Orientalium Regum: de quo Freinshem. ad Curt. 10, 10, 13. Tac. 16, 6,
de Poppæâ Neronis: *Corpus non igni abolitum, ut Romanus mos: ſed Regu
externorum conſuetudine differtum odoribus conditur.* Sic Alexandro mortu
Ægyptii Chaldæique *purgavère corpus, repletumque eſt odoribus aureum ſ
lium, & capiti adjecta fortunæ ejus inſignia.*

ſuu

ſuum ſe [1] collocavit Antonium: [2] admotiſque ad venas ſerpentibus, ſic [3] morte, quaſi ſomno, ſoluta.

1 De induſtria utitur funebri hoc verbo. 2 Ad venas brachii. Propert. 3, 9. *Brachia ſpectavi ſacris admorſa colubris. Et trahere occultum membra ſoporis iter.* Idem ſcribit Plut. Ant. quod fuerit hæc via mortis compendioſior. Arteriæ namque brachii ſtatim ducunt ad cor. 3 In mortem, quaſi in ſomnum, ſoluta, mortua. Ovid. Am. 2. El. 10. *Solvi* pro mori abſolutè dixit.

CAP. XII.

[1] *Bella adverſus gentes exteras.*

1 [2] Hic finis [3] armorum civilium: reliqua adverſus exteras gentes: quæ [4] diſtricto circa mala ſua im-
2 perio, diverſis orbis [5] oris emicabant. [6] Nova quippe pax: nec dùm aſſuetæ frenis ſervitutis tumidæ gentium inflatæque cervices, ab impoſito [7] nuper [8] ju-
3 go [9] reſiliebant. Ad Septentrionem converſa fermè [10] plaga ferocius agebat; Norici, Illyrii, Pannonii, Dalmatæ, Myſi, Thraces & Daci, Sar-
4 matæ atque Germani. [11] Noricis animos dabant

1 Quæ hoc ultimo capite ſcribit Florus, habentur compendioſè à Suet. Aug. 20, & 21. Eutrop. 7, 2. & ſeqq. Quas gentes Auguſtus devicit, enumerat Virg. in fine octavæ Æneidos. Item Ovid. Met. 15, 129. Lege quæ ſcribit 2. Triſt. Horat. Carm. 4, 14, & 15. Lege Sextum Ruffum. Cæſar Octavianus gentem, quæ cis, intra, ultra Alpes in Septentrionem & ortum, itidem eam, quæ Danubii fontes, & utramque ejus ripam uſque ad oſtia ejus incolit, edomat, &c. Secutus deindè totius orbis felicitatem & amplitudinem Auguſti bellis civilibus poſt viceſimum annum finitis, pacatiſque gentibus omnibus, ipſe Janum Geminum poſt Numam regem tertium clauſit. 2 Ut Auguſtum totius orbis victorem demonſtraret, per partes colligit, quatuor terræ tractus victoria ejus edomitos recenſens. 3 Bellorum. 4 Diſtracto, diſtento. Vide ſupra 3, 5, 4. 5 Regionibus. 6 *Crudum adhùc ſervitium* appellat. Tac. 1, 8, 11. Vide ſupra 2, 17, 8. Et hùc pertinent verba Agrippæ apud Dionem: *Difficile eſt futurum, plebi noſtræ libertatem, in quâ tot annos vixit, adimere: arduum ſocios ſubditoſque partim antiquitus populari imperio rectos, partim à nobis ipſis libertate donatos, nunc in ſervitutem redigere.* Conſimilis eſt huic Alexandri ſententia apud Curt. 6, 3, 6. 7 Al. quam multis annis. Ita Plin. 35, 50. *fuit & nuper*, id eſt, ante annos plus minùs decem. Nam de Neronis temporibus loquitur, cùm ipſe ſub Veſpaſianis ſcriberet. 8 Servitute. Sic ſupra 2, 17, 8. 9 Retrocedebant. 10 Vulnus. Ita ſuprà 4, 2, 72. 11 Cogitandum hiſce fuit, *nihil tam altè naturam conſtituiſſe quò virtus non poſſet eniti:* ſicut Alexander ait apud Curt. 7, 11, 10.

Alpes atque nives, quò bellum non poſſet aſcendere
ſed omnes illius [1] cardinis populos, Brennos, Senon
atque Vindelicos, per [2] privignum ſuum Claudium Dru
5 ſum [3] perpacavit. Quæ fuerit [4] callidarum gentium fer
tas, facilè vel mulieres oſtendêre; quæ deficientibu
telis, infantes ipſos [5] afflictos humo in ora militum ac
6 verſa [6] miſerunt. Illyrii quoque ſub Alpibus [7] agunt
imaſque valles earum, ut quædam quaſi [8] clauſtra, cuſto
diunt, [9] abruptis torrentibus impliciti: [10] in hos expe
7 ditionem ipſe ſumpſit; fierique pontes imperavit. Hic ſ
& aquis & hoſte turbantibus, cunctanti ad aſcenſum mi
liti ſcutum [11] de manu [12] rapuit: & in via [13] primus
tunc agmine ſecuto, [14] cum Illyricus multitudine pon
tem ſuccidiſſet, ſaucius manibus ac cruribus, [15] ſpecioſio
ſanguine, & ipſo periculo auguſtior, terga hoſtium perce
cidit. Pannonii duobus ſaltibus, ac tribus fluviis, Dravo
Savo, Hiſtroque vallabantur: populati proximos, intra ri
pas ſe recipiebant: in hos domandos [16] Vibium miſit: cæ
9 ſunt in [17] utriſque fluminibus. Arma victorum non [18] e
more belli cremata: ſed capta ſunt, & in [19] profluente

1 Juſtinus *plagam cœli* vocat 42, 3, 2. Expeditionis hujus meminerunt Vel 2, 95. Horat. Carm. 4, 4, & 14. 2 *Privignus* eſt filius mariti ex alia con juge, vel uxoris ex alio marito. *Privignus dictus*, inquit Feſtus, *quo prius, quàm mater ſecundo nuberet, eſt genitus. Pri enim veteres pro pr.* *dixerunt.* 3 Planè tranquillos & pacatos reddidit. Plin. *Quos uſque a mare ſuperum* perpacavit. 4 Vocem illam *callidarum* ſuſpectam habe Salmaſius, eò quòd nihil minùs conveniat barbaris & feris gentibus, quam calliditas: & pretereà cùm nihil ſequatur, aut callidè aut doloſè ab illi factum; ſed meræ feritatis & barbariæ facinus. Ideòque alii legunt *Alpinarum.* 5 Illiſos terræ. 6 Conjecerunt, ingeſſerunt. 7 Degunt habitant. 8 Anguſtias, per quas in regionem iter eſt. 9 Præcipitibu rivis circumdati, cincti. Vide ſuprâ 2, 3, 4. 10 Contra Illyrios apparatum belli Cæſar ſuſcepit. Nota obiter *ſumere* & *mandare expeditionem* eſſe oppoſita: nam *mandare expeditionem*, eſt committere ducibus; *ſumere*, per ſe id agere, & ipſum proficiſci. Vide infra, 48. 11 Ex. 12 Eripuit. 13 Debet enim bonus dux partem laborum, in ſe primum recipere. 14 Al. *cùm lubricus pons multitudine ſuccidiſſet*; non à *cædo*, ſed à *cado*. 15 Maximè lætantur vulneribus ſuis, tanquam fortitudinis inſignibus, magni duces. Lege Sen. de Provid. cap. 4. 16 Freinſhemius *Tiberium* legit. 17 Pro *utroque flumine.* Ita Liv. 23, 21, 4. *Reſponſum* utriſque, *non eſſe undè mitterentur.* 18 Juxta conſuetudinem. 19 Fluvios præterlabentes conjecta.

data-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

data : ut cæteris , qui reſiſtebant , victoria ſic nuncia-
10 retur. Dalmatæ plerumque [1] ſub ſilvis agunt : indè in
11 latrocinia promptiſſimi. Hos jam quidem [2] Marcius in-
cenſa urbe Delminio quaſi [3] detruncaverat : poſteà
12 [4] Aſinius Pollio gregibus , armis , agris multaverat ;
(hic [5] ſecundus orator) ſed Auguſtus perdomandos Vibio
mandat : qui [6] efferum genus fodere terras coëgit , au-
rumque venis repurgare : quod alioquin gens omnium
cupidiſſima , ſtudioſa diligentia [7] acquirit ; [8] ut illud in
13 uſus ſuos ſervare videatur. Myſi quàm feri , quàm tru-
ces fuerint , quàm [9] ipſorum etiam barbari barbarorum,
14 horribile dictu eſt. Unus ducum , ante aciem poſtulato
ſilentio , *Qui vos* , inquit , *eſtis* ? Reſponſum invicem :
Romani , gentium domini. Et illi, [10] *Ita* , inquiunt , *fiet* , *ſi*
15 *nos viceritis*. [11] Accepit [12] omen Marcus Craſſus. Illi
ſtatim [13] ante aciem immolato equo [14] concepêre vo-

1 In ſilvis degunt , verſantur , habitant. 2 Hic C. Marcius Figulus primò pulſus à Dalmatis , poſtea nec opinantes aggreſſus vicit , urbemque Delminium injecto igne , magna ex parte concremavit. 3 Exciderat , amputaverat. Appoſitè poſuit hoc auctor de Dalmatis , quibus Delminium , eorum caput , ereptum erat. Sic apud Paul. Diac. lib. 16. *detruncatus Oreſtes*. Eſt ergo in eo verbo , ut Stadius notat , egregia tranſlatio : ut enim homine capite truncato , ſenſuum omnium & motuum præſidium avulſum eſt , ita & Dalmatarum populo , exciſo Delminio regia urbe , vis omnis ablata. 4 Conſul cum Cn. Domitio fuit : quem de Dalmatis triumphaſſe Horatius teſtatur Carm. 2, 1. *Et conſulenti Pollio curiæ , Cui laurus æternos honores Dalmatico peperit triumpho*. 5 Al. *facundus orator* : certè bonus orator fuit Pollio. 6 Admodum ferum. 7 Inquirit. 8 In his verbis (ut verè judicat Freinshemius) nullus ſenſus , nec veſtigium adeò ſermonis Floriani eſt. Legerim itaque : *Ut illud in uſus ſuos* , id eſt , Auguſti , *ſervari videretur*. Senſus eſſet : juſſiſſe Auguſtum terras fodere , aurumque venis repurgare , ut avariſſima gens videret , non ſibi ſervaſſe in montibus aurum , ſed Auguſto ; ac Dalmatiæ montes non incolarum , ſed Romanorum uſibus , divites eſſe : quâ non potuit major pœna contingere hominibus rerum ſuarum cupidiſſimis. Statius Sil. lib. 4. Od. 7. ait *impalluiſſe* Dalmatas eruendo ex aurifodinis auro , id eſt , invidiſſe Dalmatas , cum viderent alios ex ſuis aurifodinis diteſcere. 9 Hoc eſt , adeò truces fuêre , ut ab ipſis barbaris pro barbaris haberentur. Similis locus apud Curt. 7, 3, 6. 10 Simile quid eſt apud Liv. 35, 14, 6. in colloquio Scipionis & Annibalis: *Quid-nam tu diceres* , inquit *ille* , *ſi me viciſſes* , &c. 11 Ratum habuit , non reſpuit ab ore prolatam futuræ rei pronunciationem. 12 In omen , loco ominis. Simile quid lege apud Tac. An. lib. 2. cap. 13. 13 Ante prœlium. Sic Lacedæmonii Reges Muſis immolarunt ante prœlium. Plut. Lycurgo cap. 39. 14 Animo & mente ſolum apprehenderunt , ſed verbis & voce non expreſſerunt. Vide ſuprà 1, 11, 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tum, *ut cæſorum extis ducum &* [1] *litarent, & veſceren-tur.* Deos audiſſe crediderim, [2] nec tubam ſuſtinere
16 potuerunt. Non minimum terroris [3] incuſſit barbari Domitius centurio, ſatis barbaræ, [4] efficacis tamen apud pares homines ſtoliditatis, qui foculum gerens [5] ſuper caſſidem, ſuſcitatam motu corporis flammam
17 velut ardenti capite fundebat. Ante hos Thracum maximè populus deſciverat. [6] Ille barbarus & ſignis militaribus, & diſciplinâ, [7] armis etiam Romanis aſſueverat: ſed à Piſone perdomiti, in ipſa captivitate rabiem oſtendêre: quippe cùm catenas morſibus tentarent,
18 feritatem ſuam ipſi puniebant. Daci montibus inhærent: Cotiſonis [8] regis imperio, quoties concretus gelu [9] Danubius [10] junxerat ripas, [11] decurrere ſolebant, & vi-
19 cina populari. Viſum eſt Cæſari Auguſto gentem [12] aditu difficillimam [13] ſubmovere. Miſſo igitur Lentulo, ultra ulteriorem repulit ripam: citra, præſidia conſtituit. [14] Sic tunc Dacia non victa, ſed ſubmota, atque
20 [15] dilata eſt. Sarmatæ patentibus campis inequitant: & hos per eundem Lentulum prohibere Danubio ſatis fuit. Nihil præter nives, raraſque ſilvas [16] habent.
21 Tanta barbaries eſt, ut pacem non intelligant. [17] Germaniam quoque [18] utinam vincere tanti non putaſſet! magis turpiter amiſſa eſt, quam glorioſè acquiſita:

1 Deos placarent. 2 Alludit iſtud Virgilii Æn. 11, 27. *Cur antè tubam tremor occupat artus?* 3 Injecit, fecit, id eſt, terruit Barbaros. 4 Undè Parmenio apud Curt. 4, 13, 5. *vanis & inanibus militem magis, quam juſtis formidinis cauſis, moveri.* 5 In galeâ. 6 Ceteræ quoque gentes cùm cernerent præcipuas Romanorum vires in ordine diſciplinâque militari conſiſtere; inſtitutum eorum imitatæ ſunt. Exemplum eſt Syphacis apud Liv. 24, 48. Sic Germani apud Tac. 2, 45, 3. 7 Hinc plerumque maximum periculum imminebat Romanis. Vide Liv. lib. 8. cap. 8. 8 Daciæ. 9 Maximus Europæ fluvius. Et *Iſter* dictus. 10 Conjunxerat. 11 Videtur expreſſum ex illo Virgilii Georg. 2, 97. *Aut conjurato* deſcendens *Dacus ab Iſtro.* Al. *diſcurrere* legunt. 12 Quæ difficulter adiri poteſt. 13 Repellere. 14 Alludit his verbis ad victoriam Daciam Trajani Cæſaris. Vult enim dicere: *Daciæ devictæ gloriam, quam Auguſtus referre non potuit, reſervavit Fortuna Trajano.* 15 Repreſſa. Sic ſuprà 3, 21, 6. 16 Habitant. 17 Bella in Germaniâ auſpiciis Auguſti à Druſo geſta ſcribit Liv. libris quatuor ultimis ab V. C. Val. Max. 4, 3, 3, & 5, 5, 3. 18 Meminiſſe debuerat, quod eſt apud Sal. Jug. 31. *Majus dedecus eſſe, parta amittere, quàm omninò non paraviſſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

22 ſed [1] quatenùs ſciebat patrem ſuum Cæſarem, bis [2] tra-
jecto ponte Rheno, quæſiſſe bellum; [3] in illius hono-
rem concupiit facere provinciam: & [4] factum erat, ſi
barbari tam [5] vitia noſtra, quàm imperia, [6] ferre po-
23 tuiſſent. Miſſus in eam [7] provinciam [8] Druſus, primos
domuit [9] Uſipetes: indè Tenctheros [10] percucurrit, &
Cattos. Nam Marcomanorum ſpoliis inſignibus quen-
dam [11] editum tumulum in tropæi modum excoluit. In-
dè validiſſimas nationes, Cheruſcos Suevoſque, &
24 Sicambros pariter aggreſſus eſt: qui viginti Centurioni-
bus [12] incrematis, hoc velut [13] ſacramento [14] ſumpſe-
rant bellum, adeò certâ victoriæ ſpe, ut prædam [15] in
anteceſſum [16] pactione diviſerint. Cheruſci equos;
25 Suevi aurum & argentum; Sicambri captivos elege-
rant: ſed omnia retrorſum. Victor namque Druſus
equos, pecora, torques eorum, ipſoſque, præda di-
viſit, & vendidit: prætereà in tutelam provinciarum,
26 præſidia atque [17] cuſtodias ubique [18] diſpoſuit; per
Moſam flumen; per [19] Albim; per Viſurgim. Nam per
Rheni quidem ripam, quinquaginta ampliùs caſtella
[20] direxit. Bonnam & Ceſoniam [21] cum pontibus junxit,

1 Quia, quoniam. 2 Cùm tranſiiſſet. 3 Id eſt, ut ipſe de conatu Cæſaris reverenter ſentire, neque parentis gloriæ obtrectare videretur, noluit decedere provinciâ. Nam alioquin alter alterius acta deceſſione veluti damnabat. Sic Hadrianus livore in Trajanum deceſſit provinciis, trans Euphratem & Tigrim ſitis, quas Trajanus Romano imperio adjecerat. 4 Factum fuiſſet. 5 Injurias noſtras. 6 Pati. 7 Germaniam. 8 Nero, qui Auguſti privignus, Tiberii Neronis frater erat. De hoc Ovid. 2. Triſt. Virg. in fine 8. Æn. Horat. Carm. 4, 4. Druſi mortem longo ſimul & eleganti carmine deplorat Ovidius ad Liviam matrem ſcribens. 9 Germaniæ populos. 10 Suet. Ner. cap. 3. percucurrit *ampliſſimos honores*. Vide quæ notavimus ſuprà 4, 2, 33. 11 Tropæa enim non figebantur, niſi in eminentioribus locis, ut eſſent magis conſpicua. Vide ſupra 2, 17, 16. 12 Concrematis. 13 Neceſſitate, quâ Germani ad bellum gerendum adigebantur. 14 Suſceperant. 15 Ante juſtum tempus. S c ſuprà 3, 21, 20. 16 Pacto, convento. 17 Caſtella. 18 Collocavit. 19 Albis terminus erat imperii, aut potiùs nominis Romani: eum enim id temporis non tranſcenderant. 20 Diſpoſuit. Sic ferè Arnobius lib. 1. *per diverſas artium diſciplinarumque rationes ingenia* dirigunt. 21 Separatim hæc ſunt intelligenda, Bonnam ponte junxit, & Ceſoniam ponte junxit, id eſt, pontem & hic ædificavit & ibi. Sicut *committere*, ſuprà 1, 4, 2. uni *Tiberino* tribuitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

27 claſſibuſque firmavit. [1] Inviſum atque [2] inacceſſum [3] i
id tempus [4] Hercynium ſaltum patefecit. [5] Ea deniqu
in Germaniâ pax erat, ut [6] mutati homines, [7] ali
terra; [8] cœlum ipſum [9] mitius [10] molliuſque ſolito vi
28 deretur. Denique [11] non per adulationem, ſed ex me
ritis, [12] defuncto ibi fortiſſimo [13] juvene, ipſi, quo
nunquam alias, ſenatus [14] cognomen ex provinciâ de
29 dit. Sed [15] difficilius eſt [16] provincias obtinere, quan
[17] facere: viribus parantur, jure retinentur. Igitu
30 breve id gaudium. Quippe Germani [18] victi magis
quam domiti erant: moreſque noſtros magis, quàm
arma, ſub Imperatore Druſo [19] ſuſpiciebant: poſt-
31 quam verò ille defunctus, Vari Quinctilii [20] libidinem a
[21] ſuperbiam, haud ſecus quàm ſævitiam, odiſſe cœpe-

1 Nunquam anteà viſum. 2 Quò non potuit accedi. 3 Uſque ad. 4 Hercyniam ſilvam, Hercynium nemus. 5 Talis. 6 Quædam quaſi proverbialis locutio, de mutatione morum. Sic apud Liv. 25, 1, 5. *tanta religio, & ea magnâ ex parte externa, civitatem inceſſit, ut aut* homines, aut Dii repentè alii viderentur facti. 7 Tac. H. 1, 45, 1. *Alium crederes Senatum, alium populum.* 8 Aër ipſe mitior, &c. 9 Clementius. 10 Mitius, temperatius. Sic *Molle cœlum*, ſuprà 1, 16, 4. *Mollis regio*, ſupra 3, 3, 13. 11 Fuerunt enim pleraque Senatus decreta poſt illud tempus adulatoria: ſed tunc temporis nondùm invaluerat iſte morbus, ut, qui gentem aliquam non bello modò, ſed ne prœlio quidem vicerat, protinùs eam indueret nomini. Vide ſupra 1, 11, 6. 12 Scilicet *vita*, id eſt, mortuo ex fractura, equo ſuper crus ejus collapſo, triceſimo die quam id acciderat, inter Salam & Rhenum fluvios. Corpus ejus à Tiberio Nerone fratre Romam pervectum eſt, & in Auguſti tumulo conditum. 13 Druſo. 14 Appellatus enim fuit à Senatu *Germanicus*, Unde Ovid. Faſt. 1, 597. *Et mortem, & nomen Druſo Germania fecit.* Non autem ipſi tantum, ſed ſimul etiam filiis datum eſt. Quemadmodum Britannici nomen & Claudio Imperatori & ejus filio. 15 Pauci enim audiunt Salluſtianum illud Orat. 1. de Rep. ord. *Ut fabricata, ſic virtute parta, quàm magnâ induſtriâ haberi decet, ne incuria deformentur, aut corruant infirmata.* Vel illud Ovid. de Arte 2, 21. *Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri: Caſus ineſt illic: hic erit artis opus.* Eadem ſententia eſt ſupra 2, 17, 8. ubi vide notam. 16 Regiones aliquas ſervare, retinere. 17 Perdomare, ut recipiat jugum. 18 Fabianus apud Sen. Suaſ. 1. *Memento, Alexander, matrem in orbe victo adhùc magis, quam pacato, relinquis.* 19 Reverebantur magis bonos Romanorum mores, quam vires & arma. Vide ſupra, 1, 26, 5. 20 Quia *Germani caſta gens & ſevera*, ut ſcribit Tac. in Germ. cap. 18, 1. 21 Supra 1, 7, 4. *ſuperbia crudelitate gravior eſt bonis.* Certè liberis hominibus nil gravius accidere poteſt, quàm ſuperbus magiſtratus, ſive (ut loquitur Ammianus) *nihil eſt tam inimicum, quam ad ardua imperii ſupercilia etiam acerbitatem naturæ adjungi.*

runt.

runt. Auſus ille [1] agere conventum : & in caſtris jus di-
cebat, [2] quaſi violentiam barbarorum & lictoris virgis,
32 & præconis voce poſſet inhibere : at illi, qui jam pri-
dem rubigine oblitos enſes, inerteſque [3] mœrerent
equos, ut primùm [4] togas, & ſæviora armis jura vide-
33 runt, duce [5] Arminio arma corripiunt : cum interim
tanta erat Varo pacis fiducia, ut ne [6] prædictâ quidem,
& prodita per Segeſtem, unum principum, conjuratione
34 [7] commoveretur. Itaque [8] improvidum, & nihil tale
metuentem improviſo adorti, cum ille ([9] ô ſecuritas!)
ad [10] tribunal [11] citaret; undique invadunt, caſtra [12] ra-
35 piunt, [13] tres legiones opprimuntur. Varus [14] perditas res
[15] eodem, quo Cannenſem [16] diem [17] Paulus, & [18] fa-

1 Celebrare conventum, id eſt, in loco deſignato ad certam diem provincialibus jus dicere. Sic Juſt. 12, 13, 3. quod *forum agere* Cicero dicit ad Attic. 5, 6. *forum indicere* Virg. Æn. 5, 758. ubi & explicat, *jura dare*. *Auſus*, inquit, quia nullo exemplo hoc Varus fecit : imperium enim tantùm, id eſt; belli gerendi poteſtatem; nullam juriſdictionem habebat. Germania enim in provinciæ formam redacta erat: verùm ante provinciam ordinatam juriſdictio non mandabatur. 2 Q. d. ita direxiſſe Varum actiones ſuas, quaſi violentiſſimi hoſtes jure poſſent mulceri. 3 Al. *gemerent*. 4 Has enim ſumebant in juriſdictione, ſaltem advocati, cauſidici, & id genus. Hinc Apulejo fine lib. 10. appellantur *togati vultures*, quod litibus immineant, ut vulture cadaveribus : *togati*, ab uſu togæ. 5 Cheruſcorum principe, filio Segemeri. 6 Indicatâ. 7 Perturbaretur. Prorsùs ut Jul. Cæſ. ſupra 4, 2, 94. 8 Incautum, inconſideratum. 9 Al. *ad ſecures & ad tribunal.* 10 Locum excelſum, in quo reſidebat qui jus tribubus redderet. 11 In jus vocaret, adeſſe juberet, diem diceret. 12 Occupant, corripiunt. 13 Auguſtum, *hac nuntiatâ clade, adeò conſternatum ferunt* (verba ſunt Suetonii Aug. cap. 23.) *ut per continuos menſes barbâ capilloque ſummiſſo, caput interdum foribus illideret, vociferans: Quintili Vare, redde legiones: diemque cladis quotannis mœſtum habuerit ac lugubrem.* 14 Afflictas. 15 Id eſt, ſecutus eſt exemplum Pauli, ac ſupereſſe noluit, exercitu occiſione occiſo. Ita ſupra 4, 2, 35. Curioni *pudor ſuaſit, ut amiſſum ſuâ temeritate exercitum morte ſequeretur.* 16 Cladem, aut pugnam decretoriam, quâ Annibal ad Cannas, vicum Apuliæ, Paulum Æmilium magnâ cum calamitate populi Romani ex Terentii Varronis conſulis temeritate ferè obtrivit : ubi 60. hominum millia à Pœnis cæſa fuiſſe traduntur. Ita Cic. pro Sextio, cap. 36. *Cinnano atque Octaviano die.* Non abit illud Tac. Agr. 34, 5. *imponite quinquaginta annis magnum* diem. *Non fuit major ſub imperio Romano* dies, &c. ſupra 2. 6, 58. 17 Æmilius. 18 Morte, caſu. De Q. Vari morte Virgilium, ut eam impotentiùs ferentem, Horatius Ode 24. lib. 1. conſolatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

36 to eſt & [1] animo ſecutus. Nihil illâ cæde per paludes,
37 perque ſilvas [2] cruentius: nihil [3] inſultatione barbaro-
rum intolerantius, præcipuè tamen in [4] cauſarum patro-
nos: aliis oculos, aliis manus amputabant: unius os ſu-
tum, [5] reciſa prius linguâ, quàm [6] in manu tenens bar-
38 barus, *tandem*, inquit, [7] *vipera*, [8] *ſibilare deſiſte*. Ipſius
quoque [9] conſulis corpus, quod militum pietas [10] humi
abdiderat, effoſſum. Signa & [11] aquilas duas adhuc
[12] barbari [13] poſſident: tertiam [14] ſignifer prius, quàm
in manus hoſtium veniret, [15] evulſit; merſamque intra
[16] baltei ſui latebras gerens, in cruentâ palude ſic latuit.
39 Hac clade factum, ut imperium, quod in littore Oceani
40 non [17] ſteterat, in ripa Rheni fluminis [18] ſtaret. Hæc

1 Mentis propoſito. Recte notat Stadius, Pauli Æmilii caſum & Vari ûnique comparari. Paulus enim Varronis ſtoliditatem ſequi coactus cum fortiter pugnaſſet, ex fundâ graviter ictus mori maluit, quam ut cladi ſuorum, aut temeritatis Varronianæ accuſator ſupereſſet; Varus & culpam ſuæ infelicitatis ex ſecuritate & ſocordiâ, quæ frequentiſſima ad calamitatem ſunt initia, ſuſtinet. 2 Sanguinolentius, crudelius. 3 Exagitatione, inſectatione Gemanorum intolerabilius. Sic Tac. 3, 45, 5. Intolerantior *ſervitus iterùm victis*. Hoc ſenſu uſus eſt Owenus, acutus Epigrammatum ſcriptor: *Conjugio eſſe jugum non* intolerantius *ullum*. 4 Actionum, litium defenſores, id eſt, cauſidicos, advocatos. *Cauſa* enim aliquando forenſe vocabulum eſt, & ſignificat omnem actionem, quam in ſenatu, vel in foro habemus. Hinc *cauſam dicere*, id eſt, reum eſſe, & ſe defendere. *Cauſâ cadere*, id eſt, cauſam amittere, & perdere litem. 5 Exciſa, extracta. 6 Manu comprehenſam tenens. 7 Ita vocabant cauſidicum ſive rabulam forenſem. Nam ita quoque de cauſidicis Apul. in Apologiâ: *Jam conceſſo quodam more rabulis id genus, quo ferinæ ſolent linguæ ſua virus alieno dolori locare*. *Ferinæ*, id eſt, viperinæ. Alii *Canes* appellant, uti Caſſium Severum Horat. 3. Epod. 6. & eorum *verba canina*, vel *caninam eloquentiam*. Ovid. in Ibin: *Jabsat & in toto* verba canina *foro*. 8 Sibilum edere: quod ſerpentum proprium, hoc loco ad cauſidicos transfertur. 9 Id eſt, proconſulis. 10 Sepeliverat. 11 Signa ſive vexilla Romanæ legionis duo: nam vexilla Romana depictam aquilam habebant. Erat ergo *Aquila* aureum aquilæ ſimulacrum, haſtæ ſuffixum, quod à milite ferebatur, qui ob id *Aquilifer* dictus eſt. 12 Germani. 13 Imò ambas iſtas aquilas recepêre Romani. Tac. Ann. 1, 60, 5. 14 Aquilifer. 15 Extraxit: intelligitur enim aquila acumine quodam infixa fuiſſe haſtæ, qua portaretur. 16 Cinguli, ex quo gladius ſuſpenditur. 17 Non ſubſtiterat, ultrà non progreſſum fuerat. Sic Quintil. declam. 3. *Gens majorem terrarum partem victoris pervagata, tantùm in Mario* ſtet t. 18 Subſiſteret, ultrà non progrederetur. Hic & poſterioribus temporibus limes imperii Romani fuit, ut rectè hic notat Freinshemius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ad Septentrionem. Sub [1] Meridiano [2] tumultuatum magis, quàm bellatum eſt. Muſulanios atque Gætulos accolas [3] Syrtium, [4] Coſſo duce compeſcuit: unde illi
41 [5] *Gætulici* nomen. Latiùs victoria patet. Marmaridas atque Garamantas [6] Curinio ſubigendos dedit. Potuit & ille redire *Marmaricus*; ſed [7] modeſtior in æſtimandâ
42 victoriâ fuit. Ad Orientem plus negotii cum Armeniis: hùc alterum ex Cæſaribus nepotibus ſuis miſit. Ambo fato breves: ſed alter inglorius. Maſſiliæ quippe [8] Lucius morbo ſolvitur: [9] in Syriâ Cajus ex vulnere, cùm
43 Armeniam ad Parthos ſe [10] ſubtrahentem recipit. [11] Armenios, victo rege Tigrane, [12] in hoc unum ſervitutis genus Pompejus [13] aſſueverat, ut rectores à nobis acciperent. Intermiſſum ergo jus per hunc recuperatum, non incruento, nec inulto tamen certa-
44 mine. Quippe Domnes, quem rex [14] Artaxatis præfecerat, ſimulatâ proditione, adortus virum [15] intentum libello, quem, ut theſaurorum [16] rationes conti-

1 Sc. *circulo*, id eſt, plaga ad meridiem converſa. Dicitur autem circulus ille *Meridianus* à *medietate* diei, quia Sol, cùm in noſtro hemiſphærio eum attingit, apud nos atque omnes eos, qui ſub eodem Meridiano, Septentrionem Auſtrumve verſus poſiti, facit medium diei: ac rurſus medium noctis, cùm in inferiore hemiſphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur potiſſimum officium eſt, medium diem, mediam noctem oſtendere. Suet. Aug. cap. 21. dicit, Auguſtum *alias item nationes male quietas ad obſequium redegiſſe.* 2 Vide ſupra 3, 19, 2. 3 *Syrtes* ſunt Africæ loca vadoſa & arenoſa, ideòque exitioſa navigantibus. Vide ſupra 2, 2, 31. 4 Cn. Cornelium Lentulum Coſſum cum L. Calpurnio coſ. fuiſſe in Annalibus Coſſ. ſcribitur. 5 A devictis *Gætulis*. 6 Hic dicitur eſſe ille *Curinius*, quem Lucas Euangeliſta Κυρήνιος vocat. 7 Quæ quidem modeſtia illis temporibus omninò requirebatur. Ab hac modeſtia ſocerum ſuum laudat Tac. Agric. cap. 8. *Nec Agricola unquam in ſuam famam geſtis exultavit; ſed ad auctorem & ducem, ut miniſter, fortunam referebat.* 8 C. & L. Cæſares erant Auguſti nepotes, ex M. Agrippa & Julia ejus filia. Utrumque adoptavit. 9 Res dubia, in Syriâ-ne an Lyciâ obierit C. Cæſar Auguſti filius adoptivus. Illud dicit Feſtus Rufus & Florus noſter: iſtud Vellejus, Suetonius, & alii. 10 Subducentem. 11 Supra 3, 5, 27. 12 Facile tolerant externum dominatum eæ gentes, quæ dominatui aſſuetæ, integram ſervitutem, nullis adſtrictam modis, aut legibus ferre queunt. 13 Aſſuefecerat. 14 *Artaxata* neutrum nomen & plurale, oppidum Armeniæ: quod ſupra 3, 5, 27. *caput ejus gentis* dictum eſt. 15 Ut conjurati Cæſarem Dictatorem. Sic Parmenio interficitur apud Curt. 7, 2. Domitianus apud Suet. in ejus vita cap. 17. 16 Supputationes, calculos. Sic apud Liv. 38, 55, 9. eſt *liber rationis*.

nentem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

nentem, ipſe porrexerat, [1] ſtrictus ac recreatus ex vul-
45 nere in tempus. Cæterum barbarus undique infeſto exer-
citu oppreſſus, gladio, & [2] pyrâ, in quam ſe percuſſus
46 immiſit, ſuperſtiti etiamnum Cæſaris [3] ſatisfecit. Sub
Occaſu pacata ferè omnis [4] Hiſpania, niſi quam Pyrenæi
[5] deſinentis ſcopulis inhærentem [6] citerior [7] alluebat
Oceanus. Hic duæ validiſſimæ gentes, [8] Cantabri &
47 Aſtures, immunes imperii [9] agitabant. Cantabrorum
& pejor, & [10] altior, & magis pertinax in rebellando
[11] animus fuit; qui non contenti libertatem ſuam de-
fendere, proximis etiam imperitare tentabant, [12] Vac-
cæoſque, & Curgonios, & Aurigonas crebris [13] in-
48 curſionibus fatigabant. In [14] hos igitur, quia vehe-
mentius agere nunciabantur, non [15] mandata expeditio,
ſed [16] ſumpta eſt. Ipſe venit Sageſamam: caſtra poſuit:
indè partito exercitu totam [17] in diem amplexus Canta-
briam, [18] efferam gentem, [19] ritu ferarum quaſi [20] in-
49 dagine debellabat. Nec ab Oceano quies, quam infeſtâ
claſſe ipſa quoque terga hoſtium cæderentur. Primùm
adverſus Cantabros ſub mœnibus Belgicæ prœliatus
eſt. Hinc fugâ in [21] eminentiſſimum Vinnium mon-
tem, [22] quem maria prius Oceani, quam arma Ro-

1 Vulneratus. 2 Rogo. 3 Civiliter ſumptum valet excuſare errorem, deprecari culpam, &c. ut omnis illa ſatisfactio in verbis videatur conſiſtere: noſter autem de pœnâ hoc accepit: ſicut & Juſtin. 15, 3, 9. 4 Geſta ab Auguſto in Hiſpania ſcribit Liv. l. 135. Juſt. 44, 5. Suet. Aug. capp. 20, & 21. Eutrop. 7, 2. Horat. Carm. 3, 14, 4, 5, 14, & 15. 5 Extremi finis. 6 Propior nobis. 7 Juxta fluit, allabitur. Sic Oceanus aut fluvii dicuntur urbes alluere, qui eas præterlabuntur. 8 Tarraconenſis Hiſpaniæ populi, quique nomen Oceano *Cantabrico* dederunt. 9 Habitant. 10 Major. 11 Spiritus, animoſitas. 12 Mediterraneos Hiſpaniæ Tarraconenſis populos cis Durium flumen. 13 Excurſionibus, impetu hoſtili. 14 Cantabros. 15 Juſſa, delegata, commiſſa ducibus. 16 Per ſe ſuſcepta. Vide ſuprà 4, 12, 6. 17 Freinshemius legit *indidem*, id eſt, ex eo loco, ubi caſtra poſuerat. 18 Admodum feram. 19 More. 20 Venatorio reti. Vide ſuprà 3, 6, 11. & 4, 2, 32. 21 Altiſſimum. 22 Similis locus ſuprà 4, 12, 4. *Noricis animos dabant Alpes atque nives, quò bellum non poßet aſcendere.* Sed profectò gloriæ avidis nihil tam munitum, nihil tam altum, quò non aſcendere conentur. Egregie Gruterus: *Ut ſemel ambitioſus mare gloriæ ingreßus eſt, non cogitat tempeſtates aut pericula; ſed mentis lumine jam intuetur portum, jam ſpei manu præmium occupat.*

mana

mana aſcenſura eſſe crediderant. Tertiò Arracillum
50 oppidum magnâ vi repugnat. Captum tamen poſtremò
fuit. Medulli montis [1] obſidio (quem perpetua quinde-
cim millium foſſa comprehenſum cinxit, undique ſimul
adeunte Romano) poſtquam [2] extrema [3] barbari vident;
[4] certatim igne, ferro [5] inter epulas, veneneoque, quod
ibi vulgò [6] ex arboribus taxeis, exprimitur, [7] præcepêre
mortem: ſeque pars major à captivitate, quæ [8] videba-
51 tur, [9] vindicavêre. Hæc per [10] Antiſtium, [11] Furnium,
Agrippam [12] legatos, hibernans in [13] Tarraconis mari-
52 timis Cæſar accepit. Ipſe præſens [4] hos deduxit monti-
bus: [15] hos obſidibus aſtrinxit: hos ſub [16] corona jure
53 belli [17] venumdedit. Digna res [18] lauro, digna [19] curru
ſenatui viſa eſt: [20] ſed jam Cæſar tantus erat, ut poſſet
54 triumphos contemnere. Aſtures per idem tempus in-

1 Obſidione. 2 Ultimam neceſſitatem. 3 Cantabri. Sic Romani vocabant omnes extra limites imperii ſui, Græcis exceptis: à quibus tamen ipſi viciſſim audierunt Barbari. 4 Cum certamine. 5 Suprà 2, 18, 12. 6 *Taxus* eſt arbor venenata; *Letale quippe baccis, in Hiſpaniâ præcipuè, venenum ineſt, Vaſa etiam viatoria, ex eâ vinis in Galliâ facta, mortifera fuiſſe compertum eſt. Hanc Sextius eſſe in Arcadiâ tam præſentis veneni dixit, ut, qui obdormiant ſub eâ, cibum-ve capiant, moriantur. Sunt qui & taxica hinc appellata dicant venena, quæ nunc toxica dicimus.* Plin. 16, 10. Hoc veneni genere periit quoque Cativulcus, Eburonum rex, apud Cæſ. de bel Gal. 6, 31. 7 Anteceperunt, præoccupaverunt. Sic ſupra 3, 4, 9. & Ovid. Triſt. 3, 3. *Vel* præcepiſſet *mors properata fugam.* 8 Non enim erat. 9 Liberavere. 10 Vellejus 2, 90, 7. Dio. lib. 53. 11 Dio. lib. 54. 12 Vicarios imperatoris, *lieutenants.* 13 *Tarracon* ſive *Tarraco* (vulgò *Tarragona*) Hiſpaniæ citerioris urbs olim clariſſima. 14 Vide ſupra 3, 5, 28. Idem legitur infra 59. Sic pater ejus Cæſar Dictator montis Herminii incolas in planitiem demigrare juſſerat, ne ſc. loco, ſua natura tuto, ad prædas agendas abuterentur. Idem conſilium fuit Pompeji, ſupra 3, 6, 11. 15 Nihil crebrius occurrit hoc conſilio. Imprimis autem liberos ſolebant dare, clariſſima pignora, & virgines. 16 Corona enim, quâ induebantur, ſignum erat captivorum venalium, quos jure belli milites cepiſſent. Cæſ. *Omni ſenatu necato, reliquos* ſub coronâ vendidit. 17 Vendidit, venales expoſuit. 18 Triumpho. Sic ſuprà 4, 2, 88. 19 Triumphos. Ita ſuprà 4, 2, 89. 20 Præſertim quod jam pervulgatus eſſet hic honor. Nam ita eſt: *Carum, quod rarum; & omnis honor multitudine compotum vileſcit.* Liv. lib. 1. cap. 10. Quidni autem triumphos faſtidiat Auguſtus, cùm nec ipſis ducibus paulò poſt placuerint ornamenta triumphi, quod pluribus is honor communicatus eſſet. Vide Tac. An. lib. 13. cap. 53. Quid? quod ipſum imperium tandem eviluit. Hinc Piſo ille apud eundem Tac. H. 1. cap. 17. cùm Cæſar crearetur, nullum exultantis animi motum prodidit, *quaſi imperare poſſet magis, quam vellet.*

genti agmine à montibus ſuis deſcenderant. Nec temerè [1] ſumptus, [2] ut barbaris, impetus: ſed [3] poſitis caſtris apud [4] Aſturam flumen, [5] trifariam diviſo agmine, tria
55 ſimul Romanorum caſtra aggredi parabant. Fuiſſet & anceps, & cruentum, & utinam mutuâ clade certamen, tunc tam fortibus, tam ſubito, tam cum conſilio venientibus, niſi Tigræcini prodidiſſent: à quibus præmonitus Cariſius, cum exercitu adveniens [6] oppreſſit
56 conſilia: ſic quoque tamen non incruento certamine.
57 Reliquias fuſi exercitus validiſſima civitas [7] Lancia excepit: ubi adeò certatum eſt, ut cùm [8] in captam urbem faces poſcerentur, ægrè dux impetraverit veniam, [9] *ut victoriæ Romanæ* [10] *ſtans potiùs eſſet, quam incenſa,*
58 *monumentum.* Hic finis Auguſto bellicorum certaminum
59 fuit; idem rebellandi finis Hiſpaniæ. Certa mox fides, & æterna pax; [11] cùm ipſorum ingenio, in pacis partes promptiore; tùm conſilio Cæſaris, qui fiduciam montium timens, in quos ſe recipiebant, caſtra ſua, ſed quæ in plano erant, habitare & incolere juſſit. Ingentis eſſe
60 conſilii illud obſervari cœpit. Natura regionis circa ſe omnis aurifera; [12] miniique & [13] chryſocollæ, & alio-

1 Suſceptus. 2 Ut ſolent barbari, qui, ut eſt ſupra 3, 3, 5. *impetum pro virtute habent.* 3 Collocatis. 4 Undè nomen populo. 5 Tripartitò. 6 Impedivit, texit. Juſtino eſt *diſcutere*, 2, 15, 16. 7 Maxima Aſturiæ urbs. 8 Contra. 9 Argumentum magni ducis hoc eſt. Major igitur mihi P. Scipio Africanus, qui bello Punico ſecundo finem impoſuit, quam P. Scipio Africanus Æmilianus, ejus nepos, qui bello tertio. Sed & æternitate dignior M. ille Claudius Marcellus, de quo Cic. Act. 4. in Ver. cap. 2. *Urbem pulcherrimam Syracuſas, quæ cùm manu munitiſſima eſſet, tùm loci naturâ terrâ ac mari claudebatur, cùm vi conſilioque cepiſſet, non ſolum incolumem paſſus eſt eſſe, ſed ita reliquit ornatam, ut eſſet idem monumentum victoriæ, manſuetudinis, continentiæ.* 10 Salva urbs non diruta. 11 Q. d. Cæſar hoc conſilium excogitaverat, ut in plana deduceret monticolam illam gentem, & montium, in quos ſe recipiebant, fidentem præſidio: ut hoc perſuaderet faciliùs, ipſius gentis bono hoc cedere conſilium propter naturam regionis (quod conſilio caput fuit) auriferam atque aliorum metallorum feracem. 12 *Minium* pigmenti genus eſt laudatiſſimi coloris, quod in argentariis metallis cum argento vivo inveniri ſolet. Ovid. 1. Triſt. El. 1. *Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.* 13 Quam aurifices ſibi vendicant ad glutinandum aurum. Sunt & alia duo *chryſocollæ* genera pictoribus in uſu.

sum

rum [1] colorum ferax. Itaque [2] exerceri ſolum juſſit.
[3] Sic Aſtures & latentes in profundo opes ſuas atque
61 divitias, dùm aliis quærunt, noſſe cœperunt. Omnibus ad Occaſum & Meridiem [4] pacatis gentibus, ad
Septentrionem quoque, [5] duntaxat intra Rhenum atque
Danubium; item ad Orientem intra Taurum & Euphratem; illi quoque reliqui, qui immunes imperii erant,
[6] ſentiebant tamen magnitudinem, & victorem gen-
62 tium populum Romanum reverebantur. [7] Nam & Scythæ misêre legatos, & Sarmatæ, amicitiam petentes:
[8] Seres etiam habitanteſque ſub ipſo ſole Indi, cum
gemmis, & margaritis, elephantes quoque inter munera trahentes, nihil magis, quam [9] longinquitatem
viæ imputabant, quam quadriennio [10] impleverant: &
tamen ipſe hominum color ab alio venire [11] cœlo fateba-
63 tur. [12] Parthi quoque, quaſi victoriæ pœniteret, rapta
64 clade Craſſianâ ultrò ſigna retulere. Sic ubique [13] cuncta
atque continua [14] totius generis humani aut pax fuit,

1 Pigmentorum, quibus colores inducuntur. Sic *Odores* infrà. 2 Coli, arari terram. 3 Verſutiſſimum conſilium hoc fuit, populos recens domitos à feritate ſic abducere, ut ex novo imperio maximam utilitatem ſperarent, & in poſterum ab omni bello abhorreant. 4 Subactis, domitis. Sic Præfat. 7. ſupra 4, 2, 1. Hoc ſenſu *Pacare ſylvas* Horat. Epiſt. 1, 2, 45. 5 Saltem. 6 Jam tùm Cicero: *Nulla gens eſt, quæ non aut ità ſubacta ſit, ut vix exſtet; aut ita domita, ut quieſcat; aut ita pacata, ut victoriâ noſtrâ, imperioque lætetur.* 7 Vide Suet. Aug. cap. 21. Liv. lib. 139. 8 Populi Scythiæ Aſiaticæ, à *Serâ* urbe ſic dicti, apud quos arbores ſunt, quæ non ſolùm folia, ſed lanam quoque proferunt tenuiſſimam. Virg. 9 Diſtantiam à Gaditano freto, quo legati ad Auguſtum venerunt, ad Orientem, Indos, Scythas atque Seres, ponit Plinius 6, 33. Ab ortu ad occaſum, id eſt, ab ipſius Indiæ extremitate uſque ad Herculis columnas, Gadibus ſacratas, octuagies quinquies centena, ſeptuaginta octo millia ſunt. 10 Finiverant, abſolverant. 11 Al. *ſole*, quia Indi ab ipſo ſolis ortu, & extremo oriente, venerant in occaſum extremum: Auguſtum enim Tarracone in Hiſpaniâ, quæ ultima terrarum verſus occaſum veteribus credebatur, legatio Indica & Scythica cum ſuæ gentis muneribus adoravit. 12 Cùm ad componendum Orientis ſtatum in Syriam perveniſſet Auguſtus, timore correptus Phraates, ne ſibi bellum inferretur, reſtituit quotquot ex Craſſi & Antonii clade inter captivos reſtabant milites: nec eo contentus, filios etiam ſuos quatuor & duas earum uxores illorumque filios obſides dedit. Phraatem autem hoc non Auguſti reverentia, ſed ut filium reciperet, ex pacto feciſſe indicat Dio fine lib. 53. Tacitus non metu Romanorum, ſed ſuis diffiſum, omnia Auguſto officia exhibuiſſe. 13 Al. *certa*: ut ſupra 59. 14 Et in hunc finem tendere debent omnium ſapientum Principum bella.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

aut [1] pactio. Auſuſque tandem Cæſar Auguſtus ſeptin
genteſimo ab Urbe condita anno, [2] Janum Geminu
claudere, bis ante ſe clauſum : ſub Numa rege : &
65 victa primum Carthagine. Hinc converſus ad pacem
pronum in omnia mala, & in luxuriam fluens ſæculum
66 [3] gravibus ſeveriſque legibus multis coercuit. Ob hæ
tot facta ingentia [4] *Dictator perpetuus*, & [5] *Pater patri*
dictus. Tractatum etiam in ſenatu, an quia [6] condi
diſſet imperium, [7] *Romulus* vocaretur : ſed ſanctius &
[8] reverentius viſum eſt nomen [9] *Auguſti*: ut ſcilice
jam tum, dum colit terras, ipſo nomine & titulo
[10] conſecraretur.

1 Induciæ. 2 Jani Gemini templum ab Auguſto tertiò fuiſſe clauſum poſtquam primum à Numa, iterùm poſt bellum Punicum primum pace toto imperio parta, clauſum fuiſſet, conſtanter omnes teſtantur Annales. Dio ſcribit ab Auguſto bis Jani templum clauſum fuiſſe, ſemel poſt Actiacam victoriam: iterum poſtquam bellum Cantabricum & Germanicum fuiſſet reſeratum, gentibus iis devictis clauſum eſſe. Vide ſuprà, 2, 3, 1. De hujus claudendi vel aperiendi templi ratione vide ſuprà 1, 2, 3. 3 Aliquas retractavit, quaſdam ex integro ſanxit: ex omnibus verò nullam majori cura exercuit, quam quæ de maritandis ordinibus lata fuit. Indictas ab illa pœnas imminuit poſteà Severus; & eas quæ cælibatum caſtigabant, ſuſtulit omninò Conſtantinus. 4 Auguſtus *Dictatoris* nomen nunquam tulit: vel ut invidiam nominis vitaret; vel quia Dictatoria poteſtas Antonia lege abrogata erat. Dictaturam enim, quam pertinaciter ei populus Romanus offerebat, tam conſtanter repulit, ut, cum populus eam magnâ vi etiam offerret, ipſe genu nixus, dejecta ab humero toga, nudo pectore deprecatus ſit. Paterculus, Suet. & alii. 5 Qua de cauſa ſic appellaverint principes, ſuprà 1, 1, 15, & 4, 2, 91. Sic Poëtis Jupiter eſt *divûm pater*, *atque hominum Rex*, quod hoſce ſeveriori contineat imperio, mitius præſit illis. Eleganter igitur Ovid. Triſt. 2, 31. ad Auguſtum: *Jure igitur genitorque Deûm, rectorque vocatur, Jure capax mundus nil Jove majus habet: Tu quoque cum patriæ rector dicare, paterque: Utere more Dei nomen habentis idem.* Et mox verſu 181. *Parce pater patriæ: nec nominis immemor hujus Olim placandi ſpem mihi tolle tui.* Item Faſt. 2, 127. 6 Perpolivisset, in talem ſplendorem produxiſſet, ut pro novo haberi poſſit. Sic ſuprà 1, 3, 1. & Juſtin. 18, 4, 1, & 19, 1, 1. 7 Sic Camillus apud Liv. 5, 49, 8. *Romulus, ac parens patriæ, conditorque alter urbis, haud vanis laudibus appellatur.* 8 Reverentia dignius, quod majorem reverentiam mereretur. Vide ſuprà 2, 12, 11. 9 *Auguſtus* appellatus eſt, non quod propriam aliquam eo nomine poteſtatem augeret, ſed quod dignitatis ſplendorem illuſtraret: *Auguſta* enim *loca religioſa, & in quibus auguratò aliquid conſecratur, dicuntur, vel ab augendo, vel ab avium geſtu.* Suet. Aug. cap. 7. *Auguſtus* namque Græcis eſt σεβαστὸς, id eſt, ſanctus, & numinis inſtar colendus. 10 Inter Divos referretur.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME ALTERA HISTORIÆ ROMANÆ:

Sive

Argumenta librorum T. Livii, etiam illorum, qui interciderunt, eodem Floro, ut vulgò volunt, auctore.

EPITOME HISTORIARUM T. LIVII LIBRI I.

ADventus Æneæ in Italiam, & res ab eo geſtæ: Aſcanii regnum Albæ, & Silvii Æneæ, ac deinceps Silviorum regum, primo libro continentur. Numitoris filia à Marte compreſſa, nati Romulus & Remus: Amulius obtruncatus. Urbs à Romulo condita. Senatus lectus. Cum Sabinis bellatum. Opima ſpolia Jovi Feretrio lata. In curias populus diviſus. Fidenates & Vejentes victi. Romulus conſecratus. Numa Pompilius ritus ſacrorum tradidit: Jano templum conſtituit: ejuſque portam, pacatis omnibus circa populis, primus clauſit: cum Dea Ægeria ſibi congreſſus nocturnos eſſe ſimulans, feroces populi animos ad religionem perpulit: Tullus Hoſtilius Albanos bello petiit. Poſthæc Tergeminorum pugna. Horatius abſolutus. Metii Sufferii ſupplicium: Alba diruta: Albani in civitatem recepti: Sabinis bellum indictum. Ad poſtremum fulmine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Tullus abſumptus eſt. Ancus Marcius cæremonias à Numâ inſtitutas renovavit : Latinis victis, & ad civitatem aſcitis, montem Aventinum aſſignavit : Politorium urbem Latinorum bello repetitam, quam priſci Latini occupaverant, diruit : pontem Sublicium in Tiberim fecit : Janiculum collem urbi addidit : fines imperii protulit : Oſtiam condidit. Regnavit annos XXXIII. Eo regnante, Lucumo, Damarati Corinthii filius, à Tarquiniis, Etruriæ civitate, Romam venit, & in amicitiam Anci receptus, Tarquinii nomen ferre cœpit, &, poſt mortem Anci, regnum excepit. Centum additis, patrum numerum auxit : Latinos ſubegit, circum deſignavit, ludos edidit : Sabinorum bello petitus, equitum centurias ampliavit. Tentandæ ſcientiæ cauſa Attii Navii auguris, conſuluiſſe fertur, an id, de quo cogitaret, effici poſſet : quod cum ille fieri poſſe reſpondiſſet, juſſiſſe eum novaculâ cotem præcidere, idque protinùs ab Attio factum. Sabinos præterea acie vicit : urbem muro circumdedit : cloacas fecit : occiſus eſt ab Anci filiis, cum regnaſſet annos XXXVIII. Succeſſit ei Ser. Tullius, natus ex captivâ nobili Corniculanâ; cui puero adhùc in cunis poſito caput arſiſſe traditum eſt. Is Vejentes atque Etruſcos prœlio fudit. Cenſum primus omnium egit. Luſtrum condidit, quo cenſa octoginta millia eſſe dicuntur. Claſſes centuriaſque deſcripſit. Pomœrium protulit : Colles urbi, Quirinalem, Viminalem, Eſquilinumque adjecit. Templum Dianæ cum Latinis in Aventino fecit. Interfectus eſt à L. Tarquinio, Priſci filio, conſilio filiæ ſuæ Tulliæ, cum regnaſſet annos triginta quatuor. Poſt hunc L. Tarquinius Superbus, neque Patrum, neque populi juſſu, regnum invaſit : quo die ſcelerata Tullia per patris jacentis corpus carpentum egit. Armatos circa ſe ad cuſtodiam corporis ſui habuit. Turnum Herdonium fraude interemit. Bellum cum Volſcis geſſit : & ex eorum prædâ templum Jovi in Capitolio fecit. Terminus & Juventas non addixêre : quorum aræ moveri non potuerunt : Filii Sexti Tarquinii dolo Gabios in poteſtatem ſuam redegit. Hujus filiis Delphos profectis, & conſulentibus, quis eorum regnaturus eſſet Romæ, dictum eſt, eum regnaturum, qui primum matrem oſculatus eſſet. Quod reſponſum cum ipſi aliter inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

interpretarentur. Junius Brutus, qui cum iis profectus erat, prolapſum ſe ſimulavit, & terram oſculatus eſt: idque factum ejus eventum rei comprobavit. Nam cum impotenter ſe gerendo Tarquinius Superbus omnes in odium ſui adduxiſſet; ad ultimum, propter expugnatam nocturna vi à Sexto, filio ejus, Lucretiæ pudicitiam, quæ, vocato patre ad ſe Tricipitino, & viro Collatino, obteſtata, ne inulta mors ejus eſſet, cultro ſe interemit; Bruti operâ maximè expulſus eſt, cum regnaſſet annos viginti quinque. Tunc conſules primum creati ſunt, L. Junius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus.

EPITOME LIBRI II

BRutus jurejurando populum aſtrinxit, neminem regnare Romæ paſſurum Tarquiniorum. Collatinum collegam ſuum, propter affinitatem Tarquiniorum ſuſpectum, coëgit conſulatu ſe abdicare, & civitate cedere: bona regum diripi juſſit: agrum Marti conſecravit: qui Campus Martius nominatus eſt: adoleſcentes nobiles, in quibus ſuos quoque & ſororis filios, quia conjuraverant de recipiendis regibus, ſecuri percuſſit: ſervo indici, cui Vindicius nomen fuit, libertatem dedit: ex cujus nomine vindicta eſt appellata. Cum adverſus reges, qui, contractis Vejentium & Tarquinienſium copiis, bellum intulerant, exercitum duxiſſet, in acie cum Arunte, filio Superbi, commortuus eſt: eumque matronæ annum luxerunt. P. Valerius conſul legem de provocatione ad populum tulit. Capitolium dedicatum eſt. Porſena Rex Cluſinorum, bello pro Tarquiniis ſuſcepto, cum ad Janiculum veniſſet, ne Tiberim tranſiret, virtute Coclitis Horatii prohibitus eſt: qui, dum alii pontem ſublicium reſcindunt, ſolus Etruſcos ſuſtinuit: &, ponte rupto, armatus ſe in flumen miſit: & ad ſuos tranavit. Alterum acceſſit virtutis exemplum à Mucio: qui, cum ad feriendum Porſenam caſtra hoſtium intraſſet, occiſo ſcribâ, quem regem eſſe putabat, comprehenſus, impoſitam altaribus manum, in quibus ſacrificatum erat, exuri paſſus eſt: dixitque, tales trecentos eſſe conjuratos in mortem ipſius regis: quorum admiratione coactus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

coactus Porſena pacis conditiones ferre, bellum omiſit, acceptis obſidibus: ex quibus virgo una Clœlia, deceptis cuſtodibus, per Tiberim ad ſuos tranavit: & cùm reddita eſſet Porſenæ; honorificè remiſſa, equeſtrique ſtatuâ donata eſt. Ap. Claudius ex Sabinis Romam transfugit: ob hoc Claudia tribus adjecta eſt. Numerus tribuum ampliatus eſt, ut eſſent viginti una. Adverſus Tarquinium Superbum, cum Latinorum exercitu bellum inferentem, A. Poſthumius Dictator proſperè pugnavit apud lacum Regillum. Plebs, cùm propter nexos ob æs alienum, Sacrum in montem ſeceſſiſſet, conſilio Menenii Agrippæ ſeditione revocata eſt. Idem Agrippa cùm deceſſiſſet, propter paupertatem publico impendio elatus eſt. Tribuni plebis quinque creati ſunt. Oppidum Volſcorum Corioli captum eſt virtute & operâ C. Marcii, qui ob hoc Coriolanus vocatus eſt. Tib. Atinius, vir de plebe, cùm in viſu admonitus eſſet, ut de quibuſdam religionibus ad Senatum perferret, & neglexiſſet, amiſſo filio, debilis factus, poſtea quam delatus ad Senatum lectica, eadem illa indicaverat, uſu pedum recepto, domum reverſus eſt. Cùm C. Marcius Coriolanus, qui in exilium erat pulſus, dux Volſcorum factus, exercitum hoſtium urbi Romæ admoviſſet, & miſſi ad eum primum legati, poſteà ſacerdotes fruſtrà deprecati eſſent, ne bellum patriæ inferret: Veturia mater, & Volumnia uxor impetraverunt ab eo, ut recederet. Lex agraria primùm lata eſt. Sp. Caſſius conſularis regni crimine damnatus eſt, necatuſque. Oppia virgo Veſtalis ob inceſtum viva defoſſa eſt. Cùm vicini hoſtes Vejentes, incommodi magis, quam graves eſſent, familia Fabiorum id bellum gerendum depopoſcit: miſitque in id trecentos ſex armatos: qui ad Cremeram ad unum ab hoſtibus cæſi ſunt: uno impubere domi relicto. Appius Claudius conſul, cum adverſus Volſcos contumaciâ exercitus malè pugnatum eſſet, decimum quemque militum fuſte percuſſit. Res præterea adverſum Volſcos, & Æquos & Vejentes, & ſeditiones inter Patres plebemque continet.

EPI-

EPITOME LIBRI III.

SEditiones de agrariis legibus factæ. Capitolium ab exulibus & ſervis occupatum, cæſis iis receptum eſt. Cenſus bis actus: priore luſtro cenſa civium capita centum quatuor & viginti millia ducenta quatuordecim, præter orbos, orbaſque: ſequenti, centum triginta duo millia quadringenta novem. Cum adverſus Æquos res malè geſta eſſet, L. Quintius Cincinnatus Dictator factus, cùm rure intentus ruſtico operi eſſet, ad id bellum gerendum accerſitus eſt. Is victos hoſtes ſub jugum miſit. Tribunorum plebis numerus ampliatus eſt: ut eſſent decem, trigeſimo ſexto anno à primis tribunis plebis. Petitis per legatos, & allatis Atticis legibus, ad conſtituendas eas proponendaſque Decem viri pro conſulibus ſine ullis aliis magiſtratibus creati, altero & trecenteſimo anno, quam Roma condita erat: & ut à regibus ad conſules, ita à conſulibus ad decemviros tranſlatum imperium. Ii decem tabulis legum poſitis, cùm modeſtè ſe in eo honore geſſiſſent, & ob id in alterum quoque annum eundem eſſe magiſtratum placuiſſet, cum complura impotenter feciſſent, magiſtratum noluerunt deponere, & in tertium annum retinuerunt: donec invicto eorum imperio finem attulit libido Ap. Claudii. Qui cum in amorem virginis incidiſſet, ſubmiſſo, qui eam in ſervitutem peteret; neceſſitatem patri ejus Virginio impoſuit, rapto ex taberna proxima cultro, ut filiam interimeret, cum aliter eam tueri non poſſet, ne in poteſtatem ſtuprum illaturi veniret. Hoc tam magnæ luxuriæ exemplo plebs incitata, montem Aventinum occupavit, coëgitque Decemviros abdicare ſe magiſtratu: ex quibus Appius, & unus collegarum, qui præcipuè pœnam meruerant, in carcerem conjecti, cæteri in exilium acti. Res præterea contra Sabinos, & Volſcos, & Æquos proſperè geſtas continet: & parum honeſtum populi Romani judicium: qui judex inter Ardeates & Aricinos ſumptus, agrum, de quo ambigebatur, ſibi adjudicavit.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI IV.

LEx de connubio Patrum & plebis à tribunis plebis, co
tentione magna, Patribus repugnantibus, perlata e
Tribuni militares. Aliquot annis res populi Romani do
militiæque per hoc genus magiſtratus adminiſtratæ. Ite
Cenſores tunc primum creati. Ager Ardeatinus Roma
populi judicio ablatus, miſſis in eum colonis, reſtitut
eſt. Cum fame populus Romanus laboraret, Sp. M
lius eques Romanus frumentum populo ſuâ impenſâ la
gitus eſt: & ob id factum conciliata ſibi plebe, regnum a
fectans, à C. Servilio Ahala, magiſtro equitum, juſ
Quintii Cincinnati Dictatoris, occiſus eſt: L. Minuti
index bove aurata donatus eſt. Legatis Romanis à Fiden
tibus occiſis, quoniam ob Rempublicam occubuerant, ſt
tuæ in Roſtris poſitæ ſunt. Cornelius Coſſus Tribunus mil
tum, occiſo Tolumnio rege Vejentium, opima ſpolia ſ
cunda retulit. Mamercus Æmilius Dictator, cenſuræ ho
nore, qui antea per quinquennium gerebatur, anni & ſe
menſium ſpatio finito, ob eam rem à Cenſoribus notatu
eſt. Fidenæ in poteſtatem redactæ, eòque coloni miſſi ſun
quibus occiſis, Fidenates cùm defeciſſent à populo Roma
no, à Mamerco Æmilio Dictatore victi ſunt, & Fiden
captæ. Conjuratio ſervorum oppreſſa. Poſthumius, Tribu
nus militum, propter crudelitatem ab exercitu occiſus eſt
Stipendium ex ærario tum primum militibus datum. Re
prætereà geſtas adverſum Volſcos & Vejentes, Fidenates,
& Faliſcos, continet.

EPITOME LIBRI V.

IN obſidione Vejorum hibernacula militibus facta ſunt: ea res cum eſſet nova, indignationem Tribunorum plebis movit, querentium non dari plebi nec per hiemen militiæ requiem. Equites tum primum equis ſuis merere cœperunt. Cum inundatio ex lacu Albano facta eſſet, vates, qui eam rem interpretaretur de hoſtibus, captus eſt. Furius Camillus Dictator decem annos obſeſſos Vejos cepit: ſimulachrum Junonis Romam tranſtulit: decimam partem

prædæ Delphos Apollini miſit. Idem tribunus militum, cum Faliſcos obſideret, proditos hoſtium filios parentibus remiſit: ſtatimque deditione factâ, Faliſcorum victoriam juſtitiâ conſecutus eſt. Cum alter ex Cenſoribus C. Julius deceſſiſſet, in locum ejus M. Cornelius ſuffectus eſt: nec id poſtea factum eſt: quoniam eo luſtro à Gallis Roma capta eſt. Furius Camillus, cum ei dies à L. Apulejo tribuno plebis dicta eſſet, in exilium abiit. Cum Senones Galli Clauſium obſiderent, & legati, à Senatu miſſi ad componendam inter eos & Cluſinos pacem, pugnantes contra Gallos in acie Cluſinorum ſtetiſſent; hoc facto eorum concitati Senones urbem infeſto exercitu petierunt, fuſiſque ad Alliam flumen Romanis, cepêre urbem, præter Capitolium, in quod ſe juventus contulerat: majores natu cum inſignibus honorum, quos quiſque geſſerat, in veſtibulis ædium ſedentes occiderunt: & cum per averſam partem Capitolii jam in ſummum evaſiſſent, proditi clangore anſerum, M. Manlii præcipue operâ dejecti ſunt: coactis deinde propter famem Romanis deſcendere, ut mille pondo auri darent, & hoc pretio finem obſidionis emerent; Furius Camillus Dictator abſens creatus, inter pendendum aurum cum exercitu venit; & Gallos poſt ſextum menſem urbe expulit, ceciditque. Ædes Ajo Loquutio facta, quo loco ante urbem captam vox audita erat, adventare Gallos. Dictum eſt ad Vejos, migrandum eſſe, propter incenſam & dirutam urbem: quod conſilium Camillo auctore diſcuſſum eſt. Movit populum vocis quoque omen ex centurione auditæ, qui, cum in forum veniſſet, manipulariis ſuis dixerat, Sta miles, hic optime manebimus.

EPITOME LIBRI VI.

RES adverſus Æquos, & Volſcos, & Præneſtinos, proſpere geſtas continet. Quatuor tribus additæ, Stellatina, Sabatina, Tromentina, N. Arnienſis. M. Manlius, qui Capitolium à Gallis defenderat, cum obſtrictos ære alieno liberaret, nexos exſolveret, crimine affectati regni damnatus; de ſaxo Tarpejo dejectus eſt: in cujus notam Senatuſ-

conſultum factum, ne cui de Manliâ gente Marco cogno-
men eſſet. C. Licinius, & L. Seſtius trib. pleb. legem pro-
mulgarunt, ut conſules etiam ex plebe fierent, qui ex Pa-
tribus creabantur: eamque legem cum magnâ contentio-
ne, repugnantibus Patribus, cùm eidem tribuni plebis per
quinquennium ſoli magiſtratus fuiſſent, pertulerunt; &
primus ex plebe conſul L. Seſtius creatus eſt. Lata eſt al-
tera lex, ne cui plus quingentis jugeribus agri licere
poſſidere.

EPITOME LIBRI VII.

DUo novi magiſtratus adjecti ſunt; prætura & ædilita[s]
curulis. Peſtilentiâ civitas laboravit, eamque inſi-
gnem fecit mors Furii Camilli: cujus remedium & fini[s]
cùm per novas religiones quæreretur, ludi ſcenici tunc pri-
mùm facti ſunt. Cùm dies L. Manlio dicta eſſet à M. Pom-
ponio tribuno plebis, propter delectum acerbè actum, &
T. Manlium filium, relegatum ſine ullo crimine; adole-
ſcens ipſe, cujus relegatio patri objiciebatur, venit in cu-
biculum tribuni, ſtrictoque gladio coëgit eum in verba ſu[a]
jurare, non perſeveraturum ſe in accuſatione. Tun[c]
omnia pretioſa miſſa ſunt in patentem voraginem urbis Ro-
mæ: in eam Curtius armatus equo ſe præcipitavit, eaque
expleta eſt. T. Manlius adoleſcens, qui patrem à Tribuni-
tiâ vexatione liberaverat, contra Gallum provocantem ali-
quem ex militibus Romanis, in ſingulare certamen deſcen-
dit, eique occiſo torquem aureum detraxit: quem ipſe
poſteà tulit, & ex eo Torquatus eſt nuncupatus. Duæ tri-
bus additæ, Pomtina & Publicia. Licinius Stolo lege ab ipſo
latâ damnatus eſt, quòd plus quingentis jugeribus agri poſ-
ſideret. M. Valerius tribunus militum Gallum, à quo pro-
vocatus erat, inſidente galeæ corvo, & unguibus roſtroque
hoſtem infeſtante, interemit, & ex eo Corvini nomen ac-
cepit: conſulque proximo anno creatus eſt ob virtutem,
cùm vigeſimum tertium ageret annum. Amicitia cum Car-
thaginenſibus juncta. Campani, cum urgerentur à Sam-
nitibus bello, auxilio adverſus eos à ſenatu petito: cum id
non impetrarent, urbem atque agros populo Romano de-
dide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

diderunt : ob quam cauſam ea, quæ populi Romani facta eſſent, defendi bello adversùs Samnites placuit. Cùm ab A. Cornelio conſule exercitus in iniquum locum deductus, in magno diſcrimine eſſet, P. Decii Muris tribuni militum operâ ſervatus eſt : qui occupato collo ſuper id jugum, in quo Samnites conſederant, occaſionem conſuli in æquiorem locum evadendi dedit : ipſe ab hoſtibus circumſeſſus erupit. Milites Romani, qui Capuæ in præſidio erant relicti, cùm de eâ occupandâ urbe conſpiraſſent, & detecto conſilio, metu ſupplicii a populo Romano defeciſſent ; per M. Valerium Corvinum Dictatorem, qui conſilio ſuo eos à furore revocaverat, patriæ reſtituti ſunt. Res prætereà contra Hernicos, & Gallos, & Tiburtes, & Privernates, & Tarquinienſes, Samnites, & Volſcos proſperè geſtas continet.

EPITOME LIBRI VIII.

Latini cum Campanis defecerunt, & miſſis legatis ad ſenatum conditionem tulerunt, ut, ſi pacem habere vellent, alterum ex Latinis conſulem facerent. Quâ legatione perlatâ, Prætor eorum Annius de Capitolio ita prolapſus eſt, ut exanimaretur. T. Manlius conſul filium, quod contra edictum adverſum Latinos, quamvis proſperè pugnaſſet, ſecuri percuſſit. Laborantibus in acie Romanis, P. Decius, tunc conſul cum Manlio, devovit ſe pro exercitu : &, concitato equo, cùm in medios hoſtes ſe intuliſſet, interfectus, morte ſuâ Romanis victoriam reſtituit. Latini in deditionem venerunt. T. Manlio in urbem reverſo, nemo ex juventute obviam proceſſit. Minucia Virgo veſtalis, inceſti damnata eſt. Auſonibus victis, in oppidum ex iis captum Cales colonia deducta eſt. Item Fregellæ colonia deductæ ſunt. Veneficium complurium matronarum deprehenſum : quarum plurimæ ſtatim epotis medicaminibus perierunt. Lex de veneficio tunc primùm conſtituta. Privernatibus, cùm rebellaſſent, victis civitas data eſt. Palæpolitani, bello & obſidione victi, in deditionem venerunt. Q. Publicio, qui eos obſederat primò, & imperium prorogatum, & pro conſule decretus triumphus. Plebs nexu

liberata eſt, propter Lucii Papirii creditoris libidinem, qui C. Publio debitori ſuo ſtuprum inferre voluerat. Cum L. Papirius Dictator reverſus in urbem ab exercitu eſſet propter auſpicia repetenda, Q. Fabius magiſter equitum, occaſione rei bene gerendæ invitatus, contra edictum ejus proſpere adverſus Samnites pugnavit. Ob eam cauſam, cum Dictator de magiſtro equitum ſupplicium ſumpturus videretur, Fabius Romam profugit: &, cum cauſâ parum proficeret, populi precibus donatus eſt. Res præterea contra Samnites proſpere geſtas continet.

EPITOME LIBRI IX.

Titus Veturius, & Sp. Poſthumius apud Caudinas Furcas, deducto in locum iniquum exercitu, cum nulla ſpes evadendi eſſet, fœdere cum Samnitibus facto, & ſexcentis equitibus Romanis obſidibus datis, ita exercitum abduxerunt, ut omnes ſub jugum mitterentur: iidemque, auctore Sp. Poſthumio conſule, qui in ſenatu ſuaſerat, ut eorum deditione, quorum culpâ tam deforme fœdus ictum erat, publica fides liberaretur, cum duobus tribunis plebis, & omnibus, qui fœdus ſpoponderant, dediti Samnitibus, non ſunt recepti: nec multo poſt fuſis à Papirio Curſore Samnitibus, & ſub jugum miſſis, receptiſque ſexcentis equitibus Romanis, qui obſides dati erant, pudor prioris flagitii abolitus. Tribus duæ adjectæ ſunt. Ap. Claudius Cenſor aquam Claudiam perduxit: viam ſtravit, quæ Appia vocata eſt: libertinorum filios in ſenatum legit. Ideoque, quoniam is ordo videbatur inquinatus indignis, ſequentis anni conſules in ſenatu legendo obſervaverunt, quemadmodum ante per proximos Cenſores obſervatum fuerat. Res præterea contra Apulos, Etruſcos, Umbros, Marſos, Pelignos, Æquos & Samnites, quibus fœdus erat reſtitutum, proſpere geſtas continet. Flavius Scriba, libertino patre natus, Ædilis Curulis fuit: per forenſem factionem creatus: quæ cum comitia & campum turbaret, & in iis propter nimias vires dominaretur, Q. Fabio Cenſore in quatuor tribus reducta eſt. Eaque res Fabio Max. nomen dedit. In hoc libro mentio Alexand

Magni

Magni, qui temporibus his fuit: & æſtimatis populi Romani viribus, quæ tunc erant, colligit, ſi Alexander in Italiam trajeciſſet, non tam facilem ei victoriam de populo Romano fore, quam de iis gentibus, quas ad Orientem imperio ſuo ſubjecerat.

EPITOME LIBRI X.

COloniæ deductæ ſunt Sora ac Alba. Carſeoli Marſi in deditionem accepti. Collegium augurum ampliatum eſt, ut eſſent novem, cum antea quaterni fuiſſent. Lex de provocatione ad populum, à Valerio conſule tunc tertium lata eſt. Duæ tribus adjectæ ſunt, Anienſis & Terentina. Samnitibus bellum indictum; & adverſus eos ſæpe proſpere pugnatum. Cum adverſus Etruſcos, Umbros, Samnites, Gallos, P. Decio & Q. Fabio ducibus, pugnaretur, Romanuſque exercitus in maximo eſſet diſcrimine, P. Decius, ſecutus exemplum patris, devovit ſe pro exercitu, & morte ſuâ victoriam ejus pugnæ populo Romano dedit. Papirius Cenſor, Samnitium exercitum, qui jurejurando obſtrictus, quo majore conſtantiâ virtutis pugnaret, in aciem deſcenderat, fudit. Cenſus actus eſt. Luſtrum conditum: cenſa ſunt civium capita ducenta ſexaginta duo millia & trecenta viginti duo.

EPITOME LIBRI XI.

CUm Fabius Gurges conſul male adverſum Samnites pugnaſſet, & ſenatus de removendo eo ab exercitu ageret, Fabius Maximus pater deprecatus hanc ſibi ignominiam, eo maxime ſenatum movit, quod iturum ſe filio legatum pollicitus eſt, idque præſtitit: ejus conſiliis & operâ filius conſul adjutus, cæſis Samnitibus triumphavit. C. Pontium Imperatorem Samnitium, ductum in triumpho, ſecuri percuſſit. Cum civitas peſtilentiâ laboraret: miſſis legatis, ut Æſculapii ſignum Romam ab Epidauro transferrent; anguem, qui ſe in navem eorum contulerat, in quo ipſum numen eſſe conſtabat, deportavêre: eoque in inſulam Tiberis egreſſo, eodem loco ſedes Æſculapio con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſecrata eſt. L. Poſthumius conſularis, quoniam, cùm exercitui præeſſet, operâ militum in agro ſuo uſus erat, damnatus eſt. Cum Samnitibus, pacem petentibus, fœdus quartò renovatum eſt. Curius Dentatus conſul, Samnitibus cæſis, & Sabinis, qui rebellaverant, victis, & in deditionem acceptis, bis in eodem magiſtratu triumphavit. Coloniæ deductæ ſunt, Caſtrum, Sena, Adria. Triumviri capitales tunc primùm creati ſunt. Cenſu acto luſtrum conditum eſt: cenſa ſunt civium capita ducenta ſeptuaginta tria millia. Plebs, propter æs alienum, & graves & longas ſeditiones, ad ultimum ſeceſſit in Janiculum: unde à Q. Hortenſio Dictatore deducta eſt; iſque in ipſo magiſtratu deceſſit. Res præterea contra Volſinienſes geſtas continet: item adverſus Lucanos, contra quos auxilium Thurinis ferre placuerat.

EPITOME LIBRI XII.

CUm legati Romanorum à Gallis Senonibus interfecti eſſent, bello ob id Gallis indicto, L. Cæcilius prætor cum legionibus ab iis cæſus eſt. Cùm à Tarentinis claſſis Romana direpta eſſet, Duumviro, qui præerat claſſi, occiſo, legati ad eos à ſenatu, ut de iis injuriis quererentur, miſſi, pulſati ſunt: ob id, bellum iis indictum eſt. Samnites defecerunt. Adverſus eos, Lucanos, & Bruttios, & Etruſcos, aliquot prœliis à compluribus ducibus benè pugnatum eſt. Pyrrhus, Epirotarum rex, ut auxilium ferret Tarentinis, in Italiam venit. Cùm in præſidium Rheginorum legio Campana cum præfecto Decio Jubellio miſſa eſſet, occiſis Rheginis Rhegium occupavit.

EPITOME LIBRI XIII.

VAlerius Lævinus conſul parùm proſperè adverſus Pyrrhum pugnavit: elephantorum maximè inuſitatâ facie territis militibus. Poſt prœlium, cùm corpora Romanorum, qui in acie ceciderant, Pyrrhus inſpiceret, omnia verſa in hoſtem invenit: populabunduſque ad urbem Romam proceſſit. C. Fabricius, miſſus ad eum a ſenatu, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ut de redimendis captivis ageret, fruſtrà, ut patriam deſereret, à Rege tentatus eſt: captivi ſine pretio remiſſi ſunt. Cyneas legatus à Pyrrho ad ſenatum miſſus, petiit, ut componendæ pacis causâ rex in urbem reciperetur: de quâ re cùm ad frequentiorem ſenatum referri placuiſſet, Ap. Claudius, qui propter valetudinem oculorum jam diu conſiliis publicis ſe abſtinuerat, venit in curiam, & ſententiâ ſuâ tenuit, ut id Pyrrho negaretur. Cn. Domitius Cenſor primus ex plebe luſtrum condidit: cenſa ſunt civium capita ducenta ſeptuaginta octo millia ducenta viginti duo. Iterum adverſus Pyrrhum dubio eventu pugnatum eſt. Cum Carthaginienſibus quartò fœdus renovatum eſt. Cùm C. Fabricio conſuli is, qui ad eum à Pyrrho transfugerat, polliceretur, ſe regi venenum daturum, cum indicio ad regem remiſſus eſt. Res præterea contra Etruſcos, Lucanos, Bruttios, & Samnites, proſperè geſtas, continet.

EPITOME LIBRI XIV.

PYrrhus in Siciliam trajecit. Cum inter alia prodigia fulmine dejectum eſſet in Capitolio Jovis ſignum, caput ejus per aruſpices inventum eſt. Curius Dentatus, cum delectum haberet; ejus, qui citatus non reſponderat, bona primus vendidit. Pyrrhum iterum ex Siciliâ in Italiam reverſum vicit, & Italiâ expulit. Fabricius Cenſor P. Cornelium Rufinum conſularem ſenatu movit, quòd is decem argenti pondo facti haberet. Luſtro à Cenſoribus condito, cenſa ſunt capita civium ducenta ſeptuaginta unum millia ducenta viginti quatuor. Cum Ptolomæo, Ægypti rege, ſocietas juncta eſt. Sextilia virgo Veſtalis, damnata inceſti, viva defoſſa eſt. Coloniæ deductæ ſunt, Poſidonia, & Coſſa. Carthaginienſium claſſis auxilio Mamertinis venit: quo facto ab iis fœdus violatum eſt. Res prætereà contra Lucanos, Samnites & Bruttios feliciter geſtas, & Pyrrhi regis mortem continet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI XV.

VIctis Tarentinis pax & libertas data eſt. Legio Campana, quæ Rhegium occupaverat, obſeſſa, deditione factâ, ſecuri percuſſa eſt. Cum legatos Apolloniatium ad ſenatum miſſos quidam juvenes pulſaſſent, dediti ſunt Apolloniatibus. Picentibus victis pax data: coloniæ deductæ, Ariminum in Piceno, Beneventum in Samnio. Tunc primum populus Romanus argento uti cœpit. Umbri & Sallentini victi, in deditionem accepti ſunt. Quæſtorum numerus ampliatus eſt, ut eſſent octo.

EPITOME LIBRI XVI.

ORigo Carthaginienſium, & primordia urbis referuntur; contra quos, & Hieronem regem Syracuſanorum, auxilium Mamertinis ferendum cenſuit ſenatus. Cum de ea re inter ſuadentes, ut id fieret, diſſuadenteſque, contentio fuiſſet, tranſgeſſiſque tum primum mare equitibus Romanis, adverſus Hieronem ſæpius bene pugnatum. Petenti pax data eſt. Luſtrum à Cenſoribus conditum: cenſa ſunt civium capita ducenta nonaginta duo millia ducenta viginti quatuor. Decimus Junius Brutus munus gladiatorium in honorem defuncti patris edidit primus. Colonia Æſernia deducta eſt. Res prætereа contra Pœnos & Volſcos proſpere geſtas continet.

EPITOME LIBRI XVII.

CN. Cornelius Conſul à claſſe Punicâ circumventus, & per fraudem, velut in colloquium evocatus, captus eſt. C. Duillius Conſul adverſus claſſem Pœnorum proſpere pugnavit, primuſque omnium Romanorum ducum, navalis victoriæ duxit triumphum: ob quam cauſam ei perpetuus honos habitus eſt, ut revertenti à cœna, tibicine canente, funale præferretur. L. Cornelius Conſul in Sardinia & Corſica contra Sardos, & Corſos, & Hannonem, Pœnorum ducem, feliciter pugnavit. Attilius Calatinus

nus Conſul, cum in locum iniquum, à Pœnis circumſeſſum temere duxiſſet exercitum, M. Calpurnii tribuni militum virtute & operâ evaſit: qui, cum trecentis militibus eruptione factâ, hoſtes in ſe converterat. Annibal, dux Pœnorum, victâ claſſe, cui præfuerat, à militibus ſuis in crucem ſublatus eſt.

EPITOME LIBRI XVIII.

Attilius Regulus Conſul, victis navali prœlio Pœnis, in Africam trajecit, & ibi ſerpentem portentoſæ magnitudinis cum magnâ militum clade occîdit; &, cum aliquot prœliis bene adverſum Carthaginienſes pugnaſſet, ſucceſſorque ei à ſenatu proſpere bellum gerenti non mitteretur, id ipſum per literas ad ſenatum miſſas queſtus eſt: in quibus inter cauſas petendi ſucceſſoris, quod agellus ejus à mercenariis eſſet deſertus. Quærente deinde fortunâ, ut magnum utriuſque caſus exemplum in Regulo proderetur, accerſito à Carthaginienſibus Xantippo, Lacedæmoniorum duce, victus prœlio, & captus eſt. Res deinde à ducibus Romanis omnibus terrâ marique proſperè geſtas, deformavêre naufragia claſſium. Tib. Coruncanus, primus ex plebe Pontifex Maximus creatus eſt. P. Sempronius Sophus, Manius Valerius Maximus Cenſores, cum Senatum legerent, tredecim ſenatu moverunt: luſtrum condiderunt, quo cenſa ſunt civium capita ducenta nonaginta ſeptem millia ſeptuaginta nonaginta ſeptem. Regulus miſſus à Carthaginienſibus ad ſenatum, ut de pace, &, ſi eam non poſſet impetrare, de captivis commutandis ageret; jurejurando aſtrictus eſt, rediturum ſe Carthaginem, ſi commutari captivos non placuiſſet. Utrumque negandi auctor ſenatui fuit: & cum fide cuſtodiâ reverſus eſſet, ſupplicio à Carthaginienſibus de eo ſumpto, periit.

EPITOME LIBRI XIX.

CÆcilius Metellus, rebus adverſus Pœnos proſperè geſtis, ſpecioſiſſimum egit triumphum; tredecim ducibus hoſtium, & centum viginti elephantis in eo ductis. Claudius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

dius Pulcher Conſul contra auſpicia profectus, juſſis immergi pullis, qui cibari nolebant, infeliciter adversùs Carthaginienſes claſſe pugnavit: & revocatus à ſenatu, juſſuſque Dictatorem dicere, Claudium Glauciam dixit, ſortis ultimæ hominem: qui, coactus abdicare ſe magiſtratu, poſteà ludos prætextatus ſpectavit. Attilius Calatinus primus Dictator extra Italiam exercitum duxit. Cum Pœnis captivorum commutatio facta eſt. Coloniæ deductæ ſunt, Fregena, & in agro Sollentino Brunduſium. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt: cenſa ſunt civium capita ducenta quinquaginta unum millia ducenta viginti duo. Claudia, ſoror Claudii, qui contemtis auſpiciis malè pugnaverat, à ludis revertens, cùm turbâ premeretur, dixit, *Utinam frater meus viveret, iterùmque claſſem duceret!* ob eam cauſam mulcta ei dicta eſt. Duo Prætores tùm primùm creati ſunt. Cæcilius Metellus Pontifex Maximus, A. Poſthumium conſulem, quoniam idem & flamen Martialis erat, cùm is ad bellum gerendum proficiſci vellet, in urbe tenuit, nec paſſus eſt à ſacris recedere. Rebus adverſus Pœnos à pluribus ducibus proſpere geſtis, ſummam victoriæ C. Luctatius conſul, victâ ad Ægates inſulas claſſe Pœnorum, impoſuit. Petentibus Carthaginienſibus pax data eſt. Cum templum Veſtæ arderet, Cæcilius Metellus, Pontifex Maximus, ex incendio ſacra rapuit. Duæ tribus adjectæ ſunt, Velina, & Quirina. Faliſci cum rebellaſſent, ſexto die perdomiti, in deditionem venerunt.

EPITOME LIBRI XX.

SPoletium colonia deducta. Adverſus Ligures tunc primum exercitus promotus eſt. Sardi & Corſi, cum rebellaſſent, ſubacti ſunt. Tutia, virgo Veſtalis, inceſti damnata eſt. Bellum Illyriis, propter unum ex legatis, qui ad eos miſſi erant, occiſum, indictum eſt: ſubactique in deditionem venerunt. Prætorum numerus ampliatus eſt, ut eſſent quatuor. Galli Tranſalpini, qui in Italiam irruperant, cæſi ſunt. Eo bello populus Romanus ſui Latinique nominis, trecenta millia armatorum habuiſſe dicitur. Exercitibus Romanis tum primum trans Padum ductis, Galli In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Inſubres aliquot prœliis fuſi, in deditionem venerunt. M. Claudius Marcellus conſul, occiſo Inſubrium Gallorum duce Viridomaro, opima ſpolia retulit. Iſtri ſubacti ſunt: item Illyrii, cum rebellaſſent, domi in deditionem venerunt. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt; quo cenſa ſunt civium capita ducenta ſeptuaginta millia ducenta tredecim. Libertini in quatuor tribus redacti ſunt, cum antea diſperſi fuiſſent; Eſquilinam, Palatinam, Suburranam, Collinam. C. Flaminius Cenſor viam Flaminiam munivit, & circum Flaminium extruxit. Coloniæ deductæ, in agro de Gallis capto, Placentia & Cremona.

EPITOME LIBRI XXI.

IN Italiâ belli Punici ſecundi acta narrantur: & Annibalis Pœnorum ducis contra fœdus per Iberum amnem tranſitus: à quo Saguntum, ſociorum populi Romani civitas, octavo menſe capta eſt: de quibus injuriis miſſi legati ad Carthaginienſes, qui quererentur: cum ſatisfacere nollent, bellum iis indictum eſt. Annibal, ſuperato Pyrenæo ſaltu, per Gallias fuſis Volſcis, qui obſiſtere conati erant, ad Alpes venit: & laborioſo per eas tranſitu (cum montanos quoque Gallos obvios aliquot prœliis repuliſſet) deſcendit in Italiam, & ad Ticinum amnem Romanos equeſtri prœlio fudit: in quo vulneratum P. Cornelium Scipionem protexit filius, qui Africani poſtea nomen accepit: iterumque exercitu Romano ad flumen Trebiam fuſo, Annibal Apenninum quoque, per maximam militum vexationem propter vim tempeſtatum, tranſiit. C. Cornelius Scipio in Hiſpaniâ contra Pœnos proſperè pugnavit, duce hoſtium Magone capto.

EPITOME LIBRI XXII.

ANnibal, per continuas vigilias in paludibus oculo amiſſo, venit in Etruriam: per quas paludes quatriduo & tribus noctibus ſine ullâ requie iter fecit. C. Flaminius conſul, homo temerarius, contra auſpicia profectus, ſignis militaribus effoſſis, quæ tolli non poterant, & ab

equo, quem conſcenderat, per caput devolutus, inſidiis ab Annibale circumventus, ad Thraſymenem lacum cum exercitu cæſus eſt. Sex millia quæ eruperant, fide ab Maharbale datâ, perfidiâ Annibalis vincta ſunt. Cum ad nuntium cladis Romæ luctus eſſet, duæ matres inſperato receptis filiis gaudio mortuæ ſunt. Ob hanc cladem ex Sibyllinis libris ver ſacrum votum. Cum deinde Q. Fabius Maximus Dictator, adverſus Annibalem miſſus, nollet acie cum eo confligere, ne contra ferocem tot victoriis hoſtem territum adverſis prœliis militem pugnæ committeret, & opponendo ſe tantummodo conatus Annibalis impediret: M. Minucius magiſter equitum, ferox & temerarius criminando Dictatorem, tanquam ſegnem, & timidum, effecit, ut populi juſſu ei imperium cum Dictatore æquaretur: diviſoque exercitu, cum in iniquo loco conflixiſſet, & in maximo diſcrimine legiones ejus eſſent; ſuperveniente cum exercitu Fabio Maximo, diſcrimine liberatus eſt: quo beneficio victus, caſtra cum eo junxit, & patrem eum ſalutavit: idemque facere milites juſſit. Annibal, vaſtatâ Campaniâ, inter Caſilinum oppidum & Calliculam montem à Fabio clauſus, ſarmentis ad cornua boum ligatis & incenſis, præſidium Romanorum, quod Calliculam inſidebat, fugavit: & ſic tranſgreſſus eſt ſaltum: idemque Fabii Maximi Dictatoris, cum circumpoſita ureret, agro pepercit, ut illum tanquam proditorem ſuſpectum faceret. Æmilio deinde Paulo & Terentio Varrone conſulibus & ducibus, cum maximâ clade adverſus Annibalem ad Cannas pugnatum eſt: cæſaque eo prœlio Romanorum quadraginta quinque millia, cum Paulo conſule & ſenatoribus octoginta; conſularibus atque prætoriis aut ædilitiis triginta. Poſt quam cladem, cum à nobilibus adoleſcentibus propter deſperationem, conſilium de relinquenda Italiâ iniretur, P. Cornelius Scipio tribunus militum, qui poſtea Africanus nuncupatus eſt, ſtricto ſuper capita deliberantium ferro, juravit ſe pro hoſte habiturum eum, qui in verba ſua non juraſſet: effecitque ut omnes, minime relictum iri à ſe Italiam, jurejurando aſtringerentur. Præterea trepidationem urbis & luctum, & res in Hiſpania meliore eventu geſtas continet. Opima, &

Floro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Floronia, Veſtales virgines, inceſti damnatæ. Propter paucitatem vero militum, ſervorum octo millia armata ſunt: captivi, cum poteſtas eſſet redimendi, redempti non ſunt. Varroni obviam itum eſt, & gratiæ actæ, quod de Republ. non deſperaſſet.

EPITOME LIBRI XXIII.

CAmpani ad Annibalem defecere. Nuntius Cannenſis victoriæ Mago Carthaginem miſſus, annulos aureos à digitis occiſorum Romanorum detractos, in veſtibulo curiæ effudit: quos exceſſiſſe modii menſuram traditur. Poſt quem nuntium Hanno, ex Pœnis nobiliſſimus, ſuadebat ſenatui Carthaginienſium, ut pacem à populo Romano peterent: nec tenuit, obſtrepente Barchinâ factione. Cl. Marcellus prætor ad Nolam, eruptione adverſus Annibalem ex oppido facta, proſpere pugnavit. Exercitus Annibalis per hiberna Capuæ ita luxuriatus eſt, ut corporum viribus atque animorum enervaretur. Caſilinum à Pœnis obſeſſum, ita fame vexatum eſt, ut lora & pelles ſcutis detractas, item mures, eſſent; & nucibus per Vulturnum amnem à Romanis miſſis vixerint. Senatus ex equeſtri ordine hominibus centum nonaginta ſeptem ſuppletus eſt. L. Poſthumius Prætor à Gallis cum exercitu cæſus eſt. Cn. & P. Scipiones in Hiſpania Aſdrubalem vicerunt, & Hiſpaniam ſuam fecerunt. Reliquiæ Cannenſis exercitus in Siciliam relegatæ ſunt: ne recederent inde, niſi finito bello. Inter Philippum Macedonum regem, & Annibalem, ſocietas juncta eſt. Sempronius Gracchus conſul Campanos cecidit. Præterea in Sardinia feliciter à T. Manlio Prætore adverſus Pœnos Sardoſque res geſtas continet: à quo Aſdrubal dux, & Mago & Hanno capti. Claudius Marcellus Prætor, Annibalis exercitum ad Nolam prœlio fudit, & vicit: primuſque tot cladibus feſſis Romanis meliorem ſpem belli dedit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI XXIV.

Hieronymus, Syracuſanorum rex, cujus avus Hiero amicus populo Romano fuerat, ad Carthaginienſes defecit: &, propter crudelitatem ſuperbiamque, à ſuis interfectus eſt. T. Sempronius Gracchus, proconſul, proſpere adverſus Pœnos & Hannonem ducem ad Beneventum pugnavit; ſervorum maxime operâ, quos liberos eſſe juſſit. Claudius Marcellus, conſul, in Sicilia, quæ prope tota ad Pœnos defecerat, Syracuſas obſedit. Philippo, Macedonum regi, bellum indictum eſt: qui ad Apolloniam nocturno prœlio oppreſſus, fugatuſque, in Macedoniam cum prope inermi exercitu perfugit: ad id bellum gerendum Valerius Prætor miſſus. Res præterea in Hiſpania à P. & Cn. Scipionibus adverſus Carthaginienſes geſtas continet. Syphax, rex Numidarum, in amicitiam aſcitus, & à Maſiniſsâ, rege Maſſyliorum, pro Carthaginienſibus pugnante, victus, in Hiſpaniam ad Scipionem cum maximâ manu tranſit contra Gades: ubi anguſto freto Africa & Hiſpania dirimuntur. Celtiberi quoque in amicitiam recepti: quorum auxiliis aſcitis, tunc primum mercenarium militem Romana caſtra habuerunt.

EPITOME LIBRI XXV.

P. Cornelius Scipio, poſtea Africanus, ante annos Ædilis factus eſt. Annibal urbem Tarentum, præter arcem, per Tarentinos juvenes, qui ſe noctu venatum ire ſimulaverant, cepit. Ludi Apollinares ex Marcii carminibus, quibus Cannenſis clades prædicta fuerat, inſtituti ſunt. A. Q. Fulvio & Ap. Claudio conſulibus, adverſus Hannonem, Pœnorum ducem, proſpere pugnatum eſt. T. Sempronius Gracchus, proconſul, ab hoſpite ſuo Lucano in inſidias deductus, à Magone interemptus eſt. Centenius Penula, qui centurio militaverat, cum petiiſſet à ſenatu, ut ſibi exercitus daretur, pollicituſque eſſet, ſi hoc impetraſſet, de Annibale victoriam; octo millibus acceptis, militum dux factus, conflixit acie cum Annibale, & cum exercitu cæſus eſt. Cn. Fulvius Prætor male adver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

verſus Annibalem pugnavit: in quo prœlio hominum ſexdecim millia ceciderunt: ipſe cum equitibus ducentis effugit. Capua obſeſſa eſt à Q. Fulvio & Ap. Claudio Conſulibus. Claudius Marcellus Syracuſas expugnavit anno tertio, & ingentem ſe virum geſſit: in eo tumultu urbis captæ, Archimedes intentus formis, quas in pulvere deſcripſerat, interfectus eſt. P. & Cn. Scipiones in Hiſpania tot tantarumque rerum feliciter geſtarum triſtem exitum tulerunt: prope cum totis exercitibus cæſi, anno octavo, quam in Hiſpaniam iverant: amiſſaque provinciæ poſſeſſio foret, niſi L. Marcii equitis Romani virtute, & induſtria, contractis exercituum reliquiis, ejuſdem hortatu, bina caſtra hoſtium expugnata eſſent. Ad triginta ſeptem millia cæſa: ex mille octingentis præda ingens capta. Dux Marcius appellatus eſt.

EPITOME LIBRI XXVI.

Annibal ad tertium ab urbe Roma lapidem ſuper Anienem caſtra poſuit: ipſe verò cum duobus millibus equitum uſque ad ipſam Capenam portam, ut urbis ſitum exploraret, obequitavit: & cum per triduum in aciem utrimque exercitus omnis deſcendiſſet, certamen tempeſtas diremit: nam cum in caſtra rediiſſent, ſtatim ſerenitas erat. Capua capta eſt à Q. Fulvio, & Ap. Claudio Coſſ. Principes Campanorum veneno ſibi conſciverunt mortem. Cum ſenatus Campanorum deligatus eſſet ad palos, ut ſecuri feriretur: literas à ſenatu miſſas Q. Fulvius conſul, quibus jubebatur parcere, antequam legeret, in ſinu poſuit, & lege agi juſſit, & ſupplicium peregit. Cum in comitiis apud populum quæreretur, cui mandaretur Hiſpaniarum imperium; nullo id volente ſuſcipere, P. Scipio, P. filius, qui in Hiſpania ceciderat, profeſſus eſt, ſe iturum, & ſuffragio populi conſenſuque omnium miſſus, Novam Carthaginem uno die expugnavit, cum ageret vigeſimum quartum annum; videreturque divinâ ſtirpe creatus: quoniam & ipſe, poſteaquam togam acceperat, quotidie in Capitolio erat: & in cubiculo matris ejus anguis ſæpenumero videbatur. Res præterea in Sicilia geſtas continet, & amicitiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

citiam cum Ætolis junctam, bellumque geſtum adverſum Acarnanas, & Philippum Macedoniæ regem.

EPITOME LIBRI XXVII.

CN. Fulvius Proconſul cum exercitu ab Annibale ad Herdoneam cæſus eſt. Meliore eventu à Claudio Marcello conſule adverſus eundem ad Numiſtronem pugnatum eſt. Inde Annibal noctu receſſit. Marcellus inſecutus eſt, & ſubinde cedentem preſſit, donec confligeret. Priore pugnâ Annibal ſuperior fuit, Marcellus in ſequenti. Fabius Maximus pater conſul Tarentinos per proditionem recepit. In Hiſpania ad Betulam Scipio cum Aſdrubale Amilcaris conflixit & vicit: inter alia captum puerum regalem eximiæ formæ ad avunculum Maſiniſſam cum donis dimiſit. Claudius Marcellus, T. Quintius Criſpinus, conſules, ſpeculandi causâ egreſſi è caſtris, inſidiis ab Annibale circumventi ſunt. Marcellus occiſus fuit, Criſpinus fugit. Res præterea à P. Sulpicio Prætore adverſus Philippum & Achæos geſtas continet. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt: cenſa ſunt civium capita centum triginta ſeptem millia centum & octo: ex quo numero apparuit, quantum hominum tot præliorum adverſa fortuna populo Romano abſtuliſſet. Aſdrubal, qui cum exercitu novo tranſcenderat Alpes, ut ſe Annibali conjungeret, cum millibus hominum quinquaginta ſex cæſus eſt, M. Livii conſulis ductu; ſed non minore opera Claudii Neronis conſulis: qui cum Annibali oppoſitus eſſet, relictis caſtris, ita ut hoſtem falleret, electâ manu profectus, Aſdrubalem circumvenit.

EPITOME LIBRI XXVIII.

RES in Hiſpania proſperè geſtæ à Sullano Scipionis legato, & ab L. Scipione fratre adverſus Pœnos, à Sulpitio proconſule, & ab Attalo Rege Aſiæ adverſus Philippum regem Macedonium pro Ætolis, referuntur. Cum M. Livio & Claudio Neroni conſulibus triumphus decretus eſſet; Livius, qui in provincia ſua rem geſſerat, quadrigis invectus eſt: Nero, qui in collegæ provinciam, ut victoriam

ejus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ejus adjuvaret, venerat, equo eſt ſecutus: & in hoc habitu plus gloriæ reverentiæque habuit: nam & plus in bello, quam collega, fecerat. Ignis in æde Veſtæ negligentiâ virginis, quæ non cuſtodierat, extinctus eſt: virgo cæſa eſt flagro. P. Scipio in Hiſpania cum Pœnis debellavit, decimo quinto anno ejus belli, anno quinto poſtquam ierat: excluſique in totum poſſeſſione ejus hoſtibus, Hiſpaniam recepit: & à Tarracone in Africam ad Syphacem, regem Numidarum, duobus navigiis tranſvectus, fœdus junxit: Aſdrubal Giſgonis ibi cum eo in eodem lecto accubuit. Munus gladiatorium in honorem patris patruique Carthagini Novæ dedit: non ex gladiatoribus, ſed ex iis, qui aut in honorem ducis, aut ex provocatione in certamen deſcendebant: in quo reguli fratres de regno ferro contenderunt. Cum Aſtapa urbs ab Romanis oppugnaretur: oppidani liberos & conjuges rogo extructo occiderunt, & ſe inſuper præcipitaverunt. Ipſe Scipio, dum gravi modo implicitus eſſet, ſeditionem, in parte exercitus motam, confirmatus diſcuſſit: rebellanteſque Hiſpaniæ populos coëgit in deditionem venire. Et amicitia facta eſt cum Maſiniſsâ, rege Numidarum, qui illi auxilium, ſi in Africam trajeciſſet, pollicebatur: cum Gaditanis quoque poſt diſceſſum inde Magonis, cui ex Carthagine ſcriptum erat, in Italiam trajiceret. Romam reverſus, conſulque creatus: Africam provinciam petenti, contradicente Q. Fabio Maximo, Sicilia data eſt: permiſſumque ut in Africam trajiceret, ſi ex Republ. eſſe cenſeret. Mago, Amilcaris filius, à minore Baleari inſulâ, ubi hiemârat, in Italiam trajecit.

EPITOME LIBRI XXIX.

EX Sicilia C. Lælius in Africam à Scipione miſſus, ingentem prædam reportavit: & mandata Maſiniſſæ Scipioni exponit, conquerentis, quod nondum exercitum in Africam trajeciſſet. Bellum in Hiſpania finitum, victore Romano, quod Indibilis excitaverat, ipſe in acie occiſus. Mandonius, expoſcentibus Romanis, a ſuis deditus eſt. Magoni, qui in Gallia & Liguribus erat, ex Africa & militum

ampla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ampla manus miſſa, & pecuniæ, quibus auxilia conduceret: præceptumque, ut ſe Annibali jungeret. Scipio à Syracuſis in Bruttios trajecit, & Locros, pulſo Punico præſidio, fugatoque Annibale, recepit. Pax cum Philippo fact eſt. Idæa mater deportata eſt Romam à Peſſinunte, oppid Phrygiæ; carmine in libris Sibyllinis invento, *pelli Itali alienigenam hoſtem poſſe, ſi mater Idæa deportata Romam eſſet* tradita autem eſt Romanis per Attalum regem Aſiæ. Lapi erat, quem Matrem Deûm incolæ dicebant. Excepit P Scipio Naſica, Cn. filius, ejus, qui in Hiſpania perierat vir optimus à ſenatu judicatus; adoleſcens nondum quæſtorius: quoniam ita reſponſum habebat: *ut numen id ab optimo viro reciperetur, conſecraretur que.* Locrenſes legato Romam miſerunt, qui de impotentia Q. Pleminii legat quererentur, quod pecuniam Proſerpinæ abſtulerat, & liberos eorum ac conjuges ſtupraverat, Pleminius, in catenis Romam perductus, in carcere mortuus eſt. Cum falſus rumor de P. Scipione proconſule, qui in Sicilia erat, in urbem perlatus eſſet, tanquam is luxuriaretur; miſſis ob hoc legatis à ſenatu, qui explorarent, an ea vera eſſent; purgatus infamiâ Scipio in Africam trajecit, ſenatus permiſſu. Syphax, acceptâ in matrimonium filiâ Aſdrubalis Giſgonis, amicitiæ, quam cum Scipione ipſe junxerat, renuntiavit. Maſiniſſa, rex Maſæſylorum, dum pro Carthaginienſibus in Hiſpania militat, amiſſo patre Galâ, de regno exciderat: quo per bellum ſæpe repetito, aliquot prœliis à Syphace, rege Numidarum, victus, in totum privatus eſt: & cum ducentis equitibus exul Scipioni ſe junxit: & cum eo primo ſtatim bello Hannonem, Amilcaris filium, cum amplâ manu interemit. Scipio, adventu Aſdrubalis & Syphacis, qui prope cum centum millibus armatorum venerant, ab obſidione Uticæ depulſus, hiberna communivit. Sempronius conſul in agro Crotonienſi proſpere adverſus Annibalem pugnavit. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt: cenſa ſunt civium capita ducenta quindecim millia. Inter Cenſores, Marcum Livium, & Claudium Neronem, notabilis diſcordia fuit. Nam & Claudius Livio collegæ equum ademit, quod à populo damnatus actuſque in exilium fuerat: & Livius Claudio, quod falſum in ſe teſtimonium dixiſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

xiſſet, & quod non bona fide ſecum in gratiam rediiſſet. Idem omnes tribus, extra unam, ærarias reliquit, quod & innocentem ſe damnaſſent, & poſtea conſulem Cenſoremque feciſſent.

EPITOME LIBRI XXX.

IN Africa Scipio Carthaginienſes, & eundem Syphacem, Numidarum regem, Aſdrubalemque, pluribus prœliis vicit, adjuvante Maſiniſſâ, binaque hoſtium caſtra expugnavit: in quibus quadraginta millia hominum ferro ignique conſumpta ſunt. Syphacem per C. Lælium & Maſiniſſam cepit. Maſiniſſa Sophonisbam, uxorem Syphacis, filiam Aſdrubalis, captam, ſtatim adamat, & nuptiis factis uxorem habuit: caſtigatuſque à Scipione, venenum ei miſit: quo hauſto illa deceſſit. Effectumque eſt multis Scipionis victoriis, ut Carthaginienſes in deſperationem acti, in auxilium publicæ ſalutis Annibalem ex Italia revocarent: iſque anno decimo ſexto Italiâ diſcedens, in Africam trajecit, tentavitque per colloquium pacem cum Scipione componere: & cum de conditionibus pacis non conveniſſet, acie victus eſt. Pax Carthaginienſibus data eſt petentibus. Annibal Giſgonem, pacem diſſuadentem, manu ſua detraxit: excuſatâ deinde temeritate facti, ipſe pacem ſuaſit. Mago, qui bello in agro Inſubrium cum Romanis conflixerat, vulneratus, dum in Africam per legatos revocatus reverteretur, ex vulnere mortuus eſt. Maſiniſſæ regnum reſtitutum eſt. Reverſus in urbem Scipio, ampliſſimum nobiliſſimumque egit triumphum, quem Q. Terentius Culleo ſenator pileatus ſecutus eſt. Scipio Africanus (incertum, militari prius favore, an populari aurâ, ita cognominatus) primus certe hic imperator victæ à ſe nomine gentis nobilitatus eſt.

EPITOME LIBRI XXXI.

BElli adverſus Philippum, Macedoniæ regem, quod intermiſſum erat, repetiti, cauſſæ feruntur hæ. Tempore initiorum duo juvenes Acarnanes; qui non initiati erant, Athenas venerunt, & in ſacrarium Cereris cum aliis popu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

popularibus ſuis intraverunt: ob hoc, tanquam nefas ſummum commiſiſſent, ab Athenienſibus cæſi ſunt. Acarnane mortibus ſuorum commoti, ad vindicandos illos auxilium à Philippo petierunt. Paucis menſibus poſt pacem Carthaginienſibus datam, quingenteſimo quadrageſimo anno ab urbe condita, cum Athenienſium, qui obſidebantur à Philippo, legati auxilium à ſenatu petiſſent: & ſenatus id cenſuiſſet ferendum, plebe, quod tot bellorum continuus labor gravis erat, diſſentiente, tenuit auctoritas Patrum, u ſociæ civitati ferri opem populus juberet. Bellum id, P Sulpicio conſuli mandatum eſt: qui, exercitu in Macedoniam ducto, equeſtribus prœliis cum Philippo proſper pugnavit. Abydeni à Philippo obſeſſi, ad exemplum Saguntinorum, ſuos ſeque occiderunt. L. Furius Prætor Gallo Inſubres rebellantes, & Amilcarem Pœnum, bellum in ea parte molientem, acie vicit. Amilcar eo bello occiſus eſt, & millia hominum triginta quinque. Præterea expeditiones Philippi regis, & Sulpicii conſulis, expugnationeſque urbium, ab utroque factas, continet. Sulpicius conſul, adjuvantibus rege Attalo, & Rhodiis, bellum gerebat. Triumphavit de Gallis L. Furius Prætor.

EPITOME LIBRI XXXII.

COmplura prodigia ex diverſis regionibus nunciata referuntur: inter quæ, in Macedonia, in puppi longæ navis lauream eſſe natam. T. Quintius Flaminius conſul adverſus Philippum feliciter pugnavit in faucibus Epiri, fugatumque coëgit in regnum reverti. Ipſe Theſſaliam, quæ eſt vicina Macedoniæ, ſoliis Ætolis & Athamanibus, vexavit. L. Quintius Flaminius, conſulis frater, navali prœlio, Attalo rege & Rhodiis adjuvantibus, Eubœam & maritimam oram cepit. Achæi in amicitiam recepti ſunt. Conjuratio ſervorum facta de ſolvendis Carthaginienſibus obſidibus, oppreſſa eſt. Prætorum numerus ampliatus eſt, ut ſeni crearentur. Cornelius Cethegus conſul Gallos Inſubres prœlio fudit. Cum Lacedæmoniis, & tyranno eorum Nabide, amicitia juncta eſt. Præterea expugnationes urbium in Macedonia referuntur.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI XXXIII.

TItus Quintius Flaminius proconſul cum Philippo ad Cynoſcephalas in Theſſalia acie victo debellavit. L. Quintius Flaminius, frater proconſulis, Acarnanes, Leucade urbe, quod caput Acarnanum, expugnatâ, in deditionem accepit. C. Sempronius Tuditanus prætor à Celtiberis cum exercitu cæſus eſt. Attalus à Thebis ob ſubitam valetudinem Pergamum tranſlatus deceſſit. Pax petenti Philippo, Græciæ libertas data eſt. L. Furius Purpureo & Claudius Marcellus conſules, Bojos, & Inſubres Gallos ſubegerunt. Marcellus triumphavit. Annibal fruſtra in Africa bellum molitus, & ob hoc Romanis per epiſtolas adverſæ factionis principum delatus, propter metum Romanorum, qui legatos ad Carthaginienſium ſenatum de eo miſerant, profugus ad Antiochum, regem Syriæ, ſe contulit; bellum contra Romanos parantem.

EPITOME LIBRI XXXIV.

LEx Oppia, quam C. Oppius tribunus plebis bello Punico de fingendis cultibus matronarum tulerat, cum maximâ contentione abrogata eſt; cum Porcius Cato auctor fuiſſet, ne ea lex aboleretur. Is in Hiſpaniam profectus bello, quod Emporiis orſus eſt, citeriorem Hiſpaniam pacavit. T. Quintius Flamininus bellum adverſus Lacedæmonios, & tyrannum eorum Nabidem, proſpere geſtum, datâ iis pace, qualem ipſe voluit, liberatiſque Argis, qui ſub ditione tyranni erant, finivit. Senatus tunc primum ſecretus à populo ludos ſpectavit: ut id fieret, Sex. Ælius Pætus, & L. Cornelius Cethegus, cenſores intervenerunt, cum indignatione plebis. Coloniæ plures deductæ ſunt. M. Porcius Cato de Hiſpania triumphavit. Res præterea in Hiſpania, & adverſus Bojos & Inſubres Gallos, feliciter geſtæ referuntur. T. Quintius Flamininus, qui Philippum, Macedonum regem, & Nabidem, Lacedæmoniorum tyrannum, vicerat, Græciamque omnem liberaverat, ob hanc rerum geſtarum multitudinem triduo triumphavit. Legati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

gati Carthaginienſium nunciaverunt, Annibalem, qui ad Antiochum confugerat, bellum cum eo moliri. Tentaverat autem Annibal per Ariſtonem Tyrium, ſine literis Carthaginem miſſum, ad rebellandum Pœnos concitare.

EPITOME LIBRI XXXV.

Pub. Scipio Africanus legatus ad Antiochum, Epheſi cum Annibale, qui ſe Antiocho junxerat, collocutus eſt: ut, ſi fieri poſſet, metum ei, quem ex populo Romano conceperat, eximeret. Inter alia cum quæreret, quem fuiſſe maximum imperatorem Annibal crederet; reſpondit: Alexandrum Macedonum regem: quod parva manu innumerabiles exercitus fudiſſet: quodque ultimas oras, quas viſere ſupra ſpem humanam eſſet, peragraſſet. Quærenti deinde quem ſecundum poneret, Pyrrhum, inquit, caſtra metari primum docuiſſe: ad hoc neminem elegantius loca cepiſſe, præſidia diſpoſuiſſe. Exequenti, quem tertium diceret; ſemetipſum dixit. Ridens Scipio, *Quidnam tu diceres, ſi me*, inquit, *viciſſes? Tunc vero*, inquit, *me & ante Alexandrum, & ante Pyrrhum, & ante alios poſuiſſem.* Inter cætera prodigia, quæ plurima fuiſſe traduntur, bovem Cn. Domitii conſulis locutum, *Roma cave tibi*, refertur. Apparant in Antiochum bellum Romani. Nabis, Lacedæmoniorum tyrannus, incitatus ab Ætolis, qui & Philippum, & Antiochum ad inferendum bellum populo Romano ſollicitabant, à populo Romano deſcivit: & bello adverſus Philopœmenem, Achæorum Prætorem, geſto, ab Ætolis interfectus eſt. Ætoli quoque ab amicitia populi Romani defecerunt: cum quibus ſocietate juncta Antiochus, Syriæ rex, cum bellum Græciæ intuliſſet, complures urbes occupavit: inter quas Chalcidem, & totam Eubœam. Res præterea, in Liguribus geſtas, & apparatum belli ab Antiocho, continet.

EPITOME LIBRI XXXVI.

Manius Acilius Glabrio conſul, Antiochum apud Thermopylas, Philippo rege adjuvante, victum, Græciâ expulit, idemque Ætolos ſubegit. P. Cornelius Scipio Naſica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſica conſul ædem matris Deum, quam ipſe in Palatium intulerat; vir optimus à ſenatu judicatus, dedicavit: idemque Bojos Gallos victos in deditionem accepit, & de iis triumphavit. Præterea navalia certamina proſpera adverſus præfectos Antiochi regis referuntur.

EPITOME LIBRI XXXVII.

LUcius Cornelius Scipio conſul, legato P. Scipione Africano, qui ſe legatum fratris futurum dixerat, ſi ei Græcia & Aſia provincia decerneretur, cum C. Lælio, qui multum in ſenatu poterat, ea provincia dari videretur; profectus ad bellum adverſus Antiochum gerendum, in Aſiam primus omnium Romanorum ducum trajecit. Æmilius Regillus adverſus regiam claſſem Antiochi feliciter pugnavit ad Myonneſum, Rhodiis adjuvantibus. Filius Africani ab Antiocho captus, patri remiſſus eſt. Manius Acilius Glabrio de Antiocho, quam Græcia expulerat, & de Ætolis triumphavit. Victo deinde Antiocho à L. Cornelio Scipione, adjuvante Eumene rege, Attali Pergameni filio, pax data: ea conditione, ut omnibus provinciis citra Taurum montem cederet. Eumenii, quo juvante Antiochus victus erat, regnum ampliatum. Rhodiis quoque, qui & ipſi juverant, quædam civitates conceſſæ. Colonia deducta eſt Bononia. Æmilius Regillus, qui præfectos Antiochi navali certamine vicerat, navalem triumphum duxit. L. Cornelius Scipio, qui cum Antiocho debellaverat, cognomine fratri coæquatus, Aſiaticus appellatus eſt.

EPITOME LIBRI XXXVIII.

MArcus Fulvius conſul, in Epiro Ambracienſes obſeſſos, per deditionem accepit: Cephaleniam ſubegit: Ætolis perdomitis pacem dedit. Cn. Manlius conſul, collega ejus, Gallogræcos, Tholiſtobogios, Tectoſagos, & Trocmos, qui Brenno duce in Aſiam tranſierant, cum ſoli citra Taurum montem non parerent, vicit. Eorum origo, & quando ea loca, quæ tenent, occupaverint, referuntur. Exemplum quoque virtutis & pudicitiæ in fœmina tradi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tur: quæ cum regis Gallogræcorum uxor fuiſſet, capta centurionem, qui ei vim intulerat, occidit. Luſtrum Cenſoribus conditum eſt: cenſa ſunt civium capita CCLVIII millia & CCCXXVIII. Cum Ariarathe, rege Cappadociæ amicitia juncta eſt. Cn. Manlius, contradicentibus decem legatis, ex quorum conſilio fœdus cum Antiocho conſcrip ſerat, de Gallogræcis, actâ pro ſe cauſâ in ſenatu, triumphavit. Scipio Africanus, die ei dictâ, ut quidam ajunt, à Q. Petillio tribuno plebis, ut quidam, à Nævio, quod præda ex Antiocho capta ærarium fraudaſſet; poſteaquam is dies venit, evocatus in Roſtra: *Hac die*, inquit, *Quirites, Carthaginem vici*: &, proſequente populo, Capitolium aſcendit. Inde, ne amplius tribuniciis injuriis vexaretur, in voluntarium exilium Liternum conceſſit; incertum, ibi, an Romæ, defunctus: nam ejus monumentum utrobique fuit. Scipio Aſiaticus, frater Africani, eodem peculatus crimine accuſatus, damnatuſque, cum in vincula & carcerem duceretur Tib. Sempronius Gracchus, tribunus plebis, qui antea Scipionibus inimicus erat, interceſſit; & ob id beneficium Africani filiam duxit. Cum Prætor Quæſtores in bona ejus publice poſſidenda miſiſſet, non modo in iis ullum veſtigium pecuniæ regiæ apparuit, ſed nequaquam tantum redactum, quantæ ſummæ erat damnatus. Collatam à cognatis & amicis innumerabilem pecuniam accipere noluit: quæ neceſſaria ei erant ad cultum, redempta.

EPITOME LIBRI XXXIX.

Æmilius Conſul, Liguribus ſubactis, viam à Placentia uſque Arminum perductam Flaminiæ junxit. Initia luxuriæ, introductæ ab exercitu Aſiatico referuntur. Ligures, quicunque citra Apenninum erant, ſubacti ſunt. Bacchanalia, ſacrum Græcum, & quidem nocturnum, ſcelerum omnium ſeminarium, cum ad ingentis turbæ conjurationem perveniſſet; à conſule inveſtigatum, & multorum pœnâ ſublatum eſt. A. Cenſoribus L. Valerio Flacco, & M. Porcio Catone, viro & belli & pacis artibus maximo, motus eſt ſenatu L. Quintius Flaminius, T. Quintii frater; eo quod, cum Galliam provinciam Conſul obtinue-

rat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

rat, rogatus à Philippo Pœno, quem amabat, ſcorto nobili, Gallum quendam ſuâ manu occiderat: ſive, ut quidam tradiderunt, unum damnatorum ſecuri percuſſerat, rogatus à meretrice Placentinâ, cujus amore deperibat. Extat in eum M. Catonis oratio. Scipio Literni deceſſit. Et, tanquam jungente fortunâ, circa idem tempus duo funera maximorum virorum: Annibal, à Pruſia, Bithyniæ rege, ad quem victo Antiocho confugerat, cum dederetur Romanis, qui, ad expoſcendum illum, T. Quintium Flaminium miſerant, veneno ſibi mortem conſcivit: Philopœmenes quoque, dux Achæorum vir maximus, à Meſſeniis interemptus veneno, cum ab iis bello captus eſſet. Coloniæ, Potentia, & Piſaurum, & Mutina, & Parma, deductæ ſunt. Præterea res adverſum Celtiberos proſperè geſtas, & initia cauſaſque belli Macedonici continet: cujus origo inde fluxit, quod Philippus ægre ferebat regnum ſuum imminui à Romanis; & quod cogeretur, à Thracibus aliiſque locis præſidia deducere.

EPITOME LIBRI XL.

Cum Philippus liberos eorum, quos in vinculis nobiliſſimorum hominum habebat, conquiri ad mortem juſſiſſet, Theoxena, pro liberis ſuis & ſororis, admodum pueris, verita regis libidinem, prolatis in medium gladiis, & poculo, in quo erat venenum, ſuaſit eis, ut imminens ludibrium morte effugerent: &, cum perſuaſiſſet, ipſa etiam ſe interemit. Certamina inter Philippi Macedoniæ regis, liberos, Perſeum & Demetrium, referuntur, & ut fraude fratris ſui Demetrius, fictis criminibus, inter quæ accuſatione parricidii & affectati regni, primum petitus, ad ultimum, quoniam populi Romani amicus erat, veneno necatus eſt: regnumque Macedoniæ, mortuo Philippo, ad Perſeum devenit. Item, res in Liguribus & Hiſpania contra Celtiberos à compluribus feliciter geſtas continet. Libri Numæ Pompilii, in agro L. Petillii ſcribæ, ſub Janiculo à cultoribus agri in arca lapideâ clauſi, & Græci & Latini, inventi ſunt: in quibus plura, quæ diſſolvendarum religionum, Prætor, ad quem delati erant, cum legiſſet, jura-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

vit Senatui, contra Rempublicam eſſe, ut legerentur ſervarenturque: & ex Senatusconſulto in comitio exuſti ſunt. Colonia Aquileja deducta eſt: Philippus ægritudine animi confectus, quod Demetrium filium falſis alterius filii in eundem delationibus impulſus, veneno ſuſtuliſſet, & de pœna Perſei cogitavit, voluitque Antigonum potius amicum ſuum ſucceſſorem regni ſui relinquere. Sed in hac cogitatione morte raptus eſt: regnum Perſeus excepit.

EPITOME LIBRI XLI.

IGnis in æde Veſtæ exſtinctus eſt. Tib. Sempronius Gracchus proconſul Celtiberos victos in deditionem accepit: monimentumque operum ſuorum, Gracchurim oppidum in Hiſpania conſtituit. Et à Poſthumio Albino proconſule Vaccæi ac Luſitani ſubacti ſunt: uterque triumphavit. Antiochus, Antiochi filius, obſes Romanis à patre datus, mortuo fratre Seleuco, qui patri defuncto ſucceſſerat, in regnum Syriæ dimiſſus. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt: cenſa ſunt civium capita ducenta ſeptuaginta tria millia ducenta quadraginta quatuor. Q. Voconius Saxa, tribunus plebis, legem tulit, ne quis hæredem mulierem inſtitueret: ſuaſit legem M. Cato: extat oratio ejus. Præterea res contra Ligures, Iſtros, Sardos, & Celtiberos à compluribus ducibus proſpere geſtas, & initia belli Macedonici continet, quod Perſeus, Philippi filius, moliebatur: miſerat enim ad Carthaginienſes legationem: & ab iis nocte audita erat: ſed & alias Græciæ civitates ſollicitabat: qui, præter religionem, quod quam multa templa magnifica multis locis erexit, Athenis Jovis Olympii, & Antiochiæ Capitolini, viliſſimum regem egit.

EPITOME LIBRI XLII.

Q. Fulvius Flaccus Cenſor templum Junonis Laciniæ tegulis marmoreis ſpoliavit, ut ædem, quam dedicaverat, tegeret, tegulæ ex Senatuſconſulto reportatæ. Eumenes, Aſiæ rex, in ſenatu de Perſeo, Macedoniæ rege, queſtus eſt: cujus injuriæ in populum Romanum referuntur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tur : ob quas bello ei indicto, P. Licinius Craſſus Conſul, cui Macedonia decreta erat, in Macedoniam tranſiit, levibuſque expeditionibus, equeſtribus prœliis, in Theſſalia cum Perſeo parum felici eventu pugnavit. Inter Maſiniſſam, & Carthaginienſes de agro fuit dies ad diſceptandum à ſenatu datus. Legati miſſi ad civitates ſocias, & reges rogandos an in fide permanerent : dubitantibus Rhodiis, luſtrum a Cenſoribus conditum eſt : cenſa ſunt civium capita CCLVII millia CCXXXI. Res præterea adverſus Corſos & Ligures proſpere geſtas continet.

EPITOME LIBRI XLIII.

PRætores nonnulli, eo quod avare & crudeliter provincias adminiſtraſſent, damnati ſunt. P. Licinius Craſſus proconſul complures in Græcia urbes expugnavit, & crudeliter diripuit : ob id captivi, qui ab eo ſub coronâ venierant, ex ſenatuſconſulto poſtea reſtituti ſunt. Item à præfectis claſſium Romanarum multa impotenter in ſocios facta. Res præterea à Perſeo rege in Thracia proſpere geſtas continet : ictis Dardanis, & Illyrico, cujus rex erat Gentius. Motus, qui in Pæonia ab Elorioco factus erat, ipſo interempto conſedit. M. Æmilius Lepidus à Cenſoribus princeps in ſenatu lectus.

EPITOME LIBRI XLIV.

QUintus Marcius Philippus per invios ſaltus penetravit in Macedoniam, compluresque urbes occupavit. Rhodii miſere legatos Romam, minantes, ut Perſeo eſſent auxilio, niſi populus Romanus cum eo pacem atque amicitiam conjungeret : indigne id latum. Cum id bellum M. Æmilio Paulo, ſequentis anni conſuli, iterum mandatum eſſet, Paulus in concione precatus eſt, ut, quicquid diri populo Romano immineret, in domum ſuam converteretur: &, in Macedoniam profectus, Perſeum vicit, univerſamque Macedoniam in poteſtatem redegit. Antequam confligeret, C. Sulpicius Gallus, tribunus militum, prædixit exercitui, ne miraretur, quod Luna nocte proximâ defectura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

eſſet. Gentius quoque, rex Illyriorum, cum rebellaſſet ab Anicio Prætore victus venit in deditionem, & cum uxore, & liberis, & propinquis, Romam miſſus. Alexandriâ legati à Cleopatra & Ptolomæo regibus venerunt: querentes de Antiocho, Rege Syriæ, quod eis bellum inferret. Perſeus ſollicitatis in auxilium Eumene, rege Pergami, & Gentio, rege Illyriorum, quia is pecuniam, quam promiſerat, non dabat, ab eis relictus eſt.

EPITOME LIBRI LXV.

PErſeus ab Æmilio Paulo in Samothracia captus eſt. Cum Antiochus, Syriæ rex, Ptolomæum & Cleopatram, Ægypti reges, obſideret, & miſſis ad eum à ſenatu legatis, qui juberent ab obſidione ſocii regis abſiſtere, editiſque mandatis, conſideraturum ſe, quid faciendum eſſet, reſpondiſſet; unus ex legatis Popillius virga regem circumſcripſit, juſſitque, antequam circulo excederet, reſponſum daret: quâ aſperitate effecit, ut Antiochus bellum omitteret. Legationes gratulantium populorum ac regum in ſenatum admiſſæ. Rhodiorum, qui eo bello, contra populum Romanorum fuerant, excluſæ: poſtero die, cum de eo quæreretur, ut iis bellum indiceretur, cauſam in ſenatu patriæ ſuæ legati egerunt: nec tanquam hoſtes, nec tanquam ſocii dimiſſi. Macedonia in provinciæ formam redacta. Æmilius Paulus, repugnantibus militibus ſuis propter minorem prædam, & contradicente Servio Sulpicio Galbâ, triumphavit; & Perſeum cum tribus filiis ante currum duxit: cujus triumphi lætitia, ne ſolida ei contingeret, duorum filiorum funeribus inſignita eſt: quorum alterius mors parris triumphum præceſſit, alterius ſecuta eſt. Luſtrum conditum eſt à Cenſoribus. Cenſa ſunt civium capita quadraginta undecim millia octingenta decem. Pruſias, Bithyniæ rex, Romam,ut ſenatui gratularetur ob victoriam ex Macedonia partam, venit: & Nicomedem filium ſenatui commendavit. Rex plenus adulationis, libertum ſe populi Romani dicebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI XLVI.

EUmenes rex Romam venit: qui, quia Macedonico bello ſe medium egerat, ne aut hoſtis judicatus videretur, ſi excluſus eſſet: aut liberatus crimine, ſi admitteretur, in commune lex lata eſt, ne cui regi Romam venire liceret. Claudius Marcellus conſul Alpinos Gallos, C. Sulpitius Gallus conſul Ligures ſubegit. Legati Pruſiæ regis conqueſti ſunt de Eumene, quod fines ſuos depopularetur: dixeruntque, eum conſpiraſſe cum Antiocho contra populum Romanum. Societas cum deprecantibus Rhodiis juncta eſt. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt. Cenſa ſunt civium capita trecenta viginti ſeptem millia viginti duo. Princeps ſenatus lectus M. Æmilius Lepidus. Ptolomæus, Ægyptiorum rex, à minore fratre è regno pulſus, miſſis ad eum legatis, reſtitutus eſt. Ariarathe Cappadociæ rege mortuo, filius ejus Ariarathes accepit regnum: & amicitiam per legatos cum populo Romano renovavit. Res præterea adverſus Ligures, Corſos, & Luſitanos, vario eventu geſtas, & motus Syriæ, mortuo Antiocho, qui filium Antiochum puerum admodum reliquerat, continet. Hunc Antiochum puerum, cum Lyſia tutore ejus, Demetrius, Seleuci filius, qui Romam obſes miſſus fuerat, clam, quia minime dimittebatur à Romanis, interemit: & ipſe in regnum receptus. L. Æmilius Paulus, qui Perſeum vicerat, mortuus: cujus tanta abſtinentia fuit, ut, cum ex Hiſpania & Macedonia maximas opes retuliſſet, vix ex auctione bonorum ejus redactum ſit, unde dos uxori ejus redderetur. Pomptinæ paludes à Cornelio Cethego conſule, cui ea provincia evenerat, ſiccatæ, agerque ex iis factus.

EPITOME LIBRI XLVII.

CN. Tremellio tribuno plebis mulcta dicta eſt, quod cum M. Æmilio Lepido, pontifice maximo, injurioſe contenderat: Sacrorumque magiſtratuum jus potentius fuit. Lex de ambitu lata. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt. Cenſa ſunt civium capita trecenta viginti octo millia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

trecenta quatuordecim. Princeps ſenatus lectus Æmilius Lepidus. Inter Ptolomæos fratres, qui diſſidebant, fœdus ictum, ut alter in Ægypto, alter Cyrenis regnaret. Ariarathes, Cappadociæ rex, conſilio Demetrii regis Syriæ & viribus pulſus regno, à ſenatu reſtitutus eſt. Miſſi à ſenatu, qui inter Maſiniſſam & Carthaginienſes de agro judicarent. C. Marcius conſul adverſum Dalmatas parum proſperè primum, poſtea feliciter pugnavit: cum quibus bello confligendi cauſa fuit, quod Illyricos, populi Romani ſocios, vaſtaverant: eandemque gentem Cornelius Naſica conſul domuit. Q. Opimius conſul Tranſalpinos Ligures, qui Maſſilienſium opido Antipolim & Nicæam vaſtabant, ſubegit. Præterea res in Hiſpania à compluribus parum proſperè geſtas continet. Conſules anno quingenteſimo nonageſimo octavo ab Urbe conditâ magiſtratum, peractis comitiis, inſequentiſque anni conſulibus creatis, inire cœperunt. Mutandi comitia cauſa fuit, quod Hiſpani rebellabant. Legati, ad diſceptandum inter Maſiniſſam & Carthaginienſes miſſi, nunciaverunt, vim navalis materiæ ſe Carthagine deprehendiſſe. Aliquot Prætores, à provinciis avaritiæ nomine accuſati, damnati ſunt.

EPITOME LIBRI XLVIII.

LUſtrum à Cenſoribus conditum eſt. Cenſa ſunt civium capita trecenta viginti quatuor millia. Semina tertii belli Punici referuntur. Cum in finibus Carthaginienſium maximus Numidarum exercitus, Archobarzane duce, Syphacis nepote, diceretur eſſe, M. Porcius Cato ſuaſit, ut Carthaginienſibus, qui exercitum, ſpecie contra Maſiniſſam regem, ſed reverâ contra Romanos accitum, in finibus haberent, bellum indiceretur: contradicente P. Cornelio Naſicâ, placuit legatos mitti Carthaginem, qui ſpecularentur, quid ageretur. Caſtigato ſenatu Carthaginienſium, quod contra fœdus exercitum & navales materias haberent, pacem inter eos & Maſiniſſam facere voluerunt, Maſiniſsâ agro, de quo lis erat, cedente: ſed Giſgo, Hamilcaris filius, homo ſeditioſus, qui tunc in magiſtratu erat, cum ſenatus pariturum ſe judicio legatorum dixiſſet, ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ita bellum adverſus Romanos ſuadendo concitavit, ut legatos, quo minus violarentur, fugâ explicuerit. Id nunciantes, infeſtum jam ſenatum Carthaginienſibus, infeſtiorem fecerunt. M. Porcius Cato funus mortui filii in præturâ tenuiſſimo, ut valuit, (nam pauper erat) ſumptu fecit. Andriſcus, qui ſe Perſei filium, regis quondam Macedoniæ, ingenti aſſeveratione mentiretur, Romam miſſus. M. Æmilius Lepidus, qui Princeps ſenatus ab ſextis jam cenſoribus erat lectus, antequam exſpiraret, præcepit filiis, lecto ſe ſtrato ſine linteis, ſine purpurâ efferrent, in reliquum funus ne plus quam æris denos conſumerent: imaginum ſpecie, non ſumptibus, nobilitari magnorum virorum funera ſolere. De veneficiis quæſitum. Publicia & Licinia, nobiles fœminæ, quæ viros ſuos necaſſe inſimulabantur, cognitâ causâ, cum Prætori prædes vadeſque dediſſent, cognatorum decreto necatæ ſunt. Guluſſa, Maſiniſſæ filius denunciavit, Carthagine delectus agi, claſſem comparari, & haud dubium bellum ſtrui. Cum Cato ſuaderet, ut iis bellum indiceretur; P. Cornelio Naſicâ dicente, nihil temere faciundum; placuit, decem mitti legatos exploratum. L. Licinius Lucullus, A. Poſthumius Albinus, conſules, cum delectum ſevere agerent, nec quemquam gratiâ dimitterent: à tribunis plebis, qui pro amicis ſuis vacationem impetrare non poterant, in carcerem conjecti ſunt. Hiſpanienſe bellum, cum parum proſperè aliquoties geſtum, ita confudiſſet civitatem Romanam, ut ne ii quidem invenirentur, qui aut tribunatum exciperent, aut legati ire vellent; P. Cornelius Æmilianus proceſſit, & excepturum ſe militiæ genus, quodcunque imperatum eſſet, profeſſus eſt: quo exemplo ad militandi ſtudium omnes incitavit. L. Lucullus conſul, cum Claudius Marcellus, cui ſucceſſerat, pacaſſe omnes Celtiberiæ populos videretur, Vaccæos, Cantabros, & alias incognitas adhuc nationes, in Hiſpania ſubegit. Ibi P. Cornelius Africanus, Scipio Æmilianus, L. Pauli filius, Africani nepos, ſed adoptivus, provocatorem barbarum tribunus militum occidit: & in oppugnatione Intercatiæ urbis majus multo etiam periculum adiit: nam murum primus omnium tranſcendit. Servius Sulpicius Galba, Prætor, male adverſus Luſitanos pugna-

pugnavit. Cum legati ex Africa cum Carthaginienſium oratoribus, & Guluſsâ, Maſiniſſæ filio, rediſſent, dicerentque & exercitum ſe & claſſem Carthagine deprehendiſſe, perrogari ſententias placuit; Catone, & aliis principibus ſenatus ſuadentibus, ut in Africam confeſtim tranſportaretur exercitus: quia vero Cornelius Naſica dicebat, nondum ſibi juſtam cauſam belli videri; placuit ut bello deſiſteretur, ſi Carthaginienſes claſſem exuſſiſſent, & exercitum dimiſiſſent: ſi minus, proximi conſules de bello Punico referrent. Cum locatum à Cenſoribus theatrum extrueretur, P. Cornelio Naſicâ auctore, tanquam inutile & nociturum publicis moribus, ex ſenatusconſulto deſtructum eſt, populuſque aliquamdiu ſtans ludos ſpectavit. Carthaginienſes, cum adverſum fœdus bellum Maſiniſſæ intuliſſent, victi ab eo, annos habente nonaginta duos, & ſine pulpamine mandere & guſtare panem tantummodo ſolito, inſuper Romanum bellum meruerunt.

EPITOME LIBRI XLIX.

TErtii Punici belli initium altero & ſexcenteſimo anno ab Urbe conditâ, intra quintum annum, quam erat cœptum, conſummatur. Inter M. Porcium Catonem, & Scipionem Naſicam, quorum alter ſapientiſſimus vir in civitate habebatur, alter etiam vir optimus à ſenatu judicatus erat, diverſis certatum eſt ſententiis; Catone ſuadente bellum, & ut tolleretur, deleretur que Carthago; Naſicâ diſſuadente; placuit tamen, eo quod contra fœdus naves haberent, quod extra fines exercitum duxiſſent, quod ſocio populi Romani & amico Maſiniſſæ arma intuliſſent, quod filium ejus Guluſſam, qui cum legatis Romanis erat, in oppidum non recepiſſent, bellum iis indici. Prius quam ullæ copiæ in naves imponerentur, Uticenſes legati Romam venerunt, ſe ſuaque omnia dedentes. Ea legatio, veluti omen, grata Patribus, acerba Carthaginienſibus fuit. Diti patri ludi ad Terentum, ex præcepto librorum Sibyllinorum, facti: qui anno centeſimo, primo bello Punico, quingenteſimo & altero anno ab Urbe conditâ, facti fuerant. Legati triginta Romam venerunt: per quos

ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſe Carthaginienſes debebant. Catonis ſententia pervicit, ut in decreto perſtaretur, & ut conſules quam primum proficiſcerentur ad bellum. Qui ubi in Africam tranſierunt, acceptis, quos imperaverant, trecentis obſidibus, & armis omnibus, inſtrumentiſque belli, ſi qua Carthagine erant, tunc cum ex authoritate Patrum juberent, ut in alium locum, dum procul à mari decem millia paſſuum, nec minus remotum, oppidum facerent; indignitate rei ad bellandum Carthaginienſes compulerunt. Obſideri, oppugnarique cœpta eſt Carthago à L. Marcio, Manio Manilio conſulibus. In qua oppugnatione, cum neglectos ab una parte muros duo tribuni temere cum cohortibus irrupiſſent, & ab oppidanis graviter cæderentur, à Scipione Africano expliciti ſunt: per quem & caſtellum Romanorum, quod nocte oppugnabant, paucis equitibus juvantibus liberatum eſt: caſtrorumque, quæ Carthaginienſes omnibus copiis pariter ab urbe egreſſi oppugnabant, liberatorum is ipſe præcipuam gloriam tulit. Præterea cum ab irrita oppugnatione Carthaginis conſul (alter enim Romam ad comitia ierat) exercitum duceret adverſus Haſdrubalem, qui cum alterâ manu iniquum ſaltum inſederat, ſuaſit primo conſuli, ne tam iniquo loco confligeret: victus deinde complurium, qui & prudentiæ ejus & virtuti invidebant, ſententiis, & ipſe ſaltum ingreſſus eſt: cumque, ſicut prædixerat, fuſus fugatuſque eſſet Romanus exercitus, & duæ cohortes ab hoſte obſiderentur, cum exiguis equitum turmis in ſaltum reverſus, liberavit eas, & incolumes reduxit. Quam virtutem ejus & Cato, vir promptioris ad vituperandum linguæ, in ſenatu ſic proſecutus eſt, ut diceret, reliquos, qui in Africa militarant, umbras militare, Scipionem vigere. Et populus Romanus eo favore & illum complexus eſt, ut comitiis complurimæ eum tribus conſulem ſcriberent; cum hoc per ætatem minime liceret. Cum L. Scribonius tribunus plebis rogationem promulgaſſet, ut Luſitani, qui in fidem populo Romano dediti, à Sergio Galbâ in Gallia veniſſent, in libertatem reſtituerentur, M. Cato accerrime ſuaſit: extat oratio in Annalibus ejus incluſa. Q. Fulvius Nobilior, & ſæpe ab eo in ſenatu laceratus, reſpondit pro Galbâ: ipſe quoque Galba, cum ſe damnari

nari videret, complexus duos filios prætextatos, & filium Caji Sulpicii, cujus tutor erat, ita miſerabiliter pro ſe locutus eſt, ut rogatio antiquaretur: extant tres orationes ejus: duæ adverſum Libonem, tribunum plebis, rogationeſque ejus habitæ de Luſitanis: una contra L. Cornelium Cethegum, in qua Luſitanos prope ſeſe caſtra habentes cæſos fatetur: quod compertum habuerit, equo atque homine, ſuo ritu, immolatis, per ſpeciem pacis adoriri exercitum ſuum in animo habuiſſe. Andriſcus quidam, ultimæ ſortis homo, Perſei regis ſe filium ferens, & mutato nomine Philippus vocatus, cum ab urbe Româ, & quò illum Demetrius, Syriæ rex, ob hoc ipſum mendacium miſerat, clam profugiſſet; multis ad falſam ejus fabulam, velut ad veram, euntibus; contracto exercitu, totam Macedoniam, aut voluntate incolentium, aut armis, occupavit. Fabulam autem hujuſmodi finxerat: Ex pellice ſe & Perſeo rege ortum, traditum educandum Cretenſi cuidam eſſe, ut in belli caſus, quod ille cum Romanis gereret, aliquod velut ſemen ſtirpis regiæ extaret. Perſeo demortuo, Adramiti ſe educatum uſque ad duodecimum annum ætatis, patrem eum eſſe credentem, à quo educaretur, ignarum generis fuiſſe ſui: affecto deinde eo, cum prope ad ultimum finem vitæ eſſet, detectam ſibi tandem originem ſuam; falſæque matri libellum datum ſigno Perſei regis ſignatum, quem ſibi traderet, cum ad puberem ætatem veniſſet: obteſtationeſque ultimas adjectas, ut res in occulto ad id tempus ſervaretur: pubeſcenti libellum traditum: in quo relicti ſibi duo theſauri à patre dicerentur: tum ſcientem mulierem ſubditium ſe eſſe, veram ſtirpem ignoranti edidiſſe genus: atque obteſtatam, ut prius, quam ad Eumenem manaret res, Perſeo inimicum, excederet iis locis, ne interficeretur: eo ſe exterritum, ſimul ſperantem aliquod auxilium à Demetrio, in Syriam ſe contuliſſe; atque ibi primum, quis ipſe omnino eſſet, palam expromere auſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI L.

THeſſalia, cum & illam invadere armis atque occupare Pſeudophilippus vellet, per Romanorum legatos auxiliis Achæorum defenſa eſt. Pruſias, rex Bithyniæ, omnium, humillimorumque vitiorum, à Nicomede filio, adjuvante Attalo rege, Pergami occiſus eſt. Habebat alterum filium, qui pro ſuperiore ordine dentium, enatum habuiſſe unum os continens dicitur. Cum legatos ad pacem inter Nicomedem & Pruſiam faciendam Romani miſiſſent; & unus ex iis caput multis cicatricibus ſparſum haberet, alter pedibus æger eſſet, tertius ingenio ſocors haberetur; dixit Cato, eam legationem, nec caput, nec pedes, nec cor, habere. In Syria, quæ eo tempore ex ſtirpe generis Perſei, regis Macedonum, inertiâ ſocordiâque ſimilem Pruſiæ, regem habebat; jacente eo in ganeo & luſtris, Ammonius regnabat; per quem & amici omnes regis, & Laodice regina, & Antigonus, Demetrii filius, occiſi. Maſiniſſa, Numidiæ rex, major nonaginta annis, deceſſit; vir inſignis. Inter cætera opera juvenilia, quæ ad ultimum edidit, adeo, etiam verſus in ſenectam, viguit, ut poſt ſextum & octogeſimum annum filium genuerit. Inter tres liberos ejus, maximum natu, Micipſam, Guluſſam, Manaſtabalem; qui etiam Græcis literis eruditus erat, P. Scipio Æmilianus (cum commune eis pater regnum reliquiſſet, & dividere eos arbitro Scipione juſſiſſet) adminiſtrationem regni diviſit. Item Phameæ Himilconis, præfecto equitum Carthalginienſium, viro forti, & cujus præcipuâ operâ Pœni utebantur, perſuaſit, ut cum equitatu ſuo ad Romanos tranſiret. Ex tribus legatis, qui ad Maſiniſſam miſſi fuerant, Claudius Marcellus, coortâ tempeſtate, fluctibus obrutus eſt. Carthaginienſes Aſdrubalem, Maſiniſſæ nepotem, quem Prætorem habebant, proditionis ſuſpectum, in curia interemerunt, quæ ſuſpicio inde emanavit, quod propinquus eſſet Guluſſæ, Romanorum auxilia juvantis. P. Scipio Æmilianus, cum ædilitatem peteret, conſul à populo dictus, quoniam per annos conſulem fieri non licebat, cum maximo certamine,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſuffragantibus plebejis, & repugnantibus aliquamdiu Patribus, legibus ſolutus, & conſul creatus eſt. M. Manilius aliquot urbes circumpoſitas Carthagini expugnavit. Pſeudophilippus in Macedonia, cæſo cum exercitu P. Juventio Prætore, à Q. Cæcilio victus captuſque eſt: & recepta Macedonia.

EPITOME LIBRI LI.

CArthago in circuitu viginti tria millia paſſus patens, magno labore obſeſſa, & per partes capta eſt: primum à Mancio legato, deinde à Scipione conſule, cui extra ſortem provincia Africa data erat. Carthaginienſes portu novo (quia vetus à Scipione erat obſtructus) facto, & contracta, clam exiguo tempore, amplâ claſſe, navali prœlio infeliciter pugnaverunt. Haſdrubalis quoque eorum ducis caſtra ad Nepharim oppidum, loco difficillimo ſita, cum exercitu deleta ſunt à Scipione: qui tandem urbem expugnavit, ſeptuageſimo anno quam erat condita. Spoliorum major pars Siculis, quibus ablata erant, reddita. Ultimo urbis excidio, cum ſe Haſdrubal Scipioni dediſſet, uxor ejus, quæ paucis ante diebus de marito impetrare non potuerat, ut ad victorem transfugeret, in medium ſe flagrantis urbis incendium duobus cum liberis ex arce præcipitavit. Scipio, exemplo patris ſui Æmilii Pauli, qui Macedoniam vicerat, ludos fecit, transfugas ac fugitivos beſtiis objecit. Belli Achaici ſemina referuntur hæc: quod legati populi Romani ab Achaicis pulſati ſint; Corinthum miſſi, ut eas civitates, quæ ſub ditione Philippi fuerant, ab Achaico concilio ſecernerent.

EPITOME LIBRI LII.

CUm Achæis, qui in auxilium Bœotios & Chalcidenſes habebant, Q. Cæcilius Metellus ad Thermopylas conflixit: quibus victis, dux eorum Critolaus veneno ſibi mortem conſcivit: in cujus locum Diæus, Achaici motus primus auctor, ab Achæis dux creatus, ad Iſthmon à L. Mummio conſule victus eſt. Qui, omni Achajâ in deditionem

nem acceptâ, Corinthum ex Senatuſconſulto diruit; quia ibi legati Romani violati erant. Thebæ quoque & Chalcis, quæ auxilio fuerant, dirutæ. Ipſe L. Mummius abſtinentiſſimum virum egit: nec quicquam ex iis opibus ornamentiſque, quæ prædives Corinthus habuit, in domum ejus pervenit. Q. Cæcilius Metellus de Andriſco triumphavit. P. Cornelius Africanus, Scipio Æmilianus, de Carthagine & Aſdrubale. Viriatus in Hiſpania primum ex paſtore venator, è venatore latro, mox juſti quoque exercitus dux factus, univerſam Luſitaniam occupavit. M Vitilium Prætorem, fuſo ejus exercitu, cepit: poſt quem C. Plautius Prætor nihilo felicius rem geſſit: tantumque terrorem is hoſtis intulit, ut adverſus eum conſulari opus eſſet & duce & exercitu. Præterea motus Syriæ, & bella inter reges geſta, referuntur. Alexander, homo ignotus, & incertæ ſtirpis, occiſo (ſicut ante dictum eſt) Demetrio rege, in Syria regnabat: hunc Demetrius, Demetrii filius, qui à patre quondam, ob incertos belli caſus, ablegatus Gnidon fuerat, contempta ſocordia inertiaque ejus, adjuvante Ptolomæo, Ægypti rege, cujus filiam Cleopatram acceperat in matrimonium, bello interemit. Ptolomæus in caput graviter vulneratus, inter curationem, dum oſſa medici terebrare contendunt, expiravit: atque in locum ejus frater minor Ptolomæus, qui Cyrenis regnabat, ſucceſſit. Demetrius ob crudelitatem, quam per tormenta in ſuos exercebat, à Diodoto quodam, uno ex ſubjectis, qui Alexandri filio bimulo admodum regnum aſſerebat, bello ſuperatus, Seleuciam confugit. L. Mummius de Achæis triumphavit; ſigna ærea, marmoreaque, & tabulas pictas in triumpho tulit.

EPITOME LIBRI LIII.

AP. Claudius conſul Salaſſos, gentem Alpinam, domuit. Alter Pſeudophilippus in Macedonia à L. Tremellio quæſtore cum exercitu cæſus eſt. Q. Cæcilius Metellus proconſul Celtiberos cecîdit: à Q. Fabio proconſule pars maxima Luſitaniæ, expugnatis aliquot urbibus, recepta eſt. C. Julius ſenator Græce res Romanas ſcribit.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI LIV.

Q. Pompejus conſul in Hiſpania Termeſtinos ſubegit: cum eiſdem & Numantinis pacem ab infirmitate fecit. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt. Cenſa civium capita trecenta viginti octo millia trecenta quadraginta duo. Cum Macedonum legati conqueſtum veniſſent de D. Junio Silano Prætore, quod acceptis pecuniis provinciam ſpoliaſſet, & ſenatus de querelis eorum vellet cognoſcere; T. Manlius Torquatus, Silani pater, petiit, impetravitque, ut ſibi cognitio mandaretur: & domi cauſâ cognitâ, filium condemnavit abdicavitque: ac ne funeri quidem ejus (cum ſuſpendio vitam finiſſet) interfuit: ſedenſque domi poteſtatem conſultantibus ex inſtituto fecit. Q. Fabius proconſul, rebus in Hiſpania proſperè geſtis, labem impoſuit; pace cum Viriato æquis conditionibus factâ. Viriatus à proditoribus, conſilio Servilii Cæpionis, interemptus eſt, & ab exercitu ejus multum comploratus ac nobiliſſime tumulatus; vir duxque magnus, & per quatuordecim annos, quibus cum Romanis bellum geſſit, frequentius ſuperior.

EPITOME LIBRI LV.

Publio Cornelio Naſicâ, cui cognomen Serapioni fuit, ab irridente Curatio, tribuno plebis, impoſitum, & D. Junio Bruto, conſulibus, delectum habentibus in conſpectu tironum, res ſaluberrimi exempli facta eſt: nam C. Marienus accuſatus eſt apud tribunos plebis, quod exercitum in Hiſpania deſeruiſſet: damnatuſque ſub furcâ, diu virgis cæſus eſt, & ſeſtertio nummo venit. Tribuni plebis, quia non impetrarant, ut ſibi denos, quos vellent, milites eximere liceret, conſules duci juſſerunt. Junius Brutus conſul in Hiſpania, iis, qui ſub Viriato militaverant, agros oppidumque dedit, quod Valentia vocatum eſt. M. Popilius à Numantinis, cum quibus pacem factam ſenatus irritam fieri cenſuerat, cum exercitu fuſus fugatuſque. C. Hoſtilio Mancino conſule ſacrificante, pulli ex cavea evolarunt: conſcendenti deinde in navim, ut in Hiſpaniam proficiſceretur, accidit,

cidit, Mane, mane, Mancine: quæ auſpicia triſtia fuiſſe, eventu probatum eſt. Victus enim à Numantinis & caſtris exutus, cum ſpes nulla ſervandi exercitus eſſet, pacem cum eis fecit ignominioſam, quam ratam eſſe ſenatus vetuit. Triginta millia Romanorum à Numantinorum millibus quatuor victa erant. D. Junius Luſitaniam, triginta urbium expugnationibus, uſque ad Occaſum & Oceanum, perdomuit: & cum fluvium Oblivionem tranſire nollent milites, ereptum ſignifero ſignum ipſe tranſtulit, & ſic, ut tranſgrederentur, perſuaſit. Alexandri filius, rex Syriæ, decem annos admodum habens, à Diodoto, qui Tryphon cognominabatur, tutore ſuo, per fraudem occiſus eſt: corruptis medicis, qui ipſum calculi dolore conſumi, ad populum mentiti, dum ſecant, occiderunt.

EPITOME LIBRI LVI.

DEcimus Junius Brutus in ulteriore Hiſpaniâ feliciter adverſus Gallæcios pugnavit, diſſimili eventu M. Æmilius Lepidus proconſul adverſus Vaccæos rem geſſit: clademque ſimilem Numantinæ paſſus eſt. Ad exſolvendum Numantini fœderis religione populum, Mancinus, cum hujus rei auctor fuiſſet, deditus Numantinis, non eſt receptus. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt. Cenſa civium capita trecenta viginti tria millia. Fulvius Flaccus conſul Vardæos in Illyrico ſubegit. M. Coſconius Prætor in Thracia cum Scordiſcis proſperè pugnavit: Cum, vitio ducum, bellum Numantinum non ſine publico pudore duraret, delatus eſt ultro Scipioni Africano à ſenatu populoque Romano conſulatus: quem cum illi capere ob legem, quæ vetabat, quemquam iterum conſulem fieri, non liceret, ſicuti priori conſulatu, legibus ſolutus eſt. Bellum ſervile in Sicilia ortum, cum opprimi à Prætoribus non potuiſſet, C. Fulvio conſuli mandatum eſt: hujus belli initium fuit Eunus ſervus, natione Syrus, qui, contracta agreſtium ſervorum manu, & ſolutis ergaſtulis, juſti exercitus numerum implevit. Cleo quoque alter ſervus ad ſeptuaginta millia ſervorum contraxit: & copiis junctis, contra populum Romanum exercitumque ejus, bellum ſæpe geſſerunt.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI LVII.

SCipio Africanus Numantiam obſedit: & corruptum licentiâ luxuriâque exercitum, ad ſeveriſſimam militiæ diſciplinam revocavit: omnia deliciarum inſtrumenta recîdit: duo millia ſcortorum caſtris ejecit, militem quotidie in opere habuit: & triginta dierum frumentum ad ſeptenos vallos ferre cogebat: ægre propter onus incedenti dicebat: Cum gladio te vallare ſcieris, vallum ferre deſinito. Alii ſcutum parvum habiliter ferenti, ſcutum amplius juſto ferre juſſit: neque id eſt reprehendere, quando melius ſcuto, quam gladio, uteretur. Quem militem extra ordinem deprehendit, ſi Romanus eſſet, vitibus, ſi extraneus, virgis cecîdit. Jumenta omnia, ne exonerarent militem, vendidit. Sæpe adverſus eruptiones hoſtium feliciter pugnavit. Vaccæi obſeſſi, liberis & conjugibus trucidatis, ipſi ſe interemerunt. Scipio ampliſſima munera ſibi ab Antiocho rege Syriæ miſſa, cum celare aliis imperatoribus regum munera mos eſſet, pro tribunali accepturum ſe eſſe dixit, eaque omnia referre quæſtorem in publicas tabulas juſſit: ex iis, viris fortibus dona ſe daturum. Cum undique Numantiam obſidione clauſiſſet, & oppreſſos fame videret urgeri hoſtes; qui pabulatum exierant, vetuit interimi: quod diceret, velocius eos abſumpturos frumentum, quod haberent, ſi plures fuiſſent.

EPITOME LIBRI LVIII.

T. Sempronius Gracchus tribunus plebis, cum Agrariam legem ferret adverſus voluntatem ſenatus, & equeſtris ordinis, ne quis ex publico agro plus quam quingenta jugera poſſideret; in eum furorem exarſit, ut M. Octavio collegæ, cauſam diverſæ partis defendenti, poteſtatem lege latâ abrogaret: ſeque & fratrem Cajum, & Ap. Claudium ſocerum, triumviros ad dividendum agrum crearet. Promulgavit & aliam legem Agrariam, quæ ſibi latius agrum patefaceret, ut iidem triumviri judicarent, quâ publicus ager, quâ privatus eſſet: deinde quam minus agri

eſſet,

eſſet, quam quod dividi poſſet ſine offenſa etiam plebis, (quoniam eos ad cupiditatem ampla modo ſperandi incitaverat) legem ſe promulgaturum oſtendit, ut iis, quæ Semproniâ lege agrum accipere deberent, pecunia, quæ regis Attali fuiſſet, divideretur. Hæredem autem populum Romanum reliquerat Attalus, rex Pergami, Eumenis filius. Tot indignationibus commotus graviter ſenatus, ante omnes P. Mucius conſul, qui, cum in ſenatu in Gracchum peroraſſet, raptus ab eo ad populum, delatuſque plebi, rurſus in eum pro roſtris concionatus eſt. Cum iterum tribunus plebis creari vellet Gracchus: auctore P. Cornelio Naſicâ, in Capitolio ab optimatibus occiſus eſt, ictus primum fragmentis ſubſelliorum; & inter alios, qui in eâdem ſeditione occiſi erant, inſepultus in flumen projectus. Res præterea in Cilicia vario eventu adverſum fugitivos geſtas continet.

EPITOME LIBRI LIX.

NUmantini, fame coacti, ipſi ſe per vicem tradentes trucidaverunt. Captam urbem Scipio Africanus delevit, & de eâ triumphavit, quartodecimo anno poſt Carthaginem deletam, P. Rupilius conſul in Sicilia cum fugitivis debellavit. Ariſtonicus, regis Eumenis filius, Aſiam occupavit: cum teſtamento Attali regis legata populo Romano liberaſſe deberet: adverſus eum P. Licinius Craſſus conſul, cum idem Pontifex maximus eſſet (quod nunquam antea factum erat) extra Italiam profectus, prœlio victus & interemptus eſt. M. Perperna conſul victum Ariſtonicum in deditionem accepit. Q. Pompejus, & Q. Metellus, tunc primum uterque ex plebe Cenſores facti, luſtrum condiderunt. Cenſa ſunt civium capita trecenta tredecim millia octingenta viginti tria, præter pupillos & viduas. Q. Metellus Cenſor cenſuit, ut omnes cogerentur ducere uxores liberorum creandorum causâ: extat oratio ejus, quam Auguſtus Cæſar, cum de maritandis ordinibus ageret, velut in hæc tempora ſcriptam in ſenatu recitavit: C. Atinius Labeo tribunus plebis Q. Metellum Cenſorem, à quo in ſenatu legendo præteritus erat, de ſaxo dejici juſſit: quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

quod ne fieret, cæteri tribuni plebis auxilio fuerunt. Cum Carbo tribunus plebis rogationem tuliſſet, ut eundem tribunum plebis, quoties vellet, creari liceret, rogationem ejus P. Africanus graviſſimâ oratione diſſuaſit: in qua dixit, T. Gracchum jure cæſum videri. Gracchus contra ſuaſit rogationem: ſed Scipio renuit. Bella inter Antiochum Syriæ, & Phraatem Parthorum regem geſtas: nec magis quietæ res Ægypti, referuntur. Ptolomæus, Euergetes cognominatus, ob nimiam crudelitatem ſuis inviſus, incenſâ à populo regiâ, clam in Cyprum profugit: &, cum ſorori ejus Cleopatræ, quam (filiâ ejus virgine per vim compreſsâ, atque in matrimonium ductâ) repudiaverat, regnum à populo datum eſſet, infenſus, filium, quem ex illa habebat, in Cypro occidit, caputque ejus, & manus, & pedes, matri miſit. Seditiones à triumviris, Fulvio Flacco, & C. Graccho, & C. Carbone, agro dividendo creatis, excitatæ: quibus cum Scipio Africanus adverſaretur, fortiſque ac validus pridie domum ſe recepiſſet, mortuus in cubiculo inventus eſt. Suſpecta fuit, tanquam ei venenum dediſſet, Sempronia uxor: hinc maxime, quod ſoror eſſet Gracchorum, cum quibus ſimultas Africano fuerat: de morte tamen ejus nullâ quæſtio acta. Eo defuncto, ſeditiones triumphales acrius exarſerunt. C. Sempronius conſul contra Japydas primo rem male geſſit: mox victoria cladem acceptam emendavit: virtute D. Junii Bruti, ejus qui Luſitaniam ſubegerat.

EPITOME LIBRI LX.

L. Aurelius conſul rebellantes Sardos ſubegit. M. Fulvius Flaccus primus omnium Tranſalpinos Ligures bello domuit; miſſus in auxilium Maſſilienſibus adverſus Salvios Gallos, qui populabantur fines Maſſilienſium. L. Opimius Prætor Fregellanos, qui defecerant, in deditionem accepit: Fregellas diruit. Peſtilentia in Africa ab ingenti multitudine locuſtarum, & deinde necatarum ſtrage, fuiſſe traditur. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt. Cenſa ſunt civium capita trecenta nonaginta millia ſeptingenta triginta ſex. C. Gracchus, Tiberii frater, tribunus plebis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

plebis eloquentior quam frater, pernicioſas aliquot leges tulit: inter quas frumentariam, ut ſemiſſe & triente frumentum plebi daretur: alteram legem Agrariam, quam & frater ejus tulerat: tertiam, quâ equeſtrem ordinem, tunc cum ſenatu conſentientem, corrumperet; ut ſexcenti ex equitibus in curiam ſublegerentur; & quia illis temporibus trecenti tantum ſenatores erant, ſexcenti equites trecentis ſenatoribus admiſcerentur, id eſt, ut equeſter ordo bis tantum virium in ſenatu haberet: & continuato in alterum annum tribunatu, legibus Agrariis latis effecit, ut complures coloniæ in Italia deducerentur, & una in ſolo dirutæ Carthaginis, quò ipſe triumvir creatus, coloniam deduxit. Præterea res à Q. Metello conſule adverſus Baleares geſtas continet: quas Græci Gymneſias appellant; quia æſtatem nudi exigant. Baleares à teli miſſu appellati: vel à Baleo Herculis comite ibi relicto tunc, cum Hercules ad Geryonem navigaret. Motus quoque Syriæ referuntur, in quibus Cleopatra Demetrium virum ſuum, & Seleucum filium, indignata, quod, occiſo patre ejus à ſe, injuſſu ſuo diadema ſumpſiſſet, interemit.

EPITOME LIBRI LXI.

C. Sextius proconſul, victâ Salviorum gente, coloniam Aquas Sextias condidit, ob aquarum copiam, & à calidis & frigidis fontibus, atque à nomine ſuo ita appellatas. Cn. Domitius proconſul contra Allobroges ad oppidum Vindalium feliciter pugnavit. Quibus bellum inferendi cauſa fuit, quod Teutomalium, Salviorum regem, fugientem recepiſſent, & omni ope juviſſent; quodque Æduorum agros, ſociorum populi Romani, vaſtaviſſent. C. Gracchus ſeditioſo tribunatu acto, cum Aventinum quoque armatâ multitudine occupaviſſet, à L. Opimio conſule, ex Senatuſconſulto vocato ad arma populo, pulſus, interemptus eſt: & cum eo Fulvius Flaccus conſularis, ſocius ejuſdem furoris. Q. Fabius Maximus conſul, Pauli nepos, adverſus Allobroges, & Bituitum, Arvernorum regem, feliciter pugnavit. Ex Bituiti exercitu cæſa millia hominum centum viginti: & cum ipſe ad ſatisfaciendum ſenatui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſenatui Romam profectus eſſet, Albæ cuſtodiendus datus eſt; quia contra pacem videbatur, ut in Galliam remitteretur. Decretum quoque eſt, ut Congentiatus, filius ejus, comprehenſus, Romam mitteretur. Allobroges in deditionem accepti. L. Opimius, accuſatus apud populum à Q. Decio tribuno plebis, quod indemnatos cives in carcerem conjeciſſet, abſolutus eſt.

EPITOME LIBRI LXII.

Q. Marcius conſul Stonos, gentem Alpinam, expugnavit. Micipſa, Numidarum rex, mortuus, regnum tribus filiis reliquit, Atherbali, Hiempſali, & Jugurthæ, fratris filio, quem adoptaverat. L. Cæcilius Metellus Dalmatas ſubegit. Jugurtha Hiempſalem fratrem bello petiit, quem victum interemit: Atherbalem regno expulit, qui à ſenatu reſtitutus eſt. L. Cæcilius Metellus, Cn. Domitius Ahenobarbus, Cenſores, duos & triginta ſenatu movetunt. Præterea motus Syriæ regum continet.

EPITOME LIBRI LXIII.

C. Porcius conſul in Thracia male adverſus Scordiſcos pugnavit. Luſtrum à Cenſoribus conditum eſt. Cenſa ſunt civium capita trecenta nonaginta quatuor millia trecenta triginta ſex. Æmilia, Licinia, Marcia, virgines Veſtales, inceſti damnatæ ſunt: idque inceſtum quemadmodum & commiſſum, & deprehenſum, & vindicatum ſit, refertur. Cimbri, gens vaga, populabundi in Illyricum venerunt: ab iis Papirius Carbo conſul cum exercitu fuſus eſt. Livius Druſus conſul adverſus Scordiſcos, gentem à Gallis oriundam, in Thracia feliciter pugnavit, magnumque honorem tulit.

EPITOME LIBRI LXIV.

ATtherbal bello petitus à Jugurtha, & in oppido Cirtâ obſeſſus, contra denunciationem ſenatus ab eo occiſus eſt. Ob hoc ipſi Jugurthæ bellum indictum: idque Cal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Calpurnius Beſtia conſul gerere juſſus, pacem cum Jugurthâ injuſſu populi & ſenatus fecit. Jugurtha, fide publicâ evocatus ad indicandos auctores conſiliorum ſuorum, quod multos pecunia in ſenatu corrupiſſe dicebatur, Romam venit: & ptopter cædem admiſſam in regulum quendam, nomine Maſſivam, qui regnum ejus populo Romano inviſi appetebat, Romæ interfectum, cum periclitaretur: cauſam capitis dicere juſſus, clam profugit, & cedens urbe fertur dixiſſe, O urbem venalem, & cito perituram, ſi emptorem invenerit! A. Poſthumius, legatus, infeliciter prœlio adverſus Jugurtham geſto conflixit: pacem quoque adjecit ignominioſam, quam non eſſe ſervandam ſenatus cenſuit.

EPITOME LIBRI LXV.

Q. Cæcilius Metellus conſul duobus prœliis Jugurtham fudit, totamque Numidiam vaſtavit. M. Junius Silanus conſul adverſum Cimbros infeliciter pugnavit: legatis Cimbrorum ſedem & agros, in quibus conſiderent, poſtulantibus, ſenatus negavit. M. Minucius proconſul contra Thracas proſperè pugnavit. L. Caſſius conſul à Tigurinis Gallis, pago Helvetiorum, qui à civitate ſucceſſerant, in finibus Allobrogum, cum exercitu cæſus eſt: milites, qui ex eâ clade ſuperaverunt, obſidibus datis, & dimidiâ rerum omnium parte, ut incolumes dimitterentur, cum hoſtibus pacti ſunt.

EPITOME LIBRI LXVI.

Jugurtha pulſus à C. Mario ex Numidia, auxilio Bocchi, Maurorum regis, adjutus eſt: & cæſis prœlio Bocchi quoque copiis, nolente Boccho bellum infeliciter ſuſceptum diutius ſuſtinere; vinctus ab eo & Mario traditus eſt: in qua re præcipua opera L. Cornelii Sullæ, quæſtoris Marii, fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI LXVII.

M. Aurelius Scaurus, legatus conſulis, à Cimbris fuſo exercitu captus eſt: & cum, in conſilium ab iis evocatus, deterreret eos, ne Alpes tranſirent Italiam petituri, eo quod diceretur Romanos vinci non poſſe, à Bojorige, feroce juvene, occiſus eſt. Ab iiſdem hoſtibus, C. Manlius conſul & Q. Servilius Cæpio proconſul, victi prœlio, caſtris quoque binis exuti ſunt. Octoginta millia militum occiſa, calonum ac lixarum quadraginta. Secundum populi Romani juſſionem, Cæpionis, cujus temeritate clades accepta erat, damnati bona publicata ſunt: primi poſt regem Tarquinium: imperiumque ei abrogatum. In triumpho C. Marii ductus ante currum ejus Jugurtha cum duobus filiis, & in carcere necatus eſt. Marius triumphali veſte in ſenatum venit, quod nemo ante eum fecerat: eique propter Cimbrici belli metum continuatus per complures annos magiſtratus eſt. Conſulatu ſecundo & tertio abſens conſul creatus. Quartum conſulatum diſſimulanter captans conſecutus eſt. Cn. Domitius, Pontifex maximus, populi ſuffragio creatus eſt. Cimbri, vaſtatis omnibus, quæ inter Rhodanum & Pyrenæum ſunt, per ſaltum in Hiſpaniam tranſgreſſi, ibique multa loca populati, à Celtiberis fugati ſunt: reverſique in Galliam, bellicoſis ſe Teutonis conjunxerunt.

EPITOME LIBRI LXVIII.

M. Antonius Prætor in Ciliciam maritimos prædones perſecutus eſt. C. Marius conſul ſummâ vi oppugnata à Teutonis & Ambronibus caſtra defendit: duobus deinde in præliis circa Aquas Seſtias eos hoſtes delevit: in quibus cæſa traduntur hoſtium ducenta millia, capta nonaginta. Marius abſens quintum conſul creatus eſt: triumphum oblatum, donec & Cimbros vinceret, diſtulit. Cimbri, repulſo ab Alpibus fugatoque Q. Catulo proconſule, qui fauces Alpium obſederat, & ad flumen Atheſim caſtellum editum inſederat reliqueratque, cum virtute ſuâ expli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

citi fugientem proconſulem exercitumque conſecuti, in Italiam trajeciſſent; junctis ejusdem Catuli & C. Marii exercitibus, prœlio victi ſunt ab eis: in quo cæſa traduntur hoſtium centum quadraginta millia, capta ſexaginta. Marius, totius civitatis conſenſu exceptus, pro duobus triumphis, qui offerebantur, uno contentus fuit. Primores civitatis, qui aliquamdiu, ut novo homini ad tantos honores evecto, inviderant, conſervatam ab eo Rempublicam fatebantur. Publicius Malleolus, matre interemptâ, primus omnium inſutus culeo, in mare præcipitatus eſt. Ancilia cum ſtrepitu mota eſſe, antequam Cimbricum bellum conſummaretur, referuntur. Bella præterea inter Syriæ reges geſta continet.

EPITOME LIBRI LXIX.

L. Apulejus Saturninus, adjuvante C. Mario, & per milites occiſo A. Nonio competitore, tribunus plebis per vim creatus, non minus violenter tribunatum, quam petierat, geſſit; & cum legem Agrariam per vim tuliſſet, Metello Numidico, eo quod in eam non juraverat, diem dixit: qui cum à bonis civibus defenderetur, ne cauſa majorum certaminum eſſet, in voluntarium exilium Rhodum profectus eſt: ibique legendo, & audiendis magnis viris, vacabat. Profecto C, Marius, ſeditionis auctor, qui ſextum conſulatum per tribus ſparſa pecunia emerat, aquâ & igni interdixit. Idem Apulejus Saturninus, tribunus plebis, C. Memmium candidatum conſulatus, quem maxime adverſarium actionibus ſuis timebat, interemit: quibus rebus, concitato ſenatu (in cujus cauſam, & C. Marius, homo mutabilis, & varii conſilii ingeniique, qui ſemper ſecundam fortunam tranſierat; cum eum tueri minime poſſet) oppreſſus armis cum Glaucia Prætore, & aliis ejuſdem furoris ſociis: à Rabirio quodam interfectus eſt. Q. Cæcilius Metellus ab exilio, ingenti totius favore civitatis, reductus eſt. C. Aquilius proconſul in Sicilia bellum ſervile excitatum confecit.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI LXX.

CUm M. Aquilius de pecuniis repetundis cauſam ceret, ipſe rogare judices noluit. M. Antonius, q pro eo perorabat, tunicam à pectore ejus diſcidit, ut hon ſtas cicatrices oſtenderet: quibus conſpectis, indubitant abſolutus eſt. Cicero ejus rei ſolus auctor. T. Didius pro conſul adverſum Celtiberos feliciter pugnavit. Ptolomæu Cyrenarum rex, cui cognomentum Apioni fuit, mortuu hæredem populum Romanum reliquit, & ejus regni civ tates ſenatus liberas eſſe juſſit. Ariobarzanes in regnu Cappadociæ à L. Cornelio Sulla reductus eſt. Parthorum le gati, à rege Arſace miſſi, ad Sullam venerunt, ut amicitiar populi Romani peterent. P. Rutilius, vir ſummæ innocen tiæ, quoniam legatus C. Mucii proconſulis à publicanorun injuriis Aſiam defenderat, inviſus equeſtri ordini, pene quem judicia erant, repetundarum damnatus, in exiliun miſſus eſt. C. Geminius Prætor contra Thraces infelicite pugnavit. Senatus cum impotentiam equeſtris ordinis ir judiciis exercendis ferre nollet, omni vi niti cœpit, ut ac ſe judicia transferrentur; ſuſtinente cauſam ejus M. Livio Druſo tribuno plebis: qui, ut vires ſibi acquireret, perniciosâ ſpe largitionum plebem concitavit. Præterea motus Syriæ regum continet.

EPITOME LIBRI LXXI.

M. Livius Druſus, tribunus plebis, ut majoribus viribus ſenatus cauſam ſuſceptam tueretur, ſocios & Italicos populos, ſpe civitatis Romanæ, ſolicitavit: iiſque adjuvantibus, per vim legibus Agrariis frumentariiſque latis, judiciariam quoque pertulit; ut æquâ parte judiciâ penes ſenatum & equeſtrem ordinem eſſent. Cum deinde promiſſa ſociis civitas præſtari non poſſet, irati Italici defectionem agitare cœperunt: eorum coïtus, conjurationes, orationeſque in conſiliis principum, referuntur, propter quæ Livius Druſus etiam ſenatui inviſus factus, velut ſocialis belli auctor, incertum à quo, domi occiſus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI LXXII.

ITalici populi defecerunt, Picentes, Veſtini, Marſi, Peligni, Marrucini, Samnites, Lucani: initio belli à Picentibus moto. Q. Servilius, proconſul, in oppido Aſculo cum omnibus civibus Romanis, qui in eo oppido erant, occiſus eſt: ſaga populus ſumpſit. Servius Galba à Lucanis comprehenſus, unius fœminæ operâ, ad quam divertebatur, captivitate exemptus eſt. Æſernia & Alba, coloniæ, ab Italicis obſeſſæ ſunt. Auxilia deinde Latini nominis, externarumque gentium, miſſa populo Romano, & expeditiones invicem urbiumque expugnationes, referuntur.

EPITOME LIBRI LXXIII.

L. Julius Cæſar conſul malè adversùs Samnites pugnavit. Nola colonia in poteſtatem Samnitium venit cum L. Poſthumio Prætore, qui ab iis interemptus eſt. Complures populi ad hoſtes defecerunt. Cum P. Rutilius conſul parum proſperè contra Marſos pugnaſſet, & in prœlio cecidiſſet, C. Marius legatus ejus meliore eventu cum hoſtibus conflixit. Servius Sulpicius Pelignos prœlio fudit. Q. Cœpio, legatus Rutilii, cum obſeſſus proſperè in hoſtes erupiſſet, & ob eum ſucceſſum æquatum ei cum C. Mario eſſet imperium, temerarius factus, & circumventus inſidiis, fuſo exercitu cecidit. L. Cæſar conſul feliciter contra Samnites pugnavit: ob eam victoriam Romæ ſaga poſita ſunt, &, ut varia belli fortuna eſſet, Æſernia colonia cum M. Marcello in poteſtatem Samnitium venit. Sed C. Marius prœlio Marſos fudit. Herio Aſinio, Prætore Marrucinorum, occiſo, C. Cæcilius in Galliâ Tranſalpinâ Salvios rebellantes vicit.

EPITOME LIBRI LXXIV.

CN. Pompejus Picentes prœlio fudit, & obſedit: propter quam victoriam Romæ prætextæ, aliaque magiſtratuum ornamenta & inſignia ſumpta ſunt. C. Marius

rius cum Marſis dubio eventu pugnavit. Libertini tum primum militare cœperunt. Aulus Plotius legatus Umbros L. Porcius Prætor Marſos, cum uterque populus defeciſſet prœlio vicerunt. Nicomedes in Bithyniæ, Ariobarzanes in Cappadociæ regna reducti ſunt. Cn. Pompejus conſul Marſos acie vicit. Cum ære alieno oppreſſa eſſet civitas, A. Sempronius Aſellio Prætor, quoniam ſecundum debitores jus dicebat, ab iis, qui fœnerabantur, in foro occiſus eſt. Præterea incurſiones Thracum in Macedoniam populationeſque continet.

EPITOME LIBRI LXXV.

Aulus Poſthumius Albinus, legatus, in obſidione caſtrorum hoſtilium cecidit. Sulpicius legatus, cum claſſi præeſſet, infamis crimine proditionis, ab exercitu ſuo interfectus eſt. L. Cornelius Sulla legatus, Samnites prœlio vicit, & bina caſtra eorum expugnavit. Cn. Pompejus Veſtinos in deditionem accepit. L. Porcius conſul rebus proſperè geſtis, fuſiſque aliquoties Marſis, dum caſtra eorum expugnat, cecidit, ea res hoſtibus victoriam ejus prœlii dedit. Coſconius & Lucejus Samnites acie vicerunt, Marium Egnatium, nobiliſſimum hoſtium ducem, occiderunt, compluraque eorum oppida in deditionem acceperunt. L. Sulla Hirpinos domuit, Samnites multis prœliis fudit: aliquot populos recepit: quantiſque raro quiſquam aliis ante conſulatum rebus geſtis, ad petitionem conſulatus Romam eſt profectus.

EPITOME LIBRI LXXVI.

Aulus Gabinius Legatus, rebus adverſum Lucanos proſperè geſtis, & pluribus oppidis expugnatis, in obſidione caſtrorum hoſtilium cecidit. Sulpicius legatus Marrucinos cecîdit, totamque eam regionem recepit. Cn. Pompejus proconſul Veſtinos & Pelignos in deditionem accepit. Marſi quoque à L. Murenâ & Cæcilio Pinnâ legatis. aliquot præliis fracti, pacem petierunt. Aſculum à Cn. Pompejo captum eſt, cæſis & à Mamerco Æmilio legato

Italicis

Italicis. Silo Popædius, dux Marſorum, auctor hujus rei, in prælio cecidit. Ariobarzanes Cappadociæ, Nicomedes Bithyniæ regno, à Mithridate Ponti rege pulſi ſunt. Præterea incurſiones Thracum in Macedoniam populationeſque continet.

EPITOME LIBRI LXXVII.

Cum P. Sulpicius, tribunus plebis, auctore C. Mario, pernicioſas leges promulgaſſet, ut exules revocarentur, & novi cives libertinique diſtribuerentur in tribus, & ut Marius adverſus Mithridatem, Ponti regem, dux crearetur, & adverſantibus conſulibus, Q. Pompejo, & L. Sullæ, vim intuliſſet, occiſoque Pompeii conſulis filio, genero Sullæ; L. Sulla conſul cum exercitu in urbem venit, & adverſus factionem Sulpicii & Marii in ipſa urbe pugnavit, eamque expulit: ex qua duodecim à ſenatu hoſtes, inter quos C. Marius pater & filius, judicati ſunt. P. Sulpicius, cum in quadam villâ lateret, indicio ſervi ſui retractus & occiſus eſt. Servus, ut præmium promiſſi indicii haberet, manumiſſus eſt, &, ob ſcelus proditi domini, de ſaxo dejectus eſt. C. Marius filius in Africam trajecit. C. Marius pater, cum in paludibus Minturnenſium lateret, extractus eſt ab oppidanis: & cum ad occidendum eum miſſus ſervus, natione Gallus, majeſtate tanti viri perterritus receſſiſſet, impoſitus publicæ navi delatus eſt in Africam. L. Sulla civitatis ſtatum ordinavit: exinde colonias deduxit. Q. Pompejus conſul, ad accipiendum à Cn. Pompejo proconſule exercitum profectus, conſilio ejus occiſus eſt. Mithridates, Ponti rex, Bithyniâ & Cappadociâ occupatis, & pulſo Aquilio, legato, Phrygiam provinciam populi Romani cum ingenti exercitu intravit.

EPITOME LIBRI LXXVIII.

Mithridates Aſiam occupavit. Q. Oppium proconſulem, item Aquilium legatum, in vincula conjecit: juſſuque ejus, quicquid civium Romanorum in Aſia fuit, uno die trucidatum eſt. Urbem Rhodum, quæ ſola in fide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

permanſerat, oppugnavit, & aliquot prœliis navalibus victus receſſit. Achelaus, præfectus regis, in Græciam cum exercitu venit; Athenas occupavit. Præterea trepidationem urbium inſularumque, aliis ad Mithridatem, aliis ad populum Romanum, civitates ſuas tradentibus, continet.

EPITOME LIBRI LXXIX.

L. Cornelius Cinna, cùm pernicioſas leges per vim atque arma ferret, pulſus urbe à Cn. Octavio collegâ, cum ſex tribunis plebis, imperioque ei abrogato, corruptum Ap. Claudii exercitum in poteſtatem ſuam redegit, & bellum urbi intulit; accerſito C. Mario ex Africâ cum aliis exulibus: in quo bello duo fratres, alter ex Pompeji exercitu, alter ex Cinnæ, ignorantes concurrerunt: & cùm victor ſpoliaret occiſum, agnito fratre, ingenti lamentatione edita, rogo ei extructo, ipſe ſupra rogum ſe transfodit, & eodem igni conſumptus eſt. Et cùm opprimi inter initia potuiſſet, Cn. Pompeij fraude, qui utramque partem fovendo, vires Cinnæ dedit, nec niſi profligatis optimatium rebus auxilium tulit, & conſulis ſegnitie confirmati Cinna & Marius, quatuor exercitibus, quorum duo Q. Sertorio & Carboni dati ſunt, urbem circumſederunt. Oſtiam coloniam Marius expugnavit, & crudeliter diripuit.

EPITOME LIBRI LXXX.

ITalicis populis à ſenatu civitas data eſt. Samnites, qui ſoli arma recipiebant, Cinnæ & Mario ſe conjunxerunt: ab iis Plancius cum exercitu cæſus eſt. Cinna & Marius cum Carbone & Sertorio Janiculum occupaverunt, & fugati ab Octavio conſule receſſerunt, Marius Antium, & Ariciam, & Lanuvium, colonias devaſtavit. Cum nulla ſpes eſſet optimatibus reſiſtendi propter ſegnitiem & perfidiam & ducum & militum, qui corrupti aut pugnare nolebant, aut ad diverſas partes tranſibant; Cinna & Marius in urbem recepti ſunt: qui velut captam, eam cædibus & rapinis vaſtarunt: Cn. Octavio conſule occiſo, & omnibus adverſæ partis nobilibus trucidatis, inter quos M. Antonio eloquentiſ-

quentiſſimo viro, L. & C. Cæſare; quorum capita in roſtris poſita ſunt. Craſſus filius ab equitibus Fimbriæ interemptus: pater Craſſus, ne quid indignum virtute ſuâ pateretur, gladio ſe transfixit. Et citra ulla comitia conſules in ſequentem annum ſe ipſos renunciaverunt; Eodemque die, quo Magiſtratum inierant, Marius Sex. Licinium Senatorem de ſaxo dejici juſſit: editiſque multis ſceleribus, Idibus Januariis deceſſit; vir, cujus ſi examinentur cum virtutibus vitia, haud facilè ſit dictu, utrum bello melior, an pace pernicioſior fuerit: adeò, quam Rempublicam armatus ſervavit, eam primò togatus omni genere fraudis, poſtremò armis, hoſtiliter evertit.

EPITOME LIBRI LXXXI.

L. Sulla Athenas, quas Archelaus præfectus Mithridatis occuparat, circumſedit, & cum maximo labore expugnavit: urbi libertatem, & civibus, quæ habuerant, reddidit. Magneſia, quæ ſola in Aſiâ civitas in fide manſerat, ſummâ virtute adverſus Mithridatem defenſa eſt. Prætereà tranſitus Thracum in Macedoniam continet.

EPITOME LIBRI LXXXII.

Sulla copias regis, quæ Macedoniâ occupatâ in Theſſaliam venerant, prœlio vicit; cæſis hoſtium centum millibus, & caſtris quoque expugnatis. Renovato deinde bello, iterùm exercitum regis fudit ac delevit. Archelaus cum claſſe regiâ Syllæ ſe tradidit. L. Valerius Flaccus conſul, collega Cinnæ miſſus, ut Sullæ ſuccederet, propter avaritiam inviſus exercitui ſuo, à C. Fimbriâ, legato ipſius, ultimæ audaciæ homine, occiſus eſt: & imperium ad Fimbriam tranſlatum. Prætereà expugnatæ in Aſiâ urbes à Mithridate, & crudeliter direpta pecunia, incurſioneſque Thracum in Macedoniam, referuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI LXXXIII.

C. Fimbria, in Aſia fuſis prœlio aliquot copiis Mithridatis, urbem Pergamum cepit, obſeſſumque regem non multum abfuit, quin caperet. Urbem Ilion, quæ ſe poteſtati Sullæ reſervabat, expugnavit ac delevit, & magnam partem Aſiæ recepit. Sulla multis prœliis Thracas cecîdit. Cum L. Cinna & Cn. Papirius Carbo, à ſeipſis conſules per biennium creati, bellum contra Sullam pararent; effectum quidem eſt per L. Valerium Flaccum, principem ſenatus, qui orationem in ſenatu habuit, & per eos, qui concordiæ ſtudebant, ut legati ad Sullam de pace mitterentur. Cinna ab exercitu ſuo, quem invitum cogebat naves conſcendere, & adverſus Sullam proficiſci, interemptus eſt: conſulatum Carbo ſolus geſſit. Sulla, cum in Aſiam trajeciſſet, pacem cum Mithridate fecit; ita ut his cederet provinciis, Aſiâ, Bithyniâ, Cappadociâ. Fimbria, deſertus ab exercitu, qui ad Sullam tranſierat, ipſe ſe percuſſit: impetravitque de ſervo ſuo, præbens cervicem, ut ſe interficeret.

EPITOME LIBRI LXXXIV.

Sulla legatis, qui à ſenatu miſſi erant, futurum ſe in poteſtate ſenatus reſpondit, ſi cives, qui à Cinna pulſi ad ſe fugerant, reſtituerentur: quæ conditio cum juſta ſenatui videretur, per Carbonem factionemque ejus, cui bellum videbatur utilius, ne conveniret, effectum eſt. Idem Carbo, cum ab omnibus oppidis Italiæ coloniiſque obſides exigere vellet, ut fidem illorum contra Sullam obligaret, conſenſu ſenatus prohibitus eſt. Novis civibus Senatusconſulto ſuffragium datum eſt. Q. Metellus Pius, qui partes optimatium ſequutus erat, cum in Africa bellum moliretur, à C. Fabio Prætore pulſus eſt: ſenatuſque conſultum per factionem Carbonis & Marianarum partium factum eſt, ut omnes ubique exercitus dimitterentur. Libertini in quinque & triginta tribus diſtributi ſunt. Præterea belli apparatum, quod contra Sullam excitabatur, continet.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI LXXXV.

Sulla in Italiam cum exercitu trajecit, miſſiſque legatis, qui de pace agerent, & à conſule C. Norbano violatis, eundem Norbanum prœlio vicit. Et, cum L. Scipionis alterius conſulis, cum quo per omnia id egerat, ut pacem jungeret, nec potuerat, caſtra oppugnaturus eſſet, univerſus exercitus conſulis, ſollicitatus per emiſſos à Sulla milites, ſigna ad Sullam tranſtulit. Scipio, cum interimi poſſet, dimiſſus eſt. Cn. Pompejus, Cn. F. ejus qui Aſculum ceperat, conſcripto voluntariorum exercitu, cum tribus legionibus ad Sullam venerat; ad quem ſe nobilitas omnis conferebat: ita ut deſertâ urbe ad caſtra veniretur. Præterea expeditiones per univerſam Italiam utriuſque partis ducum referuntur.

EPITOME LIBRI LXXXVI.

Cum C. Marius, C. Marii filius, conſul ante annos viginti per vim creatus eſſet, C. Fabius in Africa propter crudelitatem & avaritiam in prætorio ſuo vivus exuſtus eſt. L. Philippus legatus Sullæ Sardiniam, Qu. Antonio Prætore pulſo & occiſo, occupavit. Sulla cum Italicis populis, ne timeretur ab iis, velut erepturus civitatem, & ſuffragii jus nuper datum, fœdus percuſſit: idemque, ex fiduciâ jam certæ victoriæ, litigatores, à quibus adibatur, vadimonia Romam differre juſſit; cum à parte diverſa urbs adhuc teneretur. L. Damaſippus Prætor, ex voluntate C. Marii conſulis, cum ſenatum contraxiſſet, omnem, quæ in urbe erat, nobilitatem trucidavit: ex cujus quidem numero Q. Mucius Scævola, Pontifex maximus, fugiens, in veſtibulo ædis Veſtæ occiſus eſt. Prætereà bellum à L. Murenâ adverſus Mithridatem in Aſiâ renovatum continet.

EPITOME LIBRI LXXXVII.

Sulla C. Marium, exercitu ejus fuſo deletoque ad Sacriportum, in oppido Præneſte, obſedit: urbem Romam ex inimicorum manibus recepit. Marium erumpere ten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tentantem repulit. Prætereà res à legatis ejus, eâdem ubique fortunâ partium, geſtas, continet.

EPITOME LIBRI LXXXVIII.

SUlla Carbonem, exercitu ejus ad Cluſium, ad Faventiam, Fidentiamque cæſo, Italia expulit: cum Samnitibus, qui ſoli Italicorum populorum nondùm arma poſuerant, juxta urbem Romam ante portam Collinam debellavit: recuperatâque Republicâ, pulcherrimam victoriam crudelitate, quanta in nullo hominum unquam fuit, inquinavit. Octo millia deditorum in villa publica trucidavit: tabulam proſcriptionis poſuit: urbem ac totam Italiam cædibus replevit: inter quas omnes Præneſtinos inermes concidi juſſit: Marium, ſenatorii ordinis virum, cruribus bracchiiſque fractis, auribus præſectis, & effoſſis oculis, necavit. C. Marius, Præneſte obſeſſus à Lucretio Ofella, Sullanarum partium viro, cùm per cuniculum captaret evadere, ſeptus ab exercitu, mortem ſibi conſcivit: in ipſo cuniculo, cùm ſentiret ſe evadere minimè poſſe, cum Pontio Teleſino, fugæ comite, ſtricto utrimque gladio concurrit; quem cum occidiſſet, ipſe ſaucius impetravit à ſervo, ut ſe occideret.

EPITOME LIBRI LXXXIX.

M. Brutus à Cn. Papirio Carbone, qui Corcyram appulerat, miſſus nave piſcatoria Lilybæum, ut exploraret an ibi Pompejus eſſet, & circumventus navibus, quas Pompejus miſerat, in ſe mucrone verſo, ad tranſtrum navis obnixus corporis pondere, occubuit. Cn. Pompejus in Siciliam cum imperio à ſenatu miſſus, Cn. Carbonem, qui flens muliebriter mortem tulit, captum occidit. Sulla Dictator factus, quod nemo unquam fecerat, cum faſcibus viginti quatuor proceſſit. Rebus novis Reipublicæ ſtatum confirmavit, tribunorum plebis poteſtatem minuit, & omne jus legum ferendarum ademit. Pontificum, augurumque collegium ampliavit, ut eſſent quindecim: ſenatum ex equeſtri ordine ſupplevit: proſcriptorum liberis jus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

jus petendorum honorum eripuit, & bona eorum vendidit: ex quibus plurima primò rapuit: redactum eſt ſeſtertium ter millies quingenties. Lucretium Ofellam, conſulatum, contra voluntatem ſuam, petere auſum, juſſit interimi in foro: & cùm hoc indignè ferret populus Romanus, concione advocatâ, ſe juſſiſſe dixit. Cn. Pompejus in Africa Cn. Domitium proſcriptum, Hiarbam, regem Numidarum, bellum molientes, victos interemit: & quatuor & viginti annos natus, adhuc eques Romanus, quod nulli contigerat: ex Africa triumphavit. Cn. Norbanus conſularis proſcriptus, in urbe Rhodo cùm comprehenderetur, ipſe ſe interemit. Mutilus, unus ex proſcriptis, clam capite adoperto, ad poſticas ædes Baſtiæ uxoris cùm acceſſiſſet, admiſſus minimè eſt, quia illum proſcriptum diceret: itaque ſe transfodit, & ſanguine ſuo fores uxoris reſperſit. Sulla Nolam in Samnio recepit, quadraginta ſeptem legiones in agros captos deduxit, & eos iis diviſit. Volaterras, quod oppidum adhuc in armis erat, obſeſſum, in deditionem accepit. Mitylenæ quoque in Aſia, quæ ſola urbs poſt victum Mithridatem arma retinebat, expugnatæ dirutæque ſunt.

EPITOME LIBRI XC.

SUlla deceſſit, honoſque ei à ſenatu habitus eſt, ut in campo Martio ſepeliretur. M. Lepidus, cùm acta Syllæ tentaret reſcindere, bellum excitavit: & à Q. Catulo collega Italia pulſus eſt: & in Sardinia, fruſtra bellum molitus, periit. M. Brutus, qui Ciſalpinam Galliam tenebat, à Cn. Pompejo occiſus eſt. Q. Sertorius proſcriptus, in ulteriore Hiſpania ingens bellum excitavit. L. Manlius proconſul, & M. Domitius legatus, ab Herculejo quæſtore prœlio victi ſunt. Præterea res à P. Servilio proconſule adverſus Cilicas geſtas continet.

EPITOME LIBRI XCI.

CN. Pompejus, cùm adhuc equeſter eſſet, cum imperio conſulari adverſus Sertorium miſſus eſt. Sertorius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

aliquot urbes expugnavit, plurimaſque civitates in poteſtatem ſuam redegit. Appius Claudius proconſul Thracas pluribus prœliis vicit, Q. Metellus proconſul L. Herculejum, queſtorem Sertorii, omni cum exercitu cecidit.

EPITOME LIBRI XCII.

CN. Pompejus dubio eventu cum Sertorio pugnavit, ita ut ſingula ex utrâque parte cornua vicerint. Q. Metellus Sertorium & Perpennam, cum duobus exercitibus prœlio fudit: cujus victoriæ partem cupiens ferre Pompejus, parùm proſperè pugnavit: obſeſſus deinde Calagurii Sertorius, aſſiduis eruptionibus non leviora damna obſidentibus intulit. Præterea à Curione proconſule in Thraciâ res geſtas adverſus Dardanos, & Q. Sertorii multa crudelia in ſuos facta continet: qui plurimos ex amicis & ſecum proſcriptis, crimine proditionis inſimulatos, interemit.

EPITOME LIBRI XCIII.

P. Servilius proconſul in Ciliciâ Iſauros domuit, & aliquot urbes piratarum expugnavit. Nicomedes, Bithyniæ rex, moriens, populum Romanum fecit hæredem, regnumque ejus in provinciæ formam redactum eſt. Mithridates, fœdere cum Sertorio icto, bellum populo Romano intulit. Apparatus deinde regiarum copiarum pedeſtrium navaliumque: & occupatâ Bithyniâ, M. Aurelius Cotta conſul ad Chalcedonem prælio à rege victus eſt: reſque à Pompejo & Metello adverſum Sertorium geſtas continet, qui omnibus belli militiæque artibus par fuit: quos etiam ab obſidione Calagurii oppidi depulſos, coëgit diverſas regiones petere, Metellum ulteriorem Hiſpaniam, Pompejum Galliam.

EPITOME LIBRI XCIV.

LUcullus conſul adverſus Mithridatem equeſtribus prœliis feliciter pugnavit: & expeditiones aliquot proſperas fecit, poſcenteſque pugnam milites à ſeditione inhi-

inhibuit. Dejotarus, Gallogræciæ tetrarches, præfectos Mithridatis, bellum in Phrygiâ moventes, cecidit. Prætereà res à Pompejo in Hiſpaniâ contra Sertorium proſperè geſtas continet.

EPITOME LIBRI XCV.

C. Curio proconſul Dardanos in Thraciâ domuit. Quatuor & ſeptuaginta gladiatores Capuæ ex ludo Lentuli profugerunt: & congregatâ ſervorum ergaſtulorumque multitudine, Crixo & Spartaco ducibus bello excitato, Claudium Pulchrum legatum, & P. Varenum Prætorem, prælio vicerunt. L. Lucullus proconſul ad Cyzicum urbem exercitum Mithridatis fame ferroque delevit; pulſumque Bithyniâ regem variis belli ac naufragiorum caſibus fractum, coëgit in Pontum profugere.

EPITOME LIBRI XCVI.

Q. Arrius Prætor Crixum, fugitivorum ducem, cum viginti millibus hominum cecidit. Cn. Lentulus conſul malè adversùs Spartacum pugnavit. Ab eodem L. Gellius conſul, & Q. Arrius Prætor, acie victi ſunt. Sertorius à Manio Antonio, & M. Perpernâ, & aliis conjuratis, in convivio interfectus eſt; octavo ducatus ſui anno: magnus dux, & adverſus duos imperatores Pompejum & Metellum ſæpè par, vel frequentiùs victor: ad ultimum deſertus & proditus. Imperium partium ad Marcum tranſlatum eſt: quem Cn. Pompejus victum captumque interemit, ac recepit Hiſpanias decimo fere anno, quam cœptum eſt bellum. C. Caſſius proconſul, Cn. Manlius Prætor, malè adverſus Spartacum pugnaverunt: idque bellum M. Craſſo Prætori mandatum eſt.

EPITOME LIBRI XCVII.

M. Craſſus Prætor primùm cum parte fugitivorum, quæ ex Gallis Germaniſque conſtabat, feliciter pugnavit; cæſis hoſtium triginta quinque millibus, & duce eorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

eorum Granico. Cum Spartaco deinde bellavit; cæſis cum ipſo millibus quadraginta. M. Antonius Prætor, bellum, adverſus Cretenſes parùm proſperè ſuſceptum, morte ſua finivit. M. Lucullus proconſul Thracas ſubegit. L. Lucullus in Ponto adverſus Mithridatem feliciter pugnavit; cæſis hoſtium amplius quam ſexaginta millibus. M. Craſſus & Cn. Pompejus Conſules facti, ut Craſſus ex prætura, ſic Pompejus, antequam quæſturam gereret, ex equite Romano, tribunitiam poteſtatem reſtituerunt. Judicia quoque per L. Aurelium Cottam Prætorem ad equites Romanos tranſlata ſunt. Mithridates deſperatione rerum ſuarum coactus, ad Tigranem, Armeniæ regem, confugit.

EPITOME LIBRI XCVIII.

MAchares, filius Mithridatis, Boſphori rex, à L. Lucullo in amicitiam receptus eſt. Cn. Lentulus, & L. Gellius, Cenſores, aſperam cenſuram egerunt, quatuor & ſexaginta ſenatu motis: à quibus luſtro condito, cenſa ſunt civium capita quadringenta quinquaginta millia. L. Metellus Prætor in Sicilia adverſum piratas proſperè rem geſſit. Templum Jovis in Capitolio, quod incendio conſumptum ac refectum erat, à Q. Catulo dedicatum eſt. L. Lucullus, in Armenia Mithridatem & Tigranem, & immenſas utriuſque regis copias, pluribus prœliis fudit. Q. Metellus proconſul, bello ſibi adverſum Cretenſes mandato, Cydoniam urbem obſedit. L. Triarius, legatus Luculli, adverſus Mithridatem parùm proſperè pugnavit. Lucullum, ne perſequeretur Mithridatem ac Tigranem, ſummamque victoriæ imponeret, ſeditio militum tenuit, qui ſequi nolebant: id eſt, legiones Valerianæ, impleta à ſe ſtipendia dicentes, Lucullum reliquerunt.

EPITOME LIBRI XCIX.

Q. Metellus proconſul Gnoſon, & Lyctum, & Cydoniam, & alias plurimas civitates, expugnavit. L. Roſcius, tribunus plebis, legem tulit, ut equitibus Romanis in theatro

theatro quatuordecim gradus proximi aſſignarentur. Cn. Pompejus, lege ad populum latâ, perſequi piratas juſſus, qui commercium annonæ intercluſerant, intra quadrageſimum diem toto mari eos expulit, belloque cum iis in Cilicia confecto, acceptis in deditionem piratis, agros & urbes dedit. Prætereà res geſtas à Q. Metello adverſus Cretenſes continet: & epiſtolas Metelli & Cn. Pompeji invicem miſſas: queritur Metellus, gloriam rerum à ſe geſtarum à Pompejo ſublatam præteriri, qui in Cretam miſerit legatum ſuum ad accipiendas urbium deditiones. Pompejus rarionem reddit, hoc ſe facere debuiſſe.

EPITOME LIBRI C.

C. Manlius, tribunus plebis, indignatione maximâ nobilitatis, legem tulit, ut Pompejo bellum Mithridaticum mandaretur. Concio ejus bona. Q. Metellus perdomitis Cretenſibus, liberæ in id tempus inſulæ, leges dedit. Cnejus Pompejus ad gerendum bellum adversùs Mithridatem profectus, cum rege Parthorum Phraate amicitiam renovavit: equeſtri prœlio Mithridatem vicit. Præterea bellum inter Phraatem, regem Parthorum, & Tigranem, Armeniorum regem, ac deinde inter filium Tigranem, patremque geſtum, continet.

EPITOME LIBRI CI.

CN. Pompejus Mithridatem nocturno prœlio victum coëgit Boſphorum profugere. Tigranem in deditionem accepit; eique ademptis Syriâ, Phœnice, Ciliciâ, regnum Armeniæ reſtituit. Conjuratio eorum, qui in petitione conſulatus ambitus damnati erant, facta de interficiendis conſulibus, oppreſſa eſt. Cn. Pompejus, cùm Mithridatem perſequeretur: in ultimas ignotaſque gentes penetravit. Iberos, Albanoſque, qui tranſitum non dabant, prœlio vicit. Præterea fugam Mithridatis per Colchos, Heniochoſque, & res ab eo in Boſphoro geſtas, continet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI CII.

CN. Pompejus in provinciæ formam Pontum redegit. Pharnaces, filius Mithridatis, bellum patri intulit: ab eò Mithridates obſeſſus in regiâ, cùm veneno ſumpto parùm profeciſſet ad mortem, à milite Gallo, nomine Bitæto, à quo, ut juvaret ſe, petierat, interfectus eſt. Cn. Pompejus Judæos ſubegit, fanum eorum Hieroſolymæ, inviolatum ante id tempus, cepit. L. Catilina bis repulſam in petitione conſulatus paſſus, cum Lentulo Prætore, & Cethego, & pluribus aliis, conjuravit de cæde conſulum & ſenatus, incendiis urbis, & opprimendâ Republicâ: exercitu quoque in Etruriâ comparato. Ea conjuratio induſtriâ M. Tullii Ciceronis eruta eſt. Catilinâ urbe pulſo, de reliquis conjuratis ſupplicium ſumptum eſt.

EPITOME LIBRI CIII.

CAtilina à C. Antonio proconſule cum exercitu cæſus eſt. P. Clodius accuſatus, quòd in mulieris habitu in ſacrarium, in quod virum intrare nefas eſt, intraſſet: cùmque uxorem Metelli Pontificis ſtupraviſſet, abſolutus eſt. Cn. Pontinus Prætor Allobroges, qui rebellaverant, ad Solonem domuit. P. Clodius ad plebem tranſiit. C. Cæſar Luſitanos ſubegit: eoque conſulatus candidato, & captante Rempublicam invadere, conſpiratio inter tres principes civitatis facta eſt, Cn. Pompejum, M. Craſſum, C. Cæſarem. Leges Agrariæ à Cæſare conſule cum maximâ contentione, invito ſenatu, & altero Conſule M. Bibulo, latæ ſunt. C. Antonius proconſul in Thraciâ parùm proſperè rem geſſit. M. Cicero, lege à P. Clodio tribuno plebis latâ, quod indemnatos cives necaviſſet, in exilium miſſus eſt. Cæſar in provinciam Galliam profectus, Helvetios, vagam gentem, domuit: quæ ſedem quærens, per provinciam Cæſaris Narbonem iter facere volebat. Præterea ſitum Galliarum continet. Pompejus de liberis Mithridatis, Tigrane & Tigranis filio, triumphavit: Magnuſque à totâ concione conſalutatus eſt.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI CIV.

PRima pars libri ſitum Germaniæ, moreſque continet. C. Cæſar cùm contra Germanos, qui, Arioviſto duce, in Galliam deſcenderant, exercitum duceret, rogatus ab Æduis & Sequanis, quorum ager poſſidebatur, trepidationem militum, propter metum novorum hoſtium ortam, allocutione exercitus inhibuit, & victos prœlio Germanos Galliâ expulit. M. Cicero, Pompejo inter alios orante, & T. Annio Milone tribuno plebis agente, ingenti gaudio ſenatus ac univerſæ Italiæ, ab exilio reductus eſt. Cn. Pompejo per quinquennium annonæ cura mandata eſt. Cæſar Ambianos, Sueſſiones, Viromanduos, Atrebates, Belgarum populos, quorum maxima multitudo erat, prœlio victos in deditionem accepit: ac deinde contra Nervios, unam harum civitatum, cum maximo diſcrimine pugnavit, eamque gentem delevit: quæ bellum geſſit, donec ex ſexaginta millibus armatorum trecenti ſupereſſent, ex nonaginta quinque ſenatoribus tres tantummodò evaderent. Lege lata de redigenda in provinciæ formam Cypro, & publicanda pecunia regia, C. Catoni adminiſtratio ejus rei mandata eſt. Ptolomæus, Ægypti rex, ob injurias, quas patiebatur à ſuis, regno pulſus, Romam venit. C. Cæſar Venetos, gentem Oceano junctam, navali prœlio vicit. Præterea à legatis ejus eâdem fortuna res geſtas continet.

EPITOME LIBRI CV.

CUm C. Catonis tribuni plebis interceſſionibus comitia tollerentur, ſenatus veſtem mutavit. M. Cato in petitione præturæ, prælato Vatinio, repulſam tulit: idem cùm legem impediret, quâ provinciæ conſulibus in quinquennium, Pompejo Hiſpaniæ, Craſſo Syria & Parthicum bellum, Cæſari Gallia & Germania dabantur, à C. Trebonio tribuno plebis, legis auctore, in vincula ductus eſt. A. Gabinius proconſul Ptolomæum reduxit in regnum Egypti, ejecto Archelao, quem ſibi regem adſciverant. Cæſar, victis Germanis, & in Gallia cæſis, Rhenum tranſcendit, &

proxi-

proximam partem Germaniæ domuit: ac deinde Oceano in Britanniam, primò parùm proſperè, tempeſtatibus adverſis, trajecit: iterùm parùm feliciùs, maximâque hominum multitudine cæsâ, aliquam partem inſulæ in poteſtatem redegit.

EPITOME LIBRI CVI.

Julia, Cæſaris filia, Pompeji uxor, deceſſit: honoſque ei à populo habitus eſt, ut in Campo Martio ſepeliretur. Gallorum aliquot populi, Ambiorige duce Eburonum, defecerunt: à quibus Cotta, & Titurius, legati Cæſaris, circumventi inſidiis, cum exercitu, cui præerant, cæſi ſunt: & cum aliarum quoque legionum caſtra oppugnata maximo labore defenſa eſſent, interque eos, qui in Treviris præerat, Q. Cicero; ab ipſo Cæſare hoſtes prœlio fuſi ſunt. M. Craſſus bellum Parthis illaturus, Euphratem fluvium tranſivit, victuſque prœlio, in quo & filius ejus cecidit, cum reliquias exercitus in collem recepiſſet, evocatus in colloquium, ab hoſtibus, ut de pace acturis, quorum dux erat Surenas, comprehenſus, &, ne quid vivus pateretur, repugnans interfectus eſt.

EPITOME LIBRI CVII.

C. Cæſar, Treviris in Gallia victis, iterum in Germaniam tranſit, nulloque ibi invento hoſte, reverſus in Galliam, Eburones, & alias civitates, quæ conſpiraverant, vicit, & Ambiorigem in fuga perſecutus. P. Clodii à T. Annio Milone, candidato conſulatus, in Appia via ad Bovillas occiſi corpus plebs in curia cremavit. Cum ſeditiones inter candidatos conſulatus Hypſæum, Scipionem, & Milonem eſſent, qui armis ac vi contendebant; ad comprimendas eas, Cn. Pompejus legatus à ſenatu conſul tertiùm factus eſt, abſens & ſolus, quod nulli alii unquam. Quæſtione decreta de morte P. Clodii, Milo, judicio damnatus, in exilium actus eſt. Lex lata eſt, ut ratio abſentis Cæſaris in petitione conſulatus haberetur, invito & contradicente M. Catone. Prætereà res geſtas à C. Cæſare adverſum Gallos, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

qui propè univerſi, Vercingentorige Arverno duce, defecerunt, & laborioſas obſidiones urbium, continet: inter quas Avarici Biturigum, & Gergoviæ Arvernorum.

EPITOME LIBRI CVIII.

C. Cæſar Gallos ad Alexiam vicit, omneſque Galliæ civitates, quæ in armis fuerant, in deditionem accepit. C. Caſſius quæſtor M. Craſſi, Parthos, qui in Syriam tranſcenderant, cecidit. In petitione conſulatus M. Cato repulſam tulit; creatis conſulibus Sex. Sulpitio, & M. Marcello. C. Cæſar Bellovacos cum aliis Gallorum populis domuit. Præterea contentiones inter conſules, de ſucceſſore C. Cæſari mittendo, agente in ſenatu M. Marcello conſule, ut Cæſar ad petitionem conſulatus veniret, cum is, lege lata, in id tempus conſulatus provincias obtinere deberet, reſque à M. Bibulo geſtas in Syria, continet.

EPITOME LIBRI CIX.

CAuſa civilium armotum & initia referuntur, contentioneſque de ſucceſſore C. Cæſari mittendo; cum ſe dimiſſurum exercitum negaret, niſi à Pompejo dimitteretur: & C. Curionis, tribuni plebis, primùm adverſus Cæſarem, dein pro Cæſare actiones continet; cùm ſenatuſconſultum factum eſſet, ut ſucceſſor Cæſari mitteretur. M. Antonio, & Q. Caſſio, tribunis plebis, quoniam interceſſionibus id ſenatuſconſultum impediebant, urbe pulſis; mandatum à ſenatu Conſulibus, & Cn. Pompejo, ut viderent, ne quid Reſpublica detrimenti caperet. C. Cæſar bello inimicos perſecuturus, cum exercitu in Italiam venit: Corfinium cum L. Domitio, & L. Lentulo cepit, eoſque dimiſit. Cn. Pompejum, cæteroſque partium ejus, Italia expulit.

EPITOME LIBRI CX.

C. Cæſar Maſſiliam, quæ portas ipſi clauſerat, obſedit, & relictis in obſidione urbis ejus legatis, C. Trebonio, & D. Bruto, profectus in Hiſpaniam, L. Afranium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

& C. Petrejum, legatos Cn. Pompeji, cum ſeptem legionibus ad Ilerdam in deditionem accepit, omneſque incolumes dimiſit: Varrone quoque, legato Pompeji, cum exercitu in poteſtatem ſuam redacto, Gaditanis civitatem dedit. Maſſilienſes, duobus navalibus prœliis victi, poſt longam obſidionem poteſtati Cæſaris ſe permiſerunt. C. Antonius, legatus Cæſaris, male contra Pompejanos rebus geſtis, in Illyrico captus eſt: in quo bello Opitergini Transpadani, Cæſaris auxiliares, rate ſuâ ab hoſtilibus navibus clauſa, potius quam in poteſtatem hoſtium venirent, inter ſe concurrentes occubuerunt. C. Curio legatus in Africâ, cùm proſperè adverſus Varum, Pompejanarum partium ducem, pugnaſſet, à Juba, rege Mauritaniæ, cum exercitu cæſus eſt. C. Cæſar in Græciam trajecit.

EPITOME LIBRI CXI.

M. Cælius Rufus Prætor, cùm ſeditiones in urbe concitaret, novarum tabularum ſpe plebe ſollicitata, abrogato magiſtratu pulſus urbe, Miloni exuli, qui fugitivorum exercitum contraxerat, ſe conjunxit: uterque, cùm bellum molirentur, interempti ſunt. Cleopatra, Ægypti regina, à Ptolomæo fratre regno pulſa eſt. Propter. Q. Caſſii Prætoris avaritiam crudelitatemque, Cordubenſes in Hiſpania cum duabus Varianis legionibus à partibus Cæſaris deſciverunt. Cneus Pompejus ad Dyrrachium obſeſſus à Cæſare, & præſidiis ejus cum magna clade diverſæ partis expugnatis, obſidione liberatus, tranſlato in Theſſaliam bello, apud Pharſaliam acie victus eſt. Cicero in caſtris remanſit; vir nihil minùs quam ad bella natus: omnibuſque adverſarum partium, qui ſe poteſtati victoris permiſerunt, Cæſar ignovit.

EPITOME LIBRI CXII.

TRepidatio victarum partium per diverſas orbis terrarum partes, & fuga, referuntur. Cn. Pompejus, cûm Ægyptum petiſſet, juſſu Ptolomæi regis pupilli, auctore Theodoto præceptore, cujus apud regem maxima erat auctoritas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ctoritas, & Photino, occiſus eſt ab Achillâ, cui delegatum id erat facinus, in navicula, antequam in terram exiret, Cornelia uxor, & Sex. Pompejus filius, in Cyprum refugerunt. Cæſar poſt tertium diem inſecutus, cùm ei Theodotus caput Pompeji & annulum obtuliſſet, & infenſus eſt, & illacrymavit: ſine periculo Alexandriam tumultuantem intravit. Cæſar, Dictator creatus, Cleopatram in regnum Ægypti reduxit, & inferentem bellum iiſdem auctoribus Ptolomæum, quibus Pompejum interfecerat, cum maximo ſuo diſcrimine vicit. Ptolomæus, dùm fugit, in Nilo navicula ſubſedit. Præterea laborioſum M. Catonis in Africâ, per deſerta, cum legionibus iter, & bellum à Cn. Domitio contra Phraatem proſperè geſtum, continet.

EPITOME LIBRI CXIII.

CONfirmatis in Africâ Pompejanis partibus, earum imperium P. Scipioni delatum eſt. Catone, cui ex æquo deferebatur, cedente. Et cùm de diruenda urbe Utica propter favorem civitatis ejus in Cæſarem deliberaretur, idque ne fieret, M. Cato renuiſſet, Juba ſuadente, ut dirueretur; tutela ejus, & cuſtodia mandata eſt Catoni. Inde Pompejus, Magni filius in Hiſpania contractis viribus, quarum ducatum nec Afranius nec Petrejus excipere volebant, bellum adverſus Cæſarem renovavit: Pharnaces, Mithridatis filius, rex Ponti, ſine ulla belli mora victus eſt. Cùm ſeditiones Romæ à P. Dolabella, tribuno plebis, legem ferente de novis tabulis, excitatæ eſſent, & ex ea cauſa plebs tumultuaretur, inductis à M. Antonio: magiſtro equitum, in urbem militibus, octingenti è plebe cæſi ſunt. Cæſar, veteranis cum ſeditione miſſionem poſtulantibus, dedit: & cùm in Africam trajeciſſet, contra copias Jubæ regis cum diſcrimine magno pugnavit.

EPITOME LIBRI CXIV.

BEllum in Syria Cæcilius Baſſus, eques Romanus, Pompejanarum partium, excitavit; relicto à legione Sexto Cæſare, qui ad Baſſum tranſierat: occiſoque eo, Cæſar Scipio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Scipionem Prætorem, Afranium, Jubamque vicit ad Thapſum, caſtris eorum expugnatis. Cato, auditâ re, cùm ſe percuſſiſſet Uticæ, & interveniente filio curaretur, inter ipſam curationem reſciſſo vulnere exſpiravit, anno ætatis quadrageſimo nono. Petrejus Jubam, ſeque interemit. P. Scipio, in nave circumventus, honeſtæ morti vocem quoque adjecit: quærentibus enim imperatorem hoſtibus, dixit, Imperator benè ſe habet. Fauſtus & Afranius occiſi. Catonis filio venia data: Brutus, legatus Cæſaris, in Galliâ Bellovacos rebellantes prœlio vicit.

EPITOME LIBRI CXV.

CÆſar quatuor triumphos duxit; ex Galliâ, ex Ægypto, ex Ponto, & Africâ: epulum, & omnis generis ſpectacula dedit. M. Marcello conſulari, ſenatu rogante, reditum conceſſit: qui Marcellus beneficio ejus frui non potuit, à Cn. Magio Chiloce, cliente ſuo, Athenis occiſus. Et cenſum egit, quo cenſa ſunt civium capita centum quinquaginta millia: profectuſque in Hiſpaniam adverſus Sex. Pompejum, multis utrimque expeditionibus factis, & aliquot urbibus expugnatis, ſummam victoriam cum maximo diſcrimine ad Mundam urbem conſecutus eſt. Pompejus Sex. effugit.

EPITOME LIBRI CXVI.

C. Cæſar ex Hiſpaniâ quintum triumphum egit: & cùm plurimi maximique honores ei à ſenatu decreti eſſent; inter quos, ut Pater Patriæ appellaretur, & ſacroſanctus, ac Dictator in perpetuum eſſet, invidiæ cauſam adverſum eum præſtitere, quòd ſenatui, deferenti hos honores, cum ante ædem Veneris Genitricis ſederet, non aſſurrexit: & quòd, M. Antonio conſule, collegâ ſuo, inter Lupercos currente, diadema capiti ſuo impoſitum in ſella repoſuit: & quòd Epidio Marullo, & Cæſetio Flavo, tribunis plebis, invidiam ei, tanquam regnum affectanti, moventibus, poteſtas abrogata eſt. Ex iis cauſis conſpiratione in eum factâ (cujus capita fuerunt M. Brutus, & C. Caſſius, & ex

Cæſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Cæſaris partibus D. Brutus, & C. Trebonius) in curiâ Pompeji occiſus eſt viginti tribus vulneribus, occupatumque ab interfectoribus ejus Capitolium. Oblivione deinde cædis ejus à ſenatu decreta, obſidibus Antonii & Lepidi liberis acceptis, conjurati à Capitolio deſcenderunt. Teſtamento Cæſaris hæres ex parte dimidiâ inſtitutus C. Octavius, ſororis nepos, & in nomen adoptatus eſt. Cæſaris corpus, cùm in campum Martium deferretur, à plebe ante roſtra crematum eſt. Dictaturæ honos in perpetuum ſublatus eſt. C. Amatius humillimæ ſortis homo, qui ſe C. Marii filium ferebat, cùm apud credulam plebem ſeditiones moveret, interfectus eſt.

EPITOME LIBRI CXVII.

C. Octavius Romam ex Epiro venit (eò enim illum Cæſar præmiſerat bellum in Macedoniâ geſturus:) omnibuſque proſperis exceptus, etiam nomen Cæſaris ſumpſit. In confuſione rerum, ac tumultu, Lepidus pontificatum maximum intercepit. Sed M. Antonius Conſul, cùm impotenter dominaretur, legemque de provinciarum permutatione per vim tuliſſet, & Cæſarem quoque, petentem ut ſibi adverſum avunculi percuſſores adeſſet, magnis injuriis affeciſſet; Cæſar, & ſibi, & Reipublicæ vires contra eum paraturus, deductos in colonias veteranos excitavit. Legiones quoque quarta & Martia, ſigna ab Antonio ad Cæſarem tulerunt: deinde & complures ſævitiâ M. Antonii paſſim in caſtris ſuis trucidati, quia ſuſpecti erant, & ad Cæſarem deſciverunt. D. Brutus, ut petenti Ciſalpinam Galliam Antonio obſiſteret, Mutinam cum exercitu occupavit. Prætereà diſcurſus utriuſque partis virorum ad accipiendas provincias, apparatuſque belli, continet.

EPITOME LIBRI CXVIII.

M. Brutus in Græcia, ſub prætextu Reipublicæ, & ſuſcepti contra M. Antonium belli, exercitum, cui Vatinius præerat, cum provincia in poteſtatem ſuam redegit. C. Cæſari, qui primus Reipublicæ arma ſumpſerat,

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

proprætoris imperium à ſenatu datum eſt cum conſularibus ornamentis: adjectumque, ut ſenator eſſet. M. Antonius D. Brutum Mutinæ obſedit, miſſique ad eum legati à ſenatu de pace, parùm ad eam componendam valuerunt. Populus Romanus ſaga ſumpſit. M. Brutus in Epiro C. Antonium Prætorem, cum exercitu, poteſtati ſuæ ſubjecit.

EPITOME LIBRI CXIX.

C. Trebonius in Aſiâ fraude P. Dolabellæ occiſus eſt: ob id facinus Dolabella hoſtis à ſenatu judicatus eſt. Cùm Panſa Conſul malè adverſus Antonium pugnaſſet, A. Hirtius Couſul cum exercitu ſuperveniens, fuſis M. Antonii copiis, fortunam utriuſque partis æquavit. Victus deinde ab Hirtio & Cæſare Antonius, in Galliam confugit; & M. Lepidum cum legionibus, quæ ſub ipſo erant, ſibi junxit; hoſtiſque à ſenatu cum omnibus, qui intra præſidia ejus erant, judicatus eſt. A. Hirtius, qui poſt victoriam ipſis in hoſtium caſtris ceciderat, & L. Panſa è vulnere, quod in adverſo prœlio exceperat, defunctus, in campo Martio ſepulti ſunt. Adverſus C. Cæſarem, qui ſolus è tribus ducibus ſupererat, parùm gratus ſenatus fuit: qui, D. Bruto obſidione Mutinenſi à Cæſare liberato, honore triumphi decreto, Cæſaris militumque ejus mentionem non ſatis gratam habuit: ob quæ C. Cæſar, reconciliata per M. Lepidum cum M. Antonio gratiâ, Romam cum exercitu venit: & perculſis adventu ejus iis, qui in eum iniqui erant, cùm annos novendecim haberet, conſul creatus eſt.

EPITOME LIBRI CXX.

CÆſar Conſul, legem tulit de quæſtione habenda in eos, quorum opera pater occiſus eſſet: poſtulatique ea lege M. Brutus, C. Caſſius, D. Brutus, abſentes damnati ſunt. Cùm M. Antonio vires Aſinius quoque Pollio, & M. Munatius Plancus cum exercitibus ſuis adjuncti ampliaſſent, & D. Brutus, cui ſenatus, ut perſequeretur Antonium, mandaverat, relictus à legionibus ſuis profugiſſet; juſſu Antonii, in cujus poteſtatem venerat, à Capeno Sequano interemptus

emptus eſt. Cæſar pacem cum Antonio & Lepido fecit, ita, ut Tres viri Reipub. conſtituendæ per quinquennium eſſent, ipſe, Lepidus, & Antonius, & ut ſuos quiſque inimicos proſcriberent: in quâ proſcriptione plurimi equites Romani, cxxx. ſenatorum nomina fuerunt, & inter eos L. Pauli fratris M. Lepidi, & L. Cæſaris Antonii avunculi, & M. Ciceronis: hujus occiſi à Popilio, legionario milite, cùm haberet annos ſexaginta tres, caput quoque cum manu dextrâ in Roſtris poſitum eſt. Prætereà res à M. Bruto in Græcia geſtas continet.

EPITOME LIBRI CXXI.

C. Caſſius, cui mandatum à ſenatu erat, ut Dolabellam hoſtem judicatum bello perſequeretur; auctoritate Reipublicæ adjutus, Syriam cum tribus exercitibus, qui in eâdem provinciâ erant, in poteſtatem ſuam redegit: Dolabellam in urbe Laodicæâ obſeſſum mori coëgit. M. quoque Bruti juſſu C. Antonius captus, occiſus eſt.

EPITOME LIBRI CXXII.

M. Brutus adversùs Thracas parum proſperè rem geſſit; omnibuſque tranſmarinis provinciis exercitibuſque in poteſtatem ejus & C. Caſſii redactis, coïerunt Smyrnæ uterque ad ordinanda belli futuri conſilia. M. Meſſalæ Publicolam fratrem victum, communi conſilio condonaverunt.

EPITOME LIBRI CXXIII.

SEx. Pompejus, Magni filius, lectis ex Epiro proſcriptis ac fugitivis, cum exercitu diu, ſine ulla loci cujuſquam poſſeſſione, prædatus in mari, Meſſanam oppidum in Sicilia primum, deinde totam provinciam occupavit, occiſoque A. Pompejo Bithynico Prætore, Q. Salvidienum, legatum Cæſaris, navali prælio vicit. Cæſar & Antonius cum exercitibus in Græciam trajecerunt; bellum contra Brutum & Caſſium geſturi. Q. Cornificius in Africa T. Seſtium, Caſſianarum partium ducem, prœlio vicit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI CXXIV.

C. Cæſar, & Antonius, apud Philippos vario event contra Brutum & Caſſium pugnaverunt : ita ut utriuſ que dextra cornua vincerent : & caſtra quoque utrimque al iis, qui vicerant, expugnarentur. Sed inæqualem fortu nam partium mors Caſſii fecit : qui, cum in eo cornu fuiſ ſet, quod pulſum erat, totum exercitum fuſum ratus, mor tem ſibi conſcivit. Altero deinde prœlio victus M. Brutu & ipſe vitam finivit; exorato Stratone, fugæ comite, u ſibi gladium adjiceret, annorum circiter quadraginta. Inte quos Q. Hortenſius occiſus eſt.

EPITOME LIBRI CXXV.

C. Cæſar, relicto Antonio, tranſmarinæ provinciæ ex parte imperium ei ceſſit : reverſus in Italiam, veteranis agros diviſit. Seditiones exercitus ſui, quas corrupti à Fulviâ, M. Antonii uxore, milites contra imperatorem ſuum concitaverant, cum gravi periculo inhibuit. L Antonius conſul, M. Antonii frater, eadem Fulvia conciliante, bellum Cæſari intulit : receptis in partes ſuas populis, quorum agri veteranis aſſignati erant, & M. Lepido, qui cuſtodiæ urbis cum exercitu præerat, fuſo, hoſtiliter in urbem irrupit.

EPITOME LIBRI CXXVI.

C. Cæſar, cum eſſet annorum viginti trium, obſeſſum in oppido Peruſiæ L. Antonium, conatumque aliquoties erumpere, & repulſum fame, coëgit in deditionem venire, ipſique & omnibus militibus ejus ignovit. Peruſiam diruit. Redactis in poteſtatem ſuam omnibus diverſæ partis exercitibus, bellum citra ullum ſanguinem confecit.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPITOME LIBRI CXXVII.

PArthi Labieno, qui pompejanarum partium fuerat, duce, in Syriam irruperunt: victoque Decidio Saxa, M. Antonii legato, univerſam eam provinciam occupaverunt. M. Antonius, cum ad bellum contra Cæſarem gerendum incitaretur, uxore Fulvia dimiſſa, ne concordiæ ducum obſtaret; pace facta cum Cæſare, ſororem ejus Octaviam in matrimonium duxit. Q. Salvidienum, conſilia nefaria contra Cæſarem molitum, indicio ſuo protraxit: iſque damnatus, mortem ſibi conſcivit. P. Ventidius, Antonii legatus, Parthos, prœlio victos, Syriâ expulit, Labieno, eorum duce, occiſo. Cum vicinus Italiæ hoſtis Sext. Pompejus Siciliam teneret, & annonæ commercium impediret, cum eo poſtulatam pacem Cæſar & Antonius fecerunt; ita ut Siciliam provinciam haberet. Præterea motus Africæ, & bella geſta, continet.

EPITOME LIBRI CXXVIII.

CUm Sex. Pompejus rursùs latrociniis mare infeſtum redderet, nec pacem, quam acceperat, præſtaret, Cæſar, neceſſario bello contra eum ſuſcepto, duobus navalibus prœliis dubio eventu pugnavit. L. Ventidius, legatus M. Antonii, Parthos in Syriâ prœlio vicit, regemque eorum interemit. Judæi quoque à legatis Antonii ſubacti ſunt. Præterea belli apparatum continet.

EPITOME LIBRI CXXIX.

ADverſùs Sex. Pompejum vario eventu navalibus certaminibus pugnatum eſt: ita ut ex duabus Cæſaris claſſibus, altera, cui Agrippa præerat, vinceret; alterâ, quam Cæſar duxerat, deleta, expoſiti in terram milites in magno periculo eſſent. Victus deinde Pompejus in Siciliam profugit. M. Lepidus, qui ex Africa velut ad ſocietatem belli contra Sex. Pompejum à Cæſare gerendi trajecerat, cum bellum Cæſari quoque inferret; relictus ab

exercitu, abrogato triumviratus honore, vitam impetr
vit. M. Agrippa navali corona à Cæſare donatus eſt : q
honos nemini ante eum habitus erat.

EPITOME LIBRI CXXX.

M. Antonius, dum cum Cleopatra luxuriaretur, tar
Mediam ingreſſus, bellum cum legionibus octod
cim & ſexdecim millibus equitum, Parthis intulit : & cun
duabus legionibus amiſſis, nulla re proſperè cedente, re
diret, inſecutis ſubindè Parthis, & ingenti trepidatione
& magno totius exercitus periculo, in Armeniam reverſu
eſt; viginti & uno diebus trecenta millia fuga emenſus
Circa octo millia hominum tempeſtatibus amiſit : tempe
ſtates quoque infeſtas ſuper tam infeliciter ſuſceptum Par
thicum bellum culpa ſua paſſus eſt : quia hiemare in Arme
nia nolebat, dum ad Cleopatram feſtinat.

EPITOME LIBRI CXXXI.

SEx. Pompejus, cum in fidem M. Antonii veniret, bel
lum adverſus eum in Aſia moliens, oppreſſus à lega
tis ejus, occiſus eſt. Cæſar ſeditionem Veteranorum, cum
magnâ pernicie motam, inhibuit. Iapidas & Dalmatas
& Pannonios, ſubegit. Antonius Artavaſdem, Armenia
regem, fide datâ perductum, in vincula conjici juſſit, re-
gnumque Armeniæ filio ſuo, ex Cleopatra nato, dedit :
quam uxoris loco, jampridem captus amore ejus, habere
cœperat.

EPITOME LIBRI CXXXII.

CÆſar in Illyrico Dalmatas domuit. Cum M. Antonius ob amorem Cleopatræ, ex qua duos filios habebat, Philadelphum & Alexandrum, neque in urbem venire vellet, neque finito triumviratus tempore imperium deponere; bellumque moliretur, quod urbi Italiæque inferret; ingentibus tam navalibus quam terreſtribus copiis ob hoc contractis, remiſſoque Octaviæ ſorori Cæſaris repudio;

Cæſar

Cæſar in Epirum cum exercitu trajecit. Pugnæ deinde navales & prœlia equeſtria ſecunda Cæſaris feruntur.

EPITOME LIBRI CXXXIII.

M. Antonius, ad Actium claſſe victus, Alexandriam profugit, obſeſſuſque à Cæſare, in ultimâ rerum deſperatione, præcipuè occiſæ Cleopatræ falſo rumore impulſus, ſe ipſe interemit. Cæſar, Alexandriâ in poteſtatem redactâ, Cleopatrâ, ne in arbitrium victoris veniret, voluntariâ morte defunctâ, in urbem reverſus, tres triumphos egit: unum ex Illyrico, alterum ex Actiacâ victoriâ, tertium de Cleopatrâ: impoſito fine civilibus bellis altero & viceſimo anno. M. Lepidus, Lepidi, qui triumvir fuerat, filius, conjuratione contra Cæſarem factâ, bellum moliens, oppreſſus & occiſus eſt.

EPITOME LIBRI CXXXIV.

C. Cæſar, rebus compoſitis, & omnibus provinciis in certam formam redactis, Auguſtus quoque nominatus eſt: & menſis Sextilis in honorem ejus appellatus eſt. Cùm ille conventum Narbone ageret, cenſus à tribus Galliis, quas Cæſar pater vicerat, actus. Bellum contra Baſtarnas, & Mœſos, & alias gentes, à M. Craſſo geſtum, refertur.

EPITOME LIBRI CXXXV.

Bellum à M. Craſſo adversùs Thracas, & à Cæſare adversùs Hiſpanos geſtum, refertur: & Salaſſi, gens Alpina, perdomiti.

EPITOME LIBRI CXXXVI.

Rhetia à Tiberio Nerone, & Druſo, Cæſaris privigno, domita. Agrippa, Cæſaris gener, mortuus: à Druſo cenſus actus eſt.

EPITOME LIBRI CXXXVII.

CIvitates Germaniæ, cis Rhenum & trans Rhenum po tæ, oppugnantur à Druſo: & tumultus, qui ob cenſu exortus in Gallia erat, compoſitus. Ara D. Cæſari, ad co fluentem Araris & Rhodani, dedicata: ſacerdote creato C Julio Vercondari dubio Æduo.

EPITOME LIBRI CXXXVIII.

THraces domiti à L. Piſone: item Cheruſci, Tenchter Catti, aliæque Germanorum trans Rhenum gentes ſul actæ à Druſo referuntur. Octavia, ſoror Auguſti, defunct ante amiſſio filio Marcello: cujus monimenta ſunt, theatrur & porticus, nomini ejus dicata.

EPITOME LIBRI CXXXIX.

BEllum, contra Tranſrhenanas gentes à Druſo geſtum, re fertur: in quo inter primores pugnaverunt Senectius 8 Anectius, tribuni civitatis Nerviorum. Dalmatas & Panno nios Nero, frater Druſi, ſubegit. Pax cum Parthis facta eſt ſignis à rege eorum, quæ ſub Craſſo, & poſteà ſub Antoni capta erant, redditis.

EPITOME LIBRI CXL.

BEllum, adversùs Germanorum trans Rhenum civitate geſtum à Druſo, refertur: ipſe ex fractura, equo ſuper crus ejus collapſo, triceſimo die, quam id acciderat, mortuus eſt: corpus à Nerone fratre, qui nuntio valetudinis evocatus raptim accurrerat, Romam pervectum, & in C. Julii tumulo conditum. Laudatus eſt à Cæſare Auguſto vitrico: & ſupremis ejus plures honores additi.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EXCERPTIONES CHRONOLOGICÆ AD FLORUM;

Ad librorum & capitum ſingulorum loca ita concinnatæ, ut prior cifra librum, altera caput tibi oſtendat.

Anni ante natum Chriſtum.	*Italiæ cultores primi Aborigines fuere, quorum rex Saturnus: poſt hunc tertio loco Faunus, ſub quo.*	Anni ante Urbem Conditam	
1230	*Evander in Italiam venit.* 1. 1	480	*Gedeon Iſraëlis judex moritur.*
1221		471	*Atheas Ponticis gentibus imperat.* 3. 5
1181		431	*Troja capta.*
1179	*Æneas in Italiam venit.* 1. 1 *Lavinium conditur* 1. 1.	429	*Agamemnon occiditur.* *Jephtha, Ebzan, Elon, Abdon, Iſraëlem judicant.*
1149	*Alba condita.* 1. 1	399	
882		132	*Dido Carthaginem condit.*
793	*Amulius Numitorem regno pellit.* 1. 1	43	
776	*Romulus naſcitur.* 1. 1.	26	*Uſias Rex Judæ. Zacharias, Sallum, Menahem, reges Iſraëlis.*

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
752	*Amulium deturbat.* I. I.	2	*Ezechias rex naſci-tur.*
750	*Roma condita.* I. I. *cujus ita primus Rex Romulus regnat per annos* XXXVII.	Anni ab Urbe condita.	*Micha Propheta.*
747	*Raptus Sabinarum.* I. I.		
		3	
746	*Spolia opima prima.* I. I.	4	
743	*Sabini, ex hoſtibus, Romę cives fiunt.* I. I.	7	*Pekah, rex Iſraëlis, incurrit in Judæam.*
			Hieroſolyma obſidetur.
721	*Romulus Vejentes vincit.* I. I	29	*Salmanaſſar expugnat Samariam.*
713	*Romulus moritur.* I. I.	17	
712	*Numa Pompilius, ſecundus rex Romanorum, pacificè regnat per annos* XLIII. I. 2	38	*Nahum Propheta.*
669	*Tullus Hoſtilius, tertius rex Romanorum, regnat per annos* XXXII. I. 3	81	*Ezechias, Manaſſes, reges Judæ.*
664	*Pugna Tergeminorum.* I. 3	86	
662	*Alba diruta.* I. 3		*Tarentus conditur.*
664		88	I. 18.
		106	*Ammon rex Judæ.*
637	*Ancus Marcius, quartus rex Romanorum, regnat per annos* XXIV.	113	
624	*Oſtia condita.*	126	*Joſias rex Judæ.*

Tar- Joſias

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
613	*Tarquinius Priſcus, quintus rex Romanorum, regnat per annos* XXXVIII.	137	*Joſias moritur, ſuccedunt filii.* *Nebucadnezar Hieroſolymam venit.*
599	*Tuſci vincuntur.* I. 5.	151	*Daniel interpretatur Nebucadnezari ſomnium.* *Jeremias vaticinatur.*
588		162	*Galli in Italiam veniunt.* I. 13
575	*Servius Tullius, ſextus rex Romanorum, regnat per annos* XLIV. I. 6	175	*Ezechiel vaticinatur.*
563	*Cenſus inſtituitur.* I. 6.	187	*Jechonias olim rex Judæ carcere liberatur.*
531	*Tarquinius Superbus, rex Romanorum ultimus, regnat per annos* XXV. I. 7	219	*Cyrus Judæos reſtituit.*
524	*Sueſſa Pometia capitur.* I. 7	226	*Templum reficitur.*
519		231	*Septem Perſæ regnum Magis eripiunt.* 3. 5.
515	*Gabii urbs capitur.* I. 7.	235	*Darius rex Perſarum.* *Haggæus & Sacharias vaticinantur.*
514	*Capitolium conditum.* I. 7	236	*Babylon operâ Zopyri capitur.*
506	*Imperium regibus abrogatur, cùm duraſſet annos* CCLIV. *Conſulatus origo.* I. 9.	244	*Bellum Ionicum geritur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	Brutus filios ſecuri percutit. 1. 9		
	Porſena Romam obſidet. 1. 10		
	Horatius, Mucius, Clœlia clarent. 1. 10.		
	Brutus & Aruns Tarquinius mutuis vulneribus cadunt. 1. 10.		*Pythagoras moritur.*
493	*Poſthumius dictator Latinos vincit.* 1. 11	257	
491	*Plebs ſecedit in ſacrum montem.* 1. 23	259	
490	*Corioli capiuntur: undè Coriolanus.* 1. 11	260	
489		261	*Darius exercitum mittit contra Athenienſes.* 2. 8
488	*Coriolanus exulat.* 1. 22.	262	
482	*Spurius Caſſius interficitur ob affectatum regnum.* 1. 26	268	
481		269	*Xerxes montem Athon perfodit.* 2. 8
476	*Fabii privatum bellum cum Vejentibus gerunt.* 1. 12	274	
470	*Volerone duce fracti Coſ. faſces.* 1. 22	280	
468	*Appii exercitus non vult vincere.* 1. 22	282	*Artaxerxes rex Perſarum.* *Eſras Hieroſolymam venit.*
448	*Decemviri creantur.*	302	

Ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	tur. I. 24		
446	*Decemviratus tollitur.* I. 24	304	*Nehemias Hieroſolymam venit.* *Herodotus hiſtoriam ſcribit.*
425	*Spolia opima ſecunda.* I. 12	325	*Thucydides hiſtoriam ſcribit.*
410	*P. Poſthumius Albus trib. mil. conſulari poteſtate, lapidatur à militibus.* I. 22	340	*Bellum Siculum cum Athenienſibus.* *Dionyſius major Siciliæ tyrannus.*
401	*Veji obſeſſi.* I. 12 *Stipendia incipiunt.* I. 12.	349	
399	*Hiematur ſub pellibus.* I. 12	351	*Artaxerxes Mnemon, rex Perſarum.*
392	*Faliſci Camillo ſe dedunt.* I. 12 *Fidenæ conflagrant.* I. 12.	358	
391	*Veji capti.* I. 12	359	*Plato philoſophatur.*
386	*Camillus exulat.* I. 22.	364	
385	*Roma capta.* I. 13	365	*Pax tota Græcia.*
384	*Camillus finitimos vincit.* I. 13	366	*Xenophon Hiſtoriam ſcribit.*
379	M. *Manlius de ſaxo Tarpejo dejicitur.* 2. 26.	371	*Ariſtoteles naſcitur.*
362	C. *Licinius Stolo, ſenatui conſortium conſulatus extorquet.* I. 26.	388	
355	*Galli vincuntur ad Anienem.* I. 13. *indè Torquatus.*	396	*Philippus M. rex Macedoniæ.*
343	*Galli vincuntur in agro*	407	*Templum Dianæ Epheſi*

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	agro Pomptino. 1. 13 *inde Corvini.*		*Epheſi conflagrat, dùm Alexander naſcitur.* *Dionyſius Corinthi.*
337	*Campani concedunt in ditionem Romanorum.* 1. 16 *Undè natum bellum Samniticum, quod duravit annis circiter L.*	413	
		416	*Alexander M. rex Macedoniæ.*
334	*Manlius filium contra imperium pugnantem occîdit.* 1. 14		
332	*Roſtra nomen accipiunt ex ſpoliis Antiatibus.* 1. 11	416	*Darius, Perſarum rex interficitur.* *Hieroſolyma capitur à Ptolomæo.* *Agathocles Siciliæ tyrannus.*
317	*Clades Caudinæ.* 1. 19.	433	*Theophraſtus philoſophatur.*
316	*Papirius Samnitibus jugum reponit.* 1. 16	434	
307		443	*Lyſimachia condita.* 2. 8.
		445	*Demetrius Poliorcecetes, rex Aſiæ.*
305	*Saltus Ciminius penetratus.* 1. 17		
303	*Decius Mus ſe devovet.* 1. 17	447	*Demetrius Poliorcetes, rex Macedoniæ.*
288	*Curius Sabinos vincit.* 1. 15. *Hoc anno bello*	462	

Pyr-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	bello Samnitico finis impoſitus, cùm duraſſet annis L. 1. 16		*Pyrrhus, rex Macedoniæ.*
284	*Plebs ſecedit in Janiculum.* 1. 25	466	*Ptolomæus Philadelphus, rex Ægypti.*
281	*Dolabella Gallos vincit.* 1. 13	469	*Regnum Tuſcorum finitum.*
279	*Bellum Tarentinum.* 1. 18.	471	
278	*Pyrrhus Tarentinis auxilio venit.* 1. 18.	472	*Ptolomæus Ceraunus, rex Macedoniæ.*
	Pugnat cum Romanis ad Heracleam. 1. 18.		
276	*Iterùm ad Aſculum.* 1. 18	474	*Galli in Aſiam veniunt, undè Gallogræcia.* 2. 11
273	*Poſtremò in Aruſinis campis* 1. 18 *Fabricius cenſor Ruſinum notat.* 1. 18	477	*Aratus Phænomena ſcribit.* *Sacra Biblia tranſlata per* LXX. *interpretes.*
266	*Picentes vincuntur.* 1. 19.	484	
264	*Sallentini vincuntur.* 1. 20	486	
263	*Volſinienſium ſervi puniuntur.* 1. 21 *Hoc modo Italia facta Romanorum.* 2. 1.	487	
262	*Romani in Siciliam navigant.* 2. 2 *Undè natum bellum*	488	*Antigonus, rex Ma-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	lum Punicum primum, quod duravit annis circiter XXIV.		Macedoniæ Gallos vincit. Nicomedia conditur. Zeno Stoicus moritur.
258	C. Duillius Nepos Coſ. Pœnos navali prælio ſuperat. 2. 2	492	Antiochus Theos, rex Syriæ.
	Cn. Cornelius Scipio Aſina Coſ. capitur à Pœnis. 2. 2		
257	L. Cornelius Scipio Coſ. in Sardiniâ & Corſicâ Pœnos vincit. 2. 2.	493	Ptolomæus Philadelphus cum Antiocho bellum gerit.
256	A. Attilius Calatinus Coſ. in Siciliâ Pœnos vincit. 2. 2	494	
254	M. Atilius Regulus Coſ. bellum in Africam transfert. 2.2	496	
253	Xanthippus Regulum vincit. 2. 2	497	Antigonus Athenas capit.
248	L. Cæcilius Metellus procoſ. Pœnos cædit. 2. 2	502	Aratus Sicyonius, dux Achæorum.
	Regulus pacem cum Pœnis diſſuadet. 2. 2.		
247	P. Claudius Pulcer Coſ. claſſem amittit. 2. 2	503	Ptolomæus Evergetes, rex Ægypti.
243	M. Fabius Buteo Coſ. Pœnos cadit. 2. 2	507	
239	C. Lutatius Catulus Coſ. primo bello Punico finem imponit. 2. 2. Duravit autem annis XXIV.	511	Atalus Pergamenum regnum conſtituit.
			Arſaces Parthorum regnum conſtituit.

Q. Ful-

Anni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.

235 *Q. Fulvius Flaccus Coſ. Ligures vincit.* 2. 3

233 *Janus clauſus.* 2. 3

232 *Ligures Romanis bellum faciunt.* 2. 3

228 *Teutana legationem Rom. violat.* 2. 5

227 *Illyrii vincuntur.* 2. 5.

226

225 *Saguntus fœdere Romanorum & Pœnorum in libertatem excipitur.* 2. 6

223 *L. Æmilius Pappus Coſ. Gallos vincit.* 2. 4

221 *C. Flaminius Nepos Coſ. Gallos vincit.* 2. 4.

220 *M. Claudius Marcellus Coſ. de Viridomaro Gallo opima refert.* 2. 4

217 *Saguntus deleta.* 2. 6.

Romani legatione Carthaginem miſsâ, dedi poſtulant Annibalem. 2. 6

Anni ab Urb. Cond.

515 *Annibal patri jurat ad aram, ſe hoſtem pop. Rom. futurum.* 2. 6

517

518

522

523 *Demetrius, rex Macedoniæ, Philippi pater, moritur.*

524 *Carthago Hiſpana*

525 *conditur: de quâ,* 2. 6

527 *Seleucus & Antiochus fratres, Syriæ reges, moriuntur.*

529 *Antigonus Tutor, Macedoniæ rex, Spartam occupat.*

530 *Philippus, rex Macedoniæ penultimus.*

533 *Philippus cum Ætolis bellum gerit.*

Antiochus cum Ptolomæo.

Philippus Peloponneſum occupat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.

216 *Annibal Alpes tranſit. 2. 6. undè bellum Punicum ſecundum, quod duravit annis circiter.* XVI.

Cn. Scipio in Hiſpaniam mittitur. 2, 6. & 2, 17.

P. Cornelius Scipio, poſt Africanus, prætextatus adhùc, patrem ſervat. 2. 6

215 *Annibal Sempronium vincit.* 2. 6

Et C. Flaminium Nepotem Coſ. II. 2. 6

P. Scipio procoſ. in Hiſpaniam venit. 2. 6 & 2. 17.

Q. Fabius maximus Dictator Annibalem cunctando macerat. 2. 6

214 *Clades Cannenſis.* 2. 6.

Annibal Capuam occupat. 2. 6

Ad Nolam vincitur à Marcello. 2. 6

213 *Iterum.*

Sardi vincuntur à T. Manlio, ut alii; ſive, ut noſter, à Graccho. 2. 6

Philippus legatos de ſocietate mittit ad Annibalem. 2. 7

Sci-

Anni ab Urb. Cond.

534 *Attalus cum Gallis contra Achæum pugnat.*

Carthaginienſium claſſis ad recuperandam Siciliam miſſa, vincitur.

Hiero, Rex Syracuſanus, Romanos juvat.

535 *Cn. Scipio in Hiſpaniâ claſſem Carthaginienſium capit, & Mandonium Hiſpaniæ regulum vincit.*

Antiochus vincitur à Ptolomæo.

Philippus urbes aliquot Pæonum occupat, & cum Illyriis bellum gerit.

536 *Antiochus Achæum bello perſequitur.*

Aſdrubal in Hiſpaniâ Carpeſios vincit.

Pruſias, rex Bithyniæ, Gallos cædit.

537 *Antiochus Achæum Sardibus obſidet.*

Hiero, rex Siciliæ, moritur.

Hieronymus, rex Siciliæ, cum Carthaginienſibus fœdus init.

Hie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	Scipiones Aſdrubalem vincunt. 2. 7		
212	*Tib. Sempronius Gracchus procoſ.* P*œnos in Lucaniâ cædit.* 2. 6.	538	*Hieronymus, rex Siciliæ, interficitur.*
			Saguntus reſtituitur.
	Marcellus Annibalem ad Nolam tertiò vincit. 2. 6		*Philippus Aratum veneno tollit.*
			Achæus occiditur ab Antiocho.
	Marcellus in Siciliam mittitur. 2. 6		
210	*Syracuſæ captæ.* 2. 6.	540	*Annibal Tarentum occupat. Centenium & Fulvium vincit.*
	Scipiones cæſi. 2. 6		
209	*Annibal cum exercitu Romam contendit.* 2. 6	541	*Antiochus Ptolomæi præfectos ex Syriâ pellit.*
	Capua recipitur. 2. 6.		*Valerius Lævinus contra Philippum res gerit.* 2. 7
	P. *Cornelius Scipio, mox Africanus, cum proconſulari imperio in Hiſpaniam mittitur.* 2. 6		
208	*Ærario deficiente privati opes ſuas reip. conferunt.* 2. 6	542	*Lævinus Coſ. Siciliam provinciam facit.*
			Scipio Carthaginem novam unâ die expugnat. 2. 6. & 2. 17
207	*Fabius Tarentum recipit.* 2. 6	543	*Philippus cum Romanis variâ fortunâ bellum gerit.*

Al- *Ma*-

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
206	*Attalus cum Romanis contra Philippum bellum gerit.* 2. 2.	544	*Marcellus Coſ. inſidiis Annibalis interficitur.* *Philopœmen Machanidam Lacedæmoniorum tyrannum occîdit.*
205	*Aſdrubal occiditur.* 2. 6.	548	*Scipio Hannonem Pœnorum ducem capit.*
202	*Scipio in Africam trajicit.* 2. 6	548	*Ptolomæus Epiphanes rex Ægypti.* *Scipio Syphacis caſtra incendit.*
200	*Annibal Italiâ decedit.* 2. 6 *Vincitur à Scipione.* 2. 6. *& ita finitur bellum Punicum ſecundum, poſtquam duraverat annis circiter* XVI.	550	*Vermina Syphacis filius vincitur.* *Carthaginienſes pacem petunt, & impetrant à Scipione.*
199	*Scipio vocatur Africanus.* 2. 6 *Athenienſes à Romanis auxilium petunt adversùs Philippum.* 2. 7	551	*Philippus navali prœlio vincitur ab Attalo & Rhodiis.* 2. 7.
198	*Philippus in ſepulchra & templa Athenienſium ſævit.* 2. 7	552	*Plautus poëta moritur.*
196	*T. Quinctius Flamininus Coſ. Aoum penetrat.* 2. 7	554	*Cato prætor ſortitus provinciam Sardiniam ab Ennio ibîdem Græcis litteris inſtituitur.*
195	*Philippus vincitur ad Cynoſcephalas.* 2. 7.	555	*Attalus rex Pergamenus moritur. Succedit Eumenes.*

Quin- *An-*

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
194	*Quinctius Bœotos compeſcit.* 2. 7	556	*Antiochus Lyſimachiam inſtaurat.*
193	*M. Porcius Cato Celtiberos vincit.* 2. 17 *Quinctius Nabin vincit.* 2. 7	557	*Annibal ad Antiochum venit.* 2. 8 *Græcorum libertas in Nemeis proclamatur.* 2. 7
190	*Antiochus in Græciam trajicit.* 2. 8	560	*Philopœmen cum Nabide bellum gerit.*
189	*Man. Acilius Glabrio Coſ. Antiochum pellit.* 2. 8	561	*P. Cornelius Scipio Naſica Coſ. Bojos vincit.*
188	*Æmilius Regillus prætor claſſem Antiochi vincit.* 2. 8	562	*Antiochus vincitur à Scipione.* 2. 8
187	*M. Fulvius Nobilior Coſ. Ambraciam obſidet.* 2. 9	563	*Cn. Manlius Vulſo Coſ. Gallogræcos vincit.* 2. 11 *Bononia colonia deducta.*
185	*Cn. Manlio negatur triumphus.* 2. 11	565	*Africanus accuſatur Romæ.* *Antiochus occiditur. Succedit Seleucus.*
179	*Perſeus cum Philippo patre in Hæmum montem aſcendit.* 2. 12	571	*Fulvius flaccus prætor Celtiberos vincit.*
178	*A. Poſthumius Albinus Coſ. Ligures exarmat.* 2. 3	572	*Ptolomæus Epiphanes moritur.* *Succedit Ptolomæus Philo metor.*
177	*Tib. Sempronius Gracchus Celtiberos vincit.* 2. 17	573	*Philippus, rex Macedoniæ, moritur. Succedit Perſes.*
176	*M. Manlius Vulſo Coſ. Caſtris exuitur* ab	574	*Veſtæ ignis extinctus.*

Grac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	ab Hiſtris. 2. 10		
175	*C. Claudius Pulcer Coſ. rem gerit contra Hiſtros.* 2. 10	575	*Gracchus Sardos vincit. Seleucus moritur. Succedit Antiochus Epiphanes.*
168	*Africani filius Africanum minorem adoptat.* 2. 15	582	*Salondicus, belli Hiſpanici concitor, opprimitur.* 2. 17 *Antiochus Ægypto inhiat.*
167	*Q. Marcius Philippus Coſ. II. Macedoniam irrumpit.* 2. 12.	583	*Ennius poëta moritur.* *Antiochus Alexandriam obſidet.*
166	*Anicius prætor Gentium vincit.* 2. 13 *L. Æmilius Paulus Coſ. II. Perſen vincit.* 2. 12	584	*Popilius legatus ad Antiochum.* *Antiochus Hieroſolymam occupat.* *Polybius in Italiam venit.*
164	*L. Æmilius Perſen in triumpho ducit.* 2. 12	586	*Judas Maccabæus legem defendit.* *Antiochus moritur. Succedit Antiochus, ejus filius, tutore Lyſiâ.*
157	*M. Fulvius Nobilior proconſ. Ligures domat.* 2. 3	593	*Terentius poëta moritur.* *Judas Maccabæus interficitur. Succedit Jonathas.*
154	*C. Marcius Figulus Coſ. II. Dalmatas vincit.* 4. 12	396	*Jonathas & Simeon Amaræos per inſidias cædunt.* *Jonathas pacem facit cum Bacchide.*
150	*Carthaginenſes exercitum contra fœdus com-*	600	*Demetrius occiditur. Succedit victor Ale-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	comparant. 2.15		Alexander. Andriſcus Pſeudophilippus captus Romam deducitur.
149	L. Licinius Lucullus Coſ. in Hiſpaniâ res gerit. 2. 17	601	P. Cornelius Scipio Æmilianus ſingulari certamine hoſtem ſuperat. 2. 27
147	Bellum Punicum tertium incipit. 2. 15 Carthago obſidetur. 2. 15.	603	Andriſcus cuſtodiam elapſus occupat Macedoniam. Cato Cenſorius moritur.
146	Q. Cæcilius Metellus Andriſcum vincit. 2. 14	604	Pruſias, Bithyniæ rex, à filio Nicomede interficitur. Maſiniſſa moritur.
145	Scipio contra ll. Coſ. factus, obſidionem Carthaginis urget. 2. 15.	605	Critolaus legatos Romanorum violat. 2.16
144	Metellus Achæos vincit. 2. 16 Triumphat de Andriſco. 2. 14 Carthago diruitur. 2. 15. Corinthus diruitur 2. 16.	606	Metellus appellatur Macedonicus. 2. 17 Viriatus in Luſitaniâ duces Romanos cædit. 2. 17 Alexander, Syriæ rex, interficitur. Succedit ei Demetrius. Ptolomæus Philometor moritur ex vulnere. Succedit Ptolomęus Phyſcon.
143	Q. Fabius Maximus Æmilianus Coſ. con-	607	Jonathas Demetrio auxilium mittit

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	contra Viriatum mittitur. 2. 17		*tit contra Antiochenos.* *Tryphon Demetrium pellit.* *Jonathas occiditur. Succedit Simon. Simon cum Demetrio fœdus init.*
141	*Q. Cęcilius Metellus Macedonicus res in Hiſpaniâ gerit.* 2. 17.	609	*Simon arcem Sionis capit.*
139	*Q. Pompejus Rufus Coſ. turpe fœdus cum Numantinis icit.* 2. 18.	611	*Tryphon, Antiocho pupillo necato, Syriæ regnum invadit.*
138	*Viriatus à ſuis interficitur.* 2. 17	612	*Antiochus Sedetes ejecto Tryphone Syryam occupat.*
136	*Dec. Junius Brutus Coſ. in Hiſpaniâ res gerit.* 2. 17	614	*Tryphon interficitur.*
135	*C. Hoſtilius Mancinus Coſ. turpe fœdus cum Numantinis icit.* 2. 18.	615	*Joannes Hyrcanus, Simonis filius, Cendebeum vincit.* *Brutus Gallæcos vincit.* 2. 17
133	*Eunus ſervile bellum concitat.* 3. 19	617	*Simon, Ethnarches Judæorum, occiditur.*
	Hypſæus prætor à ſervis vincitur. 3. 19		*Antiochus Hieroſolymam obſidet.*
132	*P. Cornelius Scipio Africanus Coſ.* II. *contra Numantinos mittitur.* 2. 18	618	*C. Fulvius Flaccus Coſ. contra ſervos in Siciliam mittitur.*
131	*Tib. Sempronius Gracchus* II. *ſeditioſas*	619	*L. Calpurnius Piſo Frugi ſervos vincit.*

pro- *P. Cor-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	promulgat. 3. 14		
130	Numantia diruitur. 2. 18. M. Perperna prætor, ovans de ſervis, Urbem ingreditur. 3. 19	620	P. Cornelius Scipio Africanus triumphat de Numantinis. 2. 18
129	Ariſtonicus Aſiam occupat. 2. 20 P. Licinius Craſſus Mucianus Coſ. ab Ariſtonico capitur. 2. 20 M. Perperna Coſ. Ariſtonicum vincit capitque. 2. 20	621	Cenſus actus Romæ: cenſa civium Romanorum. 313823. præter pupillos & viduas. Antiochus Sedetes occiditur.
127	Man. Aquilius Coſ. reliquias Aſiatici belli conficit. 2. 20	623	Ptolomeus ſorori filium, quem ex eâ ſuſtulerat, membratim conciſum mittit. Alexander Zebinæ, Syrię regnum invadit
123	Maſilienſes queruntur de Salyis. 3. 2 M. Fulvius Flaccus Coſ. contra Salyos proficiſcitur. 2. 3	627	Antiochus Gryphus regnum Syriæ vindicat. Alexander Zebina interficitur. Polybius moritur.
121	C. Gracchus ſeditioſas leges fert. 3. 15 Q. Cæcilius Metellus Coſ. adversùs Baleares mittitur. 3. 8	629	Aquæ Sextiæ, quarum mentio. 3. 3. conditæ. Carthago colonia deducta.
119	Cn. Domitius Ahenobarbus procoſ. Allobroges vincit. 3. 2	631	C. Gracchus interficitur. 3. 15
118	Q. Fabius Maximus Æmilianus procoſ.	632	Antiochus Cyzicenus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	coſ. Bituitum vincit. 3. 2.		*cenus fratri de regno controverſiam movet.* *Ptolomæus Phyſcon moritur.*
113	*Jugurtha fratribus inſidias ſtruit.* 3. 1	637	*M. Æmilius Scaurus Coſ. Ligures vincit.*
112	*C. Porcius Cato Coſ. vincitur à Scordiſcis.* 3. 4.	638	*Antiochus Cyzicenus à fratre Grypo vincitur.*
111	*Didius Thraces vincit.* 3. 4	639	*Cimbri vagantur.* 3. 3.
110	*Jugurtha fratrem Atherbalem necat.* 3. 1. *M. Livius Druſus Coſ. Scordiſcos vincit.* 3. 4	640	*Antiochus Cyzicenus exercitu reparato Grypum vincit.*
109	*L. Calpurnius Beſtia Coſ. contra Jugurtham mittitur.* 3. 1	641	*Magna pars Urbis conflagrat, una cum æde Magnæ Matris.*
108	*Jugurtha Romam venit.* 3. 1 *A. Poſthumii Albini exercitus corrumpitur à Jugurtha.* 3. 1	642	*M. Minucius Coſ. in Thraciâ res gerit.* 3. 4. *Samaria exſcinditur à Joanne Hyrcano.*
107	*Q. Cæcilius Metellus Coſ. contra Jugurtham proficiſcitur.* 3. 1	643	*M. Junius Silanus Coſ. vincitur à Cimbris.* 3. 3
106	*Metellus Thalam capit.* 3. 1	644	
105	*C. Marius Coſ. Capſam capit.* 3. 1 *Jugurtham & Bocchum reges vincit.* 3. 1	645	*Metellus triumphat ex Numidiâ, & appellatur Numidicus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
			L. Caſſius Longinus Coſ. vincitur & occiditur à Cimbris. *Pompejus Magnus naſcitur.*
103	*Bocchus Jugurtham Syllæ tradit.* 3. 1	647	*Cn. Mallius Coſ. & Q. Servilius Cæpio procoſ. vincuntur à Cimbris.* 3. 3
	Marius Jugurtham in triumpho ducit. 3. 1		*Joannes Hyrcanus pontifex moritur. Succedit Ariſtobulus, qui pontificatum in regnum commutat.*
102	*C. Marius Coſ. II. adverſus Cimbros movet.* 3. 3	648	*Ariſtobulus Judæorum rex moritur. Succedit Alexander.*
101	*Lucius Licinius Lucullus caſtris exuitur à ſervis.* 3. 19	649	*C. Lucilius, Satyrarum ſcriptor, moritur.*
100	*C. Marius, Coſ.* IV. *Theutones cædit.* 3. 3	650	*Archias poëta Romam venit.*
99	*Man. Aquilius Coſ. cum ſervis debellat.* 3. 19. *C. Marius Coſ.* V. *Cimbros cædit.* 3. 3	651	
98	*C. Marius Coſ.* VI. *Saturninum fovet.* 3. 16.	652	*Saturninus occiditur.* 3. 16 *C. Julius Cæſar naſcitur.*
	Metellus Numidicus exulat. 3. 16		*Ptolomæus Lathurus à matre regno pellitur.* *Alexandrum Judæum vincit.*
92	*P. Rutilius damnatur repetundarum.*	638	*Antiochus, Cyziceni filius, Seleucum regno*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	rum. 3. 17		*regno Syriæ exuit.* *Antiochus, Seleu* *frater, occiditur.*
90	*M. Livius Druſus ll. fert.* 3. 17	660	*Alexander, rex Judæorum,* L. M. *eorundem occîdit.*
89	*Interficitur.* 3. 17	661	*Alexander, rex Judæorum,* L. M. *eorundem occîdit.*
88	*Bellum Sociale exoritur.* 3. 18 *P. Rutilius Lupus Coſ. vincitur ab Italis.* 3. 18	662	*Alexander, rex Ægypti, matrem occîdit.* *Alexander, rex Judæorum, Phariſæorum ſeditionibus premitur.*
87	*L. Sylla vincit Samnites.* 3. 18	663	*Demetrius Eucærus capitur à Parthis.*
86	*Bellum civile Marianum oritur.* 3. 21	664	*Cives Romani in Aſiâ juſſu Mithridatis occiduntur.* 3. 5
85	*L. Cornelius Cinna Coſ. Urbe pellitur.* 3. 21 *Marius & ſocii Urbem occupant.* 3. 21	665	*C. Marius, Coſ.* VII. *moritur.* 3. 21 *Cicero Moloni Rhodio rhetori dat operam.*
84	*Sylla Mithridaticos vincit.* 3. 5	666	*Athenæ captæ.* 3. 5. *C. Salluſtius Criſpus, Hiſt. Romanæ princeps naſcitur.*
81	*Sylla redit in Italiam contra Marianos.* 3. 5. & 3. 21.	669	*Templum Delphicum incenditur à Thracibus.* *Capitolium conflagrat.*
80	*C. Marius, Marii filius, Coſ. opprimitur.*	670	*L. Licinius Murena bellum Mithridati-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	tur. 3. 21 *Pontius Teleſinu opprimitur.* 3. 21		*daticum renovat.* *Sylla Tribunorum poteſtatem minuit.* *Ptolomæus Lathurus moritur. Succedit Ptolomæus Auletes.*
77	*Ap. Claudius Pulcer Coſ. in Thraciâ res gerit.* 3. 4 *P. Servilius Vatia Coſ. Iſauros vincit.* 3. 9.	673	*Cicero Athenas navigat, Antiocho philoſopho operam daturus.* *Sylla ſponte dictaturam deponit.*
76	*M. Æmilius Lepidus Coſ. civile bellum movet.* 3. 23	674	*Alexander rex Iudæorum, moritur. Succedit uxor Alexandra.*
75	*Cn. Pompejus contra Sertorium mittitur.* 3. 22	675	*Cicero è Græciâ Romam redit.*
74	*C. Scribonius Curio Coſ. in Thraciâ res gerit.* 3. 4	676	*Capitolium reſtituitur.*
		677	*Cicero Quæſturam petit.* *Nicomedes, Bithyniæ rex, moritur, hærede relicto pop. Rom.*
72	*M. Antonius vincitur à Cretenſibu* 3. 7.	678	*Sertorius cum Mithridate fœdus init.* 3. 22.
71	*L. Licinius Lucull Mithridatem vin ad Cyzicum.* 3. *Spartacus cum gladiatoribus bellum Po Romano facit.* 3. 2	679	*Arioviſtus, Germanorum rex, in Galliam tranſit.* *Pompejus proſperè res gerit contra Sertorium.*
70	*Cn. Cornelius Le tulus Clodianus Co vincitur à Spartaco.* 3. 20.	680	*Lucullus Mithridatem in Pontum fugat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
69	*Sertorius interficitur à ſuis.* 3. 22 *C. Caſſius Varus procoſ. vincitur à Spartaco.* 3. 2	981	*Mithridates in Armeniam fugit.* *Virgilius naſcitur.* *Alexandra Judæorum regina moritur; filius ejus minor Ariſtobulus fratre dejecto ſuccedit.*
66	*Q. Cæcilius Metellus in Cretam mittitur.* 3. 7	684	*Lucullus Niſibin capit.* *Triarius Mithridatem vincit.*
65	*Pompejo bellum Piraticum decernitur.* 3. 6.	685	*Mithridates Triarium ingenti clade afficit.* *Cicero præturam petit.*
64	*Pompejus contra Mithridatem proficiſcitur.* 3. 5 *M. Terentius Varro triumphat de Thracibus.* 3. 4	686	*Pompejus Mithridatem nocturno prœlio vincit.* 3. 5 *Lucullus ob magnificentiam & luxuriam Xerxes togatus appellatur.*
63	*Pompejus in Iberos, Albanos, &c. movet.* 3. 5	687	*Hyrcanus Ariſtobulum fratrem obſidet Hieroſolymis.*
62	*Proficiſcitur in Syriam.* 3. 5.	688	*Cicero conſulatum petit.*
61	*Pompejus Hieroſolymitanum templum intrat.* 3. 5 *Catilinæ conjuratio diſcutitur.* 4. 1	690	*Mithridates moritur.* *Auguſtus Cæſar naſcitur.* *Julius Cæſar fit Pontifex Maximus.* *Lucullus triumphat.*
60	*Metellus Creticus ap-*	689	*P. Clodius uxorem Cæſa-*

Anni ante nat. Chr.

appellatur. 3. 7

57 *Julia, Cæſaris filia, Pompejo nubit.* 4. 2

56 *Cæſar Helvetios, & Arioviſtum vincit.* 3. 10.

55 *Item Belgas.* 3. 10

54 *Et Venetos.* 3. 10

53 *Rhenum tranſit.* 3. 10.

In Britanniam trajicit. 3. 10

52 *M. Craſſus in Parthos movet.* 3. 11

Cæſar iterùm in Britanniam trajicit. 3. 10.

51 *M. Craſſus interficitur.* 3. 11

Julia Pompeji conjux moritur. 4. 2

Cæſar ponte facto Rhenum penetrat. 3. 10.

Anni ab Urb. Cond.

Cæſaris violat.

Helvetii de invadendâ Galliâ deliberant. 3. 10

690 *Meſſala Corvinus Orator naſcitur.*

Titus Livius naſcitur.

694 *Cicero exulat.*

Clodius Pompejum inſidiis petit.

695 *Cicero redit.*

696 *Orationem habet pro Sextio &c.*

697 *Gabinius Ptolomæum regno pulſum reſtituit.*

Alexander, Ariſtobuli filius, Judæam ſubigere tentat fruſtra.

698 *Gabinius Nabathæos vincit.*

Romam reverſus accuſatur primum à Cicerone, mox defenditur: damnatur tamen.

699 *Caſſius ſuperſtites cladis Craſſianæ in Syriâ colligit.* 3. 11

Labienus, Cæſaris legatus, Treviros vincit.

Cicero creatur Augur.

Clodius occiditur à Milone.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
50	*Cæſar mediâ hieme in Galliam redit.* 3. 10. *Cæſari conceditur abſenti petere conſulatum.* 4. 2	700	*Lucretius poëta pe furorem manus ſib infert.* *Cicero libros ſcribi de Finibus.*
49	*Cæſar conſulatum more majorum petere jubetur.* 4. 2	701	*Cicero in provinciam Ciliciam proficiſcitur.* *Cenſa civium capita* 320000.
47	*Cæſar Brundiſii Pompejum obſidet.* 4. 2.	703	*Scribonius Curio Siciliam occupat pro Cæſare.* 4. 2 *Occiditur in Africâ,* 4. 2
46	*Cæſar Pompejum vincit:*	704	*M. Cælius & Milo occiduntur.*
45	*Et Ægyptios.* 4. 2	705	*Cicero Cæſari obviam progreditur.*
44	*Item Jubam regem & Scipionem.* 4. 2 *Cæſar triumphat.* 4. 2. *Creatur dictator perpètuus.* 4. 2	706	*Cicero orationes habet ad Cæſarem pro M. Marcello, & Q. Ligario.* *Herodes Galilææ præficitur ab Antipatro patre.*
43	*Cæſar ad Mundam Pompeji liberos vincit.* 4, 2	707	*C. Caninius in paucas horas Cos. fit.*
42	*Interficitur.* 4. 2 *Amneſtia decernitur.* 4. 7	708	*Octavius Romam venit.* *Sex. Pompejus bona paterna repetit.* 4. 3
41	*Brutus & Caſſius in provincias ſuas abeunt.* 4. 7 *Cæſar Octavianus*	709	*C. Trebonius, unus ex percuſſoribus Cæſaris, à Dolabellâ interficitur.*

An- *Caſ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	Antonium ab obſidione Mutinæ repellit. 4. 4. *Triumviratus Cæſaris, Antonii & Lepidi.* 4. 6 *Cicero occiditur.* 4. 6		*Caſſius Judæam ſpoliat.* *Ovidius naſcitur.* *Antipater, Herodis pater, interficitur.*
40	*Caſſius & Brutus pereunt.* 4. 7	710	*Sextus Pompejus Siciliam occupat.* 4. 8
39	*L. Antonius Coſ. obſidetur ab Auguſto Peruſiæ.* 4. 5	711	*Pacorus Hieroſolymam occupat.* *Antigonus patruo Hyrcano auriculas præcîdit, ne receptum haberet ad pontificatum.*
36	*Ventidius Pacorum occidit.* 4. 9 *Bellum cum Sex. Pompejo exoritur.* 4. 8.	714	*Aſinius Pollio Dalmatas vincit.* 4. 12 *Auguſtus Liviam ducit.* *Herodes Hieroſolymam capit.* *M. Vipſanius Agrippa Gallos vincit.*
34	*Pompejus Siciliâ pellitur.* 4. 8 *Antonius rem malè gerit in Parthis.* 4. 10.	716	*Lepidus triumvir ab Auguſto omni potentiâ exuitur.* *Hyrcanus, qui hactenus apud Parthos commoratus erat, ad Herodem venit.*
33	*Sex. Pompejus occiditur.* 4. 8	717	*Pannonii vincuntur.* 4. 12
32	*Octavius vulneratur in Illyriis.* 4. 12	718	*Antonius Artavaſdem, Armenię regem, dolo irretitum capit.* *Salluſtius moritur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Anni ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
30	*Bellum civile inter Cæſarem & Antonium.* 4. 11	720	*Herodes cum Arabibus bellum gerit.* *Atticus, amicus Ciceronis, moritur.*
29	*Pugna Actiaca.* 4. 11.	721	*Agrippa Bogudem Mauritaniæ regem occîdit.*
28	*Antonius & Cleopatra ſe perimunt.* 3. 11.	722	*Catullus poëta moritur.* *Ægyptus, provincia facta, per Equites Rom administratur.*
27 25	*M. Craſſus Myſos vincit.* 3. 12	723	*Auguſtus triumphat.*
24	*Octavius appellatur Auguſtus.* 3. 12	725	*Senatum purgat.* *Herodes Mariamnem, conjugem ſuam, occîdit.*
24	*Auguſtus Cantabros bello petit.* 4. 12 *His poſt quinquennium perdomitis, tota denique pacatur Hiſpania, cùm in eâ dimicatum eſſet Romanis per annos* CC. *circiter.* 2. 17	726	*Cornelius Gallus Poëta, præſes Ægypti mortem ſibi conſciſcit.* *Herodes Alexandram ſocrum interficit.*
23	*C. Antiſtius Cantabros vincit.* 4. 12 *Templum Iani clauditur.* 4. 12	727	*Terentius Varro Salaſſos vincit.* *M. Vincius Germanos ſuperat.*
20	*Cantabri ſemetipſos perimunt:* 4. 12	730	*Pantheon ab Agrippâ ædificatur.* *Virgilius moritur.*
17	*Indorum legatio ad Auguſtum venit.* 4. 12.	733	*Herodes templum inſtaurat.* *Auguſtus Cajum* &

Par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Ann. ante nat. Chr.		Anni ab Urb. Cond.	
	Parthi ſigna reddunt. 4. 12		& Lucium nepotes adoptat. Horatius carmen ſæculare ſcribit.
13	Druſus Rhætos vincit. 4. 12	737	Cyzicenis libertas redditur. Druſus Friſios ſubigit.
9	L. Piſo Thracas vincit. 4. 12	741	Druſus, Rheno & Lupiâ tranſmiſſi, ad Viſurgim uſque procedit.
8	Druſus Cattos & Sicambros ſuperat. 4. 12.	742	Claudius imperator naſcitur. Tiberius Juliam, Auguſti filiam, uxorem ducit.
7	Druſus mortuus Germanici cognomine honeſtatur. 4. 12	743	Tiberius Dalmatas & Pannonios ſubigit. Herodes filios ſuos interficit.
Anni poſt N.C.		750	Jeſus Chriſtus naſcitur. Herodes moritur.
2	Cn. Julius Cæſar Coſ. vulneratur in Armeniâ. 4. 12	752	Tiberis ex ſeceſſu Rhodienſi Romam redit.
3	Lucius Cæſar moritur. 4. 12 Cn. Cornelius Lentulus Coſſus Gætulos vincit. 4. 12	753	Aſconius Pædianus floret. Athenodorus Philoſophus Stoïcus floret. Tiberius in Germaniâ res gerit.
10	Quinctilius Varus occiditur à Germanis. 4. 12.	760	Pannonii rebellant ducibus Batonibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

EPILOGUS CHRONOLOGIÆ.

Atque hæc Chronologica ex accuratiſſimis temporum & annalium ſcriptoribus adjecimus, ut eſſent, undè quæ prius, quæ ve poſterius eorum, quæ ab hoc auctore memorantur, geſta ſint, citra laborem cognoſceres. Addidimus autem ex alienis quoque hiſtoriis, ſacris præcipuè, notiſſima quæque, ut ad aliquod inſtar ſynchroniſmi memoria certius confirmaretur. Ea quidem, quæ eodem tempore evenerunt, ſtatim è numerorum ſuorum regione, alia inter id ſpatium, quo geſta ſunt, annorum numero, non accuratè ſignato. Tempora autem ipſa, ad annos ante natum Salvatorem, item ab Urbe condita retulimus: qui tamen aliquot ferè menſibus diſcrepant, quin & ipſe conditæ Urbis annus controvertitur. Sed hæc non utique magnum, in hoc propoſito, quo rerum apices non exquirimus, impedimentum adferent. Sicut nec iſtud, quod æra Chriſtiana non planè reſpondet receptæ conſuetudini.

Finis Chronologiæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

LECTORI.

Roganti Typographo, an aliquid haberem ad manum, quo rectior & ornatior fieret hæc, quam in minore formâ parabat, Editio Flori, reſpondi, habere me plenos ad eum auctorem Commentarios, pro notis, quas olim in Germaniâ, pænè puer, curaveram. Sed, quod juſtam, ſuamque Editionem, ii poſcerent, grandioreſque forent, quam ut appendicis loco eſſe poſſent, nec quidquam ex illis decerpi pateretur, quod eorum deſiderio ſatisfaceret, aliud quærendum dixi. Sumpto itaque ad cogitandum ſpatio, ſubiit tandem commodè Lucio Floro Lucium Ampelium poſſe adjungi, quam ante viginti annos, & quod excurrit, deſcripſeram ex Codice antiquiſſimo Franciſci Jureti, viri, dùm viveret, doctiſſimi, &, quod pluris faciendum, integerrimi, mihique amiciſſimi. Propter affinitatem, inquam, argumenti, quia multa de Romanis attingit negotiis, & propter ſtili concinnitatem, rerumque adeò plurimarum, quas aliundè non liceat ſumere, novitatem, viſus eſt idoneus, qui Floro comes adderetur, atque in ejus comitatu lucem publicam, quam hactenùs non vidit, uſurparet. Quis ille fuerit, quo tempore vixerit, juxta me ſcire dicam cum ignariſſimis ſi mihi eripias eum eſſe, quem ſuſpicor, cujus meminit Sidonius Apollinaris in Excuſatorio ad Felicem, his verſibus:

Sed ne tu mihi comparare tentes,
Quos multò minor ipſe plus adoro,
Paulinum, Ampeliumque Symmachumque
Meſſalam ingenii ſatis profundi.

Recenſet in ſequentibus plures, qui circa illam ætatem fuere, viros ingenio, doctrinâ, & eloquentiâ celebres. Sed, cur ille Ampelius hic noſter non erit? Dices: Quæ ratio nos cogit ita cogitare, præter idem nomen? Certè alia etiam ſunt, quæ hanc ſuſpicionem augeant. Eo ævi vixiſſe conſtat, quo Cæſares Auguſti adhùc in Occidente imperitabant. Ita enim ipſe ſcribit eo capite, quo tangit, quas commutationes ſtatus populi Romani habuerit: donec exortis bellis civilibus inter Cæſarem & Pompejum, & oppreſsâ per vim libertate, ſub unius Cæſaris poteſtatem redacta ſunt omnia. Ex eo perpetua Cæſarum dictatura dominatur. *Doctum præterea hominem fuiſſe, ac diſertum politumque, ut erat eorum temporum captus, nec indignum teſtimonio illo & elogio Sidonii, apparet ex ipſo hoc ejus, quod damus, ſcripto. Notavit porrò Sirmondus ad eum Apollinaris de Ampelio locum, ſe olim à P. Pithæo audiviſſe, L. Ampelii ad Marinum fragmenta quædam prolixioris operis extare Divione in Bibliothecâ S. Benigni, & præfationem etiam ſibi oſtendiſſe. Codex Jureti, quo uſus ſum, neſcio an ex Bibliothecâ S. Benigni Divionenſis fuerit; & poteſt fieri ut ita ſit, qui ſciam multos ex eâ Bibliothecâ libros aliquando utendos accepiſſe eundem clariſſimum Juretum. Exemplar tamen illud vetus non* ad

Mari-

Marinum, *ſed* ad Macrinum, *habuit inſcriptum, quod præfationis vicem huic Ampelii opuſculo præfixum eſt*, ἐπιςολίδιον. *An fragmentum ſit majoris operis, cujus hæc* Epitome *videatur eſſe, ne id quidem poſſum affirmare. Veriſimilius tamen, ſi conjecturæ locus ſit, arbitrarer, non aliud opus prolixius auctorem fuiſſe meditatum, cùm id vulgavit. Mos quippe fuit eruditorum illius ſæculi, quo literæ jam in barbariam ibant, ejuſmodi doctrinarum & hiſtoriarum ſectari & affectare compendia. Quibus tùm vacabat evolvere integra Veterum ſcripta, ut pauci admodùm numero erant, qui id poſſent, cum & ipſos pauciſſimos eſſe ſcirent, quos cura legendi & diſcendi tangeret, quæ fuſiſſimè ab antiquis tractata fuerant, ipſi contrahebant, quia faſtidio ſui temporis, vel potiùs inertiæ rem ſe gratam facere intelligebant. Lecturos quippe ſua non aliter habuiſſent. Ut autem præcipuus eſt finis eorum, qui aliquid literis mandant, quod victurum opinentur, famam apud populum, quo docti videantur, mereri, idque unum aucupantur, totum id pendere cùm cernerent à guſtu & judicio lectorum, ſatisfacere eis conabantur. Aliâ viâ id obtineri non poterat, quam ut ſcriberetur, quod legere aliquis dignaretur. Nam pro captu legentium, fata libri habent, ita & librorum auctores. Hinc deſidia nata eſt ſcribentium ex ignaviâ ſtudentium. Imperitia deinde ex eodem fonte ebulliit. Qui docti eo tempore videri volebant, & quid id nomen ex merito habere etiam poterant, cùm an-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tiquos ſcriptores jacere viderent, ob grandiora operum volumina, quæ reliquerant, remedium aliquod ex neceſſitate quæſierunt, quò illos vulgo traderent noſcendos, ſeque eâdem operâ notos in vulgus darent. Nec uno modo omnes in eo negotio verſati ſunt, ut id, quod captabant, conſequerentur. Quidam ipſos auctores in epitomen redegerunt: ipſis auctorum verbis ſervatis, aut paulùm immutatis. Alii breviaria quædam proprio ſtilo confecerunt, ex variis ſcriptoribus excerpendo, quod in rem videretur. Nonnulli quaſi centones conſarcinarunt ex pluribus ſcriptoribus, qui rem eandem tractabant, alia ab his, alia ab illis ſumendo, ac corpus unum, hinc indè collectis alienis membris, aut membrorum particulis, condiderunt. Ita Digeſta contexuit Tribonianus, ex plurimis Juriſconſultorum commentariis & ſcriptis. Alii per locos communes digeſſerunt, quidquid præclari in auctoribus occurrebat, & ſub certos ac generales titulos, quæ ex variis defloraverant, congeſſerunt. Hoc modo univerſam Hiſtoriam Græcanicam concerpſit Conſtantinus Porphyrogeneta. Cujus laboris beneficio aliquot fragmenta Polybii, ac Nicolai Damaſceni, & aliorum, nobis tanquam ex incendio erepta, ſervata ſunt in duobus titulis, quos ab injuria temporum vindicavit eruditorum curioſitas, uno περὶ πρεσβειῶν, *altero* περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. *Quartum & eorum genus fuit, qui, ad privatum ſtudiorum uſum, inter legendum laudabilia loca ad oram notabant, quæ* ὡραῖα *&* χρήσιμα *Græci Critici appellant,*

eaque

eaque etiam interdum, ut firmius memoriæ inhærerent, deſcribebant. Nec inſignes tantum ſententias plerique in adverſaria ſua referre ſoliti, ſed etiam, ut iidem Critici loquuntur, ὅλα τὰ καταβατα, ſi hiſtoriam aliquam egregiam continerent, aut luculentam alicujus loci, rei, aut perſonæ deſcriptionem. Quinimò, & conſueverant multi ſtudioſi, ſi quem auctorem legerent, retento lectionis ordine, quidquid ex eo judicarent excerpendum, in codicem ſuum regerere, & ſibi ſervare. Undè factum, ut hæc in bibliothecis privatorum reperta ſæpe à librariis pro integris auctorum operibus deſcripta fuerint, ac ad poſteritatem, aliis ſubindè ea excipientibus ac deſcribentibus, propagata. Ita conſervatus eſt elegantium nequitiarum curioſus Petronius Arbiter. Quod enim ex ejus Satyrico habemus, mera excerpta ſunt alicujus ſtudioſi, qui, quæ ad guſtum ſuum in illo auctore invenerat, eodem, quo opus legebat, ordine, adverſariis ſuis commendavit ac commiſit. Qui putant, à monachis ſic eviratum eſſe, vehementer errant. Qualis hæc caſtratio foret, quæ, reſectis à reliquo corpore membris, vel potiùs ipſo corpore abjecto, ſolas pudendas partes reliquiſſe videatur? Certè quæ deſiderantur, vix videri poſſunt ſalaciora ac nequiora fuiſſe his, quæ relicta ſunt. Imò iſta nullam procacitatis & protervitatis ὑπερβολὴν vel ipſis lenonibus uſurpandam reliquam faciunt. Sed his excerptorum concinnatoribus facilè ignoſcendum, ſi quid eâ cauſâ detrimenti paſſa eſt Reſp. literaria. Non enim hoc propoſi-

tum

tum videntur habuiſſe, ut excerpta, quæ ad uſum ſuum exſcripſerant, poſteris legenda loco auctorum ipſorum ſubſtituerent. De reliquis, quibus apparet hanc animi mentem fuiſſe, ut pro auctoribus legerentur, quos compilaverant aut abbreviaverant, videndum, an omninò hi extra culpam. Non nemo certè eos accuſat, reoſque peragit illius incuriæ, quæ tot præclaros nobis abſtulit ſcriptores. Ego verò Epitomatores, & omnes ejuſmodi Breviariorum compoſitores, & compilatores centonum, non adeò literis cenſeo nocuiſſe, ut autumant nonnulli. Quòd enim ita exiſtimant, eos in cauſâ fuiſſe, cur ipſis auctoribus, quos abbreviarunt, & excerpſerunt, careamus, ego in aliâ ſum ſententiâ. Ea ſocordia fuit illorum temporum, quibus barbari literatum & Romanum orbem inundare cœperunt, ut, niſi extitiſſent, qui nobis has tanquam ex naufragio tabulas ſervarunt, certum ſit, nihil prorsùs ex illorum monumentis ad nos fuiſſe perventurum. Atqui præſtat hæc qualiacumque nos habere, quam nihil. Malo certè, quod ad me attinet, eos majore ſui parte eſſe deperditos, quam ſi toti funditùs periiſſent. Qui reliquias ſanctorum corporum conſectantur, ac ſtudiosè religiosèque eas requirunt, ſatis habent, ſi vel uno oſſiculo potiri queant. Beatiores certè ſe judicarent, ſi totum corpus alicunde nanciſci poſſent. Hoc cùm non liceat, ſaltem eo, quod licet, contenti ſunt. Ita ergo nos affectos eſſe oportet erga illas veterum reliquias ſcriptorum, quæ nobis remanſerunt, gratiamque illis habere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

bere, niſi maxime ingrati velimus eſſe, per quos eæ hoc qualicumque modo ad nos ſalvæ fuêre tranſmiſſæ. Hoc autem Ampelii Opus *ex eorum genere eſt, quæ à pleriſque tùm ſolebant conſcribi & edi.* Non Epitome eſt, *non fragmentum longioris* Operis, *ſed veluti collectaneum rerum toto* Orbe *memorabilium, ex variis auctoribus brevitate ſummâ, ſed qualem in omnibus ea tempora expetebant, compilatum. Memorialem eum ſe librum ſcripſiſſe in paucis illis verbis, quæ vice præfatiunculæ præfixit, profitetur. Quōs libros Memoriales ea ætas vocaverit, non latet viros doctos, qui verſati ſunt in monumentis illius ævi.* Non *diſſimili genio, etſi diſſimili argumento, ſcriptus* Theodori *Manlii liber de rerum naturâ, cauſiſque naturalibus, de aſtris & aliis ejuſmodi, qui adhùc in Bibliothecis extat, manu exaratus & pedeſtri ſermone compoſitus.* Is *eſt* Theodorus *Manlius, cujus conſulatum celebravit carmine* Claudianus, *ut & opus ipſum.* Indè *occaſionem arripuit vir quidam doctiſſimus, tranſcribere illud Manilio, ſive Manlius ſit, cujus hodiè Aſtronomicon habemus, ut idem ſit Manlius ille* Claudiano *laudatus.* Nos *alibi pluribus pugnavimus rationibus, & quidem invictiſſimis, non poſſe ita eſſe, cùm tot argumenta, quibus probari queat, eum Manilium vixiſſe ſub Auguſto.* Exemplar *porrò, undè Ampelium deſcripſi, ab imperito librario vitioſiſſimè ſcriptum fuiſſe, indicare hic debeo, ne, qui tam multas adhùcipereſſe in eo mendas animadvertit, nihil à nobis, quoad*

emen-

emendationem, præſtitum eſſe arguere poſſit. Non pauciora in illo codice errata fuere, quam verba. Quæ potuerunt ſine magno negotio & citra nimiam libertatem caſtigari, ea correximus omnia. Plurima tamen etiam reliquimus, quæ facillimum erat reſtituere, & mutari tutò poterant; ſed intacta ideò prætermiſimus, quia tantum nobis licere noluimus, & non tanti viſa ſunt nonnulla eorum, ut ſcripturam veterum ſollicitandam putaremus. Fatendum eſt, & non pauca haberi, quæ ſine ope melioris Codicis vix à quoquam poſſint emendari. Eorum verò, quæ ex conjectura in contextu emendavimus, & quæ inemendata reliquimus, in Notis aliquandò corrigendorum, ratio reddetur, cùm edentur. Edentur autem propediem, Deo juvante, unâ cum Commentariis Flori pridem ad editionem paratis, quibus illas adjungere decrevimus, ut nunc ipſi Floro hunc auctorem comitem damus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

LUCIUS AMPELIUS
MACRINO SUO SAL.

VOlenti tibi omnia noſſe, ſcripſi hunc Librum memorialem, ut noris, quid ſit mundus, quid elementa, quid orbis terrarum ferat, vel quid genus humanum peregerit.

De Mundo.

MUndus eſt univerſitas rerum, in quo omnia ſunt, & extra quem nihil, qui Græcè dicitur κόσμος. Elementa mundi IV. Ignis, ex quo eſt cœlum. Aqua, ex quâ mare Oceanum. Aër, ex quo venti & tempeſtates. Terra, quam, propter formam ejus, orbem terrarum appellamus. Cœli regiones ſunt quatuor: oriens, occidens, meridies, ſeptentrio. Cœlum dividitur in circulos quinque: Arcticum & Antarcticum, qui ob nimiam vim frigoris inhabitabiles ſunt: Æquinoctialem, cui ſubjacet regio, quæ catakekaumene dicitur, neque incolitur, ob nimiam vim ardoris: Brumalem & Solſtitialem, ſub quibus habitatur; ſunt enim temperatiſſimi, per quos obliquus circulus vadit, cum XII. ſignis, in quibus Sol annuum conficit curſum.

De duodecim ſignis.

SIgna ſunt in cœlo duodecim. Aries beneficio Liberi: quòd, is cùm exercitum in Indiam per Libyam duceret per loca ſicca & arenoſa, cùm aquæ inopia eſſet, & exercitus ejus ſiti affligeretur, aries eis aquam demonſtravit, & ob id Libero Jovis Ammon eſt appellatus, eique fanum magnificum fecit, ad eum locum ubi aquam invenit. Quod abeſt ab Ægypto & Alexandriâ millia paſſuum novem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

novem. Ob eam rem à Jove petiit, ut in ſidera reciperetur. Alii putant, eum eſſe, qui Hellen & Phryxum vexerit. Taurus beneficio Jovis, quem Jupiter à Neptuno fratre per gratiam abduxit, qui ſenſum humanum figura Tauri continebat, iſque Jovis juſſu Europam, Agenoris filiam, Sidonia alludens decepit, & eam Cretam deportavit. Ob eam rem Jupiter in ſideribus eum dignatus eſt immortali memoria. Gemini, qui Samothraces nominantur eſſe, quorum argumentum nefas eſt pronuntiare præter eos, qui in his præſto ſunt. Alii Caſtorem & Pollucem dicunt, quòd hi principes mare tutum à prædonibus præſtitiſſent. Sunt qui dicant, Herculem & Theſeum, quod ſimilia athla ſint adepti. Cancer, Carcinus receptus beneficio Junonis, quod ejus juſſu, cum Hercules miſſus eſſet ad Hydram Lernæam, quam nos Excetram dicimus, interficiendam, Carcinus ingreſſus, Herculis pedes & crura lanians, incommodiorem faciebat eum, quam ipſa Excetra. Idque malum Hercules difficillimum habuit, Carcinumque Cancrum ob id factum Juno ſideribus eſt dignata. Leo, Leon, qui educatus eſt Nemeæ, Junonis conſilio ad Herculis interitum miſſus, in terrâ Argivâ diu ſpeluncâ latitavit, quem Hercules dicitur interfeciſſe cum Molorcho hoſpite ſuo, cujus clavam ei tributam tùm principio eſt adeptus, quâ Leonem interfecit, ejuſque pellem poſtea pro tegumento habuit. Ob id factum Junoni odio eſſe cœpit, Leonemque cœleſti dignitate eſt honorata. Virgo, quam nos juſtitiam dicimus, fuit cum hominibus. Sed poſtquam homines malefacere cœperant, Jovis eam inter ſigna poſuit. Sunt qui Erigonem, Icari filiam, Athenienſem dicunt, cujus patri Liber vinum dedit, ut hominibus ad ſuavitatem daret. Quibus dedit, ebriati ſunt, & lapidibus eum occiderunt. Canis, qui cum illo erat, vidit hominem occiſum, & cùm ululatu ad Erigonem rediit, quem ut mœſtum & ſingularem vidit, ſollicita proficiſcitur cum eo. Venêre ad locum, ubi Icarius jacebat. Vidit corpus patris. Magnâ lamentatione in Hymetto monte ſepelivit. Ipſa verò ſe ſuſpendit laqueo. Canis ad pedes ejus diſcumbens diutiùs, & ſine alimentis deficiens, poſt aquam anhelans in puteum ſe projecit. Tum Liber à Jove petit, quòd ſuo imperio deficerent, ut inter ſiderum curſus po-

neretur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

neretur Virgo. Icarius autem Arcturus nominatus eſt, cujus ſtella, cum exoritur, continuas tempeſtates facit. Canis, Canicula. Libra, quam Græci Zygon appellant, virile nomen eſt adeptus. Is omni clementiæ juſtitiâ Mochos dictus; qui primus dicitur libræ pondus hominibus inveniſſe, quæ utiliſſima mortalibus æſtimantur, ideòque in numerum ſtellarum receptus eſt, & Libra eſt dictus. Scorpius, qui dicitur ad perniciem Orionis in inſulâ Chio in monte Pelæneo voluntate Dianæ natus. Orion autem dùm venatur, visâ Dianâ, ſtuprare eam voluit. Illa Scorpionem ſubjecit, qui eum vitâ privaret. Jupiter & Scorpionem & Orionem inter ſidera recepit. Sagittarius, Crotopi filius, nutricius Muſarum, quæ Muſæ ſemper dilexerunt eum, quòd plauſu & luſu Sagittarum eas avocaret. Alii Chironem dicunt, quòd juſtus & pius, doctus, hoſpitalis fuerit. Ab eo Æſculapius Medicinam, Achylles Cytharam, & alia multa. Capricornus, cui nomen Pan. Quo tempore Python ſpeluncas incolens in monte Tauri, Ægyptum profectus eſt ad bellum, Pan ſe in capræ figuram convertit. Igitur Dii immortales, poſtquam Pythonem digna pœna affecerunt, Pana aſtrorum memoria decoraverunt. Aquarius, qui putatur eſſe Ganymedes, dicitur Deucalion Theſſalus, qui maximo cataclyſmo cum uxore Pyrrha ſolus evaſit; & hic pietatis cauſa inter ſidera locatus eſt. Piſces, ideò piſces, quia bello Gigantum Venus perturbata in piſcem ſe transfiguravit. Nam dicitur & in Euphrate fluvio ovum piſcis in ora fluminis columba adſediſſe dies plurimos, & excluſiſſe Deam benignam, & miſericordem hominibus ad bonam vitam. Utrique memoriæ cauſa piſces inter ſidera locati.

De Sideribus.

PRæter duodecim ſigna potentiſſima ſidera in cœlo. Septentriones duo, major & minor, qui numquam merguntur; ideòque navium curſus regunt, quorum alter Cynoſura dicitur. Bootes, idem Arcturus, Orion, qui magnitudine ſua dimidiam cœli obtinet partem. Peliades, quæ Latinè Virgiliæ dicuntur. Hyades, quæ à nobis Suculæ dicuntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

cuntur, quarum ortus & occaſus à nautis & ab agricolis obſervantur. Canicula, cujus vis præcipuè Solſtitio eſt. Stellæ potentiſſimæ in cœlo ſunt ſeptem, Saturnus, Sol, Luna, Mars, Mercurius, Jupiter, Venus, quæ à Græcis planetæ, à nobis erraticæ dicuntur, quia ad arbitrium ſuum vagantur, & motu ſuo hominum fata moderantur. Item adverſo curſu contra cœlum feruntur.

Quibus partibus ſedeant XII. *ſigna duodecim ventorum.*

ARies, in Africum. Taurus, in Circium. Gemini, in Aquilonem. Cancer, in Septentrionem. Leo, in Traſciam. Virgo, in Argeſten. Libra, in Xephyron. Scorpius, in Africum. Sagittarius, in Auſtrum & Africum. Capricornus, in Auſtrum. Aquarius, in Eurum & Notum. Piſces, in Eurum.

De Ventis.

VEnti fiunt ex aëris motu & inclinatione. Sunt autem generales quatuor. Eurus, idem Apeliotes, idem Vulturnus, ab oriente. Ab occidente, Zephyrus, idem Corus, idem Favonius. Aquilo, Boreas, Aparcias idem, à ſeptentrione. Notus, idem Libs & Auſter, & Africus, à meridie. Hi ſunt quatuor generales: cæteri ſpeciales adſcribuntur. Ut Japyx Zephyro, qui ab Japygio, Apuliæ promontorio, flat. Leuconotus Noto, cùm ſerenior flat. Caurus Aquiloni, cùm vehementior Gallias perflat. Item Eteſiæ, qui ſtatis diebus flant per æſtatem.

De Orbe Terrarum.

ORbis terrarum, qui ſub cœlo eſt, quatuor regionibus incolitur. Una pars ejus eſt, in qua nos habitamus. Altera huic contraria, quam qui incolunt, vocantur Antichthones. Quarum inferiores duæ ex contrario harum ſitæ, quas qui incolunt, vocantur Antipodes. Orbis terrarum, quem nos colimus, in tres partes dividitur, totidemque nomina. Aſia, quæ eſt inter Tanaïn & Nilum, Libya, quæ eſt inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ter Nilum & Gaditanum ſinum. Europa, quæ eſt inter fretum & Tanaïn. In Aſiâ clariſſimæ gentes: Indi, Seres, Perſæ, Medi, Parthi, Arabes, Bithyni, Phryges, Cappadoces, Cilices, Syri, Libyi, In Europâ Clariſſimæ gentes, Scythæ, Sarmatæ, Germani, Daci, Mœſi, Thraces, Macedones, Dalmatæ, Pannonii, Illyrici, Græci, Itali, Galli, Spani in Lybiâ gentes clariſſimæ, Æthiopes, Mauri, Numidæ, Pœni, Getuli, Garamantes, Naſamones, Ægyptus. Clariſſimi montes in orbe terrarum; Caucaſus, in Scythiâ. Emodus, in Indiâ. Libanus, in Syria. Olympus, in Macedoniâ. Hymettus, in Atticâ. Taygetus, in Lacedæmoniâ, & Citheron Eleon in Bœotiâ. Parnaſſus, Acroceraunia, in Epiro. Mænalus, in Arcadia. Apenninus, in Italia. Eryx, in Sicilia. Alpes, inter Galliam & Italiam. Pyrenæus, inter Galliam & Spaniam. Atlas, in Africâ. Calpe, in freto Oceani. Clariſſima flumina in orbe terrarum: Indus, Ganges, Hydaſpes, in Indiâ. Araxes, in Armenia. Thermodon & Phaſis, in Colchide. Tanaïs, in Scythia. Strimon & Hebrus, in Thracia. Sperchios, in Theſſalia. Hermus & Pactolus, auriferi. Mæander & Cayſtrus, in Lydia. Cydnus, in Cilicia. Orontes, in Syria. Simoïs & Xanthus, in Phrygia. Eurotas, in Lacedæmone. Alpheus, in Elide. Ladon, in Arcadia. Achelous & Inachus, in Epiro. Savus & Danubius, qui idem Iſter cognominatur, in Mœſia. Eridanus & Tiberinus, in Italia. Timavus, in Illyrico. Rhodanus, in Gallia. Iberus & Bætis, in Spania. Bagrada, in Numidia. Titron, in Getulia. Nilus, in Ægypto. Tigris & Euphrates, in Parthia. Rhenus, in Germania. Clariſſimæ inſulæ in mari noſtro undecim: Sicilia, Sardinia, Creta, Cypros, Eubœa, Lesbos, Rhodos, duæ Baleares, Eubuſus, Corſica, Gades. In Oceano ad orientem, Taprobane. Ad occidentem, Britannia. Ad ſeptentrionem, Thyle. Ad meridiem, Inſulæ Fortunatæ. Præter has in Ægæo mari, Cyclades duodecim: Delos, Gyaros, Myconos, Andros, Paros, Pharos, Tenedos, Cythnos, Melos, Naxos, Donuſa. Præter has Sporades innumerabiles, cæterùm celeberrimæ: Ægina, Salamina, Coos, Chios, Lemnos, Samothracia. In Ionio, Echinades, Strophades, Ithaca, Cephalonia, Zacynthos. In Adriatico, Ciriteæ circiter mille. In Siculo, Æoliæ VIII.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

In Gallico, Stœchades tres. in Syrtibus, Cercina, & Menynx, & Girrha.

De marium ambitu.

MAre, quo cingimur, univerſum vocatur Oceanum. Hoc quatuor regionibus irrumpit in terras. A ſeptemtrione, vocatur Caſpium. Ab oriente, Perſicum. A meridie, Arabicum, idem Rubrum & Erythræum. Ad occaſum, Magnum mare, idem Atlanticum, quod commerciis totius generis humani peragitur. Hoc intrat in fretum Gaditanum inter duos montes clariſſimos, Abylam & Calpen, ob impoſitas Herculis columnas. Dein latiſſimè ſimul & longiſſimè fuſum medium terrarum orbem inundat, & nomina acquirit. Balearicum, quod Hiſpaniam alluit. Gallicum, quod Gallias tangit. Liguſticum, quod Liguribus infunditur. Tuſcum, Tyrrhenum; idem Inferum, quod dextrum Italiæ latus circuit: Hadriaticum, idem Superum, quod ſiniſtrum Italiæ latus circuit. Siculum, in quo Sicilia. Creticum, in quo inſula eſt Creta. Jonium & Ægæum, quæ Achaiam, eandem Peloponneſon, ſimul ambiunt; ut interveniente Iſthmo pœne inſulam faciant. Myrtoum & Icarium, quæ adhærent Ægæo mari, illud à Myrtylo, hoc ab Icaro cognominata. Euxinum, Ponticum, quod ingenti ſinu Scythis infunditur. Helleſponticum fauce tranſmiſſum, inter duas celeberrimas urbes, Seſton Aſiæ, Abydon Europæ. Tanaïticum, quo Aſia alluitur. Ægyptium ab Ægypto, Libycum à Libyâ cognominatur. Syrticum, à duabus Syrtibus, reciprocis æſtibus retorquetur.

Miracula Mundi.

MIracula quæ in terris ſunt. Ab Apolloniâ Athamantiâ millia paſſus quinque, in monte Nymphæo, ibi ignis eſt, & de terrâ exit flamma. In ſilvâ Panis ſymphonia in oppidum auditur. Item ſub eo monte in campo lacus aquæ pleni, undè pix exit, & bitumen. Cùm manibus ſupplodas, pix altè attollitur, & quaſi ab aquâ bulleſcit. Ambraciæ in Epiro in pariete ſunt picti Caſtor & Pollux & Helena,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

lena, manu Autochthonis, & nemo invenire poteſt, quis pinxerit. Arcis in Epiro, quod Ippaton appellatur: ibi pons magnus columnatus duplex, quem Medea ædificari imperaſſe fertur. Ibi picta ſunt gubernacula Argonautarum, quæ cæpta navis; ibi Jovis templum Hyphonis, undè eſt ad inferos deſcenſus ad tollendas ſortes. In quo loco dicunt, duo qui deſcenderunt, Jovem ipſum videre. Leucade mons; unde ſe Sappho dejecit propter virum: in ſummo monte fanum eſt Apollinis, ubi ſacra fiunt. Et cum homo inde deſiluit, ſtatim excipitur lintribus. Sicyone in Achaiâ, in foro ædes Apollinis eſt. In ea ſunt poſita Agamemnonis Clypeus & Machæra, Ulyſſis Chlamys & Thoracium, Teucri ſagittæ & arcus, Adraſti area, quam depoſuit, in qua quid ſit, ignoratur, ſed & olla ærea, in quâ Pelias coctus dicitur. Item Palamedis cithara. Marti autem quoque corium remi Argonautarum, & gubernaculi brachia, cauculus quem Minerva ſortita eſt. De Oreſtæ cervice una proci paraſiti palla pendet: quam ſi quis halitu afflaverit, tota patefit. Penelopæ tela: ibi de terrâ oleum ſcaturit. Argis Inachiæ Junonis templum magnificè ornatum, quod Aſylum vocant. Olympiæ templum Jovis nobile; ubi athletæ intiantur. Corintho balænæ coſta eſt magna ſecundum mare, quam homo complecti non poteſt. Eodem in loco fanum eſt Veneris; in quo vas marmoreum Laïdos. Bæotiæ lacus ſacer; ubi Amphiaraus devoratus in eo latus eſt. Urceus fictilis fractus pendet, teſta inter ſe compoſita, undè autem pendeat, non apparet, niſi à vento moveatur. Athenis Minervæ ædes nobilis, cujus ad ſiniſtram Clypeus appoſitus, quem digito tangit. In quo Clypeo medio Dædali eſt imago, ita collocata, quam ſi quis imaginem è Clypeo velit tollere, perit totum opus, ſolvitur enim ſignum. Ipſa autem Dea habet haſtam de gramine. Ilio lapis quadratus, ubi Caſſandra fuit alligata, quem ſi ante tangas aut fricueris, lac demittit: ex alterâ autem parte ſimiliter ſi frices, ac ſi ſanguinem remittit. Juxta autem mare, qui locus Rhœte vocatur, ibi eſt Achillis & Patrocli vultus, & flumen Scamandras. Epheſo Dianæ fanum nobiliſſimum, maximum, pulcerrimumque orbis terrarum. Introitu dextrâ ſiniſtrâ poſtes marmorei monolithi, longi cubitis xx. quâ

ſuper

ſuper templum aſcenſu ſunt cxi. millia. Samo in temp
Iunonis ſcyphus factus ex hederâ, cujus capita foras
arietina magna, cornibus miræ magnitudinis contort
Pergamo ara marmorea magna, alta pedes xi. cum ma
mis ſculpturis. Continet autem gigantomachiam. Rho
ſignum Dianæ marmoreum pulcerrimum: quod ſtat ſ
divo cœlo, nec, cum pluit, aquâ tangitur. Argyro eſt f
num Veneris ſuper mare: ibi eſt lucerna ſuper candel
brum poſita, lucens ad mare ſub divo cœlo, quam neq
ventus aſpergit, nec pluvia extinguit. Sed & Hercul
ædes antiqua; ibi columna pendet cavea ferrea rotunda,
quâ concluſa Sybilla dicitur. Ibi jacent oſſa balænæ, qua
lapides quadrati. Marmeſiæ apud Sipilum columnæ ſunt I
inter has columnas eſt victoria ferrea, pendens ſine aliqu
vinculo, in aëre ludens. Sed quoties ventus aut pluvia fue
rit, non movet. Ædis Dianæ Epheſo, quam conſtitu
Amazon. Ibi & ſepulchrum Icari ſtertentis quaſi dormiat
miræ magnitudinis, ex orichalco & ferro. Rhodo Coloſ
ſignum Solis altum ſuper columnâ marmoreâ cum quadri
ga. Columna verò habet cubitos centum. Cypro ſignun
Jovis Olympii æreum, facies ex auro, quem fecit Phidia
in cubitis centum quinquaginta, & lata cubitis ſexaginta
Domus illic Cyri regis ædificata lapidibus candidis, & ni
gellis, auro vinctis: ubi ſunt columnæ diverſis coloribus,
& innumerabiles lanceæ ferreæ, feneſtræ ex argento, & te-
gulæ ex lapide praſino. Murus intus medio Babyloniæ,
quem Memnon ædificavit lapide cocto, id eſt, calce & ſul-
fure, ferro intermixtus, ut ſunt juncturæ. Latitudo ejus
cubitis xxx. altus cubitis cxxx. cingitur millia paſſuum
xxx. Hunc cœpit Semiramis, filius ejus perfecit. Pyrami-
des in Ægypto, quas ædificavit Agartus oppidum: ibi eſt
Nilus fluvius ære factus, plexilis in cubitis ccc. cujus facies
ſmaragdo limpido, brachia ex ebore magno, cujus aſpectu
& beſtiæ terrentur. Athenis ſignum Jovis Olympii, Alexan-
driæ flumen Nilum maximè colunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Quot fuêre Joves, vel alii in loco Dii Deæque.

JOves fuêre tres. Primus in Arcadiâ Ætheris filius, cui etiam Ætherius cognomen fuit. Hic primùm ſolem procreavit. Secundus abinde in Arcadiâ, qui Saturnius cognominatur, qui ex Proſerpinâ Liberum patrem procreavit primum victorum. Tertius Cretæ, Saturni & Opis filius, optimus maximuſque eſt appellatus. Martes fuêre duo. Primus ex Enopoſte, ut eum Homerus ait, & noſter eſt Mars Leucarpis & aliter Marſenius. Secundus ex Jove & Junone. Soles fuêre quinque. Primus Jovis filius. Secundus Hyperionis. Tertius Nini filius, cui Ægyptus eſt conſecrata. Quartus qui Rhodi natus eſt, cujus etiam Zemintus eſt filius. Quintus Colchi filius, ex quo Circe & Medea & Phaëton nati ſunt. Vulcani fuêre quatuor. Primus Crio & Joppe natus. Secundus Nili filius. Tertius Saturni & Junonis. Quartus in Siciliâ Miletis filius. Mercurii IV. Primus Cœli & Diei filius. Secundus Jovis & Croniæ filius, vel Proſerpinæ. Tertius Croni filius & Majæ, qui eſt inventor lyræ. Quartus Quilleni filius, qui Ægyptiis literas, & numerum dixit. Apollines quinque. Primus Vulcani & Minervæ. Secundus ex Corybante. Tertius, Jovis filius ex Latonâ. Quartus, Sileni filius in Arcadiâ. Quintus, Ammonis filius, in Libyâ natus. Dianæ III. Prima, Jovis vel Croni filia ex Proſerpinâ, quæ eſt Liberi ſoror. Secunda, Jovis & Latonæ, Apollinis ſoror. Tertia, quæ vocatur Ops, de Glauco. Æſculapii tres. Primus, Apollo dictus, Vulcani filius. Secundus, Laï filius. Tertius, Ariſteti & Alcippei filius. Veneres IV Prima, Hacdeli & Diei filia. Secunda, quæ ex ſpumâ nata eſſe dicitur, & Aëris & Oceani filia. Tertia, quæ Vulcano nupſit, quæ cum Marte ſe miſcuit: unde Cupido natus eſſe dicitur. Quarta, Cypri & Syriæ filia, quam Adon habuit. Minervæ quinque. Prima, Vulcani filia; undè Athenarum eſt civitas. Secunda Nili filia, quam Ægyptii colunt. Tertia, Jovis filia, quæ in facillimis rebus ſe exercuit. Quarta, Solis filia, quadrigas junxit. Quinta, Pallantis & Titanidos filia. Hæc patrem occidit, pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ſuæ virginitatis obſervatione, qui ejus cupidus fuit. Unde & Pallas dicta eſt. Liberi quinque. Primus ex Jove & Proſerpina. Hic agricola, & inventor vini. Cujus ſoror Ceres. Secundus Liber ex Merone, & Flora, cujus nomine fluvius eſt Granicus. Tertius de Cabito, qui regnavit in Aſia. Quartus ex Saturno & Semela, dicunt. Quintus Niſi & Heſionæ filius. Hercules ſex. Primus Jovis & Ætheris filius. Secundus Niſi filius, quem principem colunt Ægyptii. Tertium conditorem loci ſui Hellenes dicunt. Quartus Croni filius, & Cartheres, quem Carthaginenſes colunt, unde Carthago dicta eſt. Quintus Joab filius, qui cum rege Medorum pugnavit. Sextus Jovis filius ex Alcumena, qui Atlanta docuit.

De Imperiis.

IMperia ab ineunte ævi memoria fuerunt ſeptem. Primi rerum potiti ſunt Aſſyrii, deinde Medi, poſtea Perſæ, tum Lacedæmones, dein Athenienſes: poſt hos inde Macedones: ſic deinde Romani.

Reges Aſſyriorum.

NInus Rex; qui primus exercitu propè totam Aſiam ſub ſe redegit, & clariſſimam urbem nominis ſui condidit Ninon. Bellus Rex, Jovis filius, cujus poſteri primùm Aſiæ regnaverunt: per Ægyptum Libyæ, per Darium Europæ. Semiramis, Circetis Nymphæ filia, à columbis educta, uxor Nini regis. Cujus poſt mortem regnum Nini ampliavit; armis Indiam quoque parum proſpera expeditione tentavit. Hæc urbem pulcherrimam omnium, quæ unquam fuerunt, *Babylona conſtituit, ſupra flumen Euphraten. Sardanapalus, qui ob nimias delicias & luxuriam perdito regno, ne in poteſtatem hoſtium veniret, cum exoletis ſuis venenum bibit, & igni ſubjecto cum regia ſua conflagravit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Reges Medorum.

ARſaces, primus Rex, qui everſas Aſſyriorum opes luxuriâ Sardanapali tranſtulit, eoſque juſtiſſimè rexit. Aſtyages, vir fortis & juſtus, qui per inſidias victus à Cyro eſt, & diſſolutum eſt Mediæ regnum.

Reges Perſarum.

CYrus rex fortiſſimus, qui majore parte Aſiæ ſubactâ, Europam quoque irrupiſſet, ni à Tomyre, Scytharum regina, victus oppreſſuſque eſſet. Cambyſes, filius æquè Cyri; qui, cum LXX. millia hominum ſubegiſſet in Ægypto, & regem ejus Amaſin, Æthiopiam profectus, magnâ parte militum per famem amiſsâ; irritus rediit. Urbem tamen ibi condidit Meroën. Is quia Apin ſacrum bovem interfici juſſerat, ira Deorum ex equo præceps ſuper gladium ſuum ruit, extinctuſque eſt. Darius rex, unus ex ſeptem Perſis hinnitu equi regnum aſſecutus, cum CCLXX. millibus Europam tranſivit. Victus ab Athenienſibus ducenta millia apud Pſeudomarathona deceſſit. Xerxes, Darii filius, cùm receſſiſſet pater ejus, aliquantis navibus armatis militibus in Europam tranſivit. Contabulato Helleſponto, & forato Atho monte, nequidquam aliud egit, quam ut Athenas incideret mari. Victus à Lacedæmoniis & Athenienſibus, in Aſiam rediit, ibique ſuorum fraude interfectus eſt.

Duces & Reges Lacedæmoniorum.

EUryſthenes & Procles gemini, qui genus ab Heraclidis deducentes primis, parte regni regnaverunt. Lycurgus legumlator, cui Lacedæmonii principes Græciæ per annos ſeptem inviſi fuerunt. Theopompus & Polydorus Reges, qui Meſſenium bellum XX. annis geſſerunt. Othryades vir bellator, qui Meſſenio bello, quo centeni, id eſt, quinquageni, concertaverunt, & tropæum ſuo ſanguine ſcripſit, tertiuſque Meſſenio bello, ex oraculo Apollinis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

dux ab Athenienſibus per ludibrium miſſus, pertæſus vota, militum animos concitavit, ut tam diuturnum prœlium victoriâ conſummarent. Leonidas, dux Perſico bello, qui cum trecentis Lacedæmoniis apud Thermopylas totam vim Perſici belli morte ſuâ ac ſuorum obtinuit. Pauſanias, qui Perſico bello Mardonium, præfectum Xerxis, cum pedeſtribus copiis apud Aſopum, Bœotiæ flumen, debellavit: mox proditionis à rege ſuſpectus idem Mardonius, ideòque accuſatus, in aſylum Minervæ confugit, & ibi fame confectus eſt. Leander dux, qui dominantem toto mari claſſem Atticam apud Ægeos primus oppreſſit, & victis Athenienſibus xxx. tyrannos impoſuit. Xanthippus, vir Lacedæmoniorum fortiſſimus, qui bello Punico primus Carthaginienſibus dux miſſus Regulum cepit. Ageſilaus, cujus inventum eſt, in hoſtili, quam in ſuâ terrâ, pugnare; ideòque in Aſiam miſſus, vaſtatâ eâ, cùm jam Regi immineret, revocatus Athenienſes apud Crotonem vicit. Poſteà apud Corinthios flevit, quòd decem millia Græcorum occiſa cognoviſſet, nec voluit Corinthum delegare, cum poſſet.

Clariſſimi Reges & Duces Athenienſium.

CEcrops rex, qui urbem condidit Athenas, & ex ſuo nomine Cecropidas appellavit cives. Idem fabulosè, quia indigena fuit, ab inguinibus ſerpens fuiſſe narratur. Erichthonius rex, qui myſteria Eleuſinæ conſtituit. Celeus cum Euboleo ſacerdote, filiabus virginibus miniſtris, Triptolemo frugum præfecto: qui fame laborantem Græciam circumlato frumento reſtituit. Pandion rex, qui filias ſuas Prognen & Philomelam Thraciæ regibus tradidit, ut barbaras ſibi gentes affinitate ſociaret. Theſeus, Ægei filius, qui Minotaurum interfecit. Demophontes, ejus filius, qui cum Græcis Ilium expugnavit. Codrus rex, qui pro ſalute & victoriâ patriæ, ſecundum oraculum Apollinis, bello Peloponneſio ſe devovit. Piſiſtratus, vir fortis, & ſapiens, qui adversùs principes populari cauſâ tyrannidem invaſit, eamque juſtiſſimè adminiſtravit. Armodius & Ariſtogeiton, homines plebeji, qui Hippian & Hipparchum,

parchum, Piſiſtrati filios, ſævè dominantes, factâ conjuratione oppreſſerunt, ideòque ut conſervatoribus divini honores eis ſunt conſtituti. Miltiades dux, qui LXXX. millia militum Perſarum Darii regis, præfectis Date & Tiſapherne, in ſaltu Marathonio ſuperavit. Ariſtides Dicæos, qui hoc agnomen moribus eſt conſecutus, ob id ipſum exilio multatus eſt. Cimon dux, qui Perſico bello Xerxis copias, pedeſtres ſimul atque navales, in ipſa Aſiâ apud Eurymedonta flumen uno die vicit. Alcibiades dux, vir genere, copiâ, opibus, illuſtris; qui propter detruncatos nocte Mercurios reus factus, ad Lacedæmonios confugit Peloponneſi bello, &, cùm feciſſet eos ſuperiores, afflictorum civium miſertus, rediit in patriam, & dux creatus, iterùm victores Athenienſes fecit. Thraſybulus, qui triginta Magiſtratus Lacedæmonios tyrannidis dominatione ſævientes factâ conjuratione afflixit, & libertatem Athenienſibus reddidit. Conon dux, qui omnes Lacedæmoniorum copias apud Cnidum inſulam cepit, & imperium maris Athenis reſtituit. Dion, qui octo onerariis navibus Dionyſium, regem Siciliæ, centum roſtratas habentem, dum in Italiam abeſt, regno expulit, occupatis Syracuſis. Hiphicrates, rei militaris peritiſſimus, qui arma habiliore pondere & modo fecit. Phocion, qui vir bonus cognominatus eſt, neque ullâ pecuniâ à Philippo potuit ſollicitari; ut ad eum diſcederet: qui, admonentibus amicis, ut liberis ſuis conſuleret: Si boni, inquit, erunt, hic agellus eis ſufficiet: ſi mali, nihil. Chabrias dux, qui gladiatoriâ arte pugnare militem docuit: Cypron & Naxon, & omnes Aſiaticas inſulas Athenis adjunxit, & circa Thion navali bello occidi maluit, quam abjectis armis enatare. Demetrius Phalereus, vir bonus exiſtimatus, ideòque ob inſignem juſtitiam ſtatuis CCC. eſt honoratus, quas ei pro libertate poſuerunt in facie publicâ.

Reges Macedonum.

PHilippus, Amyntæ filius, primus Macedonum obtinuit Thraciam, redegitque in ſuam poteſtatem: &, cùm tranſire in Aſiam vellet, ſub ipſo belli apparatu in

theatro à Pauſaniâ eſt interfectus. Alexander, Philippi & Olympiadis filius, ex urbe Pellâ Macedoniæ cum XL. millibus militum in Aſiam tranſiſſet, Darium regum Perſarum primùm apud Granicum flumen, tùm apud Iſſum Ciliciæ, tertiò apud Arbela, tribus prœliis, triginta peditum legionum, equitum bis mille falcatorum curruum vicit. Mox regem Indorum, & omnes Aſiæ gentes ſub poteſtatem ſuam redegit, & nobiliſſimas urbes Aſiæ cepit, Sarbactran, Suſa, Babyloniam, ubi etiam defunctus, dubium vinolentiâ, an veneno, cùm tamen priùs & Africam peragraſſet uſque ad Jovem Ammonem, & Oceanum primus omnium navigaſſet. Philippus, qui poſt Alexandrum Macedonem ſeptimo gradu Macedoniæ regnavit, invictus in Græciam cùm ſævè dominaretur, à Sulpicio conſule in Phocide victus eſt, mox à Flaminio in Macedoniâ, Theſſaliâ apud Cynoſcephalas, ubi, dato obſide filio Demetrio, regni parte multatus eſt. Perſes Philippus, Philippi filius, cùm maximus copiis Macedoniis eſſet, & cum impetum in Græciam feciſſet, cum inanibus elephantorum ſimulacris à Marco conſule apud Scyriam paludem victus, præcipitatis in mare theſauris, profugit; mox ab Æmilio Paulo tota Macedonia fugatus, Samothracam confugit in aſylum: undè, datâ fide cùm ſe Paulo commiſiſſet, ante currum ejus in triumphum productus, mox liberâ cuſtodia in Albano conſenuit. Pſeudophilippus, vir plebejus & degener, cùm ex ſimilitudine formæ Philippi filium ſe perſuaſiſſet, & Macedonas in bellum excitaſſet, inter initia tumultus comprehenſus, ſub cuſtodiâ miſſus eſt Romam, ubi cùm ex cuſtodiâ aufugiſſet, concitatâ rurſus Macedoniâ, Thraciam bello recepit. In arce regni paludatus jus dixit: mox à Cæci filio Metello ingenti prœlio victus, cum profugiſſet in Thraciam, à regibus deditus, & in triumphum deportatus.

Reges & Duces Romanorum.

ROmulus, qui urbem condidit. Numa Pompilius, qui ſacra conſtituit. Tullus Hoſtilius, qui Albam diruit. Ancus Marcius, qui leges plurimas tulit, & Hoſtiam coloniam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

onia
m conſtituit. Servius Tullius, qui primum cenſum egit. Priſcus Tarquinius, qui inſignibus magiſtratus adornavit. Tarquinius Superbus, qui ob nimiam ſuperbiam regno pulſus eſt.

Clariſſimi Duces Romanorum.

BRutus, qui pro libertate publica liberos ſuos interfecit. Valerius Publicola, qui propter eandem libertatem adverſus Tarquinios bellum exercuit. Idem jus libertatis dando populum ampliavit. Manlius Torquatus, qui ad confirmandam caſtrorum diſciplinam filium ſuum interfecit. Quintius Cincinnatus, idem Serranus, cui aranti dictatura delata eſt. Camillus, qui, Senonum gente deletâ Gallorum, incenſam ab eis urbem reſtituit. Fabii duo: quorum alter una pugna Etruſcos, Samnitas, Umbros, Galloſque ſubegit. Libertinos è tribubus repurgavit, ideoque Maximus cognominatus: alter Fabius Hannibalem morâ fregit, ex quo Cunctator eſt cognominatus. Papirius Curſor: hic Samnites, qui Romanos ſub jugum pugnando miſerant, victos ignominia pari affecit, & à velocitate Curſor eſt appellatus. Curtius, cùm in foco rapas torreret, offerentibus, Malo, inquit, in fictilibus meis & aurum habentibus imperare. Fabricius Luſcinus, qui Cornelium Rufinum, conſularem virum, ſenatu amovit, luxuriæ & avaritiæ damnatum, quòd decem pondo argenti poſſideret. Claudius Marcellus, qui Annibalem primus in Campania prœlio vicit, idemque docuit, in bello quomodo equites ſine fuga cederent. Scipiones duo, quorum alter prior, Africanus, qui Annibalem & in eo Africam debellavit, alter Scipio Numantinus, qui Carthaginem & Numantiam diruendo, in hac Africam, in illa Hiſpaniam fregit. Quintus Nero, qui, Annibale in Apulia relicto, venientem ab Hiſpania Haſdrubalem excepit, copiaſque ejus uno die apud Metaurum flumen devicit, qui ſeſe cùm Annibali junxiſſet, dubitari non poteſt, paria eis præſtaturum non fuiſſe. Paulus, qui cùm Macedoniam viciſſet, & Græciam liberaſſet, & opulentiſſimum triumphum reportaſſet, inter ipſos triumphi dies, amiſſis duobus liberis pro concione dixit,

gratias ſe agere fortunæ, quòd in ſuam potius domum quam in remp. ſæviſſet. Duo Metelli: quorum alter Macedonicus, devictis Macedonibus; qui Contrebiam inexpugnabilem Hiſpaniæ civitatem, juſſis teſtamenta ſcribere, & vetitis redire, niſi viciſſent, militibus, occupavit: alter Numidicus, victâ Numidiâ; qui, cum pernicioſas reip. leges ferret, Apulejus tribunus plebis totuſque ſenatus in eas juraſſet, maluit in exilium ire, quam jurare. Hujus filius, Pius cognominatus eſt, quòd patrem in exilium ſecutus eſt. Cajus Marius, qui, in Africa Numidis, in Gallia Cimbris Teutonibuſque ſuperatis, à caliga pervenit uſque ſeptimum conſulatum. Sylla, qui bello civili victoria perpotitus, Romanum primus invaſit imperium, ſoluſque depoſuit. Sertorius, qui proſcriptus à Sylla cùm in exilium profugiſſet, quam breviſſimo tempore propè totam Hiſpaniam redegit in ſuam poteſtatem, & ubique adverſante fortuna inſuperabilis fuit. Lucullus, qui Aſiacæ provinciæ ſpoliis maximas opes eſt conſecutus, & ædificiorum, tabellarumque pictarum ſtudioſiſſimus fuit. Pompejus, qui Armenios ſub rege Tigrane, Ponticos ſub rege Mithridate, Cilicas toto mari dominantes, infra quadrageſimum diem vicit, & magnam partem Aſiæ inter Oceanum Caſpium Rubrumque victoriis ſuis triumphiſque peragravit. Cajus Cæſar, qui Gallias Germaniaſque ſubegit, & primus Romanorum navigavit Oceanum: in quo Britanniam invenit, & vicit. Julius Cæſar Auguſtus, qui, perpacatis omnibus provinciis, exercitus toto orbe terrarum diſpoſuit, & Romanum imperium ordinavit. Poſt cujus conſecrationem perpetua Cæſarum dictatura dominatur.

Romani, qui in Togâ fuerunt illuſtres.

MAnius Agrippa, qui diſſidentem populum ſenatui colligavit, atque conciliavit. Appius Cæcus, qui pacem Pyrrhi diremit, ne populus, qui ſuis parêre noluerat, ſub externis regibus regeretur. Tiberius Gracchus, qui Scipionem Aſiaticum, quamvis inimicum haberet, non eſt paſſus à tribunis in carcerem duci, quòd diceret nefas, ibi eſſe Scipionem, ubi captivi illius adhùc alligati tenerentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tur. Hic eſt Gracchorum pater, qui in tribun tu, cum agrariis legibus ſeditiones excitaret, interfectus eſt. Decimus Brutus Calæcius, qui Gracchum generum, agrariis legibus Reip. ſtatum turbantem, cum Opimio conſule oppreſſit. M. Brutus, qui Pompeji partes ſecutus, mox à Cæſare reſtitutus, in mortem ejus conjuravit, quod affectare nomen regium videretur. Lucius Druſus, qui, agrariis legibus promulgatis, ſummum pro eo favorem conſecutus, ne promiſſa perficeret, per inſidias à Philippo Conſ. domi ſuæ interfectus eſt. Lutatius Catulus, qui Lepidum, acta Syllæ reſcindere volentem, admoto exercitu, Italiâ fugavit, & ſolus omnium ſine ſanguine bellum civile confecit. Cato Cenſorius, qui toties accuſatus eſt, quoad vixit, nocentes accuſare non deſtitit. Hic eſt omnium rerum peritiſſimus, &, ut Salluſt. Criſpo videtur, Romani generis diſertiſſimus Cato. Cato Prætorius, qui bello civili partes Pompeji ſecutus, mori maluit, quam ſuperſtes eſſe reip. ſervienti. Scaurus, qui vetuit filium in conſpectum ſuum venire, quia bello Cyprico deſeruerat. Scipio Naſica, quia non ritè inauguratus Conſul videretur, conſulatu ſe abdicavit, &, domitis Dalmatis, oblatum à Senatu triumphum repudiavit, ſtatuaſque, quas ſibi quiſque in publico poſuerat, in cenſurâ ſua ſuſtulit. Cenſuit in Senatu tamen, Carthaginem non eſſe delendam: propterea optimus judicatus. Cornelius Cethegus, qui fratrem ſuum Cethegum, quòd cum Catilina conjuraſſet, morte multandum cenſuit. Tullius Cicero, qui in conſulatu ſuo Catilinæ conjurationem fortiſſimè oppreſſit.

Qui pro ſalute ſe obtulerunt.

HOratius trigeminus, qui adversùs Curiatios Albanorum; qui de ſummo imperio dimicaverunt. Fabii, qui trecenti, cùm omnes patriciæ ſtirpis eſſent, bellum Vejens peculiariter ſibi depopoſcerunt. Mucius Cordus, qui ignibus manus impoſuit: Horatius Cocles, qui, ponte reſciſſo Tiberis, armatus tranſiit navitans. Trecenti ſub Calpurnio Flamma contra Pœnos: qui in Sicilienſi ſaltu, mortuo exercitu, populum Romanum liberaverunt, ut pla-

nè ccc. Lacedæmoniorum apud Thermopylas gloriam ad æquarent. Duo Decii; quorum alter Latino bello, alter Samnitico Diis manibus ſe devoverunt. Fulvius Pontifex; qui, urbe à Gallis Senonibus incenſâ, ſe alioſque ſenes Diis manibus devovit. Regulus; qui tormenta Carthaginienſium maluit pati, quam ut inutilis pax cum eis fieret, aut ipſe juris jurandi fidem falleret. Curtius; qui ſe in hiatum terræ immiſit, cum ex oraculo, quod optimum eſſet in urbe Romanâ, poſceretur. Spurius Poſthumius; qui à Pontio Teleſino, Samnitum duce, ſub jugum miſſus cum exercitu, auctor fuit rumpendi fœderis, ſeque hoſtibus cenſuit eſſe dedendum. Cajus Metellus Pontifex, ardente templo Veſtæ, Palladium extulit, & oculos amiſit.

Qui ſpolia opima retulerunt.

ROmulus de Acrone Ceninenſium rege. Coſſius Cornelius de Larthe Tolumnio, Vejentium rege. Claudius Marcellus de Virodomaro, rege Gallorum.

Qui provocati ab hoſtibus manu contenderunt.

MAnlius Torquatus, qui Gallo torquem detraxit, eumque ſibi circumdedit. Valerius Corvinus; qui à Gallo provocatus cum pugnaret, corvus galeam ejus inſedit, & hoſtem perturbavit. Scipio Æmilianus cum eſſet legatus ab Lucullo imperatore apud Intercatiam, Vaccæorum urbem, provocatorem barbarum occidit. Lucius Opimius, ſub Lucatio Catulo Conſule, in ſaltu Tridentino provocatorem Cimbrum interfecit.

Qui pro Romanis gentes ſuperaverunt.

SCipio Africanus, Scipio Numantinus, Scipio Aſiaticus, Mummius Achaïcus, Servilius Iſauricus, Brutus Callaicus, Paulus Macedonicus, Metellus Creticus, Cæſar Germanicus, Cæſar Dacicus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Quot illuſtres Scipiones, qui magnis rebus geſtis cognominati ſunt.

SCipio magnus Africanus, qui vicit Annibalem. Scipio minor Numantinus, qui Numantiam, & Carthaginem diruit. Scipio Aſiaticus, qui de Antiocho triumphavit. Scipio Naſica, qui à Senatu vir optimus eſt judicatus. Scipio, qui, occiſo Pompejo, partes reſtituit, & victus ſe interfecit.

Seceſſiones plebis.

SEceſſiones plebis à patribus fuerunt quatuor. Prima ſeceſſio propter impotentiam fœneratorum, cùm in montem plebs armata ſeceſſit. Secunda propter impotentiam Decemvirûm, cùm, interfectâ filiâ ſuâ, Virginius Appium & totam ejus factionem in Aventino monte circumvenit, effecitque, ut abdicato magiſtratu accuſati, atque damnati, variis ſuppliciis punirentur. Tertia, propter matrimonia plèbei, ut ne patriciis nuberent, quam Canulejus concitavit in monte Janiculo. Quarta ſeceſſio in foro, propter magiſtratus, ut plebei conſules fierent, quam Sulpicius Stolo concitavit.

Seditiones.

SEditiones in urbe quatuor. Prima ſeditio, Tiberii Gracchi; quem, de judiciariis & agrariis legibus ſtatum civitatis moventem, Scipio Naſica facta manu in Capitolio oppreſſit. Secunda ſeditio, Gracchi fratris ejus; quem ob ſimiles largitiones novos motus excitantem Opimius conſul, cum Decimo Bruto Gallæcio ſocero ejus convocatis ad pileum ſervis, in Aventino monte oppreſſit. Tertia ſeditio, Apuleji Saturnini Tr. Pl. & Glauciæ Conſulis; quos, comitia in campo cædibus perturbantes, Marius in Capitolium perſecutus obſedit, & conficiendos fuſtibus ſaxiſque curavit. Quarta ſeditio, fuit Livii Druſi, & Quinti Cæpionis, cùm ille Senatus equeſtrem ordinem obſideret. Præcipua tamen ad motus excitandos fuit cauſa, quòd

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Druſus civitatem omnibus Italicis pollicebatur; ſed tùm à Philippo Conſule in domo ſua interfectus.

Qui adverſùs patriam nefaria inière conſilia.

Coriolanus, ob aſperiorem annonam in exilium actus, Volſcorum exercitu admoto, patriam expugnare voluit, ſed Veturiæ matris precibus victus, tum ab exercitu ſuo confuſus eſt. Marcus Melius, frumentaria largitione cum videretur, juſſu Quintii Cincinnati Dictatoris à Magiſtro equitum in roſtris occiſus eſt. Spurius, cum Agrariis legibus factione dominationem pararet. Manlius Capitolinus, cum pecunia conturbatores liberaret, ſuſpectus regni affectati de Tarpejo Saxo præcipitatus eſt. Catilina, cum in cædem Senatus, in incendium urbis, direptionem ærarii conjuraſſet, & in id facinus Allobrogas ſollicitaſſet, à Cicerone in Senatu accuſatus, ab Antonio in Apulia debellatus eſt.

Qui Reges vel Duces cum Romanis bella geſſerunt.

Populus Romanus ſub Romulo pugnavit cum Sabinis, prius propter virgines raptas. Sub Tullio cum Albanis. Pontius Teleſinus, dux Samnitum; qui ad Caudinas ſurculas Romanos ſub jugum miſit. Pyrrhus, Rex Epirotarum; qui pro Tarentinis bellum cum Romanis geſſit, vaſtataque Campania ad viceſimum ad urbem pervenit, mox à Curio & Fabricio victus in patriam conceſſit, & cum Achajam armis ſub ſe redegiſſet, Macedoniam quoque Antigono regi eripuiſſet, dum Argos expugnat, occiſus eſt. Omnium Græcorum ſapientiſſimus, & militaris diſciplinæ peritiſſimus fuit. Annibal, qui novem annorum, patrem in Hiſpaniam ſecutus, minor annorum quindecim imperator factus; triennio in Hiſpania vicit, & everſione Sagunti, rupto fœdere, per Pyrenæum & Alpes in Italiam venit, Scipionem ad Ticinum, Tiberium Claudium apud Trebiam, Flaminium apud Thraſymenum, Paulum & Varronem apud Cannas, Gracchum in Lucania, Marcellum in Campania ſuperavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Status Populi Romani quas commutationes habuerit.

POpulus Romanus primùm ſub regibus fuit. Deinde, poſt ſuperbiam Tarquinii, & illatum Lucretiæ ſtuprum, expulſis regibus, tutelam ſui conſulibus tribuniſque commiſit. Deinde tribunitiis ſeditionibus agitatus, abdicatis omnibus magiſtratibus, Decemviros, legum ferendarum & Reip. conſtituendæ cauſa, paravit. Horum quoque dominationem & libidinem deteſtatus, rursùs ad conſules rediit. Donec, exortis bellis civilibus inter Cæſarem & Pompejum, & oppreſſa per vim libertate, ſub unius Cæſaris poteſtatem redacta ſunt omnia. Ex eo perpetua Cæſarum dictatura dominatur.

Initium Regni Mithridatis.

CYrus, Rex Perſarum primus, imperium Medis ademit. Duos filios reliquit, Cambyſen & Smerden. Horum Cambyſes, defuncto patre, quod major eſſet, Smerden, in ſolio ſedentem, capite cœlum pulſare, per ſomnium videns, occidendum eum curavit ipſe: & deinde, revertens ab Æthiopia, rebus perfractis, cùm in Ægyptum veniſſet, incolaſque ejus loci lætantes advertiſſet, ratus, illos adverſis ſui inſultare, Apin in femine vulneravit, eodemque ictu occîdit. Interim Magus quidam Smerdes, Patibiatæ frater, abutens nomine ex formæ ſimilitudine, filium ſe Cyri profeſſus, regnum Perſicum invaſerat. Quod ubi Cambyſi nuntiatum eſt, regredi in patriam maturans, oblitus eſt gladium, quo Apin interfecerat, vaginæ reddere. Quòd cùm conaretur efficere, femen ſuum vulneravit, & eam partem, qua Apin vulneraverat. Ex eodem vulnere in paucis diebus obiit. De cujus morte poſtquam certior nuntius ad Perſas venit, Potanes Pedimam filiam ſuam, qua cum Smerdes conſuetudinem habebat, edocuit, cum ille ſopitus eſſet, utrùm aures tectas comis haberet, periclitaretur. Sciebat enim, à Cyro Smerdi Mago ademtas aures. Ille falſum eſſe Smerden confirmavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Tunc ſeptem nobiliſſimi Perſæ inter ſe conjuraverunt. Eorum nomina hæc ſunt, Potanes, Hydanes, Aſpatines, Saphernes, Megabojus, Gobies, Darius. Deinde, Mago Smerde interfecto, conſtituerunt, uti, excepto poſthac Potane, ex illis regnaret, cujus equus primus in loco, quem delegiſſent, hinniſſet. Tunc Hiberes, agaſo Darii, equum domini ad locum prædictum duxit: illic alia equa ab ſuo initur. Tunc equus Darii magnum hinnitum dedit. Ita Darius regnum obtinuit. A quo Artabanes originem ducit; quem conditorem regni Mithridatis fuiſſe, confirmat Saluſtius Criſpus.

Reges Parthorum.

SEleucus, Alexandri Macedonis amicus. Hujus poſt mortem Abarrida, frater ejus, juſſus Babylonem obtinere, finitimos ſub ſe redegit, unde Nicator eſt appellatus, & tres validiſſimas urbes conſtituit, Abarridam, Seleuciam, Laodiciam. Arſaces, formâ & virtute præcipuus, cujus poſteri Arſacidæ cognominati ſunt; qui pacem cum Sylla imperatore fecit. Orodes, qui fœdus cum Cn. Pompejo percuſſit, Craſſum cum legionibus apud Carras funeſta clade delevit. Pacorus; qui filium ſuum ejuſdem nominis miſit in Syriam, ut Romanas provincias popularetur; atque ipſe à Ventidio, legato Julii Cæſaris, occiſus eſt.

Reges Cappadociæ & Armeniæ.

TIgranes, qui jam ſcriptus eſt; qui tertio Punico bello perdomuit ſub Mancino Conſ. & Scipione Æmiliano. Bellus, rex Armeniæ; qui, cum impetum in Græciam feciſſet, & Pythii Apollinis templum incendiſſet, tempeſtate & frigore exercitum amiſit. Polycrates, rex Cappadociæ: qui ſomniavit Solem & Lunam uri: qui à præfecto Darii regis occiſus eſt. Epaminon, ejus filius, rex: qui Thebas Græcorum pugnando vicit. Periander rex, qui Corinthi regnavit; omnia terrâ & mari Romanus ſubjugavit. Timoleon, qui Corinthi fratrem ſuum regnantem interfecit. Idem & Dionyſium, Siciliæ regem, expulit, neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

que ipſe ab offerentibus regnum accepit, ſed arcem quoque demolitus eſt. Hic, cum convitia mala audiret, ait Totâ vita mea id egi, ut omnes liberi eſſemus.

Reges Aſiæ & Pergami.

EUmenes Carduenus, Philippi Alexandri armiger bellicoſiſſimus, ſed parum proſpera fortuna uſus, adeò tamen terribilis, ut, vivente eo, nemo auſus ſit Rex appellari. Antiochus jam ſcriptus eſt. Eumenes alius, qui Romanos Macedonico bello juvit cum milite ſuo. Attalus, qui pro Romanis ſæpè pugnavit. Nam teſtamento ſuo populum Romanum hæredem fecit.

Reges Ponti & Bithyniæ.

PHarnaces, Rex Bithyniæ, filius Mithridatis; qui bello civili, quod in Pharſalica geſtum eſt, milite patris ſui Syriam invaſit, & adventu Cæſaris, antequam in congreſſum ejus veniret, ipſo terrore nominis ſui victus refugit in Pontum. Pruſias Rex, amicus populi Romani; ad quem Annibal victo Antiocho confugit, &, cum à rege expoſceretur per legatos, veneno ſe liberavit. Nicomedes, ſocius & amicus populi Romani: in cujus amicitia prima ætate Cæſar fuit. Qui moriens teſtamento & ipſe Pop. Rom. hæredem dimiſit.

Reges Alexandriæ.

POſt mortem Alexandri Macedonis regnaverunt Alexandriæ Ægyptum octo Ptolomæi nomine, multi clariſſimi viri. Ptolomæus Evergetes: qui Alexandrum apud Ozydacras objecto clipeo protexit. Ptolomæus, filius Philadelphi, literatiſſimus: qui plurimos libros Græcos ſcripſit. Ptolomæus Soter: qui ingenti claſſe Rhodios vicit. Ptolomæus Tryphon; qui ſeditioſos in theatro ſagittis occîdit, alios flammis dedit. Hujus filius Cydris pro Romanis multa bella geſſit, adverſus Garamantas & Indos. Ptolomæus, Pupillus dictus: qui Pompejum tutorem à Senatu accepit, donec pubeſceret, & poſteà civili bello Pontino interfectus eſt.

Duce

Duces & Reges Carthaginienſium.

HAnno & Mago, qui Punico bello Cornelium Conſ. apud Liparas ceperunt. Hamilcar, qui Boccor cognominatus eſt, primo Punico bello magnam partem Hiſpaniæ ſub imperium Carthaginienſium redegit, relictis filiis quatuor, Aſdrubale, Annibale, Hamilcare, & Magone. Aſdrubal, frater Annibalis; qui ſecundo Punico bello, cum ingentibus copiis ab Hiſpaniâ veniens, antequam ſe fratri conjungeret, à Claudio Nerone exſpoliatus eſt.

Reges Numidiæ.

SYphax: quem Scipio Africanus victum in triumphum traxit, regnoque ejus impoſuit Maſiniſſam. Maſiniſſa Rex: qui Scipionem adverſus Carthaginem & Syphacem equitatu adjuvit. Ab eo, inter præmia commilitii, Numidiæ regno donatus eſt. Jugurtha: qui ſcriptus eſt.

Reges Mauritaniæ.

JUba Rex; qui Curionem legatum Cæſaris oppreſſit: mox, occiſo Pompejo, Catonis & Scipionis partes firmare conatus, cum ſe in regiam recepiſſet, poſt magnificam cœnam interficiendum ſe dedit. Juba, rex literatiſſimus; qui Cæſaris Auguſti juſſu regnavit: & magnificentiſſimam urbem Cæſaream condidit.

Qui adverſus Pop. Rom. arma ſumſerunt.

TAtius, Rex Sabinorum: qui, occupatâ arce Tarpejâ, in ipſo foro cum Romulo decertavit, & interventu Sabinarum pacem cum Romulo fixit. Metius Suffetius, Rex Albanorum: qui contra fœdus, à Fidenatibus deſtitutus, & juſſu Tulli Hoſtilii deligatus ad currum, & in adverſa actis equis, laceratus eſt. Porſenna, rex Etruſcorum: qui Romanos ad Janiculum obſedit, propterque Tarquinios. Tiridates, qui Corbulone Conſulari viro victus & reſtitutus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Bella civilia quot.

CIvilia bella quatuor mota ſunt in urbe à Romanis. Civile bellum primum Sulpitius Tribunus excitavit, quòd ſubſcriptam provinciam Mithridaticam Sylla in Marium transferre noluiſſet. Secundum bellum Lepidus contra Catulum, ob metum Siciliæ expoliatæ. Tertium bellum Cæſar & Pompejus, Belli ſpecies magis, quam cauſa fuit, negatus à Senatu Cæſari conſulatus. Cæterum utriuſque æmulatio & cupiditas imperii occupandi. Nam, cùm ſecundum mores legemque majorum dimiſſo exercitu venire in urbem Cæſar deberet, & docere Senatum de rebus à ſe geſtis, atque ita triumphum conſequi: ſimulans, ſe gratiam timere Pompeji, negavit ſe miſſurum exercitum, niſi conſularibus comitiis ratio abſentis ſui poſita fuiſſet. Quamobrem hoſtis à Senatu judicatus, ſtatuit id bello vindicare. Ac ſic non conſulatum modò ac triumphum, ſed totum Populi Romani imperium redegit in ſuam poteſtatem. Quartum bellum Cæſar Auguſtus adversùs complures duces: contra Pompejum juvenem bona paterna repetentem: mox adverſus Caſſium & Brutum in ultionem interempti patris: deinceps adverſus Antonium & Cleopatram ultrò bellum patriæ inferentes.

Quot genera bellorum.

BEllorum genera ſunt tria. Gentile: quod cum externis geritur: ut Romani cum Latinis, Athenienſes cum Lacedæmoniis. Servile, quod Romani adverſus fugitivos geſſerunt, & contra duces eorum, Spartacum, Crixum, & Oenomaum. Civile, quo inter ſe certant, ſicut Marius & Sylla, Cæſar & Pompejus, Auguſtus & Antonius.

Ordo Belli Mariani.

INexplebilis honoris Marii cupiditas, decretam Syllæ Ponticam provinciam voluit eripere per rogationem Sulpicii tribuni plebis. Sylla indignatus continuò ad exer-

citum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

citum perrexit, & eum urbi admovit; & in patriam ingre-ſſus, Capitolium occupavit. Quo terrore victus Senatus Mario totique factioni ejus interdixit. Profecto deinde i Aſiam Syllâ, Marius exul cùm profugiſſet, ac primum Min turnis in palude latuiſſet, tum conjectus in carcerem eva ſiſſet, interim Cinna & Octavius in urbe eſſent; ob hoc, oc caſione datâ, Marius redit, & ſe cum Cinna adjunxit, victi Octavianis partibus. Septies conſul creatus, ſæviſſimis cædi bus totam urbem funeſtavit. Sylla interim victo Mithrida te in urbem reverſus, prope totam Italiam in armis inve nit, ſub juvene Mario, Marii filio: ſed omnes ejus copia partim in Etruria ad Sacriportum, partim ad Collinam por tam proſtravit, & reliquias adverſariorum eorum, qui ſe dediderant, in villa publica trucidavit. Qui diffugerant, in tabula proſcripſit, jure permiſſo, ut interficerentur.

Ordo Belli inter Cæſarem & Pompejum.

CÆſar, & Pompejus, & Craſſus, initâ ſocietate, impe-rium Romanorum poſſidebant. Cæſar Gallicos, Craſſus Syriacos exercitus habebat. Pompejus, horum viribus fre-tus, in Senatu dominabatur. Poſt Craſſi mortem apud Par-thos Muſus Barbarus Aſculanus, Quintus Lutatius Catulus.

De Bello Macedonico.

POpulus Romanus cum Macedonibus bellum ter geſſit. Sub Flaminio Conſule regem eorum Philippum vicit. Sub Paulo Perſen Philippi filium. Sub Metello Macedoni-co Pſeudophilippum. Prima belli cauſa, quòd de injuriis Ma-cedonum Græci querebantur. Secundi, quòd fœdus cum patre ſuo percuſſum ruperit Perſes. Tertii, quòd falſo no-men regum Macedonum Pſeudophilippus invaſit.

De variis Cladibus Populi Romani.

ETruſco bello: cùm Porſenna Rex Janiculum obſedit. Gallico bello: cùm Galli Senones, exercitu apud Al-liam deleto, urbe incenſâ, Capitolium obſederunt. Taren-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

rino bello: cùm Pyrrhus ad viceſimum lapidem totam Campaniam populatus acceſſerat. Punico bello: cùm Annibal, Cannenſi exercitu fuſo, ad tertium lapidem caſtra poſuit. Cimbrico bello: cum Cimbri Tarentinas Alpes occupaverunt. Servili bello: cum Spartacus, Crixus, & Oenomaus gladiatores, populatâ propè Italiâ, cum ad incendendam urbem pergerent, in Lucaniâ à Craſſo, in Etruriâ à Pompejo Conſule, opprimuntur.

De tribus Punicis bellis.

POpulus Romanus cum Carthaginienſibus dimicavit. Primum Punicum bellum navalibus copiis geſtum eſt. Cauſa motus prætendebatur duplex. Altera, quòd Carthaginienſes Tarentinis adfuiſſent. Altera, quod Mamertini adverſus Pœnos auxilium poſcerent. Cæterum, reverà præmium fuit Siciliæ & Sardiniæ poſſeſſio, fertiliſſimarum inſularum. Appius Claudius bellum in Siculo freto commiſit: Manlius & Regulus in ipſa Africa profligaverunt: Duillius Conſul apud Liparas inſulas: Lutatius Catulus apud Ægates, merſis hoſtium claſſibus, conſummaverunt. Secundum Punicum bellum longè omnium cruentiſſimum fuit. Cauſa, quòd Annibal contra fœdus Saguntum evertiſſet. Prima clades hujus belli apud Liſternum, vulnerato Patre Scipione: quem Publius Scipio, nondum pubes, protexit ac liberavit. Secunda clades apud Trebiam, vulnerato Flacco Conſule. Tertia apud Thraſymenum, vaſtato Flaminii exercitu. Quarta apud Cannas, deletis duobus exercitibus Pauli Conſulis morte, Terentii fugâ Varronis. Poſtea verò quatuor duces Punici belli gloriam ſibi vindicant. Fabius ſive Cunctator: qui imminentem urbis excidio Annibalem morâ fregit. Marcellus: qui primus Annibali apud Nolam reſtitit, & inclinatam ejus aciem pænè ictus cruciavit. Claudius Nero: qui venientem ab Hiſpania Aſdrubalem cum ingentibus copiis, priuſquam ſe Annibali jungeret, excepit, & ingenti prœlio vicit. Tertium Punicum bellum majoris gloriæ, quam operis, fuit. Nam, Manilio Conſule, inchoatum excidium Carthaginis Scipio Æmilianus conſummavit: unà cum Tigrane cum in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

incenſa Carthagine totius Africæ urbes in perpetuum repreſſit, quòd contra fœderis pactionem Carthaginenſes reparaſſent claſſes, & arma finitimis intuliſſent.

Uſque Imperium Trajani qui victi ſunt & per quos, CCIV.

PEr Flaminium Conſulem Macedonas vicit ſub rege Perſe bellantes. Per Scipiones Africanos, Carthaginienſes. Per Paulum Conſulem, Perſen in Syriâ vicit regem Antiochum. Per Scipionem Æmilianum Celtiberos, & Numantiam. Per eundem Scipionem Luſitaniam, & ducem Viriatum. Per Decium Brutum Galliam. Per Mummium Achaïcum, & Corinthum, & Achæos. Per Fulvium Nobiliorem Ætolos & Ambraciam. Per Marium Numidas & Jugurtham. Per eundem Cimbros & Teuthones. Per Syllam Ponticos & Mithridatem. Per Lucullum item eoſdem Ponticos & Mithridatem: item Cilicas piratas, & Armenios cum rege Tigrane, & plurimas Aſiaticas gentes. Sub hoc enim ad Indicum Oceanum, & Rubrum mare uſque pervenit. Per Cajum Cæſarem Gallias & Germanias. Britanniam ſub hoc duce non tantum vidit, ſed etiam navigavit Oceanum. Per Cæſarem Auguſtum Dalmatas, Pannonios, Illyricos, Ægyptios, Germanos, Cantabros, totumque orbem perpacavit, exceptis Indis, Parthis, Sarmatis, Scythis, Dacis, quòd eos fortuna Trajani Principis triumphis reſervavit.

De Comitiis.

COmitia dicuntur à comitatu & frequentiâ, quod Patres & Claſſes ad ſuffragia vocantur, creandorum magiſtratum vel ſacerdotum cauſa. Comitiorum autem triplex ratio eſt. Hæc Curiata, hæc Tributa, hæc Centuriata dicuntur, quia hæc per curias & per tribus & per centurias explicantur. Si tranſlatitium ſit, & ſolitum, de quo populus, curiatis tranſigitur. Si amplius, tributis. Si in ſummo diſcrimine eſt, tum miles ad ſuffragia vocatur, & Comitia centuriata dicuntur.

De

De Populi Romani diſtributionibus.

ANtiquiſſima Populi Romani diſtributio triplex eſt, quam Romulus fecit; in regem, in Senatum, in populum. Qui populus in tres tribus dividebatur; Tatienſem, Lucerem, Ramnetem. Sequitur Populi Romani diſtributio ſub Servio Tullio rege; qui eum in tribus, claſſes, centurias diviſit. Ab iteratione cenſus, ut optimus & locupletiſſimus quiſque in ſuffragiis, id eſt, in Populo Romano plurimum valeret. Et tertia diviſio eſt in Patronos & clientelas, quâ inferiores ſuperiorum ſe fidei committebant.

De Rebuspublicis.

RErumpublicarum tria genera ſunt; Regium, optimatum, populare. Aut enim ſub regum ſunt poteſtate: ut Seleucia Parthorum. Aut Senatus: ut Maſſilia Gallorum. Aut ſe ipſi regunt, ut Athenienſes ſolebant. Eſt & quartum genus, quod Romani commenti ſunt: ut ex his tribus unum efficerent. Nam & regiam poteſtatem Conſules habent, & plebs habet ſuffragiorum poteſtatem.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

INDEX
IN FLORUM,

Ad inveniendum expeditiſſimus, novâ formâ confectus.

In quo

Primus numerus librum, alter caput cujuſque libri, tertius ſectiunculas ſeu verſiculos denotat.

A.

A Brundiſio trajicit Cæſar, van Brundiſium af. 4, 11, 4.

A Corfinio Roma petitur. 3, 18, 7. *à dextris, à lævis.* 3, 2, 2. *à tergo.* 3, 11, 7. 4, 2, 36. *à Ponto.* 4, 2, 61. *à Punico littore tanquam ſpeculâ procurrit Clypea.* 2, 2, 19. *à prœlio profugus.* 4, 2, 85. *elephanti nuper A ſylvâ.* 4, 2, 67.

Ab Æneâ decimus quartus Amulius. 1, 1, 4. *ab aratro Dictator.* 1, 11, 12. *ab arboribus pendere.* 3, 3, 17. *ab Etruriâ.* 4, 12, 1.

Abdere humi. 4, 12, 38.

Abhorrere moribus. 1, 7, 3.

Ablatus è conſpectu Romulus. 1, 1, 16.

Ablegare equum. 4, 2, 82.

Abnuere. 3, 16, 2.

Abolere. 4, 9, 1.

Abolitio. 4, 7, 3. *abolitio animarum.* 4, 7, 15.

Abrogare propriè, quid? 1, 7, 11. *abrogati faſces Collatino.* 1, 9, 3. *abrogatum imperium regibus.* 1, 7, 11.

Abrumpit aciem intentionis rerum diverſitas. Præfat. 3. *interventu fluminis ignis abrumpitur.* 2, 2, 1.

Ab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Abrupta. 2, 12, 4. *abrupti torrentes.* 4, 12, 6.
Abſcindere. 2, 2, 2. 2, 8, 9.
Abſcondit fortuna Pompejum, 4, 2, 87.
Abſens victus Perſes. 2, 12, 9.
Abſenti negatur conſulatus. 4, 2, 24.
Abundare divitiis. 3, 9, 2. *equitum copiâ.* 4, 2, 47.
Abundantia ſervorum pernicioſa. 3, 12, 10.
Accendere facem certaminum. 3, 14, 1. *fax, quæ Druſum cremavit, ſocios in arma accendit.* 3, 18, 4.
Acceſſio belli. 2, 9, 4. *cladis* 3, 1, 16. *provinciæ.* 3, 6, 7.
Acceſſus. 1, 17, 4.
Accipere. Verſtaen, afnemen. 2, 18, 4, 1, 2, 5. *accipere regnum.* 1, 5, 1. *omen.* 4. 12, 14.
Accipere mortem. 4, 2, 70.
Accuſatoriè loqui. 4, 5, 2.
Acerbiſſimum. 3, 10, 15.
Acerrimus juvenis. 4, 4, 1.
Acerrima calliditas. 2, 17, 15.
Acervatim. 1, 7, 1.
Achaja liberata. 2, 7, 15.
Achaïcum bellum. 2, 16, 3.
Acies. 3, 22, 5.
Acies prima. 4, 2, 82.
Aciem committere. 4, 7, 10. *dirigere.* 3, 16, 5.
Aciem ordinaturo, quæ obſervanda? 2, 6, 16.
Acies intentionis. Præfat. 3.
Acilius Glabrio coſ. 2, 8, 10.
Acinaces. 4. 11, 3.
Acrior. 2, 2, 26.
Acrius. 1, 11, 3. 1, 13, 19.
Actum eſt de illo. 1, 18, 8. 2, 6, 50. 3, 3, 4. 3, 5, 5. 4, 1, 5. *nihil Actum eſt.* 2, 6, 49.
Acta Pompeji. 4, 2, 9. *Syllæ reſcindere.* 3, 23, 2.
Acta iniqua non ſemper poſſunt reſcindi, ibid.
Acuit virtutem ratio. 1, 8, 4.
Ad arma. 2. 15, 14. *Ad famam rei.* 3, 9, 4. *Ad id tempus.* 3, 10, 22. *Ad id temporis.* 2, 17, 8. *Ad mare.* 1, 16, 6. *Ad ſimilitudinem.* 1, 2, 3. *Ad ultimum.* 4, 7, 15. *Ad ambitum uſque armari.* 1, 16, 7. *Ad iniqua pondera gladium addere.* 1, 13, 17. *Ad virtutem dolum addere.* 1, 3, 4. 3, 3, 15. *Ad ſonum virgæ expaveſcere.* 1, 26, 3.
Adæquare famam alicujus. 2, 2, 14. *urbem flammis.* Tot den bodem toe verbranden. 3, 10, 23.
Addere dignitatem. 1, 8, 5. *Addere licentiæ ſcelus.* 2, 5, 2. *Virtuti dolum.* 1, 3, 4. 3, 3, 15.
Addicere. 3, 23, 3.
Adeò terribilius. 2, 6, 1.
Adequitare caſtris. 4, 10, 4.
Adeſſe. 2, 2, 8. 3, 5, 6. *Aderat puellæ forma.* 4, 2, 56.
Adgubernare. 2, 8, 1. *iter* 3, 5, 16.
Adherbal Bomilcaris. 3, 6, 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Adigere gladium. 4,2,46. *Adigere ſacramento.* 3, 1, 13.
Adire hæreditatem. 2, 20, 3.
Admittere hoſtes. 1, 1, 13.
Admodùm prætextatus filius, 2, 6, 10.
Admovere arma. 3,23,3. *ſigna commilitonum.* 1, 24, 3. *ubera.* 1, 1, 3.
Adoleſcentia populi Romani, *Præfat.* 6, 1, 22, 1. *Adoleſcentiæ vires. Præfat.* 6.
Adoptare in locum liberorum. 1, 9, 5. *ſervi in bona libertatis noſtræ adoptantur.* 3, 20, 1.
Adoptati nomen familiæ ſuæ retinent. 2, 20, 5.
Adoptio Auguſti. 4, 4, 1.
Adorata urbs. 2, 6, 46.
Adorta urbs. ibid.
Adortus. 1, 3, 4. 3, 1, 13. 4, 12, 44.
Adremigare. 2, 8, 12. *littori.* 1, 18, 4. *portibus.* 3, 7, 3.
Adrianum mare. 2, 5, 1.
Adriaticum mare. 3, 4, 1. 3, 6, 9. 4, 2, 31.
Adverſari voluntati alicujus. 1, 22, 3.
Adulteratæ reliquiæ. 2, 11, 3, *Adulteratum. ibid.*
Ædes. 1, 7, 9.
Ædes magnificæ irritamenta invidiæ. 1, 9, 4.
Ædificator. 1, 8, 4.
Ædui. 3, 2, 4.
Æetas Ponticus. 3, 5, 1.
Ægates inſulæ. 2, 2. 32.
Æger rerum temerè motarum. 17, 9.
Ægræ Reipublicæ requieſce quomodocunque expedit. 23, 4.
Ægimurus, 2, 2, 30.
Ægritudo corporis, 4, 7, 10.
Ægyptius triumphus Cæſaris. 2, 88.
Ægyptium mare. 3, 6, 9.
Ægypti cornua. 4, 11, 9. *fuga in Ægyptum agitat Pompeju* 4, 2, 51. *in Ægypto bellu cum Cæſare.* 4, 2, 53.
Æmilius Inſubres vincit. 2, 4 3.
Æmilius Paulus coſ. 2, 12, 17
Æmilius Regillus. 2, 8, 12.
Æmulus Cæſarianæ potenti Antonius. 4,3,2. *Æmula Romæ Alba.* 1,3,9. *Æmularun metu ablato, luxuriantur urbes.* 2, 15, 5.
Æmulatio imperii inter Latino & Romanos. 1, 11, 1. 1, 14, 1.
Æmulatio inter pares. 3, 17, 4. *Æmulatio, metu remoto, erumpit.* 4, 2, 13.
Æneas in Italiam venit. 1, 1, 9.
Æqui. 1, 11, 11.
Æquitatis ſpecies in ſeditionibus tribunitiis. 3, 13, 2.
Æquo Marte contendere. 4, 2, 48.
Æquum & bonum. 1, 22, 5. 3, 14, 3.
Ærarium. 3, 9, 5. *reip. ner-*

vus ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

vus. 3, 13, 4. *ſanctum*. 4, 2, 21.
Æs Corinthium. 6, 16, 6.
Æſapus fl. 3, 5, 17.
Æſtimare victoriam modeſtè. 6, 12, 41.
Æſtivæ deliciæ. 1, 11, 7.
Æſtus impatientes Galli. 2, 4, 2. *Æſtus Oceani*. 3, 10, 5. *Æſtus fortunæ*. 2, 7, 1. *furoris*. 4, 2, 64.
Ætas tenera injuriæ opportuna. 4, 4, 2. *Ætas juvenilis favorabilis*. 4, 4, 4. *Ætas populi Romani prima*. *Præfat*. 5. 1, 81. *ſecunda*. *Præfat*. 6. 1,22,1. *tertia*. *Præfat*. 7. 2,1,1. 2,19,2. 3,12,1. *Ætatis diſcrimina in tabulis*. 1, 6, 3. *Ætate poſſidere*. 3, 13, 5.
Æthiops in aciem prodeuntibus obvius ferale ſignum. 4, 7, 7.
Ætnæus ignis. 1, 16, 5.
Ætoli in partibus Pompeji. 4, 2, 5.
Affectare Siciliam. 2, 2, 3.
Affectator imperii populus. 2, 7, 2.
Afficere pudendis fœderibus. 2, 18, 2.
Affectus. 1, 13, 12.
Afflāt urbem terror regius. 3, 5, 9.
Affligere humo. 4, 12 5.
Afflicti mores. 3, 12, 7.
Afflictæ res. 2, 6, 31.
Affluunt copiæ. 3, 20, 6.
Afranius dux Italus. 3, 18, 6.
L. Afranius coſ. 4, 2, 8. *Pompeji legatus*. 4, 2, 26. *occiditur*. 4, 2, 90.
Africa Romanis cedit. 2, 6, 61. *nomini induitur*. 1, 11, 9. *Africæ captivitas*. 2, 6, 8. *in Africam fugam agitat Pompejus*. 4, 2, 51. *in Africam navigatur à Tarento*. 1, 18, 3. *Africâ contenti debuerant eſſe Romani*. 3, 1, 26. *in Africâ bellum civile geritur*. 4. 2, 6. 30. & 64.
Africanus ille magnus. 2, 15, 12.
Africum mare. 2, 2, 30.
Ager, quem Annibal caſtris inſederat, Romæ venditus. 2, 6, 47. *Agrorum diviſio bellum concitat*. 4, 5, 1. *Agris dividendis creati triumviri*. 3, 14, 6. *Agros à tribunis flagitat populus*. 3, 12, 8. *Agris multati hoſtes*. 4, 12, 11.
Agere. 1, 2, 1. 2, 5, 1. 4, 12, 10. *Agere extorrem*. 3, 13, 2. *immunem*. 1, 23, 2. *Agere ducem*. 2, 8, 9. *poteſtatem*. 1, 7, 2. *regnum*. 1, 6, 2. *Agere cenſum*. 1, 8, 6. *conventum*. 4, 12, 31. *delectum*. 3, 1 , 22. *triumphum*. 2, 2, 9. *Agere transverſum*. 4, 2, 9. *Agere equos*. 1, 7, 3. *naves remis*. 2, 2, 35. *Agere funes ſub mari*. 4, 2, 32.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Agger effectus ex congeſtis cadaveribus. 4, 2, 85. *Aggere cinctæ civitates obſeſſæ.* 4, 2, 28.
Agitare. 4, 12, 46. 1, 5, 4. 1, 16, 7. 2, 12, 2. 3, 1, 3. 4, 5, 2. 4, 6, 2. *agitatus injuriis populus.* 1, 8, 7. *Agitatum ſideribus bellum.* 3, 21, 3. *Agitare extrema deditionis.* 2, 17, 17. *fugam.* 4, 2, 51. *imperium.* 2, 2, 3. *mœnia.* 1, 1, 5. *ſecum aliqua.* 4, 7, 8. *ſecum de extremis.* 4, 2, 83. *Agitare otia, luxus.* 2, 8, 8.
Agmen. 3, 5, 29. 3, 21, 6. 4, 2, 62.
Agrariæ leges. Vide *Leges.*
Agricola triumphalis. 1, 11, 14.
Albanus. 1, 3, 6. Vide *ſingularis pro plurali.*
Albani Aſiæ pop. 3, 5, 21. & 28.
L. Albinius. 1, 13, 12.
Albinovanus. 3, 21, 7.
Alexia urbs. 3. 10, 23.
Algidum urbs. 1, 11, 6.
Aliâ minari, aliâ irrepere. 2, 12, 7.
Alienum bellum. 3, 6, 2.
Aliquando. 4, 2, 6.
Alii ex aliis reges prodeunt. 3, 5, 22. *Alia terra, mutati homines.* 4, 12, 27. *Aliud ex alio captare.* 3, 17, 2.
Allevari. 4, 2, 10.
Allia fl. 1, 13, 7.
Allobroges. 3, 2, 4. *in arm ſollicitantur à Catilinianis* 4, 1, 9.
Alluere. 4, 12, 46.
Alpes clauſtra Italiæ. 3, 3, 6 *hieme creſcunt.* 3, 10, 22 *tranſcenduntur ab Annibale* 2, 6, 9. *à Romanis.* 3, 2, 3
Alpes Noricæ. 3, 3, 18. 4, 12, 4.
Alpium altitudo. 2, 6, 9.
Alpinorum corporum vitia. 2, 4, 2.
Alter. 1, 9, 3.
Altera patria. 2, 6, 42. *Roma.* 3, 5, 15.
Altus animus. 4, 12, 47. *Altum.* 3, 8, 4. 4, 11, 8.
Alumna urbis oſtia. 3, 21, 12.
Ambitus. 4, 9, 2. 4, 11, 1. *Ambitus ducum in retinendis imperiis.* 4, 2, 43. *Ambitus honorum.* 3, 12, 11. *Ambitus rei.* 3, 17, 5. *uſque ad Ambitum armati Samnites.* 1, 16, 7.
Ambracius ſinus. 4, 11, 4.
Amicitia. 4, 10, 1.
Amicti vitibus montes. 1, 16, 5.
Amiſſa quaſi rapta remittimus. 3, 5, 13.
Ἀμνηστία. 4, 7, 3.
Amœnitate Aſiaticâ mollita Gallorum feritas. 2, 11, 5.
Amor immaturus. 1, 3, 5.
Amplius bellum. 2, 7, 3. *nefas.* 4, 1, 4.
Amplè ſonare. 4, 2, 65. *Am-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

pliùs audere, quam congredi. 1, 14, 1. *Ampliùs ſuſpicari aliquem, quam ſit.* 1, 18, 8.
Amplexus amicorum. 4, 2, 71.
Amputare ſarcinas. 2, 18, 10.
Amulius. 1, 1, 4.
Anceps acies. 3, 22, 5. *bellum.* 4, 2, 26. *contentio.* 1, 3, 4. *prœlium.* 4, 2, 78.
Ancilia. 1, 2, 3.
Ancus Marcius. 1, 4, 1.
Andriſcus. 2, 14, 3.
Anguis Lernæus. 1, 18, 19. *Angues obtrito capite, poſtremùm caudâ minantur.* 3, 5, 24.
Angulus Bruttius. 3, 20, 13. *Italiæ ultimus.* 2, 6, 51.
Anicius prætor. 2, 13, 1.
Anima imperii imperator. 4, 3, 6. *Animæ immortalitas.* 4, 2, 71. *Animâ amiſſâ, corpore locum tegere.* 4, 1, 12.
Animadvertere. 4, 1, 10. *in aliquem.* 3, 21, 23.
Animalia quædam aquam & terram incolunt. 3, 6, 6.
Animoſior cladibus Samnitium gens. 1, 16, 7.
Animus Mithridatis malis auctus. 3, 5, 20. *Animo præſagire aliquid.* 4, 1, 3. *Animi ferarum Inſubribus.* 2, 4, 1. *Animus.* 2, 17, 3. *Animum perdere.* 4, 7, 14. *Tantum animorum.* 3, 16, 1. *Animos tollere.* 1, 3, 7. 1, 11, 1. *Animos erigere.* 1, 9, 3. *Animis ingentibus efferri.* 3, 5, 5.
Annales. 1, 10, 3. 1, 12, 11.
Annibalis iter per Alpes. 2, 6, 9.
Annibal vincitur ab Æmilio. 2, 8, 12. *à Scipione.* 2, 6, 61. *fœdus cum Philippo percutit.* 2, 7, 4. *Romanis hoſtem toto orbe quærit.* 2, 8, 5. *cum iis* 17. *annis bellavit.* 3, 5, 2. *minùs vaſtavit Italiam quam ſocii.* 3, 18, 11. 3, 21, 21. *non videtur optaſſe quod Catilina.* 4, 1, 1.
Annitente reginâ. 1, 6, 2. *Annixus ex ſummo ſtudio.* 1, 9, 4. *omni modo.* 1, 18, 15.
Anniverſarii Romanorum hoſtes Vejentes. 2, 12, 1.
Annonæ pignora. 4, 2, 22.
Anni bellorum Annibalis, Pyrrhi, Mithridatis. 3, 5, 2.
Annus à Numâ in menſes deſcriptus. 3, 12, 2. *Anni ſancti, pii, aurei.* 3, 12, 2. *per Annos ducentos in Hiſpania dimicatur.* 2, 17, 5. *Annis* 50. *cum Samnitibus bellatum.* 1, 16, 8. *Annis* 200. *Africa, Europa, &c. à Rom. ſubactæ.* 2, 8, 2.
Annua cœli converſio. 4, 3, 8.
Annua ſucceſſio. 1, 9, 2.
Annuli. 1, 5, 5. *ſenatorum,* 2, 6, 24. *Annulorum modii duo Carthaginem miſſi.* 2, 6, 18.
Annulos in mare abjicit Sex. Pompejus. 4, 8, 5.
Anſer Capitolium ſervat. 1, 13, 15.

13, 15.
Ante ducis imperium ſigna canunt. 4, 2, 66. *Antè finitum bellum, quam geri nunciaretur.* 2, 13, 2. *Antè in mediâ Galliâ fuit Cæſar, quam ab ultimâ timeretur.* 3, 10, 22. *Antè victus hoſtis, quam viſus.* 4, 2, 63.
Antecellere. 1, 13, 12.
in Anteceſſum prædam dividere. 4, 12, 24. *ſibi parentare.* 3, 21, 20.
Antidotis corpus munire. 3, 5, 26.
Antiochus Magnus. 2, 8.
Antonius Pompeji legatus. 3, 7, 6.
C. *Antonius coſ. cum Cicerone.* 4, 1, 5.
M. *Antonius inſignia regni offert Cæſari.* 4, 2, 91. *fax & turbo ſeculi.* 4, 3, 2. *gravis reip.* 4, 6, 1. *avunculum proſcribit.* 4, 6, 4. *ſcopulus ſecuritatis publicæ.* 4, 9, 1. *bello Mutinenſi vincitur.* 4, 4. *proficiſcitur contra Caſſium & Brutum.* 4, 7, 5. *vincitur à Parthis.* 4, 10. *ab Auguſto.* 4, 11. *ſemet interficit.* 4, 11, 9. *Antonii metus & ignavia.* 4, 7, 10. *ingenium peſſimum.* 4, 5, 2.
Apenninus mons. 3, 10, 10.
Aperire Europam. 3, 5, 8. *Italiam.* 2, 6, 4. *Aperire iter ad victoriam.* 1, 14, 4. *quâ maris noſtri limen aperitur.* 3, 6, 9.
Apes in ſignis malum omen. 2, 6, 14. 4, 2, 45.
Apollo Cumanus. 2, 8, 3. *Pythius.* 1, 12, 10.
Appius Vide *Claudius.*
Applicare. 4, 2, 51.
Approbare. 1, 18, 16. *Approbare cauſam belli.* 2, 11, 2.
Appulejana ſeditio. 3, 16, 1. *ejus origo.* 3, 12, 8.
Apulejus Saturninus. 3, 16, 1.
Aquâ & igni interdicere. 3, 16, 2.
Aquæ Sextiæ. 3, 3, 7.
Aquila ſervata à ſignifero intra baltei latebras. 4, 12, 38. *Aquilam in caſtra refert Auguſtus.* 4, 4, 5. *Aquilæ prodire nolentes.* 2, 6, 14. *Aquilæ Romanæ captæ à Parthis.* 3, 11. *remittuntur.* 4, 12, 63. *duæ penes Germanos.* 4, 12, 38.
Aquila. 2, 6, 14.
Aquilius reliquias Aſiatici belli conficit. 2, 20, 7.
Manius Aquilius ſervos vincit. 3, 19, 11.
Aquitani. 3, 10, 6.
ad Aram juratum. 2, 6, 2.
Aras amplecti inter necem. 3, 21, 21.
Arabes in claſſe Cleopatræ. 4, 11, 7.
ab Aratro dictator. 1, 11, 12.
Araxis fl. 4, 10, 2.
Arbiter inter reges Judæos Pom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Pompejus. 4, 5, 30. *regum & gentium pop. Romanus*. 3, 18, 7.
ad Arbitrium hoſtium mori, fortibus viris miſerrimum. 4, 8, 4.
Arcanum gentis Judaicæ. 3, 5, 3.
Arceſſere. 3, 15, 2.
Archimedes. 2, 6, 33.
Arctæ res. 2, 6, 31.
Arcus Perſici. 2, 8, 17.
Ardentes oculi. 1, 16, 12. *ardentibus focis manum injicit Scævola*. 1, 10, 5. *Ardentiſſimus dux*. 4, 2, 42. *quid Romulo ardentius?* 1, 8, 2.
Ardere cupiditate auri. 3, 11, 11. *Ardet mare ventis*. 4, 2, 37. *novis motibus Aſia*. 3, 5, 22.
Ardor pugnantium. 4, 2, 80.
Ardores. 4, 10, 9.
Arena. 4, 7, 6. Vide *Harena*.
Arethuſæ fons. 2, 6, 34.
Argentariæ tabernæ. 2, 6, 48.
Argentea arma Samnitum. 1, 16, 7. *haſta Salondici*. 2, 17, 14. *Argenteum carpentum Bituiti*. 3, 2, 5.
Argentum Antonii dolabris conciſum. 4, 10, 10. *Arg. in uſum armorum pro ferro conflatum*. 2, 15, 10. *Argenti* 10. *pondo pro luxuriâ habita*. 1, 18, 22. *Argento fulgentes elephanti*. 2, 8, 16.
Argumentum pacis, clauſus Janus. 1, 2, 2.
Ariobarzanes Cappadox. 3, 5, 12. *in partibus Pompeji*. 4, 2, 5.
Arioviſtus Germanus. 3, 10, 11.
Ariſtonicus Pergamenus. 2, 20, 4.
Arma adempta victis. **Vide** *Ferrum victis ablatum*. *Arma argentea & aurea in uſu, & quare*. 1, 16, 7. *Arma cremata à dominis*. 2, 18, 17. *à victoribus*. 4, 12, 9. *data in profluentes*. *Ibid*. *detracta templis*. 2, 9, 23. *diſcolaria*. 3, 2, 5. *promiſſa Vulcano*. 2, 4, 5. *Romana peregrinantur*. 4, 1, 1. *Roman. ſacit ſancta violantur ab Aquilio*. 2, 20, 7. *rubiginem ac ſitum ſentiunt*. 2, 3, 2. *Armorum manubiæ*. 2, 18, 6. *Armorum præmia armis defendere*. 4, 2, 17. *Arma circumferre*. Præfat. 2. *toto orbe*. 3, 12, 1. *corripere*. 1, 9, 6. 1, 10, 1. 4, 12, 32. *deponere*. 2, 18, 4. *Armis aſſueſcere*. 4, 12, 17. *incitatiſſimum tempus*. Præfat. 6. *Injuriam vindicare*. 1, 22, 3. *multare victos*. 4, 12, 11. *Armis petere, quod negatum precibus*. 3, 3, 3. *urgere*. 1, 10, 2.
Arma. 3, 12, 9. 3, 21, 3. 4, 9, 73.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Armamenta navium. 4, 2, 76.
Armavit cupido dominandi Caſ. & Pomp. furialibus in exitium reip. facibus. 3, 12, 13. *fortuna pop. Romanum.* 4, 2, 1. *Sex. Pompejus ergaſtula.* 4, 8, 1. *Sertorius Hiſpaniam armavit.* 3, 22, 3.
Armatura levis. 4, 2, 49.
Armenia æſtuoſa. 4, 10, 9. *recipitur à C. Cæſare.* 4, 12, 42.
Armeniæ utræque. 3, 5, 21.
Armenii triumphi. 4, 2, 8.
Arripere in occaſionem. 4, 2, 84.
Ars bellandi. 1, 3, 2. *Cilicum.* 4, 2, 32. *ducis.* 4, 10, 2. *Artem facere.* 3, 12, 10. *Artes.* 1, 6, 2. 1, 6, 3. 4, 4, 2. *Artibus ſuis hoſtem aggredi.* 3, 1, 10.
Artaxata caput Armeniæ. 3, 5, 27.
Artus humani diſſidentes. 1, 23, 2.
Arverni. 3, 2, 4. 3, 10, 20.
Aruns Tarquinius. 1, 10, 8.
Aruſini campi. 1, 18, 11.
Arx. 1, 26, 8. 3, 16, 6. *Arx Capitolii.* 3, 21, 7. *Capitolini montis.* 1, 13, 13. *Præneſtina.* 1, 18, 24. *Arx Ciliciæ Iſaurus.* 3, 6, 5. *Arx & ſpecula Africæ Clypea.* 2, 2, 19.
Arces tres Syracuſis. 2, 6, 34.
Aſcendit bellum montes. 4, 12, 4. & 49.
Aſculum duplex. 1, 18, 9. *evertitur.* 3, 18, 4.
Aſdrubal Carthaginienſium dux ultimus. 2, 15, 16.
Aſdrubal frater Annibalis. 2, 6, 49. *vincitur à Scipionibus.* 2, 17, 6.
Aſia à Pompejo perdomita. 3, 5, 31. 3, 10, 1. *provinciæ Craſſi.* 4, 2, 12.
Aſiatici amœnitas. 2, 11, 4. *hæreditas Attali regis.* 3, 12, 3. *Romanos corrumpit.* 3, 12, 7. *Aſiaticum mare.* 3, 6, 50.
Aſinius Pollio. 4, 12, 11.
Aſſerti à Latinis Tarquinii. 1, 11, 1. *à Manlio urbs.* 1, 13, 19. *ab Appulejo leges Gracchanæ.* 3, 16, 1. *atque Livio Druſo.* 3, 17, 1. *à Licinio Craſſo pudor Romanus.* 3, 20, 12. *Aſſerere ſocios.* 2, 18, 16. *Imperium.* 3, 3, 19. *Senatum.* 3, 17, 4.
Aſſueſcere. 4, 12, 43.
Aſtringere obſidibus. 4, 12, 52.
Aſtrudes palus. 2, 12, 5.
Aſtures vincuntur à Cariſio. 4, 12, 54.
Aſſumere in decus gentis. 2, 15, 12.
Aſſurgere in ultionem. 3, 1, 10.
Aſylum Romuli. 1, 1, 9.
Atra imago Bruto ſe offert. 4, 7, 8.
Atherbal Numida. 3, 1, 4.
Attalus Pergamenus. 2, 7, 8.
Attali hæreditas. Vide H.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Atterere hoſtem. 3, 22, 5. *atteri operibus.* 2, 18, 10.
M. *Attilius Regulus.* 2, 2, 17.
Attius Navius. 1, 5, 2.
Attonitus. 2, 12, 13.
Attrectare terminos alienos. 3, 5, 3.
Avaritia Romana. 3, 5, 18. *Rom. equitum.* 3, 5, 9.
Auctor. 1, 16, 12. *Auctor belli.* 4, 2, 60. *Auctor cladis.* 2, 6, 7.
Auctoritas Menenii. 1, 23, 1. *Senatus.* 1, 1, 15.
Auctiores opes. 4, 2, 10.
Aucupari favorem. 3, 13, 1.
Audere eruptiones. 3, 10, 25.
Audet, aliquid fortuna contra Cæſarem. 4, 2, 30.
Aves ſanguine aſſuetæ. 1, 1, 7. *Aves victoriam promittunt.* 4, 7, 9.
Auferre caput. 4, 7, 13. *fugam.* 3, 10, 3. *in diverſum.* 2, 6, 20. *Aufert matura mors Druſum.* 3, 17, 9. *virtus Horatium.* 1, 3, 5.
Auguratus ſacer Romanis. 1, 5, 4.
Augurio experiri aliquid. 1, 5, 3. *Augurio ſummus.* 1, 5, 2. *victor.* 1, 1, 7.
Augures. 1, 2, 2.
Auguſtus mortem patris ulciſcitur. 4, 3, 2. *Hiſpaniam perdomat.* 2, 17, 5. *ordinat imperii corpus.* 4, 3, 5. *vincit Antonium ad Mutinam.* 4, 4, 4. *ad Peruſiam.* 4, 5, 3. *ad Actium.* 4, 11. *Cantabros.* 4, 12, 48. *contra Caſſium & Brutum proficiſcitur.* 4, 7, 5. *triumphum contemnit.* 4, 12, 53. *Janum claudit.* 4, 12, 64. *Auguſti caſtra capta.* 4, 7, 10. *nomen quid ſignificet.* 4, 12, 66.
Auguſtior periculo imperator. 4, 12, 7. *Auguſtiore formâ viſus eſt Romulus.* 1, 1, 18.
Aureus currus triumphantium. 1, 5, 6. *lectulus.* 3, 5, 28. *torques.* 1, 13, 20. *Aurei anni.* 2, 19, 2. 3, 12, 2. *Aurea effigies Oceani in triumpho Cæſaris.* 4, 2, 88. *lorica Ptolomæi.* 4, 2, 60. *puppis Cleopatræ.* 4, 11, 8. *Aureum baculum.* 4, 11, 3. *cœlum.* 3, 5, 30. *mare.* 3, 6, 30. *tropæum.* 2, 4, 4. *Aurea arma.* 1, 16, 7. *tentoria.* 2, 8, 9.
Aurum in uſum armorum conflatum. 2, 15, 10. *avaris in os infuſum.* 3, 11, 11. *inſignis Parthorum.* 3, 11, 8. *Aurum privatum in medium collatum.* 2, 6, 24. *Aurum, quam ferrum, fortius.* 3, 1, 7. *Aurum Parthicum.* 3, 11, 2. *Aurum ex prædâ eligunt Suevi.* 4, 12, 24. *Aurum venis repurgare.* 4, 12, 12. *Auro fulgentes elephanti.* 2, 8, 16. *penſatum caput Gracchi.* 3, 15, 6.

Aurifera regio. 4, 12, 60.
Auſpicari transmarinos triumphos. 1, 18, 1. urbem. 1, 1, 6.
Auſpicium. 2, 2, 7.
Auſpicia contemnit Claudius, non impunè. 2, 2, 29.
Ἀὐτοχειρία inexcuſabilis. 4, 2, 70.
Auxilia. 2, 8, 15. in auxilium mittere. 1, 3, 6.

B.

BAculus. 3, 19, 10.
M. Bæbius Tamphilus Ligures vincit. 2, 3, 5.
M. Bæbius uncis trahitur. 3, 21, 15.
Bæbius ritu ferarum inter manus laceratus. 3, 21, 26.
Bagrada fl. 4, 2, 70.
Bajæ urbs. 1, 16, 4. 2, 6, 22.
Baleares. 2, 8, 2. 3, 22, 2. vincuntur. 3, 8.
In Baltei latebris aquilam abſcondit ſignifer. 4 12, 38.
Baltea non ſolvere, votum. 2, 4, 3.
Barbaries Sarmatarum. 4, 12, 20.
Barbari barbarorum Myſi. 4, 12, 13. Barbari jure non agunt. 1, 13, 6. Barbaris ſolita temeritas. 4, 12, 54. Barbari Romani. 1, 2, 3.
Belgæ. 3, 10, 4.
Bellatrix Hiſpania. 2, 6, 38.
Bellica nomina. 3, 8, 1.
Bellua. 1, 18, 8. & 9.
Bellum Latinum, Gallicum, & ſimilia. Vide ſuis quæque locis. Bellum hæreditarium. 3, 17, 2. hoſtile, quod opponitur civili. 3, 22, 1. navale. 1, 11, 10. 3, 10, 5. privatum. 1, 12, 1. pluſquam Bellum. 4, 2, 4. Bellum antè finitum, quam geri nunciaretur. 2, 13, 2. Bellum aſcendit montes. 4, 12, 4. & 49. creſcit. 4, 2, 66. navigat. 2, 2, 17. ſerpit in proximos. 2, 9, 4. Belli ars. 1, 3, 2. contagium. 1, 9, 8. 1, 15, 1. 2, 13, 1. 2, 18, 5. fons. 3, 6. 12. impetus. 3, 5, 6. incendia. 2, 17, 2. 3, 5, 13. ruina. 2, 11. 1. 2, 12, 1. ſpectaculum. 1, 11, 4. 1, 18, 8. ſubita. 1, 1, 15. turbo. Vide T. Belli metu in bellum incidere. 4, 2, 23. Bello venienti occurrere. 4, 11, 4. Bellum committere, profligare, conficere. 2, 15, 2. in compendium mittere. 1, 3, 3. patrare. 2, 15, 1. Bello quaſi tempeſtate præcluſum mare. 3, 6, 1. Bello promptus. 1, 5, 5. Bella externa, & motus domeſticos ſeparatim perſequitur Florus. 3, 12, 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Bellorum comparationes cum tempeſtatibus, fulminibus, procellis, &c. 2, 6, 9.
Beneficiorum quoque potentia gravis liberis. 4, 2, 92.
Beſtiarum morientium morſus quam maximè mortiferi. 2, 15, 13.
Bibere in oſſibus capitum. 3, 4, 2.
Biceps civitas. 3, 17, 3.
Bthynia recipitur à Nicomede. 3, 5, 12.
Bithynicus. 3, 5, 3.
Bituitus Gallus. 3, 2, 5.
Bituriges. 3, 10, 20.
Bocchus Maurus. 3, 1, 15.
Bojorix Cimber. 3, 3, 18.
Bomilcaris Adherbal. 2, 16, 19.
Bonis gravior crudelitate ſuperbia. 1, 7, 4. *Bonâ fide.* 2, 3, 1. *Bonâ fide quieſcunt arma.* 2, 3, 1. *Bona regia diripiunt Romani.* 1, 9, 1. *Bonorum meorum hæres eſto.* 2, 20, 2.
ad Boves redire. 1, 11, 14.
Boſphorus. 3, 5, 25.
Boville. 1, 11, 6.
Brennus. 2, 11, 3.
Brenni pop. 4, 12, 4.
Britanni vincuntur à Cæſare. 3, 19, 16. *&c.*
Brundiſium Sallentinorum caput. 1, 20, 1. *obſidetur à Cæſare.* 4, 12, 19. *à Brundiſio trajectus in Græciam.* 4, 11, 4.
Bruttius angulus. 3, 20, 13.
Brutus Decimus Junius *Hiſpanos vincit.* 2, 17, 12.
Brutus Decimus Junius *obſidetur ab Antonio.* 4, 4, 3. *Maſſiliam capit.* 4, 2, 25.
Brutus L. Junius *coſ. Præfat.* 6. 1, 9, 1. *liberos punit.* 1, 9, 5. *occumbit.* 1, 10, 8.
Brutus M. Junius *Cæſarem interficit.* 4, 2, 93. *Bruti mors.* 4, 7, 14.
Bullæ ſenatorum. 2, 6, 24.

C.

ex C*Adaveribus agger effectus.* 4, 2, 85. *pons factus.* 2, 7, 18.
Cadere aliorsùm. 2, 4, 7.
Cædes etiam juſta, non debet eſſe multa. 4, 6, 6.
Cæninenſes. 1, 1, 11.
Cæpio vincitur à Cimbris. 3, 3, 4. *vincitur à ſociis.* 3, 18, 12.
Cæpio Pompeji legatus. 3, 6, 10.
Cæremoniæ Deorum. 1, 2, 2. *Syriæ Deæ.* 3, 19, 4.
Cæſar C. Julius *vincit Britannos.* 3, 10, 16. *Gallos.* 3, 10, 2. & 20. *Germanos.* 3, 10, 10. *Pompejum.* 4, 2, 47. *Ægyptios.*

ptios. 4, 2, 60. Pharnacem. 4, 2, 63. Scipionem & Jubam. 4, 2, 67. Pompejo filium. 4, 2, 78. Rhenum bis trajicit. 3, 10, 15. 4, 12, 22. triumphat. 4, 2, 88. occiditur. 4, 2, 95. quaſi Tarquinius regno depulſus. 4, 7, 1. Cæſaris animus & eloquentia. 4, 2, 10. ſententia de Catilinæ ſociis. 4, 1, 10. cum Pompejo & Craſſo triumviratus. 4, 2, 10. vox ad gubernatorem. 4, 2, 37. ad milites. 4, 2, 50.

Cæſar Octavianus, vide Auguſtus.

C. & L. Cæſares fratres occiduntur. 3, 21, 14.

C. & L. Cæſares Auguſti nepotes. 4, 12, 42.

Cæſar L. Julius vincitur à ſociis. 3, 18, 12.

J. Cæſar avunculus Antonii proſcribitur. 4, 6, 4.

ad Cæſares imperium Romanum transfert fortuna. 4, 3, 7.

Calamitas augetur ludibrio. 3, 20, 2. in experimentum illata divinitus. 1, 13, 3.

Calamitatibus magnitudo virtutis approbatur. 1, 13, 8. 2, 2, 22.

Calatinus dictator. 2, 2, 12.

Calendis Januariis conſulatus initus. 3, 21, 17.

Calidonius ſaltus. 1, 17, 3. Calidoniæ ſilvæ. 3, 10, 18.

Calliditas Thracum. 3, 4, 3.

Callidus. 1, 3, 7. 4, 2, 84. Callidum genus Aquitani. 3, 10, 6. Callidiſſimus rex Jugurtha. 3, 1, 2.

Calones ab exercitu remoti. 2, 18, 10.

Calor militum in præliando. 3, 10, 13.

Calpurnius Beſtia coſ. 3, 1, 7.

Calpurnius Flamma. 2, 2, 13.

Camillus M. Furius Gallos cædit. 1, 13, 17. ejus factum egregium. 1, 12, 5.

Campaniæ fertilitas. 1, 6, 3.

Campania occupatur ab Annibale. 2, 6, 21. & 29. contra Urbem conſurgit. 3, 18, 5. vaſtatur à gladiatoribus. 3, 19, 5. à Lamponio & Teleſino. 3, 21, 22.

Campani. 1, 16, 2.

Campus Martius. 1, 9, 1. Raudius. 3, 3, 14. Campi Aruſini. 1, 18, 11. Philippici. 4, 2, 43.

Cannæ. 2, 6, 15. Annibalis, Capua. 2, 6, 21.

Cannenſis dies. 4, 12, 35.

Canere dicuntur poëtæ. 2, 19, 8. præcones. 2, 7, 14. Cecinerunt ſigna. 2, 6, 60. 3, 18, 10. 4, 2, 66.

Cantabri. 4, 12, 46.

Cantus modulatiſſimus. 2, 7, 15.

Capere caſtra. 1, 11, 12. claſſem. 1, 11, 10. locum. 4, 1, 12. oppidum. 1, 11, 9. non

Capere

Capere ſidem alicujus rei. 1, 9, 3. quaſi fortuna tanti imperii non caperet duos. 4, 2, 14. Capere impetus, recurſus. 4, 11, 6. Ceperat. 4, 2, 20.

Capitolium. 1, 7, 8. ſedes Jovis. 1, 13, 3. 7, 21, 16. perfugium ſeditioſorum, ut Apuleji. 3, 16, 5. Gracchorum. 5, 14, 4. 3, 15, 4. Marianorum. 3, 21, 7. percuſſorum Cæſaris. 4, 7, 2. ſervorum. 3, 19, 2.

Cappadocia acquiſita. 3, 12, 4. in partibus Pompeji. 4, 2, 5. Cappadociæ nives. 4, 10, 9.

Capreæ palus. 1, 1, 16.

Capſa urbs. 3, 1, 14.

Captare. 4, 2, 61. Captare aliud ex alio. 3, 17, 2.

Captivitas Africæ. 2, 6, 8. Captivitatis ſenſus elephantis. 1, 18, 28.

Captivus Oceanus. 4, 2, 88. Captivi ſine pretio reſtituti. 1, 18, 15. Captivos ex prædâ eligunt Sicambri. 4, 12, 24.

Captus ponte, quaſi jugo Rhenus. 3, 10, 15.

Caput Antonii in Marii menſis expoſitum. 3, 21, 14. Aſdrubalis ante Annibalis caſtra projectum. 2, 6, 53. Ciceronis in roſtris poſitum. 4, 6, 5. Craſſi ad regem Parthorum relatum. 3, 11, 11. C. Gracchi percuſſoribus auro penſatum. 3, 15, 6. humanum in fundamentis Capitolii inventum. 7, 18, 1. Pacori circumlatum. 4, 9, 7. Caput auferendum præbet Caſius. 4, 7, 13. Caput manu tangens, ſpeciem diadema poſcentis præbet. 3, 16, 7. circa Caput Servii flamma viſa. 1, 6, 2. Capite velato Manibus ſe devovet Decius. 1, 14, 2. Capite obtrito caudâ minantur angues. 3, 5, 24. Capita hoſtium ad imperatorem relata aut alias circumlata. 4, 9, 7. proſcriptorum pro roſtris poſita. 3, 31, 14. 4, 6, 5. in Capitum oſſibus bibere. 3, 4, 2.

Caput Achajæ Corinthus. 2, 16, 1. Armeniæ Artaxata. 3, 5, 27. Campaniæ Capua. 1, 16, 6. Latii Alba. 1, 1, 4. Numidiæ Zama, Thala. &c. 3, 1, 11. Picentium Aſculum. 1, 19, 2. Siciliæ Syracuſæ. 2, 2, 33. terrarum Roma. 1, 7, 8. Caput gentis. 2, 13, 2. Caput belli. 1, 18, 1. 2, 2, 21. 3, 10, 23. Caput Decii Manibus devotum. 1, 17, 7. Capita papaverum. 1, 7, 7.

Capite cenſi. 3, 1, 13.

Capua Annibalis Cannæ. 2, 6, 21. recipitur à Romanis. 2, 6, 42. Capuæ opes. 2, 18, 1.

Carbo Lucanos vincit. 3, 18, 13.

Carbo Cn. Papirius Marianarum partium dux. 3, 21, 13.

tus. 3, 21, 20. *occiditur.* 3, 21, 26.
Carcer. 4, 1, 10. *Carceris ſupplicium.* 2, 2, 25. *in Carcere ſtrangulati Catilinæ ſocii.* 4, 1, 10.
Cardo. 4, 12, 4.
Carnis uſus ignotus Cimbis. 3, 3, 13. *Carne ſemicrudâ veſcuntur Numantini.* 2, 18, 12.
Carpentum. 1, 7, 3. *Carpentum Bituiti argenteum.* 3, 2, 5. *Carpento vecta Tullia.* 1, 7, 3. *Carpenta Britannorum.* 3, 10, 17. *Cimbrorum.* 3, 3, 16. *Gallorum.* 1, 18, 26.
Carthago obſidetur à Regulo. 2, 2, 21. *à Scipione.* 2, 6, 56. *deletur.* 2, 15. *à reginâ condita.* 2, 15, 17. *Carthaginis excidium.* 3, 12, 3. *incendia.* 2, 15, 18. *opes.* 2, 18, 1.
Caſa paſtoria. 1, 1, 3. *Caſæ paſtorum in veteri Româ.* 1, 13, 18.
Caſſius legatus contra Mithridatem. 3, 5, 3.
C. Caſſius vincitur à Spartaco. 3, 20, 10.
Caſſius Cæſarem interficit. 4, 2, 93. *Caſſii caſtra capta.* 4, 7, 10. *mors.* 4, 7, 13. *Caſſius & Brutus Parthos in auxilium ſollicitant.* 4, 9, 3.
Caſtella à Cæſare exſtructa in obſidione Gergoviæ. 3, 10, 25. *L. à Druſo ad fluvios Germaniæ.* 4, 12, 26. *Caſtellorum ſpecie naves.* 4, 11, 5.
Caſtigat furorem civium Oceanus. 4, 2, 75.
Caſtigata naufragio claſſis. 3, 10, 17.
Caſtores viſi. 1, 11, 4. 2, 12, 16. 3, 3, 20.
Caſtra capta ultimum belli decus. 3, 19, 7. *Caſtra hoſtium combuſta.* 2, 6, 56. *direpta.* 3, 10, 8. *Caſtris aliquem exuere.* 2, 7, 9. 3, 3, 4.
Caſtrenſis claſſis. 2, 2, 35.
Caſus dat exitum, quem datura virtus fuit. 1, 18, 11. *quodam caſu, quaſi induſtriâ.* 2, 8, 1.
Catenas plures, quam arma, in navibus portat Antonius. 3, 7, 2. *Catenas alicui dare.* 3, 5, 3. *Catenas morſu tentant Gallogræci.* 2, 11, 6. *Thraces.* 4, 12, 17. *Catenis religare.* 3, 19, 8. *in Catenis ducere.* 2, 18, 17.
Catenati cultores agrorum. 3, 19, 3.
Catilina. 3, 12, 12. *interficitur.* 4, 1, 12.
Catilinarium bellum. 4, 1.
Cato Cenſorius Celtiberos vincit. 2, 17, 9. *excidium Carthaginis urget.* 2, 15, 4.
Cato C. Porcius *vincitur à Thracibus.* 3, 4, 4.
Cato vincit Etruſcos. 3, 18, 13.

Cato

Cato Uticenſis. 4, 1, 10. *adversùs potentes ſemper obliquus.* 4, 2, 9. *Pompejanarum partium dux.* 4, 2, 65. *mortem ſibi conſciſcit.* 4, 2, 70.

Catulus ignis hauſtu moritur. 3, 21, 16.

Catuli luporum. 1, 1, 3.

Caucaſus mons. 3, 4, 6. 3, 5, 28.

Caudex cognomen Claudiorum. 2, 2, 5.

Caudinæ furculæ. 1, 16, 9. *Caudinum fœdus.* 2, 18, 17.

Cauſa. 4, 12, 37. Rechts-handel. *Cauſa belli Achaici.* 2, 16, 2. *Allobrogici.* 3, 2, 1. *Ægyptii.* 4, 2, 55. *Ætolici.* 2, 9, 1. *Aſiatici.* 2, 20, 4. *Armenici.* 4, 12, 42. *Balearici.* 3, 8, 2. *Britannici.* 3, 10, 16. & 19. *Caninenſis.* 1, 1, 11. *Cantabrici.* 4, 12, 47. *Catilinarii.* 4, 1, 1. *Cimbrici.* 3, 3, 1. *Civilis Mariani.* 3, 21, 6. *Æmiliani.* 3, 23, 1. *Cæſariani.* 4, 2, 8. *Mutinenſis.* 4, 4, 1. *Peruſini.* 4, 5, 1. *cum Sex. Pompejo.* 4, 3, 1. *A.tiaci.* 4, 3, 4. 4, 11, 2. *Cretici.* 3, 7, 1. *Cypricæ expeditionis.* 3, 9, 3. *Dacici.* 4, 12, 18. *Etruſci.* 1, 17, 1. *cum Exteris gentibus.* 4, 12, 2. *Gallici.* 3, 13, 6. *Gallogræci.* 2, 11, 1. *Germanici.* 3, 10, 10. & 14. 4, 12, 22. & 31. *Gladiatorii.* 3, 20, 3. *Helvetii.* 3, 10, 2. *Hiſpani.* 2, 17, 5. *Hiſtrici.* 2, 10, 1. *Illyrici.* 2, 5, 2. 2, 13, 1. *Inſubrici.* 2, 3, 2. *Jugurthini.* 3, 1, 6. & 9. *Latini.* 1, 11, 1. 1, 14, 1. *Liguſtici.* 2, 3, 2. *Macedonici primi.* 2, 7, 4. *ſecundi.* 2, 12, 2. *tertii.* 2, 14, 3. *Maſſilienſis.* 4, 2, 23. *Mithridatici.* 3, 5, 3. *Numantini.* 2, 18, 3. *Parthici cum Craſſo.* 3, 11, 2. *cum Antonio.* 4, 10, 2. *cum Ventidio.* 4, 9, 3. *Pergameni.* 3, 20, 4. *Picentis.* 1, 19, 1. *Piratici.* 3, 6, 1. *Pontici cum Mithridate.* 3, 5, 3. *cum Pharnace.* 4, 2, 61. *belli cum Porſenâ.* 1, 10, 1. *Punici primi.* 2, 2, 3. *ſecundi.* 2, 6, 2. *tertii.* 2, 15, 3. *Sabini.* 1, 1, 11. 1, 15, 1. *Samnitici.* 1, 16, 1. *Sertoriani.* 3, 22, 1. *Servilis.* 3, 19, 3. *Socialis.* 3, 18, 3. *Syriatici.* 2, 8, 5. *Tarentini.* 1, 18, 5. *Thracici.* 3, 4, 1. 4, 12, 17. *Vejentis.* 1, 1, 11. *Umbrici.* 1, 17, 1. *Volſinienſis.* 1, 21, 1. *Cauſas motuum quærere.* 2, 6, 4. *Cauſis ultrò ſe ſuggerentibus imperium procedit.* 2, 8, 1.

Cedere. Carthago ceſſit. 2, 2, 25. *Syracuſæ ceſſerunt.* 2, 6, 33. *res ceſſit.* 2, 17, 13. *fortuna ceſſit.* 3, 1, 2. *Pars regni Antiocho data, eò libentiùs, quod tam facilè ceſſerat.* 2, 8, 18.

Celeres.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Celeres. 15, 5.
Celia. 2, 18, 12.
Celtiberi vincuntur à Catone. 2, 17, 9. *militant Sertorio*. 3, 22, 1.
Cenſoria gravitas. 1, 18, 22.
Cenſorinus L. Marcius *coſ*. 2, 15, 7.
Cenſus apud Rom. origo. 1, 6, 3. *Utilitas*. 1, 8, 6. *Cenſus pop. Rom*. 4, 2, 21.
Centuriæ. 1, 5, 2. *Centuriarum in deligendis magiſtratibus ſapientia*. 2, 6, 26.
Centurionis Domitii ſtoliditas. 4, 12, 16.
Centuriones viginti incremati. 4, 12, 24.
Cephalenia inſula. 2, 9, 4.
Ceraunii montes. 2, 9, 4.
Cereris Liberique certamen Campania. 1, 16, 4.
Certamen ſingulare Manlii cum Gallo. 1, 13, 20. *Valerii. Ibid. Scipionis*. 2, 17, 11.
Certa fides. 4, 12, 59.
Cervices gentium tumidæ inflatæque reſiliunt à jugo. 4, 12, 2.
Ceſſare à laude. 1, 10, 7. *ab imitatione*. 1, 11, 13.
Chaonum montes. 2, 7, 10.
Chryſocolla. 4, 12, 60.
Cibaria à tribunis flagitat populus. 3, 12, 7.
Cibum, niſi priùs fundâ percuſſum, non accipit puer Balearis. 3, 8, 5.
Cicero coſ. Catilinæ conjurationem patefacit. 4, 1, 5. *Ciceronis caput in Roſtris expoſitum*. 4, 6, 5.
Cilicia in partibus Pompeji. 4, 2.
Cilix ſervus bellum concitat. 3, 19, 9. *Cilicus piratæ*. 3, 6, 1. *extincti à Pompejo*. 4, 8, 2.
Cilices Pompejani, actis ſub mari funibus, ratem hoſtilem capiunt. 4, 2, 32.
Cimbri cæduntur à Mario. 3, 3, 14. *Cimbrorum uxores, & earum ferocia*. 3, 3, 16.
Ciminius ſaltus. 1, 17, 3.
de Cineribus obrutis ſubita flamma. 2, 15, 15.
Cingula equorum. 2, 18, 14.
Cingulum militum. 2, 4, 3.
Cinana rabies. 4, 2, 2.
Circa obſidiones urbium diſcurſum. 4, 2, 77. *Circa unum montem* 6. *menſibus pendent Galli*. 1, 13, 15.
Circumagere legiones. 3, 21, 6.
Circumacta fortuna. 2, 2, 22.
Circumferre arma. Præfat. 2, 2, 12. 1. *ſigna*. 3, 5, 29. *terrorem nominis*. 2, 2, 21. *ſanguinem*. 4, 1, 4.
Circumfundere. Circumfuſi equitatus. 3, 11, 8. *exercitus*. 4, 2, 33. *Circumfuſa roſtra*. 3, 6, 13.
Cirta urbs. 3, 1, 15.
Ciſalpinus. 4, 4, 3.
Citare ad tribunal. 4, 12, 34.
Citerior Hiſpania. 4, 2, 29. *Oceanus*. 4, 12, 49.

Citò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Citò, quam verè triumphare malle, non expedit. 3, 5, 11.
Citra ſpem. 3, 1, 2.
Civicus furor. 4, 2, 75. *Civica rabies.* 3, 21, 5.
Civilis conſpiratio. 4, 1, 9. *inſania.* 3, 21, 18. *Civiles diſcordias hoſtes læti accipiunt.* 4, 9, 3. *ex Civilibus bellis non triumphatum.* 3, 22, 10. *in Civilibus bellis, non temerè pace contenti victores.* 3, 23, 7.
Cives urbem faciunt, non ædificia. 1, 1, 9. *Civium favori velificari.* 1, 9, 5.
Civitas. 3, 12, 9. *Civitatis jus poſcunt Latini.* 1, 14, 1. *Socii.* 3, 18, 3.
Clades fœda. 2, 2, 23. *idonea.* 1, 12, 1. *illuſtris.* 1, 16, 9. *Clades rerum.* 4, 2, 6. *Clades domus.* 1, 9, 5. *Clade major Marius.* 3, 21, 10. *Cladibus animoſior Samnitum gens.* 1, 16, 7. *Cladium atrocitas.* 2, 6, 1.
Clamor in pecudum morem ſublatus. 3, 8, 6.
Clangor anſeris. 1, 13, 15. *Clangore turbarum conſternati elephanti.* 4, 2, 67.
Clariſſimi principes exulatione multati. 1, 22, 3.
Clarum. 1, 6, 1.
Claſſicum. 3, 22, 5. 4, 2, 46.
Claſſici. 4, 2, 60.
Claſſis. 1, 6, 3. *Claſſis Cæſaris naufragio caſtigata.* 3, 10, 17. *Carthaginenſium incenſa.* 2, 15, 7. *Claſſis cremata, ne incenderetur.* 2, 12, 6. *triumphans.* 2, 6, 7. *ſex roſtratarum.* 1, 11, 10. *gravis & Martia.* 3, 6, 4. *Claſſes naufragio cæſæ.* 4, 2, 75. *celeriter comparatæ.* 2, 2, 7. *Claſſes Druſi ad Bonnam & Geſoniam.* 4, 12, 26.
Appius Claudius Cæcus. 1, 18, 20.
Appius Claudius militibus ſuis invíſus. 1, 22, 2.
Appius Claudius decemvir. 1, 24, 2.
Appius Claudius Caudex *coſ. primus in Siciliam cum claſſe trajicit.* 2, 2, 5.
Appius Claudius vincitur à Pœnis. 2, 2, 29.
Appius Claudius coſ. Capuam obſidet. 2, 6, 43.
Appius Pulcer Hiſtros vincit. 2, 10, 2.
Appius Claudius *Thraces vincit.* 3, 4, 6.
Claudius Druſus Nero privignus Auguſti. 4, 12, 4. *Germanos vincit.* 4, 12, 23. *moritur.* 4, 12, 28. *ex provinciâ cognomen accipit* Germanici. *Ibid.*
Claudius Nero debellat Aſdrubalem. 2, 6, 50.
Claudius Unimanus prætor vincitur à Viriato. 2, 17, 16.
Clauſtra Africæ. 4, 2, 70. *Alpium,*

pium. 4, 12, 6. *Italiæ.* 3, 3, 6. *Macedoniæ.* 2, 7, 10. *portus.* 2, 2, 20.
Clementia Cæſaris. 4, 2, 90. *eam vincit invidia.* 4, 2, 92. *Clementia ſoli, cæli.* 3, 3, 13.
Cleopatra Ægyptia. 4, 2, 56. *amica Antonii.* 4, 3, 4. *vincitur & perit.* 4, 11.
Cliens urbis Oſtia. 3, 21, 12.
Clientela. 3, 1, 3.
Clipeis obruta virgo. 1, 1, 12.
P. Clodius trib. pl. 3, 9, 3.
Clœlia. 1, 10, 7.
Coclites. 1, 10, 4.
Cœlum quaſi ardere viſum ex ſplendore galearum. 3, 3, 15. *Cœli annua converſio.* 4, 3, 8. *Cœlum ipſum aſcendere gloriâ.* 2, 19, 3. *Cœlo miſſa haſta.* 2, 17, 14. *à Cœlo venientes hoſtes.* 2, 12, 4. *menſis in Cœlo.* 4, 2, 91. *Cœlum atrox.* 3, 2, 2. *molle.* 1, 16, 4. 4, 12, 27. *Cœli ſolique clementiâ robur elanguet.* 3, 3, 13. *Cœli ſubita mutatio pro peſtilentiâ.* 4, 10, 9. *ab alio venire cœlo.* 4, 12, 26.
Cœlum aureum. 3, 5, 30.
Cœleſtes minæ. 2, 8, 3.
Cœnum dividere. 3, 17, 6.
Cogitare Orientem, Xerxem, & Darium. 2, 8, 2.
Cognomen ex moribus. 1, 7, 1. *ex provinciâ.* 4, 12, 28.
Cognoſcere ſe ipſum. 2, 17, 4.
Cohærenter. 2, 17, 5.
Colchi. 3, 5, 25. *vincuntur Pompejo.* 3, 5, 28.
Collatinus cos. Præfat. 6. *urbe dimittitur.* 1, 9, 3.
Collegium tribunicium. 3, 14, 5.
Collina porta. 3, 21, 6. & 23.
Collis Janiculus. 2, 23, 6.
Collocare. 4, 11, 11.
Colloquium Scipionis & Annibalis. 2, 6, 59. *Colloquia ſimulata.* 2, 2, 11. 3, 11, 9.
Colonia Oſtia. 1, 4, 2. *Coloniâ extendere Urbem.* 1, 8, 4.
Colores. 4, 12, 60.
Columnæ Herculis. 2, 6, 38.
Comæ Syræ Deæ, 3, 19, 4. *Comis laceris pugnantibus interveniunt fœminæ.* 1, 1, 14.
Combuſti præfecti navium. 3, 5, 3.
Cominùs venire. 2, 6, 29.
Comitia. 3, 14, 6. *Comitia conſularia.* 3, 16, 3.
Comitiales dies. 3, 10, 21.
Commeatus. 4, 2, 27. *Commeatus & opes totius mundi Oſtiâ recepti.* 1, 4, 3.
Commentum. 1, 11, 2.
Commercium. 3, 5, 19. *Commercia fœdus generis humani.* 3, 6, 1.
Commilitans Luna. 3, 5, 23.
Commilitium. 4, 4, 2.
Commilito, Romanorum Eumenes. 2, 20, 2. *Commilitones Dii.* 1, 11, 4.

Com-

Comminiſci. 2, 6, 27.
Comminuere hoſtem. 1, 3, 3. 2, 6, 28.
Commiſſa eſt acies. 2, 18, 21. *Commiſſâ acie.* 4, 7, 10.
Committere aciem. 4, 2, 46. *Committere bellum.* 2, 15, 2. 4, 2, 6. *Committere ponte Tiberinum.* 1, 4, 2.
in Commune. 2, 16, 7.
Communitus armis. 3, 9, 11.
Comparatio belli cum contagione. 1, 9, 18. 1, 15, 1. *belli Syriatici & Perſici.* 2, 8, 13. *Cæſaris cum fulmine.* 4, 2, 63. *cum Tarquinio.* 4, 7, 1. *Civitatis cum domo privatâ.* 1, 6, 3. *Fabii cum Jove.* 1, 17, 5. *Imperii creſcentis cum adulto.* 1, 11, 8. 1, 7, 3. *Pauli & Varronis.* 2, 6, 17. *Populi R. cum homine.* Præfat. 4. *cum igne.* 2, 2, 1. *Pyrrhi cum Hercule.* 1, 18, 19. *in Comparationem.* 4, 10, 4.
Compedes. 3, 19, 8.
in Compendium miſſum bellum. 1, 3, 3.
Compendia. 3, 3, 7.
Competitor. 3, 16, 1. & 4. *Competitor imperii.* 3, 1, 8. *Competitores. Ibid.*
Complorare. 2, 15, 8.
Compoſita civitas. 3, 23, 3.
Computare, Afrekenen. 3, 21, 25.
Conciliare favorem plebis. 3, 12, 10.
Concio. 1, 1, 16. 3, 21, 10. *Conciones turbidæ.* 3, 23, 4. *Concionem habere.* 1, 1, 16.
Concipere mente. 1, 5, 3. *votum.* 4, 12, 15.
Concitare. 4, 5, 1.
Concretus gelu Danubius jungit ripas. 4, 12, 18.
Concubia nox. 4, 2, 37.
Concurrere. 3, 21, 19. *Concucurrit.* 4, 2, 33.
Concutere ſe. 3, 1, 2. *urbem.* 2, 15, 12.
Condere. 1, 1, 1. 1, 3, 1. *condidit Auguſtus imperium.* 4, 12, 66.
Conditor artis militaris Tullus. 1, 3, 1. *imperii Romulus.* 1, 1, 1. *Conditores Tarenti Lacedæmones.* 1, 18, 2. & 6.
Conferre. Præfat. 1. 1, 18, 24. 2, 17, 3. *Conferre ad admirationem.* Præfat. 3.
Confertiſſima tela. 1, 14, 4.
Conficere bellum. 2, 15, 2. *hoſtem.* 3, 5, 25. 3, 12, 6. *ſacrum.* 1, 13, 16. *Conficere.* 3, 1, 8. *Conficere ſe veneno.* 3, 7, 3.
Confinium maris & fluminis. 1, 4, 2.
Confirmare fugientes, hortari. Een moet inſpreken. 4, 2, 82.
Confiſcatio ſocii ac vivi regis. 3, 9, 3.
Conflare diſcordiam. 1, 24, 1. *egeſtatem.* 4, 1, 1. *exercitum.* 3, 19, 10. *fulmen.* 2, 6, 9. *incendium.* 3, 17, 2. *ſeditionem.* 1, 24, 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Confluentes. 4, 6, 3.
Congerere pila. 1, 18, 10.
Congregare corpus unum ex variis elementis. 1, 1, 9.
Conjuratio Galliarum maxima. 3, 10, 20. *Conjuratio.* 4, 2, 15. *Conjurationis pignus ſanguis humanus.* 4, 1, 4.
Conſalutant exercitus. 4, 6, 3.
Conſanguinea civitas. 1, 3, 9.
Conſcientia amiſſæ fortunæ. 2, 12, 10.
Conſecrare. Remus Urbem ſanguine ſuo conſecrat. 1, 1, 8. *Conſecrat ſe Manibus ſenatus.* 1, 13, 9. & *Decius.* 1, 17, 7. *Marti Conſecratus ager regius.* 1, 9, 1.
Conſecratio Romuli. 1, 1, 17.
Conſeneſcit imperium. Præfat. 8. *impetus.* 3, 3, 5. 4, 2, 42.
Conſerere manum. 2, 18, 14.
Conſilium Auguſti ſuper Hiſpanis. 4, 12, 59. *Pompeji ſuper piratis.* 3, 6, 14. *Conſilium Reip. penes ſenes.* 1, 1, 15. *Conſilium à ſenioribus petitum.* 2, 6, 26. *in Conſilium vertendus error.* 3, 3, 8. *Conſiliis alicujus ſe tradere.* 2, 8, 6. *Conſilia Cæſaris & Pompeji diverſa.* 4, 2, 38. *Conſiliis quoque dimicatum.* 1, 28, 14. *Conſ. ſuis vincendus hoſtis.* 2, 6, 26.
Conſortium honorum. 1, 26, 4.
Conſpiratio. 3, 16, 5. *Conſpiratio civilis.* 4, 1, 9.
Conſtantia in adverſis. 1, 10, 2, 2, 25.
Conſtat. 2, 6, 60. 2, 18, 2.
Conſternati equi. 1, 7, 3. 1, 18, 8. *elephanti,* 4, 2, 67.
Conſtitutum. 4, 7, 14. *ad conſtitutum.* 2, 6, 16.
Conſulum origo & etymologia 1, 9, 2. *Conſulem ſe ipſe facit Cæſar.* 4, 2, 21.
Conſulatus Kalendis Januarii initus. 3, 21, 17. *negatus abſenti.* 4, 2, 24.
Conſulere aliquem. 1, 16, 10. 1, 7, 7. *Conſulere alicui.* 1, 9, 2.
Conſumere. 3, 5, 2. 3, 19, 8.
Conſummare Italiam. 1, 18, 1.
Conſurgere. 2, 12, 3. 2, 17, 3.
Conſurgere contra aliquem. 1, 38, 5. 3, 20, 12. *Vide etiam Aſſurgere.*
Contagio bellorum. 1, 9, 8. 2, 13, 1. 2, 17, 8. 2, 18, 4.
Contagium belli. 1, 15, 1. *deditionis.* 1, 14, 2.
Contemptus urbis incenſæ. 1, 14, 1.
Contemptus hoſtis gravior. 2. 14, 2.
Contendere. Præfat. 2.
Contentio. 1, 3, 4.
Contis pugnatum, 3, 3, 16.
Continua pax. 4, 12, 64.
Contrahere. 3, 10, 20. & 22, 4. 2, 38.
Contrebia urbs. 2, 17, 10.
ſine Controverſiâ victoria. 1, 18, 13.

Contumacia numinum. 1, 7, 8.
Contumeliam ægriùs patimur, quam vulnera. 1, 7, 4.
Convenire. 4, 2, 80. 4, 7, 14.
Conventum agere. 4, 12, 31.
Converſio Rom. dominationis. 4, 3, 8.
Converſi à Cluſio Galli. 1, 13, 7. *ad extrema auxilia Pœni.* 2, 2, 23. *in ſpectaculum belli elephanti.* 1, 18, 8. *Converſa ad Septentrionem plaga.* 4, 12, 3. *in Orientem acies.* 3, 3, 15. *Converſâ clade.* 3, 5, 17.
Convertere mentes hominum in ſe. 2, 17, 14. *ſe in aliquem* 3, 1, 4. 3, 3, 11. *Converti ad arma.* 2, 18, 4. *pupulationes.* 2, 22, 8. *in rabiem, furorem.* 2, 18, 15. *in ſe.* 2, 19, 4.
Conviviorum magnificus apparatus. 3, 12, 12.
Convolvere. 2, 11, 1. *Vide Involvere, & Trahere.*
Cooptatio. 4, 4, 2.
Coortus. 2, 6, 45.
Copiæ. 1, 10, 1.
Corinthium æs. 2, 16, 6.
Corinthus everſa. 1, 16. *Corinthi excidium.* 3, 12, 2. *opes.* 2, 18, 1.
Coriolanus. 1, 11, 9. *Vide Marcius.*
Corioli urbs. 1, 11, 9.
Cornelius Aſina coſ. 2, 2, 6. & 11. *Corn. Cinna coſ.* 3, 21, 9. *L. Corn. Scipio Corſicam & Sardiniam invadit.* 2, 2, 15. *alios Scipiones quære in S.*
Corniculum urbs. 1, 11, 6.
Cornu. 4, 2, 48.
Cornua ſinus. 4, 11, 4. *Ægypti.* 4, 11, 9.
Corona radiis diſtincta. 4, 2, 91. *ſub Corona vendere.* 4, 12, 52.
Corpora pluſquam humana Inſubribus. 2, 4, 1. *Corpora magna ferro magis patent.* 3, 10, 13.
à ſolo natali. 2, 4, 2. *Corpus.* 4, 2, 60. *effoſſum.* 4, 12, 38. *Corpus mortuum & exangue.* 4, 11, 11. *Corpus imperii.* 4, 5, 5. & 8. *Romani corpus ſecere ex membris.* 3, 18, 1. *Romulus ex variis quaſi elementis congregavit corpus unum.* 1, 1, 9. *in ſuum Corpus redit conſanguinea civitas.* 1, 3, 9.
Corripere arma. 1, 9, 6. 1, 10, 1. 4, 12, 32. *imperium.* 4, 2, 3. *proxima quæque.* 1, 9, 8.
Corripi morte. 3, 17, 2.
Corſica occupatur à Romanis. 2, 2, 15.
Corvinus, an Corvus, Valeriorum cognomen. 1, 13, 20.
Corrumpere maria. 3, 8, 2.
Cos Romanæ virtutis Alpinæ gentes. 2, 3, 5.
Coſſus A. Cornelius magiſter equitum. 1, 11, 3.
Coſſus Gætulicus. 4, 12, 40.

Cothus

Cothus Thrax. 4, 2, 5.
Cotta legatus Cæſaris. 3, 10, 8.
Craſſiana clades, Pacori cæde penſata. 4, 9, 7. *Craſſianâ clade capta ſigna remittuntur.* 4, 12, 63. *capti milites Parthis militant.* 4, 10, 4.
Craſſus M. Licinius triumvir. 4, 12, 10. *vincitur à Parthis.* 3, 11. *interficitur.* 3, 11, 9. 4, 2, 3.
M. Craſſus Myſos vincit. 4, 12, 14.
Craſſi pater & filius trucidantur. 3, 21, 14.
Cremati mortui. 1, 18, 15.
Cremera fl. 1, 12, 2.
Creſcere dicitur bellum. 4, 2, 66. *cauſa belli.* 2, 7, 4. *naves in ſenos ordines creverant.* 4, 11, 6. *hieme creverant Alpes.* 3, 10, 22.
Creta. 2, 6, 3.
Creticus cognomen Metelli. 3, 7, 6. 3, 8, 1. *Creticum bellum.* 3, 7.
Crines matronarum in tormentorum vincula collati. 2, 15, 10. *Crinibus ſuis pendent Cimbræ.* 3, 3, 17.
Critolaus Achæus. 2, 16, 2.
Crixus gladiator. 3, 20, 2.
Crudelitas Thracum. 3, 4, 2.
Crudelitas ſuperbiâ tolerabilior. 1, 7, 4. 4, 12, 31.
Cruentus. 1, 7, 3.
Cruenta pugna. 3, 10, 4.
Cruentus. 1, 7, 6.
Cruenta cædibus flumina. V. de F.
Crux ſervile ſupplicium. 3, 1[9], 8.
Cultores catenati. 3, 19, 3.
Cultus. 1, 13, 10. 4, 11, 3. *cultus Deorum.* 1, 2, 2.
Cum fide. 2, 18, 16.
Cùm maximè. Vide Maximè.
Cumæ urbs. 1, 16, 6.
Cunctanter. 3, 5, 6.
Cunctator Fabii cognomen. 2, 6, 27.
Cuniculi. Minen. 1, 12, 9.
Cupiditas. 3, 11, 2. *Cupiditate alicujus rei exardere.* 2, 2, 2. *flagrare.* 3, 5, 3. *incendi.* 1, 8, 7. *Cupiditate regni fratres interficit Jugurtha.* 3, 1, 3.
Cupido divitiarum Lepidum in factioſa conſilia impellit. 4, 6, 2. *honorum ſeditiones excitat.* 1, 26, 1. *principatus undè orta, & quid effecerit.* 3, 12, 13.
Curatione ipſâ quandoque vulnera reſcinduntur. 3, 23, 4.
Cures urbs. 1, 2, 1.
Curiarum apud Rom. origo. 1, 6, 3. *in Curiâ ſuggeſtus Cæſaris.* 4, 2, 91. *in Curiâ occiſus Cæſar.* 4, 2, 95. 4, 7, 2.
Curio C. Scribonius. 3, 4, 6. *dux Cæſarianus.* 4, 2, 34.
Curius Dentatus Sabinos vincit. 1, 15, 2. *& Pyrrhum.* 1, 18, 9. *ejus medicum proditorem remittit.* 1, 18, 21.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

fictilia ſua præfert auro. 1, 18, 22.

Curii. 4, 1, 3.

Currus triumphalis. 1, 5, 6. *Currus.* 4, 2, 89. 4, 12, 53.

Curulis. 1, 5, 5. 4, 2, 95. *Curules ſellæ.* 1, 13, 10.

Cuſtodia. 4, 11, 10. *Cuſtodiam elabitur Clœlia.* 1, 10, 7. *Cuſtodiæ.* 1, 13, 16. 4, 12, 26.

Cuſtodiunt imas valles Alpium Illyrici. 4, 11, 6.

Cuſtos imperii flamma Veſtalis. 1, 2, 3. *libertatis pop. Romanus.* 1, 26, 6. *Cuſtodem ſuum excæcat Craſſus.* 2, 20, 5.

Cyclades inſulæ. 3, 5, 8.

Cydonea urbs. 3, 7, 4.

Cynoſcephalæ tumuli. 2, 7, 11.

Cypriæ opes ærarium latiùs replent, quam ullus triumphus. 3, 9, 5.

Cypros Romanorum facta. 3, 9.

Cyrenæ urbs. 3, 6, 3.

Cyzicum urbs. 3, 5, 15.

D.

DAci vincuntur. 4, 12, 19.

Dalmatæ vincuntur. 4, 12, 12.

Damnatus faſtis dies. 1, 13, 7.

Danubius fl. 3, 4, 5. 4, 12, 18. *imperii terminus.* 4, 12, 61.

Dare animos. 4, 12, 4. *audaciam.* 3, 6, 2. *catenas.* 3, 5, 3[illegible]. *exitum.* 4, 2, 32. *exitum ad victoriam.* 1, 1, 11. *favorem.* 4, 2, 74. *finem.* 1, 16, 12. *fugam.* 1, 18, 8. *funera.* 3, 21, 17. *gradum retrò.* 4, 2, 81. *juſta Manibus.* 4, 2, 60. *pacem.* 2, 7, 12. 2, 8, 18. *pœnas.* 1, 21, 3. 3, 7, 3. 3, 22, 8. 4, 2, 77. *ſalutem.* 4, 10, 4. *ſpem.* 3, 5, 4. *ſtatum.* 3, 5, 12. *ſtragem.* 1, 18, 8. *terrorem.* 4, 2, 49. *tributa.* 2, 6, 2. *Dare fato partium.* 4, 2, 57. *Dare in profluentes.* 4, 12. 9. *in vincula.* 3, 10, 18. *Dare in altum.* 4, 11, 8.

Darius. 2, 8, 2.

De cineribus. 2, 15, 15. *de gladiatore munerator.* 3, 20, 9. *De ſervitute Romani.* 2, 6, 31. *de Italiâ Africam faciunt hoſtes.* 2, 6, 32. *de fluminibus bibere.* 3, 3, 9. *de manu ſcutum rapere.* 4, 12, 7. *de ſanguine renaſci.* 1, 18, 19. *de Galliâ triumphus.* 4, 2, 88. *de finibus.* 1, 11, 5. *de integro.* 3, 5, 14.

Debitores à Manlio liberati. 1, 26, 8.

Decemviratus. 1, 24.

Decennis obſidio Vejorum. 1, 12, 8.

Decimæ prædæ Apollini miſſæ. 1, 12, 10.

Decimus prænomen. 2, 17, 12.

Decius Mus coſ. ſe Diis Manibus devovet. 1, 14, 3. *Item ejus filius.* 1, 17, 7.

Decoquere. Præfat. 8.

Decretum fatorum. 2, 6, 37.

Decus gentis. 2, 15, 12. *libertatis*

tis, pudicitiæ. 1, 9, 1. Decus Græciæ Athenæ. 3, 5, 8. Hiſpaniæ Numantia. 2, 18, 1. victoriæ Gallicanæ Vercingetorix. 3, 10, 26. Decora quibus imperii dignitas eminet. 1, 5, 6. Decora & ornamenta ſæculi ſui Marius & Sylla. 3, 21, 2. Decus. 3, 5, 21.
Decurrere. 4, 12, 18.
Deditio Campanorum. 1, 16, 2. Mancini. 2, 18, 7. 3, 14, 2. Poſthumii & Veturii. 1, 16, 12. Deditionis extrema. 2, 17, 27. Deditionem ſuam ad Pompejum mittunt Cretes. 3, 7, 5.
Dediti interfecti. 3, 21, 24.
Deducere montibus. 4, 12, 52.
Deeſſe. 3, 11, 6. 4, 9, 2. hoc deerat unum malis. 3, 21, 1. Ne quid mali Deeſſet. Vide Ne. ſævitum, donec Deeſſent, qui occiderentur. 3, 21, 5.
Defectio Solis. 1, 1, 17.
Deficit bellum. 4, 2, 6. Deficiunt quidam. 2, 2, 17.
Defixus admiratione. 2, 6, 59.
Deformata majeſtas. 2, 2, 25.
Degredi ab arce. 3, 16, 6.
Delibare. 2, 6, 40.
Delos inſula. 3, 5, 8.
Dejotarus Gallogræcus. 4, 2, 5.
Delectus Gallici, Germanici. 4, 2, 5. Delectum agere. 3, 10, 22. Delectus puerorum, virginum. 2, 8, 9.
Deliciæ æſtivæ. 1, 11, 7. Deliciæ Tarentinæ. 1, 18, 27.
Delminium urbs. 4, 12, 11.
Dentatus Curius. 1, 15, 2.
Deplorato exitu. 2, 18, 15. deploratis rebus. 2, 15, 16.
Deprehendere experimento. Door de ervarentheyt leeren. 2, 4, 1. Deprehendere. Overvallen. 2, 12, 17. 2, 17, 12.
Deprenſus. 2, 2, 7.
Deſævire. 2, 6, 12.
Deſcendere gladiis in jugulos. 3, 10, 17.
Deſciſcere in regem. 4, 3, 4. in monſtrum. 4, 11, 3.
Deſcitum eſt. 3, 3, 6.
Deſcribere annum in menſes. 1, 2, 2.
Deſertor Pompeji. 4, 2, 52.
Deſinens Pyræneus. 4, 12, 46.
Deſperare armis. 1, 18, 14. victoriam. 4, 2, 86.
Deſpicere. 1, 26, 5.
Deſtinata mors. 2, 18, 12.
Deſtituit regem ſuum pop. Romanus. 1, 9, 1.
De ſub Alpibus. 2, 3, 2.
Deſuper. 3, 2, 6. 3, 3, 16.
Detergere remos. 2, 2, 8.
Detonare: ſic detonat tempeſtas Syllana intra Italiam. 4, 2, 2. turbo civilis inſaniæ. 3, 21, 18. turbo primi impetus. 2, 6, 10. Detonare in ſubjectos hoſtes. 1, 17, 9.
Detrahere arma. 2, 6, 23. præſidia. 2, 2, 12. torquem. 1, 13, 20.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

13, 20. *aliquem in carcerem.* 1, 24, 3.
Detrectare. 1, 22, 2. *Detrectare aliquem.* Verkleyneren.
Detruncare populum. 4, 12, 11.
Devotionis formula. 1, 13, 9.
Devovere aliquem. 1, 13, 9. *hoſtilibus diris.* 3, 11, 3. *ſe Manibus.* 1, 14. 3. 1, 17, 7.
Deus, Dea. vide *Dii.*
à Dextris. 3, 2, 2.
Diadema. 4, 11, 3.
Diæus Achæus. 2, 16, 5.
Dictator ab aratro. 1, 11, 12. *perpetuus, Cæſar.* 4, 2, 91. *Auguſtus.* 4, 12, 66.
Dictu difficile. 2, 6, 52. *horribile.* 1, 16, 12. 2, 6, 12. 4, 12, 13. *incredibile.* 2, 1, 2. *parva res.* 2, 6, 47. *turpe.* 4, 2, 20. *turpis contumelia.* 1, 18, 5.
Didius M. Thraces vincit. 3, 4, 5.
Didius Cæſaris legatus. 4, 2, 85.
Dies Allienſis pugnæ faſtis damnatus. 1, 13, 8. *Dies ſtati ſacrificiorum.* 1, 13, 16. *frigidus & nivalis.* 2, 6, 12. *nebuloſus, ventoſus.* 3, 3, 15. *Die.* 2, 2, 10. *Diem pugnæ ab hoſte petere.* 3, 3, 14. *Dies feſti, comitiales.* 3, 10, 21. *Dies.* 4, 12, 35.
Differre. Vide *Dilatus.*
Differtus. 4, 11, 11.
Difficilis aditu gens. 4, 12, 19.
Dignitas. Dignitatis ſuæ ſuperſtitem vivere, miſerum eſt. 4, 2, 51. *integrâ dignitate paranda victoria.* 1, 12, 6. *Dignitati paranda præſidia.* 4, 2, 9. *Dignitatis diſcrimina in tabulis.* 1, 6, 3. *Dignitati reorum parcendum.* 4, 1, 10. *Dignitas.* 1, 13, 10. *ſic Dignitas equeſtris.* 2, 6, 18. *& in dignitate ſuâ mori volunt Romani ſenes.* 1, 13, 10. *dignitas imperii.* 1, 5, 6. *pop. Romani.* 1, 8, 5. *Dignitas matrimoniorum.* 1, 25, 1. *natalium.* 1, 26, 5. *triumphi.* 3, 19, 8.
Digerere in claſſes. 1, 6, 4.
Dii Manes. 1, 14, 3. 1, 17, 7. *Dii urbium.* 3, 18, 14. *Dii à Carthagine averſi.* 2, 6, 20. *Annibali reſiſtunt.* 2, 6, 44. *Deorum cultus ex inſtituto Numæ.* 1, 2, 2. *Deorum inſtinctu Romani contra Reges conſurgunt.* 1, 9, 1. *Deûm miſeratio Antonii legiones ſervat.* 4, 10, 4. *Diis commilitonibus quaſi ſtipendium redditum.* 1, 11, 4. *Diis hominibuſque adverſa cupiditas Craſſi.* 3, 11, 2. *Diis hominibuſque infeſtus Marius.* 3, 21, 12. *Deis cæteris cedentibus, Juventas & Terminus reſtant.* 1, 7, 7. *de Diis queri.* 2, 6, 14. *Dea Egeria.* 1, 2, 4. *Syria.* 3, 19, 4. *Deo quodam aſſiduè incitante.* 2, 3, 2.
Dilatio donata. 4, 2, 93.

Dila-

Romanus. 3, 9, 3. Donata dilatio. 4, 2, 93.
Dos. 1, 1, 14.
Druſiana ſeditio. 3, 17.
Druſus M. Livius Thraces vincit. 3, 4, 5.
Druſus M. Livius Trib. pl. 3, 17. dominandi cupidus. 3, 18, 3.
Druſus Auguſti privignus. Vide Claudius Druſus.
non Dubitat fama de origine Romuli. 1, 1, 2. non dubitant cuncti, caput inventum imperii ſedem promittere. 1, 7, 8. non Dubitat verberare filium Tarquinius. 1, 7, 6.
Dubii tumuli. 2, 12, 5.
Dubium clipeos an armillas. 1, 1, 12. ſic occiſus Remus, Dubium an juſſu fratris. 1, 1, 8. oblata Cæſari regni inſignia, Dubium an ipſo volente. 4, 2, 91.
Ducatum ſceleri præbere. 3, 21, 2.
Ducere ſanguinem. 3, 18, 1. Duci jubere. 3, 21, 28.
Duntaxat, 4, 12, 61.
Durius fl. 2, 18, 2.
Ducis artes. 4, 10, 2. Ducis inopiâ intercidunt conſilia. 4, 7, 2. Duci ſæpè cum ſuo milite, quam hoſte, acriùs prœliandum. 2, 18, 9. ſub bono Duce magis apparet boni militis vigor. 3, 22, 3. Ducum bonorum effectus. 2, 17, 13. Ducum maximi Scipio & Annibal. 2, 6, 58. Duces. 1, 9, 1. ſic Duces factionis. 3, 6, 6. Dux legationis. 2, 6, 7. Dux in feminino genere: Dux fugæ regina. 4, 11, 8.
Dyrrachium urbs. 4, 2, 40.

E.

EBurones pop. 3, 10, 7.
Ebur curule. 1, 5, 5.
Edicta crudeliſſima. Mithridatis. 3, 5, 7. Syllæ. 3, 21, 25.
Efferre ſe altiùs & inciviliùs. 1, 26, 8.
Efferus. 4, 12, 12. Effera gens. 4. 12, 48.
Efficax ad concordiam. 1, 23, 2. ad victoriam. 4, 2, 50. Efficax apud pares ſtoliditas. 4, 12, 16. Efficacior fortuna, quam virtus. 4, 7, 11.
Effectus eſt agger. 4, 2, 85.
Efflagitare mortem ab aliquo. 4, 10, 10.
Efflare, quod moriens efflavit. 4, 7, 11.
Egeria. 1, 2, 3.
Egeſtas ex opulentiâ. 3, 12, 12.
Elanguet robur. 3, 3, 11.
Elapſa cuſtodiam. 1, 10, 7.
Elata montibus ſuis Roma. 3, 3, 21.
Elegantia Tarquinii. 1, 5, 1.
Elephanti. 1, 18, 6. dubium auxilii genus. 1, 18, 13. auro, purpurâ, argento ornati. 2, 8, 16. gentibus tranſalpinis maximus terror. 3, 2, 5. ſubito clangore conſternati. 4, 2, 67.

67. ab Indis Auguſto oblati. 4, 12, 62. Elephantorum captorum ingens numerus. 2, 2, 28.
ex Elementis variis unum corpus. 1, 1, 9.
Elidere infantes. 3, 3, 17.
Elis urbs. 2, 16, 3.
Eloquentiâ allevatur Cæſar. 4, 2, 10.
Emanabat. 4, 9, 5.
Emere exercitum. 3, 1, 9. Emere pacem. 3, 1, 7.
Emergit indicium ſceleris. het komt uyt. 4, 1, 6.
Emerſus per invios tumulos. 3, 10, 22.
Emicare. 1, 18, 4. 4, 2, 40.
Eminentiſſimus mons. 4, 12, 49. Eminentes ædes. 1, 9, 4. Eminentia papaverum capita decutit Tarquinius. 1, 7, 6.
Enata quaſi claſſis. 2, 15, 14.
Enimverò. 2, 7, 10.
Eò inſolentiæ. 1, 24, 3. neceſſitatum. 2, 18, 12. veſaniæ. 3, 16, 3.
Epheſii. 2, 8, 13.
Epirus. 1, 18, 3. ſedes belli civilis. 4, 2, 6. & 35. in Epiro caſtra Auguſti. 4, 11, 4.
Epiſtolæ notare nomen: onderſchrijven. 2, 12, 10.
Epitome. Præfat. 1.
Epulis explentur morituri. 2, 18, 12. 4, 2, 69. 4, 12, 50.
Equeſtris dignitas. Vide D. ordo. 3, 13, 3. Equeſtris prœlii more. Vide Naves equi marini.
Eques. 2, 6, 13. Vide ſingularis pro plurali. Equites frenos exuunt, ut acriùs incurrant. 1, 11, 3. judicia penes Equites. 3, 12, 9. 3, 13, 4. 3, 17, 3.
Equitare flumen. 3, 4, 5. per flumen. 2, 4, 5.
Equitatus Maurorum. 4, 2, 34. Parthicus. 4, 9, 5.
Equitatus plurali num. 3, 11, 8.
Equum ablegat Cæſar. 4, 2, 82.
Equi immolati. 4, 12, 15. triumphantium albi. 1, 5, 6.
Equos ex prædâ eligunt Cheruſci. 4, 12, 25. Equos inertes mœrent Germani. 4, 12, 32. Equos quaternos ſenoſque tranſilire. 3, 3, 10.
Ergaſtula. 3, 19, 3. è ferro Ergaſtulorum recocto gladii fabricati. 3, 20, 6. Ergaſtulis effractis exercitum comparat Athenio. 3, 19, 9. Eunus. 3, 19, 6. Sex. Pompejus. 4, 8, 1. Ergaſtula. Ibidem.
Erigere. een hert maken. Sic Erigere ad jus priſtinum libertatis. 3, 10, 21. ad ſpem. 3, 18, 3. animos ſuorum. 4, 2, 84. Erigere ad ſe, ad plebem. 3, 17, 6. Erigere libertatem in dominos. 1, 21, 2. alibi. 2, 16, 2. reddit; libertate ab aliquo datâ adversùs ipſum uti.
Error victoriam dat. 4, 7, 11. Error vertendus in conſilium. 3, 3, 8.
Erubeſcendi anni. 3, 12, 3. Erubeſcenda cauſa belli. 2, 14, 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Eruditrix. 2, 6, 38.
Erumpit furor. 3, 18, 9. *hoſtis.* 3, 2, 2. *nefas.* 3, 1, 6. *turbo belli.* 3, 5, 5.
Eruptio. 2, 18, 13.
Eruptio hoſtium. 4, 2, 40. *Eruptiones audere.* 3, 10, 25.
Eſquilina porta. 3, 21, 6.
Eſſe exitio. 2, 2, 34. 4, 2, 49. *in trabeis.* 1, 13, 10. *manifeſto vultu.* 4, 2, 83. *miraculo.* 4, 16, 7. *præda.* 1, 1, 10. *prædæ.* 1, 1, 10. *ſtrictis enſibus.* 1, 16, 12. *Eſſe tutis muris.* 4, 2, 23. *Eſſe cum duobus utrimque dativis. Satiùs fuiſſet populo Romano, Eſſe centento.* 2, 13, 6. *Erat.* 4, 2, 19.
Etruriæ. 4, 2, 19. *contra Urbem conſurgit.* 3, 18, 5. *vaſtatur à Lamponio & Teleſino.* 3, 21, 22. *ex Etruriâ admotus Urbi exercitus Lepidi.* 3, 23, 5. *Catilinæ.* 4, 1, 11.
Etruſci vincuntur à Romanis. 1, 17. 3, 18, 13. *mixti Romanis.* 3, 18, 1.
Evander Arcas. 1, 1, 9.
Evaneſcit exercitus fugâ, latrociniis. Het wert tot niet, het verflaeuwt. 3, 3, 18.
Evaſiſſe & viciſſe longè diverſa. 4, 10, 11.
Eubœa inſ. 2, 7, 12. *occupatur à Mithridate.* 3, 5, 8. *recipitur à Syllâ.* 3, 5, 11. *ejus deſcriptio.* 2, 8, 9.
Everſio Fidenarum. 1, 12, 7. *Everſionibus urbium currens ſæculum.* 2, 16, 1.
Eumenes Pergamenus. 2, 20, 2.
Eunus Syrus. 3, 19, 4.
Euphrates fl. 1, 11, 8. 3, 5, 22. 3, 11, 3. & 7. *imperii terminus.* 4, 12, 61.
Euripus fretum. 2, 8, 9.
Europa. 3, 10, 1. *facta Romanorum.* 2, 8, 7.
Eurus ventus. 2, 6, 16.
Ex aquâ clades. 4, 10, 8. *Ex fœdere.* 1, 3, 6. *Sic Ex meritis.* 4, 12, 28. *Ex more.* 4, 2, 79. 4, 7, 8. 4, 12, 9. *Ex moribus.* 1, 7, 1. *Ex malis Africæ nomen habet Scipio.* 2, 6, 11. *Ex perpetuo imperio annum placet.* 1, 9, 2. *Ex populo cognomen.* 2, 6, 27. *Ex vulnere mori.* 4, 12, 42. *Ex ſummo ſtudio anniti.* 1, 9, 4.
Examina ſcilicet apium. 2, 6, 14. 4, 2, 45.
Exarmare. 1, 22, 3.
Excæcare aliquem. 2, 20, 5.
Excandeſcere in ultionem. 2, 18, 8. *ſine Exceptione victoria.* 2, 18, 12. Op genade en ongenade ſich overgeven.
Excidium. 1, 17, 2.
Excipere aliquem pilo. 2, 17, 14. *communi fœdere in libertatem excepta Saguntus.* 2, 6, 4. *Excipit Numam Hoſtilius.* 1, 3, 1.
Excubare: juventus ad ſubita belli excubat. 1, 1, 15.
Excutere ab obſidione. 2, 6, 29. *oppidis, regionibus.* 2, 6, 42.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Excutere jugum. 2, 14, 2.
Exequiæ. 3, 20, 9.
Exercere jus victoris. 3, 7, 6.
Exercita juventus. 1, 3, 2.
Exercitus tanti eſt, quanti imperator. 2, 18, 11. *Exercitus magnitudo pernicioſa.* 4, 2, 49. *Exercitus Craſſi miſerabili ſtrage deletus.* 3, 11, 18. *Poſthumii imperatorem lapidat.* 1, 22, 2. *Exercitus patricius.* 1, 12, 2. *Exercitus gladiatorii.* 3, 12, 10.
Exigere. 4, 2, 68. *ſupplicium.* 3, 19, 12.
Eximere. 3, 21, 8. *Eximere ſe ludibrio hoſtium.* 3, 21, 15. *Eximere ſenſum geſtæ rei.* 4, 7, 13.
Exindè certamen. 1, 1, 14. 1, 13, 6.
Exiſtimare. 3, 2, 6.
in Exitium ſui concitare aliquem. 2, 26, 5. *in Exitium ſui merces eſt reſp.* 1, 13, 4. *Exitio eſſe. Vide Eſſe.*
Exoſus arma. 4, 11, 1.
Expaveſcere aliquid. 3, 4, 6. Verſchricken. 1, 26, 3.
Expellere ſpiritum. 3, 5, 27.
Experimentum. 1, 13, 3. *Experimento deprehendere. Vide D.*
Experiri fortunam. 3, 22, 2. *imperium.* 2, 17, 3. *omnia.* 3, 5, 24. *augurio.* 1, 5, 3. *Experiri.* 4, 2, 2. *cominùs invicem Experiri duces.* 3, 22, 7.
Expertis invicem Parthis & Romanis. 4, 10, 1.
Expiare cladem. 1, 12, 3. *flagitium.* 2, 18, 7.
Explicare. 1, 17, 5. 4, 2, 33.
Exponere hoſti exercitum. 3, 11, 7.
Exprobare victoriam hoſtibus domitis. 3, 2, 6.
Expugnati Pœni toto mari. 2, 2, 16.
Extis cæſorum litare & veſci. 4, 12, 16.
Externum bellum, alias hoſtile dicit. 4, 2, 4. *mare. Vide M.*
Extorquere conſortium honorum. 1, 26, 4. *deditionem.* 4, 2, 32. *incubantem hoſtem.* 2, 6, 57.
Extincta parum fideliter incendia, majori flammâ reviviſcunt. 3, 5, 14.
Extorris agris & focis. 3, 13, 2.
Extremi fines. 4, 1, 11. *Extrema Galliæ.* 3, 3, 1. *Italiæ.* 3, 20, 12. *Extrema* 4, 2, 83. 4, 12, 50. *Extrema deditionis.* 2, 13, 17. 4, 5, 3.
Exuere caſtris aliquem. 2, 7, 9. 3, 3, 4. 4, 4, 4. *urbibus.* 3, 1, 12.
Exul feralis tabulæ. 3, 22, 2.
Exulatio pro exilio. 1, 22, 3.

F.

F*Abia gens privatum bellum gerit cum Vejentibus.* 1, 12, 1.
Fabius coſ. vincitur à Gallis. 1, 13, 7.

Fabius legatus ad Carthagi-nienſes. 2, 6, 7.

Fabius C. Pontifex per medios hoſtes it, reditque. 1, 13, 10.

Fabius Ambuſtus M. 1, 26, 2.

M. Fabius Buteo Pœnos vincit. 2, 2, 30.

Fabius Gurges Q. Volſinorum ſervos vincit. 1, 21, 3.

Fabius Maximus Q. Rutilianus Umbros vincit. 1, 17, 5.

Fabius Maximus Q. Verrucoſus Ovicula cunctator. 2, 6, 27.

Fabius Maximus Q. Æmilianus coſ. Viriatum vincit. 2, 17, 17. *Allobroges.* 3, 2, 6.

Fabii Samnitum domitores. 1, 18, 6.

Fabula de membris diſſidentibus. 1, 23, 2.

Fabuloſæ altitudinis nives. 2, 6, 9. *Fabuloſa monſtra freti Siculi.* 2, 2, 5.

Facere artem. Vide A. audaciam. 2, 2, 17. *bellum.* 3, 7, 1. *Conjurationem.* 3, 10, 7. *conſulem.* 3, 16, 4. *documenta.* 4, 10, 1. *eruptionem.* 3, 20, 14. *exercitum.* 3, 19, 6. *famem.* 3, 12, 8. *fidem.* 1, 1, 18. 3, 16, 6. *fiduciam.* 3, 5, 16. *finem.* 3, 18, 14. *impetum.* 3, 1, 11. 3, 17, 5. 4, 10, 2. *latrocinia magis quam bella.* 2, 3, 4. *lucum aſylum.* 1, 1, 9. *moram.* 4, 2, 29. & 37. *pacem.* 1, 1, 14. 4, 2, 23. *pontem.* 3, 10, 15. *populum.* 1, 1, 9. *pretium fœderis regem.* 3, 1, 16. *provinciam.* 2, 17, 8. 4, 12, 29. *Romanos de ſervitute.* 2, 6, 30.

Facilis. 4, 11, 2. *Facilè cedenti pars regni data.* 1, 8, 18.

Factio. 3, 21, 8.

Facta pop. Romani. Præfat. 2.

Factus Creticus, Metellus. 3, 8, 1.

Fæſulæ urbs. 1, 11, 8.

Falernus mons. 1, 16, 5. *Falernus adjectivè poſitum: ſic Falerni ſaltus.* 2, 6, 28.

Faliſci. 1, 12, 4.

Fallacia inſidiarum. 1, 16, 7.

Fama loquitur. 4, 10, 7. *non dubitat.* 1, 1, 2. *Famam Leonidæ adæquat Calpurnius.* 2, 2, 14. *Famâ quam re majora bella.* 2, 7, 2. 2, 8, 2.

Fames ex luxu. 3, 12, 8. *Fames expugnat inviƈtiſſima.* 1, 10, 2. *deditionem extorquet.* 4, 2, 32. *Fames Athenienſis.* 3, 5, 10. *Calaguritana.* 3, 22, 9. *Numantina.* 2, 18, 13. *Romana.* 1, 10, 2. 1, 13, 16. *Saguntina.* 2, 6, 6. *turpis. Vide T. Fame quaſi peſtilentiâ abſumpti ſervi.* 3, 19, 8. *Fame premi, urgeri. Vide P. V.*

Familia. 3, 15, 4. 3, 16, 1. 3, 12, 10. 3, 19, 9.

Fanaticus. 3, 19, 10. *furor.* 3, 19, 4.

Fas collegii. 3, 14, 5. *Deûm.* 2, 20, 7.

Faſces undè Romanis. 1, 5, 6. *Faſces coſ. fracti.* 1, 22, 2. *prætorii relati ad Spartacum.* 3, 20, 7. *Faſces ſubmittere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tere. 1, 9, 4. *Faſces abrogati.* 1, 9, 3. *retenti.* 1, 24, 2.

Faſtis damnati dies. 1, 13, 7.

Faſtigium in domo Cæſaris. 4, 2, 91.

Fatalis manus. 3, 21, 16. *Fatalis arena Pompejo, & Bruto Caſſioque.* 4, 7, 6. *Fatale Capitolium Gracchis.* 3, 15, 4. *nomen Scipionum Africæ.* 2, 15, 12.

Fatigare ſævitiam. 1, 7, 4. *crebris incurſionibus hoſtem.* 4, 12, 47.

Fatum. Fati vis. 4, 2, 94. *Fatorum decretum.* 2, 6, 37. *induſtria.* 1, 8, 1. *Fatis præcipitantibus.* 4, 2, 43. *Fatum inſularum.* 3, 9, 1. *partium.* 4, 2, 57. *urbis imperaturæ.* 2, 6, 20. *Fata generis humani.* 4, 2, 43. *patrum.* 3, 17, 3. *populorum.* 1, 3, 3. *rerum.* 2, 16, 4. *Fatorum præſagia.* 2, 6, 48. & 53. *Fata.* 3, 9, 4.

Fauces offocandas invicem præbent Gallogræci. 2, 11, 6. *Faucibus apprehendit conſulem viator.* 3, 17, 8. *Fauces Iſthmi.* 2, 16, 5. *Italiæ.* 2, 3, 2. 2, 6, 51. *maris.* 1, 18, 3. 4, 2, 31. *montis.* 3, 20, 7. *Propontidis.* 3, 6, 10. *Urbis.* 1, 10, 2.

Favor ex ætate. 4, 4, 4. *ex injuriâ.* 4, 2, 56. *Favori civium velificari.* 2, 9, 5. *Favorem populi aucupari.* 3, 13, 1. *ad Favorem plebis conciliandum effuſa largitio.* 3, 12, 10.

Fautores hoſtium bello perſequi. 3, 7, 1.

Fax. Faces injectæ tectis Urbis. 1, 13, 14. *vibratæ in turres elephantorum.* 1, 18, 6. *Facibus armati Fidenates.* 1, 12, 7. *Fax juventæ.* 1, 1, 5. *Fax certaminum.* 3, 14, 1. *motus.* 3, 23, 1. *Fax eadem, quæ Druſum cremavit, ſocios in arma accendit.* 3, 18, 4. 3, 23, 1. *Faces Furiis tribuuntur, quòd illæ turbarum incentrices crederentur; hinc Facibus Furialibus in exitium reip. armati Cæſar & Pompejus.* 3, 12, 13. *Fax ſæculi.* 4, 3, 2. *Faces belli.* 2, 9, 1.

Felicitas nimia furores civiles peperit. 3, 12, 7. 4, 2, 7. *Felicitas, Syllæ.* 3, 5, 2. *Pompeji.* 3, 6, 15. *Felicitatem Cæſaris omnia ſequuntur.* 4, 2, 29.

Feliciter. 3, 3, 20.

Feminæ Germanorum pugnaces. 3, 3, 16. *Feminæ inter obſides.* 1, 10, 7.

Feræ in aciem productæ. 1, 18, 13. *Ferarum ritu debellati Cantabri.* 4, 12, 48. *a Feris nutriti.* 1, 1, 3.

Feralis habitus. 1, 12, 7. *tabula.* 3, 22, 2. *Ferale ſignum.* 4, 7, 7.

Fercula triumphi. 4, 2, 88.

Feretrius, Jupiter. 1, 1, 11. 1, 12, 9. 2, 4, 5.

Ferire fœdera. 1, 10, 3.

Feritas ex paſtoribus. 1, 22, 1.

Feritas Gallorum Aſiaticâ

amœ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

amœnitate mollita. 1, 11, 4.
Ferocia. 2, 12, 3.
Ferox pop. Romanus. 1, 2, 4. *Deorum metu mitigatur.* 1, 8, 3. *ferox naturâ gens Senonum.* 1, 13, 4. *Ferocia dicta.* 3, 10, 21.
Ferociſſimæ gentes Hiſpanæ. 2, 17, 8.
Ferre. 4, 12, 22. *parem, ſuperiorem.* 4, 2, 14. *Romani ferunt tela Parthorum.* 4, 10, 7. *Ferre leges.* 3, 17, 8. *vallum. Vide V. Ferri.* 3, 3, 6. *pulvis Fertur in oculos.* 3, 3, 15.
Ferrei anni. 2, 19, 3. *Ferreæ manus.* 2, 2, 9.
Ferrum victis ablatum. 2, 3, 5. *Ferro ergaſtulorum recocto fabricati gladii.* 3, 20, 6. *Ferrum.* 1, 3, 5. 1, 7, 10. 3, 5, 26. 3, 11, 9. 1, 12, 7.
Fervet obſidio. 2, 15, 11.
Ferus. 3, 21, 19. *Feri homines* 3, 8, 2.
Feſſus. 3, 1, 13. *Feſſi fame Saguntini.* 2, 6, 6.
Feſtinat ad relictum opus Quinctius. 1, 11, 15.
Feſtinatio Romanorum in reparando exercitu. 1, 18, 19.
Feſtum Latinarum. 3, 18, 8.
Fæſulæ urbs. 3, 18, 11.
Fictilia. 1, 18, 22.
Fidenæ urbs. 1, 12, 4. & 7.
Fides annalium. 1, 21, 11. *Camilli.* 1, 12, 5. *publica.* 3, 1, 8. *ut Fides ei eſſet.* 1, 7, 16. *Fides pacis ac belli Janus.* 1, 2, 3. *Fidei magnum ſed triſte, monumentum.* 2, 6, 3. *Fidem numinum!* 1, 11, 15. 3, 3, 7. *Fidem capere. Vide C. facere.* 1, 1, 18. 3, 16, 6. 4, 10, 4. *rumpere.* 4, 2, 15. *ſolvere.* 1, 1, 12. *ſuperare.* 1, 18, 24. *in Fidem venire.* 3, 22, 9. *Fide bonâ. Vide etiam Bonâ fide. Fide ſalvâ paranda victoria.* 1, 12, 6. *ex Fide conſtituti aliquid reſignare.* 4, 7, 14. *in Fide manere.* 1, 21, 1. *manere ſubauditur.* 1, 3, 6, *in Fide permanere.* 4, 2, 17.
Fiducia in virtute. 2, 2, 4. *ad ſpeciem Fiduciæ panes ab arce jaculantur Romani.* 1, 13, 16. *Pharnaces magis diſcordiæ Romanæ Fiduciâ, quam ſuæ virtutis, bellum movet.* 4, 2, 62.
Fieri Celtibericus. 2, 17, 10. *Vide etiam Factus.*
Figere tropæa. 2, 17, 16. 3, 2, 6.
Filium ſuum interficit Caſſius. 1, 26, 7. *Manlius.* 1, 14, 2. *Filiam Virginius.* 1, 14, 3.
Fimbria. 3, 21, 14.
Finire. Sic Finita Carthago. 2, 15, 1. *Partium odia non finita cum bello.* 4, 2, 7.
Finis datus cædibus. 1, 16, 12. *impoſitus bello.* 2, 2, 33. *Sic Fines alicujus territare.* 2, 15, 3. *Finibus migrare.* 2, 15, 8. *de Finibus pugnare,*

re. 1, 11, 5. *pro Finibus arma corripere.* 1, 9, 6. *Fines mundi extremi.* 4, 1, 1.

iſtulæ in Capitolio. 3, 16, 6.

laccus Q. Fulvius coſ. 2, 6, 43.

lagitans ultionem miles. 1, 16, 12. *Flagitare decreta.* 4, 2, 17.

lagitium impoſiti jugi. 1, 16, 11. *non minore Flagitio ſocii rebellant, quam cives.* 3, 18, 2.

lagrare cupiditate. 3, 5, 3. *ignominiâ, pudore.* 2, 18, 7. *ultione. Vide Flagitans.*

lamen Dialis. 3, 21, 16. *Flamines.* 1, 2, 2. 1, 13, 11.

laminius C. vincitur ab Annibale. 2, 6, 13.

laminius T. Quinctius Philippum vincit. 2, 7, 10.

lamma circa caput viſa. 1, 6, 1. *Flamma ſubita de cineribus obrutis.* 2, 15, 15. *Veſtalis.* 1, 2, 3. *Flammam inter verba fundere.* 3, 19, 5. *fundere, velut ardenti capite.* 4, 12, 16.

lexus ſiderum. 4, 3, 8.

orentia urbs. 3, 21, 27.

loribus bis vernat Campania. 1, 16, 3. *Sic Flos juventæ.* Præfat. 4. *ordinis equeſtris.* 3, 21, 25. *ſanguinis Italici.* 4, 2, 5. *ſenatus.* 3, 21, 25. *virtutis.* 1, 22, 1.

luens in luxuriam ſæculum. 4, 12, 65.

Flumen inducere foſſæ. 3, 10, 25. *manibus & clipeis retinere.* 3, 3, 12. *per Flumen glacie perfidum equitare.* 3, 4, 5. *Fluminis obundatio.* 4, 2, 27.

Flumen oblivionis. 2, 17, 12.

Fluvii cædibus cruentati. 2, 6, 18. 3, 3, 9. 3, 5, 17.

Fœdare victoriam parricidio. 1, 3, 5. *mortem ludibriis.* 3, 4, 2.

Fœdus Albinicum Jugurthâ. 3, 1, 9. *Antonii cum Parthis.* 4, 10, 1. *Caudinum.* 1, 16, 12. 2, 18, 7. *Mancinianum.* 2, 18, 6. 3, 14, 2. *Philippi cum Annibale.* 2, 7, 4. *Syllæ cum Mithridate.* 3, 5, 12. *Romanorum cum Boccho.* 3, 1, 16. *cum Campanis.* 1, 16, 2. *cum Parthis.* 3, 5, 31. 5, 11, 4. *cum Pœnis.* 2, 6, 5. 2, 15, 3. *cum Porſenâ.* 1, 10, 2. *cum Samnitibus.* 1, 16, 2. *Fœderis ſponſores.* 3, 14, 2. *ex Fœdere. Vide E. Fœderum religio ſumma Romanis.* 2, 6, 5. *Fœd. ultores Dii.* 3, 11, 6. *Fœdus rumpere.* 2, 6, 4. *Fœdera ferire.* 1, 10, 2. *percutere.* 3, 11, 4. 4, 10, 1. *Fœdus humani generis, commercia.* 3, 6, 1. *Fœdus amicitiæ.* 1, 10, 2. 4, 2, 55. *matrimonii.* 4, 2, 13.

Fœdi exitus proſcriptorum. 4, 6, 4. *Fœda clades.* 2, 2, 23. *fuga.* 1, 1, 13. *ſtrages.* 3, 5, 18.

Foculus ſuper caſſidem. 4, 12, 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Fœneratorum impotentia. 1, 23, 1.
Fomenta. 4, 2, 72.
Fons Arethuſæ. 2, 6, 34. *Vide Torrens Vergelli. Fontes veneno miſcere.* 2, 20, 7. *Fons & origo belli.* 3, 6, 12.
Forma patrocinatur Cleopatræ. 4, 2, 56. *Formâ auguſtiore viſus Romulus.* 1, 1, 18. *Forma prœlii.* 2, 2, 8.
Formiæ urbs. 1, 16, 6.
Formidatum militibus flumen. 2, 17, 12.
Formidoloſius. 2, 8, 2.
Fortiſſimi fideliſſimique ſocii. 3, 18, 6.
Fortiùs, ſubaudi egit, aut egerunt. 2, 15, 17. 4, 2, 67.
Fortitudo pop. Romani quâ re maximè oſtenſa. 1, 18, 16.
Fortuna & virtus ad conſtituendum pop. Rom. contendunt. Præfat. 2. *quaſi de induſtriâ aliquâ agit.* 2, 8, 1. 4, 2, 61. *videtur deliberare neſcio quid.* 4, 2, 78. *Marium alteri bello reſervat.* 3, 21, 8. *Sex. Pompejum aliis poſt Cæſarem bellis reſervat.* 4, 2, 87. *Romanum imperium ad Cæſares transfert.* 4, 3, 7. *efficacior quam virtus.* 4, 7, 11. *audet aliquid adversùs abſentem Cæſarem.* 4, 2, 50. *invidet. pop. Romano.* 4, 2, 1. *Fortuna Cæſarum invicta.* 4, 7, 10. *pop. Romani ſemper in malis major.* 3, 18, 13. *imperatori etiam abſentis militat pro partibus.* 4, 7, 10. *Fortuna ſua Pompejo titulos quærit.* 3, 5, 21. *Fortunæ æſtus, torrens.* 2, 7, 1. *amiſſâ conſcientiam retinere.* 2, 12, 10. *Fortunæ multi plus debent, quam virtuti.* Præfat. 2. *Fortunam exſpectare.* 1, 3, 6. *Fortunam, cui tantum licet revereri.* 2, 12, 11. *Fortunâ hoc ei in malis indulgente.* 2, 4, 5.
Fortunatæ inſulæ. 3, 22, 2.
Foſſa circumdata obſeſſis. 2, 18, 13. 3, 10, 25. 4, 12, 50.
Fractus. 2, 17, 17. *Fracti coſ. faſces.* 1, 22, 2.
Fragilitas humana. 4, 2, 79.
Frangere. 2, 17, 9. 3, 5, 13. *qui virtute Frangi non poteſt, morâ comminuendus.* 2, 6, 28.
Fratres interficit Jugurtha. 3, 1, 3.
Fraternitas. 4, 2, 74.
Fraudulentiſſimus regum fraude in inſidias deductus. 3, 1, 17.
Fraus Punica. 2, 6, 13. & 36. 2, 17, 6. *per fraudem aliquem aggredi.* 2, 17, 17. *Fraude domeſticâ oppreſſus Sertorius.* 3, 22, 9. *Fraude montium graſſantur Samnites.* 1, 16, 7. *Fraude præcipuus rex, fraude capitur.* 3, 1, 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Fregellæ urbs. 1, 11, 8. 1, 18, 24.
Frena ſervitutis. 4, 12, 2.
Fretum adoleſcentiæ. 1, 26, 9. Fretum, abſolutè de freto Siculo. 2, 2, 1. & 5. Balearicum, Gaditanum. 3, 6, 9. Siculum. 4, 8, 3. ejus trajectio fruſtra tentata. 3, 20, 13.
Fretus opibus & regio nomine. 2, 8, 6. religione. 2, 12, 9.
Frugum parens Athenæ. 3, 5, 10. Frugum ſemina mutato ſolo degenerant. 2, 11, 4.
Frui cantu ſich beluſtigen. 2, 7, 15. Frui & uti differunt. 2, 6, 21.
Frumentariæ leges. 3, 13, 1.
ex Frumento potio. 2, 18, 12.
Fruſtrari. 2, 2, 32. Fruſtrato ictu tenetur Scævola. 1, 10, 5.
Fuga fœda. 1, 1, 13. ſimulata. 1, 3, 4. 3, 1, 10. 4, 10, 3. Fuga Marii. 3, 21, 8. Pompeji. 4, 2, 20. & 51. Scipionis. 4, 2, 68. Fuga Rom. voluntaria. 2, 1, 9. Fuga ſtrageſque. 1, 18, 8. Fugam auferre. 3, 10, 3. Vide A. Fugam Craſſi occupant Parthi. 3, 11, 9. Vide O. Fugam ſiſtere. 1, 1, 13. in Fugam nutare. 3, 10, 4. Fuga. 3, 16, 3.
Fugare. 1, 1, 11.
Fugere non vult Curio cùm poſſet. 4, 2, 34. Fugiendo pecuniam ſpargere. 3, 5, 18.
Fugiti varii. 3, 19, 7.
Fugitivus finium ſuorum, regnique. 3, 1, 12.
Fulmen Annibalis. 2, 6, 13. Fulmen Romanis deſtinatum, Saguntino igne conflatur. 2, 6, 9. Fulminis inſtar Pharnacem obtrivit Cæſar. 4, 2, 63.
Fulvius Q. Flaccus Ligures vincit. 2, 3, 5.
Q. Fulvius Flaccus coſ. Præfat. 6. 2, 6, 43.
Cn. Fulvius Centimalus Liburnos vincit. 2, 5, 4.
Fulvius Nobilior M. Ætolos vincit. 2, 9, 2.
Fulvia ſcortum conjurationem Catilinariam patefacit. 4, 1, 6.
Fulvia uxor Antonii. 4, 5, 1.
Funalia. 2, 2, 10.
Fundæ Balearium. 3, 8, 5.
Fungi opere. 1, 23, 2.
Funibus ſub mari actis capta rates. 4, 2, 32.
Furit Antonius Octavium ſibi prælatum. 4, 4, 1. Furenti ſimilis in primam aciem procurrit Cæſar. 4, 2, 82.
Furialem in modum amicti Fidenates. 1, 12, 2. Furialibus in exitium Reip. facibus armati Cæſar & Pompejus. 3, 12, 13.
Furioſi latrones. 3, 6, 2.
Furor Antonii. 4, 11, 1. Cæſaris & Pompeji. 4, 2, 3. Catilinæ. 4, 1, 9. civium. 4, 2, 75. fanaticus. 3, 19, 4. Numantinorum. 2, 18, 15. Samni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tium. 1, 16, 7. ſociorum. 3, 18, 9. Furoris æſtus. 4, 2, 64. turbo civilis inſaniæ toto Furore detonat. 3, 21, 18. Furore regio traditos faſces retinent decemviri. 1, 24, 2. Furores civiles. 3, 12, 7.
Furtis lacerare hæreditatem. 4, 4, 2.
Fuſus à cornu equitatus. 4, 2, 48.

G.

GAbinius A. Marſos vincit. 3, 18, 13.
Gades. 2, 17, 7. occupantur à Cæſare. 4, 2, 29.
Gaditanum fretum. 3, 6, 9. 4, 2, 29.
Getuli pop. 4, 12, 41.
Gætulicus Coſſi cognomen. 4, 12, 40.
Gallia acquiſita. 3, 12, 4. Cæſaris provincia. 4, 2, 12. in Galliam deflectit bellum civile. 4, 2, 6. Gallia Ciſalpina. 4, 4, 3. Galliæ. 3, 15, 20. domitæ. 3, 10.
Gallicus ſinus. 3, 7, 8. triumphus Cæſaris. 4, 2, 88. Gallica bella duce Cæſare. 3, 10.
Gallogracia. 2, 11.
Galli immaniſſimi gentium. 3, 10, 2. non feroces tantùm, ſed & callidi. 3, 10, 7. triumphi de Gallis. 1, 18, 26. Galli Senones. 1, 13, 1. &c.
Ganymedes. 4, 2, 60.
Garamantæ pop. 4, 12, 41.
Gaudium libertatis novæ. 1. 9, 3. primi maritimi triumphi. 2, 2, 10. victoriæ ex tranſalpinis gentibus. 3, 2, 6.
Gaurani ſaltus. 2, 6, 28.
Gaurus mons. 1, 16, 5.
Gellius legatus Pompeji. 3, 6, 8.
Geminus Janus. 1, 2, 3. Gemini Romulus & Remus. 1, 1, 6.
Gemitus maris. 4, 11, 5.
Gemmæ ab Indis Auguſto oblatæ. 4, 12, 62. gemmis obſtricta veſtis. 4, 11, 3.
Generi appellatione etiam progener comprehenditur. 4, 2, 90.
Genius malus. 4, 7, 8. velut Genios venerantur Galli ſenes Romanos. 1, 13, 14.
Gens bellicoſiſſima Helvetii. 3, 10, 3. Gentes auxilia petunt à Romanis. 2, 75. Gentium potitur Roma. 1, 1, 18. Gentium princeps populus, Romani. 4, 2, 2. victor populus. 3, 9, 3. 3, 13, 2. Gens. 1, 12, 1. 4, 4, 2.
Genuina feritas. 2, 11, 4.
Genus hominum quaſi ſecundum, ſervi. 3, 20, 1. Generis humani facta diſcunt, qui res P. Romani legunt. Præfat. 2. Gen. hum. fœdus tollunt piratæ. 3, 6, 1. dominatio Romana, id eſt, generis humani. 4, 3, 8. Vide etiam Humanum. Genus. 2, 3, 4. 3, 10, 14.

Genitus Marte. 1, 1, 1.
Gerere bellum. 1, 16, 2. multum operum. Præfat. 1. ſe matrem. 1, 1, 3.
Germani immaniſſimi gentium. 3, 10, 2. vincuntur à Cæſare. 3, 10, 10. &c. in partibus Cæſaris. 4, 2, 5. Pompejanos equites pellunt. 4, 2, 48. Vincuntur à Druſo. 4, 12, 23. Quinctilium Varum occidunt. 4, 12, 31.
Glacie perfidum flumen. 3, 4, 5.
Gladiatores bellum concitant. 3, 12, 3.
Gladiatorio more concurrunt, Romani. 3, 21, 1. Gladiatorii exercitus undè. 3, 12, 13. Gladiatorium munus. 3, 3, 21.
Gladium ad iniqua pondera addunt Galli. 3, 13, 17. Gladii Romanorum. 2, 7, 9. gladii cincta concio. 3, 21, 10. Fulvia. 4, 5, 2.
pro Gloriâ arma corripit pop. Romanus. 1, 9, 6. gloriari. 1, 13, 21.
Gracchanæ leges. 3, 12, 1. ſeditiones undè. 3, 12, 8.
Gracchus. Tib. Sempronius, Sardiniam recipit. 2, 6, 35. Vide etiam Sempronius.
Gracchus Tib. Sempronius Celtiberos vincit. 2, 17, 9.
C. Gracchus ſuppoſititius. 3, 16, 1.
Tib. Gracchi ſeditio. 3, 14. C. Gracchi ſeditio. 3, 15.
Gradum retrò dare. 4, 2, 81.
Græcia in partibus Pompeji. 4, 2, 5. Græciæ vetus ſtatus redditur. 2, 7, 13.
Græcum ingenium Italicis artibus mixtum. 1, 5, 1.
Græcula civitas. 4, 2, 24. Græculum ferrum. 2, 7, 9.
Graſſari. 2, 7, 12. 3, 6, 2. Graſſari cædibus, ſuperbiâ. 1, 7, 4. fraude montium. 1, 16, 7.
Gravidarum partus extorti. 3, 4, 2.
Gravis claſſis apparatu belli. 3, 15, 18. commeatibus, exercitu, propugnaculis. 2, 2, 34. triumpho. 2, 2, 21. Gravis urbs armis theſauroque. 3, 1, 11.
Gravitas cenſoria. 1, 18, 22.
Grex. 2, 2, 28. Greges equorum. 3, 20, 7.
Gubernacula urbis invadere. 1, 6, 1.

H.

HAbere certamina. 3, 22, 6. concionem. 1, 1, 16. deprecationem. 2, 18, 3. in quæſtu. 3, 12, 9. in vinculis. 2, 2, 21. 2, 20, 6. indulgenter. 1, 18, 15. pacem. 1, 19, 1. pro virtute. 3, 3, 5. provinciam. 4, 2, 22. 4, 8, 1. rationem alicujus in comitiis. 4, 2, 15. Se benè. 4, 2, 68. Senatum. 4, 1, 7. ſilvas. 4, 12, 20. ſuſpectum

ſpectum. 4, 2, 79. Habet, in verbis Vercingetorigis. 3, 10, 26.
Habitus Fidenatium feralis. 1, 12, 7. ex Habitu dignitas addita. 1, 8, 5.
Hadriaticum mare. 1, 15, 2. 1, 18, 3.
Hæret in vadis pugna. 3, 10, 5.
Harena gladiatorum. 3, 20, 4. 3, 21, 1. civilis belli. 4, 2, 18. 4, 7, 6.
Haſta Salondici argentea. 2, 17, 14. Haſtæ ſubjicere. 2, 6, 47. ſub Haſtâ venire. 3, 21, 27.
Haurire. 3, 11, 3.
Hebrus. 3, 4, 5.
Helvetii. 3, 10, 2.
Herculeji legati Sertorii. 3, 19, 2.
Herculis ſidus. 1, 16, 19. columnæ. 2, 6, 38. ſpeculas vocat. 4, 2, 76. Herculi condita Capſa. 3, 1, 14.
Hercynius ſaltus. 1, 11, 8. 1, 17, 3. 4, 12, 27. Hercyniæ ſilvæ. 3, 10, 14.
Herdonius Sabinus. 3, 19, 2.
Hereditarium bellum. 3, 17, 2. Vide B. jus. 2, 8, 7. 3, 13, 5.
Hereditas Attali. 3, 12, 3. Romanos corrumpit. 3, 12, 7. in alimenta promittitur plebi. 3, 15, 2. Hereditas Syllanæ proſcriptionis bellum Sertorianum. 3, 22, 1. Hereditatem adire. 2, 20, 3. Vide A. lacerare furtis. 4, 4, 2.
Hereditates regiæ. 2, 20, 1.
Heres ſecundus. 4, 4, 1.
Herennius Samnis. 1, 16, 10.
Hiberna ſtipendio taxata. 1, 12, 8.
Hiemare ſub pellibus. 1, 12, 8.
Hiempſal Numida. 3, 1, 4.
Hiems altiùs levat Alpes. 3, 3, 11. Sic Hieme creſcunt Alpes. 3, 10, 22. Hieme navigat Cæſar. 4, 2, 36. per Hiemem collatæ roſæ. 2, 8, 10.
Hiero Syracuſanus. 2, 2, 6.
Hieroſolyma. 3, 5, 30.
Hiſpania citerior, ulterior. 4, 2, 29. Hiſpania Sertorio militat. 3, 22, 2. perdomita. 4, 12, 58. Hiſpaniæ bella. 2, 17, 3. &c. laus. 7, 6, 38. Hiſpaniæ & Mauritaniæ littora in unum vergentia. 4, 2, 76. in Hiſpaniâ bellum civile. 4, 2, 6. & 73. cum Pœnis. 2, 6, 3. & 36. de Hiſpaniâ triumphus Cæſaris. 4, 2, 89.
Hiſpanienſis. 4, 2, 23.
Hiſter. fl. 4, 12, 8.
Hiſtri pop. 2, 10, 1.
Hiſtria. 1, 18, 3.
Hominis & imperii comparatio. Præfat. 4. Homines mutati. 4, 12, 27. Hominum ingratiſſimi Athenienſes. 3, 5, 10. quaſi ſecundum Hominum genus, ſervi. 3, 20, 1.
Honorem ſuo arbitrio ſibi ſumere. 2, 2, 10. in Honorem mortuorum parcitur Athenien-

nienſibus. 3, 5, 10. in Hon. patris Germaniam provinciam facere vult Auguſtus. 4, 12, 22. in Hon. virtutis regnum datur Tullo. 1, 3, 1. Ptolomæi corpus repertum in aureæ loricæ Honore. 4, 2, 60. Honores in Cæſarem congeſti. 4, 2, 91. Honorum cupido ſeditionem concitat. 1, 26, 1.
Horatius. 1, 10, 4.
Horatiorum cum Curiatiis certamen. 1, 3, 3.
Horrendum. 1, 7, 14. ita etiam.
Horribilis fiducia. 2, 6, 31. Horribile dictum. 1, 16, 12. 2, 6, 21. 3, 5, 16. 4, 12, 13.
Horrificare. 3, 21, 10.
Horror. 2, 17, 12. 3, 21, 10. 4, 2, 76.
Hoſpitale mare. 1, 16, 4.
Hoſpitium Urbis maritimum Oſtia. 1, 4, 3.
Hoſtiæ humanæ. 1, 16, 7.
Hoſticus. 2, 2, 18. 3, 10, 17.
Hoſtiles diræ. 3, 11, 3. Hoſtile bellum. 3, 22, 1.
Hoſtilius Mancinus C. 2, 18, 5.
Hoſtilius Tullus Rom. Rex. 1, 3.
Hoſtis per inſidias ſublatus videtur aliter vinci non potuiſſe. 2, 17, 17. Hoſtem Romanis toto orbe quærit Annibal. 2, 8, 5. Hoſtem vincere non vult exercitus, cùm poſſet. 1, 22, 2. Hoſtes judicantur, Antonius. 4, 5. 3. Lepidus. 3, 23, 7. Mariani. 3, 25, 8. ad Hoſtium arbitrium mori fortibus viris miſerrimum. 4, 8, 4. in Hoſtium numerum referri. 2, 16, 1. Hoſtibus ſuis immortui Romani. 1, 18, 17. Hoſtibus etiam recipiendis augenda reſpublica. 1, 1, 14.
Humani cibi. 3, 5, 10. ſic Humanæ hoſtiæ. 1, 16, 7. Humanum caput in fundamentis Capitolii repertum. 1, 7, 8. generis Humani facta diſcunt, qui res pop. Romani legunt. Præfat. 2. generis Humani fœdus rumpunt piratæ. 3, 6, 1. dominationis Romanæ. h. e. Humani generis. 4, 3, 8. ſic imperii, id eſt, generis Humani. 4, 2, 43.
Hypſæus L. prætor. 3, 19, 7.

I.

JAcere. 3, 5, 1.
Jactari laboribus & periculis. Præfat. 2.
Jaculari. Panes. 1, 13, 16. ſe in tela hoſtium. 1, 14, 4. ſignum in hoſtes. 1, 11, 2.
Janiculus mons. 1, 25. 3, 21, 13. 3, 23, 6. occupatur à Porſenâ. 1, 10, 2.
Janus Geminus. 1, 2, 3. Jani

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

porta clauſa. 2, 3, 1. 4, 12, 64.
Iberi pop. 3, 5, 21.
Ictum fœdus. 3, 5, 12.
Idonea clades. 1, 12, 2.
Ignis accedit incendio. 4, 6, 1. Ignis Æthnæus. 1, 16, 5. Ignis claritudinis omen. 1, 6, 1. Ignis hauſtu perit Catulus. 3, 21, 15. Pontifex, Veſtales amplexus aras, tantùm non eodem Igne ſepelitur. 5, 21, 21. Igne, ferro, manibus exæquata Urbs. 1, 13, 14. Igni & aquâ interdicere. 3, 16, 2. Ignes in naves jacti. 4, 11, 6. Ignium mora. 2, 15, 18. Ignibus & oleo foti milites. 2, 6, 12. Ignis ſeptæ latebræ. 2, 3, 5.
Illuſtrat Aſiaticæ plagæ littora Cyzicum. 3, 5, 15.
Illyricum. 1, 18, 3. in Illyrico victi Cæſariani. 4, 2, 30.
Illyrii aſſidui Romanorum hoſtes. 2, 3, 3. vincuntur. 2, 5, 2, 13. 4, 12, 6.
Ima Alpium juga. 2, 3, 4.
Imaginarius rex. 2, 14, 4. Imaginaria belli indictio. 4, 10, 2. Imaginarium jus. 3, 11, 5.
Imago pop. Romani. Præfat. 3. Imago potiùs urbis quam urbs, ædificia ſine civibus. 1, 1, 9. Imago pro ſpectro. 4, 7, 8. Imago nocturna. 4, 2, 45. Imagines Cæſaris circa templa. 4, 2, 91. ſub Imaginibus ſuis Araxem legi concupiſcit Antonius. 4, 10, 2.
Imbutus ad excidia urbium. 2, 18, 8.
Imitator Ætnæi ignis Veſuvius. 1, 16, 5.
Immane dictu. 1, 10, 6. Immania corpora ferro magis patent. 3, 10, 12. Immaniſſimi gentium Galli & Germani. 3, 10, 2. Immaniſſimum facinus. 4, 1, 3.
Immanitas gentium. 3, 2, 5. montium. 2, 6, 33.
Immaturus. 1, 3, 3.
Imber corrumpit arcas. 2, 8, 17.
Imminuere. 4, 2, 9.
Immittere percuſſores. 1, 7, 2. 3, 1, 8. coſ. in Numidiam immittitur. 3, 1, 7.
Immortui hoſtibus Romani. 1, 18, 17.
Impar. 3, 17, 9. Oceanus imparem ſe fatetur. 3, 10, 19.
Impatiens jugi. 2, 17, 8. pacis. 2, 8, 5. ſoli. 3, 6, 6. Impatientia Cæſaris. 4, 2, 37.
Imperator quanti eſt, tanti exercitus. 2, 18, 11. Imperatoris clades ſacramentum auget. 4, 2, 6, 5. Imp. etiam abſentis fortuna, pro partibus militat. 4, 7, 10. inter Imperatorem & militem medius Cæſar. 4, 2, 50.
Imperium Romanum, niſi ſub uno principe, haud ita potuiſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

tuiſſet coire. 4, 3, 6. *circa mala ſua diſtinctum.* 4, 12, 1. *Imperii curſus incurſione Gallicâ ſuppreſſus.* 1, 13, 1. *cum Imp. magnitudine creſcunt vitia.* 2, 19, 1. *Imp. ſecreta pignora.* 1, 2, 3. *Imp. dignitas ornamentis Tarquinii eminet.* 1, 5, 6. *Imp. ſedes, capite in fundamentis Capitolio reperto, promiſſa.* 1, 7, 8. *Imp. patrimonium, vectigalia.* 3, 13, 4. *Imp. ſenectus quaſi reddita Juventute revireſcit.* Præfat. 8. *Imp. terminus Rhenus.* 4, 12, 39. *Imp. æmulatione infeſti Latini.* 1, 14, 1. *magna ſuis viribus ruunt.* 4, 2, 1. *pro poteſtate, ſic Imp. regibus abrogatum.* 1, 7, 10. *pro juſſu.* 1, 1, 2. 1, 14, 2. 1, 26. 7. 3, 19, 4. 4, 1, 9. 4, 2, 52. & 66. & 90. *ſic in Imperio plus eſt, quam in victoriâ.* 1, 14, 2.

Impetrare. Saxa à gladio ſuo impetravit, ne veniret in poteſtatem hoſtium. 4, 9, 4.

Impetus barbaris pro virtute. 3, 3, 5. *Vide Habere. Impetus primus Gallorum, major quam virorum.* 2, 4, 1. *Impetum facere.* 3, 17, 5.

Impiger fluminum, h. e. inter flumina. 3, 2, 4.

Impingere. 3, 12, 12.

Impiæ pugnæ. 2, 19, 6.

Implere viam. 4, 12, 62.

Impliciti dumis ſilveſtribus. 2, 3, 4. *torrentibus abruptus.* 4, 12, 6.

Imponere ſtatum reip. 1, 1, 15.

Imponere. 3, 6, 8.

Importuna dominatio. 1, 8, 7.

Impotentia fœneratorum. 1, 23, 1. *Pœnorum.* 2, 2, 3.

Imprecationes morientium. 2, 6, 8.

Improba claſſis. 3, 10, 17.

In aliquem percuſſores immittere. 1, 7, 2. *In claſſes deſtributus populus.* 1, 6, 3. *In compendium miſſum bellum.* 1, 3, 3. *In cenſum relatus pop. Romanus.* 1, 6, 3. *In tabulis relata civium diſcrimina.* 1, 6, 3. *In equis venire.* 4, 2, 48. *In equis candidis conſpecti Caſtor & Pollux.* 1, 11, 4. *In oſſibus capitum bibere.* 3, 4, 2.

Inacceſſus aditus. 3, 1, 15. *ſaltus.* 4, 12, 27.

Inauguratio Capitolii. 1, 7, 7.

Incendere. 5, 3, 13. *cupidine libertatis incenditur populus.* 1, 8, 7.

Incendium Romæ. 1, 13, 17. *Incendio proximorum ædificiorum hoſtem ſubmovere.* 4, 2, 59. *Incendia Carthaginis.* 2, 18, 8. *Incendiis Urbem diſtringere.* 4, 1, 2. *Incendium malè obrutum reſurgit.* 3, 21, 9. *Incendii Theſſalici cineres recaleſcunt.* 4, 2, 53. *Incendio Antoniano quaſi ignis acceſſit*

Lepi-

Lepidus. 4, 6, 1. *Incendium ſuum ruinâ reſtinguere*. 4, 1, 7. *quaſi ex obruto Incendio ſubita de cineribus flamma*. 2, 15, 15. *incendia parùm fideliter extincta majore flammâ reviviſcunt*. 3, 5, 14.

Incenſis mœnibus, quaſi ſacramento ne redirent, bellum movent Helvetii. 3, 10, 2.

Incertum. Vide dubium.

Incitatiſſimum viris armiſque tempus. Præfat. 6.

Incivilius ſe efferre. 1, 26, 8.

Inclinare ad hoſtem. 1, 3, 7.

Inclinatum cornu. 4, 7, 12.

Inclita Numæ religio. 1, 2, 1. *Incliti armis Romani*. 3, 1, 2.

Incondita moribus gens. 1, 13, 4. *Inconditi clipei*. 3, 20, 6. *hoſtes*. 1, 17, 5. *Inconditæ rates*. 3, 8, 3.

Inconſpicuus. 4, 2, 76.

Incremare. 4, 12, 24.

Increpare. 3, 3, 6. *Increpare ambitum, moram, otium*. 4, 2, 43. *Increpare victis ſuperbè*. 1, 13, 17. *vallum Urbis Remus Increpat ſaltu*. 1, 1, 8.

Italiæ Incubat Annibal. 2, 6, 57. *Urbis faucibus Porſena*. 1, 10, 2. *prædæ Hiſtri*. 2, 10, 2.

Incumbere: ſic Appulejus rogandi legibus incumbit. 3, 16, 2. *Incumbere*. 4, 2, 6.

Incurrere in hoſtem. 1, 9, 7, 3, 4, 1.

Incurſio Gallorum. 1, 13, 1. *Incurſiones*. 3, 10, 10. *Incurſionibus crebris fatigare*. 4, 12, 47.

Incutere pavorem. 3, 10, 14.

Indago: ſic quaſi per Indaginem captæ rates. 4, 2, 32. *Cantabri ritu ferarum, quaſi indagine debellati*. 4, 12, 48. *quicquid piratarum fuit, quadam Indagine incluſum & oppreſſum*. 3, 6, 11.

Indicere bellum. 2, 8, 8.

Indita ſaxeo monti urbs. 3, 1, 14.

Indoles Servii eximia. 1, 6, 1. *Indolis magnæ ſignum, ſperare ſemper*. 3, 8, 3.

Induciomarus Trevir. 3, 10, 7.

Induere nomini capta oppida. 1, 11, 9.

Indulgenter habere. 1, 18, 15.

Indi legatos ad Auguſtum mittunt. 4, 12, 62.

Inequitare campis. 4, 12, 20.

Inertiâ Cæſarum imperium conſeneſcit. Præfat. 8.

Ineſcare. 3, 5, 13.

Inexpiabile bellum. 4, 4, 1.

Inexplebilis honorum fames. 3, 21, 6.

Infantes ſuos necant Cimbræ. 3, 3, 17. *In ora Romanorum mittunt Alpinæ*. 4, 12, 5.

Infantia pop. Romani. Præfat. 5. 1, 8, 1.

d Inferos ſecum ferre. 4, 8, 3. *ab inferis emergere.* 2, 6, 23.
Inferre cladem. 1, 13, 3. *lumen.* 4, 7, 8. *ſigna.* 1, 22, 3. 2, 17, 6. *ſtuprum.* 1, 7, 10.
Inficiari. 1, 22, 2.
Infidum glacie flumen. 3, 4, 5.
Infinitivus pro imperfecto indicativi. 4, 4, 2. 4, 11, 3. & 8.
Influere. 1, 1, 9.
Infractus. 2, 2, 23.
Infulæ victimarum. 4, 2, 92.
Infundere urbi agmen militum. 3, 21, 6.
Ingenium Aſturum in pacis partes promptius. 4, 12, 59. *Græcum Italicis artibus mixtum.* 1, 5, 1. *Romuli aſperius.* 1, 1, 17. *Ingenio varii Rom. reges.* 1, 8, 1. *Ingenia formantur ſitu locorum.* 3, 2, 2. 3, 4, 4. *Ingenium loci.* 2, 6, 16. 2, 17, 3.
Ingruentes hoſtes. 4, 2, 59.
Inhærere montibus. Aen de Bergen kleven. 4, 12, 18. *ſcopulis.* 4, 12, 46.
Inhiare auro, theſauris. 3, 11, 2. & 5.
Inhibere adoptionem. 4, 4, 2. *arcus.* 4, 10, 6.
Injicere manum. 3, 14, 5.
Inimicus nobilitati. 3, 16, 1.
Iniquus nobilitati. 3, 16, 1.
Injuriæ opportuni juvenes. 4, 4, 2. *Injuriis agitatus populus cupidine libertatis inceditur.* 1, 1, 7.
Innoxia paſtoriæ ſectæ integritas. 3, 12. 2.
Inſani montes. 2, 6, 35.
Inſectari aliquem probris. 4, 4, 2.
Inſidere arcem. 3, 21, 7. 4, 2, 18. *collem.* 3, 23, 6. *harenam.* 4, 7, 6. *mare.* 4, 8, 1.
Inſidiarum fallacia. *Vide F.* *Inſidiis mandare ſcelus.* 3, 1, 4. *Inſidias diſponere.* 3, 10, 8. *per Inſidias aliquem aggredi.* 1, 10, 5. 2, 17, 17. *Inſidiis ſublatus hoſtis videtur aliter vinci non potuiſſe.* 2, 17, 7.
Inſignia magiſtratuum ab Etruſcis. 1, 3, 5, 6. *per Tarquinium.* 1, 8, 5. *regia regni. Vide R. Inſignia imperatoria projecta.* 1, 18, 7. *Inſignia ſenatus.* 4, 1, 3. *ſic Inſignia virtutis.* 2, 2, 22.
Inſignia ſubaudi facta. 3, 10, 4. *Inſignia trabeis & faſcibus tropæa.* 2, 17, 16. *inſignibus Marcomanorum ſpoliis tropæum.* 4, 12, 23.
Inſimul. Præfat. 3. 2, 20, 1.
Inſolentia Fabiæ. 1, 26, 3. *Gallorum.* 1, 13, 17. *Lepidi.* 3, 23, 2.
Inſtar navalis belli. 3, 5, 18.
Inſtare. 3, 5, 7. *Inſtare veſtigiis.* 4, 11, 8.
Inſtinctus Deorum. 1, 9, 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Inſubres aſſidui Rom. hoſtes. 2, 3, 3. *vincuntur.* 2, 4.
Inſulæ Fortunatæ. 3, 22, 2. *Inſularum fatum.* 3, 9, 1.
Inſultare. 1, 18, 4. *Inſultatum reliquiis C. Gracchi.* 3, 15, 6.
Inſurgere totis viribus. 3, 18, 13.
Intacti Umbri. 1, 17, 2. *Intactæ viæ.* 3, 10, 22.
Integer & recens. 3, 1, 13. *ſic Integra provincia.* 2, 17, 7.
Integrata amicitia. 4, 10, 1.
Integritas paſtoriæ ſectæ. 3, 12, 2. *virginitatis.* 2, 6, 40.
Intelligit vires ſuas Hiſpania jam victa. 2, 17, 4. *Intelligere pacem.* 4, 12, 20.
Inter duos currus diſtractus Suffetius. 1, 3, 8. *Inter manus laceratus Athenio.* 3, 19, 12. *Bæbius.* 3, 21, 26. *Inter mortem Tarquinii ſubſtitutus Servius.* 1, 6, 2.
Intercedit bello Oceanus æſtibus ſubductus. 3, 10, 5.
Interceptus coſ. 2, 2, 11. *ſic Interceptus exercitus.* 3, 4, 4. *Interceptæ naves.* 3, 7, 3. *Intercepta tempeſtate victoria.* 2, 2, 32. *Interceptum à Jove votum Marti nuncupatum.* 2, 4, 4.
Intercidere. 2, 2, 31.
Intercludere hoſtem commeatibus. 3, 19, 11. 4, 2, 42.
Interdicere igni & aquâ. 3, 16, 2.
Interdiu tenebræ. 4, 2, 45.
Interfluens Urbi Tiberius. 1, 4, 2.
Interim. 1, 26, 6.
Intermœnia. 1, 4, 2.
Internecio. 2, 17, 16. 2, 18, 6
Interregnum. 1, 2, 1.
ſic Intervenit pro ſociis pop. Rom. 1, 13, 6. *Interveniunt raptæ pugnantibus.* 1, 1, 14. *Interveniente flumine ignis abrumpitur.* 2, 2, 1. *Interveniente quaſi naturâ, ad mare ſubſiſtunt Thraces.* 3, 4, 2.
Inteſtinum mare. 4, 2, 76.
Intolerantius. 4, 12, 36.
Intra gloriam facinus Horatii. 1, 3, 5. *Intra pudicitiam Auguſti pulchritudo Cleopatræ.* 4, 11, 9.
Introiſſe victoria fuit. 2, 7, 11.
Invadere hoſtem. 1, 16, 6. 4, 2, 95. *Urbem.* 1, 13, 14. 3, 20, 11. *maria.* 3, 6, 1. *Invadere gubernacula Urbis.* 1, 6, 1. *regnum.* 1, 8, 1. *regnum & bellum.* 2, 14, 3. *rempublicam.* 4, 2, 11.
Invehi in fugientem. 4, 2, 84.
Invenire quoſdam, quam vincere major labor. 2, 3, 4. *Invenire.* 3, 10, 7.
Invictus armis pop. Romanus. 3, 1, 2. *Invicta Cæſarum fortuna.* 4, 7, 10. *Cimbrorum rabies.* 3, 3, 5. *Numantia.* 2, 18, 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

18, 2. *Invicti à veris regibus Romani, ab imaginario ſuperantur.* 2, 14, 4.
Invidia Deûm. 1, 13, 1. *fortunæ.* 4, 2, 1. *Invidia vicit clementiam Cæſaris.* 4, 2, 92. *Invidia ex potentiâ.* 4, 2, 8. *ſub exteri regis Invidiâ graſſantur Cilices.* 3, 6, 2. *Invidiam extenuare.* 3, 18, 1.
Inviſus. 4, 12, 27.
Invitat occaſio. 3, 5, 4.
Invitus exitus. 3, 20, 4. *ſaltus.* 1, 17, 3. *Invii tumuli.* 3, 10, 22.
Inultum cadere more pecudum. 3, 3, 18. *non Inultum occumbere ſolatio morientibus.* 3, 3, 18. 3, 21, 20.
Inundatio ſanguinis. 1, 13, 17.
Involvere: ſic bellum Tarentinum totam ferè Italiam unâ ruinâ involvit. 1, 18, 1. *Mithridates totum Orientem ſuâ ruinâ involvit.* 3, 5, 21.
Inuſitata maximè terrent. 1, 18, 6.
Ionium mare. 2, 7, 1. 2, 15, 1.
Ipſe ille. 4, 3, 1.
Ira vivit in ipsâ morte. 1, 18, 17. *Iræ pluraliter.* 2, 15, 18.
Ire in arma. 4, 5, 2. *in ſudorem.* 2, 4, 2. *furor iſſet ultra Alpes.* 4, 1, 9.
Irrigari. 1, 23, 2.
Iſauricus cognomen Servilii. 3, 6, 5.
Italia ſubacta. 1, 26, 9. *contra Urbem conſurgit.* 3, 18, 5. *Italiæ vaſtatio.* 2, 6, 8. *Italiâ ſuâ contenti debuerant eſſe Romani.* 3, 12, 6.
Italorum rebellium duces. 3, 18, 6.
Iter aperire ad victoriam. 1, 14, 3. *in Italiam.* 2, 6, 4. *ad gubernare pedibus.* 3, 5, 16. *ſtellis ſequi.* 3, 5, 28.
Juba Maurus. 4, 2, 34. *Pompejanarum partium.* 4, 2, 65. *interſiciendum ſe præbet.* 4, 2, 69. *de Jubâ triumphus Cæſaris.* 4, 2, 89.
Jubere reges. 3, 17, 8. *tributa.* 2, 6, 2.
Judiciariæ leges. 3, 12, 9.
Judicia ad equites tranſlata. 3, 13, 4. *in quæſtu habita.* 3, 12, 9.
In jugulo hoſtes. 2, 6, 32.
Jugum Maleum. 2, 9, 4. *Pyrenæum.* 2, 17, 6. *Juga Alpium ima.* 2, 3, 4. *Vide Ima. Juga Tridentina.* 3, 3, 11.
Jugum, 1, 11, 13. *ſub jugum mittere.* 1, 11, 13. 1, 16, 11. & 12. *quaſi Jugo ſic ponte captus Rhenus.* 3, 15, 10. *Jugi impatientes populi recens domiti.* 2, 17, 8. 4, 12, 2. *Jugum excutere.* 2, 14, 2.
Jugurthinum bellum. 3, 1.
C. Julius Cæſar. Vide Cæſar.
Julius Cæſar Sextus coſ. 3, 18, 8. *vincitur à ſociis.* 3, 18, 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Julius Proculus. 1, 1, 18.
Julia Pompeji conjux. 4, 2, 13.
Julia gens. 4, 4, 2.
Julus Albam condit. 1, 1, 4.
Jungere ponte Urbem. ſic Bonna & Ceſonia pontibus junctæ. 4, 12, 26. *mole, bello regionem.* 2, 2, 2. *Boſphorum.* 3, 5, 25. *ſic ponte committere dicit.* 1, 4, 2. *flumen gelu concretum jungit ripas.* 4, 12, 18. *Jungere manus.* 4, 6, 3.
Jupiter quaſi præſens in Capitolio. 1, 13, 13. 3, 21, 16. *intercipit votum Gallorum.* 2, 4, 4. *Feretrius.* 1, 1, 11. 1, 12, 9. 2, 4, 5. *Stator.* 1, 1, 14.
Jurare in verba. 3, 16, 2.
Jus apud barbaros nullum. 1, 13, 6. *Jure agere.* 2, 5, 3. *Jure retinentur provinciæ.* 4, 12, 19. *Jure ſævitum.* 3, 21, 8. *Jure ſuo remp. peculantur equites.* 3, 17, 3. *Jus belli.* 3, 15, 3. 3, 19, 6. 3, 23, 3. *civitatis.* 1, 14, 1. 3, 18, 3. *hæreditarium.* 2, 8, 7.
Jus imaginarium. 3, 11, 5. *provocationis.* 1, 9, 4. *ſanguinis.* 3, 1, 15. *teſtamenti.* 2, 20, 3. *tribuniciæ poteſtatis.* 3, 14, 5. *victoriæ.* 2, 7, 4. 3, 7, 6. *Jura armis ſæviora.* 4, 12, 32. *humana atque divina.* 3, 5, 7.
Jusjurandum non remeandi, niſi captâ urbe, & ſimili. 1, 12, 8.
Juſta. 4, 2, 60.
Juſtitiâ gubernanda imperia 1, 2, 4.
Juſtus exercitus. 3, 20, 6. & 7. *Juſtum prœlium.* 2, 7, 11. 3, 20, 7.
Juturnæ lacus. 2, 12, 16.
Juvenis appellatur Auguſtus intra viceſimum annum. 4, 4, 1. *Juvenis.* 4, 8, 3.
Juventius prætor vincitur à Pſeudophilippo. 2, 14, 4.
Juventa imperii. Præfat. 7. *Juventæ prima fax.* 1, 1, 5. *Juventa.* 1, 7, 7.
Juventas. 1, 7, 7.
Juventus diviſa per tribus. 1, 1, 15. *mirum in modum exercita.* 1, 3, 2. *Capitolium defendit.* 1, 13, 13.

L.

LAbienus T. 4, 2, 83.
Labienus ſuperioris filius. 4, 9, 3.
Labor ventorum. 4, 11, 5.
Laborare. 1, 12, 11.
Lacedæmon urbs. 2, 2, 23. *compeſcitur.* 2, 7, 12.
Lacedæmonii Tarenti conditores. 1, 18, 2. & 6.
Lacerare ſemet bellis civilibus. 2, 19, 4. *Lacerare furtis hæreditatem.* 4, 4, 2.
Lacertos movere. Præfat. 8.
Laceræ comæ. 1, 1, 14.

Laceſſentibus cauſis. 2, 17, 5. *finitimis.* 1, 9, 6.
Lacones treceni. 2, 8, 11.
Lacus Mæotis. 3, 4, 6. *Regilli.* 1, 11, 2. *Vadimonis.* 1, 13, 21.
à Lævis. 3, 2, 2.
Lævinus M. Valerius coſ. 2, 6, 25. *Philippum vincit.* 2, 7, 6.
Lamponius Samnis. 3, 21, 22.
Lanceæ Cimbrorum. 3, 3, 16.
Lapidare. 1, 22, 2.
Lapidatio. 3, 8, 6.
Lapis. 2, 6, 56.
Largitio bellorum gladiatoriorum cauſa. 3, 12, 10. *Largitio Druſi.* 3, 17, 6. *Largitione ſuſpectus Mælius.* 1, 26, 7. *nullâ Largitione in pretium libertatis corrumpi.* 1, 26, 6.
Lars Tolumnius rex Vejentium. 1, 12, 9.
Latè. wijd en breed. *circumfert arma pop. Romanus. Præfat.* 2. *Latè per Etruriam infeſta ſigna volitant.* 1, 17, 2.
Latè fuſus exercitus. 2, 16, 5. *Latè concurritur ad nomen Marii.* 3, 21, 11. *Latè Parthos cædit Ventidius.* 4, 9, 5. *Latè domantur Liburni.* 2, 5, 4. *Latiùs naufragia ſua trahunt Galli.* 1, 13, 19. *Latiùs ærarium replent opes Cypriæ, quam ullus triumphus.* 3, 9, 5. *Latiùs ut vinceret Cæſar, Pompejanis acceſſit Juba.* 4, 2, 65.
Latebræ ignibus ſeptæ. 2, 3, 5.
Latifundia. 3, 18, 3.
Latini vincuntur. 1, 14. *mixti Romanis.* 3, 18, 1. 1, 1, 9.
Latium. 1, 1, 4. 1, 7, 4. 1, 11, 1. *contra urbem conſurgit.* 3, 18, 5.
Latio promiſſa civitas. 3, 12, 9.
Latrones. 3, 6, 2.
Latrocinarii. 3, 6, 3.
Latrocinia magis quam bella. 2, 3, 4. *Latrociniis evaneſcere.* 3, 3, 18.
Latus imperii nudum. 3, 5, 4.
Laureati victoriæ nuncii 3, 3, 20.
Lauro urbs. 3, 22, 7. *apud Lauronem cæſus Cn. Pompejus Magni filius.* 4, 2, 86.
Laurus in prætoriâ nata. 2, 7, 7.
Laurus. 4, 2, 88. 4, 12, 53.
Lectulus aureus. 3, 5, 28.
Legatio. 2, 8, 14. 2, 2, 23. *Legatio Allobrogum ſollicitatur à Catilinariis.* 4, 1, 9. *Appuleji ad Senatum.* 3, 16, 6. *Cæſaris ad Arioviſtum.* 3, 10, 11. *Cimbrorum ad Romanos.* 3, 3, 2. *Cimbrarum ad Marium.* 3, 3, 17. *Indorum ad Auguſtum.* 4, 12, 62. *Orodis ad Craſſum.* 3, 11, 4. *Pyrrhi ad Romanos.* 1, 18, 20. *Romanorum ad Achæos violatur.* 2, 5, 3. *ad Illyrios violatur.* 2, 5, 3. *ad Jugurtham corrumpitur.* 3, 1, 6. *ad Tarentinos violatur.* 1, 18, 5. *Sarmatarum, Scytharum, Serum ad Auguſtum.* 4, 12, 62. *Legationis dux.* 2, 6, 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Legati. 3, 6, 8. 3, 10, 7. 3, 22, 6. 4, 2, 26. & 31. 4, 9, 4. & 5. 4, 12, 51.

Legiones tres à Germanis cæſæ. 4, 12, 34. *undecim à Parthis.* 3, 11, 2.

Lentulus Marcellinus legatus Pompeji. 3, 6, 9.

Lentulus prætor vincitur à Servis. 3, 19, 7.

Lentulus Cn. Cornelius Clodianus vincitur à Spartaco. 3, 20, 10.

Lentulus P. Cornelius Suræ prætor conjurat cum Catilinâ. 4, 1, 8.

Lentulus L. Cornelius Crus coſ. 4, 2, 15.

Lentulus Dacos vincit & Sarmatas. 4, 12, 19. & 20.

Lentuli Batiati ludus gladiatorius. 3, 20, 3.

Leonidas. 2, 2, 4.

Lepidus M. Æmilius bellum civile concitat. 3, 23.

Lepidus M. Æmilius triumvir. 4, 6. *fratrem proſcribit.* 4, 6, 4. *ad Urbis præſidium relinquitur.* 4, 7, 5.

Leucas inſula. 4, 11, 4.

Levis armatura. 4, 2, 49. *Levia præſidia.* 4, 2, 18.

Lex Sulpicia. 3, 21, 6. *Leges agrariæ.* 3, 3, 3. 3, 13, 1. *Auguſti.* 4, 12, 65. *frumentariæ.* 3, 13, 1. *Gracchanæ.* 3, 16, 1. 3, 17, 1. & 6. *judiciariæ.* 3, 12, 9. *Leges Rom. à Græciâ allatæ.* 1, 24, 1. *Leges citant nefas.* 1, 3, 5. *Leges ferre, jubere.* 3, 17, 8. *Leges pacis.* 2, 6, 59.

Levare. Sic hiems altiùs Levat Alpes. 3, 3, 11.

Libanus mons. 3, 5, 20.

Libellus rationes theſaurorum continens. 4, 12, 44.

Liberi Cererisque certamen Campaniæ. 1, 16, 4.

Liberi gravis eſt ipſa beneficiorum potentia. 4, 2, 92.

Liberaliter educari. 1, 6, 1.

Libertas omnibus potior. 4, 2, 25. *Libertatis cupidine incenditur populus, injuriis agitatus.* 1, 8, 7. *Lib. gaudium.* 1, 9, 3. 2, 7, 14. *in Lib. pretium nullâ largitione corrumpi.* 1, 26, 6. *Lib. vindices imperio ornati.* 1, 9, 1. *Lib. acerrimus cuſtos pop. Romanus.* 1, 26, 6. *Libertatem quam maximè reſtitutam voluerunt, perdiderunt Brutus & Caſſius.* 4, 7, 1. *Lib. à dominis datam in ipſos erigere.* 1, 21, 2. *Libertate à Romanis datâ, adversùs ipſo utitur Critolaus.* 2, 16, 2. *pro Lib. pugnantium cruentior pugna.* 3, 10, 4. *pro Lib. arma corripere.* 1, 9, 6. 1, 10, 1. 1, 11, 5.

Libido non minùs exoſa, quam ſævitia. 4, 12, 31. *Libido Sexti Tarquinii, regibus imperium abrogat.* 1, 7, 9. *Appii Claudii decemviris poteſta-*

poteſtatem. 1, 24. *Libido pugnandi.* 4, 2, 46. *libidines.* 4, 11, 2.
Libo. L. Scribonius. 4, 12, 19. *Pompeji legatus.* 4, 2, 31.
Liburnæ, navium genus. 3, 9, 5.
Licentiæ ſcelus addere. 2, 5, 2.
Licinius Craſſus M. Spartacum vincit. 3, 20, 12. *Vide etiam Craſſus.*
Lictoris virgæ. 4, 12, 31.
Lictoris virgæ ſonus. 1, 26, 3.
Ligures aſſidui Rom. hoſtes. 2, 3, 3. *Liguſtius ſinus.* 3, 6, 8.
Lilybæum urbs. 2, 2, 14.
Limen maris. 3, 6, 9.
Lingua cauſidici vipera appellata. 4, 12, 37.
Liris urbs. 1, 18, 7.
Liris fl. 1, 18, 24.
Litare ſanguinem. 3, 4, 2. *extis.* 4, 12, 17. *Litare Manibus occiſorum.* 2, 5, 4. 3, 18, 14.
Livius Druſus M. trib. pl. 3, 17.
Livius Salinator M. debellat Aſdrubalem. 2, 6, 50.
Locus ſceleris & pœnæ idem. 2, 2, 29. *Loci fiduciâ reſiſtere.* 2, 8, 11. *Loci ingenium obſervare.* 2, 6, 16. *Locum in prælio captum, amiſſâ animâ, corpore tegere.* 4, 1, 11. *Loco movere urbem.* 2, 15, 6. *Locorum ſitus ingenia format. Vide.* 1. *Locis tuti populi.* 2, 3, 4.
Longè illis nauticæ artes. 2, 8, 2. 2, 6, 34.
Longini familia patricia. 4, 1, 3.
Loqui dicitur fama. 4, 10, 7.
Lorica pro opere circumdati obſeſſi. 2, 18, 13. 3, 10, 25.
Lucania conſurgit contra Romanos. 3, 18, 6.
Lucani vincuntur à Carbone. 3, 18, 13.
ad Lucernam legere. 4, 2, 71.
Lucretia. 1, 7, 10. 1, 24, 2.
Lucrinus portus. 1, 16, 4.
Luctatur pop. Rom. cum finitimis. Præfat. 5. *domi.* 2, 1, 2.
Lucullus L. Licinius Turdulos vincit. 2, 17, 11.
Lucullus M. Licinius Thraces vincit. 3, 4, 6.
Lucullus L. Licinius Mithridatem vincit. 3, 5, 2. & 17.
Lucullus L. Licinius vincitu à ſervis. 3, 19, 11.
Lucus Aſylum factus. 1, 1, 9. *in Lucis conventus Gallorum.* 3, 10, 21.
Ludibrium calamitatem auget. 3, 20, 2. *Ludibrio hoſtium ſe eximere.* 3, 21, 15. *Ludibrio eſſe.* 3, 11, 10. & 11. *haberi.* 3, 21, 26. *Ludibriis fœdare mortem.* 3, 4, 2.
Ludibundus. 2, 10, 2.
Ludimagiſtri Faliſci perfidia. 1, 12, 5.
Ludus gladiatorius. 3, 20, 3.
Ludi. 3, 18, 9. *equeſtres.* 1, 1, 10. *Nemeæ.* 2, 7, 14. *Turentinorum.* 1, 18, 4.

V   *Lumen*

Lumen prætoriæ navis. 4, 8, 5.
Luna commilitans. 3,5,22. *Luna quarta.* 1, 18, 19.
Lupa Romuli nutrix. 1, 1, 3.
Luſitani. 2,17,12. *Viriato militant.* 2,17,15. *Sertorio.* 3,22,1.
Luſtrata quaſi incendio Gallico Urbs. 1, 13, 18.
Lutatius Catulus C. cum Pœnis debellat. 2, 2, 33.
Q. Lutatius Cætulus Lepidum compeſcit. 3, 23, 6. Vide etiam C.
Luxuria. 1, 18, 22. *Luxuriâ ſuâ debellatus Antiochus.* 2, 8, 10.
Luxus famem facit. 3,12,8. *Luxu extinctus furor Antonii.* 4, 11,1. *Luxus.* pluralit. 2,8,8.
Lyſimachia urbs. 2, 8, 7.

M.

MAcedo. Vide *ſing. pro plur. affectator imperii populus.* 2, 7, 2. *Macedones.* 1,18, 27. *Macedonum tributarii Thraces.* 3, 4, 1.
Macedonia debellatur. 2,7. *iterùm.* 2, 12. *tertiùm.* 2, 14. *in partibus* Pompeji. 4, 2, 5. *provincia Bruti.* 4, 7, 4.
Macerare hoſtem. 2, 6, 28.
Machinas incendere. 4, 2, 24.
Macra fl. 2, 3, 4.
Macte. 2, 18, 16.
Mæander fl. 2, 8, 15.
Mælius Sp. regnum affectat. 26, 7.
Mæotis lacus. 3, 4, 6.
Magaba mons. 2, 11, 5.
Magiſter regis. 4, 2, 60.
Magiſtratu ſe abdicare. 3,14,5
Magiſtratuum cauſâ exorta ſe ditio. 1, 26, 1.
Magnanimitas ducum Roma norum. 1, 18, 16.
Magnificus apparatus convivio rum. 3, 12, 12.
Magnitudo apparatus exitioſa 2, 3, 35. 2,18,17. 4,2,49 4, 11, 5. *cladium.* 3, 19,4 *elephantorum.* 1, 18, 8. *na vium Antonianarum.* 4, 11 5. *Pompeji.* 3, 5, 2. *præd Vejentis.* 1,12,10. *Romana Præfat.* 1. & 3. *eò Magnitudinis crevit pop. Rom. u ſuis viribus conficeretur.* 3 12, 6. *Magnitudo ſerpenti Libyci.* 2, 2, 20. *Tarenti.* 1, 18, 2. *Magnitudo virtuti calamitatibus approbatur.* 2, 2, 22.
Magna fortuna pop. Romani & ſemper in malis major. 3,18. 13. *Magnæ indolis ſignum ſperare ſemper.* 4,8,3. *Magnæ fidei monumentum Saguntus.* 2, 6, 5. *Magna nomina, ut non in uſum; ita ad ſpeciem imperii, acquiſiiſſe decorum.* 3, 12, 4.
Majeſtas Cæſariani nominis. 4. 4, 4. *populi.* 1,9,4. *Reguli.* 2, 2, 25. *Romana.* 4, 2,8.
Se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Senatus. 1, 5, 2. 3, 17, 3. *majeſtas capta.* in Perſeo. 2. 12, 11.
Majorum causâ parcere delinquentibus. 3, 5, 10. *Majus fuit imperium Rom. quam ut ullis externis viribus extingui poſſet.* 4, 2, 1.
Malè 3, 5, 26. *Malè obrutum incendium majore flammâ reviviſcit.* 3, 21, 9.
Maleus ſinus. 3, 6, 3. *Maleum jugum.* 2, 9, 4.
Malus genius Bruti. 4, 7, 8. *Malis augetur animus fortis.* 3, 5, 20. *Malis ſuis maria terraſque permiſcuit Sertorius.* 3, 22, 2. *in Malis ſemper major pop. Romani fortuna.* 3, 18, 13. *in ipſis Malis beatiſſima Numantia.* 2, 18, 16. *in ipſis Malis utcunque felix.* 4, 2, 50. *hoc ei in Malis ſuis indulgente fortunâ.* 2, 14, 5.
Mamilius Tuſculanus. 1, 11, 1.
Manare. 4, 2, 94.
Manciniana deditio. 3, 14, 2.
Mancinius. Vide Hoſtilius Mancinus.
Mandare. 4, 12, 48. *Mandare expeditionem, & ſumere ut differant.* 4, 12, 48. *Mandare ſibi inferias.* 2, 6, 8. *Mandare aliquid ad uxores.* 3, 3, 6. *Mandare ſcelus inſidiis,* 3, 1, 4. *Vindictam ſuam malis artibus commendavit ultionem.* Vide *V.*
Mandata morientium. 1, 9, 1.
Manifeſta victoria. 2, 7, 7. *Manifeſto vultu eſſe.* 4, 2, 83.
Manibus ſe conſecrat Senatus 1, 13, 9. *ſe devovent Decii.* 1, 14, 3. 1, 17, 7. *Manibus Cæſaris graves Caſſius & Brutus.* 3, 6, 2. *exercituum Rom. Aſculi everſione litatur.* 3, 18, 14. *legatorum Rom. principum Illyriorum cæde litatur.* 2, 5, 4. *Pompeji vindictam quærit fortuna.* 4, 2, 55. *Saguntinorum parentatur.* 2, 6, 8.
Manlius Manius cos. Carthaginem oppugnat. 2, 15, 7.
Manilius prætor vincitur à ſervis. 3, 19, 7.
Manlius M. Capitolinus Capitolium defendit. 1, 13, 13. *ab arce Tarpejâ dejicitur.* 1, 26, 8.
Manlius Cn. vincitur à Cimbris. 3, 4.
Manlius Torquatus T. 1, 13, 20. *filium occîdit.* 1, 14, 2.
Cn. Manlius vincitur ab Hiſtris. 2, 10, 2.
Manlius Cn. Vulſo Gallogræcos vincit. 2, 11, 2.
Manlius Catilinæ ſocius. 4, 1, 8.
Mannius trib. mil. 2, 2, 17.
Manubiæ armorum. 2, 18, 6. *captarum urbium.* 1, 7, 8.
Manus dextra Craſſo amputata. 3, 11, 11. *Manus porrectæ ſalutantibus.* 3, 21, 16. *Ma-*

num injicere. 3,14,5. 4,1,9. Manu ſuâ aliquem occidere. 1, 10, 8. quadam quaſi Manu repellere hoſtem. 3, 5, 9. quaſi unâ Manu factâ ſtrages. 4, 2, 49. Conſerere. 2, 18, 3. Manu reſtituere prœlium. 3, 10, 4. ſic Manu pulcer apparuit Auguſtus. 4, 4, 5. Manus amputatæ cauſarum patronis. 4, 12, 37. Manus abſcindere. 3, 4, 7. Manus quaſi amputantur ademptis armis. 2, 18, 4. Manus jungere. 4, 6, 3. inter Manus lacerata præda. 3, 19. 12. inter Manus laniatus Bæbius. 3, 21, 26. Manibus amnem retinere. 3, 3, 12. Manibus ſuis ad necem non uſi Caſſius & Brutus. 4, 7, 15. Manibus & ſuis, & ipſorum, Saguntum evertit Annibal. 2, 6, 4. Manus. 1, 12, 1. 3, 3, 19. 3, 10, 22. 3, 14, 4. & 6. 3, 15, 4. & 5. 3, 21, 13. 4, 2, 33. & 58. 4, 10, 3. Manus pro vi: ſic Manu capta matrimonia. 1, 1, 16. Latini Tarquinios Manu reducunt. 1, 11, 1. Antonius conjurationem Catilinæ Manu opprimit. 4, 1, 5. in Manus alicujus incidere. 2, 8, 4. venire. 4, 12, 38.

Marcellinus Pompeji legatus. 3, 6, 9.

Cl. Marcellus M. opima reportat. 2, 4, 5. coſ. 2, 6, 25. Annibalem vincit. 2, 6, 3 Siciliam recipit. 2, 6, 33

Marcellus C. Claudius coſ. 2, 15.

Cn. Marcius Coriolanus patri oppugnat. 1, 22, 3.

Marcius Philippus Q. coſ. bellum cum Perſe gerit. 2, 1 4.

Marcius Philippus L. coſ. bellum ſociali. 2, 18, 8. Vide etiam P.

Marcius C. Figulus Dalmatas vincit. 4, 12, 11.

Mare externum. 4, 2, 76. Mare hoſpitale. 2, 8, 2. Ma otia, portus. 1, 16, 4. ge tus. 4, 11, 5. Mare præ dunt piratæ. 3, 6, 1. Ma revomunt ſpolia. 4, 11, Maria piraticâ rabie rumpunt Baleares. 3, 8, Maria priùs Oceani, qu arma Romana, montes aſcenſura credunt Hiſpa 4, 12, 94.

Mariana rabies. 4, 2, 2. tem ſtas undè. 3, 12, 11.

Maritimus triumphus. 2, 2, Maritimum quaſi Urbis hoſpitium Oſtia. 1, 4, 2. M ritima, ſubaudi loca. 4, 51.

Marius Jugurtham vincit. 3, 13. Cimbros. 8, 3, 5. nobi tati ſemper inimicus. 3, 16 decus ſæculi ſui. 3, 21, multos claros viros occîdit. 21, 13.

Mar

Marius juvenis coſ. 3, 21, 20.

Marius ejus frater. 3, 21, 26.

Marmoreus portus Syracuſis. 2, 6, 34. *Marmorea arx, turres, mœnia, portus Cyzici.* 3, 5, 15.

Mars pater Romuli. 1, 1, 1. *contendere Marte æquo.* 4, 2, 48. *ſic ancipiti.* 4, 2, 74. *pari.* 4, 2, 80.

Marſi pop. vincuntur à Gabinio. 3, 18, 13.

Martius populus. 3, 3, 2.

Maſiniſſa Numida. 2, 15, 3. *avus Jugurthæ.* 3, 1, 3.

Maſſilia urbs capitur à Cæſareanis. 4, 2, 25. *Maſſiliæ moritur L. Cæſar.* 4, 12, 42.

Maſſiva Numida. 3, 1, 8.

Mater Servii ſerva. 1, 6, 1. *Mater Italiæ Roma.* 3, 18, 5. *urbium Cydonea.* 3, 7, 4.

Matrimonia. 1, 1, 10. *Matrimonii fœdus generi ſocerique concordiam tenet.* 4, 2, 13. *Matrimoniorum cauſâ exorta ſeditio.* 1, 25.

Matrona. 1, 7, 10. *Matronæ Carthaginienſes comas in tormentorum vincula conferunt.* 2, 15, 10.

Matura mors. 3, 17, 9. *victoria.* 2, 20, 7.

Maturitas. Præfat. 7.

Mauritania. 4, 2, 65. *Mauritaniæ & Hiſpaniæ littora in unum vergentia.* 4, 2, 76.

Mauri pop. 3, 1, 12. *Maurorum equitatus.* 4, 2, 34. *rex Juba.* 4, 2, 65. *de Mauris triumphus Cæſaris.* 4, 2, 89.

Mauſoleum. 4, 11, 10.

Maxima civitas minimæ domus diligentiâ contenta. 1, 6, 3.

Maximè. 2, 16, 3.

Medicamina impura. 2, 20, 7.

Medicus Auguſti. 4, 7, 9. *Pyrrhi.* 1, 18, 21.

Meditari expeditionem. 4, 2, 94.

Medius inter Latium & Tuſcos pop. Romanus. 1, 9, 7. *Medius.* 1, 3, 6. *in mediâ Galliâ fuit Cæſar antè, quam ab ultimâ timeretur.* 3, 10, 22. *Mediâ concione.* 1, 9, 5.

Medium tempus ſementis. 1, 11, 13. *per Medias hoſtium cuſtodias.* 1, 13, 16. *per Media hoſtium tela.* Ibidem.

per Membra ſingula mori. 3, 21, 6.

C. Memmius candidatus in ipſis comitiis interficitur. 3, 16, 4.

Menenius Agrippa. 1, 23.

Mens imperii imperator. 4, 3, 6. *Mens mala.* 2, 6, 20. *Mente concipere.* 1, 5, 3.

in Menſis expoſita capita. 3, 21, 14.

Menſis Julius ex nomine Cæſaris appellatus. 4, 2, 91.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Merces in exitium ſuum miſera reſp. 3, 13, 4.

Meridianus circulus. 4, 12, 40.

Merula L. Cornelius flamen Dialis. 3, 21, 16.

Merſa vitiis, quaſi ſentinâ, reſp. 3, 12, 7.

Meſſana urbs. 2, 7, 3.

Metapontus urbs. 3, 20, 5.

Metellus L. Cæcilius cos. Pœnos vincit. 2, 2, 27.

Metellus Q. Cæcilius Macedonicus. 3, 8, 1. *cos. Pſeudophilippum vincit.* 2, 14, 5. *Achæos.* 2, 16, 3. *Hiſpanos.* 2, 17, 10.

Metellus L. Cæcilius Numidicus Jugurtham vincit. 3, 1, 10. *exulat.* 3, 16, 3. 3, 17, 3.

Metellus Pius, Numidici F. cum Sertorio bellum gerit. 3. 22, 5.

Metellus Pompeji legatus. 3, 6, 10.

Metellus Q. Cæcilius Creticus. 3, 7, 4. *inimicus Pompeji* 4, 2, 9.

Metellus trib. pl. Craſſum diris devovet. 3, 11, 3.

Q. Metellus Cæcilius cos. 4, 2, 8.

Metus & ignavia Antonii. 4, 7, 10. *Metus hoſtium diſciplinam continet.* 3, 12, 2. *Metus ſimulatus.* 4, 9, 6. 4, 10, 3. *Metu belli in bellum incidere.* 4, 2, 23. *Metu mutuo teneri.* 4, 2, 1. *Metu vacua Urbs.* 4, 2, 21.

Micipſa Numida. 3, 1, 3.

Miles, pro militibus. Vide ſing pro plur. Miles parce civibus vox Cæſaris. 4, 2, 50. *Miles in diſciplinam redactus à Scipione.* 2, 18, 11. *Milites flumen Oblivionis formidant.* 2, 17, 12. *otium increpant.* 4, 2, 43.

Militaris diſciplina. 1, 3, 1.

Milvius pons. 3, 23, 6.

Minium. 4, 12, 60.

M. Minucius Augurinus cos. 1, 11, 12.

C. Minucius elephanti proboſcidem abſcindit. 1, 18, 9.

Minucius M. Ruffus Thraces vincit. 3, 4, 5.

Minucius trib. pl. 2, 15, 4.

Minæ cœleſtes. 2, 8, 3.

Minùs deſinere. 3, 17, 9. 3, 21, 24. 4, 1, 3. *Minùs admirabilior.* 4, 2, 47.

Mirabilis exitu contentio. 1, 3, 4.

Mirum in modum. 1, 4, 2. *Mira dictu res.* 1, 1, 14. *Mira viſa Faliſcis fides Camilli.* 1, 12, 5. *Miræ magnitudinis ſerpens.* 2, 2, 20. *Mirum dictu.* 2, 1, 2.

Mirmillo. 3, 20, 12.

Miſcere ingenium Græcum Italicis artibus. 1, 5, 1.

Miſenus portus. 1, 16, 4.

Miſer Annibal. 2, 8, 6. *imperator Marius.* 3, 11, 11. *Mi-*

ſera

ſera Hiſpania inter Rom. duces diſcordiæ pœnas dat. 3, 22. 8. *Miſeræ civitates inter hos & illos duces ſocietatis Rom. pœnas dant.* 4, 2, 77.
Miſerabilis ſtrages. 3, 11, 8. *Miſerabile funus.* 3. 18. 11.
ſine Miſſione pugnare. 1. 11, 5.
Mithridates Ponticus. 3, 5. 1. 3, 21, 6. *claſſe juvatur à Sertorio.* 3, 22, 4.
Mithridaticum bellum. 3, 5.
Mitigare. 3, 3. 13.
Mittere. 1. 17, 6. 4, 12, 5. 2 6, 9. laten paſſeren. 1, 16. 10. *Mittere decimas,* 1. 12, 10. *in auxilium.* 1, 3, 6. *Pœnis Xanthippum mittit Lacedæmon.* 2. 2, 23. *Mittere bellum in compendium.* 1, 3 3. *Mittere deditionem ſuam ad aliquem.* 3, 7, 5. *hoſtes ſub jugum.* 1, 11, 13. 1, 16, 11. *vocem.* 4. 10, 7.
Modii annulorum. 2, 6. 18.
Modulatiſſimus cantus. 2, 7, 15.
Modus : ſic *ſerpentum in modum diſcolores vittæ.* 1, 12, 7. *mirum in Modum.* 1. 3. 2.
Mœnia incendere. 3, 10, 2. *Vide etiam I.*
Mœnius C. Antiates vincit. 1, 11, 10.
Moles belli. 2. 6. 49. 2, 8. 3. *tota belli.* 3. 10, 24. *tota certaminum.* 2. 17, 13. *ingentis exercitus.* 4. 2, 58. *regni.* 3. 5, 14. *Mole totâ.* 2, 6, 49. *Mole jungere regionem.* 2, 2, 2.
Moliri arma. 4, 4, 3. *ædem.* 1, 7. 7.
Mollis regio. 3, 3, 13. ſic *Molle cœlum.* 1, 16, 4. 4. 12, 27.
Momenta trium temporum. 2, 15, 2.
Monumentum fidei Saguntus. 2, 6, 4. *victoriæ pulcrius, ſtans urbs, quam incenſa.* 4, 12, 57.
Mons ſaxeus. 3, 1, 13. *Montes amicti vitibus.* 1, 16, 5. *invii perfoſſi.* 2. 8, 2. *Montium fiducia rebellatur.* 4, 12. 59. *Montibus deducti hoſtes.* 4, 12, 52.
Monſtrum. 1. 7, 8. *Monſtra virtutum.* 1. 10, 8.
Mora bellorum ſociis gravis. 4, 2, 43. *Mora ſecuritatis publicæ.* 4. 9, 1. *Mora nona eſt.* 3, 8. 1.
Morâ corrumpitur poteſtas. 1, 9, 2. *Morâ comminuere hoſtem.* 2, 6, 28. *Mora ignium.* 2, 15, 18. *Moras nectere.* 4, 2, 42.
Mori juſſi. 3, 21, 25. *Mori per ſingula membra.* 3, 31, 26.
Moribundus. 1, 23, 2. *Moribundæ manus.* 4. 2. 72.
Morientium imprecationes. 2, 6, 8. *Vide etiam Mandata.* *Morientium beſtiarum morſus quam maximè mortiferi.* 2, 15, 13.
Morini pop. 3, 10, 6. *Morinus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

nus portus. 10, 16.
Morituri epulis expleti. 2, 18, 12. *pretioſiſſimis veſtibus induti.* 4, 11, 11. *Morituris non permiſſa pugna.* 2, 18, 13.
Mors Cimbrarum ſpecioſa. 3, 3, 17. *Pompejanorum non inconſpicua.* 4, 2, 67. *digna viris.* 3, 20, 14. *eadem appellatur pulcerrima.* 4, 1, 13. *Voluntaria ſuppliciorum metu.* 3, 19, 11. *Mortem lætum accire, dignum ſapiente.* 4, 2, 70. *ultra Mortem patere.* 2, 7, 9. *in ipsâ quoque Morte lacerari.* 3, 16, 6. *Mortes regum occultatæ.* 1, 6, 2.
Morſus morientium beſtiarum quam maximè mortiferi. 2, 15, 13.
Mortiferi morſus. 2, 15, 13.
in Mortuorum honorem parcere delinquentibus. 3, 5, 10.
Mos. ſic *More belli cremantur arma captivæ.* 4, 12, 9. *ſic nullo bono more.* 4, 6, 4. *More majorum conſulatum petere.* 4, 2, 16. *More anguium.* 3, 5, 24. *More fulminis.* 4, 2, 63. *gladiatorio.* 3, 21, 1. *ignium.* 2, 2, 1. *pecudum.* 1, 11, 13. & *in morem pecudum.* 3, 8, 6. *Mores ſæculi opibus atque divitiis affliguntur.* 3, 12, 7. *ipſi imperii Mores in Scauro expugnantur.* 3, 1, 5. *Moribus ſuis domiti ferociſſimis hoſtium.* 3, 4, 7. *ex Moribus cognomen datum Tarquinio.* 1, 7, 1.
Moſa fl. 4, 12, 26.
Moſula fl. 3, 10, 14.
Motus Rom. domeſtici. 3, 12, 14.
Movere. 2, 8, 8. *in Hiſpaniâ Movit Punici belli tempeſtas.* 12, 6, 9. *repetitione Lyſimachiæ, veluti ſidere, mota Aſiatici belli tempeſtas.* 2, 8, 8. *Movere agris.* 3, 14, 6. *urbem loco.* 2, 15, 6. *Movere res.* 3, 17, 9. *ſic Movetur Theſſalia.* 4, 3, 3.
Mucii C. Cordi Scævolæ virtus. 1, 11, 5.
Q. Mucius Scævola pontifex. 3, 21, 21.
Mulieris imperio perire, indignum. 2, 5, 3. *Mulierum Cimbrarum feritas.* 3, 3, 17. *item Alpinarum.* 4, 12, 5.
Multare aliquem excuſatione. 1, 22, 3. *Morte.* 1, 26, 7. *cupiditas Craſſi ſtrage exercitus multata.* 3, 11, 2.
Multus. 4, 2, 50. *Multam eſſe cædem non decet, etiamſi juſta ſit.* 4, 6, 6.
Mulucha urbs. 3, 1, 14.
Mummius L. Achæos vincit. 2, 16, 4.
Munda urbs. 4, 2, 87. *obſidetur.* 4, 2, 85. *non oſtenditur in triumpho Cæſaris.* 4, 2, 89.

Mu-

Munerator. 3, 20, 9.
Municipalia prodigia. 3, 18, 6. *Vide P.*
Municipia Italiæ ſplendidiſſima ſub haſtâ vendita. 3, 21, 27.
Munitiones novæ urbis ſanguine Remi conſecratæ. 1, 1, 8.
Munus gladiatorium. 3, 3, 21.
Murmur freti. 2, 8, 9.
Mutina urbs obſidetur. 4, 4, 4.
Mutinenſe bellum. 4, 4.
Murus triplex Carthagine. 2, 15, 11. *Syracuſis.* 2, 6, 30. *nullus Numantiæ.* 2, 18, 2.
Mutuo metu tenentur potentes. 4, 2, 13. *vulnere ſuper hoſtem exſpirare.* 1, 11, 83. *Mutuis viribus in ſuum quiſque decus nititur.* 4, 2, 12.
Myoparones. 3, 6, 4.
Myſi pop. 4, 12, 3. *vincuntur à Craſſo.* 4, 12, 14.

N.

NAbis Lacedæmonius. 2, 7, 12.
Nar fl. 1, 15, 2.
Naſcens Italia. 2, 6, 51.
Natalis ſoli amor. 1, 5.
Natura gentium locorumque diverſa. 3, 10, 6.
Navalia. 4, 2, 59.
Navale bellum, 1, 11, 10. 3, 10, 5.
Navigare dicitur bellum. 2, 2, 17. *Vide B. ſic ordo victoriarum.* 2, 8, 1.
Navigium ſpeculatorium. 4, 2, 37.
Naves Antonianæ. 4, 11, 5. *Venetorum.* 13, 10, 5. *Navium inopiâ rates factæ.* 4, 2, 32. *Naves equi marini.* 2, 2, 35.
Naufragium Romanorum. 2, 2, 31. *improbam claſſem naufragio caſtigat Oceanus.* 3, 10, 17. *Naufragio claſſis cedit Oceanus.* 4, 2, 75. *Naufragium belli.* 4, 11, 7. *ſic Naufragia ſua latius trahere.* 1, 13, 19. *ita.*
Naufragæ partes. 4, 2, 64.
Nauticus populus Rhodii. 2, 7, 8.
Ne quid deſit. 4, 2, 52. *Ne quid uſquam malis publicis deeſſet.*
Neapolis urbs. 1, 16, 6.
Nebuloſus dies. 3, 3, 15.
Neceſſitas virtutem auget. 3, 3, 8.
Nectere moras. 4, 2, 42. *Vide etiam M.*
Nefas corruptæ legationis. 3, 1, 6. *Horatii legibus citatum.* 1, 3, 6. *inchoatum perficitur.* 3, 1, 5. *cum ſociis (nefas!) dimicatum eſt.* 3, 19, 1.
Negationes duæ non ſemper negant. ſic 3, 17, 9. *minus deſierunt.* 1, 1, 3.
Negatus triumphus. 2, 11, 2.

Nemeæ ludi. 2, 17, 14.
Nemus Aricinum. 1, 11, 8.
Nemora odorata. 3, 5, 29.
Neoptolomeus Archelai præfectus. 3, 5, 8.
Tib. Nero Pompeji legatus. 3, 6, 9.
Nertobriges pop. 2, 17, 10.
Nervus reip. ærarium. 3, 13, 4.
Neſcio quid. 4, 2, 78.
Nicomedes Bithynicus. 3, 5, 3. Bithyniam recipit. 3, 5, 12.
Nihil aliud quam. 4, 2, 80. Nihil non. 3, 22, 9. Nihil tale metuens. 4, 12, 34.
Nilus fl. 4, 2, 88.
Nimbus lapidum & ſaxorum. 3, 8, 4. ſic velut nimbus erumpunt Parthi. 4, 10, 3. Nimborum in modum tela fuſa. 3, 11, 8. Vide etiam Procella.
Nimus. 3, 15, 3. Nimia felicitas cladis cauſa. 3, 12, 7. Nimia potentia movet invidiam. 4, 2, 8. Nimia proſperorum continuatio ſuſpecta. 4, 2, 79. Nimiæ opes cupidinem dominandi pariunt. 3, 12, 13.
Nivalis dies. 2, 6, 12.
Nobilium ſcelera graviùs ferimus. 3, 21, 2.
Nobilitas ſua populos ad rebellandum incitat. 2, 12, 2. Nobilitas. 3, 14, 4. 3, 16, 3. 3, 17, 5.
Nocturna dimicatio. 3, 5, 23. imago. 4, 2, 45. Vide etiam I.
Nodus publicæ ſecuritatis. 4, 9, 1.
Nola urbs. 2, 6, 29. occupatur. à Spartaco. 3, 2, 5.
Nomen Vercingentorigis quaſi ad terrorem compoſitum. 3, 10, 20. Nomini induere captum oppidum. 1, 11, 9. Vide etiam I. Nomine mutato imperium à regibus translatum ad coſſ. 1, 9, 1. Nomine ipſo Punici maris deficiunt quidam. 2, 2, 17. Vide etiam P. Nomine unum, bellum Tarentinum, victoriâ multiplex. 1, 18, 1. Nomen. 3, 10, 19. ita bellum Macedonicum Nomine ampliùs, quàm ſpectatione gentis fuit. 2, 7, 3. Nomen. 3, 5, 21. Nomine cladis. 1, 13, 18. Ita Nom. virtutis. 2, 18, 1. Nomina magna acquiſiiſſe, in ſpeciem imperii decorum. 3, 12, 4.
Norici pop. 4, 2, 3. & 4.
Norici Alpium tumuli. 3, 3, 18.
Notare nomen epiſtolæ. 2, 12, 10. Vide etiam E.
Novaculâ cotem ſecat Tarquinius. 1, 5, 4.
Noviſſimè 1, 10, 2. 1, 13, 17. 2, 18, 2. & 14. 3, 19, 8. 4, 2, 81. & 91. 4, 10, 8.
Noviſſima conjuratio Galliarum. 3, 10, 20.
Novitas rei terret. 2, 2, 4.
Novitas vulneris. 4, 2, 46. ſic Novi generis edictum. 3, 21, 25. Nova cædes. 3, 16, 4.

Nox

Nox concubia. 4, 2, 37.
Nuceria urbs occupatur à Spartaco. 3, 20, 5.
Nudo pede ſacra comitantur Veſtales. 1, 12, 13. Nudum imperii latus. 3, 5, 4. Vide etiam L.
Nullius. 1, 26, 6. ita Nullo magis exprimi poteſt. 3, 10, 13.
Numa Pompilius rex Romanorum. 1, 2. Janum Geminum claudit. 4, 12, 64.
Numantia urbs everſa. 2, 18. Numantiæ excidium. 3, 12, 3.
Numantini. 2, 17, 13.
Numinum contumacia. 1, 7, 8.
Numida. 3, 1, 15.
Numidæ pop. 2, 15, 3.
Numidia ſubacta. 3, 1.
Numitor. 1, 1, 4.
Numitorius uncis trahitur. 3, 2, 15.
Nuncius cladis vix relatus. 3. 11, 10.
Nuncupare vota in Capitolio. 1. 11, 7.
Nuper. 4, 12, 2.
Nutare in fugam. 3, 10, 4.
Nutriti à feris. 1, 1, 3. Vide etiam Feræ.

O.

Obducere caſtra hoſtilia vallo. 4, 2, 39. Blocke-ren.
Obequitare. 4, 2, 50.
Obligare quaſi mediterraneis agris. 3, 6, 14.
Obliquus adverſus potentes. 4, 2, 9.
Oblitus rubigine enſis. 4, 2, 32.
Oblivionis flumen. 2, 17, 12.
Obnoxius. 4, 4, 2.
Oborta tempeſtas. 1, 1, 17.
Obrepere non eſt ex arte ducis. 4, 10, 2.
Obrogare. 3, 15, 4. 3, 17, 8.
Obruere amnem ingeſtâ ſilvâ. 3, 3, 12. incendium. 3, 21, 9.
Obſcœna contumelia. 1, 18, 5.
Obſcuritas generis. 3, 1, 13. ad altiora nitenti obſtaculo. 1, 6, 1.
Obſervare portam. 3, 6, 10.
Obſides dati Porſenæ à Rom. 1, 10, 7. fœminæ. 1, 10, 7. duci jubentur. 3, 21, 27. Obſidibus aſtringere. 4, 12, 52.
Obſeſſor ipſe obſidetur. 4, 2, 27.
Obſidere. 2, 17, 4.
ab Obſidione excutere hoſtem. 2, 6, 29.
Obſidium. 2, 2, 21. 2, 6, 5. & 36. l. 2, 16, 4. 4, 12, 50.
Obſidius Frentanæ turmæ præfectus. 1, 18, 7.
Obſtrepere actis alicujus. 4, 2, 9.
Obſtricta gemmis veſtis. 4, 11, 3.
Obterere. Uno prœlio Pharnacem Obtrivit Cæſar. 4, 2, 63.
Obtorta gula. 3, 17, 8.
Obundatio fluminis. 4, 2, 27.
Occaſio invitat ad facinora. 3, 5, 4. 4, 1, 1. in Occaſionem arripere aliquid. 4, 2, 84.
Occidere. 4, 8, 1.
Occupare fugam alicujus ferro. 3, 11, 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

3, 11, 9. Occupare manu mortem. 4, 2, 83. Occupare ferrum. 4, 11, 9.
Occurrere venienti bello. 4, 11, 4.
Oceanus omnia cingens. 1, 13, 5. furorem civium caſtigat. 4, 2, 75. claſſes naufragio cædit. Ibidem. & 3, 10, 17. Oceani effigies aurea in triumpho Cæſaris. 4, 2, 88. maria. 4, 12. 49. ora. 3, 17, 7. 3, 6, 8. oſtium. 4, 2, 75. cum Oceano major, quam cum navibus, rixa. 3, 10, 5.
Cn. Octavius trib. pl. 3, 14, 5.
Cn. Octavius cos. 3, 21, 9.
Octavius M. Pompeji legatus. 4, 2, 31.
Octavius Cæſar. Vide Auguſtus.
Oculi cauſarum patronis eruti. 4, 12, 37. Oculi militum ardentes. 1, 16, 12.
Odia partium non finiuntur cum bello. 4, 2, 7.
Odores. 4, 11, 11.
Oenomaus gladiator. 3, 20, 3.
Officinæ armorum. 3, 15, 10.
Officia. Hantwercken. 1, 6, 3.
Offocare fauces. 2, 11, 6.
Oleo ſe fovere. 2, 6, 12.
Olympos urbs. 3, 6, 5.
Olympus mons. 2, 113.
Omen everſionis. 1, 12, 7. victoriæ. 2, 6, 39. Omen accipere. Vide A.
Ominoſæ voces vitatæ. 3, 11, 3.
Omnis. 3, 18, 5.
Operis nudatus portus. 2, 15, 11.
Operæ pretium. Præfat. 3.
Opertus catenis. 3, 1, 17.
Opes Albæ Romam tranſlatæ. 1, 3, 9. totius mundi Oſtia receptæ. 1, 4, 3. privatæ in medium collatæ. 2, 6, 24.
Opibus ſuis fretus Antiochus Annibalis conſilia deſpicit. 2, 8, 6. Opibus aggredi invictum armis. 3, 1, 2. Opes. 2, 18, 1. 4, 2, 14.
Opimius L. cos. 3, 11, 5.
Opima ſpolia prima. 1, 1, 11. ſecunda. 1, 12, 9. tertia. 2, 4, 5. Optima. 2, 17, 11.
Opportunus injuriæ. 4, 4, 2.
Opprimere conſilia. 4, 12, 55.
Opulentia parit egeſtatem. 3, 12, 12.
Opulentiſſimus. 1, 21, 1. ſic Opulentiſſima præda. 2, 2, 2. urbs. 2, 16, 7. Opulentiſſimæ gentes. 1, 18, 25.
Opus Juli Albæ. 1, 1, 4. Lacedæmoniorum Tarentus. 1, 18, 2. 1, 23, 2. Operibus attriti ignavi milites. 2, 18, 10.
Orbis imperium ſocietate trium principum occupatur. 4, 2, 12. Orbis poſſeſſor pop. Romanus. 3, 13, 2. Orbis terrarum viribus fultus pop. Rom. 2, 18, 16. 4, 3, 8. Orbis alter Britannia. 3, 10, 16. Orbe toto diviſa Britannia. 3, 10, 2. Orbis imperium paribus votis ac viribus Romanus & Pœnus agitant. 2, 2, 3.

Orcho-

Orchomenos urbs. 3, 5, 11.
Ordinare imperium. 4, 3, 5. *provinciam.* 2, 16, 3. 4, 2, 22. *remp.* 1, 1, 16. 1, 6, 3. 4, 7, 5. *ſic Ordinatis omnibus.* 4, 2, 36. *Ordinare ſub ſignis.* 3, 19, 9.
Orgiagontis uxor. 2, 11, 7.
Oricum urbs vaſtatur. 4, 2, 41.
Oriens 2, 8, 2. *ſuetus regibus.* 2, 20, 4.
Oriundus. 1, 5, 1.
Ornamenta Tarquinii pop. Romano dignitatem addiderunt. 1, 8, 5.
Orodes Albanus. 3, 5, 28.
Orodes Colchus. 3, 5, 28.
Orontes fl. 4, 9, 5.
Os cauſidici ſutum. 4, 12, 37. *ſub ipſo Ore Urbis.* 2, 15, 7. *in Ora avarorum, aurum; crudelium, ſanguis infuſus, &c.* 3, 1, 11. *Ora Oceani.* 2, 27, 7.
in Oſſibus capitum bibere. 3, 4, 2.
Oſtentare. 3, 5, 7. *Oſtentatâ ſpe pacis.* 3, 21, 9.
Oſtia urbs. 1, 4, 2. *diripitur.* 3, 21, 12.
Oſtium Oceani. 4, 2, 75. *Tiberinum.* 3, 9, 5.
apud Otioſos facilis invidia. 4, 2, 8.
Oſtia maris, portus. 1, 16, 4.
Ovatio pedeſter triumphus. 3, 19, 8.

P.

PAcare. Præfat. 7, 4, 2, 1. 4, 12, 61.
Pacorus Parthus interficitur. 4, 9, 6.
Pactio. 4, 12, 24. 4, 12, 64.
Padus fl. 1, 13, 5. 2, 6, 10.
Pæninſula. 4, 2, 59.
Palantes. 1, 17, 5.
Palatinus mons. 1, 1, 6.
Pales Paſtoria. 1, 20, 2.
Palladium. 1, 2, 3.
Palmatæ tunicæ. 1, 5, 6.
Paludamentum Cæſaris in fluctibus relictum. 4, 2, 59. *Paludamentorum apud Rom. origo.* 1, 5, 6.
Palus Capreæ. 1, 1, 16. *in Paludes diffugiunt Germani.* 3, 10, 14.
Paluſtria virgulta. 2, 6, 13.
Panis uſus ignotus Cimbris. 3. 3, 18. *Panes in ſummâ fame in hoſtes conjecti.* 1, 13, 16.
Pannonii pop. vincuntur à Vibio, vel potius Tiberio. 4, 11, 8.
Papaverum eminentia capita decuſſa. 1, 7, 6. *Vide etiam Eminentiſſimus.*
Papirius L. Curſor Samnites vincit. 1, 16, 12.
Papyrii Samnitium domitores. 1, 16, 8.
Par debitum poſcit fortuna. 4, 2, 35. *Par calamitatis.* 2, 1, 23. *Par omnibus pop. Romanus.* 1, 17, 1. *Par orbi terrarum.* 2, 1, 1.

2, 1, 1. *Parem non fert Pompejus.* 4, 2, 4. *inter Pares crebra æmulatio.* 2, 17, 4. *Pari clamore & impetu.* 1, 13, 4. *Pari vecordiâ. Ibid. Pari tumultu atque terrore.* 13, 15, 2. *Pari temeritate.* 2, 17, 14. *Pari cum Numâ ingenio Ancus.* 1, 4, 1. *Pari robore comminuti Albani Romanique.* 1, 3, 3.

Parce civibus, vox Cęsaris. 4. 2, 50. *Parce ferro, vox Annibalis.* 2, 6, 17. *Parcentis major gloria.* 2, 17, 10. 4, 12, 57.

Parens Romæ Alba. 1, 9, 3. *Parens frugum Athenæ.* 3, 5, 10. *Parens Italicorum quorundam Rom.* 3, 18, 5.

Parentalia fercula. 4, 2, 69.

Parentare Manibus alicujus. 2, 6, 8. *ſibi in anteceſſum.* 5, 21, 20.

Parricidæ. 4, 1, 10.

Parricidale bellum. 3, 21, 1.

Parricidium Bruti. 1, 9, 5. *Horatii.* 1, 3, 5. *publicum Saguntinorum.* 2, 6, 8.

Partes. 4, 2, 57. 64, 70, 73. & 74. 4, 7, 10. 4, 9, 1. *ſic in Partibus Luna.* 3, 5, 23. *Tribuni.* 3, 14, 4. *ſenatus.* 4, 2, 5. *in parcis Partes promptus.* 4, 12, 59.

Parthicus equitatus. 4, 9, 5. *Parthicam expeditionem meditatur Cæſar.* 4, 2, 94.

Parthi Craſſum vincunt. 3, 11. *vincuntur à Ventidio.* 4. 9. *vincunt Antonium.* 4. 11. *Auguſto ſigna Craſſiana remittunt.*

Parthi. 4, 2, 51.

Partus gravidarum extorti 3, 4, 2.

Paſſiva uſurpata ut deponentia. 2, 17, 11.

Paſtor nutricius Romuli. 1, 1, 3. *quaſi Paſtor greges in ſtabula, ſic Helvetios in ſedes ſuas deducit Cæſar.* 3, 10, 3. *Paſtores varii in novam Urbem confluunt.* 1, 1, 9. *Paſtorum caſas abſcondit Urbis incendium.* 1, 13, 18. *ex Paſtoribus feritas.* 1, 22, 1.

Paſtorius populus Romani. 2, 2, 4. *Paſtorio habitu ſpeculari itinera.* 1, 17, 4. *Paſtoria Pales.* 1, 20, 2. *Paſtoriæ ſectæ innoxia integritas flagitio priores Urbis annos exigit.* 3, 12, 2.

Patere dicitur ætas. Prefat. 6.

Pater Romulus. 2, 4, 5. *Pater patriæ Cæſar.* 4, 2, 91. *Auguſtus.* 4, 12, 66. *Super cruentum Patrem carpento vecta Tullia.* 1, 7, 3. *Patres patriæ.* 1, 1, 15. *Patres Senatus appellatio, undè. Ibidem. Patres qui liberos occiderunt.* 1. 26, 7. *Vide etiam Filius.*

Patratum bellum. 2, 15, 1.

Patria altera. 2, 6, 42. *Patriam hoſtium manibus everti malunt Carthaginenſes, quam ſuis* 2, 15, 9. *qui Patriam ſuam ſeque ipſi perdiderint.* 2, 6, 4.

2, 6,4. 2, 15,18. 2,18, 15.
Patrii ſoli deſiderium. 1, 1, 5. 2, 6, 35. *Patria poteſtas.* 1, 26, 7.
Patricius exercitus. 1, 12, 2. *ſanguis.* 1, 26, 2. *vir.* 1, 11, 12.
Patrimonium imperii. 3, 13, 4. *ſic Patrimonium pop. Romani.* 4, 2, 21.
Patroni cauſarum. 4, 12, 37.
L. Paullus Æmilius proſcribitur à fratre Lepido. 4, 6, 4.
Paullus L. Æmilius cos. ad Cannas. 2, 6, 17. *comparatur cum Varo.* 4, 12, 35.
Paullus L. Æmilius cos. 2, 12, 7. *Macedonicus.* 2, 15, 12.
Pax & pactio differunt. 4, 12, 64. *Pax nova infida.* 4, 12, 2. *Pacis ab belli fides Janus.* 1, 2, 3. *Pacem agere.* 2, 20, 1. *dare.* 2, 7, 12. 2, 8, 18. *emere.* 3, 1, 7. *habere.* 1, 19, 1. *Pacem non intelligunt Sarmatæ :* ſy weten niet wat vrede is. 4, 12, 20. *Pace & bello promptus.* 1, 5, 5. *Pax fluminis.* 4, 2, 28.
Pecudum in morem clamorem tollere. 3, 8, 6. *more ſub jugum mittere.* 1, 11, 13. *Pecudum more inultum cadere. Vide I.*
Peculari remp. 3, 17, 3.
Pecunia merſa ne periret. 2, 12, 6. *ſparſa in fugâ.* 2, 5, 18. *Pecuniâ Senatus in ſententiam Jugurthæ pertractus.* 3, 1, 4.
ſub Pellibus hiematum. 1, 12, 8.
Peluſium urbs. 4, 11, 9.
Peluſium littus. 4, 2, 52.
in Penatibus domorum ſuarum. 3, 21, 14.
Pendere : ſex menſibus Galli circa unum montem Pependerunt. 1, 13, 15.
Penes ſenes conſilium reip. 1, 1, 15.
Penetrare Caucaſum, Rhodopen: doorkomen. 3, 4, 5.
Penſare : ſic Antonianarum navium magnitudo, numerum Cæſarianarum Penſavit. 4, 11, 5. *Craſſianam cladem Pacori cæde Penſavimus.* 4, 9, 17. *Caput Gracchi percuſſoribus auro Penſatum.* 3, 15, 6.
Per alios atque alios duces. 1, 12, 3.
Peractum bellum. 4, 2, 19. & 53. *urbis excidium.* 1, 12, 9.
Peragrare. ſic Peragrare mare. 2, 7, 6. *littus.* 2, 17, 12.
Percellere admiratione. 1, 10, 2. *dolo.* 3, 10, 8. *animos hoſtis.* 4, 2, 84. *exercitum.* 2, 18, 2.
Percenſere. Præfat. 4.
Percucurrit. 4, 12, 23.
Percuſſum imperii corpus. 4, 3, 5.
Percuſſores Pompeji. 4, 2, 58. *domeſtici.* 2, 17, 17. *Percuſſoribus C. Gracchi caput auro penſatum.* 3, 15, 6. *Percuſſores immittere.* 1, 7, 2.
Percutere fœdus. 3, 11, 4. 4, 10, 1
Perditi homines. 2, 15, 15. *latrones.* 3, 6, 2.

Perdo-

Perdomare. 4, 12, 12.
Perdomitus. 4, 12, 17.
Peregrinantur arma Romana. 4, 1, 1.
Peregrinus ad regnum Romanum admiſſus. 1, 5, 1.
Perfidia Punica. 2, 2, 11. *Vide etiam Punica.*
Perfidum glacie flumen. 3, 4, 5.
Pergameni pop. 2, 7, 8.
Perinde. 1, 13, 4. 3, 2, 2.
Peritus. 3, 1, 7. *Peritus avaritiæ Romanæ Mithridates.* 3, 5, 18.
Perlitare. 4, 2, 94.
Permiſcère, in diſordre brengen.
Permittere. 1, 3, 3.
non Permittere pugnam. Sich niet preſenteren.
Pernices equi. 1, 3, 8.
Perorare in aliquem. 4, 1, 7.
Perpacare. 4, 12, 4.
Perperna M. Ariſtonicum vincit. 2, 20, 6.
Perperna ſervos vincit. 3, 19, 8.
Perperna Sertorianus vincitur à Pompejo. 3, 22, 9.
Perpetrare cœpta. 3, 14, 6.
Perpetuus dictator Cæſar. 4, 2, 91. *Auguſtus.* 4, 12, 66.
Perſæ. 2, 8, 2. *Perſæ ſeptem.* 3, 5, 1.
Perſes Macedo. 2, 12, 2.
Perſici arcus. 2, 8, 17.
Pertinacia Samnitium. 1, 16, 7.
Pervicaciſſimi hoſtes. 1, 11, 11.
Perуſia urbs. 4, 6, 3. *obſidetur.* 4, 5, 3.
Peruſinum bellum. 4, 5.
ad Pedes alicujus provolvi. 4, 11, 9.
Peſſumdare. 3, 12, 7.
Peſtilentia ex fame. 3, 5, 17.
Peſtis. 3, 6, 7.
Petrejus dux Pompejanus. 4, 2, 26. *Jubam & ſe interficit.* 4, 2, 69.
Phaleræ. 1, 5, 6.
Pharnaces Ponticus. 3, 5, 26. *vincitur à Cæſare.* 4, 2, 56. *de Pharnace triumphus.* 4, 2, 89.
Pharos inſ. 4, 2, 59. *in ferculis Ægyptii triumphi.* 4, 2, 88.
Philippici campi. 4, 2, 43.
Philippus L. Marcius cos. 3, 17, 7. *ambitus poſtulatus.* 3, 17, 1. *Vide etiam Marcius Philippus.*
Philippus Macedo. 2, 7, 2.
Phryges in Italiam veniunt. 1, 1, 9.
Picentes pop. 1, 19, 2.
Picentia urbs. 3, 18, 11.
Picenum. 3, 18, 5.
Pictæ togæ. 1, 5, 6.
Pignus annonæ. 4, 2, 22. *conjurationis.* 4, 1, 4. *imperii.* 1, 2, 3.
Piiſſimus. 4, 7, 15.
Pila ingentia. 2, 7, 9. *in elephantos congeſta.* 1, 18, 18.
Piraus. 3, 6, 3. *Piræi portus.* 3, 5, 10.
Pirata navalis. 4, 8, 2. *Piratæ communes gentium hoſtes.* 3, 6, 1.
Piratica rabies. 3, 8, 2. *Piraticum bellum.* 3, 6.

Piſo

Piſo L. Calpurnius Thraces vincit. 3, 4, 6.
Piſo prætor vincitur à ſervis. 3, 19, 7.
Piſo L. Calpurnius Thraces vincit. 4, 12, 17.
Piſtrix. 3, 5, 16.
Plaga. 1, 16, 3. 3, 1, 2. 3, 5, 15. 4, 2, 72. 4, 12, 3.
in Plana deducti Ligures. 2, 3, 5. *deſcendere juſſi Aſtures.* 4, 12, 59. *Orodes.* 3, 5, 28. *in Plana ſubmittere ædes.* 1, 9, 4.
Plane quaſi. 1, 10, 8.
Plato. 4, 2, 71.
Plaudit populus ſuccumbente gladiatore. 3, 3, 21.
Plauſtra Cimbrorum. 3, 3, 16.
Plauſus Græcorum receptâ libertate. 2, 7, 14. *Plauſus ſupplicantium ſignum.* 3, 6, 13.
Plebeji magiſtratus. 1, 26, 1.
Plena dignitas. 4, 4, 2.
Plurimus pulvis. 2, 6, 16. *Plurimum quantum.* 4, 2, 74.
Plus eſt in imperio, quam in victoriâ. 1, 14, 2. *in utro Plus eſſe nec ipſe victor æſtimare poteſt.* 1, 15, 3. *Plus eſt provinciam retinere, quam facere.* 2, 17, 8. *Plus negotii cum ſemirutâ Carthagine, quam integrâ.* 2, 15, 13. *Plusquam bellum.* 4, 2, 4.
Plotius Pompeji legatus. 3, 6, 8.
Pœni in Hiſpaniâ. 2, 17, 5. *Pœnorum metus diſciplinam Romanam continet,* 3, 12, 2. *Vide etiam Carthaginienſes.*
Polliceri: ſic victoriam laurus in prætoriâ nata. 2, 7, 7. *Pollicentur aves, Urbem bellatricem fore.* 1, 1, 7. *numina, Romæ firma omnia & æterna fore.* 1, 7, 8. *Ita promittere.*
Pollux. Vide Caſtor.
Pompeji urbs. 1, 16, 6.
Pompejus Q. fœdus init cum Numantinis. 2, 18, 4.
Pompejus Strabo. Cn. Magni pater rebelles Italos vincit. 3, 18, 14.
Pompejus Cn. Magnus. 3, 12, 13. *piratas vincit.* 3, 6, 7. &c. *Cretenſes in deditionem accipit.* 3, 7, 6. *Aſiam ſubigit.* 3, 5, 31. 3, 10, 1. *fœdus cum Parthis ferit.* 3, 5, 31. 3, 11, 4. *contra Sertorium mittitur.* 3, 22, 5. *Lepidum compeſcit.* 3, 23, 6. *fugit à Brundiſio.* 4, 2, 20. *trucidatur.* 4, 2, 52. *Armenios rectores à Romanis accipere cogit.* 4, 12, 43. *Pompejus & Brutus Caſſiusque eodem in loco victi.* 4, 7, 6. *Pompeji magnitudo.* 3, 5, 2. *potentia nimia.* 4, 2, 8. *geſta bello Mithridatico.* 3, 5, 21. &c. *filia interficitur.* 4, 2, 90.
Pompeji juvenes Magni filii legati patris. 3, 6, 9. *bellum contra Cæſarem inſtaurant.* 4, 2, 74.

2, 74. *Horum natu major Cn. Pompejus vincitur à Cæſare.* 4, 2, 78. *interficitur.* 4, 2, 86. *minor.*

Sex. Pompejus. 4, 2, 87. *paterna repetit.* 4, 3, 3. *ejus bellum & interitus.* 4, 8.

Pompilius Viriatum per inſidias tollit. 2, 17, 17.

Pomptinus ager. 1, 13, 9.

Ponere caſtra. 2, 8, 15. 3, 5, 28. 3, 11, 4. 4, 2, 31. 37, 38. & 70. 4, 11, 4. *pœnas.* 3, 21, 27. *tentoria.* 2, 8, 9. *Urbem.* 2, 8, 7.

Pons de cadaveribus. 2, 6, 18. *Milvius.* 3, 23, 6. *navibus factus.* 3, 5, 22. *Rheni.* 3, 10, 15. *Rhodani.* 3, 10, 3. *ſublicius.* 1, 10, 4. *Ponte committitur Tiberinus.* 1, 4, 2. *jungitur urbs.* 1, 8, 4. 4, 12. 26. *jungi mare non poteſt.* 2, 2, 2. *Ponte quaſi jugo captus Rhenus.* 3, 15, 15. *Ponte reciſo Tiberim tranſnatat Cocles.* 1, 10, 4.

Ponticæ gentes. 3, 5, 1. *Ponticum mare.* 3, 5, 1. & 18, 3, 6, 10. *Pontici triumphi, Pompeji.* 4, 2, 8. *Cæſar.* 4, 2, 89.

Pontifex ſenes Romanos devovet. 1, 3, 9. *Pontifices à Numâ inſtituti.* 1, 2, 2,

Pontius Samnis. 1, 16, 10.

Pontus regio. 3, 6, 8.

Popedius dux & auctor belli ſocialis. 4, 18, 10.

Populari. Ignis populatus incendio ſilvas. 2, 2, 1.

Popularis. 3, 14, 2.

Populus affectator quondam imperii Macedones. 2, 7, 2. *gentium victor, orbiſque poſſeſſor, Romani.* 3, 13, 2. 3, 9, 3. 4, 12, 61. *Martius, Rom.* 3, 3, 2. *nauticus, Rhodii.* 2, 7, 8. *princeps. Rom. Præfat.* 3. 1, 8, 5. 1, 26, 5. 2, 2, 32. *Albani.* 3, 1, 2. *princeps gentium, Rom.* 3, 19, 1. 4, 2, 1. *regum & gentium arbiter.* 3, 18, 7. *rudis & paſtorius, Rom.* 2, 2, 4.

Populus Romanus. Vide Romani.

Populus virorum. 1, 1, 10. 4, 6.

Porcius Cato legatus Pompeji. 3, 6, 10.

Porcius Cato M. Uticenſis Cyprias opes Romam vehit. 3, 9, 5. *Vide etiam Cato.*

Porcii Catilinæ ſocii. 4, 1, 3.

Porſena Tuſcus. 1, 10.

Porta Collina. 3, 21, 6. & 22. *Eſquilina.* 3, 21, 6. *Scelerata.* 1, 12, 2. *Portis pœne apertis Carthago capta.* 2, 2, 18.

Portenta. 2, 2, 60. *Vide Peſtis.*

Portus foſſitius Carthagine. 2, 15, 14. *inclitus Brundiſii.* 1, 20, 1. *marmoreus Cyzici.* 3, 5, 15. *Syracuſis.* 2, 6, 24. *Morinus.* 3, 10, 16. *Pyræei.* 3, 5, 10. *Vide Torrens Vergelli. Tarentinus.* 1, 18, 2. *Portus nobiles Campaniæ.* 1, 16, 4.

Poſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Poſſe. Magis ut Poterat, quam ut debebat. 4, 7, 5.
Poſt Annibalem quod timeretur, fuit in Jugurthâ. 3, 1, 2. Poſt Carthaginem bellum in Africâ. 3, 1, 1. Poſt Carthaginem neminem vinci pudet. 2, 7, 1. Poſt Tarentum nemo Italorum bellum audet. 1. 19, 1. quid enim una Poſt quinque legiones? 4, 2, 29.
Poſthumius A. Regillenſis dictator Latinos vincit. 1, 11, 2.
Poſthumius Sp. cos Samnitibus deditur. 1, 16, 12.
Poſthumius ab exercitu lapidatur. 1, 22, 2.
Poſthumius A. Albinus cos. Ligures vincit. 2, 3, 5.
Potentia nimia movet invidiam. 4, 2, 8. Facilius creſcit, quam incipit. 2, 1, 2. Potentia quoque beneficiorum gravis liberis. 4, 2, 92. Potentiæ cupidis facilè convenit de invadendâ rep. 4, 2, 11.
Potio ex frumento. 2, 18, 12.
Poteſtas ſolitudine vel morâ corrumpitur. 1, 9, 2. Poteſtas Tribunitia ſeditionum omnium cauſa. 3, 13, 1. Poteſtatem agere. 1, 7, 2. in Poteſtatem redigere. 1, 15, 3.
Potiri, ſich bemachtigen, cum genitivo jungitur: ut Potiri gentium. 1, 1, 18. cum ablativo: ut Potiri capite. 3, 1, 4. caſtris. 3, 1, 9.
Præ poculis neſcire ubi ſis. 2, 10. 2. Præ tantâ victoriâ leve damnum. 2, 2, 11.
Præbere ducatum ſceleri. 3, 21, 2. ſpeciem conſecrationis. 1, 1, 17. fauces offocandas. 2, 11, 6.
Præcinere. 2, 2, 10. 2, 16, 5.
Præcipitantibus fatis. 4, 2, 43.
Præcipere fata, mortem, veneno. 3, 9, 4. 4, 12, 50.
Præcludere maria. 3, 6, 1.
Præco in judiciis. 4, 12, 31.
Prædæ cupiditate clades accepta. 2, 10, 2. Prædæ negatæ cauſâ lapidatus imperator. 1, 22, 2. Prædam in anteceſſum dividere. 4, 12, 24.
Prædicere. 2, 6, 14.
Prædicta conjuratio. 4, 12, 33.
Præfecti. 3, 6, 8. 3, 7, 6.
Præfecti navium. 2, 5, 3.
Præferre. 2, 7, 7. Vide Fercula. Præferre. 4, 2, 46.
Præludere. 4, 2, 2.
Præmia armorum armis defendenda. 4, 2, 17.
Prænavigare. 3, 8, 3.
Præneſte urbs. 1, 11, 7. ſub haſtâ venditur. 3, 21, 27.
Præneſtina arx. 1, 18, 24.
Præpeditus. 2, 8, 17. 4, 11, 6.
Præſagire aliquid animo. 1, 4, 2.
Præſagia fatorum. 2, 6, 48. & 53.
Præſens. 1, 26, 7. Præſentius. 4, 7, 9.
Præſidis unius nutu, quaſi animâ, regitur imperium. 4, 3, 6.

Præſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Præſidere regno. 2, 7, 2.
Præſidia, garniſoen: *ita Præſidia levia.* 4, 2, 18. *Præſidia detrahere.* 2, 2, 12. *diſſipare.* 4, 9, 4. *in tutelam provinciarum diſponere.* 4, 12, 26. *Præſidia dignitati paranda.* 4, 2, 9.
Præſto eſſe. 3, 5, 29.
Præter ſpem omnium revireſcit imperium. Præfat. 8. *Præter ſpem omnium rex fraude præcipuus, fraude capitur.* 3, 1, 2.
Prætexta. 1, 5, 6.
Prætextatus filius Scipionis. 2, 6, 10. *Prætextati ſenes.* 1, 13, 14.
Prætoria ſcilicet navis, Admiraal. 2, 7, 7. *Prætoriæ navis lumen.* 4, 8, 5.
Premere terga cedentis. 2, 6, 30. *Premi fame.* 2, 18, 13.
Prenſare fugientes. 4, 2, 82.
Precibus negata armis petere. 3, 3, 3.
Pretium proditionis. 1, 1, 12 *victoriæ.* 1, 17, 7. 1, 2, 2. *Pretium fœderis Jugurtham facit Bocchus.* 3, 1, 16. *in Pretium fœderis arma deponere juſſi Numantini.* 1, 18, 4. *in Pretium libertatis nullâ largitione corrumpitur pop. Romanus.* 1, 26, 5.
Prima acies. 4, 2, 82.
Princeps populus. Vide Populus. Principes. 3, 17, 3. *ſic Princeps Ætoliæ Thoas.* 2, 8, 5. *Princeps nobilitatis.* 3, 17, 5. *ſic principes Senatus & juventutis dicti.* Indè
Principatus. 3, 12, 13.
Principia. 3, 10, 12. 4, 2, 45.
Privatus conſulem aggreditur. 4, 4, 4. *Privatum bellum.* 1, 12, 1, *Privatis opibus ſubventum reip.* 2, 6, 24.
Prius. 1, 16, 2.
Pro Roſtris. 3, 21, 14. 4, 2, 91. *Cæſar* Pro *naturâ ferox.* 4, 2, 38. *Romulus accipi ſe jubet* Pro *numine.* 1, 1, 18. *pugnare* Pro *finibus, gloriâ, imperio, libertate, ſociis.* 1, 9, 6. 1, 10, 1. 1, 11, 5. 1, 13, 6. 1, 16, 1.
Pro *ultione alicujus.* 2, 2, 26.
Pro *victoriâ.* ibid.
Proboſcis elephanto abſciſſa. 1, 18, 9
Probris aliquem inſectari. 4, 4, 2.
Procella belli. 2, 6, 12.
Proceritas Teutobocchi. 3, 3, 10.
Procurrere. Clypea Procurrit *à Punico littore.* 2, 2, 19.
Prodigia. 4, 2, 45. *Prodigio ſimile. Vide S. Prodigia. ita Prodigia Romana.* 1, 10, 3. *Prodigia municipalia.* 3, 18, 6. *Vide ſupra Peſtis.*
Prœlium juſtum. Vide I. Prœlium nec ſpectare poteſt Antiochus. 2, 8, 12. *Prœlio uno, & , ut ſic dixerim, non toto.* 4, 2, 63. *Prœliis frequentibus comminui.* 1, 3, 3.

Pro-

Proficere ad ſtabilitatem pacis. 4, 9, 1. *ad profligandam provinciam.* 2, 6, 40.
Profligatum bellum. 2, 15, 12. *urbis excidium.* 2, 15, 12. *Profligata provincia.* 2, 6, 40.
Profluens. 1, 1, 2. *ſic* Profluentes. 4, 12, 9.
Profugus feralis tabulæ. 3, 22, 2. *ita* Profugus *prœlio.* 3, 19, 7. 4, 2, 86. *à prœlio.* 4, 2, 85.
Proludere. 3, 22, 6.
Promittere : ſic aves & victimæ victoriam promittunt. 4, 7, 9. *caput in Capitolii fundamentis repertum , caput terrarum.* 1, 7, 8. *flamma circa caput Servii , clarum fore.* 1, 6, 2. Promittere *templum Diis.* 1, 11, 4.
Propagare bellum hæreditarium in poſteros. 3, 17, 2.
Propitius Oceanus. 3, 10, 19.
Propontis ſinus maris. 3, 6, 10.
Propugnacula claſſis. 2, 2, 24.
Propugnare urbem. 3, 10, 23.
Prorogare imperium. 3, 14, 6.
Proſcriptionis Syllanæ tabula. 3, 21, 25. *jure belli propoſita.* 3, 23, 3. *ejus effectus.* 3, 22, 1. Proſcriptio *triumviralis.* 2, 6, 3.
Proſperorum nimia continuatio ſuſpecta. 4, 2, 19.
Provincia pop. Romani extrema , media facta. 3, 5, 31. Provinciam *facere.* 2, 17, 8. 4, 12, 22. *Vide etiam* F. *provinciam retinere , plus eſt , quam facere.* 2, 17, 8. 4, 12, 29. *ex* Provinciâ *cognomen.* 4, 12, 28. Provinciæ *antiquiſſimorum Romanorum quales.* 1, 11, 6. Provinciæ *quædam , ut non in uſum , ita ad ſpeciem imperii acquiſitæ.* 3, 12, 4.
Provolvi ad pedes. 4, 11, 9.
Provolvuntur *Cimbri in Italiam ruinâ.* 3, 3, 11.
Provocare. 1, 3, 2.
Provocatio. 1, 9, 4.
Provocatus eſt. 2, 17, 11.
Pſeudophilippus. 2, 14, 3.
Ptolomæus rex Ægypti. 4, 2, 55. *Pompejum trucidari jubet.* 4, 2, 52. *perit.* 4, 2, 60.
Ptolomæus rex Cypri. 3, 9, 2.
Publicè. *Hiſpania non tuetur libertatem ſuam publice.* 2, 17, 3.
Publica fides. 3, 1, 8. Publicum *parricidium. Vide* Parricidium.
Pudenda fœdera. 2, 18, 2.
Pudet. *De Verulis & Bovillis, pudet ! ſed triumphavimus.* 1, 11, 6. Pudor *Curioni ſuadet , ut amiſſum exercitum morte ſequatur.* 4, 2, 34.
Puellas captivas reſtituit Scipio. 2, 6, 40.
Puer *non dicendus Auguſtus.* 4, 4, 1. Pueros *captivos reſtituit Scipio.* 2, 6, 40.
Pugna *Auguſti cum Antonio.* 4, 4, 4. *navalis.* 4, 11, 6. *cum Caſſio & Bruto.* 4, 7, 10. *cum*

cum Sex. Pompejo. 4, 8, 3. *cum Illyriis.* 4. 12, 7. *Cæſaris cum Ægyptiis.* 4, 2, 60. *cum Pharnace.* 4, 2, 63. *cum Pompejo.* 4, 2, 43. *cum Pompejo juvene.* 4, 2, 78. *cum Scipione & Jubâ.* 4, 2, 66. *Cæſarianorum cum Pompejanis, navalis.* 4, 2, 75. *Curionis cum Jubâ.* 4, 2, 34. *Romanorum cum Achæis.* 2, 16, 3. & 5. *cum Annibale.* 2, 6, 10. 12, 13, 15. & 60. *cum Antiocho.* 2, 8, 15. *cum ipſius præfectis, navalis.* 2, 8, 12. *cum Ariſtonico.* 2, 20, 5. *cum Aſturibus.* 4, 12, 54. *cum Balearibus, navalis.* 3, 8, 4. *cum Belgis.* 3, 10, 4. *cum Britannis.* 3, 10, 17. *cum eorum mulieribus.* 3, 3, 16. *cum Germanis.* 3, 10, 13. 4, 12, 34. *cum Latinis.* 1, 11, 2. *cum Mithridate.* 3, 5, 11. 17. & 23. *cum Myſis.* 4, 12, 13. *cum Numantinis.* 2, 18, 11. *cum Parthis.* 3, 11, 8. 4, 9, 5. 4, 10, 3. & 6. *cum Picentibus.* 1, 19, 2. *cum Pœnis, navalis.* 2, 2, 8. & 33. *cum Pyrrho.* 1, 18, 7. 9. & 11. *cum Sabinis.* 1, 1, 13. *cum Sallentinis.* 1, 20, 2. *cum Samnitibus.* 1, 16, 12. *cum Sertorio.* 3, 22, 6. *Syllæ cum Marianis.* 3, 21, 19. *Pugna proſpera exitii cauſa.* 2, 10, 2.

Pugnare cum morituris non oportet. 2, 18, 13.

Pulcherrimus exitus. 2, 2, 14. *Pulcherrima terrarum Campania.* 1, 16, 3.

Pulchritudini victæ urbis parcitur. 2, 6, 34.

Pullus elephanti. 1, 18, 12. *Pulli gallinarum auſpiciorum cauſa.* 2, 2, 29.

Pullum ſcilicet amiculum. 4, 2, 45.

Punica fraus. 2, 6, 13. & 36, 2, 17, 6. *perfidia.* 2, 2, 11. *Punicum bellum primum.* 2, 2. *ſecundum.* 2, 6. *tertium.* 2, 15. *Punici belli tempeſtas.* 2, 6, 9. *Punici maris nomine deficiunt quidam.* 2, 2, 17.

Puppis, pro navi. 2, 7, 7. 4, 11, 8.

Purpura. 3, 21, 17. *Purpurâ fulgentes elephanti.* 2, 8, 16.

Purpuratus. 1, 10, 5.

Purpurea veſtis regibus. 3, 19, 10. 4, 11, 3. *Purpureum velum in navi Cleopatræ.* 4, 11, 8.

Putare. Præfat. 1. *Cæſariani dùm ſe vincere Putant, vicére.* 4, 2, 84.

Puteoli urbs. 1, 16, 6.

Pyra, rogus. 4, 12, 45.

Pyrenæus mons. 2, 17, 3. 4, 12, 41. *Pyrenæum jugum.* 2, 17, 6. *Pyrenæi montes.* 2, 6, 38.

Pyrrhus Epirotes, ejuſque bellum cum Romanis. 1, 18. *per quatuor annos.* 3, 5, 1 *minùs vaſtavit Italiam, quam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

ipſi Itali. 3, 18, 11. 3, 21, 21. Pyrrhi regia. 2, 9, 2.

Q.

QUâ longiſſima Italiæ. 2, 6, 52.
Quærit Romanis hoſtes Annibal. 2, 8, 5.
Qualis erat. 3, 10, 22.
Quanti eſt imperator, tanti exercitus. 2, 18, 11.
Quaſi in brevi tabellâ totam pop. Romani imaginem amplecti. Præfat. 3.
Quatere haſtam. 2, 17, 14. urbem machinis. 2, 9, 2. Quatere omnia navibus, equis viriſque. 2, 7, 8.
Quatenus. 1, 5, 2.
Querela. 1, 18, 5. Sic Queri. 2, 6, 5. Quærela. 3, 2, 4. ita dicitur Queri de aliquo. 3, 10, 14. de incurſionibus hoſtium. 3, 2, 3. 3, 10, 10. Queri de Diis. 2, 6, 14. de fortuna. 3, 11, 2.
Quiddam indomitum. 1, 22, 2.
Quiddam ſimile nivibus. 2, 4, 2.
Quinctilius Varus P. 4, 12, 31.
L. Quinctius Cincinnatus dictator. 1, 11, 12. 1, 26, 7.
Quirinalis mons. 1, 13, 16.
Quirinus. 1, 1, 18.
Quis, aut unde? 21, 18, 4.
Quomodocunque. 3, 23, 4.

R.

RAbies Mariana Cinnanaque. 4, 2, 2. Numantinorum. 2, 18, 15. piratica. 3, 8, 2. pugnandi. 4, 2, 46. Samnitium. 1, 16, 17. Thracum. 4, 12, 17, victorum. 4, 2, 85. Vide etiam Furor.
Radiare: quaſi de induſtriâ proſpera adverſis Radiarentur. 4, 2, 30.
Radiis diſtincta corona. 4, 2, 91.
Radices Alpium. 2, 5, 1. 3, 3, 7. Veſuvii. 3, 20, 4.
Rapere. 3, 11, 3. Rapere caſtra ſubito impetu. 3, 20, 4. improviſo adorti caſtra Rapiunt. 4, 12, 34. primus impetus belli Bithyniam Rapuit. 3, 5, 6. Rapta impetu Hiſpania. 2, 17, 6. Raptos Vejentes. 1, 12, 4. Rapere regnum. 1, 7, 1. Sic cenſum, imperium, patrimonium. 4, 2, 21. Rapta jure belli repetere. 3, 5, 13. Rapere ſcutum de manu. 4, 12, 7. quo quemque Rapuit fuga. 3, 11, 10.
Rates Balearium. 3, 8, 3. Rates ex cratibus. 3, 20, 13. rates inopiâ navium factæ. 4, 2, 32.
Ratio reip. 1, 8, 1. Rationes theſaurorum continens libellus. 4, 12, 44.
Raudius Campus. 3, 3, 14.
Ravenna urbs. 3, 10, 22.
Receptator hoſtium Rhenus. 3, 10, 9.
Recens & integer. 3, 1, 13.
Recipere: ſic totius orbis opes

Oſtia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Oſtia recipit. 1, 4, 3. Receptus Gabiis Tarquinius. 1, 7, 7. Aquitani in ſpeluncas ſe Recipiunt. 3, 10, 6. C. Gracchus in Aventinum ſe Recipit. 3, 15, 5. Recipere ſe. 4, 7, 12. Cypros Recepta ſine bello. 3, 9, 1. Hiſpania Recepta. 4, 2, 29. Recipere ſpiritum. 2, 3, 1.
Reciprocantes aquæ. 2, 8, 9.
Reciſo ponte. 1, 10, 4.
Recoquere ferrum. 3, 20, 6.
Redigere; ſic pop. Romanus totam Italiam ſub ſe Redigit. 1, 9, 8. Redigere in deditionem. 3, 10, 25. in ditionem. 1, 18, 23. in poteſtatem. 1, 15, 3. Redigere intra urbes. 3, 7, 4. intra muros. 4, 5, 3. eò Redigit populum. 1, 2, 4. Redigere conſecrationem ſuam in pretium victoriæ. 1, 17, 7.
Redimita frons regium in morem. 3, 19, 10.
Redire rursùs. Vide Rursùs. in perniciem. 3, 13, 4. Redierat. 4, 3, 2. Vide etiam Erat.
Referre ad populum. 3, 21, 9. Referre populum in cenſum, diſcrimina officiorum &c. in tabulas. 1, 6, 3.
Regere ſe ipſum non poteſt arbiter regum & gentium populus. 3, 18, 7.
Regilli lacus. 1, 11, 2.
Regius furor. 1, 24, 1. Regnum judiciorum. 3, 13, 3. Regnare judiciariis legibus. 3, 12, 9. Regium in morem redimidit frons. 3, 19, 10. Regio nomine fretus Antiochus Annibalis conſilia negligit. 2, 8, 6. Regia inſignia ſumit ſervus. 3, 19, 6.
Regnare judicariis legibus. 3, 12, 9. Vide Regius. Regnum in honorem virtutis ultrò delatum. 1, 3, 1. dolo partum induſtriè agitur. 1, 6, 2. Tarquinio ultrò petitum. 1, 5, 1. Regni cupiditate fratres interfecti. 3, 1, 3. Regni inſignia oblata Cæſari. 4, 2, 91. Regno præſidere. 2, 7, 2. Regnum invadere. 1, 8, 2. rapere mavult Tarquinius, quàm expectare. 1, 7, 2. Regna donare conſuetus pop. Romanus. 3, 9, 3. Regna. 1, 10, 1.
Regyrare. 4, 2, 6.
Religare. 1, 3, 8. 3, 7, 3. 1, 9, 8.
Religio Numæ inclita. 1, 2, 1. fœderum ſumma Romanis. 2, 6, 5. publica privatis affectibus antecellere debet. 1, 13, 12. Religionis auxilio incolumis. 1, 13, 6. Religione & juſtitiâ gubernanda imperia. 1, 2, 4.
Religioſus. ita quid Numâ Religioſius? 1, 8, 3. Religioſiſſimum. 1, 13, 11.
Reliquiæ Aſiæ rebelles. 3, 5, 27. Gallorum. 1, 13, 21. latronum. 3, 19, 8. naufragarum partium. 4, 2, 64. Reliquiæ

Vejo-

Vejorum nulla. 1, 12, 11.
Reliqua. 3, 10, 1.
Remeare. 1, 12, 8.
Remittere exercitum. 4, 2, 17.
Remunerari. 3, 5, 28.
Remus. 1, 1, 6. *occiditur.* 1, 1, 8.
Remorum ordines. 4, 11, 5.
Renus fl. Vide Rhenus.
Repercuſſus. 3, 3, 15.
Reprimere amnem. 1, 1, 3.
Repurgare aurum venis. 4, 12, 12.
Requirere: ſic Samnium in ipſo Samnio requiritur. 1, 16, 8. *Lugdunum, quod oſtendebatur in Galliâ, quæritur,* 4, 2, 68.
Res mira dictu. 1, 7, 7. *Res poſcit.* 1, 8, 3. *Res unius ætatis, populus virorum.* 1, 1, 10. *in Re eſſe.* 4, 7, 11. *Res motæ.* 3, 17, 9. *Rerum novarum cupidus.* 3, 23, 2. *Rebus ſuis diffidere.* 3, 1, 16. *Rebus arctis, afflictis.* 2, 6, 31. *deploratis.* 2, 15, 16. *perditis.* 4, 8, 4. *Res Romana.* 3, 22, 5. *Vejentium.* 1, 12, 8.
Res familiaris. 4, 1, 1.
Reſpublica etiam hoſtibus recipiendis augenda. 1, 1, 14. *cum Reipublicæ clade nihil movendum.* 3, 23, 2. *Reipublicæ ægræ ſauciæque expedit quieſcere.* 3, 23, 4. *de Republicâ invadendâ facilè convenit potentiæ cupidis.* 4, 2, 11.
Reſcindere acta. 3, 23, 2. *domus, tecta.* 2, 15, 10. *pontem.* 3, 10, 3. *plagam.* 4, 2, 72. *Vulnera interdùm ipsâ curatione reſcinduntur.* 3, 23, 4.
Reſiduum nihil eſt crudelitatis. 3, 4, 2.
Reſignare. 4, 7, 14.
Reſilire ab impoſito jugo. 4, 12, 2. *in aquas.* 3, 6, 6.
Reſpirare. 2, 6, 23. *Reſpirat inſulæ.* 3, 19, 9. *Vide Recipere ſpiritum.*
Reſponſum ſuperbum Craſſi. 3, 11, 5. *Tarquinii.* 1, 7, 7.
Reſtare. Reſtitêre Juventas & Terminus. 1, 7, 7. 3, 10, 1. & 2.
Reſurgere in aliquem. 1, 13, 19.
Retinere amnem manibus & clypeis. 3, 3, 12.
Retrò dare gradum. 4, 2, 81.
Revellere: ſic Revulſa aquila. 4, 12, 38. *Revulſa Italiæ Sicilia.* 2, 2, 2.
Reverentius viſum eſt nomen Auguſti. 4, 12, 66. & *Reverentior captæ majeſtatis nemo fuit.* 2, 12, 11.
Reverentia par inter Parthos & Romanos. 4, 10, 1.
Revereri oportet fortunam, cui tantum licet. 2, 12, 11.
Revireſcit imperium. Præfat. 8. *Vide I.*
Reviviſcit imperium. 2, 6, 27.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Reviviſcunt incendia. 3, 5, 14.
Revomere. Hiſtri cum ſanguine & ſpiritu malè partam revomuêre victoriam. 2, 10, 3. *Maria revomunt ſpolia.* 4, 1, 7.
Reus ambitus. 3, 17, 5. *in præſentem Reum peroratum.* 4, 1, 7.
Rex appellatur Appulejus. 3, 16, 4. *Rex hoſtium captus maximum victoriæ decus.* 3, 2, 5. 3, 7, 10. 3, 10, 26. *Rex viliſſimus Ptolomæus.* 4, 2, 52. *Regem ſe vocat ſupplex Perſes.* 2, 12, 10. *in Regem deſciſcit Antonius.* 4, 3, 4. 4, 11, 3. *Reges auxilia petunt à Romanis.* 2, 7, 5. *Regibus parêre conſuetæ urbes.* 2, 20, 4. 3, 5, 6.
Rhea Silvia. 1, 1, 1.
Rhenus fl. 3, 10, 2. *tranſitur à Cæſare.* 3, 10, 14. *ponte jungitur.* 3, 10, 15. *imperii terminus.* 4, 12, 39. & 61. *bis trajectus à Cæſare.* 4, 12, 22. *Rheni effigies in triumpho Cæſaris.* 4, 2, 88. *per Rheni ripam L. ampliùs caſtella à Druſo directa.* 4, 12, 26.
Rhodanus fl. 3, 2, 4. *Helvetiorum terminus.* 3, 10, 2. *Rhodani effigies in triumpho Cæſaris.* 4, 2, 88.
Rhodii nauticus populus. 2, 7, 8. *Antiochi claſſem vincunt.* 2, 8, 12. *pro Ætolis deprecantur.* 2, 9, 3. *Rhodiorum claſſes.* 3, 6, 8.
Rhodope mons. 3, 4, 6.
Rhodus inſ. 3, 5, 8.
Rictus oris. 3, 11, 11.
Rixa. 3, 10, 5.
Ripa. 4, 11, 7.
Robur pop. Romani. 2, 1, 1. *Robur elanguet clementiâ ſoli cœlique.* 3, 3, 13. *Robur Hiſpaniæ Celtiberi.* 2, 17, 9. *ſic Robur Italici ſanguinis.* 4, 2, 5. *Orientis.* ibid. *ſociorum.* 3, 18, 6. *Robora gentium.* 3, 5, 22.
Robuſtus populus. 2, 1, 2. *Robuſta imperii maturitas. Præfat.* 7. *Robuſtiſſima oppida.* 1, 12, 3.
Rogare leges. 3, 16, 2. hinc *Rogatio.* 3, 14, 4. 3, 17, 8.
Rogus. 3, 20, 9. 3, 23, 1.
Roma mater ac parens Italiæ. 3, 18, 5. *victrix Aſiæ Europæque.* 3, 18, 7. *Roma conditur.* 1, 1, 7. *obſidetur à Porſenâ.* 1, 10, 2. *occupatur à Gallis.* 1, 13, 14. *à Syllâ.* 3, 21, 6. *à Mario.* 3, 21, 13. *à Cæſare.* 4, 2, 21. *civitas hominum ac Deorum domicilio deſtinata.* 1, 13, 18. *inter tres maximas urbes.* 1, 16, 6. *templo comparatur.* 1, 18, 20. *Romam convertitur Annibal.* 2, 6, 42. *de Româ invadendâ delib*e*rat Spartacus.* 3, 20, 11.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Rom. populus comparatur homini. Præfat. 4. *princeps populus. Vide P. Romani barbari.* 1, 2, 4. *gentium domini.* 4, 12, 14. 4, 3, 8. *Etruſcos, Latinos, Sabinos ſibi miſcuerunt.* 3, 18, 1. *Romanorum fortitudo.* 1, 18, 18. *Romanis ſacer auguratus.* 1, 5, 4. *à Romanis gentes regeſque præſidia petunt.* 2, 7, 5.
Romana avaritia. 3, 5, 18. 3, 9, 2. *dominatio.* 4, 3, 8. *Romanum imperium. Vide I.*
Romulus. 1, 1. *Romulus pater.* 2, 4, 5. *Romulum vocari voluerunt Auguſtum, quòd condidiſſet imperium.* 4, 12, 66.
Roſæ per hiemem collatæ. 2, 8, 9.
Roſtra. 1, 11, 10. *Roſtris collegam depellit Gracchus.* 3, 14, 5. *pro Roſtris expoſita capita proſcriptorum.* 3, 21, 4. 4, 6, 6, 15. *pro Roſtris oblata Cæſari regni inſignia.* 4, 2, 91.
Rubiginem ſentiunt arma. 2, 8, 2.
Rudes bellorum elephanti. 4, 2, 67.
Ruere in prœlium. 2, 18, 12.
Ruens ulterius hoſtis. 3, 5, 9.
Rufinus P. Cornelius notatur à Cenſore. 3, 18, 22.
Ruinâ provoluti in Italiam Cimbri. 3, 3, 11. *Ruinæ belli.* 2, 11, 1. 2, 12, 1. *bellum Tarentinum Regem Pyrrhum, totamque ferè Italiam unâ Ruinâ involvit.* 1, 18, 1. *Mithridates totum penè Orientem & Occidentem ſuâ Ruinâ involvit.* 3, 5, 21. *Ruinæ incendium ſuum reſtinguere vult Catilina.* 4, 1, 7.
Rumpere fidem. 4, 2, 16. *fœdus.* 1, 16, 7. 2, 6, 4. 3, 6, 1. *vallum.* 4, 2, 24.
Ruptor fœderis punitus. 1, 3, 8.
Rurſus redire. 1, 3, 9. 1, 11, 14.
Rutilius P. Rufus damnatur. 17, 3.
Rutilius P. Lupus vincitur à ſociis. 3, 18, 12.

S.

SAbæi pop. 4, 11, 7.
Sabini pop. 1, 1, 12. *Romam demigrant.* 1, 1, 14. *vincuntur à Romanis.* 1, 15. *Romanis mixti.* 3, 18, 1. *triumphi de Sabinis.* 1, 18, 26.
Sacer mons. 1, 23, 1.
Sacerdos. 1, 1, 2. *ita Sacerdotium petunt Cimbræ.* 3, 3, 17.
Sacramentum militiæ. 2, 6, 23. 4, 2, 65.
Sacriportus locus. 3, 21, 23.
Sacroſanctum caput tribuni pl. 3, 15, 16. *Sacroſancta arma Romana.* 2, 20, 7.
Sacrum ſolemne gentis. 1, 13, 16.

Sacrorum apud Rom. origo. 1, 2, 1. Sacra. 1, 13, 12.
Sæculum everſionibus urbium currens. 2, 17, 1. fluens in luxuriam & ad omnia mala pronum. 4, 12, 65. Sæculi mores divitiis afflicti. 3, 12, 7.
Sævire in urbes. 2, 6, 35. templa, aras, ſepulcra. 2, 7, 4. Sæviunt omnia prœlio, tempeſtate. 4, 2, 76. Sæviùs Sævitum. 3, 21, 13.
Sævitia Mithridatis. 3, 5, 7. Tarquinii. 1, 7, 4. Thracum. 3, 4, 2. Sævitia bonam quoque cauſam corrumpit. 3, 21, 12.
Sagittarum uſus ademptus Parthis conſilio Ventidii. 4, 9, 6.
Saguntus urbs. 2, 6, 3.
Salamina inſ. 2, 8, 13.
Salii. 2, 2, 2.
Salire ſuper ſcuta. 3, 10, 13.
Sallentini pop. 1, 20.
Salmacidis fl. 4, 10, 8.
Salondicus Hiſpanus. 2, 17, 13.
Saltu vallum increpat Remus. 1, 1, 8.
Saltus Calidonius. 1, 17, 3. Camerinenſium. 2, 2, 13. Caudius. 1, 16, 10. Ciminius. 1, 17, 3. Hercynius. 1, 11, 8. 1, 17, 3. 4, 12, 27. Saltus Falerni, Gaurani. 2, 6, 28. in Saltus diffugiunt Germani. 3, 10, 14. Saltibus graſſantur Samnites. 1, 16, 7.
Salutare regem, virum ſuum cupit Tullia. 1, 7, 3. Salutantibus manus porrecta. 3, 21, 16.
Salyi pop. 1, 16. vincuntur à Romanis. 2, 3, 5. 3, 2, 3.
Samnites pop. 1, 16. vincuntur à Syllâ. 3, 18, 13. Samnitum deſcriptio. 1, 16, 7. triumphi. 24. de Samnitibus. 1, 16, 8. quales. 1, 18, 26. Samnium hodiè in ipſo Samnio requiritur. 1, 16, 8. cum reliquis Italis conſpirat contra Romanos. 3, 18, 6.
Samos inſ. & urbs. 2, 20, 4.
Samothrace inſ. 2, 12, 9.
Sancire fœdus. 4, 2, 55.
Sanctitas ducis maximè proficit ad profligandam provinciam. 2, 6, 40. Ita.
Sanctus vir, Camillus. 1, 12, 6.
Sanctum ærarium. 4, 2, 21.
Sanctius fœdus. 1, 16, 2. Sanctius & reverentius viſum. 4, 12, 66.
Sanguis humanus pignus conjurationis. 4, 1, 4. Sanguinis Gallici inundatione incendia urbis deleta. 1, 13, 17. Sanguinis ſui ſemita iter ad victoriam aperit Decius. 1, 14, 3. Sanguinem humanum litant Thraces. 3, 4, 2. Sanguine ſuo curiam implet, qui civili terrarum orbem impleverat. 4, 2, 95. Sanguine ſpecioſiores duces. 4, 12, 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

4, 12, 7. *Sanguis*. 1, 26, 2. *ſic unum Sanguinem ducere*. 3, 18, 1. *Sanguinis jus*. 3, 1, 15. *Sanguine nihil ſcripſiſſe*. 2, 2, 14.
Sapiente dignum eſt, lætum accire mortem. 4, 2, 70.
Sarcinæ ſuperfluæ ab exercitu remotæ. 2, 18, 10.
Sardinia pignus annonæ. 4, 2, 22. *occupatur à Romanis*. 2, 2, 15. *à Cæſare*. 4. 2, 22. *à Sex. Pompejo*. 4, 8, 1. *In Sardiniâ bellum*. 2, 6, 32. & 35. *Sardiniâ mortuus Lepidus*. 3, 23, 7.
Sarmatæ pop. 3, 4, 6. *vincuntur à Lentulo*. 4, 12, 20. *amicitiam Auguſti ambiunt*. 4, 12, 62.
Satelles. 3, 16, 4. 4, 1, 3.
Satis inſolenter. 1, 26, 3. *Satis ſuperque idonea clades*. 1, 12, 2.
Satisfacere. 4, 12, 45.
Satius. 3, 12, 6.
Saxa Decidius legatus Antonii. 4, 9, 4.
Scaurus M. Æmilius. 3, 1, 5. *ambitus poſtulatur*. 3, 17, 5.
Scæva M. Caſius centurio Cæſaris. 4, 2, 40.
Scelerata porta. 1, 12, 2.
Scelus Catilinæ. 4, 1, 6. *Scelus per amorem*. 2, 18, 14. *Scelus ſummum civilis belli, cædes Pompeji*. 4, 2, 55. *Scelere domeſtico oppreſſus Druſus*. 3, 18, 4. *Scelere alieno, judicio ſuo uti*. 4, 7, 15. *Scelera non latent diu*. 3, 1, 6. *Scelera plebejorum quam nobilium, majorum quam bonorum, æquiore animo feruntur*. 3, 21, 2. *Scelera in tabulis Antonii*. 4, 6, 6. *Scelerum furor*. 4, 9, 3.
Scenicus rex. 2, 14, 4.
Scilicet. 3, 21, 16.
Scipio P. Cornelius, Africani pater. 2, 6, 10. *occiditur*. 3, 6, 36. 2, 17, 6.
Scipio Cn. Cornelius Africani patruus. 3, 6, 36. 2, 17, 6.
Scipio P. Cornelius Africanus patrem ſervat. 2, 6, 10. *Hiſpaniam recipit*. 3, 6, 38. 2, 17, 7. *Africam invadit*. 2, 6, 55. *legatus fratris*. 2, 8, 14. *primus nomine victæ gentis nobilitatus*. 1, 11, 9.
Scipio L. Cornelius Africani frater Antiochum vincit. 2, 8, 14.
Scipio P. Cornelius Æmilianus hoſtem ex provocatione vincit. 2, 17, 11. *Carthaginem evertit*. 2, 15, 12. & *Numantiam*. 2, 18, 8.
Scipio Naſica P. Cornelius Carthaginis excidium diſſuadet. 2, 15, 4. *Tib. Gracchum interficit*. 3, 14, 7.
Scipio Q. Cæcilius Metellus Pompejanarum partium dux, 4, 2, 65. *mortem ſibi conſciſcit*. 4, 2, 68.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Scipionum nomen Africæ fatale. 2, 15, 12.
Scopulus ſecuritatis publicæ. 4, 9, 1.
Scordiſci pop. 3, 4, 3.
Scorta ab exercitu remota. 2, 18, 10.
Scribæ. 2, 6, 25.
Scutum è fugientis manu rapit Cæſar. 3, 10, 4. in Scuto Scævæ 120. tela. 9, 2, 40. Scutis ſuper capita elatis tegi. 3, 10, 13. 4, 10, 6. Scutum Imperii Fabius. 2, 6, 27.
Scythæ pop. 4, 12, 62.
Scythicus Septemtrio. 3, 5, 28.
Secreta imperii pignora, Ancilia atque Palladium. 1, 2, 3.
Secta paſtoria. 3, 12, 2.
Sector. 2, 6, 48.
Secundus. 3, 15, 3. Secundum genus. 3, 20, 1.
Securi percuſſi liberi Bruti imperio patris. 1, 9, 5. Securi diſtrictâ. 2, 2, 17. Secures in principum colla ſtrictæ. 7, 5, 4.
ſic Sedet bellum. 2, 15, 4. conſilium fugæ. 2, 18, 14. in Scuto Scævæ 120. tela Sedêre. 4, 2, 40.
Sedes belli. 4, 2, 35. imperii Roma. 1, 7, 9. novas quærere. 3, 3, 1. 3, 10, 2. Sedibus ſuis mota urbs. 3, 3, 21.
Seditiones. 1, 23. 1, 24. 1, 25. 1, 26. Gracchanæ. 3, 14. 3, 15. Appulejana. 3, 16. Druſi 3, 17. Seditionum omnium cauſa tribunitia poteſtas. 3, 13, 1.
Sellæ curules. 1, 5, 6. 1, 13, 10.
Semel in perpetuum vinci, non eſt ex dignitate. 2, 12, 2. Semel agnoviſſe ſatis. 4, 2, 90.
Sementis tempus. 1, 11, 13.
Semeſus. 4, 2, 96.
Semigræcus. 1, 18, 6.
Seminarium exercitus Punici Hiſpania. 2, 6, 38.
Semirutus. 2, 15, 13.
Semitâ ſanguinis ſui iter ad victoriam aperire. 1, 14, 3.
Sempronius P. Sophius Picentes vincit. 1, 19, 2.
Sempronius Tib. Longus vincitur ab Annibale. 2, 6, 12.
Sempronius Gracchus Tib. Annibalem ſequitur. 2, 6, 30. Vide etiam Gracchus.
Senatores. CXL. proſcripti. 4, 6, 3.
Senatus origo & etymologia. 1, 15. ſapientia. 1, 18, 16. Senatum in ſententiam ſuam pecuniâ pertrahit Jugurtha. 3, 1, 4. in verba ſua jurare cogit C. Gracchus. 3, 16, 2. de Senatu, legatorum Pyrrhi judicium. 1, 18, 20. Senatus fugatur ab Urbe. 4, 2, 21. Senatus: de Senatu quaſi de carcere,

de carcere, qui jugularentur, educti. 3, 21, 20.
Senior. 1, 16, 10. *Seniorum ſapientia.* 1, 16, 10. *à Senioribus conſilium petitum.* 2, 6, 26,
Senones Alpini populi. 4, 12, 4.
Senones Galli. 1, 13, 1. *&c. eorum veſtigia nulla.* 1, 13, 19.
Senſus. 1, 18, 28.
Sententia : traxit in ſententiam ſuam Senatum. 3, 1, 4.
Sentina : vitiis ſuis quaſi Sentinâ merſa reſp. 3, 12, 7.
Sepire : Septæ ignibus latebræ. 2, 3, 5.
Septimius L. Pompejum interficit. 4, 2, 52.
Septentrione nihil infeſtius. 3, 2, 2. 4, 12, 3. *Septentrio Scythicus.* 3, 5, 28.
ad Sepulcra cæſorum mactati inimici. 3, 21, 26. 4, 6, 2. *in Sepulcra ſævire eſt contra jus belli.* 2, 7, 4.
Sequani pop. 3, 10, 20.
Sequi. 1, 18, 1. 1, 10, 3. 4, 2, 50.
Seres pop. 4, 12, 62.
Serica tentoria. 2, 8, 9.
Serpentes ad venas admovet Cleopatra. 4, 11, 11.
Serpit bellum. 2, 2, 15. 2, 9, 4.
Sertorianum bellum. 3, 22.
Sertorius. 3, 5, 4. *dux Marianus.* 3, 21, 13. *domeſticâ fraude opprimitur.* 3, 22, 9.
Servare. 4, 2, 70.
Servilis inſcriptio dignitatem triumphi violat. 3, 19, 8. *Servilia bella.* 3, 19. *eorum cauſa.* 3, 12, 10. *Servilia opera.* 2, 18, 10.
Serviliter in terga ſævire. 1, 23, 1.
Servilius Ahala. C. mag. equ. 1, 26, 7.
P. Servilius Vatia Iſauricus. 3, 6, 4.
Servilius prætor vincitur à ſervis. 3, 19, 11.
Servitia militant. 2, 6, 23. *auxilium pudendum.* 2, 6, 30.
ad Servitutem confugere ſalutis causâ. 4, 3, 4. *Servitute multatâ Macedonia.* 2, 14, 5.
Servius rex Rom. 1, 6. *utilis pop. Romano.* 1, 8, 6.
Servi quaſi ſecundum hominum genus. 3, 20, 1. *Servi rebelles in ſervos infeſtiùs ſæviunt, quaſi transfugas.* 3, 19, 10. *Servi Volſinienſium dominos opprimunt.* 1, 21, 2.
Si credere eſt. 3, 3, 19. *Si diis placet.* 3, 4, 1.
Sibi. 1, 12, 5. *bellum Samniticum pop. Romanus Sibi geſſit.* 1, 16, 2.
Sibilare ſerpentum proprium ad cauſidicos *tranſlatum.* 4, 12, 37.
Sibyllini verſus. 4, 1, 8. *Sibyllini libri.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Sic optantis. 1, 1, 18. *Sic, quaſi, frequenter junguntur: ut* 3, 6, 1. *&* 10. 3, 10, 15. 3, 21, 20. 4, 7, 1.

Sicambri pop. 4, 12, 24.

Sicilia inſ. 1, 18, 3. *occupatur à Romanis.* 2, 2. *à Sex. Pompejo.* 4, 8, 1. *multò cruentiùs vaſtata ſervili, quam Punico bello.* 3, 19, 2. *frugum ferax.* 3, 19, 3. *in Siciliâ bellum.* 2, 6, 32. *Siciliâ contenti debuerant eſſe Romani.* 3, 12, 6.

Sicoris fl. 4, 2, 26.

Siculum fretum. 4, 8, 3. *mare.* 3, 6, 8.

Sidus Herculis. 1, 18, 19. *Sidera.* 4, 3, 8. *velut ſideribus mota belli tempeſtas.* 2, 8, 8. *& quaſi Sideribus agitatum bellum,* 3, 21, 3.

Signifer aquilam Auguſto tradit moriens. 4, 4, 5. *aquilam intra baltei ſui latebras abſcondit.* 4, 12, 38. *Signiferi & duces Syllanæ dominationis.* 3, 23, 6.

Signum. 4, 7, 7. 4, 8, 3. *Signum dare.* 3, 21, 13. *Signa militaria Parthorum.* 3, 11, 8. *Signa in hoſtes jaculari.* 1, 11, 2. *Signa Craſſi haurit Euphrates.* 3, 11, 3. *Signa canunt. Vide C. ſub Signis ordinare.* 3, 19, 9. *Vide etiam O. Infeſta quatuor agminum Signa per Etruriam volitant.* 1, 17, 2. *Signa circumferre.* 3, 5, 29. *inferre.* 1, 22, 3. 4, 1, 8. 2, 17, 6. *Signa convertere.* 2, 6, 51. 2, 17, 12. *Signis Pompejanis omnis ferè Aſia tenetur.* 3, 5, 31. *collatis Signis dimicare.* 2, 6, 52. *&* 58. *Signa Corinthia.* 2, 16, 6.

Silanus M. Junius vincitur à Cimbris. 3, 3, 2.

Silentium ſubitum inter medium prœlium. 4, 2 80.

Sillaces præfectus regis Parthorum. 3, 11, 8.

Silvæ Calidoniæ. 3, 10, 18. *Hercyniæ.* 3, 10, 14. *Vide etiam Saltus, thuris & balſami.* 3, 5, 29. *in Sylvas dilapſi Morini.* 3, 10, 6.

Silveſtres homines. 3, 8, 2. *Vide etiam Fieri.*

Similis exitus belli Punici, initio. 2, 6, 8. *Similior victo populus qui vicit.* Ibid. *Simile prodigio.* 3, 4, 4. *Ita Simile quiddam cum navibus ſuis habent Alpina corpora.* 2, 4, 2.

Simulacrum. 1, 2, 3. 4, 2, 88.

Simulatus furor fanaticus. 3, 19, 4. *metu.* 4, 9, 6. 4, 10, 3.

Simulata fuga. 1, 3, 4. *proditio.* 4, 12, 44. *ſtultitia.* 1, 9, 1.

Simulatum colloquium. 2, 2, 11. *transfugium.* 1, 7, 5. 3, 11, 7. *Simulati ludi equeſtres.* 1, 1, 10.

Sine miſſione pugnare. Vide M.

Singularis pro plurali ſæpiſſime po-

ponitur. Sic Barbarus. 3, 10, 13. Brutius, Apulus, Lucanus. 1,18,26. eques. 2,6,13. 3,17,4. Germanus. 3,10,14. Macedo. 2,14,2. miles. 1,12, 8. 2,18,11. 4,2,43. 4,2,50. Romanus. 2, 13, 1. 3, 3, 9. Tarentinus. 2, 6, 42.
Singulare certamen Manlii. 1, 13, 20. Scipionis. 2, 17, 11.
Sinus vallis. 1, 17, 7. Sinus ultimus Italiæ. 2, 6,46. in Sinu bellum & pacem porto. 2, 6, 7. Sinus Ambracius. 4, 11, 4. Gallicus. Liguſticus. 3, 6, 8. Maleus. 3, 6, 3. Sinus inter Euphratem & Orontem. 4, 9, 5.
Siti ad deditionem compulſi. 4, 2, 28.
Situm ſentiunt arma. 3, 3, 2.
Socialis claſſis. 3, 6, 8. Sociale bellum. 3, 18. ejus cauſa. 3, 12, 9. 3, 17, 9. Sociale non poteſt dici bellum Cæſaris & Pompeji. 4, 2, 4.
Sociare opes. 1, 1, 14. ſibi aliquem fœdere. 2, 7, 4.
Societatis inter hos & illos duces pœnas dant miſeræ civitates. 3, 22, 8. 4, 2, 77. Societate trium principum orbis imperium occupatur. 4, 2, 12.
Socius rex confiſcatus. 3, 9, 3.
Socii Pompeji moram increpant. 4, 2, 43. in Socios etiam noſtrum animum perdimus. 4, 2, 29. 4, 7, 14. pro Sociis intervenit pop. Rom. 1, 13,6.
Sol in maria cadens. 2, 17, 12. Solis defectio. 1, 1, 17. à Sole venire. 2, 6, 12. ſub ipſo Sole habitare. 4, 12,62. Soles Campaniæ. 2, 6, 22.
Solatium eſt poſſe transferre in alium culpam cladis. 3, 11, 2.
Sollertia Tulli. 1, 6, 3.
in Solido decernere. 2, 2, 9.
Solitudo Romæ. 1,13,14. Solitudinem Urbi minatur plebs. 1, 22, 5. Solitudine corrumpitur poteſtas. 1, 9, 2.
Solium. 4, 11, 11.
Solemne ſacrum. 1, 13, 16.
Sollicitare urbes, nationes. 2, 20,4. 3, 5, 21. Sollicitare in auxilium. 4, 9, 3. in colloquium. 3, 11, 9. Marius provinciam Syllæ decretam Sulpiciâ lege Sollicitat. 3, 21, 6.
Solum. Soli cœlique clementiâ robur elanguet. 3, 3, 13. Solo exæquare urbem. ſlechten. 1, 13, 14. Solo mutato frugum ſemina degenerant. 2, 11, 4.
Solvere fidem. 1,1,12. Solvere. Afſteken, afvaren. 3, 10, 16. Solvi morte. 4, 11, 11. ita ſomno. Ibidem.
Somnium medici de Auguſto. 4, 7, 9.
Sonare ample. 4, 2, 65. Vide etiam A.
Sora urbs. 1, 11, 6.
Soranus prætor occiditur. 3,21, 26.
Sortis ultimæ vir. 2, 14, 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Spadones Ægyptii. 4, 2, 52.
Sparſæ magis quam oppreſſæ vires. 4, 2, 65.
Spartacium bellum. 3, 20.
Spartacus. 3, 20, 2. *de invadenda Româ deliberat.* 3, 20, 11.
Species belli. 1, 17, 6. *Speciem cæſorum præbent Romani teſtudine tecti.* 4, 10, 6. *Speciem viventium præbent roſtra Rom. navium.* 2, 2, 35. *ad Speciem fiduciæ panes à Capitolio jaculantur Romani.* 1, 13, 16. *Specie juvandi ſocios, mare ingreditur pop. Romanus.* 2, 2, 4. *ſub Specie partium ſe vindicant Samnitium duces.* 3, 21, 22. *ſub Specie falſa bella movere.* 1, 11, 1. 2, 2, 4.
Specioſa mors. 3, 3, 16. *Specioſiora vitia.* 3, 12, 11.
Spectaculum ſc. ludorum. 1, 1, 10. *Spectaculo quaſi expoſita urbs.* 2, 16, 1. *Spectaculis indulgent Romani.* 1, 12, 10. *Spectaculum belli.* 1, 18, 8. *prœlii.* 1, 11, 4.
Spectatio gentis. 2, 7, 3.
Speculâ Africæ Clypea. 2, 2, 19. *veluti ultima Septentrionis Specula.* 3, 5, 5. *Speculæ Herculis.* 4, 2, 76.
Speculari. 1, 17, 4.
Speculator. 4, 7, 13.
Speculatorium navigium. 4, 2, 37.
in Speluncis incluſi Aquitani. 3, 10, 6.
Sperare ſemper, indolis magnæ ſignum. 4, 8, 3. *Sperare.* 3, 1, 1.
Spirare altiùs. 2, 2, 27. *quiddam indomitum.* 1, 22, 1.
Spiritus. 2, 6, 31. 3, 10, 20. 4, 2, 10. *Spiritum expellere.* 3, 5, 26. 2, 3, 1. *Vide etiam R.*
Spoletium urbs. 3, 21, 27.
Spolia nautica in ſuggeſtu fori ſuffixa. 1, 11, 10. *Spolia opima. Vide O. Spolia præferre.* 2, 7, 7. *ſuffigere.* 1, 11, 10.
Sponſor fœderis. 3, 14, 2.
Stare, pro adeſſe: pro uno duos Stare Pompejos. 4, 2, 74. *Stat pro partibus fortuna.* 4, 7, 10. *imperium Stat in Ripâ Rheni.* 4, 12, 39. *Stans urbs.* 4, 12, 57.
Statim capta Carthago. 2, 17, 7. *Statim ac ſine morâ.* 2, 2, 6. 2, 3, 2. *Statim & è veſtigio.* 7, 8, 12.
Stator Jupiter. 1, 1, 13.
Status Aſiæ à Syllâ datus. 3, 5, 12. *Græciæ antiquus redditus.* 2, 7, 13. *reip. à Romulo impoſitus.* 1, 1, 15. *mutatus.* 1, 9, 3.
Status ſacrificii dies. 1, 13, 16.
Stellis iter ſequi. 3, 5, 28.
Stipendiarius Thrax. 3, 20, 8. *Stipendiaria provincia.* 2, 17, 7.
Stipendiorum origo. 1, 12, 8. *Stipendii loco terra petita.* 3, 3, 2. *templa promittit Poſthumus, quaſi Stipendium Diis commilitonibus.* 1, 11, 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Stoliditas barbarica. 3, 3, 12. *Domitii centurionis.* 4, 12, 17.
Stolo C. Licinius trib. pl 1, 26, 4.
Strabo Pompejus. Vide P.
Strangulati in carcere Catilinæ ſocii. 4, 1, 10.
Stratagema Annibalis. 2, 6, 12. 13. & 16. *Cæſaris.* 3, 10, 3. 4, 2, 84. *Claudii Neronis.* 2, 2, 52. *Coſſi.* 1, 11, 3. *Duilli.* 2, 2, 9. *Horatii.* 1, 3, 4. *Manlii.* 1, 13, 16. *Marci Philippi.* 2, 12, 7. *Marii.* 3, 3, 8. & 15. *Parthorum.* 3, 11, 7. 4, 10, 3. *Poſthumii.* 1, 11, 2. *Spartaci.* 3, 20, 4. 6. & 13. *Tarquinii.* 1, 7, 6. *Tulli Hoſtilii.* 1, 3, 7. *Ventidii.* 4, 9, 6.
Stringere bellum. 3, 21, 1. *Stringere gladium.* 3, 21, 25. *Stringere.* 4, 12, 44.
Studere nomini, provinciæ. 3, 10, 19. *revocandis regibus.* 1, 9, 5.
Studium. 3, 13, 1.
Stultitia ſimulata. 1, 9, 1.
Stupens occaſione. 1, 16, 10.
Stuprum Lucretiæ regifugii cauſa. 1, 7, 10. *Virginiæ deſtinatum, decemviratus ſublati cauſa.* 1, 24, 3. *Stuprum ſuum egregie ulciſcitur Orgiagontis uxor.* 2, 11, 7.
Sub ſilvis. 4, 12, 10.
Subducere. Antonium metus ſubducit à prœlio. 4, 7, 10. *æſtibus Subducitur Oceanus.* 3, 10, 5.
Subigere : ita pop. Romanus Subigit Italiam. Præfat. 6, 1, 26, 9. *Samnites.* 1, 16, 8. *continuis cædibus aliquem Subigere.* 2, 18, 5.
Subire. 1, 13, 15.
Subitus evadit. 4, 2, 59. *Subita belli.* 1, 1, 11.
Submittere ædes. 1, 9, 4. *faſces populo. Ibid. Submiſſis cervicibus.* 1, 18, 28.
Submovere hoſtes. 1, 10, 4. 3, 10, 7. 4, 2, 59. 4, 12, 19. *Submovere mari.* 3, 6, 5.
Subrogare. 3, 16, 1.
Subſtituere alicui. 1, 9, 4. *in locum alicujus.* 1, 6, 2.
Subterranei doli. 1, 12, 9.
Subtrahere ſe : ſic Armenia ad Parthos ſe Subtrahit. 4, 12, 42.
Suburbana pop. Romani provincia Sicilia. 2, 2, 15. 3, 19, 3. *Suburbanum Tibur.* 1, 11, 7.
Succedere caſtris. 4, 9, 6.
Succeſſio provincias obtinentium. 4, 2, 15.
Succingi in aliquem, hoc eſt, expeditionem in aliquem ſumere. 4, 7, 5. *cornua ſinus Ambracii claſſe Succincta.* 4, 11, 4.
Succlamare. 2, 6, 7.
Sucro urbs. 3, 22, 7.
Sudibus circumdata urbs hoſtilis. 3, 10, 25. *Sudibus pugnant Romani. Ibidem.* & 3, 21, 7.
Sudor ſimulacrorum. 2, 8, 3.
Suffigere ſpolia. 1, 11, 10.
Suggerunt ſe cauſæ. 2, 8, 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Suggeſtus fori. 1, 11, 10. *Suggeſtus Cæſaris in curiâ.* 4, 2, 91.
Sulmo urbs. 3, 21, 28.
Sumere bellum. 4, 12, 24. *expeditionem, & mandare, oppoſita.* 4, 12, 6. & 48. *Sumere impetum.* 4, 12, 54. *Sumpta prœlio Theſſalia.* 4, 2, 43.
Summa rerum. 4, 3, 5.
ita Summus aſtu, audaciâ. 2, 17, 13. *augurio.* 1, 5, 2. *Summa fames.* 1, 13, 16. *religio fœderum.* 2, 6, 5. *virtus.* 3, 22, 2. *Summum nefas.* 4, 1, 4. *Summa rupes.* 1, 13, 15.
Sumptuoſa largitio. 3, 12, 12.
Super menſas & pocula. 4, 2, 69.
Superata in unâ urbe Sicilia. 2, 6, 33.
Superbia Arioviſti. 3, 10, 11. *Tarquinii tolerata.* 1, 7, 10. *Superbia crudelitate gravior bonis,* 1, 7, 4.
Superbus Tarquinii cognomen. 3, 7, 1.
Supergredi. 3, 21, 5.
Superior. 1, 10, 2.
Supervacuum. 2, 2, 37.
Supervivere expeditioni ſuæ. 2, 2, 14.
Suppetere. 3, 20, 13.
Supplices. 2, 7, 5.
Supplicium de filio ſumit pater Caſſii. 1, 26, 7. *Supplicio nihil deformata majeſtas Reguli.* 2, 2, 25. *Supplicia quondam hoſtium, artem faciunt Romani.* 3, 22, 10. *Suppliciorum metu voluntaria mors.* 3, 19, 11.
Supprimere vectigalia. 3, 13, 4.
Supra. Africa Supra Theſſaliam. 4, 2, 73.
Suprema pugna. 3, 18, 21.
Surenas præfectus regis Parthorum. 3, 11, 8.
Suſcipere bellum. 4, 4, 1.
Suſpenſus utre. 3, 5, 10.
Suſpicere arma, mores. 4, 12, 30. *populum.* 1, 26, 5.
Syllâ L. Cornelius. 3, 5, 4. *Jugurthâ potitur.* 3, 1, 17. *Mithridatem vincit.* 3, 5, 2. & 9. *Samnites.* 3, 18, 13. *fœdus cum Parthis ferit.* 3, 11, 4. *multos interficit.* 3, 21, 24. *decus ſæculi ſui.* 3, 21, 2.
Sylla Fauſtus. 4, 2, 90.
Syllæ in conjuratione Catilinæ. 4, 1, 3.
Syllana proſcriptio. 3, 21, 25. 4, 6, 3. *tempeſtas.* 4, 2, 2.
Syphax Numida. 2, 6, 56.
Syracuſæ urbs. 2, 6, 33.
Syria. 3, 11, 10. *debellata.* 2, 8. *provincia Caſſii.* 4, 7, 4. *occupatur à Parthis.* 4, 9, 5. *recipitur à Ventidio.* 4, 9, 7. *prima corrupit Romanos.* 3, 12, 7. *Syriæ laus.* 2, 8, 4.
Syriaticus. 2, 9, 1. 2, 11, 1. 2, 12, 1.
Syria Dea. 3, 19, 4.
Syrus quidam ſervus bellum concitat. 3, 19, 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Syrtes. 2, 2, 31. *Syrtium accolæ domiti.* 4, 12, 40.

T.

TAbernæ argentariæ. 2, 6, 48.
Tabula proſcriptionis Syllanæ. 3, 21, 25. *feralis,* 3, 22, 2. *Tabulæ duodecim.* 1, 24, 1. *in Tabulas referre quæ.* 1, 5, 3. *Tabulæ Corinthiæ.* 2, 16, 6.
Tabulata navium. 4, 11, 5.
Tagus fl. 2, 17, 15.
Tanquam viri occîdi volunt Numantini. 2, 18, 13.
Tantum non. 2, 6, 46. 3, 21, 21.
Tanti eſt exercitus, quanti imperator. 2, 18, 11.
Tarentinum bellum. 1, 18. *Tarentinæ delitiæ.* 1, 18, 28.
Tarentus Lacedæmoniorum opus. 1, 18, 2. *occupatur ab Annibale.* 2, 6, 21. *recipitur à Romanis.* 2, 6, 42.
Tarquinius Priſcus rex Romanus. 1, 5. *quid profuerit populo.* 1, 8, 5.
Tarquinius Superbus rex Romanus. 1, 7. *quid profuerit populo.* 1, 8, 7.
Tatius Sabinus. 1, 1, 14.
Taurus mons. 4, 12, 61.
Taxata dignitas equeſtris menſurâ. 2, 6, 18. *Taxata ſtipendio hiberna.* 1, 12, 18.
Tegumenta pecudum. 3, 20, 6.
Teleſimus. 3, 18, 6. *opprimitur.* 3, 21, 23.
Tellus Dea. 1, 19, 2.
Temere. 1, 13, 7. 1, 18, 26. 2, 18, 3.
Temeritas barbaris ſolita. 4, 12, 54. *felix.* 3, 10, 22. *Solondici.* 2, 17, 14.
Tempe locus Theſſaliæ. 4, 2, 51.
Tempeſtas claſſem Mithridatis lacerat. 3, 5, 18. *oboritur inter necem Romuli.* 1, 1, 17. *Tempeſtate interceptus triumphus.* 2, 2, 31. *Tempeſtate flexus ſuos ſignificant ſidera.* 4, 3, 8. *Tempeſtas belli Aſiatici.* 2, 8, 8. *Punici.* 2, 6, 9. *Tempeſtas Mariana & Syllana.* 3, 12, 11. 4, 2, 2.
Templum Jovis Statoris. 1, 1, 13. *Templum Tarquinio erectum de manubiis Capitolium.* 1, 7, 8. *Templo comparata Roma.* 1, 18, 20. *Templa vota inter diſcrimen pugnæ.* 1, 1, 13. 1, 11, 4. 1, 19, 2. 1, 20, 2. *Templa non poſſunt defendere, quem arma non potuerunt.* 2, 12, 9. *circa Templa imagines Cæſaris.* 4, 2, 91. *Templis detracta arma.* 2, 6, 23.
Tenere concordiam. 7, 1, 12. *lacrimas.* 4, 6, 5. *militem in caſtris.* 3, 3, 5. *regnum.* 1, 7, 2.
Tentum. 2, 12, 11.
Tenue fretum. 2, 8, 9.

Colchis

Colchis tenus. 3, 5, 25. *Daciâ tenus.* 3, 5, 6. *Hadriatico tenus mari.* 1, 15, 2.
Tergeminorum fratrum pugna. 1, 3, 4.
à Tergo ordinatis omnibus. 4, 12, 36.
in Terga ſerviliter ſævire. 1, 23, 1.
Terminus Deus non poteſt exaugurari. 2, 7, 7.
Terræ recondere, begraven. 1, 13, 11. *Terrarum ſitus qui pingunt, eos Florus in hoc opere imitatur. Præfat.* 3.
Terræ motus inter prœlium. 1, 19, 2. 2, 6, 14.
Terreſter. 2, 2, 5.
Terrigenæ. 1, 17, 6.
Territare fines alicujus. 2, 15, 3.
Terror adventus hoſtici. 2, 2, 18. *elephantorum.* 1, 18, 9. 3, 2, 5. *Germanorum.* 3, 10, 12. *Mithridatis.* 3, 5, 9. *Terrori eſſe.* 1, 11, 6. 1, 17, 3. *Terrorem geminare dolo.* 1, 10, 5. *nominis ſui circumferre.* 2, 2, 21. *ad Terrorem movendum facibus armati Fidenates.* 1, 12, 7. *ipſo nomine ac Terrore Punici maris quidam deficiunt.* 2, 2, 17. *nomine quaſi Terrore compoſito Vercingentorix.* 3, 10, 20.
Teſtamentum Attali. 2, 20, 2. *Cæſaris.* 4, 4, 1. *Teſtamenta paſſim in principiis ſcripta.* 3, 10, 12.
Teſtudo militaris. 3, 10, 13. 4, 10, 6.
Thala urbs. 3, 1, 11.
Thapſos urbs. 4, 2, 66. *non oſtenſa in triumpho Cæſaris* 4, 2, 89.
Theatrum Pompeji. 4, 2, 8. & 45. *Tarentinum.* 1, 18, 3. *in Theatro diſtincta radiis corona Cæſaris.* 4, 2, 91.
Thebæ urbs. 2, 7, 12.
Theodotus magiſter Ptolomæi. 4, 2, 60.
Thermopylæ. 2, 8, 11.
Theſaurorum rationes. 4, 12, 44.
Theſſalia. 1, 16, 6. *infeſtatur à Thracibus.* 3, 4, 1. *vaſtatur.* 4, 2, 41. *in Theſſaliâ bellum civile.* 4, 2, 6. & 43. *iterum.* 4, 3, 3.
Theſſali pop. 1, 18, 27.
Theutobocchus Germanus. 3, 3, 10.
Theutoni pop. 3, 3, 1. *vincuntur à Mario.* 3, 3, 7.
Thoas Ætoliæ princeps. 2, 8, 5.
Thracia acquiſita. 3, 12, 4. *in partibus Pompeji.* 4, 2, 5.
Thracium litus. 3, 8, 7.
Thrax gladiator. 3, 20, 8.
Thraces pop. 2, 22, 3. *vincuntur à Romanis.* 3, 4. *à Piſone.* 4, 12, 17.
Thurii urbs. 3, 20, 5.
Tiberinus fl. 1, 1, 3. *ponte committitur.* 1, 4, 2. *aliquando terminus imperii.* 1, 9, 7. 1, 11, 8.
Tiberinum oſtium. 3, 9, 5.
Tiberius Grachus. Vide G.

Tibiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Tibiæ præcinunt Duillio. 2, 2, 10.
Tibur urbs. 1, 11, 7.
Ticinus fl. 2, 6, 10.
Tigurini pop. 3, 3, 1. & 18.
Tigranes Armenus. 3, 5, 27. *victus à Pompejo.* 4, 12, 43.
Titulo unum bellum, multiplex victoriâ. 1, 18, 1. *Titulo ipſo conſecratur Auguſtus.* 4, 12, 66. *Tituli.* 3, 5, 21. *Titulorum cupido in Antonio.* 4, 10, 2.
Titurius Sabinus legatus Cæſaris. 3, 10, 8.
Togæ pictæ. 1, 5, 6. *Togæ in judiciis.* 4, 12, 32.
Tollere animos. Vide A. Tollere clamorem. 3, 8, 6. *urbes.* 3, 10, 23.
Torquatus Pompeji legatus. 3, 6, 9. *Torquatorum cognomen undè.* 1, 13, 20.
Torques Gallorum. 1, 13, 20. 2, 4, 4.
Torrens fortunæ. 2, 7, 1.
Torrens Vergelli. 2, 6, 18.
Trabeæ. 1, 5, 6. *in Trabeis ſunt ſenes Romani devoti.* 1, 13, 10. *inſignia captis Rom. Trabeis trophæa figit Viriatus.* 2, 17, 16.
Tractatus. 1, 5, 2. 3, 3, 13.
Tradere ſe conſiliis alicujus. 2, 8, 6.
Trahere. ita Macedonici belli contagio Traxit Illyrios. 2, 13, 1. *eadem fortuna Trahit ducem & exercitum.* 4, 2, 51.
Trahere in vires ſuas. 2, 12, 3.
Trahere tot annos. 4, 2, 13.
Trahere naufragia, cladem. 1, 13, 19.
Trajanus. Præfat. 8.
Transfugæ ſimulati. 1, 7, 5. 2, 6, 16. 3, 11, 7.
Transgredi flumen. 3, 10, 14.
Tranſactum de partibus. 4, 7, 13.
Tranſilire amnem. 3, 3, 12. *quaternos ſenoſque equos.* 3, 3, 10. *per Thraciam &c.* 3, 5, 25.
Tranſmarina ætas pop. Romani. 2, 19, 2. *origo Tarquinii.* 1, 5, 1. *Tranſmarini.* 1, 1, 9. *triumphi.* 2, 18, 1.
Tranſverſum agere. 4, 2, 9.
Traſimenus lacus. 2, 6, 13.
Trepidantia carpenta. 3, 10, 17.
Trepidatum eſt. 2, 2, 11.
Trepidatio pro victoriâ. 3, 10, 17.
Treviri pop. 3, 10, 7.
Tribunitia poteſtas ſeditionum cauſa. 3, 13, 1. *Tribunitiæ ſeditiones.* 3, 19, 2.
Tribunorum pl. origo. 1, 23. *immanis potentia.* 3, 17, 8. *Tribuni pl. ſacroſancti.* 3, 15, 6.
Tribunus pl. Craſſum diris devovet. 3, 11, 3. *à Tribunis agros & cibaria flagitat populus.* 3, 12, 8.
Tribus inſtitutæ à Romulo. 1, 1, 15. *homo ſine Tribu.* 3, 16, 1.
Tribus. 2, 6, 25.
Tributarius. 3, 4, 1.
Tridentina juga. 3, 3, 11.
Trifariam. 4, 12, 54.

Triſte

Triſte prœlium. 4, 2, 78.

Triumphalis agricola. 1, 11, 14. *Triumphalis ornatus.* 1, 5, 6.

Triumphans claſſis. 2, 7, 6. *Triumphat de fortunâ Regulus.* 2, 2, 25. *Triumphatum de parvis oppidis.* 1, 11, 6. *non Triumphatum ex civilibus bellis.* 3, 22, 10.

Triumphatum mare. 4, 2, 20.

Triumphus. 1, 5, 6. *Allobrogicus.* 3, 2, 5. *Jugurthinus.* 3, 1, 17. *Macedonicus.* 2, 12, 12. *maritimus primus.* 2, 2, 9. *Numantinus.* 2, 18, 17. *de Verulis & Bovillis.* 1, 11, 6. *Triumphi dignitatem ſervili inſcriptione violare veretur Perperna.* 3, 19, 8. *Triumphi maximum decus captus imperator hoſtium.* 3, 2, 5. *Triumphi Cæſaris.* 4, 2, 88. *Viginti quatuor de Samnitibus.* 1, 16, 8. *Triumphos contemnit Auguſtus.* 4, 12, 53. *Triumphus.* 2, 8, 17. 2, 15, 18. 2, 2, 21. 31. & 32. *Triumphi.* 4, 2, 8.

Triumviratus. 4, 6.

Triumviri conſtituendæ reip. 4, 2, 12. 4, 7, 5. *dividundis agris.* 3, 14, 6.

Trophæum Flaminii ex torquibus Gallorum. 2, 4, 4. *Trophæa Domitii & Fabii.* 3, 2, 6. *Druſi.* 4, 12, 23. *Trophæa locis eminentibus fixa.* 2, 17, 16. *Trophæa erigere inuſitatum Romanis ante Domitium.* 3, 2, 6. *ſuper Trophæa ipſa eminet Theutobocchus.* 3, 3, 10.

Tubam non ſuſtinere. 4, 12, 16. *Tubâ præcinente deleta Corinthus.* 2, 16, 6.

quia Tueri Saturnium non poteſt Marius, adverſus illi redditur. 3, 16, 5.

Tullus Hoſtilius. Vide H.

Tumultus magis quam bellum. 3, 19, 2. 3, 21, 3. 4, 12, 40.

Tumultus. 4, 7, 12. *Tumuli.* 5, 8, 6. *Alpium.* 3, 3, 18. *Cynocephalæ.* 2, 7, 11. *montium.* 3, 10, 22.

Tunicæ palmatæ. 1, 5, 6.

Turbantibus invicem copiis. 4, 2, 49.

Turbo belli. 3, 5, 5. *civilis inſaniæ.* 3, 21, 18. *fluminis.* 3, 11, 3. *primi impetus.* 2, 6, 10. *ſæculi.* 4, 3, 2.

Turpis fames. 4, 5, 3.

Turpitudo fœderis Caudini. 1, 16, 12.

Turres elephantorum. 1, 18, 10. *navium.* 4, 11, 5.

Turris ſilvæ. 3, 5, 29.

Tuſci paſtores Romam confluunt. 1, 1, 9. *Tuſcum mare.* 3, 1, 8.

Tutia urbs. 3, 22, 9.

Tuti locis. 2, 3, 4.

Tyranni bonis inſenſi. 1, 7, 3.

Vaccæi

V.

VAccæi pop. 2, 7, 11. infeſtantur à Cantabris. 4, 12, 47.
Vadere. 2, 7, 10.
Vadimonis lacus. 1, 13, 21.
in Vadis hæret pugna. 3, 10, 5.
Væcordia mentis. 4, 10, 20.
Væcordiæ pœnas dare. 3, 7, 3.
Valentia urbs. 3, 22, 9.
Valere. 3, 5, 24.
L. Valerius Corvinus. 1, 13, 20.
Valerius Publicola, quomodo primus coſ. 1, 9, 4.
Valida oppida. 1, 7, 5. Validiſſimæ gentes. 4, 12, 46. nationes. 4, 12, 24.
Vallare: ita anguibus areniſque vallata Capſa. 3, 1, 14. armis ferroque Macedonia. 1, 12, 4. elephantis acies. 2, 8, 16. mari Pyrenæoq; Hiſpania. 2, 17, 3.
Vallum Urbis. 1, 1, 8. Vallum ferre. 2, 18, 10. rumpere. 4, 2, 24. Vallo circumdata urbs hoſtilis. 3, 10, 25. Vallo XVI. millium obducta caſtra Pompeji. 4, 2, 39.
Vanitas Antonii. 4, 10, 2.
Varguntejì Catilinæ ſocii. 4, 1, 3.
Varius ingenio. 4, 3, 4. Varii ingenio reges Romani. 1, 8, 1. Vario eventu capta oppida. 1, 12, 3. Varium bellum. 4, 2, 26.
Varro C. Terentius coſ. 2, 6, 17.
Varro cedit Hiſpaniâ. 4, 2, 29.
Varus fl. 2, 3, 4. 3, 2, 4.
Varus P. Actius. 4, 2, 34. conſligit cum Didio. 4, 2, 75.
Varus prioris filius Germaniæ procoſ. 4, 12, 31.
Vaſtare. Minucius Thraces toto Vaſtavit Hebro. 3, 4, 5.
Vaſtatio Italiæ bello Punico. 2, 6, 8. ſociali. 3, 18, 11. Siciliæ bello ſervili. 3, 19, 2. Theſſaliæ bello civili. 4, 2, 4.
Vaſtitas camporum. 3, 11, 7.
Ubera admovere. 1, 1, 3.
Vectigalia, id eſt, imperii patrimonium. 3, 13, 4. in quaſtu habita. 3, 12, 9.
Vejentes vincuntur à Romulo. 1, 1, 11. Fabios cædunt. 1, 12, 2. delentur. 1, 12, 10.
Velato capite Diis Manibus conſecrat ſe Decius. 1, 14, 3.
Velificare. 3, 7, 3.
Velificari favori civium. 1, 9, 5.
Velini fontes. 1, 15, 2.
Velocitas Marii 3, 3, 7. Pompeji. 3, 6, 15. Quinctii. 1, 11, 14.
Velox genus Ligures. 2, 3, 4.
Velum purpureum in navi Cleopatræ. 4, 11, 8. Velis opertum mare. 2, 8, 2.
Venas exſolvit Merula. 3, 21, 16.
Venalis Urbs. 3, 1, 18.
Veneno ſe conficiunt Cantabri. 4, 12, 50. Cretes. 3, 7, 5. Numantini. 2, 18, 15. Ptolomæus rex Cypri. 3, 9, 4. Veneno mori non poteſt Mithridates. 3, 5, 26. Veneno mixti fontes. 2, 20, 7.
Venerari Deos. 1, 11, 4.
Veneti pop. 3, 10, 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Venetia. 3, 3, 13.
Venienti bello occurrendum. 4, 11, 4.
Venire in catenas. 4, 8, 4. *in deditionem.* 4, 2, 33. *in equis.* 4, 2, 48. *in fidem.* 3, 22, 9. *in manus hoſtium.* 2, 2, 23. 3, 19, 12. 4, 8, 4. 4, 12, 39. *in poteſtatem.* 4, 9, 4.
Ventidius Parthos vincit. 4, 9, 5.
Ventoſus dies. 3, 3, 15.
Ventis remiſque. 2, 2, 18. *Ventorum labor.* 4, 11, 2.
Venulejus. 3, 21, 26.
Veneri ſacra Cypros. 3, 9, 2.
in Verbo tantum virtus. 4, 7, 11. *In Verba jurare.* 3, 16, 2.
Vercingentorix Gallus. 3, 10, 20.
Vergelli torrens. Vide T.
Vergere in unum. 4, 2, 76.
Vernat bis floribus Campania. 1, 16, 3.
Verulæ urbs. 1, 11, 6.
ſi Verum volumus. 3, 18, 1. *ſi Vera volumus noſcere.* 3, 7, 1.
Veſtæ focus. 1, 2, 3. *ſacerdotium.* 1, 13, 12.
Veſtales aræ. 3, 21, 21. *virgines.* 1, 2, 3. 1, 13, 12.
Veſtigia Senonum Flori ævo nulla. 1, 13, 19. *incendii Romani Gallici ſanguinis inundatione deleta.* 1, 13, 17. *Vejentium nulla.* 1, 12, 11. *Veſtigiis inſtare.* 4, 11, 8.
Veſuvius mons. 1, 16, 5. 3, 20, 4.
Veterani. 4, 2, 81. *revocantur ad militam.* 4, 4, 4. *Veteranis in pretium militiæ ag dati.* 4, 5, 1.
Veto, vox tribunorum intercedentium. 3, 14, 5.
Veturius coſ. Samnitibus deditur. 1, 16, 12.
Veturia Coriolani mater. 1, 22, 3.
Veteres divitiæ. 3, 9, 2.
Vexat caſtra Romana ſerpens. 2, 2, 20.
Vexilla Parthorum. 3, 11, 8.
Viator. 3, 17, 8.
Vibius. 4, 12, 8. *Dalmatas perdomat.* 4, 12, 12.
Vibrare faces. 1, 18, 10. *Vibrantia vexilla.* 3, 11, 8.
Vices. 2, 17, 2.
Victima novæ Urbis prima Remus. 1, 1, 8. *Victimæ ſecuri percuſſæ.* 2, 5, 3. *victoriam promittunt.* 4, 7, 9. *Victimarum fuga.* 4, 2, 45. *infuſæ.* 4, 2, 92. *Victimis centum non perlitat Cæſar.* 4, 2, 99.
Victor gentium. Vide G.
Victrix Aſiæ Europæque Roma. 3, 18, 7.
Victoria patricidio fœdata. 1, 3, 5. *fraude violata.* 2, 17, 17. *ſanguine Decii empta.* 1, 14, 3. *magna de Pœnis.* 2, 2, 37. *matura, ſed infamis.* 2, 20, 7. *Salvâ fide, & integrâ dignitate paranda.* 1, 12, 6. *Victoria nova non pugna.* 2, 6, 27. *vera, & ſine exceptione.* 2, 18, 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

18, 12. *Victoria ex caſu.* 1, 18, 11. *ex errore.* 4, 7, 11. *Victoriæ monumentum pulcrius, ſtans urbs, quam incenſa.* 4, 12, 57. *pretium conſecratio Decii.* 1, 17, 7. *auſpicium, comparatæ claſſis velocitas.* 2, 2, 7. *jus.* 2, 7, 4. *maximum decus, captus rex hoſtium.* 3, 10, 25. *Victoriam paciſcitur à Diis Poſthumius.* 1, 1, 4. *Victoriam ſuam hoſtibus victis non exprobrant Romani.* 3, 2, 6. *Victoriâ multiplex bellum.* 1, 18, 1. *Victoriâ uti.* 2, 6, 19. *Victoriis totum terrarum orbem peragrat pop. Romanus.* 2, 1, 2. *Victoria tempeſtate intercipitur.* 2, 2, 32.

Victus Hiero priuſquam hoſtem vidiſſet. 2, 2, 6. *Victus hoſtis ante quam viſus.* 4, 2, 64. *Victus magis quam domitus.* 4, 12, 30. *Victus & vinctus.* 3, 1, 18. *Victo ſimilior populus, qui vicit.* 4, 6, 1. *victis Solamen in ſplendore victorium.* 2, 8, 4.

Videntibus procul quaſi marina piſtrix evaſerat. 3, 5, 16.

Vigilia prima. 4, 2, 71. *tertia.* 3, 10, 16.

Vilis morti gens. 2, 6, 35. *Viliſſimus rex.* 4, 2, 52.

Viminei clipei. 3, 20, 6. *viminea vincula.* 2, 20, 4.

Vincere hoſtem non vult exercitus, cùm poſſet. 1, 22, 2. *in Vincula dare.* 3, 10, 18. *in Vinculis habere.* 2, 2, 22.

Vindelici pop. 4, 12, 4.

Vindelicus fl. 3, 2, 4.

Vindex Capitolii Manlius. 1, 26, 8. *Vindices libertatis imperio ornati.* 1, 9, 1.

Vindicare. 1, 9, 1. & 1, 26, 5. *ad Vindicandum libertatis & pudicitiæ decus. Vindicare injuriam.* 1, 22, 3. *ſe à captivitate.* 4, 12, 50. *ſupplices de hoſte.* 1, 22, 4. *Vindicari volebant ſervi.* 3, 20, 3.

Vinnius mons. 4, 12, 49.

Vini dulcedine mitigati Cimbri. 3, 3, 13.

Violatur victoria ſubornatis percuſſoribus. 2, 17, 17. *triumphi dignitas inſcriptione ſervili.* 3, 19, 8. *Violantur veneficio arma Romana.* 2, 20, 7. *medici Catonem Violant fomentis.* 4, 2, 72. *Violare manus propriâ cæde nolunt Brutus & Caſſius.* 4, 7, 15.

Vipera ſibilare deſiſte. 4, 12, 37.

Vir ita Viro cum viris facilè convenit. 3, 22, 3. *Viris tolleranda imperari ſibi volunt Numantini.* 2, 18, 12. *Iidem orant Scipionem, ut ſe tanquam Viros occideret.* 2, 18, 13. *digna Viris mors.* 3, 20, 14. *Vir.* 1, 7, 3. *Viri.* 3, 30, 3.

Virgæ lictoriæ. 1, 26, 3. 4, 12, 31. *Virgis liberos ſuos cædit Brutus.* 1, 9, 5.

Virginitatis integritas. 2, 6, 40.

Virgi-

Virginius filiam interficit. 1, 24, 3.
Virgines Veſtales. Vide Veſtales. Virginum raptus. 1, 1, 10. *Virginum Romanarum virtus.* 1, 10, 7.
Virgulta paluſtria. 2, 6, 13.
Viriatus Luſitanus. 2, 17, 15.
Viridomarus Inſuber. 2, 4, 5. vine *Virilia quidem portenta.* 4, 2, 60.
Virtus abſque fortunâ parùm proficit. Præfat. 2. *Virtus & fortuna ad conſtituendum pop. Romanum contendunt. Præfat.* 2. *Virtus acuitur ratione.* 1, 8, 3. *aufert parricidam.* 1, 3, 5. *calamitatibus approbatur.* 1,13,8. 2,2,22. *neceſſitate augetur.* 3, 3, 8. *minùs efficax quam fortuna.* 4, 7, 11. *non in re, ſed in verbo tantùm.* Ibidem. *Virtus Calpurnii.* 2, 2, 13. *Numantinorum.* 2, 18, 1. *Quinctii.* 1, 11, 12. *Virginum Romanarum.* 1, 10, 7. *Virtutis nihil intereſt, equis an navibus, terrâ an mari dimicetur.* 2, 2, 4. *Virtutis ſummæ, ſed calamitoſæ, Sertorius.* 3, 22, 2. *in Virtutis honorem regnum Tullo datum.* 1, 3, 1. *Virtutis experimenta.* 1, 13, 1. *flos.* 1, 22, 1. *monſtra.* 2, 10, 8. *Virtutis ſuæ ferrum Alpinis gentibus quaſi cote acuit Romanus.* 2, 3, 5. *Virtuti dolum addere.* 1, 3, 4. 3, 3, 15. *in Virtute fiducia.* 2, 2, 4. *pro Virtute barbari habent impetum.* 3, 3, 5.
Vis Romana. 3, 10, 14. *Vis hominum.* 1, 1, 9. 3, 17, 7. *hoſtium.* 4, 10, 5. *imbrium.* 2, 6, 45. *ſanguinis.* 4, 2, 72. *Vis belli.* 2, 6, 9. *calamitatis.* 1, 13, 3. *Vi partum imperium.* 1, 2, 4. *Vi repoſcens vi erepta, jure videtur agere.* 3, 21, 12. *Vires induſtriam temperant.* 2, 12, 3. *ſparſæ magis, quam oppreſſæ.* 4, 2, 65. *Viribus ſuis confectus pop. Romanus.* 3, 12, 6.
Viſcera Italiæ. 2, 6, 41. *ſenatus.* 3, 21, 4.
Viſurgis. fl. 4, 12, 16.
Vitigineus. 3, 20, 4.
Vitia creſcunt cum magnitudine imperii. 3, 12, 1. *Romanorum ſpem dant Mithridati.* 3, 5, 4. *Vitia quam imperia Romanorum minùs ferunt Germani.* 4, 12, 22. *Vitiis, quaſi ſentinâ, merſa reſp.* 3, 12, 7. *Vitia ſpecioſiora.* 3, 12, 11.
Vittæ diſcolores, ſerpentum in modum. 1, 12, 7.
Vivere hoſtium aliqui debent, ut ſint quibus imperemus. 3, 21, 25.
Vivus in manus hoſtium venit Regulus. 2, 2, 23. *& pæne,*

nè Craſſus. 3, 11, 9. *Vivum ſociumque regem confiſcat pop. Romanus.* 3, 9, 3.
Ulciſci. 1, 1, 12. 1, 3, 5. *Ultimus dies.* 2, 6, 19. *ultima ſpecula ſeptentrionis.* 3, 5, 5. *ultima tabies.* 2, 18, 15. *ultimæ ſortis vir.* 2, 14, 3. *ultimum belli dedecus.* 3, 19, 7. *ultimum vulnus.* 2, 6, 15. *Ultima.* 1, 13, 12. *ultimi metus.* 2, 6, 43. *ultimæ diræ.* 2, 6, 8. *ad ultimum.* 4, 7, 15.
Ultio ad aram jurata. 2, 6, 2. *mandata à moriente.* 1, 9, 1. *à populo.* 2, 9, 2. 2, 16, 3. 3, 1, 9. *ultio de rege.* 3, 10, 9. *in Ultionem aſſurgere.* 3, 1, 10. *excandeſcere.* 2, 18, 8. *pro ultione, quam pro victoriâ, infeſtiùs pugnatum.* 2, 2, 26.
Ultra mortem patentia vulnera. 2, 7, 9. *ultra putet ætatem pop. Romani, qui magnitudinem conſiderat.* Præfat. 1.
Ultrò Numam in regem petunt Romani. 1, 2, 1. *regnum datur Tullo.* 1, 3, 1. *regnum petit Tarquinius.* 1, 5, 1.
Umbri pop. vincuntur à Romanis. 1, 17. *cum reliquis Italis contra Romanos conſpirant.* 3, 18, 6.
Umbria. 4, 2, 19.
Uncis carnificum tracti. 3, 21, 15.
in Unum contrahere copias. 4, 2, 38.
Vociferationes. 2, 7, 14.
Volitare. ita volitant per Etruriam infeſta ſigna. 1, 17, 2. *per Campaniam Apuliamque hoſtes.* 2, 6, 32. *trepidantia carpenta.* 3, 10, 17, *per diverſa gentium Pompejus.* 3, 5, 27. *per totum agmen oculis, manibus, clamore Cæſar.* 4, 2, 82. *Volitat in primam aciem Cæſar.* 3, 10, 4.
Volſci pop. quotidiani Romanorum hoſtes. 1, 11, 11. *triumphi de Volſcis.* 1, 18, 26.
Volſini pop. 1, 21.
Volucribus quoque invia. 2, 12, 5.
Volvere urbem. 3, 1, 11.
Voluntaria deditio coſſ. 1, 16, 12. *fuga Romanorum.* 3, 1, 9. *legatio Africani.* 2, 8, 14. *mors, metu ſuppliciorum.* 3, 19, 11.
Votum Inſubrium. 2, 4, 3. 4. & 5. *Myſorum.* 4, 12, 15. *Romuli.* 1, 1, 13. *Sempronii.* 1, 19, 2. *Vota in Capitolio nuncupata.* 1, 11, 7.
Vox Adherbalis de Annibale. 2, 6, 19. *Annibalis ad milites.* 2, 6, 17. *Viſo fratris capite.* 2, 6, 53. *Arioviſti ad legatos Cæſaris.* 3, 10, 11. *Bruti morientis.* 4, 7, 11. *Cæſaris ad gubernatorem navis.* 4, 2, 37. *ad milites.* 4, 2, 50.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

de Pharnace. 4, 2, 63. Catilinæ in ſenatu. 4, 1, 7. Craſſi ad legatos Parthorum. 3, 11, 5. Druſi de largitione ſuâ. 3, 17, 6. Furfidii ad Syllam. 3, 21, 25. Genii ad Brutum. 4, 7, 8. Germani cujuſdam linguam cauſidici tenentis. 4, 12, 37. Jugurthæ de Româ. 3, 1, 18. Marii ad exercitum. 3, 3, 8. Myſi ducis ad Romanos. 4, 12, 14. Parthi cujuſdam ad Romanos. 4, 10, 7. Pyrrhi de Romanis. 1, 18, 18. Scipionis morientis. 4, 2, 68. Vercingentorigis ad Cæſarem. 3, 10, 26. Vox audita in ſomnis. 4, 7, 9. Vocem mittere. 4, 10, 7.

Urbs. 1, 13, 21. Urbs urbium. 2, 6, 35. Urbes miſeræ ſocietatis inter hos & illos duces pœnas dant. 4, 2, 77. urbium caput. 1, 16, 6.

Urere. 2, 6, 2.

Urgere armis, fame. 1, 10, 2. obſidio. 2, 2, 21. Urget fames. 2, 18, 14.

Uſipetes pop. 4, 12, 23.

Uſque ad ambitum. 1, 16, 7. uſque Cæſarem. Præfat. 1.

Uſus: ut non in uſum, ſic ad ſpeciem imperii quædam provinciæ acquiſitæ. 3, 12, 4. uſu incognita clades. 2, 2, 23.

Ut barbaris. 4, 12, 54. ſicut in magno populo. 1, 26, 6. ut in tali diſcrimine. 3, 17, 9. ut ita dixerim. 1, 11, 11. ut ſic dixerim. 2, 6, 27. 3, 21, 3. 4, 2, 63.

Uti & frui differunt. Vide F.

Uti non: alias tam incruentâ victoriâ Uſi ſumus. 3, 6, 14.

Utre ſuſpenſus nuncius Luculli ad Cyzicenos. 3, 5, 16.

Uterque. Utræque. 3, 5, 21. utraque. 3, 6, 8. utriſque. 4, 12, 9.

Vulcano promiſſa arma hoſtium. 2, 4, 5.

Vulnera ultra mortem patentia. 2, 7, 9. vulnera in pectore. 1. 18, 17. Vulnera quandoque curatione ipſâ reſcinduntur. 3, 23, 4. Vulnus ultimum imperii. 2, 6, 15. grave Vulnus accipit pop. Romanus. 3, 11, 1. Vulnera reip. 3, 5, 5.

Vulturcius T. Catilinæ ſocios prodit. 4, 1, 9.

Vixores Cimbrorum. 3, 3, 16.

X.

XAnthippus militiæ peritiſſimus. 2, 2, 23.

Xerxes. 2, 8, 2. comparatur Antiocho. 2, 8, 13. Xerxis miſerabilis fuga. 2, 8, 5.

Z.

ZAcynthos inſ. 2, 9, 4.

Zama. 3, 1, 11.

Zeugma tranſitus Euphratis. 3, 11, 3.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

786715

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48

N4010

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 F 48